

విజ్ఞప్తి

కర్మాభిమానాగ్రేసరులారా !

శ్లో॥ వేదాః ప్రమాణం స్మృతయః ప్రమాణం ధర్మాధర్మయుక్తం
 వచనం ప్రమాణమ్ । యస్య ప్రమాణం న భవేత్ప్రమాణం కస్తస్య కుర్యా
 ద్వచనం ప్రమాణమ్ ॥ వేదములు, శాస్త్రములు ధర్మాధర్మయుక్తమగు
 వచనములు, ప్రమాణములై యున్నవి. అట్టి వేదశాస్త్రములెవనికి
 ప్రమాణములు కావో, వాని వచనమెవనికి ప్రమాణమగును ? ఎవ్వనికిని
 ప్రమాణము కానేరదు. శ్లో॥ శ్రేయాః స్వధర్మో విగుణః పరధర్మా
 త్వస్సనుష్ఠితాత్ । స్వధర్మనిధనం శ్రేయః పరధర్మభయావహః ॥ అని
 భగవద్గీత ॥ తన వర్ణాశ్రమధర్మ వ్యతిక్రమైన ధర్మమును పూర్ణముగా
 నాచరించుటకంటె, స్వధర్మమును కొంతవరకైన నాచరించుట శ్రేయ
 స్కరము. తన వర్ణాశ్రమ ధర్మమునందుండువానికి, మరణమును
 శ్రేష్ఠము. అన్యవర్ణాశ్రమ ధర్మమునాచరించుట పాపభయమును కలుగ
 జేయును. గనుక నిఖిల భూమండల మండనాయమానంబగు, నిర్భరత
 ఖండంబున, వివేచనశక్తిగల ఈమనుష్యజన్మము మనకు లభించినందుకు,
 శ్లో॥ ఉద్ధరేదాత్మనాతాన మన్నట్లు, ప్రతి మనుజుడు, తన యుద్ధారము
 కనిపెట్టుకొనుట తనకావశ్యకమయిన పనియైయున్నది. అందుకుగాను-
 శ్లో॥ వేదోదితం స్వకంకర్మనిత్యం కుర్యాదతన్నితః । తద్వికర్వ యథా
 శక్తిప్రాప్నోతి పరమాజ్ఞతిమ్ ॥ నాన్యో విముక్తయేషస్థాః ముక్తిః ॥
 శ్రమవిధిం స్వకమ్ । తస్మాత్కర్మాణి కురీతత్తుష్టయే పరమేష్ఠినః ॥
 పుణ్యోవై పుణ్యేన కర్మణాభవతి పాపః పాపేన ॥ రమణీయ చరణా రమ
 ణీయాం యోనిమాపద్యంతే- కపూయచరణాః కపూయాం యోనిమాప

ద్వనే ॥ ఉభాభ్యాం మనుష్యలోకః ॥ అని శ్రుతిస్మృతులలో చెప్పబడియున్నది. కాబట్టి లోకమునందు ప్రతిమనుజుడును నీచోత్తమగతులను గలిగించు ఫలకామ కర్మలను వదలి, నిష్కామ కర్మాచరణముచే సార్యాత్మ్యజ్ఞానమున భగవంతుని తృప్తిపరచుటయే, తమ యుద్ధారమని తెలియదగినది. అట్లు లేనిచో శ్లో॥ యశ్చాస్త్రవిధి ముత్సృజ్యవర్తతే కామకారతః । ననసిద్ధి మవాప్నోతి నసుఖం నపరాజితమ్॥ అని భగవద్గీతయందు చెప్పబడిన ప్రకారము ఎవ్వఁడు శాస్త్రోక్తమైన విధినిషేధములను విడిచిపెట్టి, తన యిష్ట ప్రకారము ప్రవర్తించుచుండునో, వాడు, తత్త్వజ్ఞానమును, ఇహలోక సుఖమును, ఉత్తమ మోక్షమును బొందజాల లేడుగనుక, వేదశాస్త్ర సిద్ధాంతము ననుసరించి, జగదారంభమునుండి ఏర్పడిన బ్రాహ్మణాది నాలుగువర్ణములలో బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య ద్వర్ణములవారు ద్విజులని చెప్పబడుదురు. ఈ ద్విజులందరు ఋగ్యజుస్సామాఛర్వణవేదములకు సంబంధించినవారలై యుందురు. అనగా కర్మణా జాయతే ద్విజః-అని చెప్పబడుటచే, ద్విజత్వ సిద్ధికొరకు శ్లో॥ గర్భాథానం పుంసవనం సీమన్తోన్నయనం తతః । జాతనామాన్న చౌలాని మౌంజీ వ్రత చతుష్టయమ్ । గోదాసన్నాతమువాహ ఇతి పశ్చదశస్మృతాః ॥ అని చెప్పబడిన ప్రకారము, గర్భాథానాది వివాహస్తముగాగల పశ్చదశ కర్మలన్నియు, ఏ వేదమస్త్రముల ననుసరించి నెరవేర్చుకొందురో వారు ఆయా వేదమునకు సంబంధించినవారుగా చెప్పబడుదురు కాని ఒక్కొక్క వేదమునకు మరల సూత్రకర్తలు వేర్వేరుగనుండురు. ఎవరేసూత్రకర్తచే చెప్పబడిన రీతిననుసరించి తమతమ గృహ్యసంస్కారముల నాచరించుచుండురో, వారాయా సూత్రములకు సంబంధించిన వారలగుదురు ఈ వేదసూత్రములు ఆయావంశములకు నియతములై యున్నందున తమ తమ యిష్టానుసారముగా మధ్యమధ్యమార్చుకొన వీలులేదు. కృష్ణయజుర్వేదమునకు సంబంధించిన తైత్తిరీయశాఖ, ఔఘ్య, కాండకేయాదుని రెండుభేదములుగా నున్నది. అందు రెండవదియగు కాండకేయ

మునకు...ఆపస్తమ్బి, బోధాయినీ, సత్యాషాఢీ, హిరణ్యకేశీ, ఔఖే
యా యని ఐదుసూత్రములు ఐదుగురు మహర్షులచే జెప్పబడియున్నవి.
అందు- శ్రీమదాపస్తమ్బులవారిచే జెప్పబడిన వచ్చాదశ కర్మలకు, ప్ర
యోగ విధానముతోపాటు కొంతవరకు, ధర్మశాస్త్రముకూడ ప్రయోగ
గ్రంథములోనే యుండిన యెడల, వ్రతీయాజ్ఞికులు సులభముగా,
ప్రయోగ విధానములను తెలిసికొని, యాగములు చేయించుటకు బహు
సౌకర్యముగా నుండునని తలంచి, శ్రీ సుదర్శనాచార్య కృత గృహ్య
సూత్ర ఛాప్యాదిప్రయోగ ధర్మశాస్త్రముల ననుసరించి, బహు విమర్శన
పూర్వకముగను, పూర్వాచారముల కనుగుణముగను, స్వర సహిత
ముగను, ధర్మశాస్త్రప్రయుక్తముగను, భట్టియ ప్రయోగముగ వ్రాయ
బడి, ఆపస్తమ్బులకు మాత్రము ఉపయోగించుటచే, ఆపస్తమ్బియ
వచ్చాదశ కర్మానుక్రమణిక యను పేరిడి, వ్యాకిరణ వేదాంత శాస్త్రా
ధ్యేతయగు శతావధాని బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి నృసింహశాస్త్రిలగారిచే
ప్రయోగ ధర్మ శాస్త్రములందును, ప్రయోగఖండల యందును, ఏవిధ
మైన స్థాలిత్యదోషములు లేకుండునట్లు సవరణచేయించి, సహస్రప్రతులు
మాత్రమే ముద్రించి ప్రకటింపజేసితిని గనుక స్వధర్మానుష్ఠాన
పరులగు ఆపస్తమ్బియులందరు ఈగ్రంథమును స్వానుభవములోనుంచు
కొని, ద్వితీయముద్రణమున కుత్సాహమును కలిగించుదురనియు, ప్రమా
దో భీమరామవి యన్నట్లు, ఇందు ప్రమాదాదిజనిత దోషములను గుణ
గ్రహణ పోరీణులగువారు మన్నింతురుగాత యనియు, విజ్ఞాపించు
చున్నాడను.

ఇట్లు,

పండితజన విధేయులు,

భారతుల శేషావధానులు.

ఆపస్తంబీయ పంచదశ కర్మాను క్రమణికాస్త విషయాను క్రమణికా

విషయాః.	పుట.	విషయాః.	పుట.
విఘ్నేశ్వరపూజా	1	పాత్రాసాదన విధిః	27
పుణ్యాహవాచనమ్	9	ఆజ్యనిధాన దర్శనవిషయః	
కర్మణః పుణ్యాహవాచనమ్	18	హోమాజ్య నిర్ణయః	
పత్నీకుమారోపవేశనమ్	19	నిరూఢాగ్ని సంఖ్యానిర్ణయః	
కుమార లక్షణమ్	20	పవిత్ర లక్షణమ్	
రక్షబన్ధన విధిః	21	ఉత్పవన లక్షణమ్	
స్థండిల విధిః		ఆవద్యోతనపర్యగ్నికరణ విషయః	
ఉల్లేఖన విషయః	22	పూర్ణపాత్ర విషయః	
ప్రోక్షణాది లక్షణమ్		స్రుక్కువదారు నిర్ణయః	
అగ్నినిధానమ్	23	తపననిర్ణయః	29
అలంకరణాది నిధాన విషయః		పరిషేచన విధిః	30
పరిస్తరణాది దర్శనసంఖ్యానిర్ణయః	24	ఇధ్మాధాన విధిః	
అగ్నిజిహ్వః		హోమ ముద్రాలక్షణమ్	31
జిహ్వస్థానాని		స్రుక్కువాభ్యాంక ర్తవ్యహోమ	
సర్వకర్మణాం హోమస్థానాని		నిర్ణయః	
శ్రోత్రాది నిర్ణయః	25	ఆఘారహోమలక్షణమ్	
సమిధారు నిర్ణయః		ఆఘార చక్షుదిజ్ఞిర్ణయః	32
ధమననిర్ణయః	26	ముఖాహుతి నిర్ణయః	
ఇధ్మాదిదారు సంఖ్యానిర్ణయః		స్రుక్కువధారణ లక్షణమ్	
సమిధాది ప్రమాణనిర్ణయః		స్వాహాకార వజ్రహోమాః	
ఉదకోపస్సర్పన నిమిత్తాని		ఆజ్యగ్రహణ విశేషః	33

విషయాః.	పుట.
ఆహుతి ద్రవ్యప్రమాణం	
హోమద్రవ్య నిరూపణం	
హోమలక్షణం	
ఇథ్యసన్న హనహోమ విధిః	34
కార్యానుసారేణ శమ్యాపరిధి నిర్ణయః	
ఆహారసమితస్సంప్రపావహోమ	
విధిః	35
స్విష్టకృద్ధోమవిషయః	
లేపకార్య విషయః	
పూర్ణాహుతి లక్షణం	
ఔపాసనాగ్నౌక ర్తవ్యకర్మాణి	37
తౌకికాగ్నౌక ర్తవ్యకర్మాణి	38
దశవిధ దర్శనిర్ణయః	39
హోమానంతరం క ర్తవ్యవిధిః	
ఏకేశబ్ధ, వాశబ్ధ సంజ్ఞావిషయః	
దర్శాంతరణాది వివర్యాన	
ప్రాయశ్చిత్తం	40
దర్శికూర్చ పవిత్రాదిచ్చేద	
దాహవినాశనే ప్రాయశ్చిత్తం	
ఇధ్యాపరిధిదాహే విశేషః	
చతుష్పాత్ర ప్రయోగః	41
షట్పాత్ర ప్రయోగః	44
జయాదిహోమాః	47
పూర్ణాహుతిః	57
రాష్ట్ర భృత్యుభగావచనవివరణం	62

విషయాః.	పుట.
యజ్ఞేశ్వర పూజాధ్యానం	
అగ్నిప్రదక్షిణం	68
దేవతాహ్వనం	65
గర్వాధానం	71
పుంసవనం	77
క్షిప్రపుంసవనం	83
సీమంతం	84
అనుపసిత ప్రాయశ్చిత్తం	89
పాహిత్రయోదశహోమాః	93
జాతకర్మ	95
నామకరణం	105
అన్నప్రాశనం	111
అంకురారోపణం	113
చౌలం	127
ఉపనయనం	134
అగ్ని కార్యం	155
ఉపనయనకాలః	163
అనధ్యాయాః	165
ప్రదోషాః	
గలగ్రహాః	
సోపవదాః	166
తిథివార నక్షత్రాః	
వక్షచ్ఛిద్రాః	
పంచపర్యాః	
ఉపనయన కర్తారః	
ఉపనయన వేదికా నిర్ణయః	167

విషయాః.	పుట.
ఉపనయనపీఠలక్షణం	
బ్రాహ్మణభోజన సంఖ్యానిర్ణయః	
మాతరి రజన్వలాయాం గర్భిణ్యాంచ	
కర్మనిషేధః	
అభివాదన విషయః	168
మూకాన్తబధిరాదినాముపనయనం	169
పునరుపనయన నిమిత్తాని	170
పునరుపనయనే వర్గాని	171
యమశాస్త్ర్యుపనయనే కర్తారః	
యజ్ఞోపవీతి విషయః	
పాలాశం	172
ఉపాకర్మ	181
ఉపాకర్మాగ్ని విరజాహోమం	185
ఉపాకర్మాగ్ని బ్రహ్మయజ్ఞం	188
ఉపాకర్మకాలః	195
ఉపాకర్మ విధిః	196
బ్రహ్మయజ్ఞ మస్త్రాధ్యాపనవిధిః	198
ఉపాకర్మోత్సర్జనం	201
వేదవ్రత ప్రకరణం	203
ప్రాజాపత్య వ్రతం	204
ప్రాజాపత్య వ్రతోత్సర్జనం	208
సౌమ్యవ్రతం	209
సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనం	216
ఆగ్నేయవ్రతం	219
ఆగ్నేయ వ్రతోత్సర్జనం	223
వైశ్వదేవ వ్రతం	224
వైశ్వదేవ వ్రతోత్సర్జనం	227
గోధానవ్రతం	228

విషయాః.	పుట.
స్నాతక వ్రతం	230
వైకల్పిక సమావర్తనం	242
వివాహం	244
ప్రధాన హోమః	262
యద్యుతాది హోమః	271
ప్రవేశ హోమః	276
ఆగ్నేయ స్థాలీపాకః	279
ఔపాసనం	283
గస్తర్వ ప్రతిష్ఠాపనం	286
నరస్వతీపూజా	287
శంకరాచార్య పూజా	
బృహస్పతిపూజా	288
నఖాపూజా, మతత్రయ	
తాంబూలాని	269
గస్తర్వోద్వాసనమ్	290
శేషహోమః	291
నాక బలిః	295
విఘ్నవిధియ మస్త్రాః	301
కన్యాయాస్తద్బంధవిధిన మస్త్రః	302
మహాసంకల్పః	
నవగ్రహమంగళ శ్లోకాః	307
వటారాశీర్వాద శ్లోకాః	309
చూర్ణికా	310
బ్రాహ్మది వివాహ భేదాః	311
వరలక్షణమ్	312
యోగ్య కన్యాలక్షణమ్	
అయోగ్య కన్యాలక్షణమ్	313
కన్యా దాతారః	

విషయాః.	పుట.
పరకీయ కన్యాదానమ్	
అన్యశాఖినే దానమ్	
పిత్రోస్సంవత్సరా శౌచమధ్యే	
కన్యాదాన విషయః	314
పరివేత్తాది లక్షణమ్	315
వివాహ వేదికా లక్షణమ్	
వివాహ పీఠలక్షణం	
దేవోత్సవ మధ్యే మనుష్యోత్స	
వాది నిషేధః	
తుల్యోత్సవాది నిషేధః	316
పునర్వివాహ నిమిత్తాని	319
వివాహమధ్యే వరవధ్వామృతి	
విషయః	320
వివాహమధ్యే మాతాపిత్రో	
ర్మృతి విషయః	
వివాహమధ్యే జ్ఞాత్యాశౌచసంభవే	
ప్రథాన హోమాత్పూర్వం	
కన్యాయా రజోదశ్యనే	
కర్తవ్య విధిః,	321
ప్రథానహోమాత్పూరం కన్యాయా	
రజోదర్శనే కర్తవ్య విధిః	322
వివాహాది, ద్వితీయ, తృతీయ	
దివసేషు కన్యాయా రజోదర్శనే	
కర్తవ్య విధిః	323
రజోదోష ప్రాయశ్చిత్త	

విషయాః.	పుట.
ప్రయోగః	
వివాహాద్యగ్ని సప్తప్రాయశ్చిత్త	
ప్రయోగః	327
వధూగృహ ప్రవేశః	332
ప్రతి శుక్ర దోషవిచారః	334
ప్రతి శుక్ర దోషాభావ విచారః	
మౌఢ్యే వజ్ఞానీయ కార్యాణి	335
మౌఢ్యే కర్తవ్య కార్యాణి	
వివాహజ్ఞే కన్యా నివాస విచారః	333
చౌలోపనయన వివాహ సన్తరే	
వజ్ఞాన కర్మాణి	
లఘు పునస్సన్ధానం	337
పునస్సన్ధాన ప్రాయశ్చిత్తం	339
పునస్సన్ధాన ప్రాయశ్చిత్త	
హోమాః	342
తన్త్రమతీ స్థాలీపాకః	346
హోమద్రవ్యదానం	347
ఔపాసనం	348
ఆత్మారోపణం	349
సమిధారోపణం	
సమిధా థానం	
విధురత్వ నిర్ణయః	352
విధు రౌపాసన విధిః	
అన్వారంభణీయ స్థాలీపాకః	353
అన్వారంభణీయానన్తర	
మన్యాథానం	356

విషయాః.	పుట.
ప్రతి పఞ్చాశ్రీ పాకః	357
విభ్ర ప్లేషీః	358
అగ్రయణ స్థాలీపాకః	359
భార్యాద్యయాగ్ని సంసర్గః	361
సంస్కృష్టాగ్ని విభాగః	368
ఔపాసనాగ్ని ద్వయ సంసర్గః	
ప్రాయశ్చిత్తః	369
ఔపాసనాగ్నే ర్లోకికాగ్ని సంసర్గః	
ప్రాయశ్చిత్తః	370
ద్వితీయ వివాహ కాలః	
అర్క వివాహః ప్రయోగః	
గృహారంభః	374
నూతనగృహ ప్రవేశః	375
పుత్రసేవకార ప్రయోగః	378
దత్త హోమాః	380
అక్షరాభ్యాసః	385
నక్షత్ర మన్తాః	389
చతుదశీ జపమన్తాః	408
అమావాస్య జపమన్తాః	409
విషమటికా జపమన్తాః	
నవగ్రహ మన్తాః	410
ఉపదేవతా మన్తాః	414
ముఖావ లోకనం	418
శాన్తి పీఠికా	420
గ్రహ మండలాని	458
గ్రహ మన్తాః	
గ్రహ దేవతాః	
గ్రహ గోత్రాణి	459
గ్రహ వతరూః	

విషయాః.	పుట.
నవగ్రహాణాం జన్మాబ్జమాస	
వక్షతిధి వారనక్షత్ర నిర్ణయః	
గ్రహముఖాని	460
గ్రహ ప్రతిమాః	
గ్రహాణాం స్థానాని	
గ్రహాణాం జాతినిర్ణయః	
గ్రహాణాం వర్ణాః	
అధిదేవతా ప్రత్యుధి దేవతాస్థానాని	
క్షీరతర్పణ విధిః	461
హోమకుండ ప్రమాణం	
గ్రహ సమిధః	462
గ్రహ ధాన్యాని	
ఏకనక్షత్ర జననశాన్తిః	
గ్రహణ జనన శాన్తిః	
యమశ జనన శాన్తిః	
త్రిక ప్రసవ శాన్తిః	
సదస్త్ర జనన శాన్తిః	463
ప్రసవ కైకృత శాన్తిః	
సింహ దౌగవాది ప్రసూతిశాన్తిః	464
నాళవేష్ట జనన శాన్తిః	
జననే దుష్ట నక్షత్రాణి	
ప్రథమరౌ దుష్టనక్షత్రాణి	465
ప్రథమరౌ శుభనక్షత్రాణి	
విషమటికా దేవతాః	
జపవిషయః	
యజుర్వేదాశీర్వచన మన్తాః	466
ఋగ్వేదాశీర్వచన మన్తాః	475
సామవేదాశీర్వచన మన్తాః	476
అశ్విని - గ్రహ - సం - కరణ -	477

మల్లార్కులగానోపాలకృష్ణమూర్తి లకణావరం.

పీఠిక

హిందూధర్మమునకే సనాతన ధర్మమని నామాంతరము. దీనికి శ్రుతి స్మృతి సూత్ర పురాణాదులు ప్రమాణములు. శ్రుతులు పరమ ప్రమాణములు ; అనగా వానికి విరుద్ధములైనవెంత మహత్తర గ్రంథములైనను, ఎంత మహనీయులచే రచింపఁబడినవైనను ప్రమాణములు కాజాలవు. వేద చోదితమైన సనాతన ధర్మము ననుసరించు షారంధఱికిని కొన్ని సంస్కారములు లేక కర్మలు విధింపఁబడినవి. “వ్రాత్యస్సంస్కార హీన స్సోక్త” (సంస్కార హీనుఁడు వ్రాత్యుఁడగును) అని మనువు చెప్పియుండెను. బ్రాహ్మణత్వక్షత్రియత్వాదులాయా వర్ణములను చెందిన తల్లిదండ్రులకు జన్మించుటచే సిద్ధించినను శాస్త్రచోదితములైన సంస్కారములచే పరిపుష్టముఁగును. జన్మసిద్ధములైన వకార్య కరణము చేతను సంస్కార రాహిత్యము చేతను కలుషితములై అంతరించి పోవుట కవకాశము కలదు. అందుచే బ్రాహ్మణాదులాయా ప్రాయములం దాయా సంస్కారములను శాస్త్రోక్త విధమున పొందవలయును.

“సంస్కరియతే = జ్ఞానయోగ్యతా మాపాద్యతే పురుషస్యచిత్త మనేనేతి సంస్కారః” అని సంస్కార శబ్దమునకు వ్యుత్పత్తి చెప్పఁబడినది. మానవుని చిత్తము దీనిచే జ్ఞానయోగ్యతను పొందింపఁబడునని దీని యర్థము. కొన్ని సంస్కారములు దోషమును తొలగించును ; కొన్ని గుణములను కలిగించును ; కొన్ని యీరెండు కార్యములను చేయ సమర్థములై యుండును. కైవల్యప్రాప్తికి కారణమగు జ్ఞానము సంస్కారములచే ప్రాప్తించును కావున అవి అపరిహార్యములు. అవి బీజగర్భ సముద్భవములైన దోషములను శమింపఁజేయునని మనువును యజ్ఞవల్క్యుఁడును చెప్పుచున్నారు. నిషిద్ధ కాలమైథునాదులచే కలుగు దోషము బీజసంబంధ (బైజికము), మాతృగర్భ కోశస్థితి సంజాతమగు దోషము గర్భసంబంధ

(గార్భికము). గర్భసంబంధములైన హోమాది క్రియలచేతను, జాత కర్మచౌలాది కర్మలచేతను శరీరమున కంటిన పాపములు తొలగిపోవును. వేదాధ్యయనము, మధుహాంస వర్జనాది నియమములు, సావిత్రచర్యాది హోమములు, ప్రాతస్నాయంకృతహోమములు, దేవర్షి వీతృతర్పణములు, పుత్రోత్పాదనము, పంచబ్రహ్మయజ్ఞములు, జ్యోతిష్టోమాదులు మున్నగువానిచే జీవుడు బ్రహ్మప్రాప్తికి యోగ్యుడుగా చేయబడును.

కర్మలు రెండు విధములు - శ్రౌతములు, స్మార్తములు - ప్రత్యక్ష శ్రుతి చోదితములు శ్రౌతములు; అనుమేయశ్రుతి మూలకములు స్మార్తములు. ఈ రెండును చైదికమంత్ర సాధ్యములే యైనను శ్రౌతములు ప్రత్యక్ష వేదములందును, స్మార్తములు వేదమూలకములగు స్మృతుల యందును ఉపనిబద్ధములై యుండును. స్మృతి శబ్దముచే మనువు, యజ్ఞవల్క్యుడు, గౌతముడు మున్నగువారిచే రచింపబడిన స్మృతులనేకాక ఆపస్తంబ చోదాయనాశ్వలాయనాదులచే చెప్పబడిన గృహ్యధర్మ సూత్రములను కూడ గ్రహింపవలయును. ఇవి పౌరుషేయములే యైనను మూలముగు శ్రుతిని ఆన్యూనాతిరిక్తముగా అనుసరించునవగుటచే శ్రుతివలెనే ప్రమాణములగుచున్నవి. నాలుగు వర్ణముల వారికిని సాధారణములగు ధర్మములను బోధించునవి ధర్మసూత్రములు; త్రైవర్ణికమాత్ర సామాన్యములగు ధర్మములను బోధించునవి గృహ్యసూత్రములు. గృహ్యసూత్ర ప్రోక్తములగు సంస్కారముల స్వరూపములో భేదము లేకపోయినను కాళా సూత్ర భేదమునుబట్టి కర్తవ్యతావిషయమున కొంత భేదము కనిపించును. సంస్కారముల సంఖ్యలోగూడ నించుక భేదమున్నది. అందుచే ఏ సూత్రమునకు చెందిన వారా సూత్రములలో చెప్పబడిన విధముగనే కర్మల నాచరింపవలయునని అంగిరోవశిష్టాదులు చెప్పుచున్నారు. కాత్యాయనుడు

యన్నామ్నా తం స్యశాఖాయాం పరోక్త మవిరోధిత

విద్యద్భి నదనుష్ఠేయ మగ్నిహోత్రాది కర్మవత్

వివాహానంతరము సప్తపాక యజ్ఞములు విధింపఁబడినవి. ఇందు స్థాలీపక వ్యములయిన కొన్ని పదార్థములు హోమము చేయఁబడును. అష్టకము, పార్వణము, శ్రాద్ధము, శ్రావణి ఆగ్రహాయణి, దైత్రి, ఆశ్వయుజి అనునవి సప్తపాక యజ్ఞములు. పూర్వోక్తములయిన సప్తహవిర్యజ్ఞములు త్రేతాగ్నులలో కావింపఁబడును. అహవనీయము, గార్హపత్యము దక్షిణాగ్ని అనునవి త్రేతాగ్నులు. ఇవికాక మహాతంత్రము తోడను, విస్తృత క్రియాకలాపముతోడను చాలదినములు నిర్వర్తించవలసిన శ్రౌత కర్మములు ఏడు కలవు. వీనినే సప్తసోమ సంస్థలందురు. నిష్కామముగా నొనరించినచో నివి చిత్తశుద్ధి కల్గించి మోక్షమునకు కారణములగును. స్వర్గాదులను కోరి చేయు కర్మములు కామ్యకర్మములనఁబడును.

అంత్య కర్మము చివరి సంస్కారము. ఇది మరణించిన వారికి చేయు మంత్రపూర్వకమయిన దహనాది సంస్కారము.

ప్రస్తుత కాలమున ఈ షోడశ కర్మలలో కొన్ని మాత్రమే అనుసరింపఁబడుచున్నవి. పుంసవన సీమంతోన్నయనాది సంస్కారములు కొన్ని నామమాత్ర శేషములై ఉన్నవి. పుంసవన సీమంతోన్నయనములు కామ్య కర్మములని కొందఱి అభిప్రాయము. అవి ద్వితీయాది గర్భములలో కామ్యకర్మములైనను ప్రథమ గర్భమున గర్భాధానమువలె నియతములైనట్టివే. ఇవి శిశువు పురుషుఁడగు నుండవలెనను అభిలాషకేకాక గర్భ రక్షణమునకును, గర్భిణీరక్షణమునకును ఆవశ్యకములైనట్టివి. భారసాలయనుపేర పుట్టిన తరువాత పదొకండవ దినముననో నెలలోపుగా మఱి యే దినముననో చేయు సంప్రదాయమొకటి గోచరించుచున్నదిగాని, శిశువునకును, తల్లికిని పలువిధముల క్షేమము నాపాదించు జాతకర్మముపేక్షింపఁబడుచున్నది. ఉపనయన విషయమున జరుగుచున్న అశ్రద్ధ చాల శోచనీయమైనది. వివాహమునకు ముందు ఉపనయనము చేయవలెనను నియమ ముండుటచే దానినెప్పుడో ఒకప్పుడు - సాధారణముగ వెనుకటి దినముననే - చేయుచున్నారు. వివాహము చేయుటకు వధూవరుల పక్షముల వారిరువురును కొంత ప్రయత్నము చేయవలసిన అకత్యమున్నది. కాని ఉపనయన విషయమున నితరులపై నాధారపడవలసిన అక్కఱలేదు. బంధుమిత్రాదుల నందఱిని పిలిచి, ఆడంబరోపేతముగా చేయలేక

పోయినను, ద్విజులు దానిని యథాకాలమున సమంత్రకముగా కావించి గాయత్రీదేవి అను గ్రహమును పొందుట శ్రేయస్కరము. వివాహములో సైతము ప్రధాన హోమానంతరము వరుడు వధువుతోఁ గూడ, వైవాహికాగ్నితో స్వగృహమునకేగి ప్రవేశ హోమము మొదలు శేషహోమము వఱకును గల కార్యములను జరుపవలెనని గృహ్య సూత్రకారులు చెప్పుచున్నారు. నిజముగా నట్లుచేసినచో వధువు తండ్రికి కలుగు భారము కొంత తగ్గుటయు, వరునకు శాస్త్రీయానుష్ఠాన సాధ్యమగు ఫలము దక్కుటయు సంభవించును. సమావర్తన సంస్కారమున స్నానము మంత్ర పూర్వకముగా చేయవలెనని సూత్రకారులు చెప్పుచున్నారు. ఆ సంస్కార మందలి ప్రధానాంశమదియే. అది ఇప్పుడు ఎందుచేతనో ఉపేక్షింపఁబడుచున్నది. బారతీయులందఱును తమతమకు విహితములైన సంస్కారములను సుశీలముగనైన చేసికొనుట మంచిది.

స్మార్త ప్రయోగమున పురోహితులే శ్రద్ధవహింపవలెనని పలువురు తలంతురు. కాని అప్పుడనుష్ఠింపవలసిన కర్మములన్నియు యజమానునకు సంబంధించినవే. పురోహితులు భ్రమ ప్రమాదాలు జరుగకుండ ఉపద్రవ్యలెచూచుచుండురు. అందుచే అర్హత గలవారందఱును స్మార్తప్రయోగ విజ్ఞానమును సంపాదించుకొనుట అవశ్యకరమగును.

కర్మములు నిత్యములని నైమిత్తికములని రెండు విధములు. పెని పేర్కొనఁబడిన సంస్కారములలో కొన్ని నైమిత్తికములు. నైమిత్తిక కర్మలలో తల్లిదండ్రులు మరణించినవారు చేయవలసిన శ్రాద్ధ కర్మము తప్పక చేయవలయును. చేయనిచో వారు వతితులగుదురని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. పితరులకు ఔర్ధ్వ దైహిక కర్మలను, ప్రత్యాభిక్షమును ఆచరింపనివారు వర్ణధర్మ భ్రష్టులగుదురు. అమావాస్యనాడు విత్పదేవతలకు తిలతర్పణము తప్పక చేయవలెను. అట్లే సూర్యచంద్ర గ్రహణ సమయములందు స్నానములు, దానములు చేయుట మంచిది. అనియు నైమిత్తిక కర్మలే. పుష్కరములందు విత్పదేవతల తృప్తికై వీంద ప్రదాన తర్పణాదులు చేయవలెను. కాశి, ప్రయాగ మున్నగు శ్మేతములను సేవించుటవలన పాపము జయించుననియు నుత్తమ గతి గలుగుననియు చెప్పుదురు, సంస్కారము లన్నియు మానవుల కారోగ్యమును,

శ్రీ

ఆపస్తంబీయ పంచదశ కర్మానుక్రమణికాయామ్ అదోవిఘ్నే శ్వరపూజా ప్రారంభః

శ్రీ గురుభ్యోనమః-హరిః-ఓమ్-

ధృవస్తే రాజావరుణో ధృవస్తేవో బృహస్పతిః । ధృవస్త ఇన్ద్రో
ఛాగ్నిశ్చర్వాక్షగింధారయశాం ధృవమ్ ॥ దేవీం చాచమజనయస్తదేవా
స్తాం విశ్వరూపాః ప్రశవోవదన్తి । సానోమస్తేప్రమూర్తయహానాథేను-
ర్వాగ్రస్మానుప్రసుప్తుతేతు ॥ అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥
శ్లో॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాంయాదేవీ సర్వమణ్ణశా తయోస్సంస్మరణా
త్పుంసాంసర్వతో జయమణ్ణశమ్ ॥ చాగ్నిశ్చాగ్నిస్సుమనసస్సర్వాథా
నాముపకర్తే ॥ యంసత్వా కృతకృత్యాస్సుప్తుస్తం సమామి గజాననమ్ ॥
అచిన్త్యావ్యక్తరూపాయ నిర్గుణాయ గుణాత్మనే । సమస్త ఆగదాధార
మూర్తయే బృహ్మణేనమః ॥ శుక్లామ్బరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భు
జం । ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్వర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥ తదేవలగ్నం
సుదినం తదేవ తారాబలం చన్ద్రబలంతదేవ । విద్యాబలం దైవబలం తదే
వ లక్ష్మీపతేతేఽంప్రియంగం స్మరామి ॥ యత్రయోగేశ్వరఃకృష్ణోయ
త్ర పార్థోధనుర్ధరః । తత్రశ్రీర్విజయో భూతిర్భూవానీతిర్మతిర్మమః స్మృ
తే సకలకళ్యాణభాజనం యత్రజాయతే । పురుషస్రమజం నిత్యం వ్రజా
మి శరణంహరిం ॥ సర్వదా సర్వకార్యేషునాస్తితేషామమణ్ణశమ్ । యేషాం

హృదిస్థో భగవాన్మల్లకాయతనం హరిః ॥ లాభస్తేషాం జయస్తేషాం
కుతస్తేషాం పరాభవః । యేషామిన్ద్రివరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః ।
ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసమ్మదాం । లోకాభిరామంశ్రీరా
మం భూయోభూయో నమామ్యహం । సర్వమల్లకమాల్లత్యే శివే సర్వా
ర్థసాధకే । శరణ్యేత్యిష్టుకే దేవి నారాయణి నమోస్తుతే ॥ శ్రీలక్ష్మీ
నారాయణాభ్యాంనమః । ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః । వాణీహరణ్య
గర్భాభ్యాంనమః । శచీపురస్థరాభ్యాంనమః । అరున్దతివసిష్ఠాభ్యాంనమః ।
సీతారామాభ్యాంనమః । సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః ॥— ఆచమ్య,
ఓంకేశవాయస్వాహా, ఓంనారాయణాయస్వాహా, ఓంమాధవాయస్వాహా,
ఓంగోవిన్దాయనమః, ఓంవిష్ణవేనమః, ఓంమధుసూదనాయనమః, ఓం
త్రివిక్రమాయనమః, ఓంవామనాయనమః, ఓంశ్రీధరాయనమః, ఓం
హృషీకేశాయనమః, ఓంపద్మనాభాయనమః, ఓందామోదరాయనమః,
ఓంసంకర్షణాయనమః, ఓంవాసుదేవాయనమః, ఓంప్రద్యుమ్నాయనమః,
ఓంఅనిరుద్ధాయనమః, ఓంపురుషోత్తమాయనమః, ఓంఅభోషణాయనమః,
ఓంనారసింహాయనమః, ఓంఅచ్యుతాయనమః, ఓంజనార్దనాయనమః,
ఓంఉపేన్ద్రాయనమః, ఓంహరయేనమః, ఓంశ్రీకృష్ణాయనమః॥

ఉత్తిష్ఠన్తు- భూతపిశాచాః- యేతేభూమిభారకాః । ఏతేషామ
విరోధేన బ్రహ్మకర్మసమారభే॥ ఓం- భూః- ఓంభువః-ఓగ్ం- స్తువః ।
ఓం మహాః । ఓంజనః । ఓం తపః । ఓగ్ం సత్యం । తథ్నవితుర్వరేణ్యం
భగ్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । ఓమాపోజ్యో తీర
స్తోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ ॥ మమోపాత్త - ధురితశయ
ద్వారా - శ్రీపరమేశ్వర ముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం - భుభే
శోభనే ముహూర్తే - శ్రీ మహావిష్ణో రాజ్ఞయా - ప్రవర్తమానస్య -
ఆద్య బ్రహ్మణః - ద్వితీయ పరాధేక - శ్వేతవరాహకల్పే - వైవస్వత

మన్వన్తరే - కలియుగే - పృథమపాదే - జంబూద్వీపే - భారతవర్షే -
 భరతఖండే - మేరోర్ధక్షిణ దిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే -
 కృష్ణా కావేర్యోర్మధ్యదేశే - శోభనగృహే - సమస్త దేవతా - బాగ్ర
 హ్మణ హరి హర సన్నిధౌ - అస్మిన్ - వర్తమానేన - వ్యావహారిక
 చాన్ద్రమానేన.....సంవత్సరే.....అయనే.....యితా.....
 మాసే.....పక్షే.....తిథౌ.....వాసరే.....శుభనక్షత్రే ...
 శుభయోగే-శుభకరణే - ఏవజ్ఞాన విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ -
 శ్రీమాన్ గోత్ర్యః- నామధేయః- ధర్మపత్నీ సమేతః- శ్రీ మతః-
 గోత్రస్య- నామధేయస్య- ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురిత
 క్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ముద్దిశ్య- శ్రీపరమేశ్వర పీఠ్యథః-
 గృహ భూషాండ -ఆత్మద్రావ్య- స్థలపదార్థ- శుద్ధ్యథః-వృద్ధ్యథః-గం
 శాన్త్యథః మభ్యుదయాథః-చ - మహాజనైస్సహస్యస్తిపుణ్యాహవా
 చనఙ్కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథః- శ్రీమహాగణాధి
 పతి పూజాఙ్కరిష్యే తదర్థ కలశారాధన ఙ్కరిష్యే॥ కలశం గంధ
 పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య కలశే ఉదకం పూరయిత్వా కలశస్యోపరి
 హస్తం నిర్దాయ॥ ఆకలశేషు చావతివత్సరే పరిషేచ్యతే ఉత్తర్యజ్ఞే
 మవర్తతే ॥శ్లో॥ కలశస్యముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రస్సమాశ్రితః।
 మూలే తత్రస్థితో బ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణాస్సమైతాః। ముఖేతు
 సాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసున్ధరా ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద సామ
 వేదో హ్యధర్వణః । అగ్నేశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితాః॥
 అప్రోహ ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాయః ప్రాణావాఅహః పశవ ల
 పోన్నమాపో మృతమావస్సం రాదాపోప్తిరాదా వస్సస్వరాదా ద్భృష్ణాగ

స్యాప్రోక్ష్యోత్తిగ్ష్యాప్రో యజ్ఞాగ్ష్యాపస్తత్యమాప్తస్సర్వా దేవతా ఆప్రో
భూర్భువస్సువరాప్త ఓమ్.

శ్లో॥ గంగేచయమునేకృష్టే గోదావరి సరస్వతి నర్మదే సిన్ధు కావేర్యా
జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు ॥ కావేరీ తుంగభద్రాచ కృష్ణవేణీచ గౌతమీ
భాగీరథీచ విభ్యాజాః పంచగంగాః పృక్తిర్రితాః॥ ఆయాస్త్ర-శ్రీమహా
గణాధిపతి పూజాథకం- మమదుఃతక్షయకారకాః- కలశోదకేనపూజాద్ర
వ్యాణి సంప్రోక్ష్య - దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య । తదగ్లప్రాణప్రతి
ష్ఠాపనం కరిష్యే॥

ఓమ్-అనునీతేపునరస్మాసుచక్షుః పునఃప్రాణమిహనోధేహి భో
గమ్ । జ్యోక్తృశ్చేమసూర్యముచ్చరన్తమసుమతే మృశయానస్త్వస్తి ॥

అమృతం నైప్రాణాఅమృతమాపః ప్రాణానేవయథాస్థానముపహ్వయతే।
శ్రీమహాగణాధిపతే - స్థిరోభవ - వరదోభవ - సుముఖోభవ - సుప్ర
సన్నోభవ-స్థిరాసనంకురు॥ శ్లో॥ స్వామిన్ సర్వజగన్నాథయావత్పూ
జావసానకం। తావత్త్వం ప్రితిభావేన బింబేస్మిన్ సన్నిధిం కురు॥ అభీప్సి
తాథన్ సిద్ధ్యథకం పూజితో యస్సరైరపి సర్వవిఘ్నచ్ఛిదేతస్మై
గణాధిపతయేనమః॥ ఓం-గణానాం త్వాగ్రణపతిగం హవామహే
కవిబ్రహ్మీనాముప్రమ శ్రీవస్తమమ్। జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణ

స్తత ఆనశ్శృణ్వస్తూతి బిస్సిదస్తాదనమ్ ॥ అస్మిన్పింబేభూర్భువస్సువః-
గణపతిమావాహయామి ॥ శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః- ధ్యాయామి-
ఆవాహయామి- సువర్ణ రత్నభుజిత సింహాసనం సమర్పయామి-
పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి - హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి
ముఖేఆచమనీయం సమర్పయామి॥ ఓంఆప్రోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊరే

దధాతన । ముహూరణాయ చక్షసే । యోవశ్చివతమోరసస్సస్య జాజయతే
హానః శశతిరివమాతరః । తస్మా అరణ్ణమాసు వోయ స్వక్ష యాయజి
స్వథ । ఆహోజన యథాచనః ॥

శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి॥ స్నానా
నంతర మాచమనీయం సమర్పయామి॥ అభివస్థా సువస్తనాస్య ద్వాభి
ధేనూస్తుదుః పూయమానః । అభిచంద్రాభరవేనో హిరణ్యాభ్యశా
స్రథినో దేవసోమ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః వస్త్రయుగ్మం సమ
ర్పయామి ॥ వస్త్రయుగ్మధారణానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి॥
యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్ । ఆయుష్య
మగ్గీయం ప్రతిముఖశ్చుభ్రంయజ్ఞోపవీతం బలమస్తుతేజః ॥ శ్రీమహా
గణాధిపతయేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి ॥ యజ్ఞోపవీత ధార
ణానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి ॥ గన్ధద్వారాం దూర్ధ్వారాం
నిత్య పుష్టాం కర్షిషీమి । ఈశ్వరీగం సర్వ భూతానాం తామిహోప
హ్వయేశ్రియమ్ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః శ్రీగన్ధం సమర్పయామి॥
ఆయనేతేప్రరాయణై దూర్వారోహన్తుపుష్పిణీః । హ్రీదాశ్చ పుండరీకాః
సముద్రస్యగ్రహో ఇమే ॥ శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః గన్ధసోమపరి
అలంకారణాభాం హరిద్రాక్షణాం సమర్పయామి ॥ పుష్పైః పూజ

యామి ॥ ఓం సుముఖాయనమః । ఓం ఏకదంతాయనమః । ఓం కపి
 టాయనమః । ఓం గజకర్ణకాయనమః । ఓం లంబోదరాయనమః । ఓం
 వికటాయనమః । ఓం విష్ణురాజాయనమః । ఓం గణాధిపాయనమః ॥
 ఓం ధూమ కేతవేనమః । ఓం గణాధ్యక్షాయనమః । ఓం ఫాలచన్ద్రాయ
 నమః । ఓం గజాననాయనమః । ఓం వక్రతుండాయనమః । ఓం శూర్ప
 కర్ణాయనమః । ఓం హేరంబాయనమః । ఓం స్కన్ధపూర్వజాయనమః ॥
 శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః నానావిధ పరిమళ పత్ర పుష్పాక్షత షోడశ
 నామపూజాం సమర్పయామి ॥ వనస్పత్యద్భవైర్దివ్యైర్నానాగంధైస్సు
 సంయుతః । ఆమ్రేయ స్పర్శదేవానాంధూపోఽయం ప్రతి గృహ్యణామ్ ॥
 శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః ధూప మాఘా పయామి ॥ సాజ్యంత్రివర్తి
 సంయుక్తం వహ్నినాయోజితం త్రియం । గృహాణమజ్జకం దీపం త్రైలో
 క్యతిమిరాపహ । భక్త్యాదీపం ప్రయచ్ఛామి దేవాయ పరమాత్మనే ।
 బ్రాహ్మిణాం నరకాష్టరాద్దివ్యజ్యోతిర్నమోస్తుతే ॥ శ్రీ మహాగణాధి
 పతయేనమః, దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానస్తర మాచమనీయం
 సమర్పయామి ॥ ఓం భూర్భువస్సుపః । తన్నైతితుర్వరేణ్యామ్ । భగ్నో
 దైవస్య ధీమహి । ధియోయోనః । ప్రచోదయాత్ । సత్యంతస్య రేనపరిషి
 ఞ్చామి । అస్తుతమస్తు । అస్తుతోపస్తరణమసి ॥ శ్రీ మహాగణాధిపత
 యేనమః-యథాభాగం గుడోపహార నైవేద్యం సమర్పయామి ।

ఓం హ్రీంకాయస్వాహా ॥ ఓం అహ్రీంకాయస్వాహా ॥ ఓం త్వాంకాయస్వాహా ॥
 ఓం ఉహ్రీంకాయస్వాహా ॥ ఓం సమాంకాయస్వాహా ॥ మధ్యే మధ్యే

పానీయం సమర్పయామి ॥ అమృతాపిధానమసి । ఉత్తరాపోశనం సమ
 ర్పయామి । హస్తప్రతాశనం సమర్పయామి । పాదప్రతాశనం సమర్ప
 యామి । శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥ పూగీఫలై స్సకర్పారై
 ర్నాగవల్లీదళైర్ద్యుతం । ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తామ్బూలం ప్రతి
 గృహ్యతామ్ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః తామ్బూలం సమర్పయామి ॥
 తామ్బూల చర్వణానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి ॥ ఉత్తరసీరా
 జనం దర్శయామి ॥ నీరాజనానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి ॥
 సముఖచైత్రక దంతశ్చకపిఠో గజకర్ణకః । లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్న
 రాజో గణాధిపః । ధూమకేతు ర్గణాధ్యక్షః ఫాలచన్ద్రో గణాననః ।
 వక్రతుండ శ్శూర్పకర్ణో హేరమ్బస్కున్దపూర్వజః ॥ షోడశైతాని
 నామానియః పఠేచ్ఛంతుయాదపి । విద్యారమ్భే వివాహేచ ప్రవేశే
 నిర్గమేతథా । సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య నజాయతే ॥ శ్రీ
 మహాగణాధిపతయేనమః సువర్ణమన్త్రపుష్పం సమర్పయామి ॥ యాని
 కానిచ పాపాని జన్మాంతరకృతానిచ । తానితాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ
 పదేపదే । పాపోఽహం పాపకర్మాహం పాపాత్మా పాపసమ్మవః । బ్రా
 హ్మిమాంక్యపయాదేవ శరణాగత వత్సల ॥ అన్యథాశరణం నాస్తిత్వమేవ
 శరణం మమ । తస్మాత్కారుణ్య భావేన రక్షరక్షగణాధిప ॥ శ్రీమహా
 గణాధిపతయేనమః ఆత్మ ప్రదక్షిణ నమస్కారాః సమర్పయామి ॥
 వక్రతుండ మహాకాయ సూర్యకోటి సమప్రభ । అవిఘ్నం కురుమే దేవ
 సర్వకార్యేషు సర్వదా ॥ ఇతిప్రార్థనాం సమర్పయామి ॥ యస్య

స్మృత్యాచనామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు । స్మృత్యనంసమ్మార్గభాం
యాతిసవ్యోవధే గణాభిపమ్ । సుస్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం
గణాభిప । యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥ ఆనయా
ధ్యానాచాహనాది దోషశోపచార పూజయా భగవాన్ సర్వాత్మకః-
శ్రీమహాగణాధిపతి స్సుప్రిత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఉత్తరే
శుభకర్మణ్యవిష్ణుమన్వీతి భవన్తో బ్రువన్తు । ఉత్తరే శుభ కర్మణ్య
విష్ణుమన్తు ॥ శ్రీ మహాగణాధిపతి ప్రసాదం శిరసా గృహ్లామి ॥

శతమానమ్భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే పరితి
తిష్ఠతి ॥ యజ్ఞేన యజ్ఞసుయజన్త దేవాస్తాని ధర్మాణిప్రతమాన్యాసన్ ॥
తేహనాక్తం మహిమానస్సచ నే యత్రహర్షేస్తాభ్యాస్సనిదేవాః ॥ శ్రి

మహాగణాధిపతిం యథాస్థానం ప్రవేశయామి ॥ ఓం తత్పురుషాయ
విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి । తం నోదన్తిః ప్రచో దయాత్ ॥
సహస్రపరమాదేనీ శతమూలా శతాబ్జరా । సర్వగం హరతుమే

ప్రాప్తంధూర్వా దుస్స్వప్తునాశనీ ॥ శోభనాశం పునరాగమనాయచ ॥

X యథాత్వేననివర్తనే, ఆర్థామపరమంమమ॥

శ్లో॥ న ఆత్మాసంయతే సూక్ష్మం ఓం తప్తే శ్లో॥ న ఆత్మాసూక్ష్మం భూతి
సగతాంతో న పంచకం న చంద్రాంతరం
X ఆవిష్కరణాత్మమనుజ్ఞాతానామ్ శ్లో॥ నేమావిష్కరణాభూతి
ఆస్మిజ్ఞానం సర్వమిదం విజ్ఞాతమ్ శ్లో॥ సుతానయమగ్నిం
ఆమేవ భూంతమను భూంత సర్వమ్
ఆస్మిజ్ఞానం సర్వమిదం విజ్ఞాతమ్ ॥

పు న్నా హ వా చ న మ్

ఓం ఇమం మేవరుణ శ్రుచీహవ ముద్యాచ మృదయ । త్వామ
ప్రస్ఫురాచకే । తద్వాయామి బ్రహ్మజావన్తమానస్తదాశాస్తేయజమానో
హవిష్ఠిః । అహేడమానోవరుణేహతోధ్యురుశగ్ం సమానాయుః । ప్ర
మోషీః ॥ ప్రాక్కలశే-ఓం భూః-వరుణమావాహయామి । ఓంభువః-
వరుణమావాహయామి । ఓగ్ం సువః వరుణమావాహయామి । ఓం భూ
ర్భువస్సువః । వరుణమావాహయామి ॥ వాస్తోష్పతేప్రతిహసిహ్యస్మా
స్థ్వాస్వేశోఅనమిదోధవానః । యత్వేషప్రేప్రతితన్నోజుషస్త్యశం నమి
ద్విపదేశం చతుష్పదే ॥ ఇతి దక్షిణకలశే, వాస్తుపురుషమావాహయామి॥
బ్రహ్మజ్జ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచోవేనఆవః । సమిద్ధి
యా ఉప్రమాఅస్యద్విష్టాస్తతశ్చ యోనిమనతశ్చవివః ॥ ఇత్యుత్తరకలశే
బ్రహ్మణమావాహయామి ॥ పరుణాదికలశ దేవనాభ్యోనమః ధ్యానా
వాహనాది దోడశోపచారపూజాం కుర్మాత్ ॥ శ్లో॥ సర్వేషు కాలేషు
సప్తస్మి నైశేష్యశేషకార్యేషు తథేవరేవరః । సర్వస్వరూపీ భగవాన
నాదిర్గుమాస్తుమాల్లభ్య వివృద్ధయేహరిః ॥ అనన్యాశ్చిన్తయన్తోమాంయే
జనాః పర్యుపాసతే । తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమంవహా
మ్యహమ్ ॥ కలశేషు-శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనమః । ఉమామహే

శ్వరాధ్యాం నమః । వాణీహరణ్యగర్భాధ్యాం నమః । శచీపురస్తా
 ధ్యాం నమః । అనుస్థితీవసిష్టాధ్యాం నమః । సీతారామాధ్యాం నమః ।
 సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః ॥ ఓం పుణ్యాహం దీఘకాయరస్తు-
 శిరోభిమృశేత్ । శివా ఆపస్సను-కలశానభిమృశేత్ । సౌమనస్యమస్తు-
 హృదయనుభిమృశేత్ ॥ అక్షతంచాపిష్టంచాస్తు ॥ ఏవంత్రిః । ఓం అర్చిత
 ప్రార్చితప్రియమేదాసోఅర్చిత । అర్చస్తుపుత్రకా ఉతపుత్రం నధృష్ట
 ర్చిత ॥ గర్భద్వారాం దురాధప్రాకం నిత్యపుష్టాం కర్తవీణీమ్ । ఈశ్వరీగం
 సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥ గన్ధాపాను-సౌమ్య
 ల్యమస్తు ॥ ఆయనేతేపరాయణే దూర్వారోహను పుష్పిణీః । హృదాశ్చ
 పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహాక్షమే ॥ అక్షతాపాను-ఆయుష్యమస్తు-
 పుష్పాణిపాను సౌధాగ్యమస్తు । తామ్బూలానిపాను-ఐశ్వర్యమస్తు । దక్షి
 ణాపాను-బహుదేయంచాస్తు । శ్వశ్రేయసమస్తు । ప్రజాపతిఃప్రియతామ్ ।
 శాన్తిరస్తు । యంకృత్వా సర్వవేద యజ్ఞక్రియాకరణ కర్మారమ్భా శ్శు
 భాశోభనాః ప్రవర్తనే తమహమోజ్జ్వలమాదిం కృత్వా । భవద్భిర
 నుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహంవాచయిష్యే । వాచ్యతామ్ ॥ ఓం భద్రంకర్ణభి
 శ్శృణుయానుదేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజ్తరాః । స్థిరైరగ్రైస్తుష్టువా
 గ్ం సస్తనూభిః । వ్యశేమదేవహితం యదాయుః ॥ ద్రవిణోదాద్రవిణ
 సస్తురస్య ద్రవిణో వాస్తునరస్య ప్రయంసత్ । ద్రవిణోదాద్రవిణపత్తిమషంసో

ద్రవిణోదాహసతేషుమామః ॥ సవితాప్తాత్సవితాపురస్తాత్స
 వితోతరాత్సవితాధరాత్ ॥ సవితానస్సుపతు సర్వతాతినసవితా
 నోరాసతాం దీర్ఘమాయః ॥ — — నవోనవోభవతిజాయమానో
 హ్యం కేతురుషసామేత్యగే ॥ ధాగందేవేభ్యోవిదధాత్వాయన్పరస్తామా
 సిరతిదీర్ఘమాయః ॥ ఆపశ్చన్తుశీవసేదీర్ఘాయుశ్చాయవర్చసే ॥ యస్తాస్
 హృదాక్షిరితామన్యమానో మర్త్యం మర్త్యోజ్ఞోహవీమి ॥ జాతవేదోయశో
 అస్మాసుదేహిప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్ ॥ యస్మైత్వగ్ంసుకృతే
 జాతవేద ఉత్తోకసుగ్నేక్షణవస్త్వోనమ్ ॥ అశ్విన్తగ్ం సప్తత్రిణంవీరవన్తం
 గోమన్తగ్ం రయింశతేన్వసి ॥ సంశ్వాసింశామి యజుషాప్రజామా
 యుర్ధనంచ ॥ దక్షిణకలశమాదాయ, పాక్కిలశే కించిత్కించి దుదకం
 నినయతి ॥ దీర్ఘమాయురస్తు మనస్సమాధీయతామ్ ॥ సమాహిత మనస
 స్మృతః ॥ పరిసీదన్తు భవన్తః ॥ పరిసన్నాస్మృతః ॥ శానిరన్తు ॥ పుష్టిరన్తు ॥
 తుష్టిరన్తు ॥ వృద్ధిరన్తు ॥ అవిఘ్నమన్తు ॥ ఆయుష్యమన్తు ॥ ఆరోగ్యమన్తు
 స్వస్తి శివంతర్మాన్తు ॥ కర్మసమృద్ధిరన్తు ॥ పుత్రసమృద్ధిరన్తు ॥ వేదసమృ
 ద్ధిరన్తు ॥ శాస్త్రసమృద్ధిరన్తు ॥ ధనధాన్యసమృద్ధిరన్తు ॥ ఇష్టసమృద్ధన్తు ॥
 ఐశాన్యాం బహిదేశే అవిష్టనిరసనమన్తు ॥ యత్పాపం తత్ప్రతిహతమన్తు
 యచ్ఛ్రేయస్తదన్తు ॥ శుక్రాగ్ధారక బుధ బృహస్పతి శనైశ్చరరాహుకేతు
 సోమసహిదాదిత్య పురోగాస్సర్వేగ్రహాః ప్రియన్తామ్ ॥ తిథికరణముహూ

ర్తజన్మనక్షత్రో దిగ్దేవతాః ప్రియనామ్ నిర్ఘ్నుతిదిశి శామ్యన్తు ఘోరా
 ణి శామ్యన్తు పాపాని శామ్యన్తి తయః॥ పృథమకలశే శుభాని
 వధకానామ్ శివాఋతవస్సన్తు శివా ఓషధయస్సన్తు శివావసన్సత
 యస్సన్తు అహోరాత్రే శివేస్యాశాముత్తరే శుభకర్మణ్యవిష్ణుమస్తు
 ఉత్తరోత్తర మహారహరభివృద్ధిరస్తు ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాఃక్రియాస్సమ్న
 ద్యనామ్ అగ్నిపురోగా విశ్వేదేవాః ప్రియనామ్ మాహేశ్వరీపురో
 గామాతరః ప్రియనామ్ ఇన్ద్రపురోగామరుద్ధవాః ప్రియనామ్ వసిష్ఠ
 పురోగాఋషిగణాః ప్రియనామ్ శ్రీవిష్ణుపురోగాస్సర్వేదేవాశ్చప్రియ
 నామ్ ఆదిత్యపురోగాస్సర్వేగ్రహాః ప్రియనామ్ ఋషయశ్చన్ద్రాగ్
 స్యాచార్యావేదాయజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రియనామ్ బ్రహ్మచ బ్రాహ్మణా
 శ్చ ప్రియనామ్ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చ ప్రియనామ్ శ్రద్ధామేధే
 ప్రియేనామ్ ప్రియతాం భగవాన్నారాయణః ప్రియతాం భగవాన్
 పర్జన్యః ప్రియతాం భగవాన్ధాన్వమీ మహాసేనః ప్రియతాం భగ
 వాన్విశామహః సత్యావ్రతా ఆశిషస్సన్తు పుణ్యాహుతాలావాచ్యనామ్
 ఉద్ధృతేవశకునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవసవనేషుశంససి వృషే
 వవాక్షిశిశుమతిరపిశ్యాస్సర్వతో నశ్యకునే భద్రమావదవిశ్వతో నశ్యకునే
 పుణ్యమావద॥ యాజ్ఞయామయజతిప్రత్తిరైవయాజ్యా పుణ్యేవలక్ష్మిః పుణ్యా
 మేవతల్లక్ష్మిం సమ్భవయతి పుణ్యాం లక్ష్మిం సంస్కరుతే॥ యత్పు
 ణ్యం సక్షత్రమ్ తద్భట్కరీతోపవృష్టమ్ యదాన్తే సూర్యఉదేతి

అథనక్షత్రం నైతి । యావత్తత్రసూర్యోగచ్ఛేత్ । యత్రజమన్యంపశ్యే
త్ । తావత్కిక్వితయత్కారీస్యాత్ । పుణ్యాహవవకురుతే ॥ తానివా
ప్రశ్నాన్తేయమనక్షత్రాణి । యాన్తేవ దేవనక్షత్రాణి । తేషుకిక్వితయ
త్కారీస్యాత్ । పుణ్యాహవవకురుతే ॥ ఓం పుణ్యాహం భవనోబ్రువన్తు ।
ఓం పుణ్యాహమ్ ॥ ఏవంతిః ॥ స్వస్వయేవాయముప్రబవామహే సో
మం స్వస్తిభువన్స్వయస్పతిః । బృహస్పతింసర్వగణం స్వస్వయేస్వస్వ
య ఆదిత్యాసోభవన్తునః ॥ ఆదిత్య ఉదయనీయః పథ్యయే వేతస్వస్త్వా
ప్రయ నిపథ్యాం స్వస్తిమభ్యుద్యన్తి స్వస్తివేతః ప్రయ నిస్వస్త్విద్యన్తి
స్వస్త్విద్యన్తి ॥ స్వస్తిన్తద్వోవృద్ధశ్రవా స్వస్తిన్తః పూషావిశ్వవేదాః ।
స్వస్తిన్తస్మాక్షోఽతిష్ఠనేమిస్వస్తిన్తోబృహస్పతిర్దధాతు । అష్టాదేవావన్
వస్త్వోమ్యాసః । చతస్రోదేవీరజరాశ్శ్రావిష్ఠాః । తేయజ్ఞంపాన్తురజసఃకప్తర
స్తాత్ । సంవత్సరీణ మమృతగ్న్స్వస్తి ॥ మహ్యం సహకుటుమ్బాయశుద్ధి
వృద్ధ్యభ్యుత్థయకర్తవే మహాజనాన్మమస్కుర్వాణాయాశీర్వరచనమపేక్ష
మాణాయాయుష్యతే స్వస్తిభవనోబ్రువన్తు ॥ ఆయుష్యతే స్వస్తి ॥ ఏవం
తిః ॥ ఓం స్వస్తి భవనోబ్రువన్తు । ఓంస్వస్తి ॥ ఏవంతిః । ఋధ్యా
మస్తోమం సమయామవాజమానోమన్త్రం సరథేహోపయాతమ్ । య
శోసప్తకన్తం మధుగోష్టస్వరాహూతాంశో అశ్విరోః కామమప్రాః ॥ సర్వా
మృద్ధిమృద్ధుయామి తితం నైతేజసైవపురస్తాత్పర్యథవచ్చన్దోభిర్మధ్యతో

ఉరైరుపరిష్టాద్ధాయత్యా సర్వతో ద్వాదశాహం పరిభూయా స్సర్వామృ
 ధిమార్థో త్వర్వామృధిమృధోతియ ఏపంచేద ॥ ఋధ్యాస్మహావై
 ర్మమసోపసద్యః । మిత్రందేవం మిత్రదేయంనో అస్తు । అనూరాధా
 హవిషాపథాయన్తః । శతంజివేమశరదస్సవీరః । త్రిణిత్రిణివైదేవానా
 మృధ్వాని । త్రిణిపథాగంసి । త్రిణిసవనాని । త్రయశ్చమేర్రోకాః । ఋ
 ధ్యామేవతద్వైర్య ఏష త్రోకేషుప్రతిత్విత్ ॥ వాసుదక్షిణ హస్తాఞ్చాం
 దక్షిణోత్తరకలౌ యుగపద్మహిత్యా । ఓం ఋధిం భవన్త్రేటువస్తు । ఓం
 ఋధ్యశామృధి స్సమృధిః ॥ ముఖసమముద్ధృత్యః । సవిస్తిపుణ్యాహసమృ
 ధ్ధిరస్తు । వషశతసమ్పూర్ణమస్తు । గోత్రాభివృద్ధిరస్తు । శాన్తిఃపుష్టిస్త
 ష్టిశాస్త్రు । శుభగం శుభమస్తు । పునరపి గోత్రాహ్లాదేభ్యః శుభంభవ
 తు । సర్వసమ్పదస్తు ॥ భగవాన్వాస్తోషృతిః ప్రియశామితిభవన్త్రేటువ
 స్తు । భగవాన్ వాస్తోషృతిః ప్రియశామ్ ॥ శుచీవోహవ్యామరుతశ్శుచీ
 న్నాగం శుచిగంహిసోమ్యధ్వరగం శుచిభ్యః । ఋతేనస్తత్యమృతసాప
 ఆయుశ్శాచి జన్మానశ్శుచయః పావకాః । అగ్నిశ్శుచివతతమశ్శుచిరివప్ర
 శ్శుచిఃతవిః । శుచీరోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయస్తవశ్శక్త్యాభ్యా
 స్త ఈరతే । తవజ్యోతిగ్వ్యర్చయః ॥ ఏతోనివ్యస్రం స్తవామశుద్ధం శుదేన
 సామ్నా । శుద్ధైర్శుద్ధైర్వావోసం శుద్ధ ఆశీరావ్యన్మమస్తు । ఇన్ద్రశ్శ
 ధోన్తఆగహిత్తదశ్శుద్ధాభిరూతిభిః । శుద్ధోరయి నిధారయ శుద్ధోమమధి
 స్తోమ్యః ॥ ఇన్ద్రశుద్ధోహిసోరయి శుద్ధోరల్పానిద్రాశుచీ । శుద్ధోవృ

త్రాణిజిమ్మ సే శుద్ధోవాజం సిషాససి ॥ బ్రాహ్మణేష్వమృతగోపితమ్ ।
 యేనదేవాః ప్రవిత్రేణ । ఆత్మానంపునతేనదా । తేనసహస్రధారేణ ।
 ప్రాచీనాన్యః పునస్తుమా । ప్రాజ్ఞాపత్యం ప్రవిత్రమ్ । శతౌద్యామగం
 హిరణ్మయమ్ । తేనబ్రహ్మవిదోవయమ్ । పూతం బ్రహ్మపునీమహే ।
 ఇన్ద్రస్సనీతిస్తహమాపునాతు । సోమస్సస్వా వరుణస్సమీచాః । య
 మోరాజాప్రమృతాభిః పునాతుమా । జాతవేదామోర్జయన్త్యాపునాతు॥
 ప్రాచ్యాం దిశిదేవా ఋత్విజోమార్జయన్తామ్ । దక్షిణాయాందిశిమాసాః
 పితరోమార్జయన్తామ్ ॥ **అపహవః సుగ్రహాః**
 ప్రతిచ్యాందిశిగ్రహాః ప్రశవోమాజయన్తామ్ ।
 ఉదీచ్యాం దిశ్యాప్రబుషధయోవనస్సతయో మాజయన్తామ్ । ఊర్ధ్వా
 యాందిశియజ్ఞస్సంవత్సరోయజ్ఞ పతిర్మాజయన్తామ్ ॥ ఏతేభ్యో బ్రా
 హ్మణేభ్యోనానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్య శ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణోమా
 మహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహ స్వరూపేభ్యస్సన్వన్తి పుణ్యాహవాచన
 మన్త్రజపదక్షిణాం మనసోలాహ పరిమిత హిరణ్యంతుభ్య మహం సం
 ప్రదదే నమమ ॥ వాస్తోష్పతేపతి జానీహ్యస్మాం ఛన్వివేశో అనమ్ని
 వోభవానః । యత్వే మహేప్రతితన్నో జుష స్త్యశంస ఏధిద్విపదేశం చ
 తుష్పదే ॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయాసగ్ంసదాతే సక్షిమహిరణ్వయాగాతు
 మత్వా । ఆప్తః క్షేమ ఉతయోగేవ రంనో యూయం పాత స్వస్తిభి
 స్సదానః ॥ అమివహవాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యా విశ్వాః । సభా
 సుశేవ ఏధిః ॥ శుభగం శుభమ్ ॥ స్వస్వయన్తం తాక్ష్యమ్ మర్షనే

మింఘహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్ । అస్తురఘ్నిమిన్ద్రో సఖం
 సమత్సుబ్రహ్మద్యశో నావమివారుహేమ ॥ అంహోముచమాజ్ఞిరస్తంగ
 యంచస్త్యస్త్యాత్త్రేయం మనసాత్ర బాహ్మ్యమ్ ॥ ప్రియతపాణి శ్శరణం
 పృప్రద్యో స్త్యస్తి సంతాధేష్యభయంనోఅస్తు ॥ శివగం శివమ్ ॥

తీర్థప్రాశస ముక్త్యై

ఆప్తణిద్యా - ఉభేష్టణీ రాపో అమి వచాతసే ।
 ఆప్తస్సర్వ స్యభేష్టణీ స్తాసేకృణ్వన్తు భేష్టణమ్ ॥ ఆమయా వీచినీవత ।
 ఆపోవైభేష్టణమ్ । భైష్టణమే వాస్మైకరోతి । సర్వ మాయురేతి ॥

అశీర్వచనముక్త్యై

పర్యాప్త్యా అనన్తరాయాయ సర్వస్తోమోతి రాత్రౌ ఉత్తమ మహార్భవతి
 సర్వసాధ్యై సర్వస్యజితై సర్వమేవతే నోహ్నితి సర్వం జయతి॥
 శతమానం భవతి.....తిష్ఠతి.....॥

హరిః ఓం తత్సత్ ॥

శ్లో కాః

శ్లో॥ ప్రాక్కుచ్చ ఆటో వరుణంచ యామ్యురమృతథాపాస్తు
 పుమాంసముత్తరే । బ్రహ్మణమాచాహ్య త దార్పణిభ్యాతతస్తుపుణ్యా
 హముపాచరేద్దుభః ॥ పత్నీ పుత్రౌ స్సమాయుక్తో శుభాభీః బ్రా

హృదైస్సహ । వివాహైస్తేషు సర్వేషు గర్భాణానాది కర్మసు । నాస్తి
 శ్రాద్ధం సముద్దిశ్య స్వస్తివాచన మాచరేత్ ॥ శ్లో॥ శాన్తికే పౌష్టికే
 చైవ శుభేవాఽప్యశుభేఽపి చ । ఆదౌ చ సర్వకార్యేషు పుణ్యాహం కార
 యేత్తతః ॥ గర్భాణానే వివాహే చ పుంసువే జాతకర్మణి । నామోపా
 కరణే స్నానే ఏతేషూత్పజ్జ నేష్యపి ॥ బ్రాహ్మణాః భోజయే దస్తే
 వాచయే దాశిష స్తథా । సిమన్తో న్నయనే చైవ అన్నప్రాశన చౌల
 యోః ॥ ఉపాయనే చ గోదానే ఆదావేన విశేషతః । బ్రాహ్మణాః
 భోజయిత్వాఽథ ఆశిషోవాచయే తథా ॥ శ్లో॥ ద్వాత్రింశ ద్భుజం
 దీర్ఘం సమస్తా చ్చతురశ్రకమ్ । తండులేషుల్లిఖే ద్భూమా వాఽదౌ తు శుభ
 కర్మణామ్ ॥ రేఖాః ప్రాగాయతాః పచ్చ రేఖాః పచ్చోదగాయతాః ।
 రేఖే ద్వే కోణతః కోణే తిర్యగ్గేఖా చతుష్టయమ్ । కాష్ఠేన కారయే త్తత
 పురతో గజతుండవత్ । పశ్చిమే కలశాకారం నిర్మితం బ్రహ్మణా పురా
 తదేవ స్వస్తికం చేతి ప్రవదన్తి మహర్షయః ॥ తన్మధ్యే స్థాపయే ద్రాశా
 సజలం కలశద్వయమ్ । స్థిరస్తు దక్షిణే కుంభ శ్చల త్కుంభ స్తదుత్తరే
 ఏవ మేవ శుభే తన్నౌ అశుభస్యక ఉచ్యతే ॥ అచలం చల మిత్యాహు
 ర్వామ దక్షిణ పార్శ్వయోః । వామే న చలనం కుర్యా చ్చలం దక్షిణతో
 దిశి ॥ తథాచ । షోడశేషు సపిండేషు నారాయణ బలౌ తథా । అశుభం
 కర్మ కుర్వీత చలం దక్షిణతో దిశి ॥

సమాప్తమ్

కర్మణః పుణ్యాహవాచనమ్

సోదకం కలశం తండులేమి నిధాయ ॥ బ్రాహ్మణాః ప్రాథమ
యేత్ ॥ ఓం-కర్మణః పుణ్యాహం భవన్తో బ్రువన్తు । ఓంపుణ్యాహం
కర్మణోఽస్తు ॥ ఏవంత్రీః ॥ యత్పూజ్యం నక్షత్రమ్ । తద్బట్కురీతో
పవ్యవమ్ ।.....పుణ్యాహవచకురుతే ॥ ఓం కర్మణే శ్రీనివాసశర్మణే
స్వస్తి భవన్తో బ్రువన్తు ॥ శ్రీనివాస శర్మణే ఓం స్వస్తి కర్మణోఽస్తు॥
ఏవంత్రీః ॥ స్వస్తి న ఇన్తోప్రార్థశృవా స్వస్తి నః పూషా చిశ్వ వేదాః ।
స్వస్తి వ స్రాక్షోఽఽ అరిష్టనేమి స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్గదాతు ॥ ఓం కర్మణ
బుద్ధిం భవన్తో బ్రువన్తు ॥ ఓం కర్మ ఋధ్యతామ్ । ఏవంత్రీః ॥ ఋధ్యా
స్మహ వైర్మమసోపనద్యః.....ఏష లో కేషు ప్రతి తిష్ఠతి । బుద్ధిం
భవన్తో బ్రువన్తు । ఓం ఋధ్యతా ముద్ధి సమృద్ధిః ॥ ముఖసముం కలశ
ముద్ధరేత్ । కర్మణః పుణ్యాహ సమృద్ధి రస్తు । ఇత్యాది శేషం స్వస్తి
పుణ్యాహ వాచనవత్ ॥

హరిః ఓం తత్సత్ ॥

శ్లో॥ వత్సరాస్తే చ సాపిండ్యే దశా హేమాంబుజిన్ధనే । వధూ
ప్రవేశ సంవేళే నాకే పాలాశకర్మణి । ఏతేషు చాష్టకార్యేషు పుణ్యాహం
కర్మణ స్మృతమ్ ॥ యత్రయత్రాశిషో వాచయిత్వే త్యుక్తమ్ ।
తత్ర తత్ర కర్మణః పుణ్యాహవాచన మేవ ॥ తథా చ ॥ శ్లో॥ ఆశీరితి చ
పుణ్యాహం స్వస్త్వధీతే బ్రువత్ బుధైరితి ॥ పుణ్యాహవాచనేనామ్ని
మధ్యమే స్వస్తివాచనే । ఉక్త్వా బాలకనామాస్మైస్వస్తిత్య న్యత్సమం
భవేత్ ॥

పత్ని కుమారోపవేశనమ్

శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషోవాపి శ్రీవా దక్షిణతో భవేత్ ।
 సంస్కారకస్తు సర్వత్ర తిష్ఠే దుత్తరత స్సదా॥ జాతకే నామకేచైవ అన్న
 ప్రాశన చాలయోః । ఉపాయనే వివాహే చ పత్ని పుత్రస్తు దక్షిణే ॥
 జాతకే నామకే చైవ అన్నప్రాశన కర్మణి । నిష్క్రమే చైవ చాతే చ
 పత్ని పుత్రస్తు దక్షిణే ॥ జాతకే నామకే చైవ అన్నప్రాశన చాలయోః ।
 ఉపాయనే వివాహే చ సిమన్తావళి దపుంసవేకర్తావామేతథాఽసినే పత్ని
 పుత్రస్తు దక్షిణే ॥ గర్భాధానే పుంసవనే సిమన్తోన్నయనే తథా । వధూ
 ప్రవేశనే చైవ పున స్సన్ధాన ఏవ చ । పూజనే మధుపర్కస్య కన్యాదానే
 తథైవ చ । కర్మ స్యేతేషు వై భార్యాం దక్షిణే తూపవేశయేత్ ॥ కన్యా
 పుత్ర వివాహే చ గోదానే ప్రతబద్ధనే । ఆశీర్వాదేఽభిషేకే చ పత్ని
 తూత్తరతో భవేత్ ॥ వాపికూప తటాకానాం ప్రతిష్ఠానాం మహోత్సవే ।
 ప్రలాదౌ శాన్తికే చైవ పత్ని స్యాదుత్తరే సదా ॥ శాన్తికేషు చ
 సర్వేషు ప్రతిష్ఠో ద్యాపనేషు చ । వామే తూపవిశే తృత్వీ వ్యాఘ్రస్య
 వచనం యథా ॥ యావ ద్బ్రహ్మోపదేశశ్చ తావ ద్దక్షిణతోవటుః ॥
 ఔపనాయనశేషే తు కర్మణ్యుత్తరతో వటుః ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ యావ
 ద్బ్రహ్మోపదేశాంతం తావ ద్దక్షిణతో వటుః । తదాధర్వాముత్తరస్తిష్ఠే
 త్పాలాశే దక్షిణే వటుః ॥ ప్రవానేషు చ హోమే చ మాజనే దక్షిణే
 వధూః । ఇతరేషు చ హోమేషు మాజనే చోత్తరే వధూః ॥
 నిత్యోపాసన సజ్కల్పే ప్రణీతా మాజనే తథా । విప్రాఽశీర్వచనే
 తిష్ఠే ద్వార స్యోత్తరతో వధూః ॥ ఆవాం కర్మణి నిత్యహోమ
 సమయే పుణ్యాహ సజ్కల్పయోః । స్థూల్యగ్రాయణ యోక్తగ్రమోచన
 పునస్సన్ధాన శయ్యోత్సవే । ఏతేషోఽజ్యవరౌ తు విప్రపతితా
 స్వాశీష్ఠ రక్షాధృతౌ । తిష్ఠే దుత్తరతో వధూ స్మృతి వశా
 దన్యత్ర చేద్దక్షిణే ॥ కించ ॥ రక్షాబద్ధన కాలే చ నిత్యోపాసనయో

స్సదా । ఆకీర్షచన కాలే చ పత్ని యోక్త్ర విమోచనే । ఏతే మాత్రరత
 స్తీష్ఠే ద్వధూ రన్యత్ర దక్షిణే ॥ ఇతి ॥ ప్రథాన హోమో యదృలాది
 హోమో । ప్రవేశ హోమశ్చ వివాహ శేషః । సీమంత హోమ స్సువనే చ
 హోమే । ఏతేషు హోమేషు చ దక్షిణా శ్రీ ॥ యథాదేశాచార స్తథాఽఽ
 చరణీయః ॥

కుమార లక్షణమ్

శ్లో॥ శిశు స్వస్మప్రాశనా త్రాగచాలా ద్బాలక స్సృతః ॥
 కుమారకస్తు విజ్ఞేయో చాలా దామౌంజి బన్ధనాత్ ॥ శిశో రఘ్యక్షణం
 ప్రోక్తం బాలస్యాఽ చమనం స్మృతమ్ । రజస్వలాది సంస్పర్శే స్నానా
 చ్చుద్ధః కుమారకః ॥

రక్షాబన్ధన విధిః

శ్లో॥ దుకూల మావికం సూత్రం కార్పాసం త్రిగుణీ కృతమ్ ।
 అథవా వృద్ధవాక్యైస్తు యస్మిన్ దేశే యథోదితమ్ ॥ కిం చ ॥ దశ
 నిష్క త్రిభాగేన కాంచనేన కృతేన వా । కార్పాసికేన సూత్రేణ త్రి
 వృలా త్రిగుణేన వా ॥ ప్రత్యక్ష్య పయసా సూత్రే పవమానాది మన్త్ర
 కైః । త్ర్యమ్బక మృదా సూత్రం హరిద్రేణ తిరస్సుశేత్ । పాత్రే
 తండుల సమ్పూర్ణే నిధాయాఽథ తతః పరమ్ । గన్ధ పుష్పాక్షతైశ్చైవ
 పూజనం చ యథాక్రమమ్ ॥ తతో వర స్వహస్తేన దక్షిణే నాఽథ
 తండులాన్ । సంగృహ్య ముష్టినా స్వస్య పాత్రస్థం కారయే త్కరమ్ ।
 విశ్వేతాతే త్యూచా పుంసాం బద్ధీయా దక్షిణే కరే । ఆథ వామకరే
 శ్రీణాం బృహత్పామేతి మన్త్రతః ॥ కర్మాఽదౌ కంకణంబధ్వా కర్మాఽనేచ
 విసర్జయేత్ ॥ విమోచం యోషితః పూర్వం పుంసస్తు తదనన్తరమ్ ॥
 రక్షాబన్ధన కాలే చ వరః పూర్వం ప్రకల్పయేత్ ॥ వివాహోపనయే

చైవ చతుర్థ్యాక మేవ మోచనమ్ ॥ ఇతరత్ర తు సర్వత్ర పరేఽహని
విమోచయేత్ ॥ మోచ నేహ స్త విన్యాసం పూర్వ వర్కారయే త్థలు ।
పౌరాణికేన మస్త్రేణ కఙ్కతోనే త్యనేన వా ॥ తూష్టిం వా మోచయే
తస్తు కఙ్కణం దేవ సన్నిధౌ ॥ రజా బన్తనసూత్రే చ వివాహే ద్వే
ప్రకల్పయేత్ । పుంసి సీమన్తయో రేవం కల్పయే ద్వే తు సూత్రకే ।
ఇతరత్ర తు సర్వత్ర కఙ్కణం త్వేక మేవహి॥ సఙ్కల్పాన న్తరం తస్య
ముఖ్యకాల ఇతి స్మృతః । హస్తగ్రహణ కాలో వా చతుర్థ్యాం నిశి
మోచయేత్ ॥ అత్ర విశేషః ॥ వివాహే సరబన్తస్య కాలోయం
కీర్తితో బుధైః । ఇతరత్ర తు సర్వత్ర సంకల్పాన న్తరం భవేత్ ।
దశమే హని వా తస్య మోచనం దేవసన్నిధౌ ॥ ఇత్యేకే ॥ వివాహమాంజీ
స్నానేషు పుంసి సీమన్తయో రపి । ప్రాశనే చౌల గోదానే అఙ్కురారో
పణే తథా । శరాభిషేకే చైతేషు సరబన్తో విధీయతే ॥ సరబన్త ఇతి
కఙ్కణ నామధేయమ్ ॥

అగ్ని ముఖ సమ్మన్దిశ్లోకాః

ఆదౌ స్థండిల విధిః

శ్లో॥ కేవలై స్తండులై రావిపి తచ్చూర్ణేన మృదాఽపి వా । గౌరవ
ర్ణేన కురీవిత స్థండిలం చతురశ్రకమ్ ॥ సర్వసస్యాశ్రయా భూమి స్సర్వ
రత్న నముద్భవా । సర్వకృతు సమాధారా కిమర్థం స్థండిలం కృతమ్ ॥
వృత్రాసురో మహాదైత్య శ్శక్రవజ్ర నిపాతితః । తస్యమేద స్థితత్వాచ్చ
తదథకాం స్థండిలం కృతమ్ ॥

ఉల్లేఖన విషయః.

శ్లో॥ సర్వత్ర వసుధా మేధ్యా సతైల వన కాననా । త్రివిక్రమ
పదాక్రాంతా కిమథా ముపలేఖనమ్ ॥ పురా హీన్ద్రేణవజ్జేణ హతో
వృతో మహాసురః । అదహ్యత చ్చిన్నదేహ స్తదథా ముపలేఖనమ్ ॥
ప్రాచీః పూర్వ ముద క్సంస్థందక్షిణారమ్భమాలిభేత్ ॥ అథోదీచీః పుర
స్సంస్థం పశ్చిమారమ్భమాలిభేత్ ॥ తిస్రః ప్రాగాయతా రేఖా
స్త్రీసస్యరుద గాయతాః । ద్వాద ర్షా తు లి ఖి త్వా చ ని ర్
ఋత్యాందిశి మోచయేత్ ॥ ఉల్లేఖనేతు యోదర్షా దస్తభావన
కాష్ఠవత్ । కర్మాస్తేచ ద్విధాకృత్యానిర్ఋత్యాం దిశిమోచ యేత్ ॥
ప్రాగగ్రాణాస్తు రేఖాణాం బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరాః । ఉదగగ్రస్థ
రేఖాణాం వాణీ లక్ష్మీశ్చ చండికా । షడ్రేఖా దేవతాః ప్రోక్తాఇత్యేతా
దేవతాస్సృతాః ॥ గ్రన్థాంతరే ॥ శ్లో॥ ప్రాగగ్రాణాస్తురేఖాణాం
బ్రహ్మ వైవస్వతేంద్రవః । ఉదగగ్రస్థరేఖాణాం ముకుందేంద్ర పురందరాః ॥

పోషణాది లక్షణమ్.

శ్లో॥ ఉల్లేఖనేనతు హస్తేన కర్తవ్యం ప్రోషణం బుధైః । అవాచీ
నేన హస్తేన కర్తవ్యం స్యాదవోషణమ్ । అవాజ్ఞుష్టి ప్రకారేణ అభ్యు
షణము దీరితమ్ । తిర్యగ్భూతేన హస్తేన పర్యుషణ మితిస్మృతమ్ ॥
వాక్యమ్ ॥ అవోషణాభ్యుషణ యోరుపసర్గభేదాన్నామ భేదేవ్యథా
భేదోనాస్త్యేవ ॥ దేవతర్పణ మాజ్ఞానార్చన బలి కర్మ హోమ
భోజనాని దేవ తీర్థేన కుర్యాత్ ॥ తథావ ॥ శ్లో॥ దేవానాం
తర్పణం హోమం బలికర్మచభోజనమ్ । అర్చనం మాజ్ఞానం కుర్యా
ద్దేవతీర్థేన సర్వదా ॥

అగ్నినిధానమ్.

శ్లో॥ అవాక్కురోఘ్యక్ష్యనిధాయవహ్ని ముత్పిచ్యతేఽవోక్షణతో
యశేషమ్ । ప్రాక్త్యయమన్య నిదధాతుదగ్వానియథా బహిస్సాస్యచ్చ
పరిస్తరాణామ్ ॥ శ్లో॥ హోమస్తానే పురోభాగే స్థిత్యావహ్నిం నిధా
యచ । నమస్కృత్యతతోవహ్నింహృదిధ్యాత్వాసమాహితః । పాణిభ్యాం
పాత్రమాదాయవ్యాహృతి భిర్నిధాయచ । తత్పాలేషూరయేత్తోయం
పూజయేచ్చ సువాసినిమ్ । గంధ పుష్పాణాఽక్షద్యైశ్చతతో వహ్నిం సమి
న్ధయేత్ ॥ అగ్న్యనయన పాత్రేచ ఆర్తికృత్వా సమాహయేత్ ।
అకృతే భృష్ట హోమస్యాదాయుస్తత్రా నపూర్యతే॥ ప్రాజ్ఞుభో
హితతోహ్యగ్నిః ప్రాజ్ఞుభాశ్చైవ ఋత్విజః । ప్రాజ్ఞుభీహిప్రణీతాచ
కథం ప్రత్యజ్ఞుభో భవేత్ ॥ ఏషహిదేవేతి మన్తేణ సాక్షతోదక
పాణినా । హవ్యవాత్సలిలం దృష్ట్వాభీతః ప్రత్యజ్ఞుభో భవేత్ ॥

అలజ్గురణాది విధాన విషయః.

శ్లో॥ ప్రజ్ఞాన్యగ్ని మిమంధ్యాన్వాసంకృత్యైవ పరిస్తరేత్ ॥
అష్టమేనవమే చైవ దశమైకాదశే తథా । సేచనం పరిధించైవా స్తరణం
పూజనం క్రమాత్ ॥ అజ్ఞాదేశే ఇతిశేషః ॥ వాక్యమ్ ॥ దక్షిణో
త్తరేరుత్తరాధరైః ప్రాగుదగగ్రైర్జ్ఞోడశభిదర్భైరగ్నిం ప్రాగాదిప్రద
క్షిణంపుథకృథకృరిస్తృణాతి ॥ దక్షిణాప్రాగగ్రైఃపిత్రేషుతథాచ ॥
శ్లో॥ పరిస్తరణదర్భాంశ్చ పరిధీ నపిసస్థిషు । ఉదీచ్యా నధరానుక్రూ
త్పిత్రే కర్మణి తూపరి ॥ కించ ॥ ప్రాకృప్రత్యగ్నాస్తీర్ణకుశోదగగ్రా
స్తన్మూలయోశ్చో పరిదక్షిణాస్యుః । తదగ్రయో రుత్తరతోహ్యధస్తా
త్పరిస్తరేయుః క్రమశః పురోగ్రాః ॥

పరిస్తరణాది దర్శనంఖ్యా నిర్ణయః

శ్లో॥ అగ్నిం షోడశభి ర్దర్శైః పురతస్తు పరిస్తరేత్ । పరిస్తరణ
మన్యత్ర చైవం సంఖ్యా విధీయతే॥ పాత్రాణాస్తు ద్విషట్కం స్యా త్రుణీ
తాఽసాదనే తథా అష్టభి శ్చాదనం తత్ర త్రిభి ర్బ్రహ్మఽసనం భవేత్ ॥
ద్వౌ దర్శౌ తు పవిత్రస్య తథా ప్రత్యసనస్య చ । సంమాజ్ఞానం త్రిభి ర్ద
ర్శై జ్ఞానసంస్యైక ఉచ్యతే॥ పర్యగ్ని కరణస్యైక మేవ మష్టోత్తరం శతమ్॥
ఇథ్మబ్ధోఽష్టభి ర్దార్శైశ్చత్రైః పరిధి బంధనమ్ । ఏవ మేకాదశ కుశా
రుద్రాయాఽహుతి మాచరేత్ ॥

అగ్ని జిహ్వః

శ్లో॥ పారణ్యా కనకా కృష్ణా రక్తా చైవాఽథ సుప్రభా । అతి
రక్తా బహురూపా సప్తజిహ్వః ప్రకీర్తితాః॥

జిహ్వ స్థానాని

శ్లో॥ పారణ్యా పశ్చిమే జిహ్వ కనకా త్వగ్ని మధ్యగా రక్తా చైవో
త్తరా జిహ్వ కృష్ణా దక్షిణ దిక్ష్వితా । సుప్రభా చైవ పూర్వాయా మతి
రక్తాఽగ్ని దిక్ష్వితా బహురూపా చ శర్వాయాం జిహ్వ స్థానాని కీర్తయేత్॥

సర్వకర్మణాం హోమస్థానాని

శ్లో॥ వివాహే పశ్చిమే జిహ్వ జాతకర్మణి మధ్యమే । ఉత్తరే
తూపనయనే పితృకార్యేషు దక్షిణే పూర్వది క్షర్వకార్యేషు అభిచారేఽ
గ్నిదిక్ష్వితా । శాన్తి కర్మణి శర్వాయాం స్థానకర్మ సుమీరితమ్ । ఆగ్నే
యే తిలహోమం స్యా దైశాన్యాం గృహకర్మసు । రక్తాయాం చరు
హోమం స్యా త్సుప్రభా సక్తుహోమతే పుష్పం స్యా ద్బహు రూపాయాం
శేషా స్వాస్థ్యాహుతి ర్భవేత్ ॥

శ్రోత్రాది నిర్ణయః

శ్లో॥ యత్ర కాష్ఠస్థు తచ్చోత్రం యత్ర ధూమస్థు నాసికా ।
యత్రాఽల్ప జ్వలనం నేత్రం యత్ర భస్మాని తచ్ఛిరః । యత్రైవ జ్వలతే
పహ్ని జిహ్వో తత్రైవ కీర్తితా ॥ కర్ణస్థానే హుతం స్యా చ్చేర్ధుర్నిడం ।
వ్యాధిపీడనమ్ ॥ నాసికాయాం మనోదుఃఖం చక్షుషీ గ్రామ నాశనమ్ ।
మూఢాస్థానే హుతం కుర్యా ద్రాజరాష్ట్ర వినాశనమ్ । తస్మా త్సర్వ
ప్రయత్నేన జ్వాలాయాం హోమ మాచరేత్ ॥ అజ్ఞాభ్యాం సప్తజిహ్వశ్చ
హోమం యః కురుతే ద్విజః । స హోమో నిష్ఫులో జ్ఞేయో హోతా చ
సరకం వ్రజేత్ ॥

సమిధారు నిర్ణయః

వాక్యమ్॥ పాలాశ ఖాదిరాఽశ్వత్థాదుంబర వైకంకత బిల్వ శమరీ
ర్క-వేతసాఽపామర్గ దర్భాః, పూర్వ పూర్వాఽభావే పరాః పరాః, ప్రాదేశ
మాత్రా స్సత్వచః, కీటవర్జితాః, అసుషిరాః, అవ్రణాః, పరుత్పరాస్సమి
ధోగ్రాహ్యః ॥ జీర్ణాః, స్వయం పతితాశ్చ సమిధో వజ్రయేత్ । క్రయ
క్రితైః, శూద్రాఽహృతై ర్వా సమిధర్భాదిభిః కర్మకుర్వన్ పతితస్సాస్యేత్ ॥
తథా చ ॥ శ్లో॥ పలాశ ఖదిరాఽశ్వత్థ వైకంకతశమీ వటాః । వేణూదుంబర
బిల్వాఽద్యా గ్రాహ్య స్సర్వత్ర శోభనాః ॥ ఏషాం ద్రుమాణాం శాఖా
శ్చస్కంధ పర్వవివజ్జితాః । ప్రాదేశమాత్రా స్సత్వక్యాః ఋజవో దోష
వర్జితాః ॥ పక్షే శుద్ధం పలాశం చ దిసత్రయ ముదుంబరమ్ । త్రిదినం
పిప్పలం చాఽహురపామర్గం తు తద్దినం । ఖాదిరాఽర్క కుశా దూర్వా శ
మ్య స్తాత్కాలికా భవేత్ ॥ సమిత్పుష్ప కుశాఽదీని శ్రోత్రియ స్స్వయ
మాహరేత్ । శూద్రాఽహృతైః క్రయక్రితైః కర్మకుర్వ స్సత త్యథః ॥
శ్లో॥ అఙ్గారగ్వధ కార్పాస కరవీర కరంజకాః । ఇన్ధనే త్రిణిణి నిమ్బం
సర్వా కంటకిన స్త్యజేత్ ॥

ధమన నిర్ణయః

శ్లో॥ నాగ్నిం ముఖేనోపధమేన్నగ్నాం నేత్రేతవాత్రియమ్ ।
 నామేధ్యం ప్రక్షిపేదగ్నా నచపాదా ప్రతాపయేత్ ॥ హస్తాభ్యాం
 నోపదధ్యాచ్చనచైన మతిలంఘయేత్ ॥ నశూర్పేణధమేదగ్నింనచ
 వస్త్రేణపాణినా । ముఖేనాగ్నిం సమిన్ధీయాన్ముఖాదగ్ని రజాయత ॥
 పిటకేనధవేద్యాధి శూర్పేణ ధననాశసమ్ । పాణినామృత్యుమాప్నోతి
 ఆయుఃక్షీణం ముఖేనచ ॥

ఇధ్మాదిదారు సంఖ్యా నిర్ణయః

శ్లో॥ పాలాశంథాదిరంచేధ్మం కుర్యాద్వింశతిదారుకమ్ । అనూ
 యాజసమితృష ఏకవింశతినారుకమ్ ॥ కిన్దు ॥ ఇధ్మంపంచదశాఘరౌ
 ద్వౌస్తః పరిధయస్త్రయః । స్మారేవింశతి దారూణికదానిన్నైకవింశతిః ॥
 స్మార్తకర్మణ్యనూయాజాభావాన్నాపి సమిత్యుచిత్ ॥

సమిధాది ప్రమాణ నిర్ణయః

శ్లో॥ సమిథువిత్త్రం వేదిశ్చత్రయః ప్రాదేశసమ్మితాః । ఇధ్మస్తు
 ద్విగుణః ప్రోక్తత్త్రిగుణః పరిధిస్స్పృతః ॥ అత్రవిశేషః ॥ మధ్యమే
 మధ్యమం పోత్తం దక్షిణేనామికం స్పృతమ్ । ఉత్తరే తర్జనీపోత్తం
 త్రిధాపరిధిలక్షణమ్ ॥

ఉదకోపస్పర్శననిమిత్తాని

శ్లో॥ నిర్ ఋతే రాక్షసే రాద్రౌ పైతృకే వాప్యదీరితే । ఛేదే
 భేదేనిరసనేకృత ఆత్మాభిమర్శనే । ఆమేధ్యకేశతోచాది స్పర్శేదాప
 ఉపస్పృశేత్ ॥

పాత్రాసాదనవిధి:

శ్లో॥ ద్వంద్వం న్యంచి తు పాత్రాణి దైవకర్మణి యోజయేత్ ।
 మానుషాణి సకృద్యుంజ్యాదేకైకం పైతృకే విధిః ॥ వాక్యమ్ ॥ ఇథ్యుక్త
 అవాక్సాదనమ్ - ఇథ్యుక్తసన్నహనగ్రీవేరథస్తాత్సాదనమేవ ॥ శ్లో॥ దర్వా
 జ్య పాత్రేణ సహప్రయోజ్యా వైకజ్కృతీ పోక్షణ భాజనీ చ ॥ పరీక్షి
 పాత్రేణ సహేథ్య దారూణ్యుపస్తృతేశ్చాభి ఘర్మాతేశ్చబిద్యుః ॥ వివాహ
 చౌల సీమంత స్వాధ్యాయ వృత కర్మసు । స్నాన గోదాన సన్ధాన ఆజ్య
 సంస్కార ఆస్తరః ॥ వాస్తుహోమేచాగ్రయశే శాన్తిహోమే వృషోత్సృజే ।
 ఉపాయనాది సర్వత్ర సపరిస్తరణా దృహిః ॥

ఆజ్య విధాన దర్శన విషయః

శ్లో॥ మధు కైటభ నామానౌద్వావేణావాజ్యహరిణౌ । తయోర్నిర
 సనాథాయ ద్వే దర్భాగ్రే వినిక్షిపేత్ ॥

హోమాజ్య నిర్ణయః

శ్లో॥ హవ్యాభక్తం గోఘృతం గ్రాహ్యం తదభావేతు మాహిషమ్ ।
 ఆజం చ తదభావేతు సాక్షాత్తైలం వివర్జయేత్ ॥

నిరూధాగ్ని సంఖ్యా నిర్ణయః

శ్లో॥ ఏకాగ్నారాద్యుపే స్మృత్యుః ద్వాభ్యాం భార్యా వినశ్యతి ।
 త్రిణి ద్రవ్య విసాశాయ అనికస్తు శుభావహమ్ ॥

పవిత్ర లక్షణమ్

శ్లో॥ సమేద్వేష్టాల్య దైర్ఘ్యాభ్యాంసాగ్రే ప్రాదేశసమ్మితే । పవిత్రే
 గ్రథితే జ్ఞేయే దైవే కర్మణి చోదితే ॥ సాగ్రాణి త్రిణి ప్రాదేశసమ్మితాని
 సమాని చ । నైకమూలా న్యబధ్ధాని పవిత్రాణిహ పైతృకే ॥ అప్రవిచ్చి

న్నాఁగ్రకో దర్భా చింద్యాఽప్రాదేశ సమ్మితౌ । అస్తధాకాయత్యణం
వాఽపికాష్ఠం వా న సభేన తు॥ ఏవం సర్వత్ర కురీత దర్భాణాం భేదనే
తథా । ప్రజ్ఞాశ్వాఽద్భి స్సమున్మృజ్య కృత్వా చ బ్రహ్మబంధనమ్॥

ఉత్పవన లక్షణమ్

శ్లో॥ పవిత్రే ప్రోక్షణీ పాత్ర ఉదగ్రగే షిపే జ్జలమ్ । ఆనీయ పశ్చా
దారభ్య ప్రోక్షణ్యుత్పవనం భవేత్ ॥ శ్లో॥ అజ్ఞాప్యానాఽమికాభ్యాస్తు
పాణ్యో రుద్రానయోః పృథక్ । గృహీత్వా మూల మగ్రం చ త్రిరుత్పవన
మాచరేత్ ॥ అగ్నేః పశ్చిమ దిగ్భాగే ప్రోక్షణీ పూర్ణ పాత్రయోః ।
పశ్చా దుపక్రమం కృత్వా పూర్వ ముత్పావయేద్ధ్రువమ్॥ ఆజ్యసోఽత్య
వనంతద్వదుపక్రమ విధానతః । వ్యావృత్య పూర్వతస్సమ్య క్పునరాహర
మాచరేత్ ॥

అవద్యోతన - పర్యగ్నికరణ విషయః

శ్లో॥ అత్రాఽవద్యోతనం చైవ పర్యగ్నికరణం తథా । నిరూఢాద్యది
తే తస్మిన్ తయో శ్శేషం తు నిషిపేత్ । ప్రథానా ద్యది తే స్యాతాం తయో
శ్శేషం బహిఃషిపేత్ ॥

పూర్ణపాత్ర విషయః

శ్లో॥ అగ్నే రుత్తరదేశే తు ద్విపంచాఽజ్ఞాశమాత్రకమ్ । పూర్ణపాత్రస్తు
సంస్థాప్య కపర్ద్యాదిధి రీతమ్॥ అష్టముష్టి భవే త్త్రివిక్రీంచి చ్చత్వారి
పుష్కలః । పుష్కలాశ్చైవ చత్వారః పూర్ణ పాత్రం ప్రచక్షతే ॥

స్రుక్కువదారు నిర్ణయః

శ్లో॥ ఖాదిరేణ స్రువః కార్యః పలాశేన జుహూ ర్భవేత్ । తదథా
వే పలాశస్య పర్ణాభ్యాం హూయతే హవిః॥ పాలాశం చుధ్యమం పర్ణం
స్రుక్కువౌ చ ప్రకల్పయేత్ । పాలాశపర్ణాఽభావే తు అశ్వత్థం విశ్వరూపి

ఐమ్ । అశ్వత్థవృక్ష వర్జైః సుగ్రుక్కువా పరికల్పయేత్ ॥ అజ్యప్రౌఢణ
పాత్రాణి జాత్యేకం పాత్ర ముచ్యతే । విపర్యయేన కృత్వాతు కర్తురేవ
విపర్యయః ॥

తపన నిర్ణయః

శ్లో॥ దర్శైః త్రిభిః స్సమాదాయ స్రువం దక్షిణపాణినా । ప్రథాన
దర్శ్యం వామేన యుగపత్ప్రతితప్య చ ॥ కించ ॥ వామేనప్రథమాం దర్శ్యం
ద్వితీయాం దక్షిణేన వై । దర్శైః స్సహైవ సంగృహ్యహ సాభ్యాం ప్రతి
తప్యచ ॥ అత్రవిశేషః ॥ వాక్యం ॥ దర్శైః స్సహైవ స్రువం దక్షి
ణేన హస్తేనాదాయ- వామేన జుహూం యుగపత్ప్రతితప్య । వామ
కస్థితానామికాసన్థా జుహూం గృహీత్వా ॥ తస్యోపరి స్రువ మనంతరతోఽ
భ్యాకారగం సర్వతో బిల మభిసమాహరమ్ మూలైః దక్షిణమితివ్యత్ర
మేణ ధారయిత్వా । జుహూ మగ్రైరనంతరతోఽభ్యాకారం ప్రాచీం మధ్యై
ర్వాహ్యతః-ప్రతీచీం మూలైః ధ్వంస మితి క్రమేణ స్రువస్థద ర్శై రేవసం
మృజ్య - వసంమృష్ట మసంమృష్టాన్తస్థగ్ స్రువయతి ॥ తథాచ ॥

శ్లో॥ వామాఽఙ్గాశీచ తే దర్శ్యౌ ధారయేత్క్రమశో బుధః ।
ద్వితీయా ముపరిష్టాతు ప్రథమా మథ ఏవ చ । వామేతరస్థ దర్శాగ్రైః స్రువ
మన్తః పఠదక్షిణమ్ । త్రిసంమృజ్యాఽథ దర్శాగ్రై ర్బిలం కుర్యాత్ప్ర
దక్షిణమ్ । దర్శములైస్తు తద్దండ స్థానం హస్తం సమన్తతః । దర్శ్యమూల
ముపక్రమ్య మధ్యగుల్మం పఠదక్షిణమ్ । సంమృజ్యాఽథేతరాం దర్శ్యం
వ్యత్రమేణ ప్రధారయేత్ । పూర్వవ త్తాం చ దర్శాగ్రైః త్రిసంమృజ్యాఽ
థ మధ్యమః । దర్శ్యమూల ముపక్రమ్య ప్రాచీం సంమృజ్య యత్నతః ।
తథాఽగ్రాన్మూలపర్యంతం ప్రతీచీం బహిరప్యథః । దండం చ పూర్వవచ్చా
పి సం మృజ్యాఽథయథాకరిమమ్ ॥ దర్శ్యగృహీత్వా హస్తాభ్యాం పూర్వవ

త్పరితప్యచ । కుశైస్సంప్రోక్ష్యతేదర్శ్యనిధాయాథయథాకర్మమ్ ॥
 దర్శనద్భిస్తు సంస్పర్శవహ్నా యత్నేన నిక్షిపేత్ ॥ శ్లో॥ సుగ్రవ
 మగ్రైరస్తరిత ఇత్యాద్యన్యేవదన్తిహి । తచ్ఛ్చౌతపత్యస్తత్రైవ కర్తవ్యో
 నాన్యకర్మణి ।

పరిషేచనవిధిః.

వాక్యమ్ ॥ అదితేను మన్యస్వేతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్ । అను
 మతేనువీమన్యస్వేతి పశ్చాదుదీచీనమ్ । సరస్వతేనుమన్యస్వేత్సుత్తరతః
 ప్రాచీనమ్ । దేవసవితఃప్రసువేతీసమస్తమ్ । ఉత్తరపరిషేచనేన్యమగ్రస్థాః
 ప్రాసావీరితి మస్త్రసన్నామః । పైతృకేమ, మాసిశాగ్ధా దిమకర్మసు,
 సమస్తమేవాఽప్రదక్షిణం పరిషించతితాష్టీమ్ ॥

ఇధ్మాధాన విధిః.

శ్లో॥ ఇధ్మాసాదనదేశేఽనూయాజసన్నహనంక్షిపేత్ । దక్షి
 ణేనాఽథహస్తేన ఆదాయేధ్మంత్రీపంచకమ్ । సవ్యహస్తేన తత్సర్వం
 గృహీత్వాఽథయథావిధి । ఏకంద్వేగణయిత్రైవచేధ్మం పంచదశై
 వతు । సుగ్రవేణాజ్యం గృహీత్వాఽథచేధ్మదారూణిహీసేచయేత్ ॥ కించ ॥

శ్లో॥ ఆసనాత్కించదుత్థాయతత్కృసై ద్రాహ్మజైస్సహ । అను
 జ్ఞాతస్తతస్తూష్ణిమిధ్మాధానం ప్రవర్తయేత్ ॥ హస్తాభ్యాంచ గృహీ
 త్రైవం పగ్రహరేదుపవిశ్యతు ॥ అత్రవిశేషః ॥ శ్లో॥ మూల మధ్యమ
 మధ్యస్థమగ్రమధ్యమ మధ్యమమ్ । పాణిద్వయేనధృత్వాచ సమిద్ధోమం
 సమాచరేత్ ॥ కింతు ॥ మూలతః కర్మనాశాయ మధ్యతః పుత్రీనా
 సనమ్ । అగ్రతోవ్యాధిరూపేణ ఏకపాణిధాన శ్చయః ॥

హోమముద్రా లక్షణమ్

శ్లో॥ సూకరీకరసంకోచీ హంసిముక్త కనిష్ఠికా । మృగీకనిష్ఠా
తఙ్మనోముక్తైః ముద్రాత్రయం స్మృతమ్ ॥ శుభకార్యేషు సర్వేషు
మృగీహంసి ప్రక్రియతా । అభిచారిక కృత్యేషు సూకరీకథిత్వాబుధైః ॥
అత్రవిశేషః ॥ చరుణస్సుకరీముద్రా ఆజ్యేమృగముఖంతథా । సమిధో
హంసముద్రాద ఏతద్ధోమస్య లక్షణమ్ ॥ ముద్రాహీనస్తు తద్ధోమం సరస్వం
నిష్ఫలితం భవేత్ । కర్తాతునరకంయాతితథా చార్యవరైస్సహ ॥

సుక్కునివాభ్యాం కర్తవ్య హోమ నిర్ణయః

శ్లో॥ ద్వితీయాఘర హోమశ్చ ప్రధానాహుతయస్తథా ।
సింష్టికృత్యాజ్య భాగోచస్యచాహోమః కపడినా ॥ శ్లో॥ పూర్వా
ఘరజయాదౌచ ప్రాయశ్చిత్తాహుతిషుచ । ఏతేసువేణ హోతవ్యం
నసందేహః కపడినా ॥ తథాచ ॥ వాక్యమ్ ॥ సుగ్రీవేణయాభ్యాతా
నాంరాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యాం వ్యాహృతీర్విహృతా స్సౌవిష్టకృతి
మిత్యుపజుహుయాత్ ॥ అత్రవిశేషః ॥ శ్లో॥ సుగ్రీవేణైవాజ్యమాదాయ
సుగ్రీవిసంపూర్యహవయేత్ । యత్రసుగ్రీవాతు హోమస్సాన్తత్రైవం
హివినిర్ణయః ॥ ఆజ్యగ్రహణ సామథ్యం నదర్వాస్సమృద్ధవిష్యతి ।
చరుమధారణసామథ్యం సుగ్రీవస్యనతుసిద్ధ్యతి ॥

ఆఘర హోమ లక్షణమ్

శ్లో॥ ఆఘరహోమేచ సకృద్ధృహిత్యాదర్వాహుతిత్వా దృఙ్
సంతతంచ । స్వాహావివక్షణం జుహుయాద్యథావదాసిన ఏవేతి కపర్డినో
క్తమ్ ॥ ఆఘరహోమే ప్రథమే ప్రవృత్తే ద్వితీయదర్వాహుత సకృ

ధృహీత్వా। పృక్రమ్య కోణే పవనస్య వహ్నిచౌషధ్బదాఽస్తన్తు హువేచ్ఛ
తూష్టిమ్ ॥ ద్వితీయ మైన్ద్రం నిరుతేశ్చ దేశే ప్రధాన దర్వాః చ సకృ
ధృహీత్వా। గిరీశదేశే తుహువేచ్ఛ తద్వదాఘ రయో ర్నిర్ణయ ఏవమేవ॥
కించ ॥ శ్లో॥ వాయువ్యా దగ్నికోణాంతం ఘర మాఘ రయే దృఙ్మమ్।
ప్రాజాపత్య మవిచ్ఛిన్నం నైఋత్యైశానకిం దిశమ్ ॥ ఇంద్రాఽఘరం
సుగ్రీవాఽచ్ఛిన్న మృజు మాఘ రయత్యథ ॥

అఘర చక్షుషీ

శ్లో॥ అథాఽజ్యభాగో జుహుయా త్సూర్యాథే చక్షుషీ ఇతి ।
తయో రుత్తర ఆగ్నేయో దక్షిణే సౌమ్య ఉచ్యతే ॥

ముఖాఽహుతి నిర్ణయః

శ్లో॥ అగ్నిమధ్యే చ జుహుయాన్ముఖాఽహుతి రితి స్మృతా। తత్రై
వాఽన్యాశ్చహోతవ్యాః పశ్చిమే త్వాజ్య భాగయోః । కర్మసౌవ్వధి
మధ్యే చ వ్య్రతేష్యహి చతుర్ద్వపి।ముఖాఽహుతి రవశ్యం హి సర్వాఽచార్యై
సునిశ్చితా। ముఖాహుతిర్హి యత్ర స్యాత్సుగ్రీవా తత్రైవ హోవయేత్॥
సకృధృహీత్వా తత్రాఽపిసుగ్రీవేణేతి వినిర్ణయః ॥

సుగ్రీకున్సృవధారణ లక్షణమ్

శ్లో॥ అగ్రే ద్దుగ్రీత్వా తువిఫలం మధ్యేద్దుగ్రీత్వా ప్రజాక్షయః। మూ
లే తు మిరియతే హోతా సుగ్రీవస్థానం కథం భవేత్॥ అగ్రాన్మధ్యేఽగ్ర
మధ్యే చ మూలాన్మధ్యే ఽథమధ్యతః। సుగ్రీవస్తు ధార్యో విద్యచ్ఛిన్నరస్
కార్యాఽథా సిద్ధయే ॥

స్వాహాకార వజ్ర హోమాః

శ్లో॥ సమి త్సన్నహనే చైవ సగ్గ్సాగ్రీవే తథైవ చ। అఘ లేతేధ్మా ఽథా

నేచ స్వాహాకారం తు వజ్రయేత్ ॥ కించ ॥ ఉపావరోహే త్వాహారే
ఇధ్మప్రక్షేపణే తథా సమితస్సహనే చైవ సగ్గస్సావేతథైవచ । ఆయు
దా ఇతి చేమంస్తయత్రవేత్త తథైవచ । అగ్నోకరణహోమేచ నస్యా
హాకార ఇష్యతే ॥

ఆజ్యగ్రహణ విశేషః.

శ్లో॥ జామదగ్న్యో వత్సభిదా వాషిషేణా స్తథైవచ । భార్గవాశాఛ్చ్యో
వనా ఔర్వాః పంచావతీన ఈరితాః ॥

ఆహుతి ద్రవ్య ప్రమాణ నిర్ణయః.

శ్లో॥ ధాన్యాఽహుతి ర్ధావదశపర్వపూరితా చర్వాహుతి ర్బాదరిక
ప్రమాణా । ఆజ్యాహుతి ర్మాషనిమగ్నధారా మాతాశనస్యోపరి షోడ
శాఽఙ్గాళా ॥

హోమద్రవ్య నిరూపణమ్.

శ్లో॥ పాయసం చాఽజ్యసంమిశ్రం పృథగాజ్యం చ సంస్కృతమ్ ।
పాలాశసమిధశ్చైవ దేవానాం హోమకర్మణి । సంస్కృత్య హవయే
ద్విప్రై ర్యథావిధ్యనుసారతః । అష్టోత్తరశతం ముత్వాతత్తన్మంత్రైః
పృథక్పృథక్ ॥

హోమ లక్షణమ్.

శ్లో॥ సకారే చ వకారే చ హకారే చ పరిత్యజేత్ । స్వాహాస్తే
జుహుయా ద్రవ్యం న సన్దేహః కపడినా ॥ కిన్తు ॥ సకారే పత్నీహాని
స్వ్యా ద్వకారే ధననాశనమ్ । హకారే బ్రాతృనాశ స్వ్యా దేత దాహుతి
లక్షణమ్ ॥

ఇధ్మసన్నహన హోమ విధిః

శ్లో॥ ఇధ్మసన్నహనం కుర్యా త్రుథానాఽహం త్యనన్తరమ్ ,
రుద్రా యాఽపి షిపేదగ్నావితి తన్తిచరాయ చ ॥ తదుక్తమ్ ॥ సమిధం
చ సన్నహన । మద్భిస్సంస్పర్శ్య నిషిపేత్ । అగ్నావమన్త్రకం స్మారై
దైవ ముద్దిశ్య సంత్యజేత్ ॥

కార్యాఽనుసారేణ శమ్యా పరిధి నిర్ణయః

వాక్యమ్॥ స్థాలీపాకవజ్రమ్ ॥ వివాహోపనయన సమావర్తన
సీమన్త చౌల గోదాన ప్రాయశ్చిత్రేషు శమ్యాః । పరిధ్యథే హోమః ।
తథాచ ॥ శ్లో॥ వివాహోపనయే స్నానే సీమన్తే చౌలకర్మణి ।
ప్రాయశ్చిత్రేషు గోదానే శమ్యా ఏవ నసంశయః ॥ కించ ॥ శ్లో॥ ప్రథాన
హోమో యద్యదాదిహోమః ప్రవేశ హోమశ్చ వివాహశేషః । అన్తశ్చ
సమ్యగ్ద్వైద్యస్య సర్గ ఏతేషు శమ్యాః ప్రవదన్తి సన్తః ॥ ప్రతేషు
శాన్తిహోమేషు బిభ్రష్టేష్టే వృషోత్సృజే । చరోః ప్రథానకే చైవ శమ్యా
ఏవ నసంశయః ॥ అత్రవ్రతశబ్దః - కామ్య వ్రతవిషయః ॥ వృషోత్స
జ్జనకార్యే తు శమ్యాః పరిధయ స్మృతాః । కామ్యే తు శమ్యాః పరిధిః
ప్రేతకర్మణి హావయేత్ ॥ వ్రతేషు సువనే చైవ తథైవాఽధ్యయనే మఖే ।
పరిధి ప్రహృతిం కుర్యాల్లేపకార్యం న విద్యతే ॥ అత్ర వ్రత శబ్దః వేద
వ్రతవిషయః ॥ సువనే గృహపూజాయాం ఉపాకర్మ వ్రతోత్సృజే ।
పరిధి వ్రహృతిం కుర్యా త్సంస్కృతవస్తు విధీయతే ॥ సూతోదితేషు
చాఽగ్నేయ స్థాలీపాకాఽదికేషు చ । వినా హృదయ సంసర్గ హోమం
పరిధయస్మృతాః ॥ వ్రహృత్య మధ్యం పరిధి మితరౌ యుగవత్
షిపేత్ । దహ న్యామ పరిధ్యగ్గమంగారేషు హ్యుపోహతి ॥ పునస్సన్ధాన

వహ్నా తు పరిధిప్రహృతి నహి । బర్హి స్సమంజసం కుర్యాచ్ఛమ్యా
ఏవ న సంశయః ॥ తథాచ ॥ విచ్చిన్న వహ్నే స్సన్ధానే పరిధీ స్పృహరే
న్నతు । చరుం జయాదికం కుర్యాచ్ఛమ్యా ఏవ న సంశయః ॥
యత్ర శమ్యావిధి స్తత్ర పరిధి ప్రహృతి నహి । సమంజసం ముఖేజ్యా
చ హోమే తత్ర విధీయతే ॥ పరిధి ప్రహృతి ర్యత్ర ఉచ్యతే ఖలు
కర్మసు । బర్హి స్సంమాజ్ఞానం తత్ర న కుర్యా త్పుంసి కర్మణి ॥

ఆఘర సమిత్సంసావ హోమవిధిః

శ్లో॥ ఆఘర సమిధా నగ్నా సర్వకర్మసు నిక్షిపేత్ । ఆదధాతి
ధృసమిధో నిశ్చిత్త్యక్తం కపదినా ॥ తథాచ ॥ సర్వత్రాఽఘర సమిధా
వగ్నా వేవేతి నిక్షిపేత్ । ప్రహత్య పరిధిం యత్ర సంసానస్తు
విధీయతే ॥ తదుక్తమ్ ॥ వాక్యమ్ ॥ యత్ర ప్రహరణ మస్తి తత్రైవ
సగ్గ్ సావహోమః కార్యః ॥ నాఽన్యత్ర ॥ తథాచోక్తమ్ ॥ శ్లో॥ ప్రాప్తాః
పరిధయో యత్ర తత్ర స్యు గ్నాహ్యవాక్యతః । తత్రాఽభిశబ్దసామ
ర్థ్యాత్సగ్గ్ సావో విధీయతే ॥ శమ్యా యత్ర విధీయనే గార్హ్యకర్మసు
సూత్రతః । న తత్ర సంసావహోమ స్త్వభిశబ్ద వియోగతః ॥
సువాగ్నిం సుజుఘ్నే స్థాప్య విశ్వా దేవా వసూ నృపీ ॥
రుద్రాంశ్చ దేవా నుద్దిశ్య సగ్గ్ సావో విధీయతే ॥

స్విష్టకృద్దోమ విషయః

శ్లో॥ వేదప్రతేమ చతుషా తథై వోత్సజ్జనేమ చ । ఉపా
కర్మణి తద్వచ్చ స్విష్టకృ త్సదసస్పతిః ॥ కించ ॥ శ్లో॥ యదగ్ని స్సద
సస్పతి స్సామర్త కర్మణి చోదితః । స్విష్టకృ ద్దోమ ఇత్సేవం త్రివిధః

98 ఆపస్తంబీయ పంచదశ కర్మానుక్రమణికాయామ్

కర్మభేదతః ॥ యదస్య స్విష్టకృద్దోమో వ్యాహృతీనా మనస్తరమ్
సదసస్పతి రగ్నిశ్చ ప్రధానాఽహు త్యనస్తరమ్ ॥ శ్లో॥ ఉక్తా ముఖాఽ
హుతి ర్యత్ర ప్రధానాఽహుత్యనస్తరమ్ । తత్రాఽగ్నేయే స్విష్టకృతే స్వా
హేతి స్విష్టకృ దువేత్ ॥ స్థాలీపాకేషు సర్వేషు చరుణైవ విశేషతః ।
స్విష్టకృష్ణహుయా ద్విద్వా న్నాన్యథేతి వినిర్ణయః ॥

లేపకార్య విషయః

శ్లో॥ శ్రాతే సమస్త్రకం కుర్యా త్స్మిరకర్మ ణ్యమస్త్రకమ్ ।
బర్హిస్ సమంజనం చేతి పూర్వాచారై ర్విభాషితమ్ ॥ అభ్యజ్య దర్వా
పరిధీః ప్రవక్ష్యమాణ ప్రకారేణ సమంజనం స్యాత్ । యత్ర ప్రయోగా
థ సమస్త దర్పై రాజ్యైః ఫేపాత్రే సుచి చ సుచి వే చ ॥ దర్వా
మనక్త్యగ్ర మథేతరస్యాం మధ్యం సమూలం త్రివిహేపి వా ద్విః ।
పక్షేద్వితీయే సకృదేవ మూలం ద్వితీయ దర్శిం పరిధి పృహరః ॥

పూర్ణాఽహుతి లక్షణమ్

శ్లో॥ ఆజ్యం ద్వావదశకృత్వస్తు గృహీత్వా పూరయే త్సవమ్ ।
తయా చాఽజ్యాహుతిః కార్యా సా పూర్ణాహుతి రిష్యతే ॥ కన్యాదానే చ
గోదానే లాజహోమే కరగ్రహే । పూర్ణా హుతిస్తు సమయే తిథ్యన్నేవ
న సంశయః ॥ శ్లో॥ తిష్ఠద్ధోమాః ప్రవక్ష్యామి పూర్ణాహుతి పురో
గమాః । ఆహూరస్సుచ్య ఏవాఽన్యః ఫలీకరణమేవ చ । ఔదుంబర
గతో హోమో లలాచే హోమ ఏవ చ । లాజానాం చ తథా
హోమో వివాహేషు న సంశయః ॥ శ్లో॥ ఫలీకరణ హోమశ్చ జాత
కర్మణి కీర్త్యతే । సౌమ్యవ్రతే సమిద్ధోమ ఐన్ద్రాఘర స్తథైవ చ । పూర్ణా
హుతిశ్చ శ్రాతేహి లాజహోమో వివాహకే । చతుర్థాఽన్య మాజ్య

శేషేణ యో హోమోఽన్యే వివాహకే । వధ్వా శ్శిరసి చోం
 కార శ్చతుర్థ్యాంతం లలాటకే । వ్యాహృతీభి స్సహోమశ్చ తిష్ఠ
 న్నేవ న సంశయః ॥ ఇధృహర్ణాహుతిశ్చైవ ఐహ్వాహారస్తథైవ చ ।
 శ్రౌతం ప్రక్రమ్య చోక్తత్వా త్స్మారే త్వాసిన ఏవ హి ॥ ఇత్యేకే ।
 దర్వాచి చ విహితో హోమ స్సౌరకర్మసు యత్ర వై । తత్రాఽసినేన
 హోతవ్యం పరిభాషా విధానతః ॥ శ్లో॥ వివాహాది క్రియా స్సర్వా
 శ్శాలాయాం వాస్తు హోమకే । వ్రతబద్ధే చ మోక్షే చ పూర్ణాహుతిం
 న కారయేత్ ॥ కించ శ్లో॥ శాన్తిం చ వేద వ్రతతస్తుమత్యా వృషో
 త్పుజేషు గ్రహయుజ్జపా హి । కామ్యవ్రతేష్యేవ తు పౌష్టికేషు కుర్యాన్న
 పూర్ణాహుతి రన్యథా స్యాత్ ॥

ఔపాసనాగ్నౌ కర్తవ్య కర్మాణి.

వాక్యమ్ ॥ సీమంత్రవ త్పుగ్ంసవన చతుర్థి హోమాఽన్వార
 మ్పణి ప్రతి పత్తునస్సన్ధాన పథిక్పద్వైశానర బిభ్రష్టేష్ట్యష్టకాఽగ్రయ
 ణాఽగ్ని ష్టోమ వాస్తు గృహప్రవేశ పైతృమేధిక పార్వణ శ్రాద్ధాన్యేతాని
 కర్మాణ్యోపాసనాగ్నౌ కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ సీమంత్రోన్నయనం చైవ సువనం
 పార్వణం తథా । ఔపాసనాగ్నౌవేతాని కుర్యా దన్యాని లౌకికే॥

శ్లో॥ వివాహకర్తావధమే వివాహే లోకాగ్ని మిధ్యా జుహుయా
 తదగ్నౌ । ద్వితీయ పాణిగ్రణే చ హోమే పూర్వాగ్ని మిధ్యా జుహుయా
 ద్యధావత్ ॥ కించ ॥ ఇచ్ఛావివాహః పునరేవ యస్య హ్యాపాసనే తస్య
 వివాహహోమః । వివాహభేదేన తు వహ్ని భేదో యద్యగ్ని భేదోఽస్తి త

దగ్నియోగః ॥ శ్లో॥ విచ్చిన్నాగ్నిం తు విధురః పునస్సన్ధాయ పూర్వ
వత్ । ప్రథానాదీం స్తత్ర కుర్యా దన్యోద్వాహే విచక్షణః ॥

— లోకికాగ్నౌ కర్తవ్య కర్మాణి. —

వాక్యమ్॥ ప్రథమ పాణిగ్రహణ - జాతకర్మ చౌలోపనయన
స్నానోపా కర్మ ప్రతానితలహోమ నక్షత్ర శాంతిషు కామ్యవృ
తాని ప్రాయశ్చిత్తాన్యనుపనీత కన్యావిధుర బ్రహ్మచారి విధవాఘాప
నుత్యానస్తైకాహ - వైశ్వదేవ వృషోత్సర్జనాన్యేతాని కర్మాణి లోకికే
గ్నౌకుర్యాత్ ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ జాతకర్మాది కర్మాణి వివాహాన్తా
నియానిచ । కామ్య ప్రతోద్వాపనాని కార్యాణ్యగ్నౌచ లోకికే ॥
వివాహ ప్రథమే స్నానే ఉపాకర్మ ప్రతేషుచ । చౌలోపాయనజాతేషు
లోక్తికాగ్నౌ విధీయతే ॥ జాతకే చౌల గోదాన స్నానోపనయనప్రతే ।
లాజహోమ సమిత్కార్యే లోకికోఽగ్ని ర్విధీయతే ॥ పాణిగ్రహణ
మాదాహిజాతచౌలోపనాయనమ్ । స్నానం వృతాని చత్వారి లోకి
కాగ్నౌ విత్తిస్థితిః ॥ కించ ॥ ఉపాయనే వివాహేచ చౌలోపాకర్మ
జాతకే । స్నానే వృతేషు చతుర్థ లోకికోఽగ్ని ర్విధీయతే ॥

శ్లో॥ స్యాల్లోకికాగ్నౌ విధురానుపేతైః పితుస్సదాగ్నౌ కరణంచ
కార్యమ్ । హోమం వినాభర్తృ మృతేహ్ని పత్న్యై శ్శార్ధంచ
కర్తవ్యమిహాపి పిత్రోః ॥

అథ దశవిధ దర్శన నిర్ణయః

శ్లో॥ కుశాః కాశా యవా దూర్వా విశామిత్రాశ్చ కుంధుతాః
గోధూమా వీరహయో ముంజా దశదర్భాశ్చ బల్బజాః ॥ గ్రన్థానైరే ।
శ్లో॥ అగ్రస్థూలం భవేన్నారీ మూలస్థూలం నపుంసకమ్ । అగ్రమూల
సమం చైవ పుంసదర్భాః పక్తిర్తిలాః ॥ వివాహే పుంసదర్భాశ్చ స్త్రీ
దర్భా శ్చాని కర్మణి । అన్యేషు సర్వకార్యేషు పుంసహినాః ప్రక్తిర్తిలాః ॥
అత్రవిశేషః ॥ శ్లో॥ పాదేశమాత్రా దర్భా స్సస్యః ద్వీః ప్రాదేశాః కుశా
స్సస్మృతాః । త్రిఃప్రాదేశస్త బర్హి స్యాన్య దత ఊర్ధ్వం తృణం భవేత్ ॥
ఏకోత్తరశతం దర్భా ఏకవింశతి రక్షాశమ్ । అవిచ్ఛిన్నాన్ గ్రదర్భాశ్చ
సకృదాచ్ఛిన్న లక్షణమ్ ॥ శ్లో॥ త్రింశద్దర్భైః కృతం యోక్త్రం
ద్వాత్రింశదంగైర్మృతమ్ । అష్టావింశతి దర్భైర్వా జ్ఞేయం యోక్త్రస్థ
లక్షణమ్ ॥

హోమానంతరం కర్తవ్యవిధిః

శ్లో॥ హోమంచ కృత్వా లభనంపశూనాం తతో బహి ర్నిర్గమనం
ప్రశస్తమ్ । దూర్వాశ్చ సర్పి ర్దధిసోదకుంభం ధేనుం సవత్సాం వృషభం
సువర్ణమ్ । మృగ్ధోమయం స్వస్తిక మక్షతాని తిలాన్మధు బ్రాహ్మణ
కన్యకాశ్చ । శ్వేతాని పుష్పాణి తథా శమీంచ మాతాశనం చందన
మర్కటించుమ్ । అశ్వత్థ వృషంచ సమాలభేత తతశ్చ కుర్యాన్నిజ
జాతి ధర్మమ్ ॥

ఏకేశబ్ద, వాశబ్ద, సంజ్ఞావిషయః

శ్లో॥ ఏకే శబ్దః శ్రూయతే యత్ర యత్ర తత్తన్నేష్టం తస్యస్యశాఖాసు

తత్సాక్షాత్ । వాశబ్దిశ్చే తద్వికల్పో ద్వయో రాస్ మధ్య తేష్వకం కార్య
మిత్యుక్త మేవ ॥

దర్పాస్తరణాది విపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తమ్

శ్లో॥ దర్పాస్తరణ నిర్వాస పాత్రాసాదన కర్మణామ్ । స్రుక్కు
వాభ్యాంచ నిష్ఠాయాం సమ్మార్గే పరిషేచనే । నిధానే పరిధీనాం చ పవిత్రీ
కరణే తథా । ఇథాఽథానే తథాఽజ్యస్య సంస్కారే చ ప్రమాదతః ।
విపరీత క్రియాయాం చ జుహూయాత్తిస్య ఆహుతిః । తస్మం తన్వంశ్చ
యత్పాక మనో జ్యోతి ర్ద్వషేత్యుచా ॥

దర్శికూర్చ పవిత్రాది చేద దాహవిశాసనే ప్రాయశ్చిత్తమ్

శ్లో॥ దర్శికూర్చ పవిత్రేథ్య పరిధీనాం చ బర్హిషః । ప్రస్త
రా ద్యన్య సమ్భార చేద దాహ విశాసనే । నాశోపఘాతయో శ్చాఽన్య
స్తల్లింగం తస్య తాదృశమ్ । త్వన్నో అగ్నే చ సత్వన్నో త్వమగ్నేచ
ప్రజాపతే । చతుర్భి ర్జుహూయాదగ్నా వన్యానాసాద్య వై పునః ।
హుత్వాఽగ్నయే షామవత ఇన్ద్రంవో విశ్వతే త్యుచా । తతః పరిస్తీర్యే
న్ద్రాయ జుహూయా దాహుతిం పునః ॥

ఇథాపరిధి దాహే విశేషః

శ్లో॥ ఇధేథః పరిధాతద్వ దన్యేన పరిధాయ చ । జుహూయా
దేతద్దర్పాది పరిత్యాగ్నే పురం వయమ్ ॥

చతుష్పాతప్రయోగః

యత్యాగ్నిఃస్థాప్యతే తతశ్వేతతండుల చూడైన ప్రాదేశమాత్రం
చతురశ్రస్థంబిలం కల్పయిత్వా । ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాం తత్ర ప్రాచీ
రుదకస్నగ్ధస్థాః । ఉదీచీః ప్రాకస్నగ్ధస్థాః । తిస్రస్త్రిస్సో రేఖాభిత్వా
ద్విరవోక్ష్య । దర్భాదికం నిర్ఋత్యాం నిరస్య । అప ఉపస్సృశ్య
భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । భూర్భువస్సువరోమ్ ॥
అవోక్షణ తోయశేషం ప్రాగుదగ్వోఽభిచ్య । అన్య దుదక మానీయ ।
యథా పరిస్తరణా ద్భహిః ప్రాగుదగ్వా నిదధ్యాత్ । అగ్నిమిధ్యానయన
పాత్రయో రక్షతోదకం నిసీయ । అగ్నిమిధ్యా ॥

చత్వారి శృక్లాతయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య ।

త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరపీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం అవివేశ ॥ సప్త
హస్త శ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః । త్రిపాత్రసన్నవదన స్సుఖా
సీన శృచిస్త్రితః । స్వాహాస్తు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా
బిభర్షదక్షిణ హస్తైస్తు శక్తి మన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం
వామైర్వృతపాత్రస్తు ధారయత్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం
మహాజనమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకౌమదమ్ ।
ఆత్మాభిముఖ మాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధులాశనమ్ ॥

వక్ష హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వా హి జాత స్స ఉ గర్భే అన్తః ।
 సవిజాయమాన స్సజన్నిష్యమాణః ప్రత్యజ్ఞాభాన్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥
 ప్రాజ్ఞాభాగ్నో మమాభిముఖో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ ।
 వరదో భవ । యథోక్త జిహ్వయా హవిర్గ్రహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ।
 తద్భవితుర్వరేణ్యమ్ । భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచో
 దయాత్ ॥ ఇతి సోదతేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసముహ్య ॥
 అగ్ని మలక్కుత్య ॥ అగ్నయే నమః । హుతవహాయ నమః । హుతాశి
 నే నమః । కృష్ణవర్తునే నమః । దేవముఖాయ నమః । సప్తజిహ్వాయ నమః ।
 వైశానరాయ నమః । జాతవేదసే నమః ॥ దక్షిణోత్తరై రుత్తరాధరైః
 ప్రాగుదగగ్రైః షోడశభిర్దర్భై రగ్నిం ప్రాగాది ప్రదక్షిణం పృథక్పృథక్
 క్పరిస్త్రుణాతి ॥ పురస్తాత్ । దక్షిణతః పశ్చాత్ । ఉత్తరతః । ఉత్త
 రేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దావదశ దర్భాన్ సగ్గస్తీర్య । ద్వంద్వం న్యంచ
 పాత్రాణి ప్రియునక్తి । దేవ సంయుక్తాని । దర్వాజ్యస్థాల్యాః । పోక్షణ
 సుగ్రీవాది ॥ సమా సాగ్రా ద్వాదర్భా ప్రాదేశమాత్పా పవిత్రే కురుతే ।
 తృణం కాష్ఠం వాన్సర్థాయ, ఛినత్తి, న నభేన । అప ఉపస్సృశ్య ।
 మూలాదారభ్యాఽగ్రా దద్భి రనుమృజ్య । పోక్షణ పాత్రే నిధాయ పోక్ష్య
 అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తరహితే పాత్రే అక్షతై స్సహ అప ఆసీయ ।
 ఉత్తానహస్తయో రజ్జుష్టోప కనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్గో గృహీత్వా ।

పాగిచీ త్రిరుత్పయ । సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంస్పృశ్య । ఉద
 క్ప్రవణ పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా । పవిత్రేణ త్రిఃపోక్ష్య । పోక్షణ
 తోయశేషం దక్షిణతో నిధాయ । తత్పవిత్ర మజ్యపాత్రే నిధాయ ।
 ఆజ్యస్థాలీ మాదాయ । ఆజ్యం విలాప్య । అపరేణాఽగ్నిం పవిత్రాన్తర్
 హితాయామజ్యస్థాల్యామజ్యం నిరూప్య । ఉదీచోఽగ్నాన్నిరూహ్య ।
 తేషాంజ్య మధిశ్రిత్య । జ్వలతా తృణేనాఽథో గామిన్యాఽదీప్యైః । ఆజ్యే
 ప్రతిఫలీ కృత్య । ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య । ఆప ఉపస్పృశ్య
 ప్రక్షాళ్య । ప్రత్యస్య । ఆజ్యే పాగ్నిత్య । త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా । ఉదగు
 ద్వాస్య । అగ్గారాఽప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం
 పునరాహార మజ్యం త్రిరుత్పయ । పాగారభ్య పశ్చాన్నీలావి
 పునః పాగేవ సమాప్తిః । పవిత్రగర్భం విస్రస్య । ఆప ఉపస్పృశ్య ।
 ప్రక్షాళ్య । పాగగ్ర మగ్నా పవిత్రే అనుప్రహరతి । వామ దక్షిణ
 హస్తాభ్యాం సుక్ష్మవావగ్నా ప్రతితప్య । త్రిభిర్దర్భాగ్రై స్సమృజ్య ।
 పునః ప్రతితప్య । పోక్ష్య । ఆజ్యపాత్ర స్యోత్తరతో దక్షిణతో దర్శి
 ముత్తరత ఇతరదర్శించ నిధాయ । దర్భా నద్భిసన్గ్స్పృశ్యాఽగ్నౌ
 ప్రహరతి ॥ అదితేను మన్యస్య । అనుమతేను మన్యస్య । నరస్త్యతేను
 మన్యస్య । దేవసవిత్రః ప్రసువ ॥ తతః యథోపదేశం ప్రథానాఽహుతీర్
 హుత్వా । పునః పరిషిచ్య ॥ అదితేన్య మగ్గ్స్థాః । అనుమతేన్య
 మగ్గ్స్థాః ॥ నరస్త్యతేన్య మగ్గ్స్థాః । దేవసవిత్రః పాగ్సావీః ॥

తతశ్చోకాః

శ్లో॥ నాఽఘౌరౌ నాఽజ్యభాగౌ చ నచేధ్మం న జయాదయః । చతు
ష్పాత్ర ప్రయోగేతు నిశ్చిత్యోక్తం కపడినా ॥ ప్రాయశ్చిత్రేషు హో
మేషు చతుష్పాత్ర ప్రయోగతః । నాఽఘౌరౌ చతుషీచైవ ప్రణీతీధ్మం
వినాకృతమ్ ॥ ప్రాయశ్చిత్రే చ సంధానేతథా పాహితయోదశే । చతు
ష్పాత్ర ప్రయోగేతు న సందేహః కపడినా ॥ పైతృమేధిక కార్యాణి
చతుష్పాత్రాణి కర్మసు । అఘౌపనుత్తి రానన్త జయాధీధ్మం చ
వర్జయేత్ ॥ ఫలీకరణ హోమే చ నిత్యాపాసనయో స్తథా ॥ అగ్నోకరణ
హోమే చ పాత్రసంస్కార వజ్జకనమ్ ॥

షట్పాత్రప్రయోగః.

యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తతః.....ఉత్తరేణాఽగ్నిం ప్రాగ్రాగ్
ద్వాదశదర్భాన్ సగ్గస్తీర్య । ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ।
దేవసంయుక్తాని । దర్వాజ్యస్థాల్యా । ప్రోక్షణ పూర్ణపాత్రే । ఇధ్మస్రు
వా వితి । సమో సాగ్రాద్వా దర్భా ప్రాదేశమాత్రో వవిత్తేకురుతే । తృణం
కాష్ఠం వాఽన్తర్దామయః । చినత్తి । న నభేన । అప ఉపస్సృశ్య । మూలా
దారభ్యాఽగ్రా దద్భి రనుమృజ్య । ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ । ప్రోక్ష్య ।
అపరేణాఽగ్నిం పవిత్రాఽన్తర్హితే పాత్రే అక్షతై స్సహ అప అనీయః ।
ఉత్తానహస్తయో రజ్జుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా ।

ప్రాచీ త్రిరుత్పాయ । సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ।
 ఉదక్ష్పివణ పాత్రా ణ్యుత్తానాని కృత్వా । ఇద్ధం చ విస్రస్య । అప
 ఉపస్పృశ్య । పవిత్రేణత్రిః ప్రోక్ష్య । ప్రోక్షణ తోయశేషం దక్షిణతో
 నిధాయ । తత్పవిత్రం పూర్ణపాత్రేనిధాయ । పూర్ణపాత్ర మదాయ
 పూర్వవ త్కుర్యాత్ । అపరేణాఽగ్నిం పవిత్రాఽన్తర్హితే పాత్రే అక్షతై
 స్సహఅప ఆసీయ । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీ త్రిరుత్పాయ ।
 సమం ప్రాజై ర్హృత్వా । (ముఖసమ ముద్భృత్య) ఉత్తరేణాఽగ్నిం తండు
 లోపరి ద్వాదశ దర్భేషు సాదయిత్వా । తస్యోపరి అష్టదర్భైః ప్రచ్ఛాద్య ।
 బ్రాహ్మణం దక్షిణతో త్రిషు దర్భేషు నిషేద్య । ఆస్మిన్ హోమకర్మణి
 త్వం బ్రహ్మ భవ । బ్రహ్మణ ఇద మాసనమ్ । సుఖాఽసనమ్ । తత్పవిత్ర
 మాజ్యపాత్రే నిధాయ । ఆజ్యస్థాలీ మదాయ । ఆజ్యం విలాప్య ।
 అపరేణాఽగ్నిం పవిత్రాఽన్తర్హితాయ మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరుప్య ।
 ఉదీచోక్లారాన్నిరూహ్య । తేష్వాజ్య మధిశ్రిత్య । జ్వలతా తృణే
 నాఽథో గామిన్యాదీప్త్యా । ఆజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య । ద్వే దర్భాగ్రే
 ప్రచ్ఛిద్య । అప ఉపస్పృశ్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రత్యస్య । అజ్యే ప్రాప్య । చరు
 ణాసహ త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా । ఉదగుద్వాస్య । అఙ్గారాన్ ప్రత్యా
 హ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పున రాహార మాజ్యం త్రిరుత్పాయ
 ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నిత్యా పునః ప్రాగేవ సమాప్తిః । పవిత్రగ్రన్థిం
 విస్రస్య । అప ఉపస్పృశ్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్ర మగ్నౌ పవిత్రే అనుప్ర
 హరతి । వామదక్షిణ హస్తాభ్యాం సుక్కువా వగ్నౌ ప్రతితప్య । త్రిభి

ర్థ్యాగై స్సంమృజ్య । పునః ప్రతితప్య ప్రోక్ష్య । ఆజ్యపాత్ర స్తోత్ర
 రతో దక్షిణతో దర్శి ముత్తరత ఇతర దర్శిం చ నిధాయ । దర్భా నద్భి
 స్సగ్ధస్సౌశ్యా గ్నా ప్రహరతి । ఇద్ధమాదాయ పరిధీ న్పరిద
 ధాతి । స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ । దక్షిణతోఽఙీయాగ్ంసం దీఘమ్ । అఙీ
 ఘ్ం హృస్వ ముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్ । ప్రాగగ్రా వితరా ।
 పరిధీ నన్యోన్యోసంస్పృష్టా నిధాయ । దక్షిణహస్తేన మధ్యమ పరిధి
 మువస్పృశ్య । పురస్తా దూధేఽద్వై ద్వై ఆహర సమిధా వా దధాతి ।
 (అగ్నేర్దక్షిణ పూర్వోత్తర పూర్వ దేశయోః ఆహర సమిధౌ ఊధేఽద్వై
 క్రమాన్నిదాయ) । అగ్నిం పరిషిచ్య ॥

అదితేను మన్యస్వ । అనుమతేను మన్యస్వ । సరస్వతేను మన్యస్వ
 దేవసవితః ప్రసువ ॥ ఇథ మలఙ్కృత్య । స్యయ మలఙ్కృత్య । బ్ర
 హ్మణ మలఙ్కృత్య । సృవేణేద్ధ మభిహర్య । మూల మధ్యమయో
 ర్మధ్యభాగం హంసముద్రయా గృహీత్వా । ఆసనాత్కించి దుత్థాయ ॥
 ఓమ్ చత్వారి శృఙ్గాత్రయో అన్యపాదా ద్వేశీరే సప్తహస్తాసో అన్య ॥
 త్రిధా బద్ధో వృష్ణభో రోరవీతి మహాదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవీవే ॥
 అస్మిన్ హోమకర్మణి బ్రహ్మ ఇధ్మానాదాస్యే । ఆధధ్వసి । ఇత్య
 నుజ్ఞాం ప్రాప్య । ఉపవిశ్య । హస్తాభ్యాం తూష్ణీ మిధ్య మాదధాతి ।
 ఇద్ధప్రజేపణ ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు । ఆహూర వాహూరయతి
 దర్శపూర్ణ మాసవ తూష్ణీమ్ । సుగ్రీవేణాఽజ్య మాదాయ । ఉత్తర

పరిధిసన్ని మన్వవ హృత్య । ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయం । దక్షిణా
ప్రాంచ మృజుగం సంతం జ్యోతిష్మత్యా మ్హర మాఘరయం సర్వా
ణీధృ కాష్ఠాని సంస్పర్శయతి ॥ (వాయవ్యా దాగ్నేయాఽన్తమ్) ప్రజా
పతయ ఇదం ॥ సకృదాజ్యేన । స్రుచా ద్వితీయ మైన్ద్ర మితర పరిధి
సన్ని మన్వవహృత్య ప్రాగుదంచం పూర్వవ దాఘరయతి । (నిర్ఋత్యా
దీశానాఽన్తమ్) ఇన్ద్రాయేదమ్ ॥ ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి ।
అథాఽజ్య భాగో జుహోతి । ఓమ్ అగ్నయేస్వాహా । అగ్నయ ఇదం
నమమ ॥ ఇత్యుత్తరాధం పూర్వాధేం జుహోతి ॥ ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి,
చత్వారి । ఓమ్ సోమాయ స్వాహా । సోమా యేదం న మమ ॥ ఇతి
దక్షిణాఽధం పూర్వాధేం జుహోతి ॥ నమం పూర్వేణ ॥ యథోపధేశం
ప్రథానాహుతీర్ హుత్వా ॥

అథ జయాదిహోమః

ఇధృ సన్నహనా న్యధిస్సగ్న్స్పర్శ్యాగ్నో ప్రహరతి । రుద్రాయ
తన్తిచరా యేదం న మమ । అప ఉపస్సృశ్య । అస్యకర్మణః హోమ
ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ సుగ్రవే
ణాఽజ్య మాదాయ ॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా । చిత్తా యేదం న మమ ॥
చిత్తిశ్చ స్వాహా । చిత్త్యా ఇదం న మమ ॥ ఆకూతంచ స్వాహా । ఆకూతా
యేదం న మమ ॥ ఆకూత్తిశ్చ స్వాహా । ఆకూత్యా ఇదం నమమ ॥ విష్ణో

తం చ స్వాహా[॥] । విజ్ఞానా యేదం న మమ ॥ విజ్ఞానం చ స్వాహా[॥] । విజ్ఞానా
 యేదం న మమ ॥ మనశ్చ స్వాహా[॥] । మనస ఇదం న మమ ॥ శక్వరీశ్చ
 స్వాహా[॥] । శక్వ^{త్రీభ్య} ఇదం న మమ ॥ దర్శశ్చ స్వాహా[॥] । దర్శా యేదం
 న మమ ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా[॥] । పూర్ణమాసా యేదం న మమ ॥
 బ్రహ్మశ్చ స్వాహా[॥] । బ్రహ్మత ఇదం న మమ ॥ రథస్తరం చ స్వాహా[॥] । రథ
 స్తరా యేదం న మమ ॥ ప్రజాపతి జ్ఞాయా నిందాయవృష్టే ప్రియచ్చ
 దుగ్ధాః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశస్సమనమస్త సర్వాస్స ఉగ్రస్సహి
 హవ్యో బభూవ స్వాహా[॥] ॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ॥ ౧౩ (ఇతిజయాః) ॥
 అగ్నిర్భూతానా మధిపతిస్సమా వత్వస్మిన్బ్రహ్మ స్మస్మిన్తే స్యామాశి
 ష్యస్యా మ్పూర్వోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా[॥] ॥
 అగ్నయే భూతానా మధిపతయ ఇదం న మమ ॥ ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానా
 మధిపతి స్సమావ త్స్మిన్ స్వాహా[॥] ॥ ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానా
 మధిపతయ ఇదం న మమ ॥ యమః పృథివ్యా అధిపతి స్సమావత్వస్మిన్
 స్వాహా[॥] ॥ యమాయ పృథివ్యా అధిపతయ ఇదం న మమ ॥
 వాయు రనరిక్ష స్యాధిపతి స్సమావత్వస్మిన్ స్వాహా[॥] ॥
 వాయవే అనరిక్ష స్యాధిపతయ ఇదం న మమ ॥ సూర్యో దివోధిపతి

స్సమావత్త్వస్మిన్ స్వాహా ॥ సూర్యాయ దివోఽధిపతయ
 ఇదం నమమ ॥ చన్ద్రమా నక్షత్రాణా మధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్
స్వాహా ॥ చన్ద్రమసే నక్షత్రాణా మధిపతయ ఇదం నమమ ॥
 బృహస్పతి ర్బృహ్మణోఽధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్స్వాహా ॥
 బృహస్పతయే బృహ్మణోఽధిపతయ ఇదం నమమ ॥ మిత్రస్సత్యానా
 మధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్ స్వాహా ॥ మిత్రాయ సత్యానా
 మధిపతయ ఇదం నమమ ॥ వరుణోఽపా మధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్
స్వాహా ॥ వరుణాయాఽపామధిపతయ ఇదం నమమ ॥
 సముద్రస్సోఽగ్ర్యానా మధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్ స్వాహా ॥
 సముద్రాయ సోఽగ్ర్యానా మధిపతయ ఇదం నమమ ॥ అన్నగ్ం సామ్రా
 జ్యానా మధిపతి తన్మా వత్త్వస్మిన్ బృహన్నస్మిన్స్వాహా ॥
 అన్నాయ సామ్రాజ్యానా మధిపతి ఇదం నమమ ॥ సోమః పితౄణా
 మధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్ స్వాహా ॥ సోమ యోషధీనా
 మధిపతయ ఇదం నమమ ॥ సవిత్రా పృథ్వీనా మధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్
స్వాహా ॥ సవిత్రే ప్రసవనా మధిపతయ ఇదం నమమ ॥
 రుద్రః పశూనా మధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్స్వాహా ॥
 రుద్రాయ పశూనా మధిపతయ ఇదం నమమ ॥ అప ఉపస్సృశ్య ॥
 త్వష్టో రూపాణా మధిపతి స్సమావత్త్వస్మిన్ స్వాహా ॥

త్వష్టే రూపాణా మధిపతయ ఇదం న మమ ॥ విష్ణుః పర్వతానా మధిపతి
స్సమావత్వస్మిన్ సావహా ॥ విష్ణవే పర్వతానా మధిపతయ
ఇదం న మమ ॥ మరుతో గణానా మధిపత యస్తేమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్ సావహా ॥ మరుద్భ్యః గణానా మధిపతిభ్య ఇదం న మమ ॥

పితరః పితామహాః పరేవరే తతాస్తతామహా ఇహమావత ।
అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్త్రేస్యా మాశిష్యస్యా మ్పురో ధాయా మస్మి
న్కర్మన్నస్యాం దేవహా త్యాగ్సావహా ॥ పిత్రాదిభ్యో దేవేభ్య
ఇదం న మమ

జీవపితృకశ్చేత్

పితామహా అవరేతతామహా ఇహమావత । అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్
... సావహా ॥ పితామహేభ్యోఽవరేభ్య స్తతామహేభ్య ఇదం న మమ ॥

పితామహో జీవతి చేత్

పితరః పరేతతా ఇహమావత । అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ ... సావహా ॥
పితృభ్యః పరేభ్యస్తతేభ్య ఇదం న మమ ॥

పితృపితామహయో జీవతో స్సతో ర్జప ఏవ కర్తవ్యః.

అథ ఉపస్సృశ్య ॥౧౮॥ (ఇత్యభ్యాసానా సానుషక్తాః॥) ఋతాషాద్భుతధా
మాఽగ్నిర్గస్తర్వస్తస్యాషధయోఽప్సరస్త ఉర్జోనామ న ఇదం బ్రహ్మ

క్షత్రంపాతుతా ఇదంబ్రహ్మ క్షత్రంపాన్తు తస్మైస్వాహా ॥ ఋతా
సాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గన్ధర్వాయేదం న మమ ॥ తాభ్య
స్వాహా ॥ ఓషధీభ్యోఽపసరోభ్యో ఊర్గభ్యో ఇదం న మమ ॥ సగ్ంహితో
విశ్వసామూ సూర్యో గన్ధర్వస్తస్య మరీచయోప్సరసో ఆయువోనామ
స ఇదం బ్రహ్మ స్వాహా ॥ సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే
సూర్యాయ గంధర్వాయేదం న మమ ॥ తాభ్య స్వాహా ॥ మరీచిభ్యో
ప్సరోభ్యో ఆయుభ్యో ఇదం న మమ ॥ సుషుమ్న సూర్యరశ్మిశ్చన్ద్రమా
గన్ధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో జేకురయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ...
...స్వాహా ॥ సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చన్ద్రమసే గన్ధర్వాయేదం
న మమ ॥ తాభ్య స్వాహా ॥ నక్షత్రేభ్యోఽపసరోభ్యో జేకురిభ్యో ఇదం
న మమ ॥ భుజ్యో సుప్తర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరస్త
వానామ స ఇదంబ్రహ్మ స్వాహా ॥ భుజ్యవే సుప్తర్ణాయ
యజ్ఞాయ గన్ధర్వాయేదం న మమ ॥ తాభ్య స్వాహా ॥ దక్షిణాభ్యో
ప్సరోభ్యోస్తవాభ్యో ఇదం న మమ ॥ ప్రజాపతి ర్విశ్వకర్మ మనో
గన్ధర్వస్తస్య రాగ్నమా న్యప్సరసో వహ్నియో నామ స ఇదం బ్రహ్మ
.....స్వాహా ॥ ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గన్ధర్వా యేదం
న మమ ॥ తాభ్య స్వాహా ॥ ఋక్సామేభ్యో పసరోభ్యో వహ్నిభ్యో

ఇదం న మమ ॥ ఇషిరో విశ్వవ్యదా వాతోగస్తర్వస్తస్యాపోఽప్సరసో ముదా
 నామ స ఇదం బ్రహ్మ స్వాహా ॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే
 వాతాయ గస్తర్వాయేదం న మమ ॥ తాభ్యస్తస్వాహా ॥ అద్యోఽప్సరోభ్యో
 ముదాభ్య ఇదం న మమ ॥ భువనస్య పతే యస్య త ఉపరిగృహ ఇహ చ ।
 సనో రాస్యాజ్ఞానిగం రాయస్పోషగం సువీర్యగం సంవత్సరీణాగ్
 స్తస్తిగ్గ్స్వాహా ॥ భువనస్య పతయ ఇదం న మమ ॥

పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గస్తర్వస్తస్య విశ్వ మప్సరసోభువోనామ
 స ఇదం బ్రహ్మ..... స్వాహా ॥ పరమేష్ఠినేఽధిపతయే మృత్యవే
 గస్తర్వాయేదం న మమ ॥ తాభ్యస్తస్వాహా ॥ విశ్వస్మా అప్సరోభ్యో
 భూభ్య ఇదం న మమ ॥ సుక్షితి సుభూతి ర్భద్రకృణు వరాస్తర్జనో
 గస్తర్వస్తస్య విద్యుతో ప్సరసోరుచో నామ స ఇదం బ్రహ్మ...స్వాహా ॥
 సుక్షితయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పజాన్యాయ గస్తర్వా
 యేదం న మమ ॥ తాభ్యస్తస్వాహా । విద్యుద్యోఽప్సరోభ్యో రుగ్భ్య
 ఇదం న మమ ॥ దూరే హేతి రమృడయో మృత్యు ర్గస్తర్వస్తస్యప్రజా
 అప్సరసో భీరుచోనామ స ఇదం బ్రహ్మ స్వాహా ॥ దూరే
 హేతయే అమృడయాయ మృత్యవే గస్తర్వాయేదం న మమ ॥ తాభ్య
 స్వాహా । ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదం న మమ ॥ చారుః

కృపణః కాశీ కామో గన్ధర్వః సస్త్వాఽధయోఽప్సరస్ శోచయన్తి రాష్ట్రమ్
 స ఇదం బ్రహ్మ..... స్వాహా ॥ చారవే కృపణకాశినే కామాయ
 గన్ధర్వాయేదం న మమ ॥ తాభ్య స్వాహా ॥ ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య
 శోచయన్తిభ్య ఇదం న మమ ॥ సనో భువనస్య పతే యస్యత ఉపరి
 గృహ ఇహ చ ॥ ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మైత్రత్రాయమహి శర్మ యచ్చస్వాహా ॥
 భువనస్య పతయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ ॥ (ఇతి రాష్ట్రభృత స్సాను
 షణ్ణాః) ॥ ౨౨ ॥ ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయ ॥ ప్రజాపతే నత్వ
 దేతా న్యన్యో విశ్వా జ్ఞాతాని పరితా బభూవ ॥ యత్కామాసే జుహు
 మ స్తన్నో ఆస్తు వయగ్గ్ స్వామి పతయో రయీణాగ్ స్వాహా ॥ ప్రజా
 పతయ ఇదం న మమ ॥ (ఇతి ప్రాజాపత్యా) ॥ భూస్వాహా ॥ అగ్నయ
 ఇదం న మమ ॥ భువ స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం న మమ ॥ సువ స్వాహా ॥
 సూర్యాయేదం న మమ ॥ (ఇతి వ్యాహృతీ ర్విహృతాః) ॥ యదస్య
 కర్మణోత్కరీరితం యద్వాన్యూన మిహాకరమ్ అగ్నిష్టధిస్త్వ కృద్విదా
 వ్సర్వగ్గ్ సిష్టగ్గ్ సుహృతం కరోతు స్వాహా ॥ అగ్నయే సిష్టకృత
 ఇదం న మమ ॥ (ఇతి సౌవిష్టకృతం) శమ్యా అపొహ్య (బహిఃపరిధయః)
 మధ్యమపరిధిం విసృజ్య ॥ హస్తాభ్యా మితరో యుగప ద్విసృజేత్ ॥
 ఆహు రసమిదౌ ప్రహృత్య ॥ తనుభ్య ఇదం న మమ ॥ (పరిధి ప్రహర

ఐపక్షే । మధ్యమ పరిధిం ప్రహరతి । హస్తాభ్యాం ఇతరా యుగప
 త్పుహరత్ । ఉత్తరార్థస్యాఽగ్ర మజ్జారేమాపోహతి । పరిధిఽ
 నభిమన్త్య ॥ ఆహర సమిధా ప్రహృత్య । తనుభ్య ఇదం న మమ ॥
 దర్వాభి మితర దర్వ్యగ్ర మవధాయ ॥ విశావ్ దేవా నుద్దిశ్య సగ్ధ
 స్రావేణాఽభిజహాతి । (విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో వసుభ్యో రుద్రేభ్య
 ఆదిత్యేభ్య సుగ్ధస్రావ భాగేభ్య ఇదం న మమ) ॥ అస్మిన్న(కృతే
 కర్మణి జ్ఞాతా జ్ఞాతాది సకలదోష నిర్హరణార్థ మనాజ్ఞాత త్రియమ్,
 కర్మాఽన్తరిత కర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తాకఠత్యోన్నో అగ్నే సత్వన్నో
 అగ్న ఇతి, స్వరాక్షత పదవృత్తవర్ణ లోప ప్రాయశ్చిత్తాక మాభిర్గిరి
 రితి, వాగ్మీయమ లోప ప్రియశ్చిత్తాక మిదంవిష్ణు
 శ్ర్యమృకమితి, ఋత్విజ్ఞాత్య ప్రాయశ్చిత్తాకం యద్విద్వాగ్ంస ఇతి,
 స్కన్నాది దోష ప్రాయశ్చిత్తాక మస్కాన్వైరితి, మిష్టాది దోష
 ప్రాయశ్చిత్తాకం యన్మౌత్యన ఇతి, సమస్త భయాద్యుపద్రవ దోష
 నిర్హరణార్థం పున రగ్నిశ్చక్షురితి, అగ్న్యప హత ప్రాయశ్చిత్తా
 కం పునస్త్రావి దిత్వా ఇతి, సర్వప్రాయశ్చిత్తాకం భూర్భువస్సువ రితేః
 తైర్మతై ర్వాజ్ఞా హుతిర్ హోష్యామి ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥
 అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతేమిదు । అగ్నే తదస్య కల్ప
 యత్వగ్ం హివేత్థ యథా తథగ్గస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥
 పురుష సమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్ప

యత్స్వగ్ం హి వేత్థ యథా తథగ్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ యచ్ఛా
 క్తా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతేమరాసః । అగ్నిష్టద్ధేతా
 క్రితువిద్వి జానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాత్తి స్వాహా
 అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్యవిద్యా వైవస్య హేడో
 వయాసి సిప్తాః , యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోకుదానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి
 ప్రముముగ్ధ్యన్మ త్స్వాహా ॥ అగ్ని వరుణాభ్యా మిదం నమమ ॥
 సత్వన్నో అగ్నే వమోభవోతి నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసోన్యష్టై । అవయ
 ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ం సుహవో న ఏథి స్వాహా ॥
 అగ్నివరుణాభ్యా మిదం నమమ ॥ అభి ర్గీర్భి ర్యదతోన ఊన మాప్యాయ
 య హరివో వర్ధమానః । యదాసోత్పత్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయ
 ప్తభాజో అథ తే స్యామ స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ హరివత ఇదం నమమ ॥
 ఇదంవిష్టు ర్విచక్రమే త్రేతా నిదధే ప్రదమ్ । సమూథ మస్య పాగ్ం
 సురే స్వాహా ॥ విష్టవ ఇదం నమమ ॥ త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగ
 ణిం పుష్టి వర్ధనమ్ । ఉర్వా రుకమివ బన్ధనా న్మృత్యో ర్ముక్షీయ మామృతా
 త్స్వాహా ॥ త్ర్యమ్బకాయేదం నమమ ॥ యద్విద్వాగ్ంస్తో యద

విద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వన్త్యుతివిజః । అగ్ని ర్జాతస్మా దేనస శ్చృద్ధా
 దేపీ చ ముఞ్చ తాగ్స్వాహా ॥ అగ్నే యే శ్రద్ధాదేవ్యా ఇదం న మమ ॥
 అస్కాన్యైః పృథివీ మస్కాన్యవభో యువాగాః ॥ స్కన్నేమావిశ్వా
 భువనాస్కన్యో యజ్ఞః ప్రజనయతు ॥ అస్కాన జన్తి ప్రాజన్యా స్కన్నా
 ణ్ణాయతే పృషా ॥ స్కన్నా త్రృజనిషీ మహి స్వాహా ॥ స్కన్నాదిభ్యో
 దేవతాభ్య ఇదం న మమ ॥ యన్మ ఆత్మనో మిన్దా భూద్దగ్ని సత్పునరాహో
 ర్జాతవేదా విచర్షణీ స్వాహా ॥ మిన్దాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ ॥
 పున రగ్ని శ్చక్షు రదా త్పున రిన్దో బృహస్పతిః పున ర్మే అశ్వినాయువం
 చక్షు రాధ తమక్ష్యో స్వాహా ॥ అగ్నిన్ద్రో బృహత్యశ్వినభ్య ఇదం న మమ ॥
 పున స్వాదిత్యా రుద్రా వసవ సమిన్ధరాం పున ర్బ్రహ్మణో వసునీధ
 యజ్ఞైః ॥ పుతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యా సన్తు యజమానస్య
 కామా స్వాహా ॥ అగ్నే వసునీధాయేదం న మమ ॥ ఓం భూ ర్భూ
 వ స్సువ స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ॥

యజుర్భేష ప్రాయశ్చిత్తమ్

(అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి యజుర్భేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ।
 స్రువేణాజ్య మాదాయ । భువస్వాహా । వాయవ ఇదం న మమ) ॥
 హస్తౌ ప్రాజాత్య । ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య ॥ ఓం భూః, ఓం భువః,

ఓగ్ంసువః, ఓంసుహః, ఓంజనః, ఓంతపః, ఓగ్ంస్తత్యమ్, తథ్సవితు
 ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ।
 ఓమాపోత్యోత్తి రసోమృతం బ్రహ్మభూర్భు వస్సువరోమ్ ॥ విష్ణుర్విష్ణు
 ర్విష్ణు ర్విష్ణుః ॥ సగ్కల్ప ప్రభృతి ఏలావత్సర్వనం నానాప్రకారేణ
 సమ్భావిత సకలదోష నిర్హరణాథం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥
 స్రువేణాఽఽఽ మదాయ । ఓంభూ ర్భువ స్సువ స్సాహా ॥ ప్రజాపతయ
 ఇదం న మమ ॥ శ్రీవిష్ణవే స్సాహా ॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదం న మమ॥

పూర్ణామృతిః.

ఆచమ్య పూర్వోక్త శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వర
 ముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథా - ఏతద్ధోమ సాధుత్యాథాం పూర్ణా
 మృతిం హోష్యామి ॥ హోమద్రవ్యాణి పాత్రే నిధాయ ॥ పూర్ణా
 మృతి దేవతాభోజనమః ॥ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం
 కుర్యాత్ ॥ ద్వాదశగృహీతే నాజ్యేన సుగ్రీచమ్పూరయిత్వా ॥
 ఏకమ్- ద్వే- త్రిణి- చత్వారి, పంచ- షట్, సప్త- అష్టా- నవ-దశ-
 ఏకాదశ- ద్వాదశ ॥ ప్రాజ్ఞుః సిన్ధవః ॥ సప్తతే అగ్నే సమిధ స్సప్త
 జిహ్వః స్సప్తర్షయస్సప్తధామ ప్రియాణి । ~~ప్ర~~ప్రహోత్రా స్సప్తచ్ఛ్రావ్య
 యజన్తి సప్తయోనీ రాపృణస్వా పుతేన స్సాహా ॥ అగ్నయే సప్త
 హోత్ర ఇదం న మమ ॥ పూర్ణామృతి ముత్తమాం జుహోతి । సర్వంవై

పూర్ణాహుతిః । సర్వమేవాహ్నితి । అథో ఇయంవై పూర్ణాహుతిః ।
 అస్యా మేవప్రతితిష్ఠతి ॥ వసోర్ధారాం జహోతివసోర్మే ధారాస్తదితివా
 ఏషాహూయతే పుతస్యవావన మేషా ధారా ముష్మింతోకే పిన్వమా
 సోపతిష్ఠత ఆజ్యేన జహోతి తేజోవా ఆజ్యం తేజో వసోర్ధారా తేజస్సై
 వాస్మై తేజోవరున్ధేథో కామావై వసోర్ధారా కామా నేవావరున్ధే
 యజ్జామయేత ప్రాణా నాస్యాన్నాద్యంవి ॥ పూర్ణాహుతి ముహూర్త
 స్సుముహూరోస్తు । పూర్ణాహుతి ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం
 నవానాం గృహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ అదితేన్వ మగ్గ స్థాః ।
 అనుమతేన్వ మగ్గస్థాః । సరస్వతేన్వ మగ్గస్థాః ॥ దేవసవిత్రః ప్రాసావీః ॥
 పూర్ణపాత్ర మాయా అక్షతోదకైః పునః పునఃపూరయిత్వా (ప్రణీతా
 స్వప ఆనీయ) సదసిసన్మే త్యభిమన్త్య ॥ సదసిసన్మే భూయాస్సర్వ
 మసి సర్వంమేభూయాః పూర్ణమసి పూర్ణంమేభూయా అక్షితమసి
 మామేక్షేష్ఠాః ॥ ప్రాగాది పృథిదిశం విస్సజేత్ । ప్రాచ్యం దిశిదేవా
 ఋత్విజో మార్జనామ్ యజ్ఞపతి రాజకాయనామ్ ॥
 తత శ్శిరసి మాజకయేత్ ॥ ఔహూతే వ్యవృతగం హితమ్ । యేన
 దేవాః పవిత్రేణ జాతవేదా మోజకాయన్త్యా పునాతు ॥

సముద్రం ప ఇతి పత్న్యంజలౌ శేషం నిసీయ ॥ సముద్రంపః ప్రహిణోష్ఠి
 స్వాం యోని మపిగచ్ఛత । అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాస్తం మాపరా
 సేచి మత్పయః ॥ అంజలౌ పూర్ణేతి పత్న్యంజలి మభిమన్త్య ॥
 అంజలౌ పూర్ణప్రాత మానయతి । రేతఏవాస్యాం ప్రజాందధాతి ।
 ప్రజయాహి మనుష్యః పూర్ణః । ముఖం విమృష్టే ॥ పత్నిభూమా
 వష్టోఽపాస్య ॥ తజ్జలం అవభృథస్యేతి ఆత్మానం ప్రోక్షయేత్ ।
 అవభృథస్యైవ రూపం కృతోఽతిష్ఠతి ॥ అక్షరా శిరసి ధారయేత్ ॥
 శాని రస్తు । పుష్టి రస్తు । ధనధాన్య సమృద్ధి రస్తు । కర్మ సమృద్ధి రస్తు ।
 భగవా వాస్తోష్యతిః ప్రియతామ్ ॥ బ్రహ్మణే వరం దదాతి ।
 బ్రహ్మణం పూజయామి । భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం మనసో
 శ్చాహ పరిమితహిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ । జయాది
 బ్రహ్మ విసర్జనానే । ప్రాగాది పరిస్తరణ ముత్తరే విసృజేత్ ॥ (అగ్నే
 స్త్రాణా వ్యవచినోతి) తేజస్వియశస్వి బ్రహ్మవర్చసి భవతి । ఇతి
 విజ్ఞాయతే ॥

జయాదయ స్సమాప్తాః

జయాది సమృద్ధి శ్లోకాః

శ్లో । సర్వ బల్గుత్సజ్జనే చ మాసిశ్చాద్ధే తదైవ చ । గృహ
 స్థాణా విరోహాది ప్రాయశ్చిత్తేషు వైతథా । పారవణ్య హోమే నాఽ

గ్నేయ స్థానీపాకే జయాదయః । విద్యతేఽగ్నిముఖందైవ తథైవాఽత్ర
ముఖాహుతిః ॥ కించ ॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయాగ్రయ జేశాన మాసిశాద్ధా
ష్టతాసు చ । దధ్యంజలి స పిండేషు నభవన్తి జయాదయః ॥ స్నానోప
నయ గోదానే వృషోత్సజ్జన చౌలయోః । వేదవ్రతేషు చతుషు
రాష్ట్రభృత్తన్త్రీకాః పృథక్ ॥ తథాచ ॥ మాంజీస్నాతక గోదానే
వృషోత్సర్గేషు చౌలకే । వేదవ్రతేషు చతుషు పృథక్కుర్యా
జ్జయాదికా ॥ (జయాదికానితి రాష్ట్ర భృద్విషయమ్॥)

కించ॥ అయుగ్మే ష్వేనహోమేషు వ్యస్తా రాష్ట్రభృతో విదుః ।
యుగ్మేషు సర్వహోమేషు అపృథ క్పరిక్షీర్తితాః ॥ గ్రన్థానరే ॥
శ్లో॥ గోదాన చౌలోపనయ వ్రతేషు స్నానాఽగ్ని సందానక పుంసు
వేషు । ఉత్సజ్జనోపాకరణ ప్రతిష్ఠా చిత్రేషుతే రాష్ట్రభృతో విముక్తాః ॥
(చిత్రేష్వితి ప్రాయశ్చిత్రేషు, విముక్తా ఇతి నసన్తిత్యథాః) శ్లో॥ అపస్తంబ
మతానాంతు రాష్ట్రభృత్సర్వ కర్మసు । అపృథక్తోషు కాలస్సాన్య
న్నసందేహః కపడికానా ॥

చిత్రాది మన్త్రేషు యథాక్రమేణ మన్త్యాది శబ్దాది హితస్తుదైవమ్ ।
అభ్యాత హోమేషు తదాదితశ్చ పదత్రయే జాభిహితస్తు దైవమ్ ॥
పిత్రాదిహోమే పితరః పితామహః పరేవరేదాఽపి తతాస్తతామహః ।
విశ్వేదదేనా అథవాఽత్ర దేవతా స్తతఃపరం రాష్ట్రభృతాక్రమేణ ॥
తృతీయేన చతుర్థేన పదే నాభిహితౌతుయా । సుక్షితాదితి మన్త్రేణ
పంచమా వ్యవ్థాఅపి ॥ పర్యాయేషు ద్వితీయేషు దైవమప్సరసం

స్మృతమ్ । యదస్య చోపరిష్టాచ్చ జయాదీనా మథాఽపిహ ॥

ప్రథమం చ తృతీయం చ పదం పంచమమేవ చ । సంత్యజ్య
జుహుయా త్కర్తా తాతే జీవతి సర్వదా । ద్వితీయం చ చతుర్థం చ
షష్ఠం జీవత్పితౄణామహః । ఉభయో జీవాతో ర్యత్ర తన్మయై ప్రయతః
పరేత్ ॥

శ్లో॥ యత్ర జీవన్తి పితౄణాం హ్యేవ హోమో న విద్యతే ఏషాం
జీవతి యద్యేక స్తచ్చక్షిన్తు విలోపయేత్ ॥

జయాచయో నవర్తనే యేషు హోమేషు తేష్వపి । ప్రాజా
పత్యాది సర్వత్ర కుర్యా దుద్వాసనా న్తకమ్ ॥ వాక్యమ్ ॥ జయశ్చిత్రం
చేతి త్రయోదశ । అభ్యాశానాః అగ్నిర్భూతానామితి సానుషక్లా
అష్టాదశ । రాష్ట్రభృతః ఋతాషాద్ ఇతి సానుషక్లాః ద్వావింశతిః ।
ప్రాజాపత్యా ప్రజాపతేనత్వ దేతాని ఇతి ఋక్ । వ్యాహృతయో విహృ
తాః భూస్సాహు భువస్సాహు సువస్సాహు ఇతి త్రిసః । సౌవిష్టకృతి
యదస్య కర్మణ ఇతి ఋక్ । ఏవమష్ట పంచాశదామతీ స్తతః, అవి
జ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్త హోమాః సువేణ జుహుయాత్ ॥ శ్లో॥ పూర్ణ
పాత్రం తతస్తత్ర తోయ మానీయ దిక్షు చ । కుర్యాన్మార్జన మస్త్రాంశ్చ
తత శ్శిరసి మార్జయేత్ । భార్యాయా అంజలౌ శేషం నిసీయ చాఽభి
మన్తయేత్ । భూమౌ నిషిష్య తతోయం శిరసి ప్రోక్షయే తతః ।
బ్రహ్మణే దక్షిణాం దత్వా తమభ్యర్చ్య స్వశక్తితః । సదఃపూజాం చ
కృత్వా చ ఆశీర్వాచన మాప్నుయాత్ ॥ కిం చ ॥ శ్లో॥ స్యాత్పూర్వవస్త్ర
త్పరిషేచనం తదా కార్యం ప్రణీతా స్వప ఆనయే తతః । ఆపస్సముత్సించ్య

చతుర్దశం శిరశ్చిద్వాసయే ద్బ్రాహ్మణ మాత్తదక్షిణమ్ ॥ యత్క-
ర్మణి బ్రాహ్మణశబ్ద ఉక్తో భేదోస్తిచే తత్ర తథోపనీతా । తత్కర్మ
వహ్నా భువ అహుతి స్యాద్భవే దనాజ్ఞాతవిధి దక్షయం వా॥

రాష్ట్ర భృత్యులగ్వాచన వివరణమ్

ఋతాషా ద్దృతధా ముగ్ని గ్గన్ధర్వా సు ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం
పాతు తస్మైస్వాహా ॥ ఋతాసాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గన్ధర్వా
యేదం ॥ తస్యైషధయో ప్రరస్త ఊర్జోనామ తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం
పాస్తు తాభ్య స్యాహా ॥ ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్భ్యుఇదం ॥ ఏవ
మనయా రీత్యా కేచి దౌతరీయాః, దాక్షిణ్యాశ్చ, రాష్ట్రభృత్యునామ
స్పృథ కృతని ॥ ఆపస్తంబ మతేన సర్వకర్మసు, న పృథక్వాతోఽస్తి॥
తథా॥ శ్లో॥ ఆపస్తంబ మతానాస్తు రాష్ట్రభృ త్సర్వకర్మసు । అపృథ
గ్భోమ కాలస్యా న్నసన్దేహః కపర్దినా ॥ ఇతి॥

హరిఃఓంతథాత్.

యజ్ఞేశ్వర పూజా ధ్యానం చ

హోమానే శ్రీయజ్ఞేశ్వరాయనమః ధ్యానాది షోడశోపచార
పూజాం కుర్యాత్ ॥ స్వస్తిశ్రిద్ధాం మేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాం
బుద్ధిం శ్రియం బలమ్ । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥
యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపోహోమ క్రియాదిభిః । న్యూనం

సమ్మాణకాం యాతి సద్యో వందే హుతాశనమ్ ॥ మన్త్రహీనం క్రియా
హీనం భక్తిహీనం హుతాశనం । యద్ధృతస్తు మయాదేవ పరిపూర్ణం
తదస్తుతే ॥ చతుస్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు ॥
.... ఆర్షేయ ప్రవరాన్విత గోత్రః - ఆపస్తమ్బ సూత్రః -
కృష్ణయజుశ్శాఖా ధ్యాయా - శర్మాహమ్నో అభివాదయే ॥

అగ్ని ప్రదక్షిణమ్

అగ్నే నయ సుపథారాయే ఆస్మాక విశాన్విదేవ వయనాని
విద్వాన్ । యయోధ్యస్మజ్జుహు రాణమేనో భూయిష్ఠానే నమఉక్తిం
విదేమ । ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగం హవ్యంమతిం చాగ్నయే
సుపూతమ్ । యోదైవ్యాని మానుషా జనూగ్ వ్యవర్తిత్యాని విద్య
నాజిగాతి । అచ్చాగిరో మతయో దేవయన్తీ రగ్నిం యన్తి దగ్ధేవణం
భిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ం సుప్రతి క్తగ్ం స్వంచగ్ంహవ్యవాహమరతిం
మానుషాణామ్ । అగ్నే త్వమస్మ ద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా
అభ్యమన కృష్టిః । పునరస్మభ్యగ్ం సువిలా యదేవ ఊ విశ్వేభి రజరే
భిర్యజత్ర । అగ్నే త్వంపారయా నవ్యో ఆస్మా వ్యస్తిభి రతిదుర్గాణి విశ్వా ।
పూశ్చప్రథ్వీ బహులానక్షరీభి భవాతోకాయ తనయాయ శంయోః ।
ప్రకారవో మననా వవ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయన్తః ।

దక్షిణావా ద్వాజిని ప్రాచ్యేతి హవిర్భర న్యగ్నయే మృతాచీ ॥
 సకృత్తే అగ్నే నమః । ద్వి సే నమః । త్రి సే నమః । చతుసే నమః । పంచ
 కృత్వ సే నమః । దశకృత్వ సే నమః । శతకృత్వ సే నమః । ఆసహస్ర
 కృత్వ సే నమః ॥ అపరిమిత కృత్వ సే నమః । నమస్తే అస్తు మామా
 హిగంసీః ॥ శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే । నమ
 ఆహవ నీయాయ మహావేద్యై నమోనమః ॥ కాండద్వయోప పాద్యాయ
 కర్మబ్రహ్మ స్వరూపితే । స్వర్గాపవర్గ రూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః ॥
 యజ్ఞేశాఽచ్యుత గోవింద మాధవాఽనంత కేశవ । కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ
 వాసుదేవ నమోఽస్తుతే ॥ అహంపరస్తా ద్రహమవస్తా దహంజ్యోతిషా
 వితమోవవార । యదంతరిక్షం తదుమే పీతాభూద్రహగం సూర్య ముఖ
 యతో దదర్శాహం భూయాస ముత్తమ స్సమానానామ్ ॥ యత్కర్మ
 కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది । తత్కర్మ సఫలంకుర్యుస్సిన్రాః
 కోట్యో మహర్షయః ॥ అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతేఽహర్నిశం మయా ।
 దాసోఽయమితి మాం మత్వా ఉమస్వ పరమేశ్వర । ప్రాయశ్చిత్తాన్య
 శేషాణి తపః కర్మాత్మకాని వై । యాని తేషా మశేషాణాం కృష్ణాసు
 స్మరణం పరమ్ ॥ ప్రమాదా త్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాఽ ధ్వరే
 యది । స్మరణాదేవ తద్విష్ణో స్సమ్పూర్ణం స్యాదితిస్మృతిః । విష్ణుర్విష్ణు

రిష్టృరిష్టృః ॥ యత్కరోమి యదశ్నామి యజ్ఞహోమి దదామి యత్ ।
 యత్రపస్యామి వార్షేయ తత్కరోమి త్వదర్పణమ్ ॥ బృహత్సామేతి
 మనేరిణ తిలకం ధారయేత్ ॥ బృహత్సామ ఉత్తరీభృద్వృద్ధవృష్టియం
 త్రిష్టుభాః శుభిత ముగ్రవీరమ్ । ఇన్ద్రస్సోమేనపశ్చాదశేన మధ్యమిదం
 వాతేన సగరేణ రక్ష ॥

సమూర్ధమాసీత్

దేవతా హ్వసమ్

ఆచమ్య - పూర్వోక్తేవజ్ఞాన విశేషణ విశిష్టాయాః శుభతిథౌ -
 తత్రత్కర్మాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ సదజ్ఞత్వేన తదాదౌ తేఘాహ్వ
 నాఖ్యం కర్మ కరిష్యే ॥ కాన్యపాత్రే తండులతాంబూల హిరణ్యా
 దికం గృహీత్వా ॥ పరిషదం త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ సమోమహద్భ్యో
 నమో అర్చకేభ్యో నమో యువభ్యో నమ ఆశ్రితేభ్యః । యజ్ఞామ దేవా
 యది శక్నవామ మాజ్ఞాయస్సశ్శం సమావృక్షి దేవాః ॥ అత్ర దేవతాః ।
 నాస్తి ముఖాః నాస్తి । నాస్తివృద్ధపరిపితామహో వృద్ధపిరామహో వృద్ధ
 మాతరః గోత్రా స్సత్య వసు సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ॥ నాస్తిముఖాః నాస్తి ।
 నాస్తివృద్ధప్రపితామహో వృద్ధపిరామహో వృద్ధపితరః । గోత్రా స్సత్యవసు
 సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ॥ నాస్తిముఖాః నాస్తి । నాస్తివృద్ధమాలామహా

వృద్ధమాతుః పితామహా వృద్ధమాతుః ప్రపితామహా సుదారాః । గోత్రా
 సృత్య వసు సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః । నాస్తిముఖాః నాస్తి । నాస్తి ఉభాభ్యా
 ముభాభ్యాగ్ం సత్య వసు సంజ్ఞక విశ్వేదేవాశ్చ గృహసిద్ధ మన్నం పర
 మాన్న ప్రముఖ ముభయాత్మకదైవికం శ్వః పరశ్వో వా భోజయిష్యే ।
 (హిరణ్య ద్రవ్యేణాద్య తోషయిష్యే॥) నాస్తి వృద్ధ ప్రపితామహ్యః
 ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । నాస్తి వృద్ధపితామహ్యః ప్రియన్తాం ప్రియ
 న్తామ్ ॥ నాస్తి వృద్ధమాతరః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ సత్య వసు
 సంజ్ఞక విశ్వేదేవాశ్చ ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాస్తి వృద్ధప్రపితా
 మహః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాస్తి వృద్ధపితామహః ప్రియన్తాం
 ప్రియన్తామ్ ॥ నాస్తి వృద్ధపితరః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ సత్య వసు
 సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాస్తి వృద్ధమాతామహా
 వృద్ధమాతుః పితామహా వృద్ధమాతుః ప్రపితామహా సుదారాః
 ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ సత్య వసు సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ప్రియన్తాం
 ప్రియన్తామ్ ॥ నాస్తి వృద్ధప్రపితామహీభ్యో వృద్ధపితామహీభ్యో
 వృద్ధమాతృభ్యః । సత్య వసు సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నాస్తిము
 ఖాభ్యః ॥ నాస్తి వృద్ధప్రపితామహేభ్యో వృద్ధపితామహేభ్యో వృద్ధ
 పితృభ్యః । సత్య వసు సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నాస్తిముఖేభ్యః॥
 నాస్తి వృద్ధమాతామహా వృద్ధమాతుః పితామహా వృద్ధమాతుః ప్రపితా
 మహేభ్య సుదారేభ్య సృత్య వసు సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో
 నాస్తిముఖేభ్యో నాస్తిముఖాభ్యః ॥

ఇదాదేవహూర్మను ర్యజ్ఞినీ ర్భూహస్పతి ర్భుక్తా మవాని శగ్ంసిష
 ద్విశేషదేవా సుక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంస్తీర్మధు మనిష్యే
 మధు జనిష్యే మధు వజ్ఞామి మధు వదిష్యామి మధుమతీం దేవోభ్యో
 వాచ ముద్యాసగ్ం శుక్రాషేణ్యం మనుష్యేభ్య స్తం మా దేవా అవన్తు
 శోభాయై పితరోఽనుమదన్తు ॥ నాస్తిదేవతా శ్శోభనదేవతా ఇష్టాదేవతా
 యుగ్మీభూయ, సముచ్చయీభూయ, అస్య కుమారస్య ఉపనయన వేదికా
 మాగత్య । ఉపనయన ముహూర్తం స్వీకృత్య । పాలాశహోమ
 పర్యంతం అస్యాం వేదికాయాం సుభేన నివసన్తు । మాం రక్షన్తు । కుమా
 రగ్ం రక్షన్తు ॥ ఇదవహి ॥ ఇదా మగ్నే పురుదగ్ంసగ్ంసనిం శోశ్య
 శ్వత్తమగ్ం హవమానాయసాధ । స్యాన్నస్మాను స్సన్యో విజా
 వాగ్నే సాతేసు మతిర్భుత్వస్మై ॥ నాస్తిదేవతా శ్శోభనదేవతా
 ఇష్టాదేవతా । యుగ్మీభూయ, సముచ్చయీభూయ, అస్య కుమారస్య ఉప
 నయనవేదికా మాగత్య । ఉపనయనముహూర్తం స్వీకృత్య । పాలాశ
 హోమ పర్యంతం అస్యాం వేదికాయాం సుభేన నివసన్తు । మాం రక్షన్తు ।
 కుమారగ్ం రక్షన్తు । అదిత ఏహి ॥ ఈదామహై దేవాగ్ం ఈదేన్యాన్న
 మస్యామ నమస్యాన్ । యజామయజ్ఞియా నిత్యాహ మనుష్యా వా
 ఈదేన్యాః పితరో నమస్యా దేవా యజ్ఞియా దేవతా ఏహ తద్యతా భాగం

యజతి ॥ నాస్తిదేవతా శ్శోభనదేవతా ఇష్టాదేవతా యుగ్మీభూయ,
సముచ్చయీభూయ, అస్య కుమారస్య ఉపనయన వేదికా మాగత్య ।
ఉపనయన ముహూర్తం స్వీకృత్య । పాలాశహోమ పర్యంతం
అస్యాం వేదికాయాం సుభేన నివసన్తు । మాం రక్షన్తు । కుమారగ్ం
రక్షన్తు ॥ సరస్వత్యేహి ॥ ఇద వహ్యదిత ఏహి సరస్వత్యే హ్యస్తావే
హ్యస్తావే హ్యస్తావేహి ॥ శోభనగ్ం శోభనమ్ ॥ నాస్తి శోభన దేవతా
భ్యోనమః । ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥
ఇదావాచనాంత్యేన అభ్యుదయక బ్రాహ్మణ భోజనాసనాచ్ఛాదన
ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥
సమాప్తమ్ ॥

అత్రశ్లోకాః

వాక్యమ్ ॥ నామాఽన్న చౌలోపనయన గోదాన వివాహోఽథాన
స్నాన సీమంత పుగంసువనేషు పూర్వేద్యై ర్వాస్తీముఖం కుర్యా జ్ఞాత
కర్మణి సద్యః ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ జాతనామాఽన్న చౌలోప స్నాత
సీమంత పుంసవే । వివాహోఽథాన గోదానే నాస్తిశ్రాద్ధం విధీయతే ॥
కించ ॥ నామాఽది నాస్తికరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనం । రక్షాబంధన
మన్నాది చౌలాద్యజ్కుర మేవచ ॥ అత్రవిశేషః ॥ గర్భాధానే వివా
హే చ పుంసవే జాతకర్మణి । నామోపాకరణే స్నానే ప్రతేషు చ సమా
పనే । బ్రాహ్మణాః భోజయే దన్తే వాచయే దాశిషస్తథా ॥ సీమన్తో
న్నయనే చైవ అన్నప్రాశన చౌలయోః । ఉపాయనే చ గోదానే ఆదా

వేవ విశేషతః । బ్రాహ్మణాః భోజయిత్వాథ ఆశిషో వాచయేత్తథా ।

శ్లో॥ వివాహే కన్యకాయాశ్చ వరస్యాపి గృహే తథా । నాస్తి
శ్రాద్ధం పూర్వేద్యు రవశ్యం స్మృతిశాసనాత్ ॥ పూర్వాష్టా దైవికం ।
కర్మ త్వపరాష్టేతు ధైత్యకమ్ । ఏకోద్దిష్టంతు మధ్యాహ్నే ప్రాతరస్పృధి
నిమిత్తకమ్ ॥ అస్మద్రూపం తిలాన్తర్పా నపసవ్యంతు నామ చ । నాస్తి
శ్రాద్ధే త్యజేద్విద్వా న్స్వర్థపూర్వంతు సర్వదా ॥ అనస్మదస్పృధ శక్తానా
మరూపాణా మగోత్రిణామ్ । అనామ్నా మతిలాద్యైశ్చ నాస్తిశ్రాద్ధం
విధీయతే ॥ ఇత్యేకే ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధస్య ప్రాతఃకాల కర్తవ్యత్వ విధానా
త్కర్మాదౌ విహిత మభ్యుదయశ్రాద్ధం ప్రాతః కుర్యాత్ ॥ అనే విహితం
శ్వఃప్రాతః ॥ సంభవేతు తస్మిన్నేవదినే ప్రాతరభ్యుదయ మన్నేనా మేన
హిరణ్యేన వా కుర్యాత్ ॥ బోధాయనాదిభిః ॥ నామకరణపుంసవన
వివాహాదిషు బ్రాహ్మణానన్నేన పరితోష్య బ్రాహ్మణాః భోజయిత్వా
ఆశిషో వాచయిత్వా ఇత్యాదిభిః కర్మాదౌ విహితం చ వాచనం తదనే
భవతి । వివాహాదిషు ఇతి వచనా దాదావవిహితం కర్మానే భవతి ।
తత్పునర్నాస్తి శ్రాద్ధం శ్వః ప్రాత రేవ కుర్యాత్ ॥ యద్యుత్సవాత్పరం
పూర్వాష్టా స్పృశ్యవతి । తదానీం తత్త్రైవ కుర్యాత్ ॥ తత్రానన్మవే ।
శ్వః ప్రాతరేవ ॥ ఆపదాదిషు విప్రస్య ఆమశ్రాద్ధ విధానా దామాది
నా వా కుర్యాత్ ॥ అగ్న్యధానాది నిమిత్తం త్వభ్యుదయశ్రాద్ధమ్
ఆహ్నికం చాపరాష్టికమ్ । ఇతివచనా దపరాష్టా ఏవ కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ నాస్తిముఖే వివాహే చ ప్రపితామహ పూర్వకమ్ । నామసంకీ
ర్తయే ద్విద్వా నన్యత్ర పితృపూర్వకమ్ ॥ మాతుశ్రాద్ధంతు పూర్వం స్యా
త్ప్రిత్యాణాం తదనన్తరమ్ । తతో మారామహానాంచ వృద్ధౌ శ్రాద్ధ
త్రయం స్మృతమ్ ॥ మాతుశ్రాద్ధంతు పూర్వేద్యుః కర్మాహని తు
పెత్తకమ్ । ఘరామహ్యం చోత్తరేద్యు రస్పృధౌ శ్రాద్ధత్రయం

స్మృతమ్ ॥ ఏతచ్చ సతి సామథేన్యో వేదితవ్యమ్ ॥ అసామర్థ్యే త్వేక
స్మిన్నేవదివసే వృద్ధౌ కాలత్రయే శ్రాద్ధత్రయ మభిహితమ్ ॥ తద్యథా ॥
పూర్వాష్టా మాతృకం శ్రాద్ధం మద్యాష్టే ప్రైతృకం తథా । తతో
మాతామహానాం చ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్ ॥ తత్రాఽప్య
సామర్థ్యే స ఏవాహ ॥ పృథగ్దినే షష్ఠశక్తశ్చ దేకస్మిన్నేవ వాసరే ।
శ్రాద్ధత్రయం పృకుర్వీత వైశ్వదేవస్తు తాన్త్రికమ్ ॥ అలాభే భిన్న
కాలానాం నాస్తిశ్రాద్ధత్రయం బుధః । పూర్వేద్యు రైవ ప్రకుర్వీత
పూర్వాష్టా మాతృపూర్వకమ్ ॥ నాస్తిముఖే వివాహే చ ప్రపితామహ
పూర్వకమ్ । అపి జీవ త్పితా నాస్తిశ్రాద్ధం కుర్యా చ్చుభాగమే ॥
పితృశ్చ ప్రపితామహ్యో ద్యుద్దిశ్య తు యథావిధి । ఏభ్య ఏవ పితా దద్యా
త్తేభ్యో దద్యా తస్వయం సుతః ॥ జీవమానేఽపి పితరి నాస్తిశ్రాద్ధం
ప్రసజ్యతే ॥ నాస్తిముఖే కర్మణి సంప్రవృత్తే పిత ర్యతో జీవతియస్య
పుంసః । యేభ్యశ్చ దద్యాత్స్వపితా స్వయం చ తేభ్యశ్చ దద్యా దితిశాస్త్ర
సిద్ధమ్ ॥ అత్ర విశేషః నాస్తిశ్రాద్ధం పితా కుర్యా త్పుత్రీ పుత్ర వివాహ
యోః । ఉత్తరేషు వివాహేషు స్వయం కుర్యాత్తు నాన్త్రికమ్ ॥
కించ ॥ నాస్తిశ్రాద్ధం పితా కుర్యా దాద్యే పాణిగ్రహే బుధః । అత
ఃపిద్యం సుతః కుర్యా దేభ్య ఏవేత్యసా వితి ॥ మహాలయే గయాశ్రాద్ధే
వృద్ధిశ్రాద్ధే తథైవ చ । మాతృ శ్రాద్ధం పృథక్కుర్యాదన్యత్ర పతినాసహ ॥

శ్లో॥ దక్షస్య దుహితాసాధ్వీ విశ్వానామ ప్రకీర్తితా । తస్యోపుత్రా
మహిషీర్యా విశ్వేదేవా స్త్రయోదశ ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్య
వైశ్వదేవకౌ । నాస్తిముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూర
వార్ధ్యవౌ చైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధే ధనురుచీ
భీషణాభిరిచౌ ॥ ఏకోద్దిష్టే రుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవా స్త్రయోదశ ॥

గ ర్భ ధా న మ్

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం శుభే హని దమ్పతీ మణిశ
 స్నాతో భూత్వా ప్రాతస్సన్ధ్యావస్తన మౌపాసనం చ కృత్వా ॥ (ఆచమ్య
 పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ । దమ్పత్యేః ఆయు ర్వర్షో యశో
 బలాభివృద్ధ్యథాం మమ ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం ప్రథమగర్భ
 సంస్కారద్వారా సర్వగర్భ శుద్ధ్యథాం రాత్రౌ కరిష్యమాణ గర్భధాన
 కర్మాజ్ఞత్యేన దేవతాఽహ్వనాఖ్యం కర్మాజ్ఞకరిష్యమాణః తదాఽదోగృహ
 భూభాండఆత్మద్రవ్య స్థలపదార్థా శుద్ధ్యథాం వృద్ధ్యథాం శాస్త్యథా
 మఖ్యుదయాథాం చ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనజ్కరిష్యే॥
 ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథాం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ।
 (గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ।) ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త
శుభతిథౌ దమ్పత్యేః ఆయు ర్వర్షో యశో బలాభివృద్ధ్యథాం
 మమ ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం ప్రథమగర్భ సంస్కారద్వారా
 సర్వగర్భశుద్ధ్యథాం రాత్రౌ కరిష్యమాణ గర్భధాన కర్మాజ్ఞత్యేన
 దేవతాఽహ్వనాఖ్యం కర్మాజ్ఞద్యకరిష్యే ॥ దేవతాఽహ్వనం కుర్యాత్ ॥
 తతోఽనూతన వస్త్రాణి ధృత్వాఽశీర్వచనం ప్రాప్య ॥ బ్రాహ్మణా
 తోషయేత్ ॥ బన్ధుభిస్సహ భుంజీత ॥ రాత్రౌ సన్ధ్యాపంచమౌపాసనం

భోజనం చ కృత్వా॥ పశ్చాద్వామే శుభే లగ్నే గర్భాధానం కర్తవ్యమ్ ॥
 ఆచమ్య పూర్వోక్త..... శుభతిథౌ దమ్పత్యోః ఆయుర్వరోచ
 యశో బలాభివృద్ధ్యథాం మమ ఋతుస్నానాయాం భార్యాయాం ప్రథమ
 గర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భ శుద్ధ్యథాం గర్భాధానాభివృద్ధ్యం కర్మ
 కరిష్యే మాణ సదగ్లత్యేన తదాభివృద్ధ్యథాం వృద్ధ్యథాగ్ం శాన్త్యథా
 మఖ్యుదయాభివృద్ధ్యం మహాజనైస్సహ కర్మణః పుణ్యాహవాచనం
 రిష్యే । ఆదౌ నిర్విషేన పరిసమాప్త్యథాం శ్రీమహాగణాధిపతి
 పూజాం రిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ
 కుర్యాత్ ॥ తతో సుమగ్ధలీరియం యువం వస్త్రాణి ద్వాభ్యాం వధూ
 వరయో ర్నూతనవస్త్రాణి దద్యాత్ ॥

సుమగ్ధలీ రియం వధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత । సౌభాగ్య మస్యై
 దత్వా యాథాస్తం విపరేతన ॥ ఇతి వధ్వాః ॥ యువం వస్త్రాణి పివసావ
 సోఢే యువో రచ్చిద్దామస్తవో హసన్తాః । అవతిగత మన్యతాని విశ్వ
 రేన విశ్రాంతమణాసచేఢే ॥ ఇతివరస్య ॥ తత్తద్దాతృ నామ వదేత్ ॥
 తతో వధూవరయో ర్వస్త్రాణే హిరణ్యం సువర్ణం యాగ్నేవిశ్వేభిరితి
 సంసహ్యతి ॥ అగ్నే విశ్వేభి స్స్వనీకదేవై రూర్ధ్వావస్తం ప్రథమ స్పిద
 యోనిమ్ । కులాయినం పుత్రవస్త్రగ్ం సప్తత్రే యజ్ఞ స్సయ యజమా
 నాయ సాధు ॥ ఆచమ్య పూర్వోక్త..... శుభతిథౌ దమ్పత్యోః
 ఆయుర్వరోచ యశో బలాభివృద్ధ్యథాం ఋతుస్నానాయాం
 భార్యాయాం ప్రథమగర్భ సంస్కారద్వారా సర్వగర్భ శుద్ధ్యథాం

గర్భాధానాఽఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ ఉత్తరోవరః ॥ నారికేళ ఫలపుష్ప
 తాంబూల హిరణ్యాఽక్షతాః గృహీత్వా ॥ రజసః ప్రాదుర్భావా
 త్నాస్తితా మృతసమావేశన ఉత్తరాభి రభిమన్తయతే ॥ విష్ణుర్యోసిం
 కల్పయతు త్వష్టారూపాణి పింగంశతు । ఆసిచ్ఛతు ప్రజాపతి ర్ధాతా
 గర్భం దధాతుతే । గర్భం ధేహి సినివాల్లి గర్భంధేహి సరస్వతి ।
 గర్భ నే అశ్వినౌ దేవా వాధత్వాం పుష్కరస్రజాహిరణ్యాయీ అరణీయ
 న్నిర్మల్లతో అశ్వినౌ । తన్నే గర్భగం హవామహే దశమే మాసి సూతవే
 యథేయం పృథివీమహి తిష్ఠన్తి గర్భ మాదధే । ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ
 దశమే మాసి సూతవే । యథా పృథివ్యగ్ని గర్భాద్యో ర్యథేంద్రేణ
 గర్భిణీ ॥ వాయు ర్యథా ద్విశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామితే । విష్ణోశ్రేష్ఠేన
 రూపేణాఽస్యాం నార్యాజ్ఞ వీన్యామ్ । పుమాగ్ంస్తం గర్భ మాధేహి
 దశమే మాసి సూతవే । నేజ మేష పరాపత సపుత్రః పున రాపత ।
 అస్యై మే పుత్రతామాయై గర్భ మాధేహి యః పుమాః । వ్యస్యయోనిం
 ప్రతిరేతో గృహాణ పుమాః పుత్రతో ధీయతాం గర్భో అనః । తం మాతా
 దశమాసో బిభర్తు సజాయతాం వీరతమ స్వానామ్ । అతే గర్భో యోసి
 మేతు పుమాఃకాణి ఇవేషుధిమ్ । ఆవీరో జాయతాం పుత్రతే దశ

మాస్యః ॥ క్రరోమి తే ప్రాజాపత్య మాగర్భో యోని మేతు తే ।
 అనూనః పూర్ణాణామైతా మశ్తోణో పిశాచధీతః । పుమాగ్ సే పుత్రో
 నారితం పుమా ననుజాయతామ్ । తాని భద్రాణి బీజాన్యప్తభా జన
 యస్తు నా యాని భద్రాణి బీజాన్యప్తభా జనయన్తి నః తై స్తవం
 పుత్రాన్ విన్తస్వ సాప్రసూ ధేన్మకాభవ । కామ సమృద్ధ్యతాం
 మహ్య మపరాజిత మేవ మే । యజ్కామ జ్కామయే దేవ తం మే వాయో
 సమర్థయ ॥ ఇతి పత్నీ మభిమన్త్య ॥ యథాస్థాన ముపవిశ్య ॥ గర్భా
 దాన ముహూర్త సుముహూరోస్తు । గర్భాధాన ముహూర్తకాలే
 సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ॥
 ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త శుభతిథౌ గర్భాధానాశ్చత్వేన
 సత్సన్తాన సౌభాగ్యాభి వృద్ధిద్వారా బహుసుపుత్రా వాప్త్యథం
 ఫలప్రదానాని కరిష్యే ॥ మాసిమాసి పృష్ఠా న్యుపయన్తి మాసి
 మాస్యతి గ్రాహ్య గృహ్యన్తే మాసి మాస్యేవ వీర్యం దధతి మాసాం
 ప్రతిష్ఠిత్యా ఉపపిష్ఠా మాసాం పృష్ఠాన్యుపయన్తి తస్మాద్దుపరిష్ఠా
 దోషధయః ఫలం గృహ్యన్తి ॥ యాః ఫలినీ ర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ
 పుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానో ముక్తాన్వగ్ం హసః ॥

శ్లో॥ ఫలం మనోరథఫలం ప్రదదాతి సదాన్యణామ్ । పుత్రపౌత్రాభి
 వృద్ధిం చ శ్రియం పుష్టిం ప్రయచ్ఛ మే ॥ ఇదం ఫలం సలామూలం
 సదక్షిణాకం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతి జ్కామయమాన స్తుభ్యమహం సమ్మగ్ని

దదే న మమ ॥ ఏవం సర్వత్ర బ్రాహ్మణేభ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ ॥
తతః ఆశీర్వాచనం ప్రాప్య ॥ శయ్యాగారే ఖట్వోపరి ప్రాజ్ఞుఖ ఉప
విశేత్ । వధూఃప్రత్యజ్ఞుభీ ఉపవిశేత్ ॥ సువాసినిభ్యః కంచుక
సహిత దక్షిణతామ్బూల ఫలప్రదానాని దత్వా తయాసహ సంవిశేత్ ॥

సమాప్తేయమ్.

అత్యశ్లోకాః.

శ్లో॥ శ్రీపుంసోః ప్రథమో నిషేక ఉదిత స్సంభోగ ఆద్యాఽరవే
గర్భాధాన మితిబ్రువన్తి విబుధా స్తస్మాసి మాస్యేవహి ॥ వాక్యమ్ ॥
ఋతుకాలా త్సూర్యమేవ శ్రీగమనంసమావేశనమిత్యర్థః । ఆరోహారు
మిత్యనువాక శేషగ్ం సమావేశనే జపేత్ ॥ ఋతుగమనం, గర్భా
ధాన మిత్యుక్తమ్ ॥ అత్ర, విష్ణుర్యోనిం కల్పయత్వతి పత్నిమభి
మన్తయేత్ ॥ శ్లో॥ ఋతుస్సాంస్వాభావిక శ్రీప్రణాం రాత్రయ షోడశ
స్సూతాః । చతుర్భ్యస్త్యివతరై స్సాంఘిక మహాభి స్సూర్యసమ్మతైః ॥
తాసా మాద్యా శ్చతస్రస్తు నింద్యా ఏకాదశీ చ యా । త్రయోదశీ చ
శేషాస్తు ప్రశస్తా దశరాత్రయః ॥ శ్లో॥ షోడశర్తు నిశాశ్రీప్రణాం తస్మి
న్యగ్మాసు సంవిశేత్ । బ్రహ్మచార్యేష పర్వాణ్యాద్యా శ్చతస్రశ్చ
వర్జయేత్ ॥ కించ ॥ సూత్రమ్ ॥ చతుర్థేప్రభృ త్యాషోడశీ ముత్తరా
ముత్తరాం యుగ్మాం ప్రజానిశ్రేయస మృతుగమన మిత్యుపదిశన్తి ॥
స్నానా రజస్వలా యా తు చతుర్థేహాని శుద్ధ్యతి । కుర్యాద్రజో నివృ
త్తౌతు దైవపితృదా కర్మచ ॥ సాధ్వాచారా న తావ త్సా రజోయావ
త్సృవర్జతే । **శబ్దసిన్ధుత్రా** గమ్యాశ్రీ గృహకర్మణి చైవహి ॥

ప్రథమే హని చందాలీ ద్వితియే బ్రహ్మహుతిని । తృతీయే రజకీప్రోక్తా
చతుర్థే హని శుద్ధ్యతి ॥ చందాల్యాది గమనేయావాక్ ప్రత్యవాయ
స్తావాక్ రజస్వలా గమనేఽపి ॥ తథా చ శ్రుతిః ॥ త్రిసోరాత్రీ ర్వ్యతంచ
రేదితి ॥ ఏవం చతుర్థాదిన వర్జ్యత్వ స్మరణం రజోఽనివృత్తి విషయమ్ ॥
ఋతుస్సాన్నాన్తు యోథార్యా సన్నిధౌ నోపగచ్ఛతి । ఘోరాయాం
భూణహత్యాయాం యజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ఇత్యాదౌ సన్నిధి
గ్రహణాత్, అసన్నిధౌ న దోషః ॥ స్వస్థశబ్ద ప్రయోగా ధ్వర్బలస్య
న దోషః ॥ ఋతుకాలాభి గామీ స్యా త్వదార నిరత స్సదా । పరస్వ
వర్ణం వ్రజే చైవాం తద్వతో రతికామ్యయా ॥ సక్పదేవ త్రియం
గచ్ఛే దేకస్యాం నిశి సర్వదా ॥ న ద్వి త్రిరాస్ ॥ ఇతి విజ్ఞానేశ్వర వచ
నాచ్చ ధాతుక్షయ రోగాది స్మరణాచ్చ ॥ అపరరాత్రే బ్రహ్మ
సూత్రం పృష్ఠతో నివీతం కృత్వా త్రియం గచ్ఛేత్ ॥ తదుక్తమ్ ॥
మూత్రేతు దక్షిణేకర్ణే పురీషే వామకర్ణకే । ధారయే ద్రృహ్మసూత్రమ్
మైథునంచ నివీతికృత్ ॥ కించ ॥ అపరరాత్రే సంవేశనం శుభమ్ ॥
ఇతి జ్యోతిషమ్ ॥ పూర్వరాత్రే న సంవేశయేత్ ॥ ఇతి బోధాయనః ॥
ప్రజాకామ స్త్వపరరాత్రే స్వదార మైథునం కుర్యాత్ ॥ ఇతి అఖం
దాఽదర్శే ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ పూర్వరాత్రే వ్యతీతే తు సగ్ధచ్ఛే ద్రతి
మన్దిరమ్ । పాదౌ ప్రత్యాయే త్సమ్యక్పశ్చా చ్చయాంచ సమావిశేత్ ॥
కించ ॥ శుభే దినే శుభే లగ్నే పశ్చాద్యామే త్రియం వ్రజేత్ ॥
కుర్వీత తద్రాత్రి తృతీయ భాగే సత్పుత్ర మిచ్ఛుస్ససమాహితస్స ॥
ఖటోపరిష్ఠా దిహధర్మ పత్నిం యజ్ఞోపవీత్యేవ న తాముపేయాత్ ॥
అత్ర మౌఢ్యాది దోషోన్యాసి ॥ కిన్తు ॥ శ్లో॥ ఆషోఢశా నైవదోషో

మూఢయో గురుశుక్రయోః । మలమాసేఽపి తత్కుర్యా దుక్తకాలే
 న దోషభాక్ ॥ నిత్యయానే గృహేఽజీర్ణే ప్రాశనా నైష సప్తసు ।
 వధూప్రవేశ మాక్లలేయే న మౌఢ్యం గురుశుక్రయోః ॥ కించ ॥
 శ్లో॥ మాసప్రయుక్త కార్యేషు మూఢత్వం గురుశుక్రయోః । న దోష
 కృత్తదా మాస లక్షణో బలవానితి ॥ మాసప్రయుక్త కార్యేషు
 మూఢత్వం గురుశుక్రయోః ॥ అధిమాసాది దోషాశ్చ నస్యః కాల
 విధే ర్భూత్ ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ గర్భాఽ ద్యన్నా శనాఽస్తేష్టు న గురు
 సితయో ర్భాల్యవాధేఽన్య చ మౌఢ్యం । జహ్యో ల్కాలస్య రోధా
 ద్ధరిగురుమయనం యామ్య మూనాఽధిమాసౌ । ఏతచ్ఛ్రీలాది షాష్టే
 దధగురుసితయో ర్భాల్యవాధేఽన్య నగాఽహే । ఛాఽథో శాఖేశమాధ్యే
 ప్రతమపి నిగమారంభ మార్యో న కుర్యాత్ ॥

సమ్మూర్ణమ్.

అ థ పు ం స వ న మ్

వ్యక్తేగర్భే తృతీయమాసి శుభతిథౌ, దమృతీ మజ్జశన్నాతా
 భూత్వా, ప్రాతస్సన్ధ్యావస్తనాఽనంతర మౌపాసనం కుర్యాత్వామ్ । న్యగ్రో
 ధస్యయా ప్రాచ్యుదీచీ వా శాఖా తత స్సవృషణాగ్ం శుక్లా మాహృత్య ।
 పుష్యనక్షత్రే పుణ్యనక్షత్రేషు వా సీమనైన సహ వా పల్నాః పుంస
 వనం కుర్యాత్ ॥

అత్యాయం పరియోగః.

ఆచమ్య- పూర్వోక్త శుభతిథౌ- శ్రీమాన్ గోత్రో
 నామధేయః ధర్మపత్నిసమేతః । శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య
 ధర్మపత్ని సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
 ముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం- అస్యాం మమ భార్యాయాం జని
 ష్యమాణ గర్భస్య పురూషతా ప్రాప్తిద్వారా గర్భస్థ పిండశుద్ధ్యథాం
 పుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్యే మాణస్తదక్లిత్యేన తదాదౌ శుద్ధ్యథాం ...
 పుణ్యాహ వాచనంచ కుర్యాత్ ॥ వధూం దక్షిణత ఉప
 వేశ్య । స్వయముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త ...
 శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం- అస్యాం మమభార్యాయాం జని
 ష్యమాణ గర్భస్య పురూషతా ప్రాప్తిద్వారా గర్భస్థ పిండశుద్ధ్యథాం
 పుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ పుంసవనాక్లిత్యేన ఉభయోః రక్ష
 ణాథాం రక్షబంధనంకరిష్యే ॥ తదక్లి షోడశోపచార పూజాంకరిష్యే ॥
 రక్షబంధన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥
 విశ్వేశ్వర ఇతి విధివద్రక్షబంధనం కుర్యాత్ ॥ విశ్వేశ్వరే సవనేషు
 ప్రవాహ్నియాచ కథామమవ నిన్ద్రసున్దరే । పారావతం యత్పు
 రు సంభ్రతంవ స్వపావృణో శ్చరభాయ ఋషిబంధవే ॥ ఇతివరస్య
 దక్షిణకరే బద్నాతి ॥ బృహత్సామేతి మన్తేణ వధ్వా వామకరే
 కంజ్కంబద్నియాత్ ॥ బృహత్సామ ఉత్రిభృద్వృద్ధవృష్టియంతిష్ఠభాజ
 శ్శుభిత ముగ్రహీరమ్ । ఇన్ద్రస్తోమేన పచ్చదశేన మధ్యమిదం వాతేన

సగరేణరక్ష ॥ రక్షాబంధన ముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు । రక్షాబంధన
ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య
ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త శుభతిథౌ అస్యాం
మమభార్యాయాం జనిష్యమాణ గర్భస్య పుంరూపతా ప్రాప్తిద్వారా
గర్భస్థ పిండశుద్ధ్యథాం పుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్య మాణస్తదగ్నేన
తదాదౌ దేవతా హ్వనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ దేవతాహ్వనం కుర్యాత్ ॥
ఆచమ్య- పూర్వోక్త శుభతిథౌ అస్యాం మమభార్యాయాం
... .. శుద్ధ్యథాం పుంసవన హోమఙ్కరిష్యే ॥ ఔపాసనాగ్నే
రుపసమాధానాది పాత్రా సాదనానే- వృషణాకృతి ఫలద్యయసహిత
వటాఙ్కరం- దృవత్సౌ, నూతనవస్త్రంచ, పాత్రాణా ముత్తరత
స్సకృత్ప్రయుంజ్యాత్ ॥ పవిత్రకరణా ద్యాజ్యభాగానే ॥ అన్వా
రథాయాం ధాతాదదాతునో రయిమితి చతస్సృభి ర్యస్తాస్పృదా కీరిణేతి
చతస్సృభిః ప్రతిమన్త్ర మష్టాజ్యా హుతీర్హుహయాత్ ॥ (చతుర్గ్రహితే
నాజ్యేనస్రవం పూరయిత్వా) ॥ ఏకమ్- ద్వే- త్రిణీ- చత్వారి ॥
ధాతాదదాతునో రయిమిశానో జగత్సృతిః । సనఃపూర్ణదేనవా
వస్త్రాహ్వాహే ॥ ధాత్ర ఇదంనమమ ॥ ధాతాప్రజాయా ఉతరాయణశే
ధాతేదం విశ్వం భువనంజనాన । ధాతాపుత్రం యజమానాయ దాతా
తస్మా ఉహవ్యం పుత్రవద్విధేమ స్వాహే ॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥
ధాతాదదాతునో రయిప్రపాదీం జీవాతు మక్షితామ్ । వయందేవస్య
ధీమహిసుమతిగ్ం సత్యరాధ సస్సాహే ॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥ ధాతా

దదాతు దాశుషేవసూని ప్రజాకామాయ మీడుషే దురోజే । తస్మై
 దేవాఅమృతాస్సంవ్య యంతాం విశేషదేవాసో అదితిస్సజోషా స్వాహా ॥
 ధాత్రఇదంనమమ ॥ యస్తాహృదా కీరిణామన్య మ్మానోమర్త్యం
 మర్త్యో జోహపీమి । జాతవేదో యశోఅస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే
 అమృతత్వ మక్యాగ్స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥
 యస్మైత్యగ్ం సుకృతేజాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్సోనమ్ । అశ్వి
 నగ్ం సపుత్రిణం వీరవన్తగోమన్తగ్ం రయినశతే స్వస్తిస్వాహా ॥
 అగ్నయే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥ త్వేసుపుత్ర శవసోవృత్త్ర కామ
 కాతయః । నత్వామిన్ద్రాతి రిచ్యతే స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ పుత్రిణ
 ఇదంనమమ ॥ ఉక్తఉక్తే సోమఇన్ద్రం మమాద నీధేనీధే మమవానగ్ం
 స్తుతాసః । యదీగ్ం సజాధః పితరన్తన పుత్రాస్సమాన దక్షాఅవసే
 హవన్తే స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ మమవత ఇదంనమమ ॥ ఇధ్మసన్నహనా
 న్యద్భిస్సగ్గ్ స్పశాన్యాగ్నో ప్రహరతి । రుద్రాయ తన్దిచరా యేదం
 నమమ । అపఉపస్సృశ్య । అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథాం
 వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనానే ॥
 (అత్ర, పరిధిప్రహరణం కుర్యాల్లేపకార్యం నవిద్యతే) ॥ అనవస్నాతయా
 కుమార్యా ఉత్తరేణాగ్నిం దృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ తలసహితపట

శుక్లాం ప్రేషయిత్వా ॥ నూతనవస్త్రేణ పరిష్టావ్య ॥ అపరేణాగ్నిం
 పత్నిం ప్రాజ్ఞుభీ ముతానాం నిపాత్య । స్వయంచ ప్రాజ్ఞుఖస్తిషా,
 పుగ్ం సువనమసీతి యజుషా అజ్ఞాన్త తర్జనీభ్యారంపత్న్యాః దక్షిణే
 నాసికాచ్ఛిద్రే రసంనిసయేత్ ॥ పుగ్ంసువనమసి ॥ సాపి, తంరసం
 గర్భపర్యంతం గిరతి ॥ ఆభిష్టే త్యభిమృశ్య ॥ అభిష్టావహం దశభిరభి
 మృశామి దశమాస్యాయ నూతవే । యథైవసోమః పవతే యథా
 సముద్ర ఏజతి । ఏవనైగర్భ ఏజతు ససాజరాయణా నిష్క్రమ్య ప్రతి
 తిష్ఠ త్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి చిర్యేన్నాద్యే । దశమాస్తాం
 చృశయానో ధాత్రాహి తథాత్తతమ్ । ఐతుగర్భో అక్షతో జీవో
 జీవన్త్యాః । ఆయమసి ర్యమయత గర్భమాపోదేవీ సురస్వతిః ॥
 ఇతి పత్నిమభిమృశ్య ॥ తిలదేవ పద్యస్వేతి ద్వాభ్యా మవోక్షేత్ ॥
 తిలదేవపద్యస్వ నమూగ్ం సమసి నోదలమ్ । స్థవిత్ర్యవ పద్యస్వ
 నమూగ్ం సేషు నన్నావసు నబద్ధమసి మజ్జసు । నిరైటపృష్ఠి శేవలగ్ం
 శునేజరా య్యత్రవే ॥ ఇత్యవోక్షేత్ ॥ తతోనూతన వస్త్రాణి ధృత్వా
 శీర్షచనం ప్రాప్య । బ్రాహ్మణా భోజయేత్ ।

అతశ్లోకాః

శ్లో॥ తృతీయేవా చతుథేవా మాసిపుంసవనం భవేత్ ।
 వ్యక్తేగర్భే భవేత్కార్యం సిమనేన సహాభవా ॥ శ్లో ॥ తృతీయే పుం

సువంకృత్వా షష్ఠేవా నప్తమేపివా । సీమంతోన్నయనం కార్యం
 నకుర్యా త్పుసువంయది । పుంసువం స్సోగ్నినిర్వర్త్య తతస్సీమంత
 మున్నయేత్ ॥ సీమంతోన్నయన స్సోక్తమానక్షా తిథిరాశిషు ।
 ప్రథమం నవనంకార్యం సార్థం సీమంతకర్మణా ॥ ఇతివచనాత్ నిమి
 త్తస్య పూర్వభావిత్వాత్ప్రథమం పరిగణనాత్ ॥ కాలాతీతాని కర్మాణి
 ప్రాప్నువం త్యుత్తరాణిచ । కాలాతీతాని కృత్వైవ విదధ్యా దుత్త
 రాణితు ॥ ఇతినియమాన్ పుంసవనస్య పృథక్కాలం నరీశ్చైత ॥
 వాక్యమ్ ॥ ఆధార సంస్కారములేక సర్వేషాం గర్భాణామయం
 సంస్కారఇతి, ప్రథమగర్భవీవ పుంసువనం ॥ పుమానం జనయతి
 త్యావస్తస్సు వచనం - గర్భేగర్భే కర్తవ్యతా పరమితి । పుత్రేపునా
 ప్రతి గర్భంకర్తవ్యమితి ॥ శ్లో॥ మృతో దేహాన్తరగతో భరాత్రీ
 యద్యసంస్కృతా దేవరోవాగురుర్యాపివశ్యోవాపినమాచరేత్ ॥ శ్లో॥ పుం
 సవనేచ సీమంతే తథా చౌతోపనయనే । గోదానే స్నాన ఉద్వాహే
 నామాన్న ప్రాశనేపివా । ఏతేషు శుభకార్యేషు నాస్తిశ్రాద్ధం పురోదినే ॥
 శ్లో॥ సీమంతోన్నయనంచైవ సువనం పార్వణంతథా । జౌహసనాగ్నా
 వేదాని కుర్యాదన్యాని తాకికే ॥ శ్లో॥ ప్రతేషు సువనేచైవ తథైవా
 ద్యయనే మఖే । పరిధి ప్రహృతిం కుర్యా లేవకార్యం నవిద్యతే ॥
 శ్లో॥ సువనే గృహపూజాయాం ఉపాకర్మ ప్రతోత్సృజే । పరిధి
 ప్రహృతిం కుర్యా త్సంస్సోవస్తు విధీయతే ॥ శ్లో॥ మాసప్రయుక్త
 కార్యేషు మూఢత్వం గురుశుక్రయోః । అధిమాసాది దోషాశ్చనస్య
 కాల విధేర్బలాత్ ॥

అథ - శ్రివ పుంసవనమ్

శ్లో॥ అనాప్రిత శరావేణ చానుస్రోత నృమూహరేత్ । జలం
పత్రస్తు తూర్యస్త్రీ నిధాయాద్భిః ప్రసేచయేత్ ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ శ్రిప్ర
ప్రసూత్యథామిహాహచానా ప్రితేన చాక్షాత నూననేన । క్వచిన్మనా
క్షాశన వర్జితేన గ్రాహ్యం హ్యనుస్రోతన మంభవీతత్ ॥ తతఃపరం
బ్రాహ్మణ భోజనం చ కృత్వాశిషోవాచన మాచరేయుః ॥ చాక్యమ్ ॥
సీమన్త పుంసవనాభ్యే గర్భిణీ శోషపరిహారాథాం సద్యః కుంభకార
గృహదానీతే నానాప్రితేన అప్రక్షాళితేన నవేనశరావేణ అనుస్రోతనం,
స్రోత స్తోనుస్మ ముదక మాహృత్యానీయ పత్రస్త్రాపాదయోః
మూలే తూర్యస్త్రీ మధఃపుష్పికాభ్యా యోషధీం । నిధాయ, తథాశిదక
మసి తత్రేవవిన్యస్య, శోష్యస్త్రీం ప్రసవపీడాయా శృష్యమాణాం
త్రియం మూర్ధ్న హస్తాభ్యామభిమృశేత్ ॥

అత్రాయం ప్రయోగః

వభూందక్షిణత ఉపవేశ్య న్యయము త్రరత ఆసీరః ప్రాశానాయమ్య
పూర్వోక్త..... ధర్మవత్సినమేతోఽహం శ్రివపుగ్ం సవనాఖ్యం
కర్మకరిష్యే ॥ శ్రివపుగ్ంసవన మనాప్రితేన శరావేణానుస్రోతన
ముదకమాహృత్య । పత్రస్తూర్యస్త్రీం నిధాయ మూర్ధ్నశోష్యస్త్రీ
మాభిష్టేతి పత్నీ మభిమృశ్య॥ అభిష్టాహం.....దేవీన్సరస్వతీః॥
యదిజరాయ సవతేదేవం విహితాభి రేవాద్భి స్తిలదేవ పద్యసేతి॥
దాస్యామవోషేత్ ॥ త్రిలదేవపద్యన్వ.....జరాయత్తవే ।
ఇత్యవోషేత్ ॥

సమూర్థమ్

అథ సీమంతమ్

పృథమేగర్భే చతుర్థేమాసి షష్ఠేష్టమేవా శుభేహని దమ్పతీ
మగ్గశ స్నాతౌభూత్వా ప్రాతస్సన్ధ్యావస్తనానంతర మాపాసనం కుర్యా
తామ్, పర్వాః సీమంతోన్నయనం కుర్యాత్ ॥

అత్రాయం ప్రయోగః

ఆచమ్య పూర్వోక్త శుభతిథౌ శ్రీమాఁగోత్రః నామధేయః
ధర్మపత్నీసమేతః శ్రీమతః గోత్రస్యనామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య
మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యథాఁ మమధర్మపత్నీం ప్రథమగర్భ సంస్కారద్వారా సర్వ
గర్భ శుద్ధ్యథాఁ సీమంతోన్నయనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదగ్గత్యేన
తదాదౌ శుద్ధ్యథాఁ వృద్ధ్యథాఁ గాంతథామభ్యుదయాథాఁచ మహా
జనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే ॥ ఆదానిర్విష్ణేన పరి
సమాప్త్యథాఁ శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే । గణాధిపతి
పూజాం పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ దర్భేష్వాసినో దర్భాఁ ధార
యమాణః పత్నిందక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసినః ప్రాణా
నాయమ్య ॥ పూర్వోక్త శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యథాఁ మమ
భార్యాయాం జనిష్యమాణ సర్వగర్భాణాం బీజగర్భసముద్భవైనోని
బర్హణద్వారా ప్రతిగర్భ సంస్కారాతిశయాథాఁ సీమంతోన్నయనం
కరిష్యే ॥ సీమంతోన్నయనాగ్గత్యేన ఉభయోః రక్షణాథాఁ రక్షాబంధనం
కరిష్యే ॥ తదగ్గ షోడశోపచార పూజాంకరిష్యే ॥ రక్షాబంధన దేవతా

భోగ్యముః ధ్యానాచాహనాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥
 విశేషతాత ఇతివిధివద్రక్షాబంధనం కుర్యాత్ ॥ విశేషతాతే.....ముషీ
 బంధవే ॥ ఇతివరస్య దక్షిణతరేబద్నాతి ॥ తతో బృహత్సామేతి మన్తేణ
 వధ్వామకరే కజ్జణం బద్ధీయాత్ ॥ బృహత్సామ.....సగ
 రేణరక్ష ॥ రక్షాబంధన ముహూర్త స్సుముహూర్తౌస్తు । రక్షాబంధన
 ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గృహాణా మానుకూల్య ఫల
 సిద్ధిరస్తు ॥ ఆచమ్య-పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ మమభార్యాయాం
 జనిష్యమాణ సర్వగర్భాణాం బీజగర్భసముద్భవై నోనిబర్హణద్వారా
 ప్రతిగర్భ సంస్కారాతిశయాథాఽం సీమన్తోన్నయనాగ్నేత్యేన తదాదౌ
 దేవతాహ్వానాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ దేవతాహ్వానం కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య
 పూర్వోక్త శుభతిథౌ మమభార్యాయాం సీమన్తో
 న్నయన హోమంకరిష్యే ॥ ఔపాసనాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రా
 సాదనానే - యవాన్నిరూఢాఽ త్రేణీం శలలిం త్రిదర్భపుంజీలాఽ
 శలాలుగ్ధప్రమ్ - యవానాం బంధనంచ పాత్రాణా ముత్తరత స్సకృత్ప్ర
 యుంజ్యాత్ । పవిత్రకరణా ద్యాజ్యభాగానే ॥ అనావరణ్ణాయాం
 ధాతాదదాతునో రయిమితి చతస్సృభి ర్యస్త్యా హృదాకీరిణేతి చతస్సృభిః
 ప్రతిమన్త మష్టాఞ్జాహుతి ర్జుహుయాత్ ॥ స్రువేణ చతుర్గృహీతే
 నాజ్యేనస్రుచం పూరయత్వా ఏకమ్ - ద్వే - త్రిణీ - చత్వారి॥
 ధాతాదదాతునో వసన్త్యాహో ॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥ ధాతాప్ర
 ణాయా.....ఘృతవ ద్విధేఘ్నస్వాహో ॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥ ధాతా

దదాతున్.....స్తత్యరాధ స్తస్వాహా ॥ ధాత ఇదంనమమ ॥ ధాతా
 దదాతు దాశుషైఅదితిస్సజోషా స్వాహా ॥ ధాతఇదంనమమ
 యస్వాహృదా.....శ్యాగ్స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదంనమమ ॥
 యస్మైత్వగ్ం.....స్వస్తిస్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదంనమమ ॥
 త్వేసుపుత్ర.....రిచ్యతేస్వాహా ॥ ఇన్ధ్రాయ పుత్రిణ ఇదంనమమ ॥
 ఉక్తఉక్తేసోమ.....హవన్తేస్వాహా ॥ ఇన్ధ్రాయ మమవత ఇదంనమమ ॥
 ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృశాన్యగ్నా ప్రహరతి । రుద్రాయతని
 చరాయేదంనమమ । అపఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా
 సిద్ధ్యథన్ వృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే ॥ జయాది బ్రహ్మ
 విసజన్తానే ॥ (అత్రశమ్యాః) అపరేణాగ్నిం పత్నీం ప్రాజ్ఞుభీ
 ముపవేశ్య । స్వయం ప్రత్యజ్ఞాఖః స్థిత్వా । త్రేణ్యాశలల్యా త్రిభిర్దర్భ
 పుంజీరై శ్శలాలుగ్ధపేన భూర్భువస్సువో రాకామహమితి నాభిప్రదేశ
 మాతశ్శోత్థన్ శిరఃకేశమధ్యస్థసిమన్త రేఖాన్ మున్నీయ ॥ భూర్భువస్సు
 వోరాకామహగ్ం సుహవాగ్ం సుప్తతిహవేశ్శ్రణోతున స్సుభగాబోధ
 తుత్తనా । సీవ్యత్వప స్సూచ్యాద్భిద్యహన యాదదాతు వీరగ్ం
 తదాయ ముక్త్యమ్ । యాస్తేరాకే సుమతయ స్సవేశ్శో యభిర్దదాసి
 దాశుషేవసూని । తాభిర్నో అద్యసుమనా ఉపాగహి సహస్రప్రోషగ్ం
 సుభగేరరాణా ॥ ఇతి శలల్యాదీన్ ప్రతీచీనం నిరస్య । అపఉపస్పృశ్య ॥

గాయతమితి వీణాగాధినో సగంశాస్తి । తౌగాయకౌ సర్వదేశవాసినాం
 బ్రాహ్మణాది వర్ణానాం త్రయణాం సోమఏవనఇతి మస్త్రేణ గాయ
 తామ్ ॥ సోమఏవనో రాజేభ్యామ రాష్ట్రాష్ట్రాణీః ప్రజాః । విష్వత్త
 చక్రా ఆసీనాస్తిరేణాసౌ తవ ॥ అసావిత్యస్యస్థానే యస్యాంవసన్తి
 సమీప సదీనిర్దేశం కృత్వా గాయతామ్ ॥ (కృష్ణేతవ । యమునేతవ ।
 గౌతమీతవ । కావేరీతవ । ఇత్యాదీనా) ॥ (సాల్యదేశవాసినాం బ్రాహ్మ
 ణాది వర్ణానాం త్రయణాం యోగస్థరితి మస్త్రేణ గాయతామ్ ॥
 యోగస్థరి రేవనో రాజేతి సాల్వీరవాదిభుః । విష్వత్తచక్రా ఆసీనా
 స్తిరేణ యమునేతవ) । తతః అఙ్కూరితాః సూత్రగ్రధిరాః యవాః
 వధ్వాశ్శిరసి కంఠేవాబధ్నాతి ॥ ఉభౌవాచం యచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్యః ।
 ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశ మువశ్శిష్కృమ్య । వత్సమ
 న్వాసరభ్య । భూర్భువస్సువః ః ఇతి జపితాః । వాచంవిస్మజేత్ । తతో
 నూతనవస్త్రాః కృత్యాశీర్వచనం ప్రాప్య । బన్ధుభిస్సహ భుంజీయాతామ్ ॥

తత్రశ్లోకాః

శ్లో॥ షష్ఠేవా సప్తమేవాపి సీమన్తోన్నయనం భవేత్ । అష్టమే
 నవమే వాపి యావద్వా ప్రసవోభవేత్ ॥ వాక్యమ్ ॥ ఏతచ్చ శ్రీసం
 స్కారత్వా తుకృదేవ కార్యమ్ ॥ నవతిగర్భమ్ ॥ తథాహవస్తమ్భః ॥
 సూ॥ సీమన్తోన్నయనం ప్రథమగర్భే చతుర్థేమాసీతి ॥ తదుక్తమ్ ॥
 సకృత్సీమన్త సంస్కారా తుస్క్రియనే శ్రీయోయది । యంయంగర్భం
 ప్రసూయనే ససర్వ స్సంస్కృతోభవేత్ ॥

శ్లో॥ అతిక్రామతికాలశ్చేద్విజః పుంసవనస్యతు । సీమన్తోన్నయనే
 ప్రాప్తే పశ్చాత్పూర్వం సమాపయేత్ ॥ యస్మిన్కాలే సీమన్తోక్
 చతుథః మాసాదికాలే సీమన్తం పుంసవనం చ కరోతి ॥ తదాస్వకాల
 బలవత్తరేణ సీమన్తం కృత్వా పశ్చాత్పుంసవనం కుర్యాత్ ॥ నత్యేక
 దినే ॥ తత్రాప్యేకస్మిన్నహనియది. శ్లో॥ ఏకస్మిన్ద్వినేచేత్తు యుదప
 ధర్భకర్మణి । తత్రపుంసవనం పూర్వం పశ్చాత్సీమన్త మాచరేత్ ॥
 కించ ॥ సీమన్తోన్నయనం కర్మ యస్మిన్నేక దినేభవేత్ । తత్రపుంస
 వనం చేత్తు పూర్వా పుంసవనక్రియా ॥ వాచంయచ్చ త్యానక్షత్రేభ్య
 ఇతి వచనబలాత్ ॥ శ్లో॥ స్త్రీయదాఽకృత సీమన్తా ప్రసూయేత
 కథంచన । గృహీతపుత్రాఽవిధివ త్పుంససంస్కార మర్హతి ॥
 శ్లో॥ వివాహోపనయే స్నానే సీమన్తే చౌలకర్మసు । ప్రాయశ్చిత్రేషు
 గోదానే శమ్యావప నసంశయః ॥ సీమన్తోన్నయనం చైవ సువనం
 పార్వణంతథా । ఔపాసనాగ్నా వేలాని కుర్యాదన్యాని తాకికే ॥
 శ్లో॥ మాసప్రయుక్త కార్యేషు మూఢత్వం గురుశుక్రయోః । నదోష
 కృతవామాస లక్షణోబలవానితి ॥ ఉపాయనవ త్సీమన్త వదితి మూల
 గృహ్యే ॥ ఉపాయన వదిత్యనేన కుమారభోజనమ్ । సీమన్తవదిత్యనేన
 ధాతాదదాత్విత్వాది ప్రధాన హామశ్చోచ్యతే ॥ తథాచ ॥
 శ్లో॥ ద్విజభోజన పుణ్యాహే కుమారస్య చ భోజనం । తాన్యపాయన
 వత్కుర్యాద్దోమస్సీమన్త వద్భవేత్ ॥

అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తమ్

జాలా ద్యుపనయనానకర్మసు, ఉక్తకాల మతిక్రానేషు, అనుప
నీత ప్రాయశ్చిత్త పూర్వకం, పాపిత్రయోదశ హోమంకృత్వా, జాత
నామాన్న చోలాని యథాక్రమం విధాయ, పశ్చాదుపనయనంకర్యాత్ ॥

దర్శేష్యాసీనో దర్భాధారయమాణః కుమారం పత్నించ
ఉత్తరత ఉపవేశ్య స్వయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ॥
పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ శ్రీమాన్..... శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం- మమకుమారం జాతకర్మనామకరణాన్న ప్రాశనాజ్ఞురా
రోపణ చోలోపనయనాభ్యైః కర్మభిస్సగ్ధ స్కరిష్యమాణ స్తదగ్గతేన
తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాన్త్యర్థం మఖ్యదయాధంచ
మహాజనైస్సహ స్వప్తిపుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే । ఆదానిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే । గణాధిపతి
పూజాం పుణ్యాహ వాచనంచకర్యాత్ ॥ ఆచమ్య - పూర్వోక్త...
.....శుభతిథౌ- మమకుమారస్య జన్మలగ్నప్రభృత్యేత దుపనయన
శుభలగ్నపర్యంతం మధ్యేవరినికాలే సంభావితానాం పాపానాం నిర్
హరణార్థం యథాశక్తి సమ్భవత్రాప్తాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ కాంస్య
పాత్రే తండులతాంబూల హిరణ్యాదికం గృహీత్వా । పరిషదం త్రిప్ర
దక్షిణీ కృత్య ॥ సమస్తసమ్మత్సమ వాప్తి హేతవస్సముద్ధి తాపత్కుల
ధూమ కేతవః । అపారసంసార సముద్రసేతవః పునస్తుమాం బ్రాహ్మణ
పాదపాంసవః ॥ ఆవర్జనధ్యాన సహస్రభానవ స్సమీహితాథాన్

ర్పణ కామధేనవః । నమస్తతీర్థాఞ్ము పవిత్రమూర్తయో రక్షస్తుమాం
 బ్రాహ్మణ పాదపానవః ॥ అభిషాధిహారం నృణాం మృత్యుదారిద్ర్య
 నాశనమ్ ॥ శ్రీపుష్టి కీర్తిదం వందే వివశ్రీపాద పజ్కజమ్ ।
 విప్రౌష దర్శనాత్సద్యః క్షీయంతే పాపరాశయః । వస్తనాన్మృగ్గళా వాప్తి
 రర్చనాదమ్యతం పదమ్ । నమోబ్రహ్మణ్య దేహాయ గోబ్రాహ్మణ
 హితాయచ । జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః ॥
 కుమారసహితః ప్రాజ్ఞుః సింహ స్ననువదేత్ । అశేషేహే పరిషత్ -
 మదీయాం విజ్ఞావనా మవధారయ । మమకుమారస్య జన్మలగ్నప్రభృ
 త్యేతదుపనయన శుభలగ్న పర్యంతం, మధ్యేవర్తినికాలే, బాల్యేవయస్య
 జ్ఞానతః పిత్రాద్యుపేక్షయాచ-సవర్ణానవర్ణ దాత్రీజననీ స్తన్యపాన నిజ
 స్తన్యపాన-సహస్సన్నపాన - వివసనాన్నపాన- సహభోజ నోచ్ఛిష్ట
 భోజన, వర్యుషితాన్న భోజన- తిష్ఠన్మాత్ర పురీషోత్సర్జన- కామచార
 కామచార- అభక్ష్యభక్షణ- అభోజ్యభోజన- అలేహ్యలేహన- అస్నేహ
 స్నేహన- ఆపేయ పానాస్పృశ్య స్పృశన- సజాతీయ విజాతీయ- సహ
 చరణ క్రిడా సల్లావసంస్పర్శన- మూత్ర పురీషోత్సర్జనాది తత్కర్మాల
 శౌచాభావ రూపనిమిత్తానాం సర్వేషాంపాపా నామపనోదనాథం-
 అన్యకుమారస్య, జాతకర్మనామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపవయన
 కర్మణాం, తత్కర్మాలాతిక్రమణా ద్యోదోషస్సమజని తద్దోష పరిహార
 ద్వారా, మమసావిత్రి ప్రదానయోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథేంద్ర, మమకుమా
 రస్యచ, సావిత్రి ప్రతిగ్రహణయోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథేంద్ర, శ్రీలక్ష్మీ
 నారాయణ ప్రీత్యథేంద్ర, సౌవర్ణీకాస్త్రీయాం, మయాసమర్పితా
 మిమాం పరిషద్ధక్షిణాం, యథాశక్తిదక్షిణాం, యథోక్త దక్షిణా మివ

స్వీకృత్య । యథోక్తప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్త్య । మమకుమారస్య జాత
కర్మనామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయ నాధికార యోగ్యతా సిద్ధి
మనుగృహ్ణాన్తు భవంతః । ఇతి విజ్ఞాపయామి ॥ హేయజమాన- తవ
కుమారస్య జన్మలగ్న ప్రభృత్యేతదుపనయన శుభలగ్నపర్యంతం,
సమ్భావితానాం పాపానాం నిర్హరణాథం, స్వర్ణధాన్యాజ్యకృద్వా
చరణేనతి, సమ్భావితేభ్యః పాపేభ్యోయం కుమారో ముక్తోభూయా
ద్విముక్తో భూయాత్ । తవకుమారస్య జాతకర్మనామకరణాన్న ప్రాశన
చౌలోపనయనాధికార యోగ్యతా సిద్ధిరస్తి త్యనుగృహ్ణీమః ॥
ఆచమ్య- పూర్వోక్త..... శుభతిథౌ మమకుమారస్య శరీరశుద్ధి
ద్వారా జాతకర్మనామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయ నాధికార
యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథం, పరిషదుపదిష్ట ప్రకారేణ స్వర్ణధాన్యాజ్య
కృద్వాచార్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర మమలం స్వర్ణంపాప
ప్రణాశనమ్ । స్వర్ణంహి శంకరంయస్మా దతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ।
అస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాయ శ్రీమహావిష్ణు
ప్రీత్యథం- మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిద్వారా జాతకర్మ నామకరణాన్న
ప్రాశన చౌలోపనయ నాధికారయోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథం స్వర్ణకృచ్చ
ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సమృద్ధదేనమమ్ ।
శ్లో॥ ధన్యఃకర్తా దాతార మిహలోకే పరత్రతద । యస్మాత్ప్రముచ్యతే
ధాన్య మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయ
యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథం ధాన్యకృచ్చ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి
హిరణ్యం తుభ్యమహం సమృద్ధదేనమమ్ ॥ శ్లో॥ కామధేనో సృము
ద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితమ్ । దేవానామాజ్య మాహార మత
శ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయ..... యోగ్యతా

ఫలసిద్ధ్యథం, ఆజ్యకృచ్చ ప్రత్యామ్నాయం, యథాశక్తిహిరణ్యం
 తుభ్యమహంసప్రదదేనమమ్ । ద్వాదశసంఖ్యాక బ్రాహ్మణభోజనాథం,
 పర్వాప్రమన్న కృచ్చ ప్రత్యామ్నాయం, యథాశక్తిహిరణ్యం, శ్రీ
 మహావిష్ణు ప్రీతిజ్ఞామయమాన్ స్తుభ్యమ హం సప్రదదేనమమ్ ॥
 ఏభిస్సర్వ ధాన్యాజి కృచ్చైశ్చ భగవాన్ సర్వాత్మకః, శ్రీమహావిష్ణు
 స్సుప్రీతో వరదోభవతు ॥ మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిద్వారా జాత
 కర్మనామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపనయనాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధి
 రస్త్వీతి భవంతోబ్రువన్తు ॥ తవకుమారస్య శరీరశుద్ధిద్వారా జాతకర్మ
 నామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపనయనాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధిరస్తు ॥

అత్రోక్తాః

హారీతః ॥ శ్లో॥ కురీవత సర్వకర్మాణి బ్రాహ్మణానా
 మనుజ్ఞయా । బ్రాహ్మణై రభ్యనుజ్ఞానా ద్దోషోసశ్య త్యసంశయమ్ ॥
 మనుః ॥ శ్లో॥ యాయాంవేద విదోబ్రూయు త్రయోపేనస్సు
 నిష్కృతిమ్ । సాతేషాం పావనాయ స్వాత్పవిత్రం విదుషాంహివాక్ ॥
 సంవర్తశ్చ ॥ శ్లో॥ జపచ్ఛిద్రం తపశ్శిద్రం యచ్ఛిద్రం యజ్ఞకర్మణి ।
 వచనాద్భూమి దేవానాం సర్వంసమూర్త ముచ్యతే ॥ రుక్మాగ్గదః ॥
 శ్లో॥ బ్రాహ్మణానాం వినావాక్యైః క్రియాస్సు ర్నిష్ఫలాస్తతః ।
 కర్తవ్యా బ్రాహ్మణానుజ్ఞా కర్మణాం పరిపూర్తయే ॥ ఏవం మహదను
 గ్రహశ్చ తత్ప్రీతికరత్వా ద్ధివ్యదానేనైవ కారయితవ్య ఇత్యాహ ॥
దానమేవ కలాయుగే ॥ ఇతిపరాశరః ॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణాం తృప్త్య
 గభ్యర్చ్య పృచ్ఛేత్కనక భూషణైః । వస్త్రగోభా ధనైహౌద్రై
 ర్యథాశక్తి నవంచయేత్ ॥ ఇతిభరద్వాజః ॥ శ్లో॥ కదాచిత్కవచం
 భేద్యం తోమరేణ శరేణవా । అపివజ్ర శలాఘాతై రభేద్యా బ్రాహ్మ
 ణాశిషః ॥ సమాప్తమిదమ్.

పా హి త్ర యో ద శ హో మాః

ఆచమ్య-పూర్వోక్త..... శుభతిథౌ మమకుమారస్య
 జాతకర్మ నామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపనయనాది కర్మసు తత్తత్కాల
 వ్యవహితేషు తైస్సైకర్మభిః పురస్తాత్సగ్గస్కారం కర్తుమస్మాక మాచా
 ర్యత్వియోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథాం పాహిత్రయోదశ హోమఃకరిష్యే ॥
 తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య లఙ్కృత్య పరిసీర్య చతుష్పాతప్రయోగా
 ద్వాఙ్య సంస్కరాన్తేగ్నిం పరిషిచ్య ॥ అదితేను మన్యస్య । అను
 మతేను మన్యస్య । సరస్వతేను మన్యస్య । దేవసవితః ప్రసువ ॥
 ఏకమ్- ద్వే- త్రిణి- చ్చత్వారి ॥ ఓం- పునర్నూర్జా నివర్తస్య పునరగ్న
 ఇషాయషా । పునర్నూపాహి విశ్వతస్త్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ
 సహరయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా । విశ్వస్నియా విశ్వత
 స్పరి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ పాహిన్ అగ్నవనసేస్వాహా
 అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ పాహిన్ విశ్వవేదసే స్వాహా ॥ విశ్వవేదస
 ఇదంనమమ ॥ యజ్ఞంపాహి విభావసోస్వాహా ॥ విభావసవ ఇదంనమమ
 సర్వంపాహి శతక్రతో స్వాహా ॥ శతక్రతవ ఇదంనమమ ॥ పాహిన్
 అగ్నఏకయా । ప్రాహ్యత ద్వితియయా । ప్రాహ్యార్ణం తృతియయా ।
 ప్రాహిగీర్భిశ్చ తస్యభిర్వస్తో స్వాహా ॥ వసవ ఇదంనమమ ॥ భూరగ్న

యేచ పృథివ్యేచ మహాతేచ స్వాహా ॥ అగ్నేయే పృథివ్యే మహత
ఇదంనమమ ॥ భువోవాయవే చాన్తరితాయచ మహాతేచ స్వాహా ॥
వాయవే అన్తరితాయ మహతఇదంనమమ ॥ సువరాదిత్యాయచ దివేచ
మహాతేచ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయ దివే మహత ఇదంనమమ ॥ భూర్భువ
స్సువ శ్చన్ద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భిశ్చ మహాతేచ స్వాహా ॥
చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భిశ్చ మహత ఇదంనమమ ॥ పునర్దూర్ధ్వా
నివర్తస్వ విశ్వత స్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదంనమమ।
నహర్తయ్యా.....విశ్వతస్పరి స్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదంనమమ।
పురుషసిద్ధ్య ॥ అదితేన్వ మగ్ధస్థాః । అనుమతేన్వ మగ్ధస్థాః । సర
స్వతేన్వ మగ్ధస్థాః । దేవసవిత్రః ప్రాసాపిః । అనేన పాహిత్రయోదశ
హోమేన భాగ్నాన్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరవోభవతు
మమకుమారస్య జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయనాది
కార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిరస్తితి భవన్తోబ్రువన్తు ॥ తవకుమారస్య
జాతకర్మ నామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపనయనాదికార యోగ్యతా
ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

అత్యశ్లోకాః

శ్లో॥ కాలాతీతాని కర్మాణి ప్రాప్నువం త్యుత్తరాణిచ । కాలా
తీతాని కృత్వైవ విదధ్యా దుత్తరాణితు ॥ తద్దోష శమనాథాయపాహి
హోమం సమాచరేత్ ॥ కించ ॥ కర్మణ్యన్తరితే చైవ కుర్యా

ల్పాహిత్రయోదశమ్ ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ జాతకాదీని కర్మాణి తత్ర
 క్కాలేకృతానిచేత్ । మౌఞ్జిబన్ధన కాలస్య తల్పాక్కుర్యా దను
 క్రిమాత్ ॥ తత్రత్కర్మా త్యయాదూఘం ప్రియశ్చిత్రం సమాచ
 రేత్ । పాహిత్రయో దశంఘృత్వా జాతాది క్రిమమాచరేత్ ॥
 పునరూర్జా సహద్యనే మభ్యేపాహీతి పఞ్చకమ్ । మహా వ్యాహృతి
 భిశ్చైవ పాహిహోమం సమాచరేత్ ॥

జాతాదికర్మాదౌ, దేవతాహ్వనమ్.

పూర్వోక్తై వక్ష్యామి విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ అన్యకుమారస్య
 జాతకర్మనామ కరణాన్న ప్రాశస్త్యం చాశోప నయరాక్షత్యేన తదాదౌ
 దేవతాహ్వనాఖ్యై కర్మకరిష్యే ॥ దేవతాహ్వనం కుర్యాత్ ॥

ఆథ - జాతకర్మ

జాతేకుమారేఽస్య హిరణ్యేనాభ్యుదయకం కృత్వా జాతేనకర్మణా సగ్ధ
 స్కరిష్య ఇతిస్కల్ప్య ॥ కుమారుపహ్నించ దక్షిణతపవేశ్య । న్వయ
 ముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానాయుశ్చ ॥ పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ,
 మమకుమారం గర్భదోషశమూఘం మహాహతాయురారోగైశ్శర్య
 బలపుష్టి ప్రజ్ఞామేధా జననసిద్ధ్యథాం జాతేనకర్మణా సగ్ధస్కరిష్యే ॥
 దివస్పరీత్యనువాచనే కుమార మభిషుశ్య ॥ దివస్పరిప్రళమంజుజ్ఞే
 అగ్నిరస్తద్విత్తియం పరిజాతవేదాః । త్రుతీయమపు స్తమజ్ఞాఅజస్ర

మిథ్యానవనం జరతేస్వాధీః । విద్యాతేఅగ్నే త్రేధాత్రయాణి విద్యాతే
 సద్మ విభృతంపురుతాః । విద్యాతేనామ పరమంగుహా యద్విద్యాత
 ముత్సం యతఆజగన్త । సముద్రేత్వా స్రుమణా అప్స్వనర్నచక్షాకదే
 దివోఅగ్నుఃసదన్న । తృతీయేత్వా రజసితస్థివాగ్ం సమృతస్యయోనో
 మహిషా అహిన్యః । అక్రందదగ్ని స్రునయన్నివద్యాః శామారేహ
 ద్విరుధస్సమంజః । సద్యోజ్జ్ఞానో విహిమిద్ధో అఖ్యదారోదసి భానునా
 భాత్యనః । ఊశిక్వావకో అరతిస్సుమేధా మరేప్స్వగ్ని రమృతోనిధాయ ।
 ఇయర్దిధూమ మరుషంభరిభ్రదు చ్చుక్రేణశోచిషా ద్యామినక్షత్ ।
 విశ్వస్య కేతుర్భువనస్య గర్భా రోదసిఅపృణా జ్ఞాయమానః । వీడుం
 చిద్రది మభినత్పరాయ జ్ఞానాయదగ్ని మయజనవజ్చ । శ్రీణాముదారో
 ధరుణోరయీణాం మనీషాణాం ప్రార్పణ సోమగోపాః । వసోస్సూ
 నుస్సహసో అపురాణా విభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః । యస్తేఅద్య
 కృణవద్భద్రశోచే పూపందేవ పృతవనమగ్నే । ప్రతన్నయప్రతరాం
 వసోస్య అచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తయవిష్ట । ఆతంభజసో శ్రవసేష్యగ్న
 ఉక్థఉక్థఅభజ శస్యమానే । ప్రియస్సూర్యే ప్రియోఽగ్ని భవత్యు

జాతేన భినదదుజ్జనితైః । తావమగ్నేయజమానా అస్తుద్యూక విశ్వా
 వసూని దధిరేవార్యాణి । త్వయాస్తహద్రవిణ మిచ్ఛమానా ప్రజంగో
 మస్త ముశిజోవివ్రుః । ద్రృశానోరుక్మ ఉర్యావ్యవ్యాధ్తర్మర్ష మాయు
 శ్చియేరుదానః । అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయ
 త్సురేలాః ॥ అస్మిన్నహం యజుషాపితా స్వదక్షిణాజ్కు ఉపవేశ్య ॥
 అస్మిన్నహగం స్తహస్రంపుష్టా మ్యేధమానాస్వేవశే ॥ అగ్నాదగ్నాదితి
 ద్వాభ్యాం కుమారమభిమన్త్ర్యి ॥ అగ్నాదగ్నాత్సమృవసి హృదయాదది
 జాయసే । ఆత్మావైపుత్రానామాసి సజీవశరదశ్శతమ్ । అశ్మాభవ
 పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతమ్భవ । ప్రహునాంత్యా హిజ్ఞౌరేణాభిజి
 ఘామి రోహిణి ॥ తాభ్యామేవ మూఢాన్యవప్రాణమ్ ॥ అగ్నాదగ్నా
 జిహ్వామి రోహిణి ॥ తాభ్యామేవ దక్షిణేకర్ణే జపంచ
 కుర్యాత్ ॥ అగ్నాదగ్నాత్సమృవసి జిహ్వామి రోహిణి ॥

(అసావిత్యత్ర) కుమారస్యజన్మ నక్షత్రనామ్నాసంబుధ్యస్తేనోపాగం
 శుకుమారం నిర్దశతి ॥ తస్యనామేత్థం ప్రయుంజీత ॥ శ్లో॥ రోరేమ
 మృజ్యే చిమవృద్ధిరాదౌ స్థాత్సేచవాన్తస్య శ్రవశాశ్వయుక్షు । శేషేషు
 నాన్మోః కపరస్యరోన్తస్య స్సాన్వప్సోరదీర్ష స్సవిసగ్గజప్తః ॥ కృత్రిక,

రోహిణి, మార్గశీర్ష. ఆర్ద్రక. పునర్వసౌ, తిష్య, ఆశ్లేష, మాఖ,
 పూర్వఫల్గున, ఉత్తరఫల్గున, హస్త, చెత్త, స్వాతే, విశాఖ, అనూ
 రాధ, జ్యేష్ఠ, మూలక, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ, శ్రవణ,
 (శ్రావణ), శ్రావిష్ఠ, శతభిషక్, (శాతభిషజ) పూర్వపౌష్కపాద,
 ఉత్తరపౌష్కపాద, రైవత, అశ్వయుక్, (అశ్వయుజ) అపభరణ,
 (ఆపభరణ) ఏవంసంబోధనేన కుమారస్య జన్మనక్షత్రనామానిచ నిర్ది
 శతి । తద్రహస్యంభవతి ॥ సర్వేషాం నక్షత్రనామ్నాం ప్రథమయా
 నిర్దేశస్సూక్తవాకే జాతకర్మణి పునస్సంబుధ్యా దశమీకృత సూక్తవా
 కాస్సప్రాశనా భివాదనాధిషు నిత్యంరహస్యమేవభవతి ॥ జాలశిఖా
 బద్ధన వత్సరందేహిణ దర్పణ హిరణ్యం నిష్కర్మ్యంబధ్యా తేనమృతసం
 యుక్తంమధు మేధాస్తజతి బ్రాహ్మదధత్వత్సనేన సకృత్కుమారం
 ప్రాశయేత్ ॥ మేధానేదేవస్సవిలా మేధాందేవీ సరస్వతి । మేధానే
 అశ్వినౌ దేవావాధతాం పుష్కరస్రజా । త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాం
 త్వయ్యగ్నిసేజోదధాతు త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాం త్వయిన్ద్రా ఇన్ద్రీ
 యందధాతుత్వయిమేధాం త్వయిప్రజాం త్వయిసూర్యో బ్రాహ్మదధాతు ।
 *క్షేత్రియైత్యేతి పశ్యభిన్నకృ త్సాన్నవయేత్ ॥ క్షేత్రియైత్వా నిర్ఋ
 త్యైత్వాద్యు హోమజ్ఞామి వరుణస్యపాశాత్ । అనాగసం బ్రహ్మ
 జ్ఞేత్వాకరోమి శివేతేద్యావాపృథివీ ఉభేత్తమే । శనేత్రిగ్నిస్సహద్విరస్తు

* స్నాన మత్రప్రోక్షణ మేవ

శంద్యావాప్యథివీ సహావధీభిః । శమనరీక్షగ్ం సహవాతేనతే శస్తేద
 తస్రః ప్రదిశోభవస్తు । యదైవీశ్చతస్రః ప్రదిశోవాతపత్నీ రభిసూర్యో
 విచక్షే । తాసాన్వా జరసతదధామి ప్రయక్ష్యవత్తునిర్ బుతింపరాజైః ।
 అమోచియత్మా ధ్వురితాదవరైః ద్దుహఃపాశాన్నిర్బుత్యై చోద
 మోచి । అహాఅవర్తి మవిదత్సోనమప్యభూద్భద్రే సుక్తతస్యతోకే ।
 సూర్యమృతంతమస్తో గ్రాహ్యయద్దేవా అముచ్చన్నసృజన్యేనసః ।
 ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్ఞామి శగ్ంసాద్ధుహాముచ్ఛామి వదుణస్య
 పాశాత్ । దధిష్యతమితి సగ్ంసృజ్యకాగ్ంసేనతత్పుషదాజ్యం వ్యాహృతి
 భిరోజ్కర చతుర్థాభిసక్త త్కుమారంప్రాశయేత్ ॥ భూస్వాహా ।
 భుప్రస్వాహా । సుప్రస్వాహా ॥ ఓగ్ంస్వాహా । అద్భిశ్శేషగ్ం సగ్ంసృజ్య
 గోషేఅన్యోనినయేత్ ॥ మాలెకుమారమితి తుమాతం మాతురజ్క
 ఆధాయ ॥ మాలేకుమారగ్ం రక్షోపధీన్మా ధేనురత్వాసారిణీ ।
 ప్రియాధనస్యభూయా ఏధమానాస్వేగృహే ॥ అయజ్కుమారఇతి
 మాతుర్దక్షిణగ్ంసనం ప్రతిధావ్య ॥ అయజ్కుమారో జరాన్ధయతు
 దీర్ఘమాయుః । యస్మైత్వగ్ంసన ప్రప్రాయాయుర్వర్షైః యశోబలమ్ ॥
 యద్భూమేరితి ద్వాభ్యాం భూమావభిమన్యై ॥ యద్భూమేర్భూదయం

ద్వివిత్తస్యమసిక్రితమ్ । తదుర్విపశ్యం మాహంపౌత్రమమగ్ంరుదమ్ ॥
 యత్రేనుశీమేహృదయం వేదాహంతత్ప్రజాపతా । వేదామతస్యతేవయం
 మాహంపౌత్రమమగ్ంరుదమ్ ॥ తస్యామభిమృష్టాయాంభూమౌ మాతా
 కుమారం సంవేశయేత్ ॥ నామయతీతి యజుషాతత్రసన్నివిష్టం కుమార
 ముపస్సృశేత్ ॥ నామయతినరుదతి యత్రవయంవదామసి యత్ర
 చాభిమృశామసి ॥ ఆపస్సుప్తేషితి కుమారస్య శిరస్సమీపే ఉదకు
 మ్భునిదాయ ॥ ఆపస్సుప్తేషుజాగ్రత రక్షాగ్ంస్తి నితతోనుదధ్వమ్ ॥
 ఆపమ్య- పూర్వోక్త..... శుభతిథౌ, అనయోర్బాల సూతికయో
 శ్చందాలాది పిశాచేభ్యోరక్షణాథం ఫలికరణ హోమజ్కురిష్యే ॥
 తత్రతాకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాలంకృత్య పరిస్తిర్యపరిషిష్య ॥ అదితేను
 మన్యస్య । అనుమతేనుమన్యస్య । సరస్వతేనుమన్యస్య । దేవసవిత్తః
 ప్రసువ ॥ గౌరసర్షపాః ఫలికరణ మిశ్రానంజలినా సకృదవదాయాయ
 జ్కులిమితి సావహనైస్స శేషగ్ంతిష్ఠాహుత్యా, పునస్సావహాకారపూర్వ
 కం ద్వీర్జుహుయాత్ । ఏవగ్ంశండేరథస్వాహేతి సప్రభిఃప్రతిమన్త్రం
 తిష్ఠాజుహుయాత్ ॥ అయజ్కులిం వ్రతయన్తగ్ంశాన మివోద్వృద్ధమ్ ।
 అజాంవాశితామివ మరుత్తఃపర్యా ధ్వగ్ంస్సాహ ॥ మరుద్భ్య ఇదం
 నమమ ॥ సాహ ॥ మరుద్భ్య ఇదంనమమ ॥ సాహ ॥ మరుద్భ్య

ఇదంనమమ ॥ శందేరథశృంధీకేర ఉలూఖలః । చ్యవనోనశ్యతా
 దితస్సాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ సాహా ॥ అగ్నయ ఇదం
 నమమ । సాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ అయశృంధోమర్క- ఉప్త
 వీరఉలూఖలః । చ్యవనోనశ్యతా దితస్సాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ।
 సాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ సాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥
 తేశినీశ్వలోమినీఃఖజాప్తో జోపకాశినీః । అపేతనశ్యతా దితస్సాహా ॥
 అగ్నయఇదంనమమ ॥ సాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ సాహా ॥
 అగ్నయఇదంనమమ ॥ మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షోరాజేనప్రేషితాః ।
 గ్రామగ్ంసజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తోపరిదా కృతాన్ధాహా ॥ అగ్న
 యఇదంనమమ ॥ సాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ సాహా ॥ అగ్నయ
 ఇదంనమమ ॥ ఏతాఃఘృతైతాః గృహ్ణితేత్యయం బ్రహ్మణ
 స్సుతః । తానగ్నిఃపర్యసరతా నింద్రసాః బృహస్పతిః । తానహంవేద
 బ్రాహ్మణఃప్రమృ శతఃకూటదనాః వితేతాఃలమ్బనస్తన్ధాహా ॥
 అగ్నిస్త్రి బృహస్పతయ ఇదంనమమ ॥ సాహా ॥ అగ్నిస్త్రి బృహస్పతయ
 ఇదంనమమ ॥ సాహా ॥ అగ్నిస్త్రి బృహస్పతయ ఇదంనమమ ॥ నక్షం
 చారిణఉరస్సేశాఘ్నాలహస్తాః కపాలపాః ॥ పూర్వపాంపితేత్య
 చైత్త్రావ్యకర్ణకః । మూలాజఘన్యా సర్పత్రిగ్రామే విధురమిచ్ఛన్తి

స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ॥
 స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ॥ నిశీథదారిణీస్వసా స్థనినాప్రేక్షతేకులమ్ ॥
 యాస్వపస్తంబోధయతి యస్యైవిజాతాయామనః ॥ తాసాన్వంకృష్ట
 వర్తనేక్తోమానగ్ంహృదయం యక్యత్ ॥ అగ్నేఅక్షిణి నిర్దహస్వాహా॥
 అగ్నయఇదంనమమ ॥ స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ స్వాహా ॥
 అగ్నయఇదంనమమ॥ పునఃపరిషిచ్య ॥ అదితేన్వ మగ్గస్థాః ॥ అనుమతేన్వ
 మగ్గస్థాః ॥ సరస్వతేన్వ మగ్గస్థాః ॥ దేవసవిత్ ॥ ప్రాసావీః ॥ అనేనఫలీ
 కరణహోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః, ఆయుష్యాభివృద్ధిరస్తితి భవ
 న్నోబురివస్తు ॥ అనయోర్బాంసూతికయోః, ఆయుష్యాభివృద్ధిరస్తు ॥
 తతఃనాశచ్ఛేదనంకుర్యాత్ ॥ తతస్సూతికా గృహపాలాంధృగ్ంశాన్తి
 ప్రివిష్టేప్రివిష్టవప అంజలినాతూష్టి మగ్నావావపతేతి తేపితథాకుర్య
 రేవమహరహ రానిర్దశతాయాః ॥ అయజ్కలి మిత్యేతైర్మనైస్త్రిస్తతద
 హరేవ ॥ ఆజ్మర్యాదాయాం తేనదశమేహని రాతౌగ్రివన్తి ॥

అత్యశ్లోకాః

శ్లో ॥ పుత్రేజాతే పితుస్సాన్నం సచేలస్తు విధీయత ఇతి
 జాబాలిః॥ కుర్యాన్వైమిత్రికంస్నానం శీతాద్భిః కార్యమేవ ॥ తథాచ ॥
 పుత్రజన్మని సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధేజన్మదినేతథా ॥ అస్పృశ్యస్పృశ్యనేచైవ
 నస్నాయా దుష్టవాదిణా॥ ఇతి - వనిష్ఠః ॥ పుత్రజన్మని యజ్ఞేచతథా

సజ్జమణేరవేః । రాహోశ్చదర్శనే స్నానం ప్రశస్తం నాన్యథా
 నిశీతి॥ టి॥ యజ్ఞే అవభృథస్నానం ॥ వ్యాసః ॥ శ్లో రాత్రౌ
 స్నానంనకురీత దానంచైవ విశేషతః । నైమిత్తికస్తు కురీత స్నానం
 దానంచరాత్రిమ ॥ కించ ॥ గ్రహణోద్వాహ సజ్జగ్ని యాత్రాద్రి
 ప్రసవేషుచ । దానంనైమిత్తికం జ్ఞేయం రాత్రావసినదుష్యతి ॥ పుత్రజ
 న్మని యాత్రాయాం శర్వర్యాం దత్తమక్షయమ్ ॥ యావన్నచ్చిద్యతేనా
 శంభావన్నాప్నోతిసూతకమ్ । చిన్నేనాశేతతఃవశ్చాత్సూతకస్తు విధీయతే॥
 అచ్చిన్న నాభ్యాం కర్తవ్యం శ్రాద్ధంవై పుత్రజన్మని । ఆశాచోపరమే
 కార్య మథవా నియతాత్మభిరితి ॥ వాక్యమ్ ॥ ఏతద్గ్రహ్యాభావే వేది,
 తవ్యమ్, శ్రాద్ధ మేతదామద్రవ్యేణ హేమ్నావా కార్యమ్ ॥

శ్లో॥ అన్నాభావే ద్విజాభావే ప్రవాసే పుత్రజన్మని హేమ
 శ్రాద్ధం ప్రకురీత కుర్యాచ్ఛ్రాద్ సుదైవహీతి ॥ జాతశ్రాద్ధే పక్వాన్న
 నిషేధోదర్శితః । ఆదిపురాణే ॥ శ్లో॥ జాతశ్రాద్ధే నదద్యాత్తు పక్వాన్నాం
 బ్రాహ్మణేష్యపి ॥ యస్మాచ్చాన్ద్రాయణా చుద్ధి సేషాంభవతి నాన్య
 థేతి ॥ శ్లో॥ దేవాశ్చపితరశ్చైవ పుత్రేజాతే ద్విజన్మనామ్ । ఆయాన్తి
 తదహస్తస్మా త్పుణ్యంపూజ్యంచ సర్వదా ॥ తత్ప్రదద్యా త్సువర్ణస్తు
 భూమింగాం తురగం రథమ్ । ఛత్రం ఛాగం వస్త్రమాల్యే శయనం
 చాసనంగృహమ్ ॥ ఖలయజ్ఞే వివాహేచ సంక్రాంతౌ గ్రహణేమృతౌ
 పుత్రేజాతే వ్యతేహితే ద త్తంభవతి చాక్షయమ్॥ వాక్యమ్॥ యత్తుకుమార
 ప్రసవే నాభ్యామచ్చిన్నాయాం గుడతిల పిరణ్ణా గోదాన్య వానః
 ప్రతిగ్రహే ష్యదోషఇతి శంఖస్మరణమ్ ॥ యదపి-ప్రాజ్ఞాభిచ్చేదా
 త్సంస్కారాథం పుణ్యార్థా కూర్వంతి- చిన్నాయా మాశోచమితి

హారీతస్మరణమ్ ॥ యదపి-చిన్నేనాశే తతఃపశ్చాత్సూతకస్తు విధీయత
 ఇతి, బైజావాపస్మరణమ్ ॥ తత్సర్వం నాశచ్ఛేదాత్సూర్వమేవ జాత
 కర్మశ్రాద్ధంచ కర్తవ్య మిత్యేతత్సర్వమ్ ॥ ఆశాచేతు సముత్పన్నే పుత్ర
 జన్మ యదాభవేత్ । కర్తుస్తాత్కాలికీఘర్షిః పూర్వాశౌచాన్నశుధ్యతి ॥
 శ్లో॥ మృతాశాచే సముత్పన్నే పుత్రజన్మ యదాభవేత్ । ఆశాచే
 నిగ్ధతేకుర్యా జ్ఞాతకర్మచనామచ ॥ జననాశౌచ ఉత్పన్నే పుత్రజన్మ
 యదాభవేత్ । జననానంతరంకుర్యా జ్ఞాతకర్మ యథావిధితి ॥ గ్రహణే
 చైవ గంగాయాం పుత్రస్మైవచజన్మని । ఆశౌచంనాస్తి భుక్తోపిస్నాన
 దానాదికం చరేత్ ॥

శ్లో॥ జాతమాత్రే కుమారస్య ముఖమప్యవలోకయేత్ । ఋణా
 ల్పితా విముచ్యేత పుత్రస్యముఖదర్శనాత్ ॥ జాతమాత్రే కుమారేతు
 జాతకర్మ విధీయతే । స్తన్యప్రాశః ప్రథమతః నాభిక్పంత మతఃపరమ్ ॥
 తథాచ ॥ ప్రాజ్ఞాభి క్పంతనాత్పుంసాం జాతకర్మ విధీయతే ॥ మస్త్ర
 వత్ప్రాశనం కార్యం హిరణ్య మధుసర్పిషా ॥ జాతస్యారిష్టనాశాయ
 సర్వాపద్భయ శాంతయే । సర్వసంపుత్సమృద్ధ్యథాం జాతకర్మాది
 కారయేత్ ॥ తిథిభిస్తార వారాద్యైః ఫలంనేచ్ఛన్తి పండితాః ।
 ఏష్యతీతేషు కాలేషు శుభకాలం నిరీక్షయేత్ ॥ తతోయంకలి మిత్యాద్యైః
 ఫలసంమిత్ర సర్వపాతా ॥ జుహూయా త్లోకికేవహ్నా త్రిస్త్రిరంజలినా
 పృథక్ ॥ శ్లో । తిష్ఠద్ధోమా ప్రవక్ష్యామి పూర్ణాహుతి పురోగ
 మా ॥ ఆహూరస్తు సృచాన్యశ్చ ఫలికరణమేవచ ॥

శ్లో॥ ఫలికరణహోమేచ నిత్యాపాసన యోస్తథా॥
 అగ్నోకరణ హోమేచ పాత్రసంస్కారవజ్జనమ్ ॥ జాతకర్మణ్యాయం

హోమే మరుతష్టమస్త్రకే । అగ్నిహోమహస్పతయో అన్యేషా
మగ్నిరుచ్యతే ॥ జాతస్యహోమే మరుతశ్చసప్తస్వాద్యేషు పశ్చాదథ
చాప్తమేగ్నిః ॥ ఇత్యేకే ॥ శ్లో॥ నక్షత్ర నామనిర్దేశ స్సంబుధ్యా
జాతకర్మణి । ఘ్రాణేపి మస్త్రణేజాపే త్రిష్యపీతి కపర్దినా ॥

త్రియాస్తు.

వాక్యమ్ । జాతనామాన్నచౌలాని త్రియా అపితూష్టిమ్ ॥
కించ ॥ జాతకర్మాద్యా స్సంస్కారాశ్చైలానాః క్రియా దేహసం
స్కారాథం త్రిణాం తత్కాలవ తూష్టింకార్యాః ॥ తథాచ ॥
శ్లో॥ అమన్త్రికాతు కార్యేయం త్రిణా మావృదశేషతః । సంస్కా
రాథం శరీరస్య యథాకాలం యథాక్రమమ్ ॥ కింతు ॥ తూష్టిమేతాః
క్రియాత్రిణాం వివాహస్తు సమస్త్రకః ॥

నా మ క రణమ్

దశమ్యాగ్ శ్వేభూతే స్నాత్వా పుణ్యాహమాఖ్యదయకం
బ్రాహ్మణానాం భోజనేనసహ విధాయ మాతాపితరౌ కర్తవ్యేనేమం
కుమారం నామకరణేన కర్మణా సగ్గస్కరిష్యావహ ఇతిసజ్కల్పః ॥

దర్శేష్యాసీనో దర్భాధారయమాణః కుమారం పత్నించ
దక్షిణతటపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వో
క్తి..... శుభతిథౌ మమకుమారం సకలసత్పురుషమధ్యే నామ
ప్రకటన సిద్ధ్యథం, । మాసనామ్నా నక్షత్రనామ్నా వ్యావహారిక
నామ్నా సగ్గస్కరిష్యావహే । సూత్రమ్, ద్వ్యక్షరం చతురక్షరంఛా

నామపూర్వక మాఖ్యాతోతరం, దీర్ఘాభినిష్ఠానానం, ఘోషవదా
ద్యస్త రస్తస్థమపివా, యస్మింత్స్విత్యుపసర్గస్యా తద్దిప్రతిష్ఠితమితిహి
బ్రాహ్మణమ్, అయుజాక్షరం కుమార్యాః) వాక్యమ్, తండులపూర్ణ
కాన్యపాత్రే, సువర్ణేన, ఉదగపవర్గా స్తిసోరేభాలిభిత్వా, తాస్వాద్య
స్తయో శ్రీకారేణ మాసనామ నక్షత్రనామ వ్యావహారికనామాని
పుంసస్సమాక్షరం, శ్రీణామయుగక్షర మాకారానా నీకారానానిచ
ప్రమానేనలిఖేత్ ||) * శ్లో॥ కృష్ణానస్తోమః తత్ప్రక్రీవైకుంఠోఽజనా
దఃసః । ఉపేన్ద్రో యజ్ఞపురుషో వాసుదేవ స్తథాహరిః । యోగీశః
పుండరీకాక్షో మాసనామా న్యనుక్రమాత్ ||) మాసనామ్నా, శ్రీ
కృష్ణ నామాసుశ్రీః । నక్షత్రనామ్నా, శ్రీరైవత నామాసుశ్రీః ।
వ్యావహారికనామ్నా, శ్రీ-శ్రీనివాస నామాసుశ్రీః, ఇతిలిఖేత్ ||
తదజ్ఞప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ||

* శ్లో॥ కృష్ణానస్తో... మాసనామా న్యనుక్రమాత్ ||

చైత్రీ-కృష్ణః	శ్రావణే-వైకుంఠః	మార్గశీర్షే-వాసుదేవః
వైశాఖే-అనంతః	భాద్రపదే-జనార్దనః	పుష్యే-సూరిః
జ్యేష్ఠే-అచ్యుతః	ఆశ్వయుజే-ఉపేన్ద్రః	మాఘే-గోవిన్దః
ఆషాఢే-చక్రీ	కార్తికే-యజ్ఞపురుషః	ఫాల్గుణే-పుండరీకాక్షః

ఏవం మాసనామాని నిర్దిశతి || అథ, సర్వేషాం నక్షత్రనామ్నాం
ప్రథమయానిర్దేశః || తద్యథా || శ్లో॥ రోరేమమృజ్యే..... విన
ర్గజష్టః || రోరే ఇతి, నక్షత్ర నామాద్యక్షర గ్రహణం
రౌహణః, మార్గశీర్షః, ఆర్ద్రకః, పునర్వసుః, తిష్యః, ఆశ్లేషః,
మాఘః, పూర్వఫల్గునః, ఉత్తరఫల్గునః, హస్తః, చైత్రః, స్వాతిః,
విశాఖః, అనూరాధః, జ్యేష్ఠః, మూలకః, పూర్వాషాఢః, ఉత్తరాషాఢః,

ఓంఅసునీతేయ ధాస్థాన ముపహ్వయతే ॥ నామత్ర
 యాధిష్ఠాన దేవతాస్సు స్థిరాభవన్తు - వరదాభవన్తు - సుముఖాభవన్తు -
 సుప్రసన్నాభవన్తు - స్థిరాసనం కర్వన్తు - నామత్రయాధిష్ఠాన దేవతా
 భ్యోనమః ద్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజా జ్కుర్యాత్ ॥
 మాసనామ్నా, శ్రీకృష్ణనామాసి। స్వస్తిదీర్ఘాయుర్భవ, శతాయుర్భవ ॥
 నక్షత్రనామ్నా, శ్రీరైవతనామాసి। స్వస్తిదీర్ఘాయుర్భవ, శతాయుర్భవ॥
 వ్యావహారికనామ్నా, శ్రీ శ్రీనివాసనామాసి । స్వస్తిదీర్ఘాయుర్భవ,
 శతాయుర్భవ॥ ఇతిమాతాపితరౌ, తత్తదుపర్యక్షతాః, శిశోశ్శిరసినిక్షి
 పేతాం। తతః, ప్రవాసాదేత్యపుత్రస్యాఙ్గాదఙ్గాదితిద్వాభ్యాంకుమారమభి
 మన్త్ర్యి ॥ అఙ్గాదఙ్గాత్సమ్భవస్తి హృదయా దధిజాయసే । వేదోవై
 పుత్ర్యనామాస్తి సజీవశరదశ్శతమ్ । అఙ్గాభవ పరశుర్భవ హిరణ్య
 మస్తృతమ్భవ । ప్రహునాన్వాహిక్కారే త్రాభిజిహ్మమి నారాయణ
 శర్మక ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవప్రాణమ్ ॥ అఙ్గాదఙ్గా త్సమ్భ

శ్రవణః, (శ్రావణః) శ్రవిష్ఠః, శతభిషజః, (శాతభిషజః) పూర్వప్రోష్ఠ
 పాదః, ఉత్తరప్రోష్ఠపాదః, రైవతః, (అశ్వయుక్) ఆశ్వయుజః,
 అపభరణః, (ఆపభరణః)కృత్తికఃఇతి। అథవ్యవహారనామవిషయే, ద్వ్యక్ష
 రంచతురక్షరంచేతి సమాసోభిప్రేతః, నతురూఢిః, ఇత్యాది, సుదర్శన
 భాష్యేజ్ఞేయః, శ్రీనివాసః, రామకృష్ణః, నారాయణః, వాసుదేవః,
 ఇత్యాదిసమాక్షరేణనిదికశేత్ ॥

పసి..... నారాయణశర్మ॥ కుమారస్య దక్షిణేకర్ణేగ్ని రాయు
 ప్మానితి పంచమన్త్రాః జపేత్ ॥ అగ్నిరాయుష్మాన్స్థవనస్సతిభిరాయు
 ప్మా నేనత్వాయుషా యుష్మన్జగ్రోమి ॥ సోమాయుష్మాన్స్థవన్వధీభి
 రాయుష్మానేన త్వాయుషాయుష్మన్జగ్రోమి ॥ యజ్ఞ ఆయుష్మా
 స్థవదక్షిణాభి రాయుష్మా నేనత్వాయు షాయుష్మన్జగ్రోమి ॥
 బ్రహ్మాయుష్మ తద్భ్రాహ్మణై రాయుష్మతేన త్వాయుషాయుష్మన్
 జగ్రోమి॥ దేవాఆయుష్మ నస్తేమృతే నాయుష్మనస్తేన త్వాయుషా
 యుష్మన్జగ్రోమి ॥ (పుత్రం నిష్పిబ్రత్వాయుర్వై పుత్రమమృతగ్ం
 హిరణ్య మమృతా దేవాయుర్నిష్పిబతి శతమానంభవతి శతాయుః
 పురుష శ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥ నామకరణ
 ముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు । నామకరణ ముహూర్తకాలే సూర్యా
 దీనాం నవానాం గ్రహణామానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు॥

— . త్రియాస్తు : —

*శ్లో॥ మార్గశీర్షేచ వాద్దేవీ పుష్కే పద్మావతీభవేత్ । శ్రీదేవి
 చాపి సావిత్రి భూమిః కళ్యాణికాతథా । సత్యభామా పుణ్యవతీ రూప

*శ్లో॥ మార్గశీర్షేచ.....విదుః ఇతి ॥

చైత్రే-భూదేవీ.

వైశాఖే-కళ్యాణి.

జ్యేష్ఠే-సత్యభామా

ఆషాఢే-పుణ్యవతీ.

శ్రావణే-రూపవతీ.

భాద్రపదే-ఇన్ధమతీ.

వతిన్దుమత్యపి । చన్ద్రావతీచలక్ష్మీచ శ్రీనామ కరణేవిదుః ॥ మాస
నామ్నా, శ్రీవాగ్దేవీ నామ్నీసుత్రీః ॥ నక్షత్రనామ్నా, శ్రీరైవతీ
నామ్నీసుత్రీః ॥ వ్యావహారికనామ్నా, శ్రీకళ్యాణీనామ్నీసుత్రీః ॥
ఇతిలిఖిత్వా, తతః ప్రాణపృతిష్ఠాది షోడశోపచార పూజాఙ్కర్యాత్ ॥

మాసనామ్నా శ్రీవాగ్దేవీనామ్నస్యసి, స్వస్తిదీర్ఘాయుష్మతీభవ'
శతాయుష్మతీభవ ॥ నక్షత్రనామ్నా, శ్రీరైవతీనామ్నస్యసి । స్వస్తి
దీర్ఘాయుష్మతీభవ । శతాయుష్మతీభవ ॥ వ్యావహారికనామ్నా, శ్రీ
కళ్యాణీనామ్నస్యసి । స్వస్తిదీర్ఘాయుష్మతీభవ । శతాయుష్మతీభవ ॥ ఇతి
మాతాపితరౌ తత్రదుపర్యక్షలాః కుమారీ శిరసినిషిపేతాం । తతః,
కుమారీగం సర్వస్మాదితి యజుషాభిమన్త్యై ॥ సర్వస్మా దాత్మనఃసన్
మూర్ఖతాన్తి సాజీవ శరదశ్శతమ్ ॥

అత్యశ్లోకాః.

శ్లో॥ నామాది నాస్తికరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనమ్ । రక్ష
బన్ధన మన్నాది చౌలాద్యఙ్కర మేవచ ॥ సూతకాన్తే ద్వాదశాపే

ఆశ్వయుజే-చన్ద్రావతీ.	మార్గశిర్షే-వాగ్దేవీ.	మాఘే-శ్రీదేవీ.
కార్తికే-లక్ష్మీః.	పుష్యే-పద్మావతీ.	ఫాల్గుణే-సావిత్రి.

ఏవం మాసనామాని నిర్దిశేత్ । నక్షత్రనామవిషయే, పూర్వ
ముక్తమేవ, వ్యావహారిక నామవిషయే ఆయుగక్షరమూకారాన్తా
నీకారాన్తానివాస్త్రీయా ఇతి, । యశోదా, కమలా, అహల్యా, కౌసల్యా,
సుమిత్రా, కళ్యాణీ, భవానీ, పార్వతీతి, అత్యయథా స్వకులాచారం
వ్యవస్థాజ్ఞేయా ॥

స్వస్తివాచన పూర్వకమ్ । సుశ్రీయుతం నామపూర్వం తంజాతంచ
 సమాక్షరైః ॥ కించ ॥ సూతకాస్తే నామకర్మ విధేయం న్యకులోచితమ్ ।
 నామపూర్వస్తు బాలన్య ముక్లశం సుసమాక్షరైః ॥ ఏకాదశే ద్వాద
 శేశాత్రయోదశదినే తథా । షోడశే వింశతాచైన ద్వావింశే వర్ణతః
 కృమాత్ ॥ శ్లో ॥ కాంస్యాది పాత్రార్పిత తండులేమ తజ్జన్మమాసాధివ
 సామచక్షణా । నామాతఃకిర్వం వ్యవహారనామా రేఖాత్రయే సర్వ
 విలేఖనంచ ॥ శరేత్తి బ్రాహ్మణస్యోక్తం వరేత్తి క్షత్రియస్యచ ।
 గుప్త దాసాత్మకంనామ బ్రహ్మం వైశ్య శూత్రయోః ॥ శ్లో ॥ యన్మాసి
 జాయతే పుత్రస్తన్మాసో లిఖ్యతేబుధైః ॥ శ్లో ॥ పుణ్యాహవాచనే నామ్ని
 మధ్యమే స్వస్తి నాచనే । ఉక్తాబాలక నామాస్మై స్వస్తిత్యవ్యతస్మం
 భవేత్ ॥ ఆత్మనామ గురోర్నామ నామాతి కృపణస్యచ । క్రేయ
 స్కామో సగృహ్ణీయా జ్యేష్ఠాపత్య కళత్రయోః ॥ శ్లో ॥ దేవాలయ
 గజాశ్వానాం వృషాణాం వాపికూపయోః । గృహోపకరణానాంచ
 చిహ్నానాం యోషితాం నృణామ్ । కావ్యాదీనాం కవీనాంచ పశ్వా
 దీనాం విశేషతః । రాజప్రసాద సంజ్ఞానాం నామకర్మ విధీయతే ॥
 శ్లో ॥ అనుదాత్తో భవేన్మంత్రం సంబుధ్యస్త మపౌపదమ్ । ఉదాత్తః
 పృథమాస్తస్తు నయేసా వితివర్ణయేత్ ॥

సమాప్తమ్.

అన్నప్రాశనమ్

జన్మనోది వృషేమాసే, శుభేదినే, పుణ్యాహం వ్రతి
 సరమాభ్యుదయకం, బ్రాహ్మణానాం, భోజనేనసహ విధాయ, కర్తవ్యే
 నేమంకుమార మన్నప్రాశనేన కర్మణా సగ్గస్కరిష్య ఇతి నజ్కల్ప్య ॥
 కుమారం పత్నించ దక్షిణపవేశ్య, స్వయముత్తరత ఆసీనః
 ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ మమకుమారం
 సర్వదా మృష్టాన్నప్రాశన మన్నాద్యాది నర్వకామ్యథా ఫలసిద్ధ్యథా
 మన్న ప్రాశనేనకర్మణా సగ్గస్కరిష్యే ॥ అన్నప్రాశనాన్త్యేన ఆదౌ
 రక్షణాథాం రక్షాబంధనం కరిష్యే ॥ తదన్తః షోడశోపచార పూజాం
 కరిష్యే ॥ రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార
 పూజాంకుర్యాత్ ॥ బ్రహ్మశాస్త్రమేతి విధివద్రక్షాబంధనం కుర్యాత్ ॥
 బ్రహ్మశాస్త్రమ ఉత్తరభృద్వర్షార్ధ వృష్టియం త్రిష్టుభాజ శుభితముగ
 వీరమ్ । ఇన్ద్రస్సోమేన పచ్చదశేన మధ్యక్షిదంవాతేన సగరేణరక్ష ॥
 రక్షాబంధన ముహూర్త.....ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ ఆచమ్య-పూర్వోక్త
శుభతిథౌ, మమకుమారస్య అన్నప్రాశనాన్త్యేన తూష్టి
 మాచమనాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథాం నవతస్తుధారణంకరిష్యే ॥
 నవతస్తు దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం
 కుర్యాత్ ॥ నవోనవేతి నవతస్తుధారణం కుర్యాత్ ॥ నవోనవోభవతి
 జాయమానోహ్నిం కేతురుషసా మేత్యగ్రే । భాగందేవేభ్యో విదదా
 త్వాయర్పితస్సమాసిరతి దీర్ఘమాయుః ॥ నవతస్తుధారణ ముహూర్త

.....ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ దధిమధు ఘృతోదనాని సగ్ంస్సృజ్య
 కాగ్ంసేన, భూరపామితి చతస్సృభి స్సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్ ॥
 తైత్తిరీయేణ మాగ్ంసేనేత్యేకే ॥ భూరపా న్నోషధీనాగ్ం రస్తం
 ప్రాశయామి శివాస్తఆప ఓషధయస్సన్వన మీవాస్త ఆప్తఓషధ
 యస్సస్తు నారాయణశర్మ ॥ భువోపాన్వోషధీనాగ్ం.....
 నారాయణశర్మ ॥ సువరపాన్వోషధీనాగ్ం నారాయణ
 శర్మ ॥ భూర్భువస్సువరపా న్నోషధీనాగ్ంనారాయణ
 శర్మ ॥ ఇతి సకృత్ప్రాశ్య ॥ తూష్టి మాచమ్య ॥ అన్నప్రాశన
 ముహూర్త.....ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

అత్రశ్లోకాః

శ్లో॥ నామాది నాస్థికరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనం । రషా
 బన్ధన మన్నాది చౌలాద్యజ్కుర మేవచ ॥ శ్లో॥ యుగ్మేషు మాసే
 షుచ షష్ఠమాసాత్సంవత్సరేవానియతం శిశూనాం । ఆయుగ్మమాసేషుచ
 కన్యకానాం నవాన్నసంప్రాశన మిష్టమేతత్ ॥ శ్లో॥ షష్ఠేమాసి
 బ్రాహ్మణా భోజయిత్వా విప్రైస్తైరే వాశిషో వాచయిత్వా ।
 పాత్రేమధ్యాజ్ఞాన్న దధ్యాదియుక్తం చానేమన్త్రాణాం సకృత్ప్రాశ
 యేత్తమ్ ॥ దేవతాపురతస్తస్య ధాత్ర్యుత్సంగ గతస్యచ । ఆలం
 కృతస్య దాతవ్య మన్నంపాత్రేతు కాంచనే ॥ మధ్యాజ్ఞకనకోపేతం
 ప్రాశయే త్ప్రాయసంతుతత్ ॥ కృతప్రాశ మథోత్సంగా ద్ధాత్రీబాల
 మథస్సృశేత్ ॥ శ్లో॥ తస్యాగ్రతోధవిన్యస్య శిల్పభాండానిసరస్యః ।
 శస్త్రాగ్ని చైవవస్త్రాగ్ని తతఃపశ్యేత్తులక్షణమ్ ॥ ప్రథమంయత్స్పృశేద్బాల
 స్తతోభాండం స్వయంతథా । జీవికాతస్యబాలస్యతేనైవతు ధవిష్యతీతి ॥

సమాప్తమ్.

అథ - బోధాయనోక్తా జ్ఞురారోపణమ్

చౌలాది శుభకార్యాణాం పూర్వతశ్చైల, శరాగ్ని, దివసేషు
శుభేహని సద్యోవా తత్తత్కర్మ విద్యుక్తకాలే పుణ్యాహం ప్రతిసరం
విధాయ తత్తత్కర్మాజ్ఞభూత మజ్ఞురారోపణాఖ్యం కర్మకరిష్య ఇతి
సంజ్ఞుల్పః ॥

దర్శిష్యా సీనోదర్భాః ధారయమాణః పత్నీం కుమారం
చోత్తరత ఉపవేశ్యస్వయం దక్షిత ఆసినః ప్రాణానాయమ్య ॥

పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, శ్రీమాఁగోత్రః
నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతః । శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య
ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీవరమేశ్వర
ముద్దిశ్య శ్రీవరమేశ్వర పీత్యథాఁ మమకుమారస్యనారాయణ నామ
ధేయస్య చౌలోపనయనాజ్ఞ భూతం (మమకుమార్యాః, కళ్యాణీనామ
ధేయాయాః, వివాహాజ్ఞభూతమ్) పూర్వేద్యుక ర్తవ్యం మగ్గళాచార
ప్రాప్త్యథాఁ బ్రహ్మణమిత్యాది దేవతాహ్వనాథాఁ, ప్రజాకామాది
చతుష్కామ్యాథాఁ ఫలసిద్ధ్యథాఁ, బోధాయనోక్త ప్రకారేణాజ్ఞురా
రోపణాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ అజ్ఞురా రోపణాజ్ఞత్వేన ఆదారక్ష
ణాథాఁ రక్షాబంధనంకరిష్యే ॥ తదగ్గ బోధశోపచార పూజాంకరిష్యే ॥
రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజా
జ్ఞుర్యాత్ ॥ విశ్వేత్రాత ఇతి విధివద్రక్షాబంధనం కుర్యాత్ ॥

విశ్వేతాత్రే.....ఋషిబంధవే ॥ రక్షాబంధన మహూర్త...
ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ సమేతుచౌదేశే గోమయేన గోచర్యమాత్రం
 స్థండిల్యముపలివ్య. అద్విరభ్యుక్ష్య. గన్ధపుష్పాక్షతై స్సంప్రకీర్య ॥
 తిలమాష ముద్గసర్వప వ్రీహీయథగోధూమ యావనాశప్రియజ్ఞా కుశుత్థ
 కోద్రవ చణకశ్యామాక నీవారాఖ్య చతుర్దశౌషధీ ర్ద్వాదశవా యావ
 త్సంభవం గృహీత్వా ॥ కర్తుఃపురతః పశ్చపాలికా స్సౌవర్ణ రజత
 తామ్ర మృణ్మయైర్వా యథానమ్మవం గృహీత్వా ॥ దూర్వా
 మశ్వత్థపత్రంచ శిరిషం బిల్వపత్రకమ్ । తాసాంమూలేషు బద్ధ్వియా
 చ్చ్యేతనూత్రేణ వేష్టయేత్ ॥ మధ్యే చతుర్ముఖంవింద్యా త్సూర్యే
 వజ్రణమేవచ । దక్షిణేచ యమంవింద్యా త్పశ్చిమే వరుణంతథా ।
 ఉత్తరే శశినంవింద్యా త్పాలికా స్థాపనంక్రమాత్ ॥ పశ్చిమ మృత్తి
 కాంచైవ గోయమంచ తథైవచ । ఏతాని ప్రక్షిప్తేత్తాసు పాలికాసు
 యథాక్రమమ్ ॥ శుద్ధప్రదేశే భూమిర్భూమ్నోతి భూమి మభిమన్త్యి ॥
 భూమిర్భూమ్నాద్యో ర్వత్తిజాన్తరిక్షం మహితాః । ఉపస్థేతేదేవ్యదితేగ్ని
 మన్నాదమన్నా ద్ధ్యాయ దధే । ఆయజ్ఞాః పృశ్చి రక్రమీ దననన్త్యా
 తరమ్మనః । వీతరంచ ప్రయన్తువః । త్రిగంశద్ధా మవిరాజతి వాక్పత్ర
 జ్ఞాయ శ్శియే । ప్రత్యస్య వహద్యుభిః । అన్యప్రాణా దపానత్యన
 శ్చరతి రోతనా । వ్యఖ్యన్మహిషస్సువః । యత్వా క్షుధఃపరోవప
 మన్యునాయదవర్త్యా । సుకల్పమగ్నే తత్రవపునస్త్యో ద్దీపయామసి ।
 యత్రేక్షున్య పరోవస్య పృథివీమనుదర్శ్యసే । ఆదిత్యావిశ్వేతధేవా

వసవశ్చ సమాభరణమ్ । మనోజ్యోతిర్జ్వలతా మాజ్యంవిద్భిన్నం యజ్ఞగ్ం
 సమిమందధాతు । బృహస్పతిస్తనుతా మిమంసో విశ్వేదేవా ఇహమా
 దయన్తామ్ । సప్తతేఅగ్నే సమిధస్సప్తజిహ్వ స్సప్తర్షయస్సప్త ధామ
 ప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్త ధాతావ్యయజన్తి సప్తయోసి రాప్య
 ఇస్వా ఘృతేన ॥ పునర్మాదానివర్తస్య పునరగ్న ఇషాయషా । పునర్మః
 పాహి విశ్వతః ॥ సహరయ్యా నివర్తస్వాగ్నే వినస్యస్వధారయా
 విశ్వప్నియా విశ్వతస్సరి । లేకస్సలేకస్సు లేకసేనఆదిత్యా ఆజ్యం
 జుష్టాణావియన్తు కేతస్సకేతస్సు కేతసేనఆదిత్యా ఆజ్యంజుష్టాణా వియన్తు
 వివస్వాగ్ం అదితిదేవవజ్జాత్రిసేన ఆదిత్యా ఆజ్యంజుష్టాణా వియన్తు ॥
 భూమిధేకనురితి భూమింప్రాధక్య । భూమిధేకను ర్ధరణీలోకధారిణీ ॥
 ఉద్భృతాసీతి ఖనిత్వా ॥ ఉద్భృతాసివరా హేణక్రష్టన శతభాహునా ॥
 అపశపస్పృశ్య । మృత్రికేహనమే పాపమితి మృదమభిమన్త్యి ॥
 మృత్రికేహనమే ప్రాపంయన్త్రయాదుష్కృతంకృతమ్ । మృత్రికే బ్రహ్మ
 దత్తాసికా శ్యపేనాభి మన్త్రితా । మృత్రికేదేహమే పుష్టింత్రయినర్య
 ప్రతిష్ఠితమ్ । మృత్రికేప్రతిష్ఠితే సర్వంతన్మేనిర్బుద మృత్రికే । తయా
 హతేనపాపేన గచ్ఛామి పరమాజ్ఞతిమ్ ॥ గాయత్ర్యాద్భిః ప్రోక్ష్య ।

ఓంఘార్పు ప్రస్సువః । తథస్పృశితుర్వరేణ్యం భగ్గోదేవస్య ధీమహి । ధియో
 యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ దేవస్యత్వేతి మృదమాదాయ ॥ దేవ
 స్యత్వా సప్తితుఃప్రసవే శ్వినోర్భాహుభ్యాం పూష్టోహస్తోభ్యా మాదదే ।
 ఓంఘార్పు వస్సువరోమితి పంచపాలికాసు మృదంపూరయేత్ ॥
 ఓంఘార్పు ప్రస్సుప్తరోమ్ ॥ పాలికాసు కించిత్కించి దుదకం సంప్రోక్ష్య ।
 యాజ్ఞాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన ఓషధీరభిమస్యై ॥ యాజ్ఞాతా
 ఓషధయో దేవేభ్యశ్రియుగంపురా । మన్దామిబ్రఘ్నాజ్ఞా మహాగ్ం
 శతంధామాని నప్తవ । శతంవో అమృధామాని నహస్ర ముతవోరుహః ।
 అథాశతక్రత్వో యూయహిమంమే అగ్రదఃకృత । పుష్పావతీఃప్రసూవతీః
 ప్రతినీరప్తలాక్షత । అశ్వాఇవసజితస్వరీ ర్విరుధఃపార యుష్ణవః । ఓషధీరీతి
 మాతరస్తద్యో దేవీరుపబ్రువే । రసాగ్ంసి విష్ణుతీరీతరవ శ్చాతయ
 మానాః । అశ్వత్థేవో నిషదనం ప్రథేవోపస్తతిఃకృతా । గోభాః ఇత్కి
 లానథ యథ్సనవథ పూరుషమ్ । యదహం వాజయన్నిమా ఓషధీర్
 హస్తాదదధే । ఆత్మాయశ్మస్యనశ్యతి పురాణీవ గృభోయథా । యదో
 షధయస్తృజ్జచ్ఛనే రాజానస్తమితావివ । విప్రస్సృశ్చ్యతే బిషగ్రక్షోహ
 మీవ చాతనః । నిష్కృతిర్నామవో మూతాథా యూయగ్గౌస్త
 నజ్కృతీః । సరాఃపత్రతిణీ స్థనయద్రామయతి నిష్కృత । అన్యో

అన్య మవత్సన్యాన్యస్యా ఉపావత । తాస్సర్వాః ఓషధయ స్సంవిదానా
 ఇదంమే ప్రావలావచః । ఉచ్ఛష్టా ఓషధీనాం గావోగోష్ఠా దివేరతే ।
 ధనగ్ంసనిష్యన్తీనా మూత్మానం తవపూరుష । అత్తివిశ్వాఃపరిష్ఠా సేన
 ఇవప్రజమక్రముః । ఓషధయఃప్రాచుచ్య వుర్యత్కించ తనువాగ్ంరపః ।
 యాస్త ఆ తస్థురాత్మానం యా ఆవి విశుఃపరుఃపరుః । తాస్తేయక్షుం
 విభాధనా ముగ్రోమధ్య మశీరివ । సాకంయక్షు ప్రపతశ్యేనేన కికిదీ
 వినా । సాకంవాతన్యరాజ్యా సాకంనశ్య నిహాకయా । అత్వాపతిగ్ం
 సోమవతి మూర్ధయన్తీ ముదోజసమ్ । ఆవిత్ప్రిసర్వా ఓషధీరస్మా అరిష్ట
 తాతయే । యాఃఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయశ్చ పుష్పిణీః బృహ
 స్పతిప్రసూతా సానోముజ్చన్త్య త్వగ్ంహసః । య ఓషధయ సోమ
 రాజ్ఞీః ప్రవిష్టాఃపృథివీమను । తాసాంతవసుస్యత్తమా వణోజీవాత
 వేసువ । అవపత నీరపదద్వివఓషధయఃపరి । యంజీవమృశ్చవామహై నస
 రిష్యాత్తి పూరుషః । యాశ్చేదముశృణ్వన్తి యశ్చదూరం పరా
 గతాః । ఇహస్సక్లత్యతాస్సర్వా అస్మైసందత్త భేషజమ్ । మావోషథ
 నితా యస్మైతాహం ఖనామివః । ద్విపచతుష్ప దస్మాత్కగ్ం సర్వపు
 స్త్వనాతురమ్ । ఓషధయస్సంవదన్తే సోమేన స్వహరాజ్ఞా । యస్మై

కరోతి బ్రాహ్మణస్తగం రాజన్వారయామసి ॥ క్షీరేణప్రక్షాళ్య ।
 యథాక్రమం వాపయేత్ ॥ బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రజాపతేనత్వదేతానితి
 మధ్యమపాలికాయాం బీజాన్వాపయేత్ ॥ బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమం
 పురస్తా ద్విసీమతస్సురుచో తేనఆవః । సటుద్నియా ఉపమాతన్య విప్రా
 స్సతశ్చయోనిమసతశ్చ వివః ॥ ప్రజాపతేనత్వ దేతాన్యన్యోవిశ్వా
 జ్ఞాతాని వర్తితాబభూవ । యత్కామాసే జుహుమన్సోఅస్తు పయగ్
 స్యామ పతయో రయీణామ్ । యతఇన్ద్ర భయామహే స్వస్తిదావిశ
 స్పతిరితి ప్రాచ్యామ్ । యతఇన్ద్ర భయామహే తతోనో అభయఙ్కృధి ।
 మఘవశ్చగ్ధితవతన్న ఊతయేవిద్విషో విమృధోజహి ॥ స్వస్తిదా
 విశస్పతిరప్యిత్రహా విమృధోవశి । వృషేన్ద్రఃపురవతున స్వస్తిదా అభ
 జ్కరః ॥ ఇమంయమం యమాయేతి దక్షిణస్యామ్ ॥ ఇమంయమ
 ప్రిస్తర మాహిసీదాగ్లేరోభిః పితృభిస్సంవిధానః । ఆత్వామస్త్రాః కవిశ
 స్తావహా నైవినారాజన్ హవిషామాదయస్వ ॥ యమాయసోమగ్ం
 సునుత యమాయజుహుతా హవిః । యమగ్ంహ యజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్ని
 దూతోఅరఙ్కృతః ॥ ఇమంమేవరుణ తల్వాయామితి ప్రతిచ్యామ్ ।

ఇమం మేవరుణ శ్రుధీహవ మద్యాదమృదయ । శ్వామవస్సురాచకే ॥
 తలాయామి బ్రహ్మణా వన్దమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః ।
 అపేదమానో వరుణేహజో ధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుఃప్రమోషీ ॥
 సోమోధేను మాప్యాయస్వ త్యుదీచ్యామ్ ॥ సోమోధేనుగ్ం సోమో
 అర్వస్త మాశుగ్ంసోమోవీరం కర్మణ్యందదాతు । సాదన్యం విదధ్యగ్ం
 నభేయం విత్తుశ్శృవణం యోదదాశదస్మై ॥ ఆప్యాయస్వసమేతుతే
 విశ్వతస్సోమ వృష్టియమ్ । భవావాజన్య నక్షత్రే ॥ ఆపోహిష్ఠా మయో
 భువఇతి తిస్సభిర్ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకాఇతి చతస్సభిః పవ
 మానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనాద్భిర్భాజయేత్ ॥ ఆపోహిష్ఠా
 మయోభువ సానక్షిర్జేదధాతన । మహేరణాయచక్షసే । యోవశ్శివత
 మోరస్తస్య భాజయతేహనః । ఉశతీరివమాతరః । తస్మాఅరణ్య
 మామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపో జనయథాచనః ॥ హిరణ్య
 వర్ణా శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః క్షశ్యపోయాస్విన్ద్యః । అగ్నియా
 గర్భం దధిరేవిరూపా సానఆప్ శ్శగ్ంస్యోనాభవన్తు ॥ యాసాగ్ంరాక్షా
 వరుణోయాతిమ ధ్యేసర్వాస్య తేఅవపశ్యన్జనానామ్ । మధుశ్చుతశ్చుచ
 యోయాఃపావకాసానఆప్శ్శగ్ంస్యోనాభవన్తు । యాసాన్జేవాదివిక్రణ్వన్తి

భక్షంయాఅనరితే బహుధాభవన్తి । యాఃపృథివీం పయస్సోష్ఠన్తి శుక్రా
 స్రావతప్రశ్నగ్గ్ స్తోనాభవన్తు ॥ శివేనమాచక్షుషా పశ్యతాపశ్చివయా
 తనువోపస్పృశ తత్వచంమే । సర్వాగ్ం అగ్నిగ్ంరపుష్పదో హువేవో
 మయివర్చో బలమోక్షౌ నిధత ॥ పవమానస్సుప్రజానః । పవిత్రేణ
 విచర్షణిః । యఃపోతా సపునాతుమా । పునస్తుమాదేవజనాః । పునస్తు
 మనవో ద్రియా । పునస్తువిశ్వఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణ
 పునాహిమా । శుక్రేణదేవదీద్యత్ । అగ్నేక్రత్వా క్రత్వాగ్ంరను ॥
 యతేవపిత్ర మర్చిషీ । అగ్నేవితత మన్తరా । బ్రహ్మతేన పునీమహే ।
 ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణ నవేనచ । ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే
 వైశ్వదేవీపునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యైబహ్వి స్తనువో వీతపృష్ఠాః ।
 తయామదన్త స్సధమాద్యేషు । పయగ్గ్స్యామ పతయోరయ్యాణామ్ ॥
 వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మాపునాతు । వాతఃప్రాణేనే వీరోమయోభూః ।
 ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞి యేమాపునీతామ్ ।
 బృహద్భిస్సవి తస్రృభిః । వర్షిషేదేవ మన్మథిః । అగ్నేదక్షైః పునా
 హిమా । యేనదేవా అపునత । యేనావో దివ్యజ్కుశః । తేనదివ్యేన
 బ్రహ్మణా ॥ ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । యఃపావహ్మనీ రధేతి ।

ఋషిభిస్సమృద్ధ తగ్గంరసమ్ । నరభిస్సమృద్ధ మృతమ్ । స్వదితం
 మాత రిశ్వనా । ప్రావమానీర్యో అధ్యేతి । ఋషిభిస్సమృద్ధ తగ్గంరసమ్ ।
 తస్మై సరస్వతీదుహే । క్షీరగం సర్వభూతదాదకమ్ । ప్రావమానీ స్వస్తి
 స్వయనీః । సుమహాహి పయస్వతీః । ఋషిభి స్సమృద్ధ తోరసః
 భాహ్మణే వ్యవృత్తగంహితమ్ । ప్రావమానీ ర్దిశస్తునః । ఇమంతోక
 మథోత్తమమ్ । కామాన్సమృద్ధయస్తునః । దేవీదేవై స్సమాభృతాః ।
 ప్రావమానీ స్వస్వయనీః । సుమహాహిమృతశ్చతః । ఋషిభిస్సమృద్ధ
 తోరసః । భాహ్మణే వ్యవృత్తగంహితమ్ । యేనదేవాః ప్రవిత్రేణ ।
 అత్మానం పునసతేనదా । తేనసహస్రధారేణ । ప్రావమాన్యఃపునస్తుమా ।
 ప్రాజ్ఞాపత్యం ప్రవిత్రమ్ । శత్రోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేనబ్రహ్మ
 విదోవయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీ సహమా
 పునాతు । సోమస్వస్త్వా పరుణస్తపిచ్యా । యమోరాజావ్రమ్భణాభిః
 పునాతుమా । జాతవేదా మోర్తయన్త్యాపునాతు ॥ శుద్ధాభిస్సిక
 రాభిః వ్రచ్చాద్య । పంచగవ్యేన పుణ్యాహజలేనవా ప్రోక్షయేత్ ॥
 మధ్యమపాలికాయాం వ్యాహృతిభిర్భృహ్మణం వ్రజాపతింగం హిరణ్య
 గర్భం చతుర్ముఖ మావాహయేత్ ॥ ఓంభూః, బ్రహ్మణమావాహ
 యామి ॥ ఓం భూవః, వ్రజాపతిమావాహయామి ॥ ఓంగంస్తువః,

హిరణ్యగర్భమావాహయామి ॥ ఓం భూర్భువస్సువః, చతుర్ముఖ
మావాహయామి ॥ వజ్రీణగ్ం శచీపతిమిన్ద్రగ్ం శతక్రతుమిత్యేతాభి
రేవప్రాచ్యామ్ ॥ ఓంభూః, వజ్రీణమావాహయామి ॥ ఓంభువః,
శచీపతిమావాహయామి ॥ ఓగ్ంసువః, ఇన్ద్రమావాహయామి ॥

ఓం భూర్భువస్సువః, శతక్రతుమావాహయామి ॥ యమంవైవస్వతం
పితృపతిం ధర్మరాజ మిత్యేతాభిరేవ దక్షిణస్యామ్ । ఓం భూః, యమ
మావాహయామి । ఓం భువః, వైవస్వతమావాహయామి । ఓగ్ం

సువః, పితృపతిమావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః, ధర్మరాజ
మావాహయామి ॥ వరుణం ప్రచేతసగ్ం సురూపిణ మపాంపతి
మిత్యేతాభిరేవ ప్రతీచ్యామ్ । ఓంభూః, వరుణమావాహయామి । ఓం
భువః, ప్రచేతసమావాహయామి । ఓగ్ంసువః, సురూపిణమావాహ

యామి । ఓంభూర్భువస్సువః, అపాంపతిమావాహయామి ॥ శశినం
నిశాకరమిన్ద్రగ్ం సోమమిత్యేతాభి రేవోదీచ్యామ్ ॥ ఓంభూః, శశిన
మావాహయామి । ఓం భువః, నిశాకరమావాహయామి । ఓగ్ం

సువః, ఇన్ద్రమావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః, సోమమావాహ
యామి ॥ అథఇన్ద్రాద్యష్ట దిక్పాలకా నావాహయామి ॥ ఇన్ద్రం

వోవిశ్వతన్తరి హవామహేజనేభ్యః । ఆస్మాకమస్తు కేవలః ॥ ఇన్ద్రం
లోకపాలక మావాహయామి స్థావరయామి పూజయామి ॥ అగ్నిం

దూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసమ్ । అన్యైర్జ్ఞస్య స్తుక్ర

తుమ్ ॥ అగ్నిలోకపాలక మావాహయామి స్థావయామి పూజ
యామి ॥ యమాయ సోమగ్ంసునుత యమాయ జుహురాహవిః ।

యమగ్ంహ యజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరజ్ఞతః ॥ యమలోక
పాలక మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి ॥ మోషణః

పరాపరా నిర్ఋతిర్ దుర్హణావధీత్ । పద్విష్ట తృష్టయానహ ॥
నిర్ఋతిం లోకపాలక మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి ॥

ఇమంమేవరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచమృదయ । త్వామవస్మ్యురాచకే ॥ వరు

ణంలోకపాలక మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి ॥ తవవాయవృత
స్పతే త్వష్టర్ణా మాతరద్భుత । అవ్రాం స్యావృణీమహే ॥ వాయుం

లోకపాలక మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి ॥ సోమోదే
నుగ్ం సోమోఅర్వన మాశుగ్ం సోమోపీరం కర్మణ్యందదాతు । సాద

న్యం విదధ్యగ్ం సభేయం పితృశ్శ్రవణం యోదదాశదస్మై ॥ కుబేరం

లోకపాలక మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి ॥ తమీశానం

జగత్ సస్థుషస్పతిం ధియంజిన్వమవసే హూమహేవయమ్ । పూషానో

యత్రా వేదసామనద్వృధే రక్షితాప్రాయు రదభిస్సస్సయే ॥ ఈశానం

లోకపాలక మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి ॥ ఊర్ధ్వ

క్షిప్తే ఉతయేతిష్ఠా దేవో నసవిలా । ఊర్ధ్వోవాజస్య సనితాయ దంజి

భిర్వాసుద్వి ర్విహ్వాయామహే ॥ ఊర్ధ్వపురుష మావాహయామి
 స్థాపయాము పూజయామి ॥ స్తోనాపృథివి భవాన్మక్షరానివేశసి ।
 యచ్చానశ్శర్మ స్తవథాః ॥ వృధివీ మావాహయామి స్థాపయామి
 పూజయామి ॥ అథైనానావాహ్య వస్త్రేణావేష్ట్య ॥ తదజ్జప్రాణప్రతి
 స్థాపనంకరిష్యే ॥ ఓం ఆసునేతే పునరస్మాను స్థాన ముప
 హ్వయతే ॥ బ్రహ్మదివంచపాలక దేవతాభ్యోనమః ఇన్ద్రాద్యష్టదిక్పా
 లక దేవతాస్సు స్థిరాభవన్తు- వరదాభవన్తు- సుముఖాభవన్తు- సుప్రసన్నా
 భవన్తు- స్థిరాసనం కుర్వన్తు బ్రహ్మదిపచ్చపాలక దేవతాభ్యోనమః ఇన్ద్రా
 ద్యష్టదిక్పాలక దేవతాభ్యోనమః ద్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజా
 జ్కుర్యాత్ ॥ అముష్మైనమోముష్మై నను ఇత్యథైనా నుపతిష్ఠతే ॥

శ్లో॥ నమోస్తు బ్రహ్మణేతుభ్యం నమస్తుభ్యం చతుర్ముఖ ।
 అజ్కురార్పణకం కర్మ సఫలం కురుమేప్రభో ॥ నమోస్తువజ్రిణే
 తుభ్యంనమస్తుభ్యం శచీవతే । శోభనాని సురాధీశ ప్రవృద్ధిజ్కురుమే
 ప్రభో ॥ భాస్కరాయ నమస్తుభ్యం ధర్మరాజాయతేనమః । శోభ
 నాని మహారాజాః ప్రవృద్ధిజ్కురుమేప్రభో ॥ పరుణాయ నమస్తుభ్యం
 ప్రతిద్యాః పతయేనయః । అపాంపతే శోభనాని ప్రవృద్ధిజ్కురుమే
 ప్రభో ॥ నమోస్తు శశినేతుభ్య ముదీద్యాః పతయేనమః శోభనా
 నాం ప్రవృద్ధింమే కురుస్సోమ నమోనమః ॥ తతస్సాజ్కురాః పాలికా
 వేదికాయాశ్చతుష్కోణేషు సంస్థావ్య । దినేదినే షోడశోపచార పూజా
 జ్కుర్యాత్కర్మాన్తే ఉద్వాసయేత్ ॥ త్రిరాత్రం పంచరాత్రంవా

సప్తరాత్ర మథాపివా । శోభనం దినమారభ్య పూర్వంచైవాజ్ఞు-
రార్పణమ్ ॥ దిశామృతీనామ నమస్యామి సర్వకామ ఫలప్రదాన్ ।
కుర్వన్తు సఫలంకర్మ కుర్వన్తు సతతంశుభమ్ ॥ ఇతి ప్రాధానాం
సమర్పయామి ॥ ఏతాఃకర్మాక్షం సురక్షితం గోపాయేత్ ॥
అసప్తరాత్రా త్రృణాకామ అపఞ్చరాత్రా తృణకామ అత్రిరాత్రా
దన్యాద్యకామ స్సద్యస్కాల ఆయుష్కామో వృద్ధికామశ్చ సర్వకర్మభ్యః
పూర్వేష్య రాభ్యుదయక బ్రాహ్మణభోజనం కుర్యాదిత్యాహ భగవా
న్సోధాయనః ॥

పుత్రీ వివాహే అత్రదేవతాహోవనం కుర్యాత్

సమూర్ణమ్.

అయమజ్ఞానారోగ విధిరేక ఏవ సబోధాయనోక్తం ॥ కిన్తు ॥
అజ్ఞానారోగ, ప్రతిసరబన్ధన, నాకబలి, దత్తహోమోదకశాన్తి
గృహసుఖ మహాన్యాస ఆయుష్యహోమ దేవపూజాది విధయో
బహవస్సన్తి, అపస్తమ్బేన, అజ్ఞానారోగ ప్రతిసర బన్ధనాద్యన్తుక్తే,
తస్మాత్ శ్రీమదాపస్తమ్బస్య అనుక్తమవిరుద్ధ మన్యతోగ్రాహ్యమితి
అనుజ్ఞాదానాత్, శ్లో॥ యస్యకస్య ప్రయోగస్యా ప్యభావే స్వస్వ
సూత్రకే । బోధాయనమతం కృత్వా స్వనూత్ర ఫలభాగ్భవేదితి,
కాత్యాయనవచనాచ్చ, బోధాయనోక్త ప్రకారేణ, పూర్వోక్తా అప-
స్తమ్బీయై రప్యవశ్య మనుష్ఠాతవ్యా ఏవ ॥

అతః, అఙ్కరారోపణ సమన్వి శ్లోకాః

శ్లో॥ కర్తవ్యో విధితోఙ్కరార్పణ విధిశ్చాలాది కర్మాదితో
రాత్రిష్యేవ శరాగ్నితైలగణనా స్యేతాసుసద్యోభవా । రిక్తాపర్య విష
ప్రదోషరహితే వారేభుభానాంగృహే క్షిప్రస్వాతి మృదుద్రువాసుర
మథా విష్ణుత్రయాభ్యోదుషు ॥ సర్వేషు ముక్తశేష్యాదా వఙ్కరార్పణ
మిష్యతే । పూర్వంవా త్రిదినేనైవ దివసేపంచ మేపివా ॥ పంచాక్ష
శుద్ధదివసే బీజనక్షత్ర సంయుతే । సహమక్షక మోషాద్యై రివిప్రైః
పుణ్యాన్లనాదిభిః । స్వగ్రామా ల్పాగ్నిగుడగవాతు మృత్తికానయనం
శుభమ్ ॥ సాయాహ్నే శుభలగ్నేచ సర్వబీజాని వాపయేత్ ॥
దీపానామధీపస్సామ స్తస్మాద్రాత్రాతు వాపయేత్ ॥

గ్రన్థాంతరే । శ్లో॥ యాజ్ఞాతా ఇత్యనువాక జపస్తద్బీజ వాప
నమ్ । కర్తవ్యం ముక్తశేష్యేత ద్దివావా యదివానిశి ॥ స్వగ్రామా
ల్పాగ్నిహిర్వాగం మృత్తికాథం వజ్రేతత్రతః । కుద్ధారేన ఖనిత్వాత్ర
మృదంసంగృహ్య శోభనామ్ ॥ వర్మికమృత్తికాం శుద్ధాం గోమయం
సికలాంతథా । సాధారణాని పాత్రాణి పంచవంశ మయానిచ । సౌ
మ్యాని వైకరీరాణి శుత్యుక్తత్వా చ్చుభానిచ । చతుష్కోణేషు
చల్వారి మధ్యేచైకం వినిక్షిపేత్ ॥ తత్రన్మంత్రై స్సమభ్యర్చ్య తేషు
బీజాని వాపయేత్ । బ్రహ్మేన్ద్ర యమతోయేశ శశిః పాత్రదేవతాః ।
సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం మృణ్మయం వైణవం తథా ॥ తిలమాష
వీరీహియవాః ప్రియంబు వోణు గోధుమాః ॥ ఏతే సప్తగ్రామ్యాః ॥

శ్లో॥ వేణుశ్యామాక సీవారా జర్తిలాశ్మగ వీదుకాః । మర్కటాశ్చ
కుశుత్థాశ్చ సప్తారణ్యాః ఫిక్తిర్తిలాః ॥

స్తవగ్రామ్యా ఓషధయ స్తప్తారణ్యాః ॥ ఇతిశుతేః ॥

శ్లో॥ దీక్షయా మభిషేకేతు నవవేశ్మప్రవేశనే । శాంతుత్స
వేషు నర్వత్ర విదధ్యా రజ్కురక్రియామ్ ॥ చౌలోపనయన గోదాన
స్నానోద్వాహ ప్రవేశనే । ఆధాన సోమయోదేవ ప్రతిష్ఠాదిషు
వేష్యతే ॥ కర్తవ్యా ముక్లశేష్యాదౌ ముక్లశీయాజ్కుర క్రియామ్ ॥
గర్భిణీగర్భసంస్కారం జాతకర్మచ నామచ । హిల్వాజ్కురార్పణం
కుర్యా దన్యత్ర శుభకర్మసు ॥ వాస్తుకర్మణి చూడాయాం తథోప
నయనేదివా । అంకురార్పణ మన్యత్ర రాత్రౌకుర్యా చ్చుభంభవేత్ ॥

నమాప్తోయమ్.

చౌలమ్.

జన్మనోధి తృతీయేవషే ఉదగయనే పునర్వస్వోః శుభేహనివా
పుణ్యాహం ప్రతిసర మజ్కురాభ్యుదయకం బ్రాహ్మణానాం భోజనేన
సహ విధాయ కర్తవ్యేనేమం సుమారం చౌలేనకర్మణా సగ్గ్స్కరిష్య
ఇతిసంకల్ప్య ॥ కుమారింపత్నించ దక్షిణత ఉపవేశ్య । స్వయముత్త
రత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ
మమకుమారం, ఆయుర్వర్షోయశో బలాభివృద్ధ్యథాం, కేశానాం
సర్వదా స్నిగ్ధత్వ కుసుమగర్భత్రయ సిద్ధ్యథాం, చౌలేనకర్మణా సగ్గ్
స్కరిష్యే । చౌల కర్మాజ్గత్యేన ఆదౌరక్షణాథాం రక్షాబంధనంకరిష్యే ।

తదగ్ని ధోదశోపచార పూజాఙ్కరిష్యే । రఞ్జాబన్ధన దేవతాభ్యోనమః
 ధ్యానావాహనాది ధోదశోపచార పూజాఙ్కర్యాత్ ॥ బృహత్సా
 మేతి విధివద్రఞ్జాబన్ధనం కుర్యాత్ ॥ బృహత్సామ । ఉద్గ్రీభృద్వృద్ధ
 వృష్టియం త్రిష్టుభాజశ్శుభిత ముగ్రవీరమ్ । ఇన్ద్రస్సోమేన పంచదశేన
 మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరష ॥ రఞ్జాబన్ధన ముహూర్త స్సుముహూ
 ర్తోస్తు । రఞ్జాబన్ధన ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహణా
 మానుకూల్య ఫలిసిద్ధిరస్తు ॥ ఆచమ్య పూర్వోన్మేషాణ.....శుభ
 తిథౌ మమకుమారస్య చౌలహోమఙ్కరిష్యే । తదగ్ని అగ్నిప్రతిష్ఠా
 వసన్త్యురిష్యే । బ్రాహ్మణానాంభోజన మపాయనవద్ధోమ స్వీచవ
 దగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రాసాదనానే, యనకుశజలద్వయ శలా
 లుగ్ధవృత్తికాదర్పపుంజిలాఙ్గకృచ్ఛలల్యసిన్నాత్రాణా ముత్తరతస్సకృ
 త్సృయంఙ్క్యాత్ । సర్వత్ర మానుషపాత్రాణి సకృత్తతః పవిత్రకరణా
 ద్యాఙ్గిభాగానే ॥ అన్వారభేకుమారే ధాతాదదాతునో రయిమితి
 చవస్సృభి ర్యస్తాస్వహృదాకిరిణేతి చతస్సృభిః ప్రతిమస్త్ర మష్టాఙ్క్యాహుతీ
 ర్జుహుయాత్ ॥ ఏకమ్- ద్వే- త్రిణి- చత్వారి ॥

ధాతాదదాతునో రయిమీశాన్తో జగత్సృతిః । సనఃపూర్ణేన
 వావనత్సాహ ॥ ధాత్రఇదంనమమ । ధాతాప్రజాయ ఉతరాయఈశే
 ధాతేదం విశ్వం భువనంజజాన । ధాతాపుత్రం యజమానాయ దాతా

తస్మా ఉహవ్యం పుతవదిధేమ స్వాహా ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥
 ధాతాదదాతునో రయింప్రాచీం జీవాతు మక్షితామ్ ॥ వ్యయందేవసన్త
 ధీమహిసుమతిగ్ం సత్యరాధ సస్వాహా ॥ ధాత్రజదంనమమ ॥ ధాతా
 దదాతు ధాతుక్షేపసూని ప్రజాకామాయ మిడుషే దుర్హతే ॥ తస్మై
 దేవాత్రమృతాస్సంవ్య యస్తాం విశ్వేదేవాస్తో అదితిస్సృజోహ స్వాహా ॥
 ధాత్రజదంనమమ ॥ యస్తాస్సహుదా క్షీరిజామన్య మ్మహామర్త్యం
 మర్యోజోహవీమి ॥ జాతపేదో యశోత్సాసు రహి ప్రజాతీరగ్నే
 అమృతత్వ మశ్వాగ్స్వాహా ॥ అగ్నే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥
 యస్మైత్వగ్ం సుకృతేజాతవేద ఉత్తొకమగ్నో కృణవస్మోనమ్ ॥ త్రివి
 నగ్ం సపుత్రిణం వీరవన్తగోమనగ్ం రయింసశతే స్వస్తిస్వాహా ॥
 అగ్నే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥ త్వేసుపుత్ర శవసోవృత కాచ
 కాతయః ॥ నత్వామిద్వాతి రిద్యతే స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ పుత్రిణ
 ఇదంనమమ ॥ ఉక్తఉక్తే సోమఇన్ద్రం మమాద న్నిధేనీథే మమవానగో
 స్తుతానః ॥ యదీగ్ం సబాధః వీతరంన పుత్రాస్సమాన దక్షాఅవహే
 హవస్తేస్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ మమవత ఇదంనమమ ॥ ఇధ్మసన్నహనా

న్యద్భిసగ్గ్ సృశాన్యగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ తన్విచరా యేదం
 నమమ । అపఊపస్పృశ్య । అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథాం
 వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ జయాదిబ్రహ్మ వినర్జనాన్తే ॥
 అపరేణాగ్నిం ప్రాచీం కుమారముపవేశ్య ॥ • త్రేత్యాశలల్యా త్రిభిర్ధర్భ
 పుంజీరై శృలాలుగ్ధపేననేతి కుమారస్యశిరః తూష్టిం కేశాన్నినీయ ।
 వశ్చాన్నిరస్య । అపఊపస్పృశ్య । * యథర్షి శిఖానిదధాతి । యథావై
 షాం కులధర్మస్యా దపాగ్ం సగ్ంసర్జనాద్వాకేశ నిధానాత్సమానమ్ ।
 తతః ఉష్ణేనవాయవఞ్చతి యజుషా ఉష్ణాశ్శీలా స్వపానీయ ॥ ఉష్ణేన
 వాయ వృద్ధకేశేహ్యదితిః కేశాన్వపతు ॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకేనీనీయ ॥

ఆపఊస్తన్నితి ప్రాగారభ్యప్రదక్షిణం కుమారస్య శిరఃసత్తి । ఆపఊ
 స్థను చీవసే దీర్ఘాయుతాయవర్చసే । జ్యోక్తు సూర్యంద్రుశే ॥
 (యేనావపదితి చతస్పృభిః ప్రతిమన్త్రం ప్రతిదిశం ప్రదక్షిణం ప్రవవత్య
 సావిత్యత్ర కుమారస్యనామోక్త్యా శర్మన్నితిబ్రూయా దేవగ్ంసర్వత్రా
 వృధ మన్త్రవజ్ఞం వయమసావేషఞ్చతి ద్వయోశ్శర్మన్నితి । దక్షిణతో
 మాతా బ్రహ్మచారీవా యవసహిత మనడుహాశ్శక్రత్పిండం గృష్ఠే
 యాత్ ॥) శూరసహితాం శ్రీన్ దర్శనాదాయ । ఊర్ధ్వాగ్రైః

• శ్లో॥ ఏకమూలంద్విశాఖంచ ఫలైః పర్ణైస్సుసంయుతః ।

శలాలుగ్ధపనామేతి నిశ్చిత్యోక్తముదుమ్పరమ్ ॥

* యథర్షి యావన్త ఋషయస్సప్రవరే తావతీ శిఖానిదధాతి ।
 ఏకార్ధే మస్యైకాశిఖా, ద్వార్ధేయస్య ద్వేషిత్యాది ॥ ఆథవా ॥ యథాయేన
 ప్రవారేణ, ఏషాం, కులజానాం, కులధర్మప్రవర్తతే, తథా శిఖాకర్తవ్యా॥-

పూర్వతో నధాన్యం ॥ యేనావపత్సవిరా త్తురేణ సోమన్త్యరాజ్ఞో
 వరుణస్యవిద్వాన్ ॥ తేన బ్రహ్మణో వపతేదమస్యాయుష్మాన్ జరదన్తి
 ర్యథా సద్దయం నారాయణశర్మా ॥ ఇతి తిరశ్చాక్షురేణ పూర్వకేశా
 న్వాపయిత్వా ॥ అపశపస్పృశేత్ ॥ అగ్నేర్దక్షిణత ఉపవిశ్యకుమారస్యమా
 తా బ్రహ్మచారీవాకశ్చిత్ యత్తురేణేతి ప్రథమంవపన్త మాచార్య మ
 నుమన్త్య ॥ యత్తురేణ మర్చయతా సుపేశసావప్రావపసికేశాన్ కున్ది
 శిరోమాస్యాయుః ప్రమోషీః ॥ ఆచార్యో దర్భమిశ్రానాకేశా న్మాత్రే
 ప్రదాయ ॥ పునశ్రీస్థర్భానాదాయ, ఊర్ధ్వాగ్రే దక్షిణతో నధాన్
 య ॥ యేనావపత్సవిరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేవపత్ ॥ తేనా
 స్యాయుషే వప్తసో శ్లోక్యాయన్వన్తయే ॥ ఇతి తిరశ్చాక్షురేణ దక్షిణ
 కేశాన్వాపయిత్వా ॥ అపశపస్పృశ్య ॥ దర్భమిశ్రానాకేశా న్మాత్రే
 ప్రదాయ ॥ ... పునశ్రీ స్థర్భానాదాయ ఊర్ధ్వాగ్రే పశ్చిమతో న
 ధాన్యం ॥ యేనావపత్సవిరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేవపత్ ॥ తేనా
 స్యాయుషే వప్తసో శ్లోక్యాయన్వన్తయే ॥ ఇతి తిరశ్చాక్షురేణ పశ్చిమ
 కేశా న్వాపయిత్వా ॥ అపశపస్పృశ్య ॥ దర్భమిశ్రానాకేశా న్మాత్రే
 ప్రదాయ ॥ ... పునశ్రీ స్థర్భానాదాయ ఊర్ధ్వాగ్రే రుత్తరతో న
 ధాన్యం ॥ యేనావపత్సవిరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేవపత్ ॥ తేన

అభిముఖ్యేన మన్తస్యోచ్ఛారణం అభిమన్త్రణమ్, ద్రవ్యగతేన చిత్రే
 నేతి ఆనుమన్త్రణమ్,

తేవపామి నారాయణశర్మ న్నాయుషా వర్చస్తా యథాజ్యోక్తుమనా
 అసోః ॥ ఇతి తిరశ్చాక్షురేణ ఉత్తరకేశా న్వాపయిత్వా । అపశపస్సు
 శేత్ ॥ దర్భమిత్రాన్తాకేశా న్మాత్రేప్రయచ్ఛేత్ ॥ తాన్
 దర్భమిత్రాన్ సర్వాన్కేశా నస్తేసంహత్య । మాలాయవాన్వితే ఆన
 డుహేశకృత్ప్రిదే సకృన్నిధాయ ॥ ఆదాయోత్థాయ । ఉప్వైయ కేశా
 నిత్యోదుమ్భరమూలే దర్భస్తమ్బేవా నిదధాతి ॥ ఉప్వైయకేశాన్ వరు
 ణన్యరాజ్ఞో బృహస్పతిన్సవితా సోమోఅగ్నిః । తేభ్యోన్నిధానం బహు
 దాన్స్విస్థన్నస్తరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః ॥ — కురంప్రత్యాశ్య ।
 గూఢస్థానే నిదధాతి । తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తిః । బ్రహ్మణేవరం
 దదాతి । బ్రహ్మణంపూజయామి భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం మన
 సోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్యమహం సమ్ప్రదదేనమమ ॥ — అక్ష
 తాఞ్చిరసి ధారయేత్ ॥ — తతశ్చూడాకరణం కర్ణవేధంచకృత్వా
 కుమారిం స్నాతమలజ్కుర్యాత్ ॥ — గోదానగ్ం షోడశేవషేన్ శలా
 లుగ్గప్స దర్భపుంజీలశలీ శిఖానిధానవర్జం చౌలవత్కుర్యాత్ ॥

అత్రశ్లోకాః

శ్లో॥ తృతీయే వత్సరేచౌలం కుర్వీత హ్యుత్తరాయణే । శుక్లపక్షే
 శుభాధేన్తు కృత్వా భ్యుదయకం తతః ॥- తథాచ ॥ జన్మనోథ తృతీ
 యేజ్ఞే చౌలంకుర్యా త్పునర్వసౌ । ఉదగ్గతే గ్రహేశేచ పంచమేవా మ
 తాన్తరాత్ ॥-కించ॥ జన్మనోథ తృతీయేజ్ఞే వ్రథమేవా మతాన్తరాత్ ॥
 పంచమేవా చౌలకర్మ కుర్యురేకే యథాకులమ్ ॥- నూనోర్మాతరి గర్భి

జ్యోం చూడాకర్మ నకారయేత్ । పంచమాసా దధఃకుర్యా దతఃకుర్వం
 నకారయేత్ ॥- గుర్విణీ నామసాప్రోక్తా చూడాకర్మ నకారయేత్ ।
 యదివా గర్భిణీకుర్యా న్నకుర్యాన్మౌంజిబంధనమ్ ॥- భిన్నభార్యా సుత
 శ్చైవ నదోషశ్చౌకర్మణి ॥- ద్విజభోజన పుణ్యాహే కుమారస్యచ
 భోజనమ్ । తాన్యపాయన వత్కుర్యా ధోమస్సీమస్త వద్భవేత్ ॥...
 శీతోష్ణ మమృశ్మలలీ కుశాంశ్చగ్ధపాన సపుంజీల శక్పద్యవాంశ్చ । ఆసా
 దయేచ్ఛాథ యథర్షిసంఖ్యా శ్శిఖాశ్చకార్యాః కులధర్మతోవా ॥...
 ఏలాశ్శిఖావాపి శిఖేశిరోరుహ స్ప్రివాపయేత్కర్మణి చోపనాయనే ।
 గోదానశజ్ఞా దధునావగమ్యతే తచ్చక్షు కర్మేతిహి చౌలవద్విధిః ॥...
 ఉదగ్గతేర్మేసతిపోడశేభే నగ్ధపపుంజీల శలల్యఉక్తాః । హోమాత్పరం
 శ్మక్షుచవాపయేచ్ఛ కుర్యాన్నభోక్తోన్నన ముత్తమాగ్లమ్ ॥ వాక్యమ్-
 ఉపనయనేనసహ చౌలకరణే చౌలస్య ప్రథానత్వాత్, ప్రథమం చౌ
 లవపనం మన్త్రవత్కర్తవ్యం, పశ్చాదుపనయనాగ్లవపనే అపాంసంసర్జ
 నాని విధివత్కర్తవ్యం, చతుర్దిగ్వపనే కేశాభావేపి, ప్రతిమన్త్రప్రతి
 దిశం త్రింశ్రీ దర్శనేవభిన్యాత్ । తథాచ ॥ శ్లో ॥ ప్రథానస్యాక్రి
 యాయాన్తు సాగ్లం తత్క్రియతేపునః । తదగ్లస్యా క్రియాయాన్తు నా
 వృత్తిరైవ తత్క్రియా ॥... శ్లో । చౌతోపనీతేతు నహక్రియేతే యదా
 తదా క్షరయుగప్రసక్తై । చౌలేప్రథానం ఘోరకర్మ కార్య ముపా
 నయాగ్లన్తు విభావనీయమ్ ॥ ద్విముండనేతు సంప్రాప్తే కథంయుగ్మం స
 మాచరేత్ । ఉపాయనేతదుక్తస్యా జ్ఞపేన్మంత్రం గతస్యతు ॥- ఇత్యేకే-
 శ్లో ॥ హస్తాశ్వివిష్ణు పౌష్టాశ్చ శ్రవిష్టాదిత్య పుష్యభమ్ । సౌమ్యచిత్రే
 నవక్షరే పుష్కరమా నవతారకాః ॥ ... అభిముఖ్యేన మన్త్రస్మృచ్చా
 రణం అభిమన్త్రణమ్ । ద్రవ్యగతేన చిత్రేనేతి అనుమన్త్రణమ్ ॥...

అథ, ఉపనయనమ్.

ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః । గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణ ముప
 నయాత । గర్భైకాదశేషు రాజన్యమ్- । గర్భద్వాదశేషు వైశ్యమ్ ॥
 వసన్తోగ్రీష్మశ్శరది త్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ ॥ వసన్తేగ్నిం
 ప్రతిష్ఠావ్యకాపీనచ్చన్నం కృచ్ఛాద్వైః కృతశాచంకుమారం పత్నించ
 దక్షిణతఉపవేశ్య । స్వయముత్తరతఆసీనఃపుణ్యాహం ప్రతిసరమజ్కురా
 ఘ్యదయకం బ్రాహ్మణానాం భోజనేనసహ విధాయేమం కుమారముప
 నేష్య ఇతినజ్కుల్వః - పూర్వోక్త శుభతిథౌ-
 ఏతావంతజ్కుల మనాశ్రమిణోస్య కుమారస్యాశ్రమిత్వా దతిశయ
 సమ్ప్రదనాథః మాయస్తేజోవీర్య యశశ్శ్రీపుష్టికామ్యాథః ఫలసిద్ధ్య
 ధఃగ్ం సాక్షాపాల్ల సకలవేదాధ్యయనా ధ్యావకద్వారా తత్రతత్రప్రతి
 పాదిత నిత్యనైమిత్తిక కామ్యకర్మానుష్ఠానాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్య
 థః, చతుర్విగ్శత్యక్షర మన్త్రోద్ధారణ ద్విజాశ్రమాధికార యోగ్య
 తా ఫలసిద్ధ్యథః, కాశ్యపసగోత్రం నారాయణశర్మాణం మమకుమార
 ముపనేష్యే ॥ ఉపనయనాన్తేన ఆదౌరక్షణాథః రక్షాబంధనంకరిష్యే ।
 తదన్తపోదశోపచార పూజాంకరిష్యే । రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః । ధ్యా
 నావాహనాది పోదశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥- విశ్వేతాతఇతి విధి
 వద్రక్షాబంధనం కుర్యాత్ ॥- విశ్వేతాతే సవనేషు న్రివాచ్యాయాచ
 కథఃమమవన్నిస్త్రిసున్వతే । పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్త్రిపా
 వృణో శ్శరభాయ ఋషీబంధవే ॥ రక్షాబంధన ముహూర్త స్సుముహూ
 రోస్తు । రక్షాబంధన ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహణా

మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ||- ఆచమ్య - పూర్వోక్త
 శుభతిథౌ, మమకుమారస్య ఉపనయనాజ్ఞతేన కర్మణఃపుణ్యాహ వాచ
 నంకరిష్యే । పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ || ఆచమ్య -
 పూర్వోక్త శుభతిథౌ, మమకుమారస్య ఉపనయనా
 జ్ఞతేన లౌకికాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే || పరిస్తరణాంతం కుర్యాత్ ||
 ఆచమ్య - పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, మమకుమారస్య శ్రౌతస్మార్త
 నిత్యనైమిత్తికకామ్యకర్మానుష్ఠానాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యధంఉప
 నయనాజ్ఞభూత పరమపవిత్ర యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే || తదజ్ఞపోడ
 శోపచార పూజాంకరిష్యే || యజ్ఞోపవీత దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావా
 హనాది పోడశోపచారపూజాం కుర్యాత్ || — ద్రువాద్యిరిత్యాదినా
 యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణైస్సర్పయేత్ || ధ్రువాద్యధ్రువా పృథివీ ।
 ధ్రువంవిశ్వ మిదంజగత్ । ద్రువాహ పర్వతాఇమే । ధ్రువోరాజా
 విశామయమ్ । ఇహైవైది మావ్యధిష్ఠాః ||- పర్వతఇవా విదాచలిః ।
 ఇన్ద్రాక్షవేహ ధ్రువస్తీష్ఠ । ఇహరాష్ట్ర ముదారయ । అభితిష్ఠ పృతన్యతః ।
 అధరేనస్తు శత్రవః । ఇన్ద్రాక్షవ వృత్రహంతీష్ఠ । అపఃశ్చేతాణి సంజ
 యన్మ । ఇన్ద్రాక్షవ మదీధరత్ । ధ్రువంధ్రువేణ హవిషా । తస్మైదేవా
 అధిబ్రవన్ । అయన్తు బ్రహ్మణస్సతిః || ఆచమ్య || యజ్ఞోపవీత మ్మ
 రమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్నహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్రియం
 ప్రతిముఖుశ్చత్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తుతేజః || పునరాచమ్య ||
 యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూర్త ఫలసిద్ధిరస్తు ||

ఆచమ్య - పూర్వోక్త శుభతిథౌ, ఆచార్యవత్సః
 ఆయుర్వర్షో యశోబలాభి వృద్ధ్యథకాం నాస్తిశోభనదేవతా ముద్దిశ్య
 శాస్తిశోభనదేవతా ప్రీత్యథకాం యావచ్చక్రిబాహ్మణ సమారాధ
 నం కరిష్యే ॥ స్వస్వయంతం తాక్ష్యమరిష్ట నేమింమహద్భూతం
 వాయుసందేవతానామ్ । అసురమ్న మిన్ద్రానఖంసమత్సు బ్రహ్మద్యశోనావ
 ష్టివాతుషేమ్ । అంహాముచ మాజ్ఞిగస్త్యయశ్చ స్వస్త్వాత్రేయం
 మనపాతతార్క్ష్యమ్ । త్రయతపాణిశ్శరణం వ్రవద్యేన్వస్తిసంబాధే ష్యభ
 యన్నోఅస్తు ॥ శుభగంశుభమ్ ॥ ... నాస్తిశోభనదేవతా బ్రాహ్మణాః
 యథాభాగశామివో గన్ధాః । సుగన్ధాః । అలఙ్కరణాథాః ఇమే అక్షతా
 స్సన్వక్షతా స్సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు ॥ శ్లో ॥ శీతవాతోష్ణ సన్త్రా
 తా లఙ్ఘాయా తక్షంపరమ్ । దేహాలఙ్కరణంవస్త్ర మతస్మాన్తిం ప్ర
 యచ్చమే ॥... నాస్తిశోభనదేవతా బ్రాహ్మణాః, సదక్షిణలాంబూలం
 వస్త్రం శుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఆపోశనందర్వా శ్లో ॥ ఏకో
 విష్ణుం మహద్భూతం పృథగ్భూతా న్యనేకశః । త్రికోకాన్వాప్యప్య
 భూతాత్మా భుజ్యైవిశ్య భుగవ్యయః ॥ ఇతిప్రాథమ్యేత్ ॥.....
 అనేన నాస్తిశోభనదేవతా బ్రాహ్మణసమారాధనేన భగవాంధర్వర్యా
 త్మకః శ్రీ మహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదోభవతు ॥... ఆచార్యవత్సః
 ఆయుర్వర్షోయశో బలాభివృద్ధిరస్తితి భవన్త్రబ్రువన్తు ॥... ఆచార్య
 వత్సః ఆయుర్వర్షోయశో బలాభివృద్ధిరస్తు ॥ మాత్రా
 సహ కుమారంభోజయేత్ ॥ శ్లో ॥ కుమారభుక్తి కాలేతు గాయత్రిం
 సముదీరయత్ । ఆచార్యస్స్వయ మేవాన్నం ప్రోక్షయేదితి శానకః ॥...

వటురజారలవణం సప్రాణాహుతి మౌనకమ్ । ఏకోభుంజితనియతో
 ప్రతీవ్రత మపిదయః । అర్వాజ్మిత క్రియాయాశ్చ మాత్రాచ సహ
 భోజనమ్ । సహశబ్దస్తు శాస్త్రోధక మేకపజ్జ్కతు భోజనమ్ ॥ భుక్తిద్వ
 యేతు సంప్రాప్తే కథంభుక్తిర్విధీయతే । శర్కరాజ్య పయఃపీల్వా
 పశ్చాద్భుక్తిం సమాచరేత్ ॥... భోజనానంతరం, ఉష్ణేనవాయవఇతి
 కేశనిధానపర్యంతం చౌలవత్కుర్యాత్ । ఉష్ణేనవాయం
 తురంప్రక్షాళ్య । గూఢస్థానే నిదధాతి, కుమారం సమ్యక్స్నాపయేత్ ॥
 ఆచాంతంకుమారముపవేశ్య । అగ్నిస్థనాది పాత్రాసాదనానై ॥ సమి
 త్కుశాంబు కూర్చవస్త్రాశ్చ దండాజిన మేఖలాశ్చ పాత్రాణాముత్తరత
 స్సకృత్ప్రయంజ్యాత్ । సర్వత్రమానుషపాత్రాణినకృత్ । తతః, పవిత్ర
 కరణాద్యాజ్య భాగానై । గురుఃకుమార మాయుర్దాఇతి పాలాశీగంసమిధ
 మాధాప్య । ఆయుర్దాదేవ జ్వరసంక్లంభానో ఘృతప్రతికో ఘృతపృష్ఠో
 అగ్నే । ఘృతంఘృతమ్మృతం చాదుగవ్యం వితేవపుత్రం జ్వరసేనయే
 మమ్ ॥ ఆధేహి ॥ కుమారః, అగ్నయేజరస ఇదంనమమ ॥- (శ్లో॥ స్వా
 హాకారో నదాయదా ఇత్యత్ర సమిధాహుతౌ । ఆధేహీత్యేవ మన్తా
 నై వటుమాధాపయే ధురుః ॥)... అథైనముఞ్ఠావ్య । ఆచార్యం ప్ర
 దక్షిణమాగ త్యాచార్యమగ్నించానరేణ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాజ్ఞుఖంతి

• గురుఃకుమారస్య దక్షిణహస్తే పాలాశీంసమిధం ప్రదాయ,
 హస్తయోస్తం గృహీత్వా, ఆయుదాఇతి స్వాహాకారవజ్రగం
 అధేహీతిమన్తానై పాలాశీగంసమిధ మాజ్యాభ్యక్తా మాధాపయేత్ ॥

షేత్ ॥ - ఆతిథేమమితి మన్తముచ్చరన్నాచార్యో కుమారస్య దక్షి
 ణేనపాదాబ్జాష్టేన వాయవ్యామశ్మాన మాస్థాపయేత్ ॥ - ఆతిథేషు
 మశ్మాన మశ్మేవతస్త్రిస్త్రిరోభవ । ఆతిథ్యవృతస్యత స్సహస్వపృతనా
 యతః ॥ - అథస్తాత్రైవతిషేత్ । ఆదేవతాపరీదానా ద్యథాస్థానం
 నవత్యాసీదేత్ ॥ తత్రవాసోమాంజ్యజినావస్థాపన ప్రోక్షణ హస్తగ్ర
 హణ పరీదానాని కుర్యాత్ ॥ - (తదాచ - శ్లో॥ అభోథాయ కుమా
 రోపి సావచార్యస్తు ప్రదక్షిణమ్ । ఆగమ్యోత్తరతస్త్రిషే దగ్నిమాచా
 ర్యమన్తరా ॥ - దక్షిణేన పదాశ్మాన మాథాయాథస్థితోవటుః । ఆదే
 వతా పరీదానా త్రవత్యాసీదే న్నచాసనే ॥ - అశ్మని స్థాపితోయేన
 వాసోపి పరిధాయచ । మేఖలామజినంచైవ యావదశ్మాన మాచరేత్ ॥
 ఆచమ్య ॥ - పూర్వోక్త శుభతిథౌ, మమకుమారస్య
 ఆయుష్యాభివృద్ధ్యథం శీతోవాతోష్ణా ద్యువశమనద్వారా దేహోల్బు
 రణాథం వస్త్రధారణంకరిష్యే ॥ రేవతీస్తేతి ద్వాభ్యాం
 వాసోభిమన్యై । రేవతీస్తావ్యక్షక్ కృత్తిక్వా శ్చాకృన్గస్తావ్య । ధియోవ
 యన్నవగ్నా అవంజన్యహస్తౌ మస్తాగ్ం ఆతితోఅయచ్ఛ్చ ॥ దేవీ
 దేవాయ పరిధీనవిత్రే మహతదాసా మభవన్మహిత్వనమ్ ॥
 యాఅకృన్న్నితి తిన్మభిర్వాసః కుమారస్యకటితదే త్రిప్రదక్షిణం పరి
 ధావ్య ॥ యా అకృన్న్నవయక్ యాఅతన్వత యాదేవీరన్తా నభి

తో దదన్త । తాస్మాదేవీజ్జకరసే సంవ్య యన్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వ
వాసః । పరిధత్తధత్త వాససైనగం శతాయుషస్కృణుత దీఘమా
యుః । బృహస్పతిః ప్రాయచ్చ ద్వాసఏతథోమాయరాజ్ఞే పరిధాతవా
ఉ । జరాంగచ్ఛాసి పరిధత్స్వవాస్తో భవాకృష్టినా మభిశస్తిపావా

శతంచజీవ శరదస్తువర్షా రాయశ్చపోష ముప్తసంవ్యయస్వ ॥
పరిధాప్య, ద్విరాచమ్య । పరీదమితిపరిహితం కుమారమనుమన్త్యై ॥ పరీ
దంవాస్తో అధిధాన్వన్తయే భూరాపీనా మభిశస్తిపావా । శతంచజీవ శర
దఃపురూచీ ర్వసూనిదార్యో విభజాస్తిజీవన్ ॥ ఆచమ్య
హర్వోక్త శుభతిథౌ, మమకుమారస్యాయుష్యాభి పృథ్వి
ద్వారా, సోమేన్ద్రమరుత్పసాద సిద్ధ్యథాం మేఖలాధారణంకరిష్యే ॥ -
మౌంజీంమేఖలాం త్రివృణాం త్రిప్రదక్షిణా మియందురుక్తాదితి ద్వా
భ్యాం కుమారస్య కటితటే పరిపీయ, నాభిదేశే గ్రన్థింకృత్వా, తామ
నౌ కుమారంవాచయేత్ ॥ - ఇయందురుక్తా త్పరిభాధమానా శర్మ
వరూథ మ్పునతీనతాత్ । ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభరన్తి ప్రియా
దేవానాగం స్తుభగామేఖలేయమ్ । ఋతస్యగోప్రి తపసఃపరస్మి ఘ్న
తీరక్షస్సహమానా అరాతిః । సానస్సమన్త మనుపరీహి భద్రయాభరన్తా

ర'సే మేఖలేమారిషామ ॥ ... అథ కుమారం వాచయేత్ ॥ ఇయందు
 రుక్తాత్ । పరిధారిమానా । శర్మవరూపమ్ । పునతీనః । ఆగాత్ । ప్లా
 ణాప్తానాభ్యామ్ । బలమ్ । ఆభర'నీ । వీర్యదేహ'నామ్ । స్తుభగా ।
 మేఖలేయమ్ । ఋతస్యగోప్త్రీ । తపనః । పరస్పి । మ్నుతీరక్షః । సహ
 చూనా । అరాతిః । సానస్సమనమ్ । అనుపరీహి । భద్రయా । భరా
 ర'సే । మేఖలే । మారిషామ ॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వాక్ష ...
 శుభతిథౌ, మమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధిద్వారా, త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టో
 మాతిరాత్రా ప్లోర్యామ సానపన వాజపేయ పౌండరీకాశ్వమేదాది
 శతక్రతు సమ్సూర్ణ సకలఫలావాప్త్యథాం కృష్ణాజినధారణం కరిష్యే ।
 కృష్ణాజిన ముత్తరలోమక ముత్తరీయాథే, మిత్రసేతి ప్రక్షిప్యవాచ
 యేత్ ॥ ... మిత్రస్యచక్షుధకరుణం బలీయ సేజోయశస్వి స్థవిరగ్ంసమి
 ధ్ధమ్ । అనాహనస్యం వసనంజరిష్టు పరీదంవాజ్యజినం దధేహమ్ ॥ ...
 అథ కుమారం వాచయేత్ ॥ మిత్రస్యచక్షుః । ధరుణంబలీయః । తేజో
 యశస్వి । స్థవిరమ్ । సమిధమ్ । అనాహనస్యమ్ । వసనం । జరిష్టు ।
 పరీదంవాజి । అజినమ్ । దధేహమ్ ॥ ... ఉత్తరేణాగ్ని ముదగ
 గాగ్ దర్బాంతస్సగ్ధ్విర్య । తేషామగ్రేత్యేనం, ప్రత్యజ్ఞా మవస్థాప్య
 వాచయేత్ ॥ ... అగన్త్రాసమగన్మహి ప్రసుమ్నత్కృం యుయో

తన । అరిష్టాన్సందరేమహి స్వస్తిచరతా దిహ స్వస్త్వా గృహేభ్యః ॥ -

అథ కుమారం వాచయేత్ ॥... ఆగ్రస్తా । సమగన్మహి । ప్రసుమ్య
 త్యమ్ । యుయోతన । అరిష్టాః । సంచరేమహి । స్వస్తిచరతాత్ । ఇహ
 స్వస్తి । ఆగ్రహేభ్యః ॥ ... మన్త్రవాక్త్రాహూణః, ఆచార్యోదకాం
 జలిం పూరయేత్ ॥ ఆచార్యస్యోదకాంజలిం కుమారస్యాంజలావానీయ
 తాభిస్సముద్రా దూర్మిరితి, ఆచార్యఃప్రాజ్ఞుఃప్రతిష్ఠాకా త్రిఃపోష్య
 వాచయేత్ ... సముద్రాదూర్మి ర్మధుమాగ్ం ఉదారదుప్రాగ్ం శునా
 సమమృతత్వ మశ్యామ్ । ఇమేతే రశ్మయస్సూర్యస్య యేభిస్సవిత్వం
 వీతరోస్తాయక్ష్ణుః । నకృన్మన్త్రేణ, దివస్తూష్టింప్రోక్ష్య ॥ అథ కుమారం
 వాచయేత్ ॥ ... సముద్రాదూర్మిః । మధుమాః । ఉదారత్ । ఉప్రా
 గ్ంశునా । సమ్ । అమృతత్వమశ్యామ్ । ఇమేనుతే । రశ్మయః । సూర్య
 స్య । యేభిః । సప్తత్వమ్ । వీతరోనః । ఆయక్ష్ణుః ॥ ...
 (శ్లో॥ మాంజ్యతినావ స్థాపన ప్రోక్షణో ల్లాపనానితు । సమన్త్ర మేతా
 న్యాచార్యః పూర్వంకృత్వాథ వాచయేత్ ॥...) తతః, అగ్నిష్టణి దశ
 భిర్మన్త్రాన్తే కుమారస్య సాక్షాప్తముత్తానదక్షిణహస్తం, ఆచార్యో దక్షి
 ణేనావాక్పాణినా సకృద్గృహ్టియాత్ ॥... అగ్నిష్టే హస్తమగ్రభీత్ ।

సోమస్థే హస్తమగ్రభీత్ । సప్తతాతే హస్తమగ్రభీత్ । సరస్వతీతే హస్త
 మగ్రభీత్ । పూషాతే హస్తమగ్రభీత్ । (బృహస్పతీస్థే హస్తమగ్రభీత్) ।
 అర్చమాతే హస్తమగ్రభీత్ । అగంఘస్థే హస్తమగ్రభీత్ । భగస్థే హ
 స్తమగ్రభీత్ । మిత్రస్థే హస్తమగ్రభీత్ । మిత్రస్వమస్థి ధర్మజ్ఞాగ్నిరాతా
 ర్యస్తవ ॥ ఇత్యనే హస్తం గృహీత్వా ॥ అగ్నయేత్వేతి ప్రతిమన్త్రం దేవ
 తాభ్యో రక్షణాయ దద్యాత్ । అగ్నయేత్వా పరిదదామి నారాయణ
 శర్మక ॥ సోమాయత్వా పరిదదామి నారాయణశర్మక ॥ సప్తితేత్వా
 పరిదదామి నారాయణశర్మక ॥ సరస్వత్యేత్వా పరిదదామి నారాయణ
 శర్మక ॥ మృత్యువేత్వా పరిదదామి నారాయణశర్మక ॥ యమాయత్వా
 పరిదదామి నారాయణశర్మక ॥ గదాయత్వా పరిదదామి నారాయణ
 శర్మక ॥ అన్తకాయత్వా పరిదదామి నారాయణశర్మక ॥ అధ్వస్త్యా
 పరిదదామి నారాయణశర్మక ॥ ఓషధీభ్యస్త్యా పరిదదామి నారాయణ
 శర్మక ॥ పృథివ్యేత్వా సవైశ్వానరాయై పరిదదామి నారాయణశర్మక ॥
 ఇత్యాచార్యః ప్రతిశర్మానే కించిత్కించిద్ధస్తం ప్రసార్య ॥ (శ్లో ॥ అనేతు
 సర్వమన్త్రాణాం హస్తగ్రహణ మిష్యతే । దేవతాభ్యః పరిదానం రక్ష ।

జాయ పృథక్పృథక్ ॥ గ్రహమస్త్రేష్యసౌశబ్దే నీచైః ప్రాధాన్య వాచినీ ।
 సంబుధ్యా శరమవక్రవ్య మనీచైః ప్రథమాంతః ॥) ... తతస్సు
 ముహూర్తే లగ్నాష్టక చూర్ణికానుక్త్యా । ద్రువనక్షతి మస్త్రేణ గుడజీర
 కా కుమారస్య శిరసినిక్షిపేత్ ॥ ద్భువస్త్రాక్షా వరుణోద్భువస్త్రేహ
 బృహస్పతిః । ద్భువస్త్ర ఇన్ద్రాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాంధ్రువమ్ ॥
 అయంముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు । అస్మిన్ముహూర్తకాలే సూర్యాది
 నాం నవానాం గ్రహాణామానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ దేవస్యత్వేతి య
 జుషా ఆచార్యోహస్తాభ్యాం కుమారమాలిక్య, ప్రదక్షిణమగ్నిం, న్వసమీ
 పమానీయ, అభిముఖ ముపవేశ్య ॥ - దేవస్యత్వా సత్వితుః ప్రస్తవ ఉప
 నయే నారాయణశర్మక ॥- శ్లో॥ నామబ్రూయా దసౌశబ్దే ప్రథ
 మాంత ముదాత్తకే । దేవస్యత్వాను దాతేవ సంబుధ్యానామనిర్దిశేత్ ॥
 శ్లో॥ అనుదాతం భవేన్మంత్రం సంబుధ్యంత మసౌపదమ్ । ఉదాతః ప్రథ
 మాంతస్తు నయేసా వితివజ్జయేత్ ॥) సుప్రజాఇతి కుమారస్య దక్షిణే
 కణేజపేత్ ॥ సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చ
 సా సుప్రోషః పోషైః ॥ - బ్రహ్మచర్యమాగా మిత్యాది ప్రసూతఇత్య
 న్తం కుమార ఆహ ॥ • బృహ్మచర్యమ్ । ఆగమ్ । ఉప్తమానయస్య । దే
 వేన । నవిత్రా । ప్రసూతః ॥ ఆచార్యః కుమారం దక్షిణహస్తం

• బృహ్మచర్య మాగ్రాముప్తమానయస్య దేవేనసవిత్రా ప్రసూతః ।

144 ఆపస్తంబీయ పక్షపదశ కర్మానుక్రమణికాయామ్

గృహీత్వా కోనామాసి, ఇతిప్రచ్ఛేత్ ॥ ... కుమారః, నారాయణశర్మ
 రా నామాస్మి ॥ ఆచార్యః, కస్యబ్రహ్మచార్యసి నారాయణశర్మక ॥
 కుమారః, ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మి ॥ ఆచార్యః, నారాయణ శర్మై
 వతే దేవసూర్యబ్రహ్మచారి తజ్ఞాపాయ నసూమృతై వతే సూర్యపుత్ర
 స్సదీప్తాయు స్సమామృత ॥ యాగ్న్యస్య మగ్నిర్వాయు సూర్యశ్చంద్ర
 మా ఆహునుస్తంచరన్తి లాగ్న్యస్య మస్తుసంచర నారాయణశర్మక ॥ -

అధ్వనామితి కుమారం వాచయేత్ ॥ * అధ్వనామ్ ॥ అర్హవతే ॥
 శ్రేష్ఠస్య ॥ అధ్వనః ॥ ప్రారమ్ అశీయ ॥ కుమారశిష్యాయ, ప్రదక్షిణ
 మగ్నింకృత్వా ॥ ఆచార్యస్య దక్షిణతఉపవిశేత్ ॥ అథయోగాదీ న్నవ
 మన్తాః వాయుహావయే ద్వితీయచతుర్థాః స్వయంబ్రువన్నా
 చార్యః ప్రతిమన్త్ర మేకాదశావ్యాహుతీః కుమారగ్ం హవయేత్ ॥
 శ్లో॥ యోగాదీన్వాచయన్నేవ కుమారంహవయేత్థలు ॥ ద్వితీయచతుర్థాః
 బ్రూయాదాచార్యో జుహుయాద్వటుః ॥ ఏకమ్- ద్వే- త్రిణి- చత్వారి
 యోగేయోగే ॥ తవస్తరమ్ ॥ వాజేవాజే ॥ హవైమహే ॥ సఖాయః ॥
 ఇన్ద్రీమ్ ॥ ఊతయేస్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయేధంనమమ ॥ తతః, ఆచార్యోమ

* అధ్వనామధ్వపతేశ్రేష్ఠస్యార్హవతే ప్రారమశీయ ॥

స్త్రీముచ్చార్యః । మన్తాస్త్రేసాహితీ కుమారమేవవాచయన్ హవ
యేత్ । ఇమమగ్నే । ఆయుషే । వర్చసేకృధి । ప్రియగిరేతః । వర్ష
ణ । సోమరాజన్ । మాతేవాస్మై । అదితే । శర్మయచ్చ । విశ్వేదే
వాః । జరదష్టిః । యథాసత్ । స్వాహా । అగ్నివరుణసోమదిత విశ్వే
భ్యోదేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ తతఃకుమారః - శతమిన్ను । శరదః । అన్తి
దేవాః । యత్రానః । చక్రా । జరసమ్ । తనూనామ్ ॥ పుత్రానః ।
యత్రప్రతరః । భవన్తి । మానః । మధ్యా । రీరివత్ర । ఆయుః । గన్తోస్వాహా ॥
దేవేభ్య ఇదంనమమ । తతః, ఆచార్యో బ్రూయాత్ ॥ అగ్నిష్ట ఆయుః ।
ప్రతరాందధాతు । అగ్నిష్టేపుష్టిమ్ । ప్రతరాఙ్మణోతు । ఇన్ద్రోమృ
ద్భిః । ఋతువాక్మణోతు । ఆదిత్యేస్తే । వసుభిః । ఆదధాతు । స్వాహా ॥
అగ్నిస్త్రీమరుదాదిత్య వసుభ్య ఇదంనమమ ॥ తతఃకుమారః ॥ మేధాం
మహ్యమ్ । అగ్గిరసః । మేధామ్ । సప్తర్షయః । దధుః ॥ మేధామహ్యమ్ ।

• యోగేయోగేత్రవస్తరం వాజేవాజేహవామహే । సఖాయఇన్ద్ర
మూతయే స్వాహా ॥ ఇన్ద్రా యేదంనమమ ॥ ౧ ॥ ఇమమగ్న్య ఆయుషే
వర్చసేకృధి ప్రియగిరేతో వరుణసోమరాజన్ । మాతేవాస్మా అదితే
శర్మయచ్చ-విశ్వేదేవా జరదష్టిర్యథా స్తస్వాహా ॥ అగ్నివరుణ సోమా

ప్రజాపతిః । మేధామ్ । అగ్నిర్దాతుమే ॥ స్వాహా ॥ అజ్గిరసస్సప్తప్ర
 జావత్యగ్నిభ్య ఇదంనమమ ॥ అప్సరాసుచ । యామేధా । గ్రస్తర్వేషుచ ।
 యద్యశః । దైవీ । యామాస్తుషీ । మేధా । సామామ్ । ఆవిశతాత్ । ఇహ
 స్వాహా ॥ మేధాదేవ్యా ఇదంనమమ । ఇమంమేవరుణ । శ్రుధీహవమ్ ।
 అద్యాచమృడయ । త్వామ్ । అవస్యః । ఆచకేస్వాహా ॥ వరుణాయేదం
 నమమ ॥ తత్వాయామి । బ్రహ్మణా । వస్తమానః । తదాశాస్తే । యజ
 మానః । హవిర్భిః ॥ అహేడమానః । వరుణ । ఇహవోధిఉరుశగ్ంస ।
 మానః । ఆయుః । ప్రమోషీస్సాహా ॥ వరుణాయేదం నమః ॥ త్వన్నో
 అగ్నే । వరుణస్య । విద్వాన్ । దేవస్యహేడః । అవ । యాసిసిస్థాః ॥ య
 జిష్ఠః । వహ్నితమః । శోశుదానః । విశ్వాద్వేషాగ్ంసి । వముముగ్ధి ।
 అస్మత్సాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥ సత్వన్నోఅగ్నే ।
 అవమః । భవోతీ । నేదిష్ఠః । అస్యాః । ఉషనః । వ్యుష్టౌ । అవయష్యనః ।

దితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ ౨ ॥ శతమిన్ను శరదో అనిదేవా
 యత్రానశ్చక్రా జరసన్తనూనామ్ । పుత్రాసోయత్ర పితరోభవన్తి
 మానోమధ్యా రీతిప్తతాయుర్గతో స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ ౩ ॥

అగ్నిష్టాయః ప్రతరాందధా త్వగ్నిష్టేపుష్టిం ప్రతరాజ్యగ్తో

వరుణమ్ । రరాణః । వీహిమృదీకమ్ । సుహవోనః । ఏధిస్వాహా ॥ అగ్ని
వరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥ త్వమగ్నే । అయాసి । అయాసః । మనసా
హితః । అయాసః । హవ్యమూహిషే । అయానోధేహి । భేషజగ్గ్స్వా
హా ॥ అయసేగ్నయ ఇదంనమమ ॥ ఆచార్యః, ఇధ్యసన్నహనా న్యద్భి
స్సగ్గ్ స్పర్శ్యాగ్నో ప్రహరతి । రుద్రాయ తన్విచరా యేదంనమమ । అప
ఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః, హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథః, వృద్ధికామః
జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ నృవేణాజ్యమాదాయ । ఓం-చిత్రం
స్వాహా ॥ ఆయాది బ్రహ్మవిసజ్జానానే ॥ సుమారః, అపరేణాగ్ని ము
దగగ్రం కూర్చునిదధాతి । తస్మిన్ గురూరాష్ట్రభృదసీతి యజుషోప
విశతి ॥ రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా నన్దిమాత్వద్యోషమ్ ॥ ఇతిబ్రాహ్మణః ॥

(రాష్ట్రభృదసి సంమాదా నన్దిమాత్వద్యోషమ్ ॥ ఇతిరాజన్యః ॥ రాష్ట్ర)

భృదన్యధిపత్న్యా నన్దిమాత్వద్యోషమ్ ॥ ఇతివైశ్యః ॥ శ్లో॥ ఆచార్యా
య వటుఃకూర్చం దద్యాదగ్ర ముదగ్యధా । తథానిధాయ తత్కూర్చే

తు । ఇన్ద్రోమరుద్భిర్ముతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వసుభిరాదధాతు

స్వాహా ॥ అగ్నిన్ద్రోమరుదాదిత్య వసుభ్య ఇదంనమమ ॥౪॥ మేధాంమహ్య

మగ్గిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయోదదుః । మేధాంమహ్యం ప్రజాపతిర్మే

ధా మగ్నిర్దదాతుమే స్వాహా ॥ అగ్గిరసస్సప్తప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం

రాష్ట్రభృద్యజుషా గురుః) ॥ తస్యపురస్తాద్ధర్మేషు ప్రత్యక్షాసినః కు
మారోదక్షిణేన పాణినా గురోర్దక్షిణంపాదం తతస్సవ్యేనపాణినా సవ్య
పాద మన్వారభ్యాహ । మమసావిత్రింభో అనుబ్రూహి ॥

ఆచార్యస్తస్మా అన్వాహ ॥ తథవితురితి వచ్చోధః
ర్చశ స్తతస్సర్వా వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వనేషువా దద్యా
త్సున రథార్చయోద్ధేద్యే ఉత్తమాయాంకృత్వాన్నయాం తస్యవాససా
హానిభ్యాం హానిసంగృహ్య కుమారాయగాయత్రీ ముపదిశేత్ ॥ ...
(శ్లో॥ వ్యత్యస్త పాణినాకార్యం పాదయో ర్గ్రహణంగురోః । సవ్యేనసవ్య
స్సృష్టవ్యో దక్షిణేనతు దక్షిణః ॥ జన్మప్రభృతి యత్కించిత్సుకృతం
సముపాత్తితమ్ । తత్సర్వం నశ్యతిషిప్ర మేకహస్తాభి వాదనే) । ...
శ్లో॥ పచ్చోభూ నద్భువోభగ్గ సువధియ ఇతీష్వతే । అర్థర్చశో భూ
స్తద్భువర్షియస్సువ స్తదన్యథా ॥ కించ ॥ శ్లో॥ తాంవచ్చోధఃర్చశ స్స
ర్వాం వ్యావహరక వ్యాహృతీః క్రమాత్ । పాదేష్వధఃర్చయో రాద్యే
కృత్వాన్నయా ముత్తమాంవదేత్) ॥

నమమ ॥ ౧ ॥ అప్సరాసుచయ మేధాగన్తర్వేషుచ యద్యశః । దైవీయా
మానుషీ మేధాసామామావిశతా దిహస్వాహా ॥ మేధాదేవ్యా ఇదం
నమమ ॥ ౨ ॥

ఇమంమేనరుణ శ్రుధీహవ ముద్యాచమృదయ । తాన్మచస్యరా
చక్షేస్వాహా ॥ వరుణా యేదంనమమ ॥ ౩ ॥ తర్వాయామి బ్రహ్మజ్ఞా

ఓంభూః, తథ్నవితురవరేణ్యమ్ । ఓంభువః, భగ్గోదేవస్యధీమహి । ఓం
 సువః, ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ ॥...ఓంభూః, తథ్నవితురవరేణ్యం
 భగ్గోదేవస్యధీమహి । ఓంభువః, ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ ॥ ఓం
 సువః, తథ్నవితురవరేణ్యం భగ్గోదేవస్యధీమహిధియోయోనః ప్రచోద
 యాత్ ॥ కుమారోవృధమితి స్వముత్తర మోష్ఠగ్గఽశ్యావాన్త ముపస్సృ
 శ్యాచామేత్ ॥ అవృధమసౌ సౌమ్యప్రాణ స్వంమేగోపాయ ॥ ఇత్యు

వస్తమాన్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహేదమానో వరుణే
 హతో ధ్యురుశగం నమాన్త ఆయుఃప్రమోషీ స్వాహా ॥ వరుణా యదం
 నమమ ॥౮॥ త్వన్నోఅగ్ని వరుణస్యవిద్యా నైవన్యహేదో వయాసిసి
 ప్తాః । యజిష్టో వహ్నితమశ్శశుచానో విశ్వాద్యేషాగ్ంసి ప్రముముద్ధ్య
 న్మ త్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥౯॥

సత్వన్నోఅగ్నే ప్రమోభవోతి నేదిష్టోఅస్యా ఉషసోవ్యష్టౌ । అవ
 యక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో చీహిమృడీకగ్ం సుహవోనవధి స్వాహా ॥
 అగ్నివరుణాభ్యా మిదంనమమ ॥౧౦॥ త్వమగ్నే అయాన్త్యయాస న్మన
 సాహితః । అయాసః హవ్యమూహితే యానోధేహి భేష్టజగ్ స్వాహా ।
 అయసేగ్నయ ఇదంనమమ ॥౧౧॥ జయాః అభ్యాతానాః రాష్ట్రభృతః
 ప్రాజావత్యాదిహోమాః సామాన్యసిద్ధమేవ ఆచార్యో జయాది
 పృతిపద్యతే ॥

త్రర మోష్ఠముపస్సృశ్య । ఆచమ్య ॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థతితికర్ణౌ యుగ
 పత్కరాభ్యాగ్ స్పృశేత్ ॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థః ॥ (పాలాశదండో బ్రా
 హ్మణస్య నైయగ్రోథ స్కంధజోఽవాజగ్రో రాజన్యస్య బాదరబేదుం
 బరోవా వైశ్యస్య । వార్షోదండ ఇత్యవర్ణసంయోగే నైకఉపదిశన్తి ।)
 ఆచమ్య-పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ-మమకుమారస్య ఆయుష్ష్యాభివృద్ధి
 ద్వారా గోసర్పాది భయనిర్హరణార్థం పాలాశదండధారణంకరిష్యే
 సుశ్రవణతి కుమారస్య మన్తప్రసాదాననే శిరఃప్రమాణ మృజుంపాలాశ
 దండం కుమారో దక్షిణేన హస్తేనాదత్రే ॥ సుశ్రవః । సుశ్రవసమ్ ।
 మూక్తురు । యథాత్వమ్ । సుశ్రవః । సుశ్రవాసి । ఏవమహమ్ । సుశ్ర
 వః । సుశ్రవాః । భూయాస్తమ్ । యథాత్వమ్ । సుశ్రవః । సుశ్రవః ।
 దేవానామ్ । నిధిగోపోసి । ఏవమహమ్ । బ్రాహ్మణానామ్ । బ్రహ్మణః ।
 నిధిగోపః । భూయాస్తమ్ ॥ (సుశ్రవస్తుశ్రవసంమా కురుయథాత్వగ్ం
 సుశ్రవస్తుశ్రవా అస్యేవమహగ్ం సుశ్రవస్తుశ్రవా భూయాస్తం యథా

శ్లో॥ ఓష్ఠశ్రవోస్త పర్యంతం స్పృశ్యతేఽవృధ మిత్యథ ।

ఆచామేన్నేహ నామాస్తి కరాభ్యాం యుగపచ్ఛృణోతి ॥

శ్లో॥ కర్ణాషాదిత్య గండానాం సమన్త్రం వటురేవతు ।

ప్రత్యగ్శిష మన్యేషాం భవేద్వాచన మేవతు ॥

శ్లో॥ కారాస ముపవీతంస్యా ద్విజస్యోర్ధ్వ వృతంత్రివృత్ ।

శణసూత యమంరాజ్ఞౌ వైశ్యస్యావిక సౌత్రికమ్ ॥

శ్లో॥ మౌంజీత్రివృత్సమా శ్లాఘా కార్యావిప్రస్య మేఖలా ।

షట్త్రియస్యతు మౌర్యజ్యా వైశ్యస్య శణతాన్తవీ ॥

త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగో పోస్యేవ మహం బ్రాహ్మ
 ణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్) తతస్త్రితచ్ఛమ ఇత్యే
 నం వాచయేత్ ॥ స్మృతచ్ఛమే । అస్మృతచ్ఛమే । తస్మే । ఉభయం
 ప్రతమ్ ॥ నిన్దాచమే । అనిన్దాచమే । తస్మే । ఉభయంప్రతమ్ ॥ శ్రద్ధా
 చమే । అశ్రద్ధాచమే । తస్మే । ఉభయంప్రతమ్ ॥ విద్యాచమే । అవి
 ద్యాచమే । తస్మే । ఉభయంప్రతమ్ ॥ శ్రుతచ్ఛమే । అశ్రుతచ్ఛమే ।
 తస్మే । ఉభయంప్రతమ్ ॥ సత్యంచమే । అసత్యచ్ఛమే । తస్మే । ఉభ
 యంప్రతమ్ ॥ తపశ్చమే । అతపశ్చమే । తస్మే । ఉభయంప్రతమ్ ॥
 ప్రతచ్ఛమే । అప్రతచ్ఛమే । తస్మే । ఉభయంప్రతమ్ ॥ యద్రాహ్మ
 ణానామ్ । బ్రహ్మణిప్రతమ్ । యదగ్నేః । సేన్ద్రస్య । సప్రజాపతికస్య ।
 సదేవస్య । సదేవరాజస్య । సమనుష్యస్య । సమనుష్యరాజస్య । సపితృ
 కస్య । సపితృరాజస్య । సగన్ధర్వ । అప్సరస్కన్య । యన్మృతృనః । ఆ

-
- శ్లో॥ బ్రాహ్మణస్యాజినం కాష్ఠం రౌరవం క్షత్రియస్యతు
 బస్తాజినస్తు వైశ్యస్య సర్వేషాం వాగవాజినమ్ ॥
- శ్లో॥ కార్పాసక్షౌమ కుతపా శ్చర్మబల్బజ కంబళాః ।
 సర్వస్తుధారయే చ్చుక్లం వాసస్తత్పురి ధానికమ్ ॥
- శ్లో॥ బ్రాహ్మణో బైల్వపాలశౌ క్షత్రియో వాటభాదిరౌ ।
 పైలవౌ దుంబరౌ వైశ్యౌ ధండానర్హతి ధర్మతః ॥
 కేశానికో బ్రాహ్మణస్య దండఃకార్యః ప్రమాణతః
 లలాటం సమ్మితోరాజ్ఞ సాస్యిత్తు నాసానికో విః ॥

త్మనిప్రతమ్ । తేనాహమ్ । సర్వవ్రతః । భూయాస్తమ్ ॥ (స్త్రుతశ్చ
 మే స్మృతశ్చమే తస్మక్షభయంప్రతం నిన్దాచమేసిన్దాచమే తస్మక్షభ
 యంప్రతగ్ శ్రద్ధాచమేశ్రద్ధాచమే తస్మక్షభయంప్రతం విద్యాచమే
 విద్యాచమే తస్మక్షభయంప్రతగ్ శ్రుతశ్చమేశ్రుతశ్చమే తస్మక్షభ
 యం ప్రతగ్ సత్యశ్చమే నృతశ్చమే తస్మక్షభయంప్రతం తపశ్చమే తప
 శ్చమే తస్మక్షభయంప్రతం ప్రతశ్చమే వ్రతశ్చమే తస్మక్షభయంప్రతం
 యద్వాహ్మణానాం బ్రహ్మణిప్రతం యదగ్నే స్సేవ్యస్య సప్రణావతి
 కస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృ
 కస్య సపితృరాజస్య సగన్ధర్వాభ్యురస్కస్య । యన్మత్తత్మన ఆత్మనిప్రతం
 తేనాహగ్ సర్వవ్రతోభూయాస్తమ్) ॥ స్మృతం నిన్దా శ్రద్ధావిద్యాశ్రు
 తగ్ సత్యం తపోప్రతమ్ ॥ గురోవరస్తే దదామితి, గురవేవతుర్వరం
 గాందద్యాత్ ॥ గురుస్సప్రదశ కృతోపాన్య । దేవస్యత్యేతి వరంప్రతి
 గృహ్లాతి । రుద్రాయగామితి మన్త్రసన్నామః ॥ మమసావిత్రి ఫలసిద్ధ్య
 థం ధేనుదానం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిక్కామయ మానస్తభ్యమహం
 సంప్రదదేనమమ ॥ స్వస్తీతిప్రతివచనమ్ ॥ ఓగ్ంస్త్యస్తి । గురుస్సప్రదశ
 కృతోపాన్య ॥ •

• ఆత్మత్ర సప్రదశప్రాణాయామా కుర్యాదిత్యథాః ॥ వరశఙ్గేన ధేను
 రుచ్యతే । గౌరైవరః । ఇత్యావసమ్మే నోక్తత్వాత్ । నాత్ర ప్రతిగ్రహ
 మన్తః । కిన్దు-దేవస్యత్యేతి మన్త్రజవమాత్రమేవ ॥ యత్రకపిలోభయ
 ముఖ్యాది ర్గాదీయతే తత్తైరిప స్వరంత్రగోదానే అయం ప్రతిగ్రహ

ఓం భూః..... భూర్భువస్సుప్తరోమ్ । దేవన్యతేవతి వరప్రతిగృహ్ణతి ।
 దేవన్యత్వా నచితుఃప్రసవే । అశ్వినోర్భాహుభ్యాం । పూష్ణోహస్తాభ్యాం
 ప్రతిగృహ్ణామి ॥ రుద్రాయ గామితిమన్తసన్నామః । రాక్షాత్వావరుణో
 నయతు దేవిదక్షిణే రుద్రాయగామ్ । తేనామృతత్వమశ్యామ్ । వయో
 దాత్రే । మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । కఇదంకస్మా అదాత్ । కా
 మఃకామాయ । కామోదాతా । కామఃప్రతిగ్రహీతా । కామగ్ం
 సముద్ర మావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్రే । ఏషాతే
 కామ దక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాగ్గీ రసఃప్రతిగృహ్ణాతు ॥ ఉదాయుషేతి,
 ప్రత్యజ్ఞుఖమాసీనం కుమారముత్థాప్య వాచయేత్ ॥ ఉదాయుషా
 స్వాయుషో దోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థా మమృ
 తాగ్ంఅను ॥ అధికుమారం వాచయేత్ ॥ ఉదాయుషా । స్వాయుషా ।
 ఉదోషధీనామ్ । రసేన । ఉత్పర్జన్యస్య । శుష్మేణ । ఉదస్థామ్ । అమృ
 తాః । అను ॥ తచ్ఛ్రుతి సూర్యందృశ ఇత్యంతం ఆదార్యవాచితై
 ర్దశభి ర్మనైవ౯టు రాదిత్యపక్షిసుస్థాయ ॥ తచ్ఛ్రుతిః । దేవహితమ్ ।
 పురస్తాత్ । శుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ । శరదశ్శతమ్ । జీవేమ । శర
 మన్త్ర అన్యథా శ్రాద్ధకాలగృహయజ్ఞాది గోదాన ప్రతిగ్రహేఽపి ప్రతి
 గ్రహ మన్త్రప్రసక్తేః । సహితథాఽస్తి శిష్టాచారః । దేవావైవరుణమ
 వాజయ౯ । ఇతిలిజ్గద్యాగీయ ప్రతిగ్రహ ఏవ ప్రతిగ్రహ మన్త్రజప
 ఇత్యుపదేశ ఇతి వ్యాఖ్యాతత్వాచ్చ నతత్రుపక్లః కేచిజ్జపన్తి ॥

దశ్శతమ్ । నస్తామ । శరదశ్శతమ్ । మోదామ । శరదశ్శతమ్ । భవామ ।
 శరదశ్శతమ్ । శృణవామ । శరదశ్శతమ్ । । ప్రబ్రవామ । శరదశ్శతమ్ ।
 అజితాస్యామ । శరదశ్శతమ్ । జ్యోక్తు । సూర్యంద్రుశే । తచ్చక్షుదేవ
 హితమురస్తా చ్చుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శర
 దశ్శతం నస్తామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శరదశ్శత
 గం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శత మజితాస్యామశర
 దశ్శతం జ్యోక్తుసూర్యంద్రుశే ।) యద్యయమాచార్య శ్చతుర్వేది
 సర్వశాస్త్రవిదధ్యాపయితం వ్యాఖ్యాతుంచ శక్నోతి । మద్భిష్యోయం
 నాన్యత్రగచ్ఛే దాసమావర్తనాన్మత్తపవ విద్యామభ్యసేదితి పునసి
 వర్తతేదే ద్యస్మిన్సూతమితి కుమారస్య సాక్షాప్తముత్పాదషణిహస్తం
 దక్షిణేనావాక్పాణినా గృహ్ణీయాత్ ॥ యస్మిన్సూతక్షు భవ్యక్షు స
 ర్వేలోకా నమాహితాః । తేనృగహ్మమిత్వా మహామహ్యంగృహ్మమి
 త్వా మహాప్రజాపతినాత్వా మహ్యంగృహ్మమి నారాయణ శర్మక ॥
 తతస్సూర్యాస్తమయవర్యంతం తిష్ఠకవటురాచార్యోపదిష్ట గాయత్రీం
 పఠేత్ ॥ తతస్సాయం సన్ధ్యావస్త నాగ్నికార్యాభివాదన సంశాసన
 భిక్షాచరణాని కుర్యాత్ ॥ తథాచ ॥ శ్లో ॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం
 తిష్ఠన్నా సూర్యమభ్యసేత్ । సూర్యేస్త శిఖరంప్రాప్తే సాయంసన్ధ్యా
 ముపక్రమేత్ ॥ అగ్నికార్యం తతఃకుర్యా త్సన్ధ్యాయా రుభయోరపి ।
 తతోభివాదయే ద్యవిధాన్నసావహ మితిబ్రువత్ ॥ బ్రహ్మచార్యస్య

పోశానే త్యనుశిష్య వటుంగురుః । బాధమిత్యేవ సర్వత్ర ప్రతిబ్రూ
యాత్రతోవటుః ॥ ఆదిమధ్యావ సానేషు భవచ్చట్టోపలక్షితః । బ్రాహ్మ
ణక్షత్రియవిశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమమ్ ॥

అగ్ని కార్యమ్

సాయం సన్ధ్యావందనం కృత్వా । ఆచమ్య-పూర్వోక్త.....
శుభతిథౌ-ఆయుర్వర్చయశో బలాభి వృద్ధ్యథాం సాయమగ్ని కార్య
సమిధాధానంకరిష్యే ॥ అగ్నింపరిత్వేతి పరిమృజ్య ॥ పరిత్యాగ్యే పరి
మృణామ్యాయుషాచ ధనేనచ । సుప్రజాః ప్రజయాభూయాసగ్ం
సువీరోప్రీరై స్సువర్చావర్చసా సుపోషఃపోషై స్సుగృహోగృహై హైస్సు
పతిఃవత్యా సుమేధామేధయా సుబ్రహ్మ బ్రహ్మచారిభిః ॥ అగ్నిమల
క్కుత్య ॥ అగ్నయేనమః । హుతావహాయనమః । హుతాశినేనమః ।
కృష్ణవర్మనేనమః । దేవముఖాయనమః । నవ్తజిహ్వాయనమః । వైశ్వా

ఉపనయనప్రభృతి అసమావర్తనాత్ అహరహస్సాయంప్రాతః,
సాయమేవవా సమిధాధానంక ర్తవ్యమ్, యచ్చధర్మశాస్త్రే సాయంప్రాత
ర్యథోపదేశమ్, ఇతి సాయమేవాగ్నిపూజేత్యేకే ఇతి వికల్పవిధ్యథోకసు
వాదః, అగ్నిపూజాపరశబ్దం సమిధా ధానమితి ॥

పరిత్యాగ్యే । పరిమృజామి । ఆయుషాచ । ధనేనచ । సుప్ర
జాః । ప్రజయా । భూయాసమ్ సువీరోప్రీరైః । స్సువర్చాః । వర్చసా ।
సుపోషః । పోషైః । స్సుగృహోగృహైః । స్సుపతిః । వత్యా । స్సుమే
ధాః । మేధాయా । స్సుబ్రహ్మ । బ్రహ్మచారిభిః ।

నరాయనముః । జాతవేదసేనముః ॥ అదితేనుమన్యస్య । అనుమతేను
 మన్యస్య । సరస్వతేనుమన్యస్య । దేవసవిత్తః ప్రసువ ॥ అగ్నయేసమిధ
 మిథ్యాది ద్వాదశభిర్యాహృతీ రివిహృతాభి స్సమస్తాభిశ్చేతి చతస్సభిః
 ప్రతిమన్త్రం హస్తాభ్యాం నమిధష్టోదశ ఆదధ్యాత్ ॥ ఓం-అగ్నయేస
 మిధ మాహర్షం బృహతేజాతవేదసే యథాత్వమగ్నే నమిధాసమిధ్య
 స ఏసంమామాయుషా వర్చసా సన్యామేదయ ప్రజయా ప్రశుభి ర్భ
 హ్మవర్చసే నాన్నాద్యేన సమేదయస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥
 ఏధోస్యేధి ప్తిమహిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ నమిదసి సమేధి
 ప్తిమహి స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ తేజోసితేజో మయిధేహి
 స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ అపోఅధ్యాన్య చారిషగ్ం రసేన
 సమస్సృక్షహి । పయస్వాగ్ం అగ్నఆగమం తంమాసగ్ంస్సృజ వర్చసా
 స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ సంమాగ్నే వర్చసాస్సృజ ప్రజయా
 చ దనేనచస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ విద్యున్మేఅస్యదేవా ఇ
 హోవిద్యా త్సహర్షి భిస్సాహా ॥ ఇన్ద్రాయేదంనమమ ॥ అగ్నయేబృ
 హతే నాకాయస్వాహా ॥ అగ్నయేబృహతే నాకాయేదంనమమ ॥
 ద్యావాపృథివీ భ్యాగ్స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యా మిదంనమమ ॥
 ఏషాతేఅగ్నే సమిత్రయావధాన్య చాప్యాయన్యచత్రయాహం వధామా

అగ్నయేనమిధమ్ । ఆహర్షమ్ । బృహతే । జాతవేదసే । య

నోభూయాస మాప్యాయమానశ్చస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥
యోమాగ్నే భాగినగంస్తస్తమథాభాగం చిక్రీషత్కభాగమగ్నే తక్కు-
రుమామగ్నే భాగినజ్కురుస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ సమిధ
మూదాయాగ్నే సర్వవ్రతోభూయా నగ్నస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

భూస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ భువస్వాహా ॥ వాయవఇదం
నమమ ॥ సువస్వాహా ॥ సూర్యాయేదంనమమ ॥ ఓం-భూర్భువ
స్సువస్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥ పునఃపరిషిచ్య ॥ అదితే
న్వమగ్నస్థాః । అనుమతేన్వమగ్నస్థాః । సరస్వతేన్వమగ్నస్థాః । దేవసవిత్తః
ప్రాసావీః ॥ యతేఅగ్నే మయిమేదా మిత్యవస్థాయ । యతేఅగ్నే ।

భాత్యమగ్నే । సమిధా । సమిచ్యసే । ఏవమ్ । మామాయుషా । వర్చ
సా । సన్వామేధయా । ప్రజయా । ప్రకుభిః । బ్రహ్మవర్చసేన । అ
న్నాద్యేన । సమేధయస్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ ఏదోసి । ఏధి
షీమహి । స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ సమిదసి । సమేధిషీమహి ।
స్వాహా ॥ తేజోసి । తేజోమయిధేహి । స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥
అపోఅద్య । అన్వచారిషమ్ । రసేన । సమస్పృక్షమహి । పయస్వా ॥
అగ్నే । ఆగమమ్ । తంమా । సగంస్సృజ । వర్చసా । స్వాహా ॥ అగ్న

తేజసేన । అహమ్ । తేజస్వి । భూయానమ్ ॥ యత్రేతగ్నే । వర్చసే
 న । అహమ్ । వర్చస్వి । భూయానమ్ ॥ యత్రేతగ్నే । హరసేన ।
 అహమ్ । హరస్వి । భూయానమ్ ॥ మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ ।
 మయ్యగ్నిః । తేజోదధాతు ॥ మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయా
 నగ్నిః । ఇన్ద్రియందధాతు ॥ మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయి
 సూర్యః । ధ్రువోదధాతు ॥ (యత్రేతగ్నే తేజసేనాహం తేజస్విభూ
 యానం యత్రేతగ్నే వర్చసేనాహం వర్చస్విభూయానం యత్రేతగ్నే
 హరసేనాహం హరస్విభూయానమ్ ॥ మయిమేధాం మయిప్రజాం
 మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయాన్ద్రిఇన్ద్రి

య ఇదంనమమ ॥ సంమాగ్నే । వర్చసాన్యజ । ప్రజయాచ । ధనేనచ ।
 స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ విద్యున్మే । అన్యదేవాః । ఇన్ద్రో
 విద్యాత్ । సహర్షిభిః । స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయేదంనమమ ॥ అగ్నయే ।
 బృహతే । నాకాయస్వాహా ॥ అగ్నయే బృహతేనాకాయేదంనమమ ॥
 ద్యావా । ప్రథివీభ్యామ్ । స్వాహా ॥ ద్యావాప్రథివీభ్యామిదంనమమ ॥
 ఏషాత్రేతగ్నే । సమిత్రయా । వర్ధన్వచ । ఆప్యాయన్వచ । తయాహమ్ ।
 వర్ధమానః । భూయానమ్ । ఆప్యాయమానశ్చ । స్వాహా ॥ అగ్నయ

యందధాతు మయమేధాం మయప్రజాం మయసూర్యో భాజోదధా
 తు॥) మానస్తోక ఇతి జపేత్ ॥ మానస్తోకే । తనయే । మానఆయు
 పి । మానోగోషు । మానః । అశ్వేషు । రీరిషః । వీరాన్మానః । ఇ
 ద్రభామితః । వక్షిః । హవిష్మన్తః । నమసా । విధేమతే॥ (మానస్తోకే
 తనయే మానఆయుపి మానోగోషు మానోఅశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మా
 నో రుద్రభామితో వక్షిర్ హవిష్మన్తో నమసావిధేమతే॥) మేధావీత్యా
 దిభి స్తికంధారయేత్ ॥ మేధానీ భూయానమ్ । తేజస్వి భూయానమ్ ।
 వర్చస్వి భూయానమ్ । బ్రహ్మవర్చస్వి భూయానమ్ । ఆయుష్మాన్

ఇదంనమమ ॥ యోమాగ్నే । భాగినమ్ । సనమ్ । అథాభాగమ్ ।
 చిక్రీషతి । అభాగమగ్నే । తజ్జురు । మామగ్నే । భాగినజ్జురు ।
 స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ సమిధమ్ । ఆథాయ । అగ్నే । సర్వ
 వ్రతః । భూయాస్తమ్ । స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ భూస్వాహా ॥
 అగ్నయఇదంనమమ ॥ భువస్వాహా । వాయవఇదంనమమ ॥ సువ
 స్వాహా ॥ సూర్యాయేదంనమమ । ఓంభూర్భువస్సువస్వాహా ॥ ప్ర
 జావతయఇదంనమమ ॥

భూయాసమ్ । అన్నోదో భూయాసమ్ । యశస్వి భూయాసమ్ । సర్వ
సమృద్ధో భూయాసమ్ ॥

శ్లో ॥ మేధావీచ లలాటేతు తేజస్వి దక్షిణేభుజే । వర్చస్విచ
భుజేవామే హృదయే బ్రహ్మవర్చసి । ఆయుష్మా న్నాభిదేశేతు । అ
న్నాదో కంఠదేశతః । యశస్వి వృష్ణదేశేతు శిరస్సర్వ సమృద్ధయే ॥

పునస్త్యాదిత్యాభి హస్తాభ్యాం అగ్నే సమిధమాదాయ । పున
స్త్యాదిత్యా రుద్రా వసప్తస్సమిన్దతాం పునర్బ్రహ్మణో వసునీథ య
జ్ఞైః । పుతేనత్యం తనువోవర్తయస్య సత్యాస్సన్తు యజమానస్య కా
మాస్సాస్వాహా ॥ అగ్నేయే వసునీథా యేదంనమమ ॥ •

స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధామిత్యగ్ని ప్రాథకాన నమస్కారంకుర్యాత్ ।
స్వస్తి, శ్రద్ధాం మేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధిం శ్రియంబలమ్ ।
ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన ॥ యస్యస్మృత్యాచ
నామోక్త్యా తపోహోమ క్రియాదిషు । న్యూనం సమూర్ణతాం
యాతి సద్యోవన్దే హులాశనమ్ ॥ మన్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తి
హీనం హులాశన । యథుతన్తు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

పునస్త్యా । ఆదిత్యాః । రుద్రాః । వసవః సమిన్దతామ్ । పునః ।
బ్రహ్మణః వసునీథ । యజ్ఞైః । పుతేనత్యమ్ । తనువః । వర్తయస్య ।
సత్యాస్సన్తు । యజమానస్య । కామాస్సాస్వాహా ॥ అగ్నేయేవసునీథా
యేదంనమమ ॥

చతుస్సాగర పర్యంతమ్, గోబ్రాహ్మణేభ్యః శుభంభవతు ॥ బార్గవ
 త్యావన, ఆప్సవాన, ఔర్వ, జమదగ్న్యః ॥ పశ్చాద్దేయ, ప్రవరాన్విత,
 శ్రీవత్సన గోత్రః, ఆపస్తమ్బ సూత్రః ॥ కృష్ణ, యజుశ్శాఖాధ్యాయా ॥
 నారాయణశర్మాహమ్నో అభివాదయే ॥ ఇతి గురుంమాతర మన్యాగ్శ్చ
 వృద్ధాన్నమస్కుర్యాత్ ॥ తతోగురు ర్రహ్మచార్యసీతి కుమారగం
 నగంశాస్తి సుర్వత్రానుశాసనే బాధమేవం కరోమీతి వటుద్రూపయాత్ ॥
 బ్రహ్మచార్యసి ॥ బాధమస్మి ॥ కామచార వాదభక్షణ కామోనభ
 వామి ॥ అహోశాన ॥ బాధమన్నామి ॥ కర్మకురు ॥ బాధంకరోమి ॥ మా
 నుపుష్టాః ॥ బాధందివా నస్వపిమి ॥ భిక్షాచర్యంచర ॥ బాధంచరామి ॥
 ఆచార్యాధీనోభవ ॥ బాధంభవామి ॥ భవద్భి రననుజ్ఞాతస్యై, యాజ
 నాదికర్మ నకరోమి ॥ ॥ అథాస్మా అరిక్తంపాత్రం ప్రయచ్ఛన్నాహ ॥

* శ్లో॥ మాతరంవా స్వసారంవా మాతుర్వా భగినీనిజామ్ ॥
 భిక్షేతభిక్షాం ప్రథమం యత్రై నం నభిమానయేత్ ॥ విమానసంనామ
 ప్రత్యాఖ్యాన మిత్యథః ॥ శ్లో ॥ అగ్రేభిక్షేత జననీ మప్రత్యాఖ్యాయ
 నీచయా ॥ బ్రాహ్మణీం చాదృశీంవాపీ స్త్రియమగ్రేచ యాచయేత్ ॥
 గర్భిణీంనైవ యాచేత విధవాం మతిపాన్నచ ॥ అగ్రేభిక్షేత జననీ మ
 ప్రత్యాఖ్యాయనీ చయా ॥ పశ్చాత్పితర మన్యాంశ్చ హ్యచార్యం
 బాన్ధవాంస్తథా ॥

సూ॥ భవత్పూర్వయా బ్రాహ్మణోభిక్షేత, భవాః, భిక్షాం, దదాతు॥
 ఇతి పురుషం, భవతి, భిక్షాం, దేహి ॥ ఇతి స్త్రియమ్ ॥ ౧॥ భవన్మధ్య

న్వమాతర మేవాగ్రే భిక్షేత, భగినీంవా । అప్రత్యాఖ్యాయినీమ్ ॥
 త్రిణ్యహని పృత్యహ మామభైష మాచరేత్ । చతుథేహన్యన్న
 సంస్కారేణ సంస్కర్యాత్ ॥ భవత్పూర్వయా బ్రాహ్మణోభిక్షేత ।
 భవన్మధ్యయా రాజన్యః । భవదన్త్యయా వైశ్యః । భవాన్నిషాం దదా
 తిత్తి పురుషం । భవతి, భిషాం, దేహీతి స్త్రియమ్ । భిషాం యాచ
 యేత్ ॥ వృధమదినాది త్యృహ మేతమగ్నిం దారయే దక్షర లవణం
 భుంజీత, తతః, ఆచార్యవటూ ఆశీర్వచనం ప్రిప్య । బ్రాహ్మణా తో
 షయిష్యా, బస్థభిస్సహ భుంజీయాథామ్ ॥

సమాప్తమ్

యా రాజన్యః ॥ భిషాం, భవాకా, దదాతు ॥ భిషాం, భవతి, దేహీ
 షతి ॥ ౨ ॥ భవదన్త్యయా వైశ్యః ॥ దదాతు, భిషాం, భవాకా ॥ దేహీ,
 భిషాం, భవతి ॥ ౩ ॥ తథా శ్లో ॥ భవత్పూర్వం చరేద్భైష ముపసీతో
 ద్విజోత్తమః । భవన్మధ్యం రాజన్యో వైశ్యస్త భవదుత్తరమ్ ॥ కించ ॥
 ఆదిమన్యావ స్థానేషు భవచ్ఛ్రోప లక్షితః । బ్రాహ్మణశ్చత్రియ వి
 శాం భిషాచర్యం యథాకరిమమ్ ॥ ఉపనయన దీక్షానంతరే శ్లో ॥ గృ
 హ్యోక్త విధినోపేతః పరివర్త్యోత్త రీయకమ్ । దండంపాత్రం సమా
 దాయ నమస్కృత్య రవింగురుమ్ । భిక్షార్థం తతోమాసీ ద్విజవేశ్మ
 తథాచరితే ॥ వేదయజ్ఞై రహీనానాం ప్రశస్తానాం స్వకర్మసు । బ్ర
 హ్మచార్యా హరేద్భైషం గృహేభ్యః ప్రయతోన్యహమ్ ॥ గురోః
 కుచేన భిక్షేత నష్టాతి కులబంధుషు । అలాభే త్వన్యగేహానాం పూర్వం
 పూర్వం వసిత్యజేత్ ॥ సర్వంవాపి చరేద్ధామం పూర్వోక్తానా మసం

ఉపనయన సమ్మన్ది శ్లోకాః

అథ ఉపనయనకాలః.

శ్లో॥ గర్భాష్టమేజ్ఞే కురీత బ్రాహ్మణ స్తోపనాయనమ్ । గర్భాదేకాదశే రాజ్ఞో గర్భాత్తు ద్వాదశేవిశః॥ కించ...శ్లో॥ బ్రహ్మవర్చస కామస్య కార్యం విప్రస్య పంచమే । రాజ్ఞో బలాధీన స్తప్తే వైశ్యస్యాథాధీనోష్ఠమే ॥ అపిచ ॥ పంచమే మానవిత్తత్వం షష్ఠే బ్రహ్మత్వ మాప్నుయాత్ । సప్తమే బ్రహ్మవర్చస్వ మితివత్సర నిర్ణయః ॥ ఆయుష్కామ స్తప్తమేతు త్రైస్కామ స్తతఃపరమ్ । అన్నాద్యకామో దశమే ఇన్ద్రియాథే తతఃపరమ్ ॥ ద్వాదశే పశుకామస్తు మేధాకామ స్త్రయోదశే । చతుర్దశే పుష్టికామో భార్యకామ స్తతఃపరమ్ । షోడశే సర్వకామస్తు విప్రంకుర్యా త్వయంపితా॥ ఆపద్యా షోడశాబ్దాని నాతీతకాల ఉచ్యతే ॥ ఆషోడశా ద్బ్రాహ్మణస్య సావిత్రి నాతివర్తతే । ఆద్యావింశా త్తత్రబ్రహ్మో రాచతుర్వింశతేర్విశః ॥ సావిత్రినామ ఉపనయన మిత్యథః॥ శ్లో॥ అతఃకీర్త్యం త్రయోపేతే యథాకాల మసంస్కృతాః । సావిత్రి పతితావ్రాత్యా భవన్త్యర్క విగర్హితాః ॥ వ్రాత్యస్యాకృత చిత్తస్య నకార్య ముపనాయనమ్ ।

భవే నియమ్య పర్యంతోవాచ మభిశస్తాంస్తు వజ్రయేత్ ॥ ఆహితాగ్ని రనద్వాంశ్చ బ్రహ్మచారిచ తేత్రయః । అశ్నంతపవ సిన్ధుని నైషాం సిద్ధి రనశ్నలామ్ ॥ నదద్వాద్యతయే స్వర్గం తండులం బ్రహ్మచారిణే । పక్వాన్నంతు గృహస్థాయ దాతాదుర్గతి మృచ్ఛతి ॥ ఇతి నిత్యవిషయః ॥

అధ్యావనం యాజనంచ వివాహాది వివర్ణయేత్ ॥ విప్రస్య క్షత్రియ
 స్యావి మౌంజీస్యాదుత్తరాయణే । దక్షిణేతు విశాంకుర్యాన్నానధ్యా
 యే నసంక్రమే ॥ నష్టేచంద్రేష్టమే శుక్రే నిరంశే చైవభాస్కరే ।
 కర్తవ్యం నోపనయనం నానధ్యాయే గ్రగళగ్రహే ॥ (రాశేః ప్రథము
 భాగస్థో నిరంశస్సూర్య ఉచ్యతే) శ్లో॥ విప్రంవసంతే క్షితివందిదామే
 వైశ్యంఘనంతే వ్రతినందిదధ్యాత్ । మాఘాది శుక్రాంతక పంచమా సా
 స్పాదారణంచ సకలందిజ్ఞానామ్ ॥ వాక్యమ్ । మకరకుంభస్థేర్కే-
 మధ్యమం, మీనమేషస్థే ఉత్తమం, వృషభమిథునస్థేధమ ముపనయనం॥
 శ్లో॥ శుద్ధిర్నైవ గురోర్యస్య వర్జేప్రాప్తేష్టమే యది । చైత్రమీనగతే భానౌ
 తస్యోపనయనం శుభం ॥ జన్మభా దష్టమేసింహేనచేవా శతృభేగురౌ ।
 మౌంజీబన్ధ శ్శుభః ప్రోక్త శ్చైత్ర మీనగతేరవా ॥ జీవభార్గవయౌ రస్తే
 సింహస్థే దేవతాగురౌ । చంద్రసూర్యే దుర్బలేతి గోచరే నిష్టదేగురౌ ।
 మేఘలా బన్ధనంకార్యం చైత్రమీన గతేరవా ॥ శుక్లపక్ష శ్శుభఃప్రోక్తః
 కృష్ణశ్చాన్త్య త్రికంవినా । మిథునే సంస్థితే భానౌ జ్యేష్ఠమాసో నదోష
 కృత్ ॥ ముండనం మీనచైత్రేతు మండనం మేషచైత్రకే । ముండనం
 మండనంచైవ మేషచైత్రం విధీయతే ॥ నీచస్థేవక్రసంస్థే ప్యతిచరణగతే
 బాలవృద్ధాస్తగేవా సన్యాసో దేవయాత్రా వ్రతనియమవిధిః కర్ణవేధస్తు
 దీక్షా । మౌంజీ బన్ధోఽగ్లానానాం పరిణయన విధిర్వాస్తుదేవ ప్రతిష్ఠా । వర్జ్యా
 స్సద్భిః ప్రయత్నా త్త్రిదశపతి గురౌ సింహరాశి స్థితేచేత్ ॥ అనధ్యాయస్య
 పూర్వేద్యుః అనధ్యాయా త్పరేహని । వ్రతబంధం వినర్గంచ విద్యారం
 భంచ వజ్రయేత్ ॥ ఇత్యేకే ॥

అనధ్యాయాః.

శ్లో॥ పక్షద్యయే చతుర్దశ్యా మిష్టమీ ద్వితయేతిథౌ । ఫలి
పద్యే దర్శపూర్ణా వనధ్యాయాః ప్రకీర్తితాః ॥ ఉదయేస్త మయేచాపి
ముహూర్తత్రయ గామియత్ । తద్దినం తదహోరాత్రం చానధ్యాయ
విదోవిదుః ॥ వృద్ధిసామ్య ఉయేమాష త్రిచతుః పచనాడికాః । షట్ప
తు త్రిస్పృభిస్సాయ మనధ్యాయ వినిశ్చయః ॥

అథ ప్రదోషాః

శ్లో॥ విఘ్నార్క కామ రాత్ర్యాదౌ ద్వ్యేకాథా ఘటికాః క్ర
మాత్ । రింధా ద్యామోదయా దర్వాక్రృదోష ఇతి నిశ్చయః ॥
షష్ఠీచ ద్యాధశీచైవ అర్థరాత్ర్యాన నాడికా । ప్రదోషేన త్వధీయాత తృ
తీయా నవనాడికా ॥ సూర్యాస్తమయ మారభ్యయవదృక్షోదయం భ
వేత్ । ప్రదోషస్సోపికాశ్చ ఇత్యేవమనురబ్రవీత్ ॥ సూర్యస్యాస్తమ
యాత్పూర్వం సూర్యస్యాస్తమయాత్పరం । ఘటికాత్రయకాలశ్చ ప్రదోష
ఇతినిశ్చయః ॥

త్రయోదశీ సప్తమీచ చతుర్థీ కలయాయది । రాత్రాస్సృశతి
మాసీస్యాత్ప్రదోషే తత్రమానవః ॥ ఇత్యేకే ॥

అథ గలగ్రహాః.

శ్లో॥ కృష్ణపక్షే చతుర్థీచ సప్తమ్యాది దినత్రయం । త్రయో
దశ చతుష్కంచ అష్టావేతే గలగ్రహాః ॥ కించ ॥ త్రయోదశ్యాది
చత్వారి సప్తమ్యాది దినత్రయం । చతుర్థీ చైకతఃప్రోక్తా అష్టావేతే గల
గ్రహాః ॥ త్రయోదశీ చతుష్కంతు సప్తమ్యాది దినత్రయమ్ । చతు
ర్థ్యాదశీ ప్రోక్తా నవచైతే గళగ్రహాః ॥ ఇత్యేకే ॥

అథ సోపపదాః.

శ్లో॥ సిలాజ్యేష్ఠే ద్వితీయాచ ఆశ్వినే దశమీనితా । చతుర్థీచ
ద్వాదశీమాభే ఏలా సోపపదా న్మృతాః ॥

అథ తిథివారనక్షత్రాః,

శ్లో॥ ద్వితీయాచ తృతీయాచ పంచమీ సప్తమీతథా । త్రయో
దశీచ దశమీ పృశస్తాస్తిథయోవృతే ॥

శ్లో॥ బుధత్రయేందు వారాణి శస్తాని వ్రతబంధనే ॥ మైత్రహస్త
త్రయే విష్ణుత్రయేపౌష్టోత్త రాత్రయే । ధాతృద్వయే దితిజ్యేష దస్రభే
హ్యుత్తమంవ్రతమ్ ॥

పక్షధిదాః

శ్లో॥ అష్టమీ ద్వాదశీ షష్ఠీ చతుర్థీచ చతుర్దశీ । పక్షధిద్రా
శ్చ తిథయశ్చుభకార్యేషు నితదితాః ॥

పంచపర్యాః

శ్లో॥ కృష్ణాష్టమీచతుర్దశ్యవ్యమావాస్యాచ పూర్ణిమా । సంక్రాంతి
పర్వతిథయో మునిభిః పరికిర్తితాః ॥

ఉపనయన కర్తారః

శ్లో॥ పితైవోపనయే త్పుత్రాన్ తదభావే పితుఃపితా తదభావే
పితృర్పూతా తదభావేతు సోదరః ॥ కించ॥ పితా పితామహా బ్రా
తా సకుల్యో గోత్రజ్ఞో గురుః । ఉపనాయేధికారిస్యా త్పుర్వాభావే
పరఃపరః ॥ వృతబంధం కుమారస్య వినా పితరనుజ్ఞయా । యఃకరోతి
ద్విజోమోహం స్మరకం ప్రతివద్యతే ॥ ఇదం దూరస్థ పితృవిషయమ్ ॥

ఉపనయన వేదికానిర్ణయః

శ్లో॥ దక్షిణోత్తరయోః పంచ షట్పదా పూర్వపశ్చిమే । కర్త
వ్యా వేదికావిప్రై ర్వటో రాయుష్యవధికానీ ॥ తథాచ॥ శ్లో॥ పాక్షిక్ష్
శ్చిమోధన్వం పదషట్కాయుక్త ముదీద్యయామ్యాని పదానిపంచ ।
ఏవంవిధా జ్యోతిషరత్న నిర్మితా వటోశ్శతాయు ర్భవతీహవేదికా ॥
అన్యవక్షః ॥ ఆచార్యస్య పదైష్షడ్భి శ్చతుర్భి రధవాకరైః । విస్తృ
తా చతురశ్రావ వటో ర్వేదికరోన్నతా ॥

అథ పీఠలక్షణమ్

శ్లో॥ అష్టా త్రింశాంగుళం పీఠ మౌన్నత్యేస్యా త్తదంగుళమ్ ।
అష్టాంగుళంచ విస్తారే కుర్యా దౌదుంబరాదినా ॥

అథ బ్రాహ్మణ భోజన సంఖ్యానిర్ణయః

శ్లో॥ దశద్వాదశవాద్యరౌ ప్రత్యుత్తాచ ద్వయమ్ద్వయమ్ ।
సీమ నైపుంసవేనామ్ని భూరిబ్రాహ్మణ భోజనమ్ । బ్రాహ్మణాంశ్చైవ
పంచాశ చ్చౌశేతూపాయనే శతమ్ ॥ వివాహేతు యథాశక్తిహ్యథా
నే శతభోజనమ్ ॥ భోజయిత్వా శతంవిప్రా కుర్యాదేవోపనాయ
నమ్ । అశక్తోపి యథాశక్తి కృత్వాకర్మ సమాచరేత్ ॥ అకేఽపర్వ
ద్వయేరాత్రౌ చతుర్దశ్యష్టమీదివా । ఏకాదశ్యామహారాత్రం ధు
త్వాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥ ప్రతి గృహ్యోపసీత్యథా మితితేనాచరే
ద్యది । బ్రాహ్మణత్వ ఫలంసర్వం దాతారమధిగచ్ఛతి ॥ శూద్రాస్తు
ప్రతిగృహ్ణీయా త్సమూఢో నరకంప్రవేశేత్ ॥

అథ మాతరి రజస్వలాయాం గర్భిణ్యాంచ కర్మనిషేధః

శ్లో॥ ఉద్వాహే వ్రతదూడాసు మూతాయది రజస్వలా । తదా

నమగ్గశంకార్యం శుద్ధేకార్యం శుభేచ్ఛుభిః । ప్రారమ్భా త్రాగివివా
హస్య మాతాయధి రజస్వలా । నివృత్తిసేన కర్తవ్యా సహసా శ్రుతి
చోదనాత్ ॥ నాస్తిశ్రాద్ధే కృతేపశ్చా న్మాతాయధి రజస్వలా । మం
జీబన్ధం నకురీత యదికుర్యాన్నిరర్థకమ్ ॥ మాతృజాం భోజనా
త్పూర్వం యస్యమాతా రజస్వలా । తదాకర్మ నకురీత యదికుర్యా
న్నిరర్థకమ్ ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధే కృతేపశ్చా ద్వటోర్మాతా రజస్వలా ।
తదాకర్మ నకురీత యావద్భోజన సక్లలా ॥ మాత్రా సమైవభుంజీత
ఊర్ధ్వమాతా రజస్వలా । వ్రతబంధో వశస్తస్యో దిత్వాహ భగవా
న్యమః ॥ నాస్తిశ్రాద్ధే కృతేపశ్చా త్కన్యామాతా రజస్వలా । కన్యా
దానం పితృకుర్యా దిత్వాజ్గీరస భాషితమ్ ॥ నాస్తిశ్రాద్ధే కృతేయస్య
భవేద్భార్యా రజస్వలా । వివాహే నైవదోషస్యా ద్దోషస్యా న్మంజీ
బన్ధనే ॥ వటోర్మాతా గర్భిణీస్యా న్నకుర్యా చ్చౌళకర్మచ । పంచమా
నా దధఃకుర్యా దతఃఊర్ధ్వం నకారయేత్ ॥ కర్తృభార్యా గర్భిణీచే
దార్శ్వు కర్మోపనయనమ్ । షణ్మసా త్పరస్సౌమి నకుర్యా దితిశానకః ॥
గర్భిణీయది పత్నీస్యా న్నకుర్యా దుపనయనమ్ । పంచమానా దధః
కుర్యా దతఃఊర్ధ్వం నకారయేత్ ॥ ఇత్యేకే ॥

అథ అభివాదన విషయః

శ్లో॥ బ్రాహ్మణం కుశలంపుచ్చేత్ క్షత్రబన్ధు మనామయమ్ ।
వైశ్యంక్షేమం సమాగమ్య శూద్ర మారోగ్యమేవచ ॥ దేవతా వ్రతి
మాం దృష్ట్వా యతించైవ త్రిదండినమ్ । నమస్కారం నకుర్యాచ్చే దుప
వాసేన శుభ్యతి ॥ స్వస్తితి బ్రాహ్మణో బ్రూయాదాయుష్యా నితి
భూమిపః । వర్ధలామితి వైశ్యస్తు శూద్రస్తు స్వాగతంవదేత్ ॥ సమిత్పుష్ప

కుశాజ్యంబు మృదన్నాక్షత పాణికమ్ । జపంహోమంచ కుర్వాణం
నాభివాదయతే ద్విజమ్ ॥ దూరస్థం జలమధ్యస్థం భావంతం ధన
గర్వితమ్ । రోగక్రాంతం మదోన్మత్తం షడ్విప్రం నాభివాదయేత్ ॥
నాసిక్యం భిన్నమర్యాద కృతఘ్నం గ్రామయాజకమ్ । స్తేనంచ కితపంచైవ
కదాచి న్నాభివాదయేత్ ॥ వమస్తం జృంభమాణంచ కుర్వస్తం దస్త
భావనమ్ । అభ్యక్త శిరసంస్నానం కుర్వస్తం నాభివాదయేత్ ॥ సఖా
సుచైవ సర్వాసు యజ్ఞే రాజగృహేషుచ । నమస్కారం ప్రకురీయత బ్రా
హ్మణా న్నాభివాదయేత్ ॥ కిన్తు, సఖాయాం యజ్ఞశాలయాం దేవతా
యతనేషుచ । ప్రత్యేకస్తు నమస్కారో హస్తపుణ్యం పురాకృతమ్ ॥
అభివాదనేతు సర్వత్ర పాదస్పర్శన మేవవా । విప్రాణాం ప్రాంజలిఃకా
ర్యో నమస్కారస్స ఉచ్యతే ॥ వృత్త్యస్తపాణికాఽఽఽం పాదయోగ్రహ
ణంగురోః । నవ్యేననవ్య స్సృష్టవ్యో దక్షిణేనతు దక్షిణః ॥ కిన్తు ॥
జన్మప్రభృతి యత్కించిత్సుకృతం సముపార్జితం । తత్సర్వం నశ్యతి
క్షిప్రమేకహస్తాభివాదనే ॥

అథ మూకాన్త బధిరాదినా ముపనయనమ్

అథాన్త బధిర జడ మూకానాం సంస్కార ముపనయనం వ్యాఖ్యా
స్యామః । పుణ్యనక్షత్రే బ్రాహ్మణానోజయిత్వా ఆశిషో వాచ
యిత్వా-కేశానోవ్య-స్నాతం శుచివాస సంబద్ధశిఖం యజ్ఞోపవీతం ధార
యిత్వా అపఆచమయ్య దేవయజన ముదానయతి అథ దేవయజనో
ల్లేఖన ప్రభృత్యాగ్ని ముఖాత్కృత్వా యాజ్ఞీయసమిధ మాజ్యేనాక్వా-
తూష్టి మభ్యాధాపయతి, యథాలాభం తూష్టిం వాసవరిధాపయతి,
తూష్టిం మేఖలా మమస్త్రీ వద్గర్భింకరోతి । తూష్టిమజినం ప్రతిము
చ్చతి ॥ ఇతి ॥

అత్రశ్లోకాః

శ్లో॥ పఞ్చాన్త బధిరస్తబ్ధ జడగద్గద పక్షాః । కుబ్జవామన రోగా
 ర్త శుష్కాగ్ని వికలాణ్ణిమ । మత్సృత్రేషు మూకేషు శయన్థస్థే నిర్ద్వి
 యే । బస్తపుంస్కేషు చైతేషు సంస్కారస్యా ద్యథోచితమ్ ॥ మూకో
 న్మతౌ నసంస్కార్యా విత్యేకే ॥ కర్మస్వనధికారా త్పాతిత్యంనాస్తి ॥
 తదపత్యం నసంస్కార్యమ్ ॥ అన్యేతు సంస్కార్యా విత్పాహుః, తద్య
 థా ॥ వాచనాది హోమన్తు ఆచార్యఃకరోతి, ప్రకృత మనుసరామః ॥

అథ పునరుపనయన నిమిత్తాని

శ్లో॥ అజినం మేఖలాచండం భిక్షాచర్య ప్రతానిచ । యదిమధ్యే
 నివరేర స్తువస్సస్కార మర్హతి । సిన్ధుసౌవీర సౌరాష్ట్రాః తథా
 ప్రత్యస్తవాసినః । అగ్నివగ్ని కశిజ్ఞాంశ్చ గత్వా సంస్కారమర్హతి ॥ హి
 మవత్కశికం విన్ద్యం పారంపర్యస్య పశ్చిమమ్ । తీర్థయాత్రాం వినా
 గత్వా పునస్సంస్కార మర్హతి ॥ అజ్ఞానా త్పాశ్య విజ్ఞాత్ర సురా
 సంస్పృష్ట మేవచ పునస్సంస్కార మర్హన్తి త్రయోవర్ణా ద్విజాతయః ॥
 విజ్ఞాత్ర భక్షశుద్ధ్యథాం ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ । పంచగవ్యన్తు
 కురీత స్నాత్వాపీత్వాచ శుద్ధతి ॥ భూసురో మద్యపానేచ కృతే
 గోభక్షణేషుచ । తప్తకృచ్ఛ పరిక్లిష్టో మౌంజీ హోమేన శుద్ధతి ॥
 అశునం గృంజనం జద్వా పలాండుంచ తథాద్విజః । ఉష్ణమానుషకే
 భాశ్వ రాసభక్షిర భోజనాత్ । ఉపాయనం పునఃకుర్యా తప్తకృ
 ఛ్చం చరేన్ముహుః ॥ చండాళాన్నం ద్విజోభుక్త్వా సమ్యక్పాత్రాయ
 ణం చరేత్ । బుద్ధిపూర్వేతు కృద్వాబ్జం పునస్సంస్కార మర్హతి ॥
 ప్రదోషే నిశ్యనధ్యాయే మందేకృష్ణే గలగ్రహే । అపస్తంబో చోష

నీతః పునస్సంస్కార మర్హతి ॥ తిథేసోప వదాభ్యాయా మన
ధ్యాయే గలగ్రహే । అపరాహ్ణే చోపనీతః పునస్సంస్కార మర్హతి ॥
వినర్తునా వసంతేన కృష్ణవక్షే గలగ్రహః । అపరాహ్ణే చోపనీతః పున
స్సంస్కార మర్హతి ॥ పాపాంశక గతేభంద్రే అరిసీచ స్థితేపిచ । అన
ధ్యాయే చోపనీతః పునస్సంస్కార మర్హతి ॥

పునరుపనయనే వర్ణాని

శ్లో॥ వపనం మేఖలాదండం భిక్షావర్య వ్రతానిచ । నివర్తనే
ద్విజాతీనాం పునస్సంస్కార కర్మణి ॥

అథ యమశా ద్యుపనయనే కర్తారః

శ్లో॥ ఏకగర్భే ప్రసూతాచే దేకవేదీ మవాప్యచ । ఏకాచార్యై
క అగ్నేచ కుర్యా న్మోక్షీవ్రతం యతః ॥ చౌశోపనయనేచైవ జాత
కర్మణి నామ్నిచ । చతుర్వ్రతోపాకరణే యమలానాం సమంభవేత్ ॥
భ్రాతృద్వయే స్వస్వయుగే స్వస్వభ్రాతృ యుగేతథా । సమానావిక్రి
యాకార్యా మాతృభేదే తథైవచ ॥ మాతృభేదే విశేషేస్మర్యతే ॥
ఏకత్రలగ్నే యదిపుత్రయుగ్మం శుభాయమాంజీ వ్రతకర్మకుర్యాత్ ।
ఆచార్యయుగ్మం ఖలువేదియుగ్మం నాస్తిముఖే స్వస్వపితౄంశ్చనిత్యే ॥
పృథగ్భవావేకలగ్నే సోదరాపుపనాయనే । ఆచార్యోన్యః పితాన్యోస్తు
భ్రాతావా వీత్యసోదరః ॥ ఇతి ॥

యజ్ఞోపవీత విషయః

శ్లో॥ ఉచ్చిష్టంతోరణం చిన్నంవిక్రితం విధవాకృతం । భుక్త్య
తరే త్వనధ్యాయే నప్రతంతాన్నధారయేత్ ॥ నాతిహ్రాస్వం నాతిదీర్ఘ
ముచ్చసిద్ధాః విసర్జయేత్ । బ్రహ్మదినాభి పర్యంత ముపవీతం వ్రకల్ప

యేత్ ॥ యజ్ఞోపవీతమేతైకం ప్రతిమన్త్రేణధారయేత్ । ఏకమంత్రైక
సంకల్ప ధారితంహ్యుపవీతకం ॥ ఏకస్మిన్ తృటితేచేత్స్యాత్సరస్విం తృటి
తమేవచ ॥ ఉపవీతమలంకారం స్రజం కరకమేవచ । ఉపానహంచవాస
శ్చ ధృతమన్త్యైర్నధారయేత్ ॥ ఆశాచాస్త ఉపాకర్మగతేమాసి చతు
ష్టయే । అనవం వానవంవావిత్యజేద్యజ్ఞోపవీతకమ్ ॥ యజ్ఞోపవీతకాల
స్యా ద్వాచనేకృత ఆశిషామ్ ॥ పురస్తాత్సమిదా దానాచ్ఛివస్వామి మ
తేనతు ॥ వినాయచ్ఛిఖయాకర్మ వినాయజ్ఞోపవీతతః । రాక్షసం తద్ధి
విజ్ఞేయం సమస్తాన్షిషలాఃక్రియాః ॥ తథా ॥ ఉపవీతం శిఖాబద్ధ మూర్ధ్వ
పుండ్రం వినాకృతమ్ । అపవిత్రకృతం కర్మవిప్రస్య విఫలంభవేత్ ॥
కటిసూత్రం వినాకర్మ శ్రౌతంస్మార్త కరోతియః । సరస్విం తన్నిష్ఫలం
వింద్యాత్సోపినగ్న ఇతి స్మృతః ॥

అథ పాలాశమ్

చతుర్థేహని వటుర్ధ్వరోర్యస్యత ఇతి పూర్వ పరిహితం
వానఆదత్రే ॥ యస్యతే ప్రథమ వాన్యగం హరామ స్తన్వా విశ్వే అవ
స్త దైవాః । తన్వాత్రాతర స్సువృథో వర్ధమాన్త మనుజాయన్తాం బహ
వస్సు జాతమ్ ॥ ఇతి గురోర్వాసోదత్వా న్యత్పరిదావ్య ॥ తతః ప్రాత
స్నానం సన్ధ్యావద్దన మగ్నికార్యంచ కుర్యాత్ ॥ కేచిత్పాలాశం కర్మ
కుర్యన్నాచార్యేణ సహగ్రామా దృహిః ప్రాచీ ముదీసీంవా దిశముప
నిష్క్రమ్య ॥ పాలాశ సోత్తరతః పూర్వతోవా దమారంపత్నించ
దక్షిణతః ఉపవేళ్య స్యయిముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ॥

పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, మమకుమారస్య, మేధాజననసిద్ధ్యథాం
పాలాశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదగ్గతేన తదాదౌ శుద్ధ్యథాం వృద్ధ్య
థాగ్ం శాస్త్ర్యథామఖ్యుదయాథాంచ మహాజనైస్సహ కర్మణఃపుణ్యా
హ వాచనంకరిష్యే ॥ అదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథాం శ్రీమహా
గణాధిపతి వూణాంకరిష్యే ॥ గణాధిపతివూణాం పుణ్యాహ వాచనంచ
కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త

శుభతిథౌ మమకుమారస్య మేధాజనన సిద్ధ్యథాం పాలాశాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే ॥ పాలాశవృక్షమూలే అలంకృత్య ॥ పాలాశస్య ప్రా
గ్భాగే ఉపనయనాన్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ పరిసరణానంకృత్వా ।
అగ్నేఃపూర్వందేశే ఈశాన్యదేశేవా నూతనవస్త్రేణ మంటవమాసాద్య ।
తస్మిన్ పంచప్రస్థపరిమిత తండులాన్నిక్షిప్య । తేషు త్రీణిస్థండిలాని
ప్రాగపవర్గా ణ్యుదగపవర్గాణివా కృత్వా । తేషు ప్రణవశ్రద్ధామేధా
వాహనార్చనమస్కారం కుర్యాత్ ॥ ఫలపుష్పాక్షత హిరణ్యాని గృ
హీత్వా ॥ యశ్చస్తసా మృక్షభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోర్ధ్వమృతాత్సం
బ్రహ్మవ । సమేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు । ఆమృతస్య దేవధారణో
భూయాసమ్ । శరీరంమే విచక్షణమ్ । జిహ్వమే మధుమత్తమా । కర్ణా
భ్యాం భూరివిశ్రువమ్ । బ్రహ్మణఃకోశోసి మేధయాపిహితః । శ్రుతం
మేగోపాయ ॥ ఇతి ప్రథమస్తండిలే ప్రణవమావాహయమి స్థాపయా

శ్లో॥ సప్తాహీనో శుచిర్నిత్య మరహాస్సర్వ కర్మసు । యదన్య
త్కురుణేకకర్మ తత్సర్వం నిష్ఫలం భవేత్ ॥...

మి పూజయామి ॥ స్థాపనానర మిదమర్ఘ్య మిదంపాద్య మిదమాచ
 మసీయమ్ ॥ శ్రీధ్యాయాగ్నిస్సమిధ్యతే । శ్రీధ్యాయా విస్తతేహవిః । శ్రీధ్వాం
 భగస్య మూఢాని । వచసా వేదయామసి । ప్రియగ్గ్ శ్రీధ్యే దదతః ।
 ప్రియగ్గ్ శ్రీధ్యే దిదానతః । ప్రియంభోజేషుయజ్వసు । ఇదంమ ఉదితజ్కు
 ధి । యథాదేవా అసురేషు । శ్రీధ్వాముగ్రేషు చక్రిరే । ఏవంభోజేషు
 యజ్వసు । అస్మాక ముదితజ్కుధి । శ్రీధ్వాందేవా యజమానాః ।
 వాయుగోప్తా ఉపానతే । శ్రీధ్వాగ్ం హృద్దయ్య యకూర్త్యా । శ్రీధ్
 యా హూయతేహవిః । శ్రీధ్వాంప్రాతర్ హవామహే । శ్రీధ్వాం మధ్య
 స్థానమృధి । శ్రీధ్వాగ్ం సూర్యస్య నిమ్రుచి । శ్రీధ్యే శ్రీధ్యవయే హమా ।
 శ్రీధ్వాదేవా నధివసే । శ్రీధ్వావిశ్వ మిదంజగత్ । శ్రీధ్వాఙ్కామస్య మా
 తరమ్ । హవిషా వధాయామసి ॥ ఇతి ద్వితీయస్థండితే శ్రద్ధమావా
 హయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ స్థాపనానర
 మిదమర్ఘ్య మిదంపాద్య మిదమాచమసీయమ్ ॥ మేధాదేవీ
 జుషమాజాన ఆగాద్విశ్వావీభద్రా సుమనస్యమానా । త్వయాజుష్టా
 న్మదమానా దురుక్తా బృహద్యదేమ విదథేసువీరాః । త్వయాజుష్ట
 ఋషిర్భవతి దేవితవ్యయాబ్రహ్మ గతశ్రీ రుతతవ్యయా । త్వయాజుష్టశ్చి
 త్రం వినతేవసుసానో జుషస్య । దవిణోనమేధే । మేధాంమ ఇన్తోద

దాతు మేధాన్తేపీ సరస్వతీ । మేధాంమే అశ్వినా పుభావాధతాం పు
ష్కరసజా । అప్సరాసుచయా మేధాగన్తర్వేమచ యన్మనః । దైవీమే
ధా సరస్వతీ నామాంమేధాసురభిర్భవ తాగ్నస్వాహా । ఆమాంమేధా
సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవణాః జగతీజగమ్యా । ఊర్జస్వతీపయస్తా
పిన్వమానా సామాంమేధాసుప్రతీకా జుషంతామ్ । మయిమేధాం మయి
ప్రజాం మయ్యగ్ని సేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయీ
స్త్రి ఇద్ధ్రియందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయిసూర్యో బ్రా
హ్మణోదధాతు ॥ ... ఇతి తృతీయస్థండిలే మేధా మావాహయామి స్థాప
యామి పూజయామి ॥ స్థావనానంతన మిదమర్చ్య మిదంపాద్య మిదమా
చమనీయమ్ । ... తదగ్ని ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ ఓంఅసునీతే...
స్థాన ముపహ్వయతే ॥ ప్రణవశ్రద్ధామేధా దేవతాస్సు స్థిరాభవన్తు,
వరదాభవన్తు, సుముఖాభవన్తు, సుప్రసన్నాభవన్తు, స్థిరాసనం కుర్వన్తు
ప్రణవశ్రద్ధామేధా దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార
పూజాంకుర్యాత్ ॥ ... అత్ర కృతసరాన్నం నివేదయేత్ ॥
పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ మమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం
పాలాశహోమం కరిష్యే ॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాఙ్మథాగానే ।
సమన్తా గృహపైరగ్నింపరిశ్రిత్య । యశ్చన్నసామితి ఛన్దస్సుక్తిం వాచయ

న్విమాయన్విత్వాది చత్వారిత్యన్వై ప్రతిమన్త్ర మేకాదశాఙ్గా
 హుతిః కుమారగం హవయేత్ ॥ ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి,
 చత్వారి ॥ యశ్చన్తసా మృతభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యో ధ్వమ్
 తా త్సంబభూవ । నమేన్ద్రో మేధయాస్పృణోతు । అమృతస్య దేవధార
 ణో భూయా సగ్గస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥ ... శరీరంమే
 విచర్షణమ్ । జిహ్వమే మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రవమ్ ।
 బ్రహ్మణఃకోశోసి మేధయాపిహితః । శ్రుతంమే గోప్తాయస్వాహా ॥
 ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥ అవహన్తి వితన్వానా । కుర్వాణావీర మాత్మ
 నః । వాసాగ్ంసి మమగావశ్చ । అన్నప్రానేచ నర్తదా । తతోమే శ్రీ
 యమావహ । లోమశాం ప్రశుభి స్సహస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదంనమ
 మ॥ ... ఆమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్వాహా । ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥

• యశ్చన్తసామ్ । ఋతభః । విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోధి ।
 అమృతాత్ । సంబభూవ॥ నమేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు । అమృత
 స్య దేవధారణః । భూయానమ్ ॥ స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదమ్ ॥ ...
 శరీరంమే । విచర్షణమ్ । జిహ్వమే । మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యామ్ ।
 భూరివిశ్రవమ్ । బ్రహ్మణః । కోశోసి మేధయాపిహితః । శ్రుతంమే ।
 గోప్తాయ । స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదమ్ ॥ ... అవహన్తి వితన్వానా ।

యశోజనే సానిస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥ ... శ్రేయా
 వస్యసో సానిస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥ తన్వాభగ ప్రవిశాని
 స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥ సమాభగ ప్రవిశస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య
 ఇదంనమమ ॥ తస్మిన్ ప్రహస్రాభే నిభగ్రాహం త్వయిమృజేస్వాహా ॥
 ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥ యథాప్రప్త లాయన్తి యథామాసా
 అహర్దరమ్ ఏవంమాం బ్రహ్మచారిణః ధాతరాయన్తు సర్వతస్వాహా ॥
 ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥ ... ప్రతివేశాని ప్రమాథాహి ప్రమావద్ధ్య
 స్వస్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదంనమమ ॥ ... ఆచార్యః ఇథ్యసన్నహనా
 కుర్వాణా చీరమాత్మనః వాసాగ్ంసి మమగావశ్చ అన్నప్రానేచ
 సర్వదా తతోమే శ్రియమావహ లోమశామ్ పశుభిః సహ
 స్వాహా ॥ ... ఛన్దోభ్య ఇదమ్ ॥ ఆమాయన్తు బ్రహ్మచా
 రిణః స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదమ్ ॥ ... యశోజనే సానిస్వాహా ॥
 ఛన్దోభ్య ఇదమ్ శ్రేయా వస్యసోసాని స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదమ్ ॥
 తన్వాభగ ప్రవిశాని స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదమ్ సమాభగ ప్రవిశ
 స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదమ్ తస్మిన్ సహస్రాభే నిభగ్రాహమ్
 త్వయిమృజే స్వాహా ॥ ఛన్దోభ్య ఇదమ్ ... యథాప్రప్త ప్రవల్తా

న్యద్భిస్సగ్గ్న్యశాఙ్గౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ తన్విచరా యేదంన
మమ ॥ అపఠపస్సుశ్యః అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథాం వృ
ద్ధికామః, జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ . . . జయాది బ్రహ్మ వినజన్
నానే ॥ అపరేణాగ్నిం వటుర్మేఖలాజిన దండాన్ పాలాశే
నిధాయ ॥ అన్యానినవాని పూర్వవద్గృహ్ణీయా ద్యజ్ఞోపవీతం వజ్రమ్ ।
పాలాశమూలే దండంవిస్సృజ్య, సుశ్రవణతిమన్తేణాన్యదండమాదాయ ॥
సుశ్రవస్సుశ్రవసం నిధిగోపో భూయానమ్ ॥ ...

రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం వాసోభిమన్త్య ॥ రేవతీస్త్వా
మహిత్వనమ్ ॥ యాఅకృన్తన్నితి, తిస్సభిర్యాసః కుమారస్యకటితచేత్రిః

ప్రదక్షిణం పరిధాప్య ॥ . . . యాఅకృన్త న్నవయన్

పోష్టముప్త సఃవ్యయస్వ ॥ పరిధాప్య, ద్వీరాచమ్య ॥ ఆచార్యః

పరిదమితి పరిహితం కుమారమనుమన్త్య ॥ పరిదంవాసో అధిధా స్వస్త

యే విభజాసిజీవన్ ॥ తతఃపాలాశమూలే

మేఖలాంవిస్సృజ్య । ఇయండురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం అన్యమేఖలాం ధార

యేత్ ॥ ఇయండురుక్తా త్పరిబాధమానా మేఖలేమారి

యన్తి । యథామాసాః । అహర్జరమ్ । ఏవంమామ్ । బ్రహ్మచారిణః ।

ధాతరాయన్తు । స్తర్వతస్సాహా ॥ ఛన్దోభ్యఇదమ్ ॥ . . . ప్రతివేశోపి ।

ప్రమాథాహి । ప్రమాపద్యస్వ । సాహా ॥ ఛన్దోభ్యఇదమ్ ॥

షామ ॥ తతఃపాలాశమూలే అజినంవిస్సృజ్య ॥ . . . మిత్ర సేతి
 అన్యాజినం ధారయేత్ ॥ మిత్రస్య చక్షుధృతుం దధేహమ్ ॥
 తతో మంటపస్థితదేవతా పూజాంకరిష్యే ॥ మంటపస్థిత దేవతాభ్యోన
 మః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కుర్యాత్ ॥ . . . అగ్ని
 ప్రదక్షిణం కారయిత్వా ॥ . . . యజ్ఞేనేతి మంటపోద్వాననం కుర్యాత్ ।
 యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్తదేవాః సాధ్యాన్నని దేవాః ॥
 మంటపస్థిత సర్వాదేవా యథాస్థానం వ్రవేశయామి ॥ . . . తతః
 కజ్జణవిమోచనం కరిష్యే ॥ . . . కజ్జతోన కజ్జతోథో సత్తినకజ్జతః ।
 ద్వావిత్తి స్తుషీ ఇత్తిన్యా దృష్టాఅలిప్సత ॥ . . . శ్లో॥ కజ్జణంమోచ
 యామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకదాచన । మయిరక్షాం స్థిరాంబద్వా దేవత్యం
 గచ్ఛకజ్జణం ॥ . . . కజ్జణవిమోచన ముహూర్త స్సుముహూర్తౌస్తు ।
 కజ్జణవిమోచన ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా
 మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ . . . తతః, ఆచార్యవరూ ఆశీర్వాదనం ప్రా
 ప్య ॥ బ్రాహ్మణా తోషయిత్వా సహచర్యో గృహమాగచ్ఛేత్ ॥
 త్రిమధురేణ బ్రాహ్మణా భోజయిత్వా . . . ప్రకృత మనుసరామః ॥
 ఉపనీతస్య ధర్మా ఉపదిష్టాః ॥ . . .

అత్రశ్లోకాః

శ్లో॥ పాలాశార్చా స్యాచ్ఛతుథేహి కార్యాగ్రామాప్రాప్తిం
 ప్రాగుదీచీ ముదీచీమ్ । తాంప్రాప్యాధస్తా త్వలాశన్యకృత్వా ప్రాక్సం
 స్థతి స్థండిలాన్యపుష్పదగ్వా ॥ అవాహ్యతేషు ప్రణవంతదాదౌ శ్రద్ధావద

మేధాంచ యథాక్రమేణ । కుర్వీతపూజా మిహభక్ష్యభోజ్య పక్వాదనా
 పూప సుపోదకాద్యైః ॥ ... కేచిద్దోమం చాత్రకుర్వాన్ని కర్మ ణ్య
 దౌకృత్వా దేవతాపూజనంచ । అగ్నించేధ్వాదాజ్య భాగావసానే పూ
 పైరగ్నిం తంపరిశ్రిత్య సాన్తమ్ ॥ ... యశ్చష్టసా మిదంసూక్తం వాచ
 యన్నేవ హవయేత్ । చతుర్భుః పంచభిష్టద్భిర్వాక్యై శ్చాథైక వాక్య
 తః । క్రమాత్యక్త్వా విమాయన్త్వి త్యాదివాక్య చతుష్టయమ్ । సాహ
 మ్నా తాషడత్రాన్యై వాక్యేస్సాహేతి యోజయేత్ । ఏకాదశా హు
 తీరేవం హవయిత్వా గురుర్వటుమ్ । జయాదీంశ్చ స్వయంహుత్వా
 దందాదిత్యాగ ధారణమ్ ॥ అపిచ
 శ్లో॥ సన్త్యజ్య మేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినావటుః । సర్వంపలాశే
 నిక్షిప్య నవాన్యన్యాని ధారయేత్ ॥ ... మేఖలామజినం దండం పా
 లాశాగ్రే వినిక్షిపేత్ । తద్వాసో బ్రహ్మణేదద్యా ద్వటురన్యచ్చ ధార
 యేత్ । నదద్యాద్రృహ్మణే వాన స్తస్యత్రాతృ వినాశకృత్ ॥ తస్మా
 ద్వాసః ప్రచారవ్య మవశ్యం స్మృతిచోదనాత్ ॥ మేఖలా మజినందండ
 ముపవీతం కమండలుమ్ । అప్పుప్రాస్య వినష్టాని గృహీత్వాన్యాని
 పూర్వవత్ ॥ వపనం మేఖలాదండం భిక్షాచర్య ప్రతానిచ నివర్తనే
 ద్విజాతీనాం పునస్సంస్కార కర్మణీతి ॥ ...

సమూర్ణమ్.

అథ, ఉపాకర్మ

గృహ్యసూత్రే, ఉపాకరణే సమాపనేచ, ఋషిర్యః ప్రజ్ఞాయతే ॥
 సదసస్పతి ర్ద్వితీయః॥ ... ఓషధీమ ప్రాదుర్భావే శ్రావణ్యాం పౌర్ణమా
 స్యాం శిష్యైస్సహచార్యః నదీంతటాకంవా గలాన్, కేశశ్మశ్రులోమ
 నఖానివాపయిత్వా, మృత్తికాస్నానం వారుణస్నానం కృత్వా, సన్ధ్యావస్త
 నాదికం కుర్యాత్ ॥ ... అపరాహ్ణేస్నాత్వా ధౌతవస్త్రం పరిధాయ ।
 శివాలయమశ్వత్థ సమీపంవాగలాన్, ఆచమ్య పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ
 శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం (అధీతానాం చస్తసాం సవీర్యత్వాయ) అధ్యే
 ష్య మాణానాం చస్తసాగ్ం సవీర్యత్వాయ, అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం
 కర్మకరిష్యమాణ స్తదన్తర్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యథాంవృద్ధ్యథాగ్ం శాన్త్య
 థా మభ్యుదయాథాంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరి
 ష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథాం శ్రీమహాగణాధిపతి పూ
 జాంకరిష్యే । గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ...
 ఆచమ్య-పూర్వోక్త శుభతిథౌ, మమఉపనయనలగ్న
 ప్రభృత్యేతత్తణ పర్యంతం బ్రహ్మచర్యవ్రత లోపప్రాయశ్చిత్తాథాం
 పాపాత్రయోదశ హోమంకరిష్యే ॥ తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాలంకృత్య
 పరిస్తీర్య । చతుష్పాత్ర ప్రయోగాద్యాజ్య సంస్కారానేగ్నిం పరిషిచ్య॥
 పాపాత్రయోదశ హోమంకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య పూర్వోక్త
 శుభతి థౌ- మమ అయుర్వర్షో యశోబలాభి వృద్ధ్యథాం ప్రాతరగ్ని
 కార్య నమిదాధానం కరిష్యే ॥ అగ్ని కార్యంకుర్యాత్ ॥ ... అచమ్య
 పూర్వోక్త శుభతిథౌ, శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం (అధీ

తానాంఛస్తసాంసవీర్యత్వాయ) అధ్యేష్యమాణానాం ఛస్తసాగ్ం సవీ
 ర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ తదఙ్గ ప్రాజా
 పత్యాది నవద్వ్యావాహనంకరిష్యే ॥ ప్రాగ్దేశే మంటపమాసాద్య, నివీటి
 భూత్వా ॥ ఫలపుష్పాక్షత హిరణ్యాదికం గృహీత్వా ॥ ఉదగవవర్గాణి,
 ప్రజాపతిం కాండఋషిమావాహయామి । సోమం కాండఋషిమావాహ
 యామి । అగ్నిం కాండఋషిమావాహయామి । విశ్వాదేవాః కాండ
 ఋషినావాహయామి । సాగ్ంహితీదేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి ।
 యాజ్ఞికీదేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి । వారుణీదేవతా ఉపనిషద
 ఆవాహయామి । బ్రహ్మాణగ్న్వయంభువ మావాహయామి । నదనస్పతి
 మావాహయామి ॥ ఆవాహనానంతర మిదమర్చ్యమిదంపాద్య మిదమా
 చమసీయమ్ ॥ తదఙ్గ ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ ఓం అసునీతే ...
 స్థానముచహ్యాయతే ॥ ప్రాజాపత్యాది కాండఋషి దేవతాస్సు స్థిరా
 భవన్తు- వరదాభవన్తు- సుముఖాభవన్తు- సుప్రసన్నాభవన్తు- స్థిరాసనం
 కుర్వన్తు- ప్రాజాపత్యాది కాండఋషి దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది
 షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ ... ఉపవీటి ॥ ... పూర్వోక్త ...
 శుభతిథౌ, శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం అధీతానాంఛస్తసాం సవీర్యత్వా
 య) అధ్యేష్యమాణానాం ఛస్తసాగ్ం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాక
 ర్మాఖ్యం ప్రాజాపత్యాది కాండఋషి తర్పణంకరిష్యే ॥ నివీటిభూత్వా ॥
 ఉపవీత మజ్జుష్ఠాభ్యాం పరిగృహ్య, తిలాక్షతోదకేన, ప్రజాపతిం కాండ
 ఋషింతర్పయామి, ప్రజాపతిం కాండ ఋషింతర్పయామి, సోమంకాండ
 ఋషింతర్పయామి, సోమంకాండఋషింతర్పయామి ॥ అగ్నింకాండఋ

షింతర్పయామి, అగ్నింకాండఋషింతర్పయామి॥ విశ్వాదేవాకాండ
ఋషీగ్ స్తర్పయామి, విశ్వాదేవాకాండఋషీగ్ స్తర్పయామి॥ సాగ్ం
హితిదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి॥ - సాగ్ంహితిదేవతా ఉపనిష
ద స్తర్పయామి॥ యాజ్ఞికీదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి, యాజ్ఞికీదే
వతా ఉపనిషద స్తర్పయామి॥ వారుణీదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి,
వారుణీదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి॥ బ్రహ్మణ్యస్వయంభువం తర్ప
యామి, బ్రహ్మణ్యస్వయంభువం తర్పయామి॥ ... సదసస్పతిం
తర్పయామి ... ఉపవీతీ, అనేనప్రాజాపత్యాది కాండఋషితర్పణేన
భగవాంధస్వాత్మకః సర్వం శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీతాతు ॥ ... పూర్వో
క్త శుభతిథౌ, శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం అధీతా
నాం చంద్రసాం సవీర్యత్వాయ) అధ్యేష్యమాణానాం చంద్రసాగ్ం సవీర్య
త్వాయ, అధ్యాయోపాకర్మ హోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ తదగ్ని స్థండితోల్లే
ఖనా ద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాస్తే,
చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా, ఓం అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ
ఇదంనమమ ॥ ... ఇతి ముఖాహుతింపఠత్వా ॥ అనావరభే
ప్రతినిజహూతి, నివీతీభూత్వా, ఏకమ్, ద్వే, త్రీణి, చతుర్ని ॥
ప్రజాపతయే కాండఋషయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయే కాండఋషయ
ఇదంనమమ॥ ... సోమాయ కాండఋషయేస్వాహా॥ సోమాయ
కాండఋషయ ఇదంనమమ॥ అగ్నయేకాండ ఋషయేస్వాహా॥
అగ్నయే కాండఋషయ ఇదంనమమ॥ ... విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః
కాండ ఋషిభ్యస్సాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఃకాండ ఋషిభ్య ఇదంన

మమ, సాగ్ంహితిభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్సాస్వహా॥ సాగ్ంహితిభ్యో
 దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదంనమమ । ...యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య
 ఉపనిషద్భ్యస్సాస్వహా॥ యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదంన
 మమ ॥చారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్సాస్వహా॥ చా
 రుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదంనమమ ॥ బ్రహ్మణే
 స్వయంతువేస్సాస్వహా॥ బ్రహ్మణే స్వయంతువ ఇదంనమమ ॥
 సదసస్సతయేస్సాస్వహా॥ సదసస్సతయ ఇదంనమమ ॥ ఉపవీతి ॥ సదస్
 సుత్రిమద్భుతం ప్రీయమింద్రస్య కామ్యమ్ । ససింమేధా మయానిషద్గ్సాస్వ
 హా॥ సదసస్సతయ ఇదంనమమ ॥ ఇతిస్విష్టకృతింహుత్వా ॥... ఇషే
 త్వోజేఽఽఽ త్వా యవస్థో ప్రాయవస్థ దైవోవస్సవితా ప్రార్చయతుశ్రే
 ష్ఠతమాయకర్మణే సాస్వహా॥ ఛన్దోభ్యఇదంనమమ ॥
 అగ్నిమీశే పురోహితం యజ్ఞస్య దైవమృత్విజమ్ । హోతారం రత్న
 దాతృమ్ సాస్వహా । - ఛన్దోభ్యఇదంనమమ ॥ - అగ్న ఆయాహి వీత
 యే గృతానో హవ్యదాతయే । నిహోతాసథ్ని బర్హిషిస్సాస్వహా॥
 ఛన్దోభ్యఇదంనమమ ॥ ... శం.నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవన్తుపీతయే ।
 శంయోర్భిస్రవన్తుస్సాస్వహా । ఛన్దోభ్యఇదంనమమ ॥ — - సమస్త

పావక్షయద్వారా ఆయుర్వర్షో యశోబలాభి వృద్ధ్యథకం, విరజాహా
 మంకరిష్యే ॥ తితైస్సక్త్యాజ్య మిశ్రితైర్వక్ష్యమాణైః పంచవింశతి మన్తై
 ర్హస్తేన జుహూయాత్ ॥ ... తిలాన్ జుహూమి నరసాగం సప్టిష్ఠాక గన్ధార
 మమచిత్రైర రమన్తుస్వాహా ॥ శ్రియా ఇదం నమమ ॥ ... ౧॥ ... గోవోహి
 రణ్యం ధనమన్నపానగం సర్వేషాగ్ శ్రియైస్వాహా ॥ శ్రియా ఇదం న
 మమ ॥ ౨॥ శ్రిశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టిశ్చ కీర్తిశ్చ స్త్రణ్యతామ్ బ్రహ్మ
 ణ్యం బహుపుత్రతామ్ । శ్రద్ధామేధే ప్రజాస్సన్దాతు స్వాహా ॥ శ్రియా
 ఇదం నమమ ॥ ౩॥ తిలాః కృష్ణాః స్తీలాశ్చైతాః స్తీలాస్సౌమ్యా వశాన్తుగాః ।
 తిలాః పునస్తమేప్రాప్తం యత్కించోద్ధరితం మయిస్వాహా ॥ శ్రియా ఇదం న
 మమ ॥ ౪॥ చోరస్యాన్నం నవకార్థం బ్రహ్మహా గురుతల్పగః । గోస్తే
 యగ్ం సురాప్రాప్తం భూణహర్యా తిలాశానిగం శమయన్తుస్వాహా ॥
 శ్రియా ఇదం నమమ ॥ ౫॥ శ్రిశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టిశ్చ కీర్తిశ్చ స్త్రణ్యతామ్
 బ్రహ్మణ్యం బహు పుత్రతామ్ । శ్రద్ధామేధే ప్రజ్ఞాతు జాతవేదస్సన్ద
 దాతు స్వాహా ॥ శ్రియా ఇదం నమమ ॥ ౬॥ ప్రాణాపాన వ్యానోదాన
 సమానమే శుద్ధ్యంతాంజ్యోతిరహం విరజావి ప్రాప్మాభూయా నగ్ స్వాహా ॥
 ప్రాణాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ॥ ౭॥ వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శౌత్ర జిహ్వ
 హృణరేతో బుద్ధ్యాకూతి సజ్కలామే శుద్ధ్యంతాంజ్యోతిరహం విరజావి

ప్రాప్మాభూయా స్తగ్స్సాహా ॥ వాగాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ।

౮॥ త్వక్చర్మమాగ్ం సదుచిరమేదో మజ్జాస్నాయవోస్థీనిమే శుద్యన్తాం

జ్యోతిరహం విరజావి ప్రాప్మాభూయాస్తగ్స్సాహా ॥ త్వగాదిభ్యో దేవతా

భ్య ఇదంనమమ ॥౯॥ శిరః పాణిపాద పార్శ్వపృష్ఠోరూదర జంఘశిశ్నో

పస్థ పాయవోమే శుద్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజావి ప్రాప్మాభూయా స్తగ్

స్సాహా ॥ ... శిరఆదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥ ౧౦॥ ఉత్తిష్ఠపు

రుష హరితవిజ్జల లోహితాక్షి దేహిదేహి దదావయితామే శుద్యన్తాం

జ్యోతిరహం విరజావి ప్రాప్మాభూయాస్తగ్స్సాహా ॥ ఉత్తిష్ఠాదిభ్యో దేవ

తాభ్యఇదంనమమ॥౧౧॥ పృథివ్యాపసేజో వాయురాకాశామే శుద్య

న్తాం జ్యోతిరహంవిరజావి ప్రాప్మాభూయా స్తగ్స్సాహా ॥ పృథివ్యాదిభ్యో

దేవతాభ్యఇదంనమమ॥ ౧౨ ॥ శబ్దస్పర్శరూప రసగన్ధామే శుద్యన్తాం...

భూయాస్తగ్స్సాహా ॥ శబ్దాదిభ్యో దేవదాభ్యఇదంనమమ ॥ ౧౩ । మనో

వాక్కాయ కర్మాణిమే శుద్యన్తాం.....భూయాస్తగ్స్సాహా ॥

మనఆదిభ్యో దేవతాభ్యఇదంనమమ ॥ ౧౪ ॥ అవ్యక్తభావై రహజ్జగ్రై

జ్యోతిరహం విరజావిప్రాప్మాభూయాస్తగ్స్సాహా ॥ అవ్యక్తాదిభ్యో దేవ

తాభ్యుదానమమమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఆత్మామేశుధ్యంతాం స్వాహా ॥
 ఆత్మనాదానమమమ్ ॥ ౧౬ ॥ అన్నరాత్మామే శుధ్యంతాం-... .. స్వాహా ॥
 అన్నరాత్మనాదానమమమ్ ॥ ౧౭ ॥ పరమాత్మామే శుధ్యంతాం . . . స్వాహా ॥
 పరమాత్మనాదానమమమ్ ॥ ౧౮ ॥ తుధేస్వాహా ॥ తుధుదానమమమ్ ॥
 ౧౯ ॥ తుత్తిపాసాయస్వాహా ॥ తుత్తిపాసాయేదానమమమ్ ॥ ౨౦ ॥ విత్తై
 స్వాహా ॥ విత్తైదానమమమ్ ॥ ౨౧ ॥ ఋగ్వీధానాయస్వాహా ॥ ఋగ్వీ
 ధానాయేదానమమమ్ ॥ ౨౨ ॥ కర్షోత్కాయస్వాహా ॥ కర్షోత్కాయేదాన
 మమమ్ ॥ ౨౩ ॥ తుత్తిపాసామలాం క్షేప్తామలత్మీర్నాశయామ్యహమ్
 అభూతిమసమృద్ధిచ్చ సర్వాన్నిధదమే పాప్మానగ్న్స్వాహా ॥ తుత్తిపాసా
 దిభ్యో దేవతాభ్యుదానమమమ్ ॥ ౨౪ ॥ అన్నమయ ప్రాణమయ మనో
 మయ విజ్ఞానమయ మానస్తమయ మాతామేశుధ్యంతాం జ్యోతిరహం
 విరజావిప్రాప్మాహూయాస్తగ్న్స్వాహా ॥ అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్యుదాన
 మమమ్ ॥ ౨౫ ॥ నూతనయజ్ఞో పవిత్రగ్రన్థింవిస్రన్య, అపశపస్పృశ్య ॥
 ఆజ్యేనాక్రాస్య, సృదినిధాయ ॥ యజ్ఞోపవీతం ప్రరమంపవిత్రం ప్రజాపతే
 ర్యత్సహజం పురస్తాత్ ॥ అయుష్యమగ్రియం ప్రతిముక్చుకుభ్రం యజ్ఞో
 పవీతం బలమస్తు తేజస్సాహా ॥ అగ్నయే పరమాత్మనాదానమమమ్ ॥

తదగ్ల యజ్ఞోపవీతదానం కరిష్యే ॥ బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య ,
 యజ్ఞోపవీతదానం శ్రీ మహావిష్ణు ప్రీతిజ్ఞాపయ మానస్తభ్యమహం
 సంప్రదదేనమమ । దేవస్యత్వా...గృహ్లామి ॥ ఏతద్దాన సాగ్ధుణ్యాథకం
 నదక్షిణతాంబూలం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ... ఆచమ్య
 పూర్వోక్త శుభతిథౌ, నిత్యనైమిత్తిక కామ్యకర్మానుష్ఠా
 నాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యథకం యజ్ఞోపవీత ధారణంకరిష్యే ॥
 యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం తేజః ॥ పునరాచమ్య ॥ ...
 పూర్వోక్త శుభతిథౌ, సోమేన్ద్ర మరుత్రసాద సిద్ధ్యథకం మేఖలా
 ధారణం కరిష్యే ॥ ఇయందురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం మేఖలాంధారయేత్ ॥
 ఇయందురుక్తాత్ మేఖలేమారిషామ ॥ పునరాచమ్య ॥
 పురాతన యజ్ఞోపవీత మేఖలామపునిషిష్య ॥ ... ఆచార్యప్రముఖా
 దర్శేష్వాసీనోధర్మాః ధారయమాణః ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త ...
 శుభతిథౌ, బ్రహ్మమేదాసిద్ధిద్వారా చతుర్వేదపారాయణ ఫలసిద్ధ్యథకం
 నిత్యస్వాధ్యాయ బ్రహ్మయజ్ఞేనయశ్యే ॥ విద్యుదస్తి విద్యమే ప్రాప్తాన
 మృతా త్సత్యముపైమి ॥ హస్తావవనిజ్య । త్రిరాచామేత్ । ద్విఃపరీమృ
 జ్య । సక్రృదుప్రస్పృశ్య । యత్సన్యఃప్రాణిం ప్రాదాప్రోక్షతి శిరశ్చక్షుషీ
 నాసి త్రేశోత్రే హృదయ మాలభ్య ॥ దర్భాణాం మహదుప్తస్తిర్యోప
 స్థంక్తృత్వాప్రాణాసీన స్వాధ్యాయ మధీయాతాపాందావైషటషఢీనాగ్ం

రస్తోయద్ధర్మాస్సరస మేనబ్రహ్మకురుతే దక్షిణోత్తరాపాణిపాదాక్ష్వా
 ర్వా నప్రవిత్తావోమితి ప్రతిపద్యతే ॥ ఓం యువోఅక్షరే పరమేవ్యో
 మ్ యస్మిన్దేవా అవిశేషి నిషేదుర్యస్తన్న వేదకిమృచాకరిష్యతి యఇ
 తద్విదుస్త ఇమేనమాసత ఇతి ॥ ఓంభూః - తథ్నవితుర్వరేణ్యమ్ ॥ -
 ఓంభువః - భర్గోదేవస్యధీమహి ॥ ఓంగంసువః - ధియోయోనఃప్రచో
 దయాత్ ॥ ఓంభూః - తథ్నవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి ॥ ఓం
 భువః - ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ - ఓంగంసువః - తథ్నవితు
 ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ప్రవో
 రజసి సాప్రవోమ్ ॥ శ్రీగు రుభ్యోన మః హరిఃఓమ్ ॥ ఇషేత్వోజేల్వా
 వాయవస్థో హాయవస్థ దేవోవస్సవిలా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ
 కర్మణ ఆప్యాయధ్వమమ్నయాదేవ భాగమూర్జన్వతిః పయన్వతిః ప్రజా
 వతీరనమివా అయత్మా మావస్సేనఈశతమాఘశగంసో రుద్రస్యహే
 తిః పరివోవృణక్తు ద్రువాఅస్మిన్గోపతాస్యాత బహిర్వజమానస్య ప్రశూ
 న్నాహి ॥ ఇషేత్రిచత్వారిగంశత్ ॥ . . . బ్రహ్మసస్థతం తన్నేజిన్వతమ్ ॥
 ఉత్రగంసస్థతం తన్నేజిన్వతమ్ ॥ ఇషగంసస్థతం తాంమేజిన్వతమ్ ॥ ఊ
 ర్జగంసస్థతం తాంమేజిన్వతమ్ ॥ రయిగంసస్థతం తాంమేజిన్వతమ్ ॥ పుష్టిగం

సస్థత్తం తామేజిన్వతమ్। ప్రజాగ్ంసస్థత్తం తామేజిన్వతత్। ప్రజాన్।
 భస్థత్తం తానేజిన్వతమ్। స్తుతోసిజనధాః। దేవాస్త్యా శక్రపాఃప్రస
 యన్తు। సువీరాప్రజాః ప్రజనయన్వరీహి॥ నమోబ్రహ్మణే ధారణం
 మేఅన్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయోశ్శృతం మా
 చ్యోధ్యం మమాముష్యటమ్॥... ఋతంతపన్నత్యం తపశ్శృతం తపశ్శా
 నంతపోదమనప శ్శమనపో దానంతపో యజ్ఞంతపో భుర్భు సస్సు
 ప్రర్భహైతమపాస్యై తతః॥ ... యథాప్రక్షస్య సంపుష్పితస్యమా
 రాధ్ధన్యోవాత్యేవం పుణ్యస్యకర్మణో దూరాధ్ధన్యోవాత్తి యథాసి ధారాం
 కరేవహితామ ప్రక్రామేయద్య వేయువేహవా విహ్వయిష్యామి కర్తం
 పతిప్యామీత్యేవ మమృతా దాత్మానం జుగప్సేత్॥ ... సహనావ
 వతు సహనాభునతు సహవీర్యం కరవావహై తేజస్వినా వధీతమస్తు
 మావిదిష్టావహై ఓంశాన్తి శాన్తి శాన్తిః॥ అహంప్రక్షస్య రేరివా
 క్తీరిప్రప్తం గిరేరివః క్షిర్వవవితో వాజినీ వస్వమృతమస్మి ద్రవి
 ణ్గం సవర్చసమ్ సుమేధా అమృతోక్షితః ఇతిత్రిశజ్ఞా ర్వేదాను
 వ్రవ నమ్॥ అహగ్ంషత్॥ ... అగ్నిమీశే పురోహితం యజ్ఞస్యదేవ

పుత్వజమ్ । హోతారం రత్నదాతమమ్ ॥ అగ్న ఆయాహి పీతయే
 గృణానో హవ్యదాతయే । నిహోతా సఫ్నిబ్ధిహివి ॥ శంసోదేవీ రభి
 ప్తయ ఆపోభవన్తు పీతయే । శంయో రభిసవన్తునః ॥ అథశీషాం
 వ్యాఖ్యాస్తామః ॥ శ్లో ॥ అథశీషాం ప్రవక్ష్యామి పాణినీయ మతంయథా ।
 శాస్త్రానుపూర్వ్యం తద్విద్యాద్యథోక్తిం లోకవేదయోః ॥ వాక్యకారం
 వరరుచిం భాష్యకారం పతంజలిమ్ । పాణినింసూత్రకారంచ ప్రణతోస్మి
 మునిత్రయమ్ ॥ ... వృద్ధిరాదైచ్ ॥ మయరస తజభనలగ సమ్మితమ్ ।
 భ్రమతి జగతి వాఙ్మయం యస్య । నజయతి విజ్ఞశనాగ శ్శివప్రసాదా
 ద్విశుద్ధమతిః ॥ ధీశ్రీశ్రీమ్ ॥ ఓం - గౌః - గ్మా - జ్మా - ష్మా -
 షా - ష్తమా - షోణిః - ష్టితిః - అవనిః - ఉరీన్ - పృథ్వీ - మహీ ।
 రిపః - అదితిః - ఇహా - నిర్ముతిః - భూః - భూమిః - పూషా -
 గౌతుః - గోద్రా - ఇత్యేకవింశతి పృథివీ నామధేయాని ॥ - సమా
 మ్నాయ స్సమామ్నారః ॥ శ్లో ॥ పంచసంవత్సర మయం యుగాభ్యుజం
 ప్రజాపతిమ్ । దివర్త్యయన మాసాఙ్గం ప్రణమ్య శిరసాశుచిః ॥ - ప్రణ
 మ్య శిరసాకాం చివాద్య సరస్వతీమ్ । కాల్క్షానం ప్రవక్ష్యామి లగ
 ధస్య మహాత్మనః ॥ ... జ్యోతిషా మయనంకృత్సం ప్రవక్ష్యామ్యను
 పూర్వశః । విప్రాణాం సమ్మతంతోకే యజ్ఞకాలాథా సిద్ధయే ॥ ...
 అథాతో దర్శపూర్ణ మసౌవ్యాఖ్యా స్తామః ॥ అథ కర్మాఖ్యాచారా

ధ్యాని గృహ్యంతే ॥ . . . అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా ॥ . . . అథాతో బ్ర
 హ్మజిజ్ఞాసా ॥ శ్లో ॥ ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతాయు యుత్సవః ।
 మామకాః పాండవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ ॥ . . . అథాత స్సామ
 యాచారికాః ధర్మావ్యాఖ్యాస్యామః ॥ . . . ఓంభూర్భు వస్తువ
 స్సత్వం తపశ్శ్రద్ధాయాం జుహోమి ॥ . . . నమోబ్రహ్మణే నమో
 అస్త్యగ్నయే నమఃపృథివ్యై నమఃఋషీభ్యః । నమోవాచే నమోవాచ
 స్సృతయే నమోవిష్ణవే బృహతేకరోమి ॥ ఓంశాన్తిశాన్తిశాన్తిః ॥ ఏవం
 త్రిః ॥ - ఓమ్ - ఓమ్ - ఓమ్ - । వృష్టిరసి వృశ్చమే ప్రాప్మానమృతా
 త్వత్వముపాగామ్ ॥ . . . త్రిరాచామేత్ । ద్వివేరిమృజ్యః సక్కుదువస్సృ
 శ్య । యత్సవ్యం ప్రాణిం ప్రాదాస్యోత్తతి శిరశ్చక్షుషీ నాసికేశోత్త్రే
 హృదయ మాలభ్య ॥ . . . ఓంభూః - ఓంభువః - ఓగంసువః
 శుభతిథౌ, మమబ్రహ్మమేదా సిద్ధిద్వారా చతుర్వేద పారాయణ ఫల
 సిద్ధిఫలం, నిత్యస్వాధ్యాయ బ్రహ్మయజ్ఞాన్నిదేవర్షి పితృనుద్దిశ్య దేవర్షి
 పితృప్రీత్యఫలం దేవర్షి పితృతర్పణంకరిష్యే ॥ . . . అత్రబ్రహ్మదయో
 యేదేవాః, లాఢేవాగ్ సర్పయామి । సర్వాణేవాగ్ సర్పయామి ।
 సర్వాణేవగణాగ్ సర్పయామి । సర్వాదేవపత్నీ సర్పయామి । సర్వా
 ణేవ పుత్రాగ్ సర్పయామి । సర్వాణేవ పౌత్రాగ్ సర్పయామి ॥ . . .
 భూదేవాగ్ సర్పయామి । భువదేవాగ్ సర్పయామి । సువదేవాగ్

స్తర్పయామి । భూర్భువస్సువ దేవాగ్ స్తర్పయామి ॥ నివీతిభూత్వాః ॥
 కృష్ణద్వైపాయనాదయో యఋషయః, తాఁఋషీగ్ స్తర్పయామి -
 తాఁఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥ సర్వాఁఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ సర్వాఁ
 ఋషిగణాగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ సర్వాఋషీపత్నీ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥
 సర్వాఁఋషిపుత్రాగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ సర్వాఁఋషిపౌత్రాగ్ స్తర్ప
 యామి ॥ ౨ ॥ భూర్ఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ భువర్ఋషీగ్ స్తర్ప
 యామి ॥ ౨ ॥ సువర్ఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ భూర్భువస్సువర్ ఋ
 షీగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ ప్రజావతిం కాండఋషింతర్పయామి ॥ ౨ ॥ సోమం
 కాండఋషిం తర్పయామి ॥ ౨ ॥ అగ్నిం కాండఋషింతర్పయామి ॥ ౨ ॥
 విశ్వాన్దేవాఁ కాండఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ సాగ్ంహితీదేవతా
 ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ యజ్ఞీకీదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥
 ౨ ॥ వారుణీదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ హవ్యవాహం కాండ
 ఋషింతర్పయామి ॥ ౨ ॥ విశ్వాన్దేవాఁ కాండఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥
 ౨ ॥ బ్రహ్మణగ్ స్వయంభువం తర్పయామి ॥ ౨ ॥ విశ్వాన్దేవాఁ కాండ
 ఋషీగ్ స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ అరుణం కాండఋషి తర్పయామి ॥ ౨ ॥ సద
 సన్పతిం తర్పయామి ॥ ౨ ॥ ప్రాచీనావీతి ॥ సోమఃపితృమాఁ, యమో
 జ్ఞిరసాన్ నగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యనాహన ఇత్యాదయో యేవితరః, తాఁ
 పితౄగ్ స్తర్పయామి - తాఁపితౄగ్ స్తర్పయామి - తాఁపితౄగ్
 స్తర్పయామి ॥ సర్వాఁపితౄగ్ స్తర్పయామి ॥ ౩ ॥ సర్వాఁ
 పితృగణాగ్ స్తర్పయామి ॥ ౩ ॥ సర్వాఁపితృపత్నీ స్తర్పయామి ॥ ౩ ॥ సర్వాఁ

పితృ పుత్రాగ్ నర్పయామి॥ ౩॥ సర్వాః పితృపౌత్రాగ్ నర్పయామి॥ ౩॥ భూః; పితృగ్ నర్పయామి॥ ౩॥ భువః, పితృగ్ నర్పయామి ౩॥ సువః, పితృగ్ నర్పయామి॥ ౩॥ భూర్భువస్సువః, పితృగ్ నర్పయామి॥ ౩॥ ఉపవీతీ, అనేన నిత్యస్వాధ్యాయ బ్రహ్మయజ్ఞేన, దేవర్షిపితృతర్పణేనచ, భగవాంత్సర్వాత్మకః, సర్వం శ్రీ పరమేశ్వరస్సుప్రీణాతుః చతుస్సాగర వర్యస్తమ్ ... శర్మాహమ్భోఅభివాదయే॥ ఆచార్యః, ఇచ్ఛసన్మహనా న్యద్భిస్సగ్ధే స్పృశాన్యగ్నో వ్రహరతి॥ రుద్రాయతస్తవరాయేదంనమః॥ అవశిష్టస్సృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథః, వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జకానా నే॥ (అత్ర, బర్హిస్సమంజనవర్జకం పరిధివ్రహరణం కుర్యాత్ ॥) ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, అధ్యాయోపాకర్మాణి ప్రాజాపత్యాది కాండఋషి పూజాంకరిష్యే॥ ప్రాజాపత్యాది కాండఋషి దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్॥ ... యజ్ఞేనే త్యుద్వాసనమ్, యజ్ఞేన... స్రాధ్యాస్సని దేవాః॥ ఇతిపుణ్యతీర్థే ఋషినుద్వాసస్య॥ మారుతమసీత్యనువాక చతుష్టయం జపిత్వా॥ ఆశిషో వాచయిత్వా, ఆచార్యంవస్త్రాదిభి రలంకృత్య॥ ఆశీర్వాచనంప్రాప్య... బ్రాహ్మణా తోషయిత్వా, ఆచార్యపురస్కరం స్వగృహమాగత్య, బన్ధుభిస్సహ భుంజీయాత్వామ్॥

సమాప్తమ్.

అథ, ఉపాకర్మ కాలః

ఉపాకర్మచతుర్విధమ్, అధ్యాయోపాకర్మ, కాండోపాకర్మాది
 కమ్ । తత్రకాండోపాకర్మాది, వ్యావృత్త్యథామధ్యాయోపాకర్మేతుస్య
 క్రమ్॥ వాక్యం॥ ఉపాకరణమోషదిజనననేనతి, శ్రావణ్యాం పౌర్ణమా
 స్యాంకార్యమ్॥ తథా॥ శ్లో॥ ఓషధ్యుత్పత్తౌశ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం
 విశేషతః ఇతి॥ ... శ్రావణేఓషధ్యుత్పత్తౌభావేపి ... భాద్రపద పూర్ణి
 మాయాంకార్యమ్ ॥ అత్ర, ఉదయవ్యాపిన్యాం పౌర్ణమాస్యా మధ్యా
 యోపాకర్మకూర్మాత్॥ తథాచోక్రమ్॥ శ్లో॥ పర్వణ్యుదయకే కుర్వ్యశ్శ్రా
 వణ్యాం తైత్తిరీయకాః॥ బహ్వౌదా శ్రవణక్షేతు హస్తక్షే సామ
 వేదినః శ్లో॥ శ్రావణేపౌర్ణమాసీతుసంగ వస్సుశిశాభవేత్॥ తదేదాదయి
 కంగ్రాహ్యం నాన్యదాదయికంభవేదితి ॥ ... అన్మీన్దినే ... సంక్రాంతి,
 గ్రహణ, మలమాస, గురుశుక్రబాల్యవృద్ధత్వమౌష్య, ఆశౌచద్వయా
 నాం సంప్రాప్తిర్యది, ఉపాకర్మనకుర్మాత్, తథాచోక్రం, గురుభాగ్గ
 వయో ర్మౌఢ్యే బాల్యేవా వాథాకేపివా॥ తథాధి మాసే సంసర్వే
 మలమాసేషుచ ద్విజమ్॥ నకుర్వాదా ద్యుపాకర్మ కృతంకర్మచ నిష్ఫ
 లమ్॥ ... కించ॥ ... సజ్జౌనౌ గ్రహణేచైవ మూఢయో గురుశుక్ర
 యోః॥ ఉపాకర్మ నకర్తవ్యం కృతంకర్మ వివాశకృత్॥ మలమాసేని
 పతితే సూతకే మృతకేపివా॥ గ్రహణే సంక్రమేవాపి మౌఢ్యేపి గురు
 శుక్రయోః॥ ప్రోష్ఠపద్యా మథాషాఢ్యా ముపాకరణమిష్యతే॥ ప్రోష్ఠ
 పద్యా ముపాకుర్యా ద్బ్రాచవణే దూషితేయది॥ అషాఢేవాపి కర్తవ్యం
 ప్రోష్ఠపద్యాంచ దూషితే॥ మాసత్రయేపి దోషస్సాస్య శ్రావణ్యా మపి
 కారయేత్॥ ... అర్ధరాత్రా దధస్తాచ్చే త్సజ్జౌన్దినీ గ్రహణంయదా॥
 ఉపాకర్మ నకురీవత పరతశ్చేన్నదోషకృత్॥ యద్యథారాత్రాదర్వాకృ
 గ్రహ సంక్రమవచ॥ నోపాకర్మతదాకుర్యాద్బ్రాచవణ్యాం శ్రవణేపివా॥

ఉపాకర్మ విధి:

శ్లో॥ అనుపాకృత వేదస్య కర్తవ్యే బ్రహ్మయజ్ఞకే ॥ వేదస్థానేతు
 గాయత్రీ గద్యతే న్యత్సమంభవేత్ ॥ ... అధీతవేద విద్యానా ముపా
 కర్మ ద్విజన్మనామ్ । అధ్యాయాక్ల మిదఃప్రోక్త మితిహో వాచభాగ్గవః ॥
 శ్లో॥ ఓషధ్యుత్పత్రా శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః । వవనం కర్మ
 కుర్వీత అవిచార్యంచతద్దినే । నద్యాంచాథ తటాకేవా స్నాత్వా నన్ధ్యా
 దికక్రియామ్ । కృత్వా గురుస్సశిష్యశ్చ శివాలయవిశేషతః । అశ్వత్థస్య
 సమీపేవా కుర్యాదధ్యయనం మఖమ్ శ్లో॥ వ్రతినంవాపయిత్వా థగ
 త్వాస్నాత్వాపదీజలే । కౌపీనమేఖలాదుఃకా నుపవీతాజినేపి చ । ధార
 యేత్తునవాన్యత్ర జీర్ణాన్యపున్వినిక్షిపేత్ ॥ ... క్షౌరంకర్మనకుర్వీత చౌ
 శాత్పరమృతృతయే । తథోపనయనాదూర్ధ్వముపాకర్మ వినాక్వచిత్ ॥
 వైధేకర్మజీతుప్రాప్తే కాలదోషంనచింతయేత్ । సద్యఃక్షౌరంప్రకుర్వీత
 మాతాపిత్రోర్మృతౌతథా ॥ అధ్యాయానాముపాకర్మకుర్యాత్కాలేఽ
 పరాహ్లాకే పూర్వాహ్నేతువిసర్గస్స్యాదితి వేదవిదోవిదుః ॥ ... ప్రాణా
 నాయమ్యసంకల్ప్య పుణ్యాహం వాచయేత్తథా । ఋషీపూజా తర్పణంచ
 వహ్నిసంస్థాపనం క్రమాత్ ॥ ఆజ్యహోమో నవర్షీణాం ప్రాజాపత్యాది
 కాండకైః । చతస్ర ఆజ్యాహుతయ స్తిలై స్సక్త్యాజ్య మిశ్రితైః ॥ తిలా
 గ్లావ శ్రియంచైవ తిలాశ్చోరస్య శ్రీశ్చవై । ప్రాణావాక్త్య క్చిరోత్తిష
 పృథివ్యాపశ్చ శబ్దకః । మనోవ్యక్తశ్చ ఆత్మామే అన్తరావరమాత్మనే ।
 ఘృథేక్షుత్వి వివిద్యేచ ఋగ్విధాన కషోత్కృటః । ఘృత్విపాసా మన్నమయ

మన్త్రనామాని చోచ్యరేత్ ॥ ఉపవీతాని హుత్వాగ్నౌ ఋషిభ్యశ్చ
సమర్పయేత్ ॥ ... దాతవ్యాని ద్విజేభ్యశ్చ స్వయంధారణ మేవచ ।
తతస్తు మేఖలాంధృత్వా తత స్వధ్యయనంపరేత్ । జయాది హోమః
కర్తవ్యః పునఃపూజాంచ కారయేత్ । ఋషీశ్చపుణ్యజలే దద్యా దేవము
త్సర్జనం క్రమాత్ ॥ ... ఋషీణా మర్చనంసర్వం కర్తవ్యంహి నివీతినా॥
నివీతంమన్తష్యాణాం ప్రాచీనావీతం వీత్యాణా ముపవీతం దేవానాం ॥
ఇతి శ్రుతేః ॥ శ్లో॥ స్నానే చావాహనేచైవ తర్పణేపి తథైవచ । ఉద్వా
సన క్రియాయాంచద్వితీయా పరికీర్తితా ॥...అన్నదానే నమస్కారే చతు
ర్థే హోమఏవచ । షష్ఠ్యా చైవాసనందద్యా చేషాస్సంబుద్ధయ స్మృ
తాః ॥...దేవానాం తర్పణంహోమం బలికర్మచ భోజనమ్ । అర్చనం
మాజనం కుర్యా దేవతీర్థేన సర్వదా ॥ ... ప్రాగగ్రేషు సురాం
శ్చైవ మనుష్యాంశ్చైవ మధ్యతః । పితౄణాంస్త దక్షిణాగ్రేషు చైకద్విత్రి
జలాంజలిః ... తదుక్తం । ఏకైకమంజలిం దేవాః ద్వాద్వాతు సనకాద
యః । అశ్నన్తి పితరశ్రీశ్రీ శ్రీయశ్చైకైక మంజలిమ్ ॥ ప్రజా
పతిం సోమమధాగ్నివిశ్వ నషత్రయంచాపిచ హవ్యవాహమ్ । విశ్వాం
ధ్వయంభూః పునరేవవిశ్వాం స్రతోరుజాన్త్యై సదసస్పృతీంచ ॥ మన్వా
జ్యహోమా కృత్వాథ తిలాహుత్వా విచక్షణః ॥ సక్తూంస్తిల ప్ర
చోదితాం స్తిలానిత్యాది మన్త్రకైః । విముచ్యతే పురాణికై స్సమస్త
పాతకైర్ద్విజః ॥ శ్రియంబలాది సంపదం లభేత హోమకృత్సదా ॥...
శ్లో॥ స్మృత్యథాసారేపిచ గృహ్యభాష్యే వేదాదయో వ్యత్ర తథైవసి
ద్ధాః । అగ్నింత్విషేత్వేతి యజుస్తతోగ్న ఆయాహ్యథో శంనఋచోచ

తస్యః ॥ ... ఏతేవేదాదయః ॥ ... వేదవ్రతేషు చతుషు తథైవో త్వ
 ర్జనేషుచ। ఉపాకర్మణి తద్వచ్చ సిద్ధిష్టకృ త్వదసస్పతిః॥ ... యదగ్నిస్స
 దసస్పతి స్సార్థకర్మణి చోదితః। సిద్ధిష్టకృద్ధోమ ఇత్యేవం త్రివిధః కర్మ
 భేదతః॥ ... యదస్య సిద్ధిష్టకృద్ధోమో వ్యాహృతీనా మన న్తరమ్। సద
 సస్పతి రగ్నిశ్చ ప్రథానాహుత్యనన్తరమ్॥ నామోపాకర్మస్నా నేషువ్రతే
 షుచ సమాపనే। బ్రాహ్మణాః భోజయేదన్తే వాచయే దాశిషన్తథా॥
 వ్రతేషు సువనేచైవ తథైవాధ్యయనే మథే। పరిధి ప్రహృతింకుర్యా
 దైవకార్యం నవిద్యతే॥ శ్లో॥ కర్మస్వోషధిమధ్స్విమవ్రతే షుచచతు
 ష్షవి। ముఖాహుతిరవశ్యం హిసర్వాదార్యైస్సునిశ్చితః॥ తథా॥ ఉత్స
 జానో పాకరణవ్రతేషు ఘృతేన కార్యాగ్ని ముఖాహుతిస్సావ్యత్ ॥ ఇతి॥

సమాప్తమ్.

బ్రహ్మయజ్ఞ మన్తాధ్యాపనవిధిః

విద్యుదసి । విద్యమే । ప్రాప్మాసమ్ । ఋతాత్ । సత్యముప్రేమి॥
 హస్తా వప్సరిజ్య । త్రిరాచామేత్ । ద్విఃపరిమృజ్య । నకృత్ । ఉప్తస్సృశ్య ।
 యత్సవ్యమ్ ॥ ప్రాణిమ్ । ప్రాదా । ప్రోక్షతి । శిరః । చక్షుషీ । నాసికే ।
 శ్రోత్రే । హృదయమ్ । ఆలభ్య । దర్శయామ్ । మహత్ । ఉప్తస్తిర్య ।
 ఉపస్థాక్తృత్వా । ప్రాజౌసీనః । స్వాధ్యాయమ్ । అధీయాత । అపాంవై ।

ఏష ఓషధీనామ్, రసోయద్దర్భాః, సరసమేవ, బ్రాహ్మకురుతే, దక్షిణో
 త్రతా, ప్రాణీప్రాదా, కృత్వా, సప్తవిత్రే, ఓమితి, ప్రతిపద్యతే॥ ఓం
 ఋచోఅక్షరే॥ పరమేవ్యోమః॥ యస్మిన్దేవాః, అధివిశేన్వి, నిషేదుః॥
 యస్తన్నవేద, కిమృచా, కరిష్యతి, యఇత్రద్విదుః, తఇమే, సమా
 సతే॥ ... ఓంభూః ప్రశోరజసి, సాప్రదోమ్ ॥
 ఇషేర్వా, ఊర్జైర్వా, వాయవన్త, ఉపాయవన్త, దేవోవః, సవిరా,
 ప్రార్చయతు, శ్రేష్ఠతమాయ, కర్మణే, ఆప్యాయధన్వమ్, అష్టుయాదే
 వభాగమ్, ఊర్జస్వతీః, పయస్వతీః, ప్రజావతీః, అనమీవాః,
 అయశ్మాః, మావః, సైనకశత, మామశగ్గంసః, రుద్రస్య, హే
 తిః, పరివోవృణతు, ధ్రువాఅస్మిన్, గోపతాస్యాత, బహ్వీః, యజ
 మానస్య, ప్రశూన్సాహి॥ ఇషే, త్రిదర్శ్వారిగ్గంశత్॥ ... బ్రహ్మ
 సన్తతమ్, తన్మే, జిన్వతమ్, క్షతమ్, సన్తతమ్, తన్మే, జిన్వతమ్॥
 ఇక్షగ్గంసన్తతమ్, తామే, జిన్వతమ్॥ ఊర్జగ్గంసన్తతమ్, తామే, జిన్వ
 తమ్॥ రయిగ్గంసన్తతమ్, తామే, జిన్వతమ్॥ పుష్టిగ్గంసన్తతమ్, తాం
 మే, జిన్వతమ్॥ ... ప్రజాగ్గంసన్తతమ్, తామే, జిన్వతమ్, ప్రశూన్

తస్మాత్తమ్, తాన్మే, జిన్వతమ్, స్తుతోసి, జనధాః, దేవాస్తాః, శుక్ర
 పాః, ప్రణయన్తు, సువీరాః, ప్రజాః, ప్రజినయన్తు, పరీహి...
 నమోబ్రహ్మణే, ధారణమ్మేతన్తు, అనిరాకరణమ్, ధారయిరా, భూ
 యానమ్, కర్ణయోః, శ్రుతమ్, మాచ్యోధ్వమ్, మమామువ్యుటమ్॥
 ఋతంతపః, సత్యంతపః, శ్రుతంతపః, శాంతంతపః, దమస్తపః, శమస్త
 పః, దానంతపః, యజ్ఞంతపః, భూర్భువస్సువః, బ్రహ్మైతత్,
 ఉపాస్మ్యే, తత్తపః॥ యథాప్రక్షస్య, సంపుష్పితస్య, దూరాద్గన్తో
 వాతి, ఏవంపుణ్యస్య, కర్మణః, దూరాద్గన్తోవాతి, యథాసి ధా
 రామ్, కరేవహితామ్, అవక్రామే, యద్యువేయువే, హవా,
 విహ్వయిష్యామి, కర్తంపతిష్యామీతి, ఏవమమృతాత్, ఆత్మానమ్,
 క్షుగుభ్యేత్॥... సహనావవతు, సహనాభునక్తు, సహవీర్యం, కర్త
 వావహై, తేజస్వినో, అధీతమన్తు, మావిద్విష్టావహై, ఓం శాన్తిః,
 శాన్తిః, శాన్తిః॥ అహమ్, ప్రక్షస్య, రేరివా, క్షిరిః, ప్రృథక్,
 గిరేరివ, క్షుర్వపవిత్రః, వాజినీవసు, అమృతమస్మి, ద్రవిణమ్,
 సవర్చనమ్, సుమేధాః, అమృతోక్షితః॥ ఇతి, త్రిశణ్కాః, వేదా

సుప్తచనమ్ ॥ అహగంషత్ ॥ అగ్నిమీశే । పురోహితమ్ । యజ్ఞస్య ।
 దేవమ్ । ఋత్విజమ్ । హోతారమ్ । రత్నదాతమమ్ ॥ అగ్నాయాహి ।
 పీతయే । గృణానః । హవ్యదాతయే । సిహోతా । సత్స్విబర్హిషీ ॥
 శంసోదేవీః । అభిష్టయే । అపొభవన్తు । పీతయే ॥ శంయోః । అభిసవ
 స్తునః ॥ ఓంభూచ్చుప్తస్సువః సత్యంతపః । శ్రద్ధాయామ్ । జుహోమి ॥
 నమోబ్రహ్మణే । నమోఅస్తు । అగ్నయే । నమఃవృత్తివ్యై । నమఃఉషధీ
 భ్యః । నమోవాచే । నమోవాచస్పతయే । నమోవిష్టవే । బృహతేక
 రోమి ॥ ఓంశాన్తిః । శాన్తిః । శాన్తిం ॥ ఏవంత్రిం ॥ ఓమ్...ఓమ్...ఓమ్...
 వృష్టిరసి । వృశ్చమే । ప్రాప్మానమ్ । ఋతాత్ । సత్యమ్ । ఉపాగామ్ ॥

ఉపాకర్మోత్సవం

శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యా మనేన ప్రకారేణత్రైష్యాం పౌర్ణమా
 స్యాం పూర్వాష్టాముత్సవం జ్ఞానంకుర్యాత్, అచమ్య, పూర్వోక్త
 శుభతిథౌ త్రైష్యాం పౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం చస్తసాగం
 సవీర్యత్వానాం అధ్యాయోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్య మాణ సదగ్గత్యేన...
 గణాధిపతి పూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ... అచమ్య ...
 శుభతిథౌ, త్రైష్యాంపౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం చస్తసాగం సవీర్యత్వా

య అధ్యాయోత్సజ్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ - తదగ్ని ప్రాజాపత్యాది
 నవద్వావాహనం కరిష్యే ॥ ఇత్యాదిత శ్చతురనువాకాద్యయనం వినా
 సర్వం ఉపాకర్మవత్కుర్యాత్ ॥ ॥ ఉపక్రమోత్సజ్జన యోస్య
 శిష్య ఆచార్య ఆప్తుత్య మహావగాను । సంతర్ప్య వార్యంజలిభి ర్ముసీ
 స్రాం నేభ్యస్తు హోష్యక్ సదనస్సృతించ॥ కేన్ద్యగ్ని విశ్వాంశ్చ సిషత్వస్య
 యంభుం హుత్యాముఖానై సదనస్సృతించ । ఆధ్యానువాకాంశ్చతురోప
 రాధ్యా నధీయతే తత్రతతో జయాది । చరుక్షథానే ష్వభిలేషకర్మసు
 ప్రథానకల్పా చ్చరుణా ముఖాహుతిః ॥ ఉత్సర్జనోపా కరణప్రతేషు
 మృతేనకార్యాగ్ని ముఖాహుతిస్సృతీ ॥ ... ఆవాహనాసనే పాద్య
 మఘ్నమా చమనీయకమ్ । స్నాన వస్త్రోప వీతాని త్వర్చనం తదన
 న్తరమ్ । గన్ధఃపుష్పం తథాధూప దీపా నైవేద్యమేవచ । తాంబూలంచ
 తతోదధ్యా ద్విధివత్తర్చయే దృషీక్ । వార్యంజలిభి రేతాంస్తుతతోన
 త్యా వినర్తయేత్ ॥ - ఋషీడా మర్చనంసర్వం కర్తవ్యంహి నివీతినా॥
 అధ్యాయా నాముపాకర్మకుర్యాత్కాలేఽపరాహ్లాతే । పూర్వహేతు
 విసర్గస్స్యాదితి వేదవిదోవిదుః ॥ ...

సమాప్తమ్.

అథ వేదవ్రత ప్రకరణమ్

వాక్యమ్॥ వేదవ్రతానితు, వేదాల్లభాన్నియతాని బ్రహ్మచారిభి
 రవశ్యకర్యాణి ॥ తదుక్తం ॥ శ్లో॥ వేదవ్రతాదికా నాదౌప్రారంభే దుత్త
 రాయణే । యావత్సంవత్స రాస్తస్తు తావచ్ఛరణ మిష్యతే ॥ ఇతి, శ్రీ
 ధరీయ వచనాత్తేషాం వేదాల్లభ్యం సువ్యక్తమ్ । అతఏవ, వివాహనపే
 షత్వే ప్యధీతవేదేన తానికర్యాణి, అనధీతస్యతు ననియమః । వేదాధ్య
 యనాభావే ఉపాకర్మవత్ ॥ శ్లో॥ అధీతవేదవిద్యానాముపాకర్మ ద్విజన్మ
 నామ్ । అధ్యాయాల్లమిదంప్రోక్త మితిహో వాచభాగ్గవః ॥ ఇతి ॥ వ్రతి
 సంవాపయిత్యాథ గర్వాస్సాత్వా నదీజలే । కౌపిన మేఖలా దండానుప
 వీతాజి నేపిచ । దారయేత్తు నవాన్యత్ర జీర్ణాన్యపు వినిషిపేత్ ॥ - అథ
 వేదవ్రతానా ముదగయనాదికాలః ॥ శ్లో॥ అథోదగయనాద్యుక్తకాలేవేద
 వ్రతానిచ । స్నానాది ద్విజభుక్త్యనంకర్మతంత్రం పృథక్పృథక్ ॥ నభ
 వేన్ముఖ్యకాలస్సౌద్ధౌజే సంకల్పిష్యతే । శ్రావణ్యాం వైకతనే్రిణకు
 ర్యాద్రవత చతుష్టయమ్॥ వేదవ్రతేషుచతుషువిధి వత్సూజయేదృషీః ।
 వార్యంజలిభి రేవైతాః పూజనే తర్పయేద్రవతి ॥ యస్మిన్వ్రతే చతు
 ర్దేవేషు తర్పణే చోదితాశ్చతే । ఋషయః కీర్తితాహోమే యేచైవం
 మునిసత్తమైః ॥ ... శ్లో॥ ప్రాజాపత్యాది సూక్తైశ్చ చతుర్భి ర్విధివ
 త్రక్రమాత్ । వాక్యప్లుప్తాచ తత్రాపి హుత్యాచైవ షడాహుతీః ॥ సద
 సస్సృతి మస్త్రేణ సిష్టకృ జ్ఞాహుయా తతః । సదసస్సృతి ర్వితియ ఇతినూ
 త్రా చ్చతుర్దశి ॥ సమాప్య విధివత్తత్రతన్త్రాశేషం యథాక్రమమ్ ।

అధ్యాపయేచ్చ విధివత్తత్ తాండమథాపరమ్ ॥ ఉత్సృజానం వత్స
రాస్త ఏవమేవహి కారయేత్ । షణ్మాసే వాథమాసేవా పక్షేవాథపరే
హని ॥ తత్తదుత్సృజానం కుర్యాద్విద్యుక్తే । నైవమార్గతః శ్రావణ్యాం
ప్రోష్ఠపద్యాంవా వైశాఖ్యాం వాథవాద్విజః ॥ ఉనన్నోద్వాహ ఆరో
వా ఆఫదిస్వయమేవవా ॥ ఏకతన్త్రేణవా కుర్యా దేతద్వత చతుష్ట
యమ్ ॥ గోదానాదీని కర్మాణి వివాహ త్సూర్వావాసరే । ఏకతన్త్రేణవా
కుర్యాదితివేదవిదోవిదుః ॥ వటోశ్చ కేశవపనం వ్రతేషుత్సర్జనేషుచ ।
వదన్తి కేచిత్సామ్యాఖ్య వ్రతఏవేతరేషున ॥

ప్రాజాపత్య వ్రతం

ఉదగయనే-పూర్వాష్టే, ప్రాజాపత్యవ్రతే, నద్యాంవపనపూర్వకం
స్నానైవమ్య । పూర్వోక్తశుభతిథౌ, మమశిష్యస్య ప్రాజాపత్యవ్రతా
ఖ్యంకర్మకరిష్యమాణ స్తదక్షతేన...స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే ॥
గణాధిపతిపూజాంపుణ్యాహ వాచనంచకుర్యాత్ ॥ ఆచార్యశిష్యేణనహ
ప్రాణానాయమ్య । పూర్వోక్త-శుభతిథౌ ధర్మపత్నీనమేతస్య మమోపా
త్రదురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వరమద్దిశ్య శ్రీ పరమేశ్వర పీత్య
ధృం శశ్యపనగోత్రం నారాయణశర్మాణ మిమంశిష్యం ప్రాజాపత్య
వ్రతేన కర్మణా సగ్గస్కరిష్యే ॥ ... ప్రాజాపత్యవ్రతం చరిష్యామి,
ఇతి శిష్యంవాచయిత్వా । తతః, కౌపీనవస్త్ర కటిసూత్రం యజ్ఞోపవీత
మేఖిలాజిన దండాన్న వాస్త్రత్తన్మంత్రేణ యథార్థంధ్యత్వా పురాతనా

స్మరిత్యజ్య - ఆచమ్య - పూర్వోక్త - శుభతిథౌ - ప్రాజాపత్యవ్రతాన్
 ప్రాజాపత్యాది షడ్పష్యావాహనంకరిష్యే ॥ ప్రాగ్దేశే మంటప మాసా
 ద్య ॥ ... ఫలస్పృష్టాత హిరణ్యాని గృహీత్వా నివీతీభూత్వా ప్రజా
 పతిం కాండముషిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ సాగ్ం
 హితిర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
 యాజ్ఞికిర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
 చారుణీదేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
 బ్రహ్మణ్య స్వయంభువ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
 సదనస్సతి మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ స్థాపనానంతర
 మిదమర్చ్య మిదంపాచ్య మిదమాచమనీయమ్ ॥ తదన్తప్రాణప్రతిష్ఠాపనం
 కరిష్యే । అనునీతే ప్రాజాపత్యాదిషడ్పషి
 దేవతాభ్యోనమః, ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజంకుర్యాత్ ॥
 ఉపవీతి ॥ పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ
 శ్రీ పరమేశ్వర ముద్దిశ్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యధం, ప్రాజాపత్యవ్ర
 తాన్, ప్రాజాపత్యాది షడ్పషి తర్పణంకరిష్యే ॥ నివీతీభూత్వా ఉపవీత
 మంగుష్ఠాభ్యాం పరిగృహ్య । తిలాక్షతోదకేన ॥ వ్రజాపతిం
 కాండముషింతర్పయామి-ప్రజాపతిం కాండముషింతర్పయామి ॥ సాగ్ం
 హితిర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౧ ॥ యాజ్ఞికిర్దేవతా ఉపనిషద
 స్తర్పయామి ॥ ౨ ॥ చారుణీదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥ ౩ ॥ బ్ర
 హ్మణ్య స్వయంభువ తర్పయామి ॥ ౪ ॥ సదనస్సతిం తర్పయామి ॥
 ఉపవీతి, అనేన ప్రాజాపత్యాది షడ్పషితర్పణేన భగవాన్సర్వాత్మకః
 సర్వం శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీతాతు ॥ - ఆచమ్య - పూర్వోక్త - శుభ

తిథౌ శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం ... ప్రాజాపత్యాది హోమంకరిష్యే॥
 అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగా నై ఏకమ్, దేవీ, త్రీణి, చత్వారి, ఓం
 అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమః ఇతి, ముఖాహుతిం హుత్వా అన్వా
 రభ్యే వ్రతనిజహోతి॥ నివీతీభూత్వా... ఏకమ్ ... దేవీ ... త్రీణి ... చత్వారి॥
 ప్రజాపతయే కాండఋషయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయే కాండఋషయ
 ఇందనమమః॥ ప్రజాపతేన త్వ దేతా న్యైర్యో విశ్వై జాతాని పరితా
 బభూవ యక్మామాసే జుహురు నర్నో అస్తు వయస్సామ పతయో
 రయూజాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమః॥ రయూజాం వతం య
 జతం బ్రహ్మ న మస్మిన్నరే నృతమంవాజసాతా, ప్రజాపతిం ప్రథమజా
 మృతస్య యజామ దేవమధిరో బ్రవీతుస్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమః॥
 ప్రజాపతే త్వం నిధిపాపురాణో దేవానాం విరాజనితా ప్రజానామ్॥
 వత్రివ్యశ్శస్త్రి జగతః పరస్సా హ్రవిర్నోదేవ విహవేజుషస్త్రి స్వాహా॥ ధ
 జాపతయ ఇదం నమమః॥ తవేమేలోకాః ప్రదిశోదిశశ్చ పరావతో నివ
 తత్త్విదృతశ్చ॥ ప్రజాపతే విశ్వసృజీవధన్య ఇదం నోదేవ ప్రతిహర్య హవ్య
 గ్న్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమః॥ ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియా
 నాం దేవానామగ్రే యజతం యజద్యమ్॥ సనోదదాతు ద్రవిణగంస్తువి

ర్యగం రాయస్సోషం విష్యతునాభి ముస్మేస్సాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంన
 మమ ॥ యోరాయఈశే శతద్రాయ ఉక్థ్యోయః పశునాగం రక్షితా
 విష్ణితానామ్ ప్రజాపతిః వ్రథమజ్ఞా ఋతస్యనహస్రదామా జషితాగం
 హవిర్నస్సాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥ సాగంహితీభ్యో దేవ
 తాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్సాహా॥ సాగంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
 ఇదంనమమ ॥ యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్సాహా॥ యాజ్ఞి
 కీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదంనమమ ॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య
 ఉపనిషద్భ్యస్సాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదంనమమ॥
 బ్రహ్మణే స్వయముచ్చేస్సాహా॥ బ్రహ్మణే స్వయముచ్చ ఇదంనమమ ॥
 సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమిష్టగ్రన్త కామ్యమి సనిమేధా మయాసిష
 గ్నస్సాహా॥ సదసస్పతయ ఇదంనమమ॥ - ఉపవీతి ॥ తతోమాణవకః
 ప్రత్యుభాయ ॥ అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతంచరి
 ష్యామి తచ్చకేయం తన్నేరాధ్యతామ్ ॥ వాయో వ్రతపతే కాండఋషి
 భ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతంచరిష్యామి తచ్చకేయం తన్నేరాధ్యతామ్॥ ఆది
 త్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతంచరిష్యామి తచ్చకేయం
 తన్నేరాధ్యతామ్ ॥ వ్రతానాం వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య
 వ్రతంచరిష్యామి తచ్చకేయం తన్నేరాధ్యతామ్॥ ఇత్యగ్ని పురోగాశ్చ

తస్మై దేవతాశివతిష్ఠతే ॥ ఇధా సన్నహనాన్యద్వి ... జయాది హో
మంకరిష్యే । జయాది బ్రహ్మ విసర్జనానై ॥ అత్రలేపకార్యం వినా
పరిధిప్రహరణం కుర్యాత్ ॥ ... ప్రాజాపత్యాది షడ్పదేవతాభ్యోన
మః, పునఃపూజా ముద్వాననంచ కుర్యాత్ । తదగ్ని భూత మాభ్యుదయి
కం కర్మణఃపుణ్యాహం వాచయేత్ ॥ సంవత్సరే పర్యవేతే ॥

ప్రాజాపత్య వ్రతం సమాప్తమ్

ప్రాజాపత్య వ్రతోత్సర్జనమ్

ఆచమ్య - పూర్వోక్త - శుభతిథౌ, ధర్మపత్నీసమేతస్యమమో
పాత్ర దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర పీత్య
థం, మమశిష్యస్య ప్రాజాపత్య వ్రతోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ
స్తదగ్నేన తదాదాశుద్ధ్యథం వృద్ధ్యథంగం శాన్త్యథం మభ్యుదయా
థంచ మహాజనై స్సహ స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే ॥
ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే ।
గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య - పూ
ర్వోక్త ... శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్ర దురితక్షయ
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర పీత్యథం, ఇమంశిష్యం
ప్రాజాపత్య వ్రతోత్సర్జనేన కర్మణా సగ్గస్కరిష్యే ॥ ప్రాజాపత్యవ్ర
తోత్సర్జనం చరిష్యామి । ఇతి శిష్యంవాచయిత్వా । ప్రాజాపత్య వ్రత
వత్పుజా తర్పణహోమంచకుర్యాత్ ॥ ఉపస్థాన మస్త్రేణ ॥ ఆగ్నే ॥

వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మై
రాధి ॥ వాయో వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతమచారి
షం తదశక్తం తస్మైరాధి ॥ ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజా
పత్య వ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మైరాధి ॥ సూర్యానాం వ్రతపతే కాండ
ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతమచారిషం తదశక్తం తస్మైరాధి ॥ ఇత్యగ్ని
పురోగాశ్చ తస్మై దేవతాః పితృణాః ॥ శేషం పూర్వవక్తృభ్యః, ఇతి
ప్రాజాపత్య వ్రతోత్సవము సమాప్తమ్.

అథ సౌమ్యవ్రతమ్

ఉదగయనేవరస్య పూర్వపక్షే పుణ్యనక్షత్రే పూర్వాష్టకేశశ్చ శు
లోమ నఖానివాపయిత్వా, నద్యాంస్నానాచమ్య, ఆచార్యశ్చిష్యేణ
సహ ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త - ఉభతిథౌ, ధర్మపత్ని సమేతస్య
మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యథా మమశిష్యస్య
సౌమ్యవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్య... నస్యస్తి పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ॥ ఆదౌ
నిర్విఘ్నేన ఫరిసమాప్త్యథా శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే ॥ గణా
ధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ - ఆచమ్య-పూర్వోక్త ...
శుభతిథౌ, ధర్మపత్ని సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపర
మేశ్వరప్రీత్యథా, కాశ్యపసగోత్రం నారాయణశర్మాణ మిమంశిష్యం

సౌమ్యవ్రతేనకర్మణా సగ్గ్నగ్రిష్టే॥ సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి ఇతి శిష్యం వాచయిత్వా॥ కౌపీనవస్త్ర కటిసూత్ర యజ్ఞోపవీత మేఖలాజిన దండాన్న వాస్తతస్తంత్రేణయథార్హంధృత్వా పురాతనాన్పరిత్యజ్య॥... ఆచమ్య...పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, శ్రీవరమేశ్వరప్రీత్యథఽం, సౌమ్య వ్రతాల్ల సోమాది షడృష్యావాహనంకరిష్టే॥ ప్రాధ్వేశే మంటపమా సాద్య॥ నివీతిభూత్వా ఫలపుష్పాక్షత హిరణ్యానిగృహీత్వా॥ సోమం కాండఋషిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ సాగ్ంహితీదేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ... యాజ్ఞి కీదేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ వారు ణీదేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ బ్ర హ్మణగ్గ్స్వయంభువ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ నద సస్పతి మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ... స్థాపనానంతర మిదమర్ఘ్య మిదంపాద్య మిదమాచమనీయమ్॥...తదగ్ల ప్రాణప్రతిష్ఠా పనంకరిష్టే॥ ఓం అసునీతే...స్థానముపహ్వయతే॥ సోమాది షడృషి దేవతాస్సు స్థిరాభవన్తు వరదాభవన్తు సుముఖా భవన్తు సుప్రసన్నాభ వన్తు స్థిరాననం కుర్వన్తు సోమాది షడృషి దేవతాభ్యోనమః ధ్యా నావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కుర్యాత్ ॥ ఉపవీతీ ॥ ఆచమ్య పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, సౌమ్యవ్రతాల్ల సోమాది షడృషితర్పణం కరిష్టే॥ నివీతిభూత్వా... ఉపవీతమగ్గ్లష్టాభ్యాం పరిగృహ్య॥ తిలాక్ష తోదకేన॥ సోమంకాండఋషింతర్పయామి॥ ... సోమంకాండఋషిం తర్పయామి॥ ... సాగ్ంహితీదేవతా ఉపనిషద తర్పయామి॥...॥

యాజ్ఞికిదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥౨॥ వారుణీదేవతా ఉప
 నిషద స్తర్పయామి ॥౨॥ బ్రహ్మణ్యో స్వయంభువం తర్పయామి ॥౨॥
 సదసస్పతిం తర్పయామి ॥౨॥...ఉపవీతీ, అనేన సోమాది షడ్పషితర్ప
 ణేన భగవాంత్సర్వాత్మకః సర్వం శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్తిజాతు...నివీతీ
 భూత్వా, సోమాది షడ్పషి దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది
 షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ యజ్ఞేనయజ్ఞ ... దేవాః ॥ సోమాది
 షడ్పషి దేవతాః యథాస్థానం ప్రవేశయామి... ఉపవీతీ ... తతోఽ
 పరాష్టే గ్రామాద్భుపాః ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య ॥...
 అరణ్యే...అచ్చదిర్దర్శే...ఆచమ్య...పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ...సౌమ్య
 వ్రతాఙ్గి సోమాది హోమంకరిష్యే॥ తదంగి అగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే।
 స్థండితోల్లేఖనాగ్నే రువనమాధానాది పాత్రాసాదనానే॥ చతస్ర ఔ
 దుంబరీస్సమిధోదకుంభం నవవస్త్రంచ పాత్రాణాముత్తరత స్సకృత్ప్ర
 యుంజ్యాత్ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగానే॥ ఏకమ్ ... ద్వే ... త్రిణీ
 చ్చత్వారి ... ఓంఅగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ... ఇతి ముఖా
 హుతింహుత్వా॥ శిష్యేనావరభేజుహోతి, నివీతీభూత్వా, ఏకమ్, ద్వే, త్రిణీ
 చ్చత్వారి॥ సోమాయకాండఋషయేస్వాహా॥ సోమాయ కాండఋషయ
 ఇదంనమమ॥ సోమోదైనుగ్ం సోమోఅర్వస్త మాశుగ్ం సోమోవీరం
 కర్త॥ ణ్యందదాతు॥ సోదన్యం విదధ్యగ్ం సభేయం విత్తుశ్శృవణం యోద
 దాశ దస్సైస్వాహా॥ సోమాయేదంనమమ ॥ అపాథంయుథు పృత

నాస్తు పప్రీగ్ం సుప్తామస్సాన్విం వృజనస్యగోపామ్ । భరేష్టుణాగ్ం సు
 త్తితిగ్ం సువశ్రవన్తం జయన్తస్యత్వా మనుమదేమసోమస్వాహా ॥ సోమా
 యేదంనమమ ॥ ... త్వగ్ంసోమ క్రతుభిస్తుక్రతుర్భూస్త్వం దత్తైస్తు ద
 త్తో విశ్వవేదాః । త్వంవృషా వృషతేష్విభిర్మహిత్వాద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్య
 భవో స్తృచతైస్సాహా ॥ సోమాయేదంనమమ ॥ ... యాతేధామాని
 హవిషాయజన్తి తాతేవిశ్వా పరిభూరస్తుయజ్ఞమ్ । గయస్సానః ప్రతరణ
 స్సునీచో వీరహావ్రచరాసోమ దుర్వాన్యాహా ॥ సోమాయేదంనమమ ॥
 త్వమీమాటషధీ సోమవిశ్వాస్త్వమహో అజనయస్త్వజ్ఞాః । త్వమాతతం
 భోర్వన్తరిక్షం త్వంజ్యోతిషా వితమోవ వర్తస్వాహా ॥ సోమాయేదం
 నమమ ॥ - యాతేధామాని దివియాపృథివ్యాం యాపర్వతే షోషధీష్త్వ
 ఘ్న । తేభిర్నో విశ్వైస్తుమనాఅహేడరాజః ॥ భోస్తుప్రతిహవ్యాగృ
 భాయస్వాహా ॥ సోమాయేదంనమమ ॥ ... సాగ్ంహితిభ్యో దేవతాభ్య
 ఉపనిషద్యు స్వాహా ॥ సాగ్ంహితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యు ఇదంన
 మమ ॥ యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యు స్వాహా । యాజ్ఞీకీభ్యో
 దేవతాభ్య ఉపనిషద్యు ఇదంనమమ ॥ వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిష
 ద్యు స్వాహా ॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్యు ఇదంనమమ । ...

బ్రహ్మణే స్వయమ్భువే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణే స్వయమ్భువ ఇదంనమమ ॥
 సదస్సత్తిమద్భుతం ప్రియమింద్రిన్ద్ర కామ్యమ్ । సనిమేధా మయాసి
 వగ్గ్స్వాహా ॥ సదస్సతయ ఇదంనమమ ॥ తతశ్శిష్యోగ్నేః, పురస్తాద్ధా
 నోఽపరి వస్త్రవేష్టిత సోదకుంభం సకూర్చనిధాయ । తతశ్శిష్యోకుం
 భం దక్షిణహస్తేన ఉవస్పృశ్య । నమోవాచఇతి ప్రథమేనానువాకేన
 శాన్తికృత్వా ॥ నమోవాచే యాచోదితా ... శోభాయై పితరోను
 మదస్తు ॥ ఓంశాన్తిశాన్తిశాన్తిః ॥ శిష్యోగ్నేః వశాన్తిష్ట ॥ చతస్ర
 బైడుమ్భరీ స్సమిధోఘృతేన మూలాధారభ్యాగ్రదత్వా । పృథివ్యాదిభి
 హస్తాభ్యామాదధీత ॥ పృథివేనమిత్ । తామగ్నిస్సమిన్ధే । సాగ్నిగ్ంసమిన్ధే ।
 తామహగ్ంసమిన్ధే । సామూసమిద్ధా । ఆయుప్రాతేజహ । వర్చసాశ్రియా ।
 యశసాబ్రహ్మవర్చసేన అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్హవాహా ॥ ... అగ్నయ
 ఇదంనమమ ॥ ... అన్తరిక్షగ్ంసమిత్ । తాంవాయుస్సమిన్ధే । సావాయు
 గ్ంసమిన్ధే । తామహగ్ంసమిన్ధే । సామాసమిద్ధా । ఆయుప్రాతేజసా ।
 వర్చసాశ్రియా । యశసాబ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్హవా
 హా ॥ వాయవఇదంనమమ ॥ ... ద్యౌస్తమిత్ । తామదిత్యస్సమిన్ధే ।
 సాదిత్యగ్ంసమిన్ధే । తామగ్ంసమిన్ధే । సామూసమిద్ధా । ఆయుప్రాతేజసా ।

వర్చసాశ్రియా, యశసాబ్రహ్మవర్చసేన॥ అన్నాద్యేన సమిన్దాగ్స్వాహా॥

ఆదిత్యాదేదంనమమ॥ ... ప్రాజాప్త్యామే నమోదసి నపత్నక్షయణి॥

భ్రాతృప్రహా మేసిస్వాహా॥ ప్రజావతయ ఇదంనమమ॥ అథ దేవతో

పథానమ్॥ అగ్నే వ్రతపతేఇతి చతుర్భిః పూర్వపదగ్ని ముపతిష్ఠేత॥ ...

అగ్నే వ్రతపతే కాండఋభ్య స్సౌమ్యప్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం

తన్నే రాధ్యతామ్॥ వాయోవ్రతపతే కాండఋభ్య స్సౌమ్యప్రతం

చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్॥ ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋ

భ్యస్సౌమ్యప్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్॥ ...

ప్రౌతానాం వ్రతపతే కాండఋభ్య స్సౌమ్యప్రతం చరిష్యామి తచ్ఛక్తే

యం తన్నేరాధ్యతామ్॥ ఇత్యుపస్థాయ ॥ ... అథాచార్యశ్శుక్రియ

మన్త్ర బ్రాహ్మణయో రనువాకానా మాదిపదాన్య భివ్యాహార్య

శిష్యంవాచయిత్వా॥ ... నమః॥ యుంజతే॥ వృష్టే॥ బ్రహ్మక॥

బ్రహ్మక॥ దశ॥ అపశ్యక॥ దేవస్య॥ సముద్రాయ॥ ఇషే॥ ఘర్మః॥

దేవాః॥ సావిత్రమ్॥ పరిశితే॥ బ్రహ్మక॥ అగ్నిః॥ శిరః॥ దేవస్య॥

విశ్వాః॥ ఘర్మః॥ ప్రజాపతిమ్॥ ప్రజావతిః॥ సప్తితా॥ ... (యుంజ

తే సవితేతివా) ఇథ సన్నహనా న్యద్భిస్సగ్ధేస్సశాన్యగ్నౌ ప్రహృత్య,

ఇత్యాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతం కుర్యాత్ అత్ర, ... బర్హిస్సమంజనవర్ణగం,

పరిధిప్రహరణంకుర్యాత్ ॥ . . . మాణవ కోమదస్త్రీరుపస్సృశ్య ॥ . . .

శస్త్రోవాత ఇత్యనువాకేన శాంతింకుర్యాత్ ॥ శస్త్రోవాతఃపవతాం మా

తరిక్వా శస్త్రస్త పతుసూర్యః బ్రహ్మప్రావాదిష్టతస్నోమాహా

సీత్ ॥ ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ ఇత్యనువాకంజపిత్వా ॥ తతశ్చక్షుషీని

మీల్య, వాచంయచ్ఛేత్ ॥ అహతేనవాసా ప్రదక్షిణం శిష్యస్య -

సముఖం శిరోవేష్టయిత్వా ॥ రవావస్తమితే గ్రామంప్రపాదయతి । వా

గ్యతపరాం రాత్రిం తిష్ఠత్వాస్తేవా ॥ శ్వోభూతే, పూర్వోక్తలక్షణే గ్రా

మాద్యహిగ్ధత్వా । అదణ్యేఽచ్చదిర్ధరే స్థండిలాద్యగ్ని ముపసమాధా

య-సంపరి స్తీర్య । శిరోవేష్టనవస్త్ర మపసీయ । అథాన్యషట్టయమభి

దర్శయతి । సప్తతయ మత్యేకే । -అగ్నిం-ఆదిత్యమ్-ఉదకుంభమ్-

గిరిమ్-వర్షమ్ - ఆకాశం । సువర్ణమ్ - సప్తతయమ్ - అవివా - ఆది

తశ్రీణి దర్శయిత్వా । యథోపపాద మితరాణీదర్శయతి ॥ శిష్యస్తు ॥

వయస్సుప్తర్థా ఉపసేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయోనాథమానాః . . .

బ్రహ్మప్రావాదిష్ట తస్నోమాహాసీత్ ॥ ఇత్యాదిత్య ముపతిష్ఠేత ॥ . . .

అథాచార్యసౌమ్యవ్రతాః, అభ్యుదయకం, కర్మణఃపుణ్యాహ వాచ

నంచకుర్యాత్ ॥ . . . సౌమ్యవ్రతంసమాప్తమ్.

మదస్త్రీ రుపస్సృశ్యే త్యక్త అభిమన్విత పాత్రస్థోఽఽ స్పర్శనమ్.

సౌమ్య వ్రతోత్సర్జనమ్

సౌమ్యవ్రతవ త్సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనం కారయేత్॥ ... కేశశృణు
 తోమనఖాని వాపయిత్వా । నద్యాంస్నాత్వాచమ్య ... పూర్వోన్మిత ...
 శుభతిథౌ, ధర్మపత్నీసమేతస్య...ప్రీత్యథఽఽం, మమ శిష్యస్య...సౌమ్య
 వ్రతోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదజ్జతేన ... నస్యస్తిపుణ్యాహవా
 చనం కరిష్యే॥ ఆథానిర్విఘ్నేన...పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్॥ ...
 ఆచమ్య ... పూర్వోన్మిత...శుభతిథౌ, ధర్మపత్నీసమేతస్య...ప్రీత్యథఽఽం,
 కాశ్యపసగోత్రం నారాయణశర్మాణ మిమంశిష్యం సౌమ్యవ్రతోత్సర్జ
 నేన కర్మణాసగ్గంఘ్రిష్యే॥ సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనం చరిష్యామి॥ ఇతి
 శిష్యంవాచయిత్వా॥ కౌపిన వస్త్రాదిధారణ ఋషిపూజా తర్పణహో
 మ ముదకుంభస్థాపనంచ సౌమ్యవ్రతవత్కుర్యాత్, తతశ్శిష్యః, దక్షిణ
 హస్తేన మదంతిరువస్పృశ్య । ప్రథమేనానువాకేన శాన్తింకృత్వా॥
 నమోవాచేయాచోదీతా ... పితరోనుమదన్తు॥ ఓంశాన్తిశాన్తిశాన్తిః॥
 శిష్యోగ్నేః పశ్చాత్తిష్ఠ॥ చతస్రబేదంబరీ స్సమిధో మృతేన మూలా
 దారఖ్యాగ్రా దక్షాః, ద్యౌస్సమిదాదిభి రాదధీత॥ ద్యౌస్సమిత్, తా
 మాదిత్యస్సమిధే, సాదిత్యగ్ంసమిధే, తామగ్ంసమిధే, సామూసమి
 థ్ధా, ఆయుష్తాతేజసా, వర్చసాశ్రియా, యశసాబ్రహ్మవర్చసేన,
 అన్నాద్యేనసమిన్ద్రాగ్ంస్వాహా॥ ఆదిత్యాదేదంగమము॥ ... అన్నరిక్షగ్ం

స్తమిత్ । తామ్రాయస్సమిన్ధే । సామ్రాయగ్ంసమిన్ధే । తామ్రహగ్ంసమిన్ధే ।
 సామ్రాసమిన్ధా । ఆయుప్రాతేజసా । వర్చసాశ్రియా । యశసాబ్రహ్మ
 వర్చసేన । అన్నాద్యేవ సమిన్దాగ్స్వాహా ॥ అన్తరిషాయేదంనమమ ॥
 పృథివీస్తమిత్ । తామ్రగ్నిస్సమిన్ధే । సాగ్నిగ్ంసమిన్ధే । తామ్రహగ్ం
 సమిన్ధే । సామ్రాసమిన్ధా । ఆయుప్రాతేజసా । వర్చసాశ్రియా । యశసా
 బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేవ సమిన్దాగ్స్వాహా । అగ్నయశ్చదంనమమ ।
 ప్రాజ్ఞాపత్యామే స్తమిదసి నవత్నక్షయణీ । భాతృవ్యహమేసిస్వాహా ॥
 ప్రజాపతయశ్చదంనమమ ॥ ఇత్యగ్ంసమిధాదాయ ॥ అథదేవతోప
 స్థానమ్ ॥ ఆదిత్యవ్రతపతే ఇతి చతుర్భుః పూర్వవదగ్ని ముపతిష్ఠేత ॥
 ఆదిత్యవ్రతపతే కాంధముషిభ్య స్సౌమ్య ప్రతమచారిషం తదశక్తం
 తన్నేరాధి ॥ వాయోవ్రతపతే ... తన్నేరాధి ॥ అగ్నేవ్రతపతే ...
 తన్నేరాధి ॥ ప్రాణాన్వ్రతపతే ... తన్నేరాధి ॥ ఇత్యుపస్థాయ ॥
 యుంజతే సవితేతి వజ్రాయిత్యా ॥ జయాదిప్రతివద్యతే ॥ బ్రాహ్మవిసర్జ
 నాంతే ॥ మాణవకో మదన్తీరుపస్సృశ్య ॥ శన్నోవాత ఇత్యనువాకేన
 శాన్తికృత్వా ॥ శన్నోవాతాపవతాం ... బ్రహ్మప్రావాదిష్మత్ శన్నోమా
 హాసీత్ ॥ ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ సంమీలనాదివర్జం గృహమాగచ్ఛేత్ ॥
 శ్లోభూతే, వయసుప్తర్థా ... మాహాసీత్ ॥ ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥

ఇత్యాదిత్యముపత్తిషేత, గురవే, వాసోవరచంద్రావృత్తి అభ్యుదయికం-కర్మ
ణః పుణ్యాహవాదసంసకుర్యాత్, బ్రాహ్మణాణాభోజయేత్ ॥ ...

సౌమ్యవతోత్సర్జనం సమాప్తమ్.

అత్ర శ్లోకాః

శ్లో॥ సోమసూక్త నివత్సదసస్పృతిం తద్రవజ్జహుయా త్సలిలంన
మః ॥ శుక్రియేనమిథోగ్న ఇతివ్రతీ యుంజతేసవిరాజయవారిశం॥ మీ
లనేయతవాక్కిరసస్కృతే వేష్టనేనమితే గృహమావిశేత్ ॥ స్థీయతేంధన
దవ్యథవాన్యతే వాగ్యతేనతతోభ్యుదితక్రియా । తతఃప్రభాతేతు బహి
ర్గృహాణాం వహ్నించ సూర్యంచ తథోదకుంభం । ఆకాశముద్విష్య గిరించ
వత్సం పశ్యేద్ధిరణ్యంచవయస్సుపర్ణాః॥ ఉత్సర్జనేతుయుంజాది మీలనాది
చవర్జయేత్ । సమిదాధానమంత్రేషు ద్యౌస్సమిత్పూర్వమిష్యతే ॥ ...
ఋషీన్ముఖానై జహుయాద్రవ్యతేషు సూక్తోవహోమాః సదసస్పృతించ ।
ఉపస్థితంచాప్యధదేపతానాం జయాదయోబ్రాహ్మణతర్పణంచ ॥ సం
కల్పవపసన్నాన తర్పణాగ్నిముఖానిచ । ఋషీశూమాద్యుపస్థానం
జయపుణ్యాహమేవచ ॥ ... వ్రతేషుచాపరోవిధి ర్నసూక్తం చిత్తమా
దికం । ఉపస్థితిర్నదేపతా గణస్యశుక్రియాద్యతే । అధ్యాయాసోమకాం
దన్యయావద్వత్సరమాదరాత్ ॥ వక్త్రభోజిత్యధశ్శాయీ బ్రహ్మచారి
జితేంద్రియః । శూద్రసంభాషణం నైవ నోపానచ్ఛత్రధారణం । నగలా
సుంసమీక్షేత నారోహేచ్ఛకటాదికం । స్నానముష్ణాఃకునానైవ

పర్వనూపవసేదిహ । ఏతాని శక్తితఃకుర్యాద్ద్రవీతివ్రతసిద్ధయే ॥...
 స్నానోపాకర్మసమిధస్తర్పణంవపనంవ్రతీ । ఆచార్యఇతరత్సర్వం స్నానతర్పణపూర్వకం ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారోపి ॥ శ్లో॥ సౌమ్యవ్రతేషు సోమాయ కాండర్షయఇతిరితం । సోమోధేనుమిదంసూక్తం హితిభ్యః వ్రభ్యత్యతః । మదస్తీస్తాశిపన్పుశ్య నమోవాచేతిశానికం । జప్త్వాచతస్సస్సమిధస్సాఞ్శాఙ్మదఃఽబరీర్వటుః । పృథివీసమిదిత్యేతే రుత్తిష్ఠన్నాదధాతిహి । యుంజతే పృష్ఠఇత్యాద్యా ద్వాదశద్వాదశోత్తరే । మన్త్రైబాహ్మణపాతాను వాకానాంవదవాచనం । యుంజతేనవితే త్యేతా ద్వోవావాచయతిస్ఫుటమ్ । అగ్నేవ్రతపతేకాండే త్యాద్యుపస్థానమాచరేత్ । శన్నోవాతశ్శానిజప స్సంమీల్యా హతవానసా । శిరస్సంవేష్ట్యాస్తమితే త్వగారంవావ్రవేశయేత్ । పరేద్యుర్బాహ్మణానాంచ భోజనంకారయేదితి । ఉత్సర్జనంత్యేవమేవ ద్వారాద్వైస్సమిధశ్శిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతేకాండే త్యాద్యుపస్థానమాచరేత్ ॥ వటోశ్చ కేశవవనం వ్రతేషాత్సర్జనేషుచ । వదన్తి కేచిత్సౌమ్యాభ్య వ్రతవవేత రేషున ॥ ప్రకృతమనుసరామః ॥ ...

ఆగ్నేయ వ్రతమ్

ఉదగయనే ఆగ్నేయవ్రతే నద్యాంవపనపూర్వకం స్నానావ్రతమ్ ॥ పూర్వవత్పూర్వాహం వాచయిత్వా ॥ ఆచార్యశిష్యేణసహ ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ - ధర్మపత్నీసమేతోహం కాశ్యపసగోత్రంనారాయణశర్మాణ మిమంశిష్యమాగ్నేయ వ్రతేనస్మగ్గరిష్యే ॥

ఆగ్నేయవ్రతంచరిష్యామి । ఇతిశిష్యంవాచయిత్వా ॥ పూర్వవత్కృషీన
 వస్త్రాదిధారణం ॥ అగ్నేయవ్రతాఙ్గ అగ్న్యదిషద్యుష్యావాహనం కరిష్యే॥
 పొగ్గేశేమంటపమాసాద్య ॥ ఫలపుష్పాక్షత హిరణ్యానిగృహీత్వా ॥
 నివీటిభూత్వా ॥ అగ్నింకాండఋషిమావాహయామి స్థాపయామిపూజయా
 మి । సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।
 యాజ్ఞికిర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామి స్థాపయామిపూజయామి । వా
 రుణీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామి స్థాపయామిపూజయామి । బ్ర
 హ్మణ్యగ్నీస్వయంభువ మావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి । సద
 సస్పతిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ... అగ్న్యది
 షద్యుషిదేవతాభ్యోనమః ప్రాణప్రతిష్ఠా ధ్యానావాహనాది షోడశోప
 చార పూజాంకుర్యాత్ ॥ ... ఉపవీతి ॥ ఆచమ్య - పూర్వోక్త ...
 శుభతిథౌ, ఇమంశిష్యం ఆగ్నేయవ్రతాఙ్గ అగ్న్యది షద్యుషితర్పణం
 కరిష్యే । నివీటిభూత్వా । ఉపవీతమఙ్గుష్టాభ్యాం పరిగృహ్య ॥ తిలాక్ష
 తోదకేన ॥ అగ్నింకాండఋషింతర్పయామి - అగ్నింకాండఋషింతర్ప
 యామి ॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ॥ ౨॥ యాజ్ఞికిర్దే
 వతా ఉపనిషదస్తర్పయామి ॥ ౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్ప
 యామి ॥ ౨॥ సదసస్పతిం తర్పయామి ॥ ౨॥ ఉపవీతి ॥ అనేన అగ్న్యది
 షద్యుషితర్పణేన భగవాన్ త్వరాన్యత్మకః, సర్వంశ్రీపరమేశ్వర స్సుప్రీణా
 తు॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, ఆగ్నేయవ్రతాఙ్గ అగ్న్యది
 దేవతాహోమం కరిష్యే ॥ అగ్నేరుపసామాధానా వ్యాజ్యభాగావై ॥

ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి, అగ్నేయేస్సాహా॥ అగ్న్యదిషదంనమః, ఇతి

ముఖాపహుతిం హుత్వా । అన్వారభే వ్రతనిజుహోతి ॥ ఏకమ్, దేవీ, త్రిణి,
 చత్వారి ॥ అగ్నేయే కాండముషయే స్వాహా ॥ అగ్నేయే కాండము షయ
 ఇదం నమమ ॥ అగ్నే నయస్థుపథారా యే అస్మాక్ విశ్వనిదేవ వయునాని
 విద్వాన్ ॥ యుయోధ్యస్మజ్జుహు రాణమేనో భూయిష్ఠానే నమశ్చక్తిం
 విధేమస్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం నమమ ॥ ప్రపశుక్రాయ భానవేభర
 ధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నేయే సుహృత్మ్ ॥ యో దైవ్యాని మానుషా
 జమాగ్ష్యన్త్విశావో విదమనాజిగతిస్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం నమమ ॥
 అద్భుగిరో మతయోదేవయన్తి రగ్నిం యన్తి ద్రవిణం బిక్షమాణాః ।
 సుస్తందృశగ్ం సుప్రతీక్షగ్ం న్యంచగ్ం హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాగ్
 స్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం నమమ ॥ - అగ్నే త్వమస్మ ద్యుయోధ్యమివా
 అనగ్నిత్రా అశ్యమస్తప్తప్తీః । పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయదేవతాం
 విశ్వేభిరజరేభి ర్యజత్రస్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం నమమ ॥ అగ్నే త్వమా
 రయా నవ్యో అస్మాన్స్వసిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా । పూశ్చప్రథీవి బహు
 లానక్షరీవ్ భవాతోకాయ తనయాయ శంయోస్వాహా ॥ అగ్నేయ ఇదం న
 మమ ॥ ప్రకారవోమననా వద్యమానా దేవద్రీచీనయథ దేవయన్తః ।
 దక్షిణానా ద్వాజినీప్రాచ్యేతి హవిరభరన్త్యగ్నేయే ఘృతాచీస్వాహా ॥

అగ్నయఇదంనమమ॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్సాన్విహే॥
 సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదంనమమ॥ యాజ్ఞికీభ్యో
 దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య స్సాన్విహే॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
 ఇందనమమ॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్సాన్విహే॥ వారుణీభ్యో
 దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదంనమమ॥ బ్రహ్మణే స్వయముభవేస్సాన్విహే॥
 బ్రహ్మణే స్వయముభవ ఇదంనమమ॥ సదస్తస్మత్తిమద్భుకం ప్రియమిష్టస్త్వ
 కామ్యమ్॥ సనిమేధామయా సిష్టగ్స్సాన్విహే॥ సదస్తస్మత్తిమ ఇదంన
 మమ॥ ఉపవీతీ ... అథదేవతోపస్థానమ్॥ అగ్నేవ్రతపతే ఇతి చతుర్భిః
 పూర్వవదగ్ని ముపతిష్ఠేత॥ అగ్నేవ్రతపతే కాండఋషిభ్య ఆగ్నేయ॥
 ప్రతంచరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్॥ వాయోవ్రతపతే
 కాండఋషిభ్య... తన్నేరాధ్యతామ్॥ ఆదిత్యవ్రతపతే కాండఋషిభ్య...
 తన్నేరాధ్యతామ్॥ ప్రతానావ్రతపతే కాండఋషిభ్య ఆగ్నేయప్రతం
 చరిష్యామి తచ్ఛక్తేయం తన్నేరాధ్యతామ్॥ ఇత్యుపస్థాయ॥ ఇధ్యసన్న
 హనా న్యద్భిసన్గోస్పర్శ్యాగ్నౌ ప్రహృతః॥ రుద్రాయతనిచరా యేదం
 నమమ॥ అవఉపసృశ్య॥ ఆస్యకర్మణః హోమవ్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథేకాం
 వృద్ధికామః ... జయాదిహోమంకరిష్యే॥ ... జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతం
 కుర్వాత్॥ అత్రలేపకార్యం వినాపరిధిప్రమాణం కుర్వాత్॥ ... ఆచ

మ్య... పూర్వోక్త... శుభతిథి, ఆగ్నేయవ్రతాన్ని అగ్న్యూది షడృషి
పూజాంకరి చేయి ॥ షోడశోపచారపూజా ముద్వాసనం చ కుర్యాత్ ॥
ఆగ్నేయవ్రతాన్ని అభ్యుదయికం కర్మణఃపుణ్యాహ వాచనం చ కుర్యాత్
బ్రాహ్మణాంస్తోషయేత్ ॥ అగ్నేయధరం సమా పమ్.

ఆగ్నేయ ప్రతోత్సర్జనమ్

వపనపూర్వకం, నద్యాం స్నానాభ్యాచమ్య, పూర్వవత్పుణ్యాహం
వాచయిత్వా ॥ ఆచార్యశిష్యేణసహ ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త
శుభతిథౌ, ధర్మపత్నిసమేతోహం కాశ్యపనగోత్రం నారాయణశర్మాణ
మిమంశిష్యం అగ్నేయవ్రతోత్సజ్జనేన కర్మణాసగ్గోస్కరిష్యే ॥ అగ్నేయ
వ్రతోత్సజ్జనం చరిష్యామి ॥ ఇతిశిష్యం వాచయిత్వా ॥ పూర్వవత్కె-
పీన వస్త్రాదిధారణం ఋషిపూజాతర్పణంహోమంచకుర్యాత్ ॥ ఉపస్థాన
మస్త్రేషు ॥ అగ్నేవ్రతపతే కాండఋషిభ్య అగ్నేయప్రతమచారిషం
తదశక్తం తన్మేరాధి ॥ వాయోవ్రతపతే కాండఋషిభ్య ... తన్మేరాధి ॥
ఆదిత్యవ్రతపతే ... తన్మేరాధి ॥ ప్రాణానాంవ్రతపతే ... తదశక్తంతన్మే
రాధి ॥ ఇత్యుపస్థాయ ॥ ఇధ్మనన్నహవాదిశేషం అగ్నేయవ్రతవత్కు-
ర్యాత్ ॥

వైశ్వదేవ వ్రతమ్

ఉదగయనేవైశ్వదేవవ్రతే నద్యాంవవనపూర్వకం స్నాత్వాచమ్య॥
 పూర్వవత్పుణ్యాహం వాచయిత్వా ॥ ఆచార్యశ్శిష్యేణనహ ప్రాణానా
 యమ్య ॥ పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, ధర్మవత్ప్రసమేతోహం కాశ్యపసగో
 త్రం నారాయణశర్మాణమిమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేన కర్మణా సగ్గోస్క
 రిష్యే ॥ వైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామి । ఇతి శిష్యంవాచయిత్వా । శిష్యం,
 పూర్వవత్కృపీనవస్రాదిధారణం కుర్యాత్ ॥ వైశ్వదేవవ్రతాఙ్గ, షడృ
 ష్యోవాహనంకరిష్యే ॥ ప్రాగ్దేశే మంటపమాసాద్య । ఫలపుష్పాక్షత
 హిరణ్యాని గృహీత్వా ॥ నివీతీభూత్వా ॥ విశ్వాదేవాః కాండముషీ
 నావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి ॥ ... సాగ్ంహితీదేవతా
 ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామిపూజయామి ॥ యాజ్ఞీకీదేవతా
 ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామిపూజయామి ॥ వారుణీదేవతా
 ఉపనిషద ఆవాహయామి స్థాపయామిపూజయామి ॥ బ్రహ్మణ్యోస్వయ
 మ్భువ మావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి ॥ సతసస్పతిమావా
 హయామి స్థాపయామిపూజయామి ॥ స్థాపనానంతర మిదమర్చ్యమిదం
 పాద్య మిదమాచమసియమ్ ॥ విశ్వదేవాది షడృషీదేవతాభ్యోనమః
 ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కుర్యాత్ ॥ ఉపవీతీ ॥
 పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, ఇమంశిష్యం, వైశ్వదేవవ్రతాఙ్గ విశ్వదేవాది
 షడృషీతర్పణంకరిష్యే ॥ నివీతీభూత్వా - ఉపవీత ముల్లాప్తాభ్యాం పరి
 గృహ్య ॥ తిలాక్షతోదకేన ॥ విశ్వాదేవాః కాండముషీగ్ సర్పయామి

విశ్వాక దేవాక కాండఋషిగ్ స్తర్పయామి ॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉప
 నిషద స్తర్పయామి ॥౨॥ యాజ్ఞికిదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥౩॥
 వారుణీదేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి ॥౪॥ బ్రహ్మణగ్ స్వయమ్ము
 వంతర్పయామి ॥౫॥ సదసస్పతిం తర్పయామి ॥౬॥ ఉపవీతీ, అనేన
 విశ్వదేవాది షద్యషితర్పణేన భగవాంతస్సర్వాత్మకఃసర్వం, శ్రీపరమేశ్వర
 సుప్రీణాతు ॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, వైశ్వదేవవ్రతాన్ని
 విశ్వదేవాది దేవతాహోమంకరిష్యే ॥ అగ్నే యపసమాధానా ద్యాఙ్య
 భాగాస్తే ॥ ఏకమ్ - ద్వే - త్రిణి - చత్వారి । ఓంఅగ్నయేస్వాహా ।
 అగ్నయఇదంనమమ ॥ ఇతి ముఖాహుతింహుత్వా । అన్వారణే వ్రతని
 ణహోతి ॥ నివీతిభూత్వా ॥ ఏకమ్ - ద్వే - త్రిణి చత్వారి ॥ విశ్వేభ్యో
 దేవేభ్యః కాండఋషిభ్యస్సాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండఋషిభ్య
 ఇదంనమమ ॥ ఆనోవిశ్వే అస్మాగమస్తుదేవా మిత్రోఅర్తమా వరుణ
 స్సతోషాః । భువన్యథానోవిశ్వేప్రవాసఃకర్ణస్థషాహా విభురంశ శప్త
 స్సాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదంనమమ ॥ శనోదేవా విశ్వదేవాభవ
 స్తుశగ్ం సరస్వతిస్తహ ధీభిరస్తు । శమతిషాచ శృమురాతిషాచ శ్శనోద్ది
 వ్యాఃపాథివాశ్శనోఅప్యాస్సాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదంనమమ ॥
 యేనవ్రతుస్తత్యనవస్త్య విశ్వేమిత్రస్యప్రతే వరుణస్యదేవాః । తేసౌభగం
 వీరప్రహ్లాదుదహ్నో దధాతస్తద్రవిణం చిత్రమస్మేస్సాహా ॥ విశ్వేభ్యోదేవే

భ్య ఇదంనమమ ॥ అగ్నేయాహి ధూత్యంవారిషేణ్యో దేవాగంతవాన్
 బ్రహ్మకృతాగణేన । సరస్వతీంమరుతో అశ్వినాపౌయతీ దేవానృత్న
 ధేయాయ విశ్వాస్థాస్వహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదంనమమ ॥ ద్యౌః
 పితృపృథివి మాతరధుగగ్నే భ్రాతరవసవో మృదతానః । విశ్వఆదిత్యా
 అదితే సజోషాఅస్మభ్యగ్ం శర్మబహులం వియన్తస్వాహా ॥ విశ్వేభ్యో
 దేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ విశ్వేదేవాశృణుతే మగంహవంమే యేఅన్తరి
 క్షేయ ఉపద్యవిష్ట । యేఅగ్నిజిహ్వో ఉతవాయజతా ఆనద్యాస్మితబర్
 హిషి మాదయధ్వగ్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ స్రాగ్ం
 హితిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా ॥ సాగంహితిభ్యో దేవతాభ్య
 ఉపనిషద్భ్య ఇదంనమమ ॥ యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా
 హా ॥ యాజ్ఞీకీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదంనమమ ॥ వారుణీభ్యో
 దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్వాహా ॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
 ఇదంనమమ ॥ బ్రహ్మణే స్వయముచ్చేస్వాహా ॥ బ్రహ్మణేస్వయముచ్చ
 ఇదంనమమ ॥ సదస్సన్తమద్భుతం ప్రియమింద్రస్యకామ్యమ్ । సనిమేధా
 మయాసిన్తగ్స్వాహా । సదస్సన్తయ ఇదంనమమ ॥ అథదేవతోపస్థానమ్ ॥
 ఉపవీతి ॥ అగ్నేవ్రతేఇతి చతుర్భుహర్యవదగ్ని ముపతిష్ఠేత ॥ అగ్నే

ప్రతేపతేకాండ ఋషిభ్యోవైశ్యదేవ ప్రతంచరిష్యామి తద్వక్తేయయంతస్మే
రాధ్యతామ్ ॥ వాయోప్రతపతేకాండ ... తస్మేరాధ్యతామ్ ॥ ఆదిత్య
ప్రతపతే ... తస్మేరాధ్యతామ్ ॥ ప్రతానాం ప్రతపతే ... తస్మేరా
ధ్యతామ్ ॥ ఇత్యగ్నిముపస్థాయ ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్గ్సన్యా
గ్నో ప్రహృత్య రుద్రాయ తన్విదరాయేదంనమమ, అపఊపస్సృశ్య
అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యథాం వృద్ధికామః జయాదిహోమంకరి
ష్యే ॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనానంతకుర్యాత్ ॥ అత్రలేపకార్యంవినా
పరిధిప్రహరణం కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, వైశ్య
దేవప్రతాప, వైశ్యదేవాది షడ్వషిపూజాంకరిష్యే, షోడశోపచారపూ
జా ముద్వాసనంచకుర్యాత్, వైశ్యదేవప్రతాప అభ్యుదయకం, కర్మణః
పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్, బ్రాహ్మణాంస్తోషయేత్ ॥ నమాప్రమ్.

అథ వైశ్యదేవ ప్రతోఘ్నర్జనమ్

సంవత్సరేపర్యవేతే ॥ వపనపూర్వకం నద్యాంస్నాత్వావమ్య, ।
పూర్వవత్పుణ్యాహం వాచయిత్వా । ఆచార్యశ్చి ష్యేణసహ ప్రాజాపా
యమ్య, పూర్వోక్తేపజ్ఞాన ... శుభతిథౌ, ధర్మపత్నిసమేతోహం, కాశ్య
పసగోత్రం నారాయణశర్మాణమిమంశిష్యం వైశ్యదేవప్రతోఘ్నజ్ఞానేన
కర్మణాసగ్గ్సగ్గ్రిష్యే ॥ ... వైశ్యదేవప్రతోఘ్నజ్ఞానం చరిష్యామి ॥ ఇతి
శిష్యంవాచయిత్వా ॥ పూర్వవత్కృషీన వస్త్రాదిధారణ ఋషిపూజా

తర్పణహోమంచకుర్యాత్ ॥ ... ఉపస్థానేషు ॥ అగ్నేవ్రతపతేకాండ
 ఋషిభ్యో వైశ్వదేవప్రతమచారిషం తదశక్తంతస్మేరాధి॥ వాయోవ్రత
 పతేకాండఋషిభ్యోవైశ్వదేవ ప్రతమచారిషం తదశక్తంతస్మేరాధి॥...
 ఆదిత్యవ్రతపతేకాండ ఋషిభ్యోవైశ్వదేవ ప్రతమచారిషం తదశక్తంతస్మే
 రాధి॥ ప్రతానావ్రతపతే కాండఋషిభ్యో వైశ్వదేవప్రతమచారిషం
 తదశక్తంతస్మేరాధి॥... ఇత్యువస్థాయ॥ తతః... ఇద్రుసన్నహనాదివేషం
 వైశ్వదేవవ్రతవత్కుర్యాత్॥ సమాప్తమ్.

గోదాన వ్రతమ్

గోదానగ్ంషోడశేవషే శలాలుగ్గప్స దర్పపుంజీలశలలీ శిఖాని
 ధానవజ్ం సర్వంచౌలవత్కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్తి ... శుభ
 తిథౌ, ధర్మపత్నీసమేతస్య, మమోపాత్రదురితక్షయద్వారా శ్రీ పర
 మేశ్వరముద్దిశ్య॥ శ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యథం, మమకుమారస్యగోదాన
 వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ నదగ్గతేన ... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం
 కరిష్యే॥ ఆదానిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథం శ్రీ మహాగణాధిపతి
 పూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్॥
 ఆచమ్య, పూర్వోక్తి ... శుభతిథౌ, కాశ్యపసగోత్రం నారాయణ
 శర్మాణమిమంకుమారం గోదానాభ్యేనకర్మణా సగ్గీస్కరిష్యే॥ తదగ్గ

దేవతాహ్వనాఖ్యం కర్మకరిష్యే । దేవతాహ్వనంకుర్వాత్ ॥ ఆచమ్య,
 పూర్వోక్త . . . శుభతిథౌ, మమరుమారస్మగోదానవ్రతసిద్ధ్యథాంగోదాన
 వ్రత హోమంకరిష్యే॥ తదఙ్గ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖ
 నాగ్నే చుప్తసమాధానాద్యాజ్య భాగానే ॥ అన్వారణేకుమారే, ధాతా
 దదాతునోరయిమితి చతస్మభిర్యస్తాహ్వాదా కీరిణేతిచతస్మభిః ప్రతిమన్త్ర
 మష్టాజ్ఞాహుతీర్ జుహూయత్ । ఏకమ్ ... ద్వే ... త్రిణి ... చత్వారి ...
 ధాతాదదాతునో రయిమీశాన్తౌ వన్తద్వాహో॥ ధాత్రఇదం ।
 ధాతాప్రజాయా ఘృతవద్విధేమస్వాహా । ధాత్రఇదంనమమ ।
 ధాతాదదాతునో సత్యరాధస్తస్వాహా ॥ ధాత్రఇదంనమమ . . .
 ధాతాదదాతుదాశుషే సృజోప్రాస్తస్వాహా ॥ ధాత్రఇదంనమమ ।
 యన్వాహ్వాదా . . . తత్సమశ్వాగ్స్తాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదంన
 మమ । యన్తైత్వగ్ం . . . స్వస్తిస్తాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదంన
 మమ॥ త్వేసుపుత్ర ... రిచ్యతేస్తాహా ॥ ఇన్ద్రాయపుత్రీణ ఇదంనమమ॥
 ఉక్త ఉక్తేసోమ ... హవనేస్తాహా ॥ ఇన్ద్రాయమమవత ఇదంనమమ॥
 ఇధ్మసన్నహనాది బ్రహ్మవిసర్జనానే ॥ శిఖామాత్రమవశిష్య । సర్వా
 కేశాన్వాపయతి ॥ సుమారం స్నాతమలంకృత్య । ఆశీర్వాచనంప్రాప్య
 బ్రాహ్మణా తోషయేత్ ॥

అత్ర శ్లోకాః

శ్లో॥ పాత్రప్రయోగేఖలుయోజనీయో గోదానకర్మణ్యపి చౌ
లవత్తు॥ నగ్లప్సపుంజీల శలల్యఉష్టాః అత్రాథణుప్రాహి భవన్తియస్మాత్॥

శ్లో॥ ఏతాశ్శిఖావాపి శిఖేశిరోరుహాః స్త్రవపయేత్కర్మణి చోపనా
యనే॥ గోదానశబ్దా దధునావగమ్యతే తచ్చశ్రుక ర్మేతిహిచౌలవద్విధిః॥
ఉదగ్గతేర్కేనతి షోడశేట్టే నగ్లప్సపుంజీల శలల్యఉక్తాః॥ హోమాత్పరం
శ్మశ్రుచవాపయేచ్చ కురాన్నభోక్తృస్తన ముత్తమాగ్నిమ్॥ ...

శ్లో॥ గోదానమకృతంయస్య వివాహశ్చేదుపస్థితః॥ యామ్యాయనే
పికురీవీత గోదానంస్నాతకంచవై॥ గోదానంచౌలవత్కార్యం షోడశేట్టే
తదుద్యతే॥ అంకోపవేశనంనాస్తి శ్మశ్రూణాంముండనంభవేత్॥

సమాప్తమ్.

అథ స్నాతకవ్రతమ్

వేదమధీత్య స్నాన్యక ప్రాగుదయాద్రవ్యజం ప్రవిశ్యాన్తర్లోమ్నా
చర్మణా ద్వారమపిథాయాస్తే॥ నైనమేతదహరాదితోభి తపేన్ముత్ర
పురీషోత్సర్జనాథణం బహిర్ననిగ్గచ్ఛేత్॥...ఆచమ్య, పూర్వోక్త...
కుభత్తిథౌ, మమద్వాదశవర్షవేద బ్రహ్మచర్య నివృత్తిద్వారా వివాహాది
కారసిద్ధ్యథణం స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదగ్గతేష్విన...

గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహ వాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ... ఆధమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, మమ, ఉపనయనలగ్నప్రభృ త్యేతత్సమా వర్తన శుభలగ్నపర్యంతం, మధ్యేవర్తనికాలే సంభావితానాం పాపా నాం నిర్హరణాథకం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ కాంస్యపాత్రే తండులతాంబూల పీఠాణ్యాదికం గృహీత్వా ॥ పరిషదం త్రిశ్రవదక్షిణీకృత్య ॥ - సమస్తసంవత్సమావాప్తి గోవిందాయ నమోనమః ॥ ప్రాజ్ఞుఖస్త్రిష్ట న్నునువదేత్ ॥ అశేషేషేవరిషత్, మదీ యాం విజ్ఞాపనా మవధారయ, మమఉపనయన లగ్నప్రభృ త్యేతత్సమా వర్తన శుభలగ్నపర్యంతం, ఆచార్యోప దిష్టానాం, యథోక్త శౌచాచ మనస్సాన, కాలత్రయసంధ్యావస్తన, సాష్టశత గాయత్రీజప, కాలద్యయా గ్ని కార్యాభివాదన, గురువచన శుశ్రూషాభి వాదన, సాయంప్రాత ర్భిక్షార్ఘ్యభోజన, కౌపినకటిసూత్ర యజ్ఞో పవీత మేఖలాజిన, దండస్వా ధ్యాయాది నియమరాహిత్య, దివాస్వాపన చత్రపాదుకా, గన్ధమాల్యో ద్యుర్తనానులేపన, క్రముక భక్షణ పర్ణభక్షణ దస్తదావన ఖట్వాదిశయన, నేత్రాంజనధారణ, దర్పణావలోకన, తైలాభ్యంజన, కాంస్యపాత్రభోజన, ద్యూతపతిత మ్లేచ్ఛకామినీ శూద్రాదిస్పర్శన సంభాషణాది చరితరూప నిమిత్తానాం, సర్వేషాంపాపానా మపనోదనాథకం, అశ్వారోహణ, గజా రోహణ, శకటారోహణ, నటవిటగాయక గీతవాద్యదృక్పూర్వణాది జనిత దోషనివృత్త్యథకంచ, ప్రాజాపత్య సౌమ్య ఆగ్నేయ వైశ్వదేవ గోదాన బ్రహ్మచర్యవ్రతాది కర్మణాం, తత్తత్కాలాతిక్రమణా ద్యోదోషస్స మజని తద్దోషపరిహారాథకం, మమద్వాదశవర్షవేద బ్రహ్మచర్య నివృత్తి ద్వారా, వివాహాధికారసిద్ధ్యథకం, స్నాతకవ్రతాధికార యోగ్యతాఫల

సిద్ధ్యథాఽంశః। శ్రీలక్ష్మీనారాయణ ప్రీత్య థాఽంశః, సౌవణికాశ్రీయాం,
మయాసమర్పితా మిమాం పరిషద్దక్షిణాం, యథాశక్తి దక్షిణాం,
యథోక్తదక్షిణా మివస్వీకృత్య। యథోక్తప్రాయశ్చిత్త సశ్చిత్త, మమ
స్నాతకప్రతాధికార యోగ్యతా సిద్ధిమనుగృహ్లాన్తభవంతః ॥ ఇతి విజ్ఞా
పయామి ॥ హేయజమాన, తవశవనయనలగ్న ప్రభృత్యేత త్సమాన
ర్తన శుభలగ్నపర్యంతం, సంభావితినాం పాపానాం నిర్హరణాథాఽంశః,
స్వర్ణధాన్యాజ్య కృత్రాచరణేసతి, సంభావితేభ్యః పాపేభ్యో భవాన్
ముక్తో భూయా ద్విముక్తో భూయాత్ ॥ తవస్నాతప్రతాధికార యో
గ్యతా సిద్ధిరస్త్వి త్యనుగృహ్లామః ॥ ... ఆచమ్య - పూర్వోక్త ...
శుభతిథౌ, మమబ్రహ్మచర్యవ్రతతోప నివృత్తిద్వారా, శరీరశుద్ధ్యథాఽంశః,
పరిషదుపదిష్ట ప్రకారేణ స్వర్ణధాన్యాజ్య కృత్రాణ్యాచరిష్యే ॥ ...
శ్లో॥ స్వర్ణంవవిత్ర మమలం ... ప్రయచ్ఛమే ॥ - అస్మైబ్రాహ్మ
ణాయ ప్రీత్యథాఽంశః, మమబ్రహ్మచర్యవ్రతతో పనివృత్తిద్వారా,
శరీరశుద్ధ్యథాఽంశః, సర్వ కృత్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యంతు
భ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ... శ్లో॥ ధన్యంకరోషి దాతారం ...
ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయ ... ప్రీత్యథాఽంశః, మమబ్రహ్మ
చర్య వ్రతతోప నివృత్తిద్వారా, శరీరశుద్ధ్యథాఽంశః, ధాన్య కృత్రప్రత్యా
మ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ...
శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం ... ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మైబ్రాహ్మ
ణాయ ... ప్రీత్యథాఽంశః, మమబ్రహ్మచర్య వ్రతతోప నివృత్తిద్వారా,
శరీరశుద్ధ్యథాఽంశః, ఆజ్య కృత్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం
తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ద్వాదశసంఖ్యాక బ్రాహ్మణభోజనాథాఽంశః

పర్యాప్తమన్నకృత ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం శ్రీమహా
విష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ...
ఏభిస్సర్వదాన్యాజ్య క చైశ్చ భగవాం త్సర్వాత్మకః, శ్రీ మవిష్ణుస్సు
ప్రీతో వరదోభవతు ॥ మమబ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా
శరీరశుద్ధిరస్త్వితి భవన్తోఽబ్రువన్తు, తపబ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా
శరీరశుద్ధిరస్తు ॥ ... ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ,
మమ - ప్రాణాపత్య సౌమ్య ఆగ్నేయ వైశ్వదేవ గోదాన బ్రహ్మచర్య
వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తాభావం, పాపిత్రయోదశ హోమంకరిష్యే ॥ ...
తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాలంకృత్య పరిసీర్య, చతుష్పాత్ర ప్రయోగా
ద్యాజ్యసంస్కారానేగ్నిం పరిషిచ్య ॥ అదితేను మన్యస్య అను
మతేను మన్యస్య । నరన్యతేను మన్యస్య । దేవననితః ప్రసువ ॥ ...
పాపిత్రయోదశ హోమంకుర్యాత్ ॥ ... అనేన పాపిత్రయోదశ
హోమేన భగవాంత్సర్వాత్మకః శ్రీ మహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదోభ
వతు ॥ ... మమబ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా స్నాతకవ్రతాధి
కార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిరస్త్వితి భవన్తోఽబ్రువన్తు । తప బ్రహ్మచర్య
వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా స్నాతకవ్రతాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిరస్తు ॥
ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, మమ ఆయుర్వర్ధ్ధి
యశో బలాభి వృద్ధ్యభావం-ప్రాతరగ్నికార్య నమిదాధానం కరిష్యే ॥
ఆగ్ని కార్యంచ కుర్యాత్ ॥ ... మధ్యన్దినే స్వాత్యావచమ్య ॥ ... పూ
ర్వోక్త శుభతిథౌ, మమద్వాదశ వర్షవేదబ్రహ్మచర్య నివృ
త్తిద్వారా, వివాహాధికార నిర్ధ్యభావం, స్నాతకవ్రతాభ్యం కర్మకరిష్యే ॥

స్నాతక వ్రతాశ్లేషేన ఆదారక్షణాథం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ తదగ్ని
 షోడశోపచార పూజంకరిష్యే రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానా
 వాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ విశ్వేత్తాత ఇతి విధివ
 ద్రక్షాబంధనం కుర్యాత్ విశ్వేత్తాలే ఋషిబంధవే ॥ ...
 రక్షాబంధన ముహూర్త ... నిర్దిరస్తు ॥ ... ఆచమ్య - పూర్వోక్త ...
 శుభతిథౌ, మమస్నాతక వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదగ్గత్యేన తదా
 దౌ దేవతాహ్వనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ దేవతాహ్వనం కుర్యాత్ ॥ -
 ఆచమ్య - పూర్వోక్త శుభతిథౌ, - మమస్నాతకవ్రతాం
 గత్యేన - అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే । అగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రా
 సాదనానే, సూత్రేపస్త్రే మణియుగ స్రకుగంధ ప్రవృత్తి శీతోష్ణాంబు
 షురకట యవచ్ఛత్ర దండాంజన దర్పణో పానహద్యయ సమితుశ్చ,
 శక్యల్పాన చూర్ణోదపాత్రే బౌదుంబరకాష్ఠాని పాత్రాణా ముత్తరత
 సుకృత్రయ్యుంజాత్ । (నర్వతగ్ని మానుషపాత్రాణి సకృత్) తతః,
 సవిత్రకరణాద్యాఙ్మణాగానే, ఇమగ్నస్తోమమితి, హస్తాఙ్మణి పాలాశీ
 గ్ం సమిధమాథావ్య ॥ ఇమగ్నస్తోమ మర్హతే జాతవేదసే రథమిద
 స్తోమహేమామ నీషయా । భద్రాహినః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నే
 స్థభ్యే మారిషామా వ్రయంతవ ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥ ...
 అవరేణాగ్నిం కటవీరకాయాం వోపవిశ్య । । త్రాయ్య షమితి షుర
 కటః ప్రసిద్ధస్తుణమయః, కటప్రకృతి భూతం పల్లి
 కటాఖ్యం తృణమ్

మభిమన్త్యై ॥ త్రాన్యాయషం జమదగ్న్యైః క్షత్యవస్యత్రాన్యాయషమ్ । యథే
 నానాం త్రాన్యాయషం తస్మై అస్తు త్రాన్యాయషమ్ ॥ ... శివో నామా సీతి
 యజుషా వప్రేప్రదద్యాత్ ॥ ... శివో నామా సి స్వధీతి సే వితా నమస్తే
 అస్తు మామాహిగంసీః ॥ (అపాగంసగంసర్జనా ద్యాకేశానిధానా
 త్సమానమ్ ॥) తతః, ఉష్టేన వాయవ ఇతి యజుషా ఉష్టా శ్శిలా స్వవ
 ఆనీయ ఘరంప్రత్యాశ్య । గూఢస్థానే నిదధాతి ॥ జఘ
 నాథే వజ్రస్యోవవిశ్య, విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే వ్రయచ్ఛతి ॥
 తాగంస ఇదమహమితి యజుషోదుమ్మర మూలే దర్శస్తమ్భేవోప గూ
 హతి ॥ ఇదమహం నారాయణ శర్మణః కాశ్యపస గోత్రస్య ప్రాప్తాన
 ముపగూహో మ్యుత్తరో నారాయణశర్మాద్విషద్యుః ॥ ఏవం విహితాభి
 రేవాద్భి రాపోహిష్ఠా మయోభువ ఇతి తిస్సభిర్ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః
 పావకా ఇతి తిస్సభి స్సకృ త్సాన్నపయేత్ ॥ (తూష్టిం మిశ్రితాభి
 శ్శీతోష్ణాభి రద్భిష్ణజ్ఞామనే సకృదేవ స్నాతి) , ఆపోహిష్ఠామ యో
 భువస్తాన ఊజేఃదధాతన , మహేరణాయ చక్షసే ॥ యోవశ్శివత మో
 రస స్సస్యభాజయతే హనః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరణ్యమామవో
 యస్యక్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయ థాచనః ॥ ... హిరణ్యవర్ణా
 శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః క్షత్యప్రోయా స్విన్వతిః । అగ్నిం యాగర్భం

దత్తిరేవిరూప్తా సానఆప శ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు॥ ... యాస్తాగ్ం రాజా
 వరుణోయాతి వధ్యేసత్యాన్తతే అప్రపశ్యం జనానామ్ మధుశ్శుత్ర
 శ్శుచయోయాః పాత్రకా సానఆప శ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు॥ యాస్తాస్తేవా
 ద్విక్రృణ్వన్తి భక్షంయా అనరీక్షే జహుధాభవన్తి యః పృథివీం
 పయస్తోన్తన్తి శ్శక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్తోనాభవన్తు॥ అన్నాద్యాయే
 త్యాదుమ్పర కాషేన దతోధావతే॥ అన్నాద్యా యవ్యూహధ్వం దీర్ఘా
 య రహమన్నాదో భూయాసమ్ సోమోరాజాయ మాగమత్సమే
 ముఖంప్రవేక్ష్యతి భగేన స్తహవర్చసా॥ కాష్ఠం నైర్ముత్యాం నిరస్య
 అపడివస్సృశ్య॥ ... ఆచమ్య ... స్నానచూర్ణే నోద్యర్శ్య స్నాత్వా॥
 (మసూరచూర్ణాదిభి రుద్యర్శ్యమలక పిష్టాదిభి శ్శిరస్సాన్నినీయై స్నాతశ్చ
 భవతి) సోమస్య తనూరసితి యజుషాహత మన్తరం వాసః పరిధాప్య
 చమ్య॥ సోమస్య తనూరసి తనువంమేపాహి స్వామా తనూరావిశ
 పరిధా ప్యావమ్య॥ సార్యసురభివన్తనం నమో గ్రహాయతేతి తిస్సభిర్య
 జుషా ప్రతిసమఃపదం దేవతాభ్యో రక్షణాయ దద్యాత్॥ ... నతుమ
 న్త్రానే నమోగ్రహాయచా భిగ్రహాయచ నమశ్శాక జంజుభాభ్యామ్
 నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యోయా అభిగ్రాహిణీః॥ ఊర్ధ్వపుండ్రాథం

శ్లో॥ భస్మీభవతి తత్సర్వ మూర్త్య పుండ్రం వినాకృతమ్

ముఖమగ్రే బ్రాహ్మణో లింపతి । (బాహురాజన్యః । ఊరూవై శ్యః)

అప్సరస్వి త్యాత్మానం గణేనానులిప్య ॥ అప్సరస్తుయో గృథో గృథర్యే

షుచ్య యద్యశః । దైవోయో మానుషో గృథస్సమా గృథస్స రభిర్భుష

తామ్ ॥ మణిగం సౌవర్ణగం సోపధానగం సూత్రప్రోత మియమోషధీ

ఋదకపాత్రే త్రిప్రదక్షిణం పరిష్టావ్య ॥ . . . ఇయమోషధి త్రాయ

మాణా సహమానా సహస్వతి । సామా హిరణ్యవర్చసంబ్రహ్మవర్చసి

సమాకరోతు ॥ అపాశోసితి త్ర్యవసానయాతంమణిం కంఠే బధ్నాతి ॥

అపాశో స్యురోమై మాసగంశారీ శ్చివో మోపతిష్ఠస్వ దీప్తాయుత్వా

య శతశారదాయ శతగం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీనాత్వై పుణ్య

య ॥ సూత్రప్రోతం బాదరమణిం ఉదకపాత్రే తూష్ణిం త్రిప్రదక్షిణం

పరిష్టావ్య ॥ నవ్యేపాణౌ తూష్ణింబధ్నాతి ॥ - (అహతముత్రంవాసో

రేవతీస్త్వేతి సమానమ్ ॥) రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం ఉత్రం వాసోభి

మన్య ॥ రేవతీస్త్వా మహత్త్వనమ్ ॥ యాఅకృన్తన్నితి,

తిస్సృభి ర్వాసో రాచ్ఛాద్య ॥ - యాఅకృన్తన్నవయః పోష

ముత్తసవ్యయస్వ ॥ పరిధావ్య ద్విరాచమ్య ॥ + పరీద మిత్యాత్మాన

• పరిధాన శబ్దస్యాపరాచ్ఛాదన పరత్వమ్.

శ్లో॥ ఈషధౌతం నవంవస్త్రంసదశం యన్న ధారితమ్ । అహతం

తద్విజానీయా త్సర్వకర్మసు పావనమ్ ॥

మనుమన్త్యః॥ ... పరీదంవాస్తో అధిధా స్వస్త్వయే ... వితజాసి
జీవన్॥ ... తస్యదశాయాం ప్రవర్తై ప్రబధ్య ... దర్వాత్రగే ఆధా
య, సవ్యేనహస్తేనాన్యేనవా, ప్రవర్తయో దుపరి ఆజ్యమాసీ యాయు
ష్య మిత్యప్తాభిః ప్రతిమన్త్ర మష్టాజ్ఞాహుతీ జ్ఞాహుయాత్॥ ...
ఆయుష్యం వర్తన్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్సోష్ట మాద్భిద్యమ్, ఇద
గ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యో యావీశతాం మాగ్స్వాహా॥ హిరణ్యా యేదం
నమమ॥ త్రిచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాస్తాహం దన్వజయమ్, సర్వా
స్సమృద్ధీర్ బుద్ధయో హిరణ్యేస్మిన్తస్మాహిలా స్వాహా॥ హిరణ్యా
యేదంనమమ॥ శునమహగ్ం హిరణ్యస్యప్రితురిష్ట నామాగ్ర భైషమ్,
తంమా హిరణ్యవర్చసం పూరుమప్రియజ్కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయే
దంనమమ॥ ... ప్రియంమా దేవేషుకురు ప్రియంమా బ్రహ్మణేకురు,
ప్రియంవిశ్వేషు శూదేషు ప్రియగ్ం రాజసుమాకురు స్వాహా॥ హి
రణ్యా యేదంనమమ॥ యాతిరశ్చిని వద్యసేహం విధరణీఇతి, తాన్తాన్
పుతస్య ధారయాయజే సగ్ంరాధసీ మహగ్స్వాహా॥ సగ్ంరాధ
స్యా ఇదంనమమ॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యైస్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యై
దేవ్యా ఇదంనమమ॥ ... ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహా॥ ప్రసాధన్యై దేవ్యా
ఇదంనమమ॥ ... సుమాణంచ విరాజంచాభి శ్రీర్యచనోగ్గహే ।

లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయా ముఖైతయా మ్నాసగ్ంస్సౌజామసి స్వాహా ॥
 లక్ష్మ్యా ఇదంనమమ॥ ప్రవర్తౌ అపఆనీయ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్ధి
 స్సగ్గ్స్సౌజామసి ప్రహరతి॥ రుద్రాయ తన్విచరా యేదంనమమ॥
 ఆపకపస్పృశ్య అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథాం వృద్ధికామః
 జయాది హోమంకరిష్యే॥ జయాది బ్రహ్మవిసజ్జనానే॥ అవరేణా
 గ్నిం ప్రవర్తమేతాభిరే వైకం దక్షిణేకర్ణే అబధ్నిత॥ ఆయుష్యం వర్చస్య
 గ్ం యావిశరాంతామ్॥ ... ఉచ్చైర్వాది తస్మ
 హుహిరాః॥ శు మ్నహగ్ం... పూరుష ప్రియజ్కురు ॥ ప్రియంమా
 దైవేష్టుకురు రాజనుమాకురు ॥ యాతిరశ్చ నివద్యసేహం ...
 సగ్ంరాధనీ మహమ్ ॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై ॥ ప్రసాదన్యై దేవ్యై ॥
 సమ్రాజంచ మ్నాసగ్ం స్సౌజామసి ॥ ఏతాభిస్సవ్యే ద్వితీయం
 బధ్నియాత్ ॥ ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ం ... సగ్ం స్సౌజామసి ॥ శుభి
 కేశిర ఇతి స్రజ్విరస్యా బధ్నిత॥ శుభిక్వేశిర ఆరోహ శోభయన్తీము
 త్తంమమ॥ ముఖగ్ం హిమమశోభయ భూయాగ్ం సంప్రభగజ్కురు॥

శ్లో॥ ఆసినఃఋతః ప్రహోవా నియమో యత్రనేదృశః
 తదాసినేన కర్తవ్యం సప్రహ్వో ననతిష్ఠతా॥ ఇతి కార్యాయన వచ
 నోక్తమాహ॥ అత్ర కుండలాదీని, షడేతాన్యాసిన ఏవకుర్వాత్ ॥

యామాహర జ్ఞమదగ్ని శ్రద్ధాయై కామాయాన్యైః ఇమాన్తా మపిన
 హ్యేహం భగేన సహవర్చసా॥ ... యదాంజన మిథ్యాంజనేన చక్షుషీ
 యుగవదాజైః॥ యదాజ్ఞానం త్రైకతుదం జాతగం హిమవతతః పరిః
 తేనవామాజ్ఞాతేజసే వర్చసేబలాయచ (మయిపర్వతేతి చతుర్వి ర్య
 జుర్వివా, మయిపర్వత పూర్తుషమ్, మయిపర్వత వర్చసమ్, మయి
 పర్వత భేష్టజమ్॥ మయిపర్వ తాయుషమ్॥) యన్మేవర్చ ఇత్యా
 దర్శ మిక్షతే॥ యన్మేవర్చః ప్రాగత మాత్మాన ముపతిష్ఠతి॥ ఇదం
 తత్పుస్తరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే॥ ప్రతిష్ఠేన్త, యజుః పాన
 హాయుగవత్ప్రతి ముచ్య॥ ప్రతిష్ఠేస్థో దేవతానాం మామా సన్తాప్రమ్॥
 తూష్టిం ఛత్రమాదాయ॥ ప్రజాపతే శ్శరణమసీతి ఛత్ర మాత్మాన
 మభిచ్ఛాదయతి॥ ప్రజాపతే శ్శరణమసి బ్రహ్మణ శ్చదిర్విశ్వ జనస్య
 ఛాయాసి సర్వతో మాపాహి॥ దేవస్యత్వేతి శిరఃప్రమాణ మృజుం వైణ
 వం దండమాదాయ॥ దేవస్యత్వా సవితుఃప్రవన్తే శ్వినో ర్భాహుభ్యాం
 పూర్ణోహస్తాభా మాదదే ద్విష్టతో వహయేన్ద్రస్య వజ్రోసి వార్త్రమ్ను
 శ్శర్మమేభవ యత్ప్రాపం తంనివారయ॥ వాచంయచ్చ త్యానక్షత్రేభ్యః॥
 ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీ ముదిచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య॥ దేవీష్టదుర్వి
 రిత్యర్థరేచన దిశముపస్థాయ॥ దేవీష్టదుర్వి రురుణాకృణోత విశ్వేదేవాస
 ఇహపీర యధ్వమ్॥ మాహాస్మహీతి చన్ద్రమసం నక్షత్రాణి చోపస్థాయ॥

మాహాస్మహి ప్రజయ్తామా తనూభి ర్మారదామ ద్విషతే సోమరాజః ।
 • తతో రాతినా సంభాష్య, యథాథకం గచ్ఛేత్ ॥ పాదౌ పృథ్విశ్చా
 చమ్య ॥ - శ్లో॥ చరితబ్రహ్మ చర్యోహం కృతవృత చతుష్టయః । కాశీ
 యాత్రాం గమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహిమేశుభామ్ ॥ - పృథివాక్యమ్ ॥
 శ్లో॥ సాలజ్కారాం మమసుతాం కన్యాందాస్యామి తేద్విజ । పాణింగృ
 హీత్వా సాగ్నిస్త్యం గచ్ఛస్వాగచ్ఛమధ్యహమ్ ॥ - తతః, ఆశీర్వాచనం
 ప్రాప్య, భౌహృణాః తోషయేత్ ॥

సమాప్తోయమ్.

• తతో రాతినా సంభాష్య । యథాథకం గచ్ఛేత్ । రాతిః,
 మిత్రమ్-రమయతీతి వ్యుత్పత్త్యా॥ తేనసహ వినృబ్ధిస్సంభాష్య, ఆత్మ
 శక్త్యాద్యనురూపం ధర్మాదికం విచార్య, నిశ్చిత్వ, యథాథకం గచ్ఛతి ।
 తేన రాతినాసహయోథోఽథర్మో మోక్షోవా సాధ్యత్వే నావధృతః,
 తదనురూప మాశ్రమం గార్హస్థ్యం మౌనంవా ప్రతిపద్యేత । తదేవం,
 సంన్యసి,సిఘః, స్నానకర్మకృత్వైవ ప్రవృజేత్ । ఏవంమంత్రవఙ్మన
 కర్మాశక్తో తూష్టిం సమావర్తనం కుర్యాత్ ॥ అథైతదపర మిత్యస్యాపి
 విహితత్వాత్ ॥

అథ వైకల్పిక సమావర్తనమ్

అపరంస్నానం తూష్ణీమేవ తీథేఽస్నాత్వా తూష్ణీగంసమిధ మా
 దధాతి॥ ఇతి *వపన పూర్వకం నద్యాం స్నాత్వాచమ్య॥ పూర్వోక్త...
 శుభతిథౌ, శ్రీమాఁగోత్రః నామధేయోహం సమావర్తన సిద్ధిద్వారా
 వైకల్పిక సమావర్తనం కరిష్యే॥ మేఖలాంతూష్ణీం బ్రహ్మచారిణే
 ప్రయచ్ఛతి॥ సముద్రం గచ్ఛస్వాహేతి దండాజినౌ అప్పుప్రాప్యేత్॥
 సముద్రం గచ్ఛస్వాహే॥ శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహృత్య॥ విధి
 నోప సమాధా యాలజ్ఞృత్య॥ పరిషిచ్య॥ పాలాశీం సమిధం ప్రాదేశ
 మాత్రం తస్మిన్నైవాగ్నౌ తూష్ణీం ప్రజాపతిం మనసాఛాయ స్నాద
 ధాతి॥ పునః పరిషిచ్య॥ అనేన వైకల్పిక సమావర్తనేన భగవాంధృ
 రాత్మకః ... శ్రీ మహావిష్ణు స్సుప్రీతో వరదోభవతు॥ మమ ద్వాదశ
 వర్ష వేదబ్రహ్మచర్య నివృత్తిద్వారా వివాహాధికార సిద్ధిరస్తితి భవన్తో
 బ్రువన్తు॥ తవద్వాదశవర్ష వేదబ్రహ్మచర్య నివృత్తిద్వారా వివాహాధి
 కార సిద్ధిరస్తు॥ తతః, గర్భపుష్పమాల్య, కర్ణాభరణాంజన, ఛత్రౌపానహ
 నైఞవదందాదికం సర్వం తూష్ణీ ముపాదత్తే॥ తథాచ॥ శ్లో॥ స్నానం
 వక్ష్యే పరంతూష్ణీం తీథేఽస్నాత్వైవ లౌకికమ్॥ వహ్నిమాధాయ విధి
 వత్పరిషిచ్య సమస్తతః॥ పాలాశీం సమిధంతూష్ణీ మగ్నావాధాయ య
 త్పునః॥ పరిషేచనం తతఃకుర్యా ద్యథాపూర్వ మితిస్మృతిః॥

సమాప్తాయమ్.

*అపరంస్నానం ఆపద్విషయమ్.

అత్ర శ్లోకాః

వాక్యమ్, త్రయ స్సొత్తకాభవన్తి, విద్యాస్సొత్తకో వ్రతస్సొత్త
 కో విద్యావ్రత స్సొత్తక ఇతి ॥ యస్సమాప్యవేద మసమాప్య వ్రతాని,
 సమావర్తతే, సవిద్యాస్సొత్తకః ॥౧॥ యస్సమాప్య వ్రతాని, అసమా
 ప్య వేదం, సమావర్తతే సవ్రతస్సొత్తకః ॥౨॥ యః పున రుభయం సమా
 ప్య, సమావర్తతే, సవిద్యా వ్రతస్సొత్తకః ॥ శ్లో ॥ వేదం వ్రతానివా పా
 రం నీత్వా హ్యుభయ మేవవా । అవిప్లవ బ్రహ్మచర్యో లక్షణ్యాం
 త్రియ ముద్వహేత్ ॥ అత్రవేద మిత్యపలక్షణమ్ ॥ తథాచమనుః ॥
 వేదానధీత్య వేదావా వేదంవాపి యథాక్రమమ్ । అవిప్లవ బ్రహ్మచర్యో
 గృహస్థాశ్రమ మావహేత్ ॥ గురువేతు వరందత్వా స్సాయాత తదను
 జ్ఞయా ॥ ఇతి ॥ వాక్యమ్ ॥ వివాహస్యతు రాగా దీనత్వాచ్చ వివాహ
 శ్చానియతః ॥ స్సాత్వా సముద్వహే త్కన్యాం, ఇతిసమావర్తన వివా
 హయో రవినాభావావ గమాత్ । తథా ॥ శ్లో ॥ గోదాస మకృతం
 యస్య వివాహశ్చే దుపస్థితః । యామ్యాయనేపి కుర్వీత గోదానం స్సొ
 తకంచ వై ॥ గోదానదీని కార్యాణి వివాహ త్సూర్యవాసరే । ఏకతంత్రే
 ణవా కుర్యా దితివేద విదోవిదుః ॥ తథా ॥ శ్లో ॥ వివాహ దివసా త్సూ
 ర్యంతద్దినే స్సానమాచరేత్ । వివాహ దినసాఢస్తా ద్భవేత్తు స్సొత్తకవ్ర
 తమ్ ॥ కింతు, స్సొత్తస్తూప యమాదర్వా జ్యోతోయాతి నసగ్ధతిమ్ ।
 తస్మాదాసన్న వైవాహ స్సొత్తకర్మ సమాచరేత్ । ఇతి పచనాచ్చ
 వివాహాభావే స్సానంచా నియతమ్ ॥ కించ ॥ శ్లో ॥ అశాశ్రమి సతిష్ఠేత
 దినమేక మసిద్ధిజః । ఆశ్రమేన వినాతిష్ఠ స్సాయశ్చిత్తీ యతేతుస ఇతి ॥

అథ వివాహమ్

శుభేహని ముక్తసానం కృత్వాచమ్య ॥ పూర్వోక్త
 శుభతిథౌ, మమ సకలసంపత్సమృద్ధ్యథా మేతన్మదీయోద్వాహవిధౌ
 నిర్గతప్రత్యూహేన, మధువర్కయోగ్యలా సిద్ధిద్వారా పాణిగ్రహణా
 ఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదక్షతేన తదాదౌశుద్ధ్యథాం వృద్ధ్యథాగ్ం
 శాస్త్యథా మభ్యుదయాథాంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచ
 సంకరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథాం శ్రీ మహాగణాధిపతి
 పూజాంకరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥
 అనుహవమితి శాకునాది మన్తావాచయి నివివాహాగారమేత్య ॥
 అనుహవం పరిహవం పరివౌదం పరిక్షపమ్ । దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్వి
 షద్యో దిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునేర్మదశాకు
 సమ్ । మృగస్య స్తృతమష్టయా తద్విషద్యో దిశామ్యహమ్ । అరాతే
 అగ్నిరస్త్వా రాత్పరశరస్తుతే । నివాతే త్యాభివర్షతు స్వస్తితేస్తువన
 స్పతే స్వస్తిమేస్తువనస్పతే । నమశ్శక్రధృదే రుద్రాయనమో రుద్రా
 య శక్రధృదే । గోష్ఠమసి నమస్తేఅస్తు మామాహిగ్ంసీస్సిగసినసి వక్షో
 నమస్తేఅస్తు మామాహిగ్ంసీః ॥ ఉద్ధాతేవ శకునేసామగాయసి బ్రహ్మ
 పుత్రః పవనేమశగ్ంససి । స్వస్తి నశ్శకునేఅస్తు వతినస్తుమనాభవ ॥

ఇతి వివాహగారమేత్య . పాదోప్రత్యక్షాచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥
 పూర్వోక్త శుభతిథౌ, మమ ఆచన్త్రాగ్గ మనేకవైశేషిక సుఖా
 సుభవ సకలసౌభాగ్య పరంపరాభివృద్ధిద్వారా ధర్మప్రజా సంపత్కథాగ్గ
 త్రియముద్వహే ॥ పాణిగ్రహణాల్లత్యేన ఆదారక్షణాథం రక్షబన్ధనం
 కరిష్యే . తదన్తః పోడశోపచార పూజాంకరిష్యే ॥ రక్షబన్ధన దేవతా
 భ్యోనమః ధ్యానావాహనాది పోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ ...
 విశ్వేత్తాలఇతి, విధివద్రక్షా బన్ధనం కుర్యాత్ ॥ విశ్వే
 త్తాతే నవనేషు ప్రవాచ్యాయాద కథమమవన్నిన్ద్రాసున్దరే . పారా
 వత్తం యత్పురుషం భృతంవన్ద్యపావృణో శ్శురభాయ ఋషిబన్ధవే . రక్షా
 బన్ధన ముహూర్త స్సుముహూర్తౌస్తు ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ ద్వితీయ
 యజ్ఞోపవీతంచ సన్ధార్య ॥ పూర్వోక్త శుభతిథౌ, మమ శ్రౌత

శ్లో ॥ అభ్యజ్ఞే సూతకేదైవ వివాహే పుత్రజన్మని . మాల్గళ్యే
 ఘృత సర్వేషు నధార్యం గోపితచందనమ్ ॥ పారమ్యో వరణంయజ్ఞే సం
 జ్కల్పో వ్రతసత్రయోః . నాందీముఖం వివాహదా శ్రాద్ధే పాకవరి
 క్రియేతి ॥ అష్టవిధో వివాహః ॥ శ్లో ॥ బ్రాహ్మోదైవ స్తథావార్షః
 ప్రాజాపత్య స్తథామూరః . గాంధర్వో రాక్షసశ్చైవ ప్రైశాచశ్చాష్టమ
 స్మృతః ॥ ఆచ్ఛాయచ కులీనాయ శ్రుతశీలవతే న్వయమ్ . ఆహూయ
 దానం కన్యాయా బ్రాహ్మోద్వాహః ప్రకీర్తితః ॥ ఇత్యాది నిర్ణయ
 సిన్ధో జ్ఞేయః ॥ అనన్య పూరికికా కాన్తా మనసింధాం యపీయసీమ్ .
 అరోగిణీ బ్రాతృమతి మనమానార్ష గోత్రజామ్ ॥ పంచమా తృప్తమా
 దూధన్వ మాతృతః పితృతస్తథా ॥ ఇతి, యజ్ఞ్యవల్క్యాదిభి రుక్తలక్ష

స్మార్త నిత్యనైమిత్తిక కామ్యకర్మానుష్ఠానాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్య
 థం, వివాహోజ్ఞాత వరమవత్ర ద్వితీయ యజ్ఞోపవీతధారణం కరి
 ష్యే । తదగ్లబ్ధశోపచార పూజాంకరిష్యే । యజ్ఞోపవీత దేవతాభ్యోన
 మః, ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాఙ్కుర్యాత్ ॥ ధృవా
 ద్యారిత్యాదినా యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణై స్సుర్భయేత్ ॥ ధృవాద్య
 ద్దుక్రీవా.....అయక్షృ బ్రహ్మణస్సతిః ॥ ఆచమ్య, యజ్ఞోపవీతం...
 తేజః ॥ పునరాచమ్య ॥ యజ్ఞోపవీతధారణ ముచూర్త.....ఫలసిద్ధి
 రస్తు ॥ (చతురోవరాః బ్రాహ్మణాం చ్చృతశీల విత్రసమ్మన్నాం ఘృ
 హృదస్సమవేతాః కార్యకుశలా న్వరః ప్రహిణుయాత్ ॥) కన్యావర
 ణాథం చతురో వరాన్ప్రేషయిష్యే ॥ మదథం కన్యాంవృణీధ్వమ్ ।
 వృణీమహే ॥ వరస్తాః ప్రసుగ్మనేతి ద్యాభ్యామభిమత్ర్య ॥ ...

జాయాః కన్యాయాః పాణిం జిఘ్రతః ॥ ... శుశ్రావా కన్యాప్రదాతా
 రం పితరస్స పితామహాః । విముక్తా సర్వపాపేభ్యో బ్రహ్మలోకం వ్రజ
 న్తితే ॥ - విష్ణుం జామాతరం మత్వాతన్యకోపం నకారయేత్ । అప్ర
 జాయాన్తు కన్యాయాం నాశ్చీయా త్రస్యవైగృహే ॥ కించ ॥ శ్లో ॥ అప్ర
 జాయాన్తు కన్యాయాం నభుంజిత కదాచన । దోహిత్రస్య ముఖందృష్వా
 కిమథా మనుశోచతి ॥ - వివాహకాలే యాత్రాయాం పథిచార సమా
 కులే । అసహాయో భవేద్వివ్రా నదాకార్యం ద్విజన్మభిః । ఏకయాన
 సమారోహ ఏకపాత్రేచ భోజనమ్ ॥ వివాహే పథియాత్రాయాం కృ
 త్వావిప్రో నదోషభాక్ । అన్యథా దోషమాప్నోతి పశ్చాద్బాంధ్వా
 యణం చరేత్ ॥ ...

ప్రస్తుగ్మస్తా ద్ధియసానస్య సక్షణిప్తరేభిర్వరాగం అభిప్రవసితత ।
 అన్యైకమిన్ద్రో ఉభయంజుజోషతి యత్సైమ్యస్యాన్ద్రస్తో బుభోధతి । అన్య
 క్షరా ఋజవస్సన్తుపన్తా యేభిస్సఖాయో యన్తినోవరేయమ్ । సమర్థ్య
 మాసంభగోనోనిసియా త్వంజాస్త్యత్కగం సుయమమమస్తుదేవాః ॥ తే
 కన్యాదాతారంగత్వా, కౌండిన్యసగోత్రోద్భవాయ, నారాయణశర్మణే
 వరాయ, భారద్వాజసగోత్రోద్భవాం, లక్ష్మీనామ్నీం, భవదీయాం
 కన్యాం, ప్రజానహత్య, కర్మభోక్త్య వృణీమహాశతి బ్రూయుః ॥ ...
 చతుస్సాగర పర్యంతమ్, గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు । వాసిష్ఠ, మై
 త్రావరణ, కౌండిన్య, త్రయార్దేయ, ప్రవరాన్విత, కౌండిన్యసగోత్రో
 ద్భవస్య, కేశవ శర్మణోనప్తీమ్ ॥ చతుస్సాగర పర్యంతమ్ ...
 కౌండిన్యసగోత్రోద్భవస్య మాధవ శర్మణఃపౌత్రాయ ॥ చతుస్సాగర...
 కౌండిన్యసగోత్రోద్భవస్య గోవిన్దశర్మణః పుత్రాయ ॥ ... చతుస్సా
 గర కౌండిన్యస గోత్రోద్భవాయ నారాయణశర్మణేవరాయ ॥
 చతుస్సాగరపర్యంతమ్ - గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు, ఆశ్లేరస, బార్
 హస్పత్య - భారద్వాజ, త్రయార్దేయ, ప్రవరాన్విత - భారద్వాజస
 గోత్రోద్భవస్య, రత్నాకర శర్మణోనప్తీమ్ ॥ ... చతుస్సాగర.....
 భారద్వాజసగోత్రోద్భవస్య - సాగరశర్మణః పౌత్రీమ్ ॥ చతుస్సాగర...
 భారద్వాజస గోత్రోద్భవస్య - సిన్ధుశర్మణః పుత్రీమ్ ॥ చతుస్సాగర...
 భారద్వాజస గోత్రోద్భవాం, లక్ష్మీనామ్నీం భవదీయాం కన్యాం -
 ప్రజానహత్యకర్మభోక్త్య వృణీమహే ॥ దాలా, తస్మైదాస్యామీతిబ్రూ
 యాత్ ॥ తస్మైదాస్యామి, పూజాగారే దాలాసంకల్ప్య ॥ పూర్వోక్త...

శుభతిథౌ, మమకుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధిద్వారా సమస్తముఖావా
 వ్యథం, గౌరీకంకణదేవతాముద్దిశ్య, గౌరీకంకణదేవతాప్రీత్యథం, గౌరీ
 కంకణపూజాంకరిష్యే ॥ గౌరీకంకణదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది
 షోడశోపచారపూజాంకుర్యాత్ ॥ శుభి కేశిర ఇతి నజఃకన్యకాశిరస్యాబధ్నితః ।
 శుభి కేశిర ఆరోహ సహవర్చసా ॥ తతోబృహత్సామేతి
 మన్తేణ కన్యకావామహస్యే కంకణం బధ్నియాత్ ॥ బృహత్సామక్ష
 త్రీ భృద్వద్భవృష్టియం త్రిష్టుభాజశ్శుభిత ముగ్రవీరమ్, ఇన్ద్రోస్తోమేన
 పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష ॥ రక్షాబంధన ముహూర్త
 స్సుముహూరోస్తు ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ ...
 మదథం తమేవ వరంవృణీధ్వమితి వధూర్వాదేత్ ॥ యూయమదథం
 తమేవ వరం వృణీధ్వమ్ ॥ వృణీమహే ॥ బ్రాహ్మణాః, కృతార్థావయ
 మితి వరమావేదయేయః । కృతార్థావయమ్ ॥ ఆగతాయ వరాయ
 మధువర్కంకుర్వ ॥ దాతాసంకల్ప్య ॥ పూర్వోక్త శుభతిథౌ,
 మదీయంగృహం ప్రత్యాగతమిమం విష్ణురూపిణంవరం వేదోక్తవిధినా
 మధువర్కేణసువణేన పూజయిష్యే ॥ ఉదగగ్రంకుర్చం నిదధాతి ।
 తస్మిన్వరో రాష్ట్రభృదసీతి యజుషోపవిశతి రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా

శ్లో॥ వరస్యయా భవచ్ఛాభా తచ్ఛాభా గృహ్యచోదితః ।
 మధువర్కః ప్రదాతవ్యో హ్యన్యశాభేవి దాతరి । ద్విరాచమ్య సమాసీ
 నః కర్తా ప్రత్యజ్ఞుభోవరమ్ । ప్రాజ్ఞుభంతం సమాసీనం మధువర్కేణ
 పూజయేత్ ॥ శ్లో॥ కన్యాంవరయ మాణానా మేషధర్మో విధీయతే । ప్ర
 త్యజ్ఞుభావరయన్ప్రప్తిగృహ్లాన్ ప్రాజ్ఞుభాః ॥ శ్లో॥ తిష్ఠేత్పూర్వముఖో

స్తన్ధిమా త్వద్యోషమ్ । రాష్ట్రభృదసి సంమాదా స్తన్ధిమా త్వద్యోషమ్ ।

ఇతిరాజన్యః । రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యా స్తన్ధిమా త్వద్యోషమ్ । ఇతివైశ్యః ।

జలపాత్రమాదాయ, ఆపఃపాద్యాఇతి, దాలాప్రాహ । ఆపఃపాద్యాః ॥

ఆపఃపాదా వనేజనీరితి వఃస్రాః అపోభిమన్త్యి ॥ ఆపఃపాదా వనేజనీ

ద్విషన్తం నాశయన్తుమే । అన్మిక్తులే బ్రహ్మవర్చస్య సాని ॥ దక్షి

ణంపాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛే త్వవ్యగ్ం శూద్రాయేతి,

పూర్వం దక్షిణపాదం ప్రత్యాశ్య । తతో వామపాదం ప్రత్యాశయేత్ ॥

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపవర, ఇదనేపాద్య మిదనేపాద్య మిదనే

పాద్యమ్ ॥ సుపాద్యమ్ ॥ ప్రత్యాశయితారం దక్షిణబాహు మువస్సృశ్య ॥

నమోబ్రహ్మణ్య దేవాయ గోబ్రాహ్మణ హిరాయచ । జగద్ధితాయ

కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః ॥ నమోస్త్వనవాయ సహస్రమూర్త

యే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయ

శాశ్వతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః ॥ ఇతి, పాదా ప్రత్యాశ్యాచ

మ్య । వరో మయిమహాఇతి యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్ ॥ మయి

మహో మయియశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్ ॥ అవశిష్టస్సృశ్య ।

దాలా వరఃప్రత్యజ్మభో భవేత్ । మధుపర్కార్చితా యైనాం తస్మై

దద్యాత్సక్షిణామ్ ॥ భుక్త్వా సముద్వహేత్కన్యాం సావిత్రిగ్రహణంతథా ।

ఉపోషితస్సుతాంధద్యా దర్శితాయ ద్విజాయతు ॥ భుక్తేతి, మధుపర్కే

వైథ భోజనపరమ్ ॥ శ్లో॥ ఇక్షూనపః ఫలంమూలం లాబూలంపయఃష

ధమ్ । భక్షయిత్వాపి కుర్వీత స్నానదానాదికాః క్రియాః ॥

'దాతా, ఉపర్యధస్థితాభ్యాం కూర్వాభ్యాం పరిగృహ్య, మృణ్మయే
 నార్హణీయా ఆపజ్జత్యుక్త్వా॥ అర్హణీయా ఆపః॥ ఆమాగన్నితి
 వరఃకలశోదక మభిమన్త్ర్యి॥ ఆమాగ్తా యశస్సావర్చస్సా సగంస్సృజ
 వయస్సాతేజసాచ, తంమాప్రియా ప్రజ్ఞానాంకుర్వధివతిం పశూనామ్॥
 దాతా, వరస్యాంజలా, అపామేకదేశ ఆనీయమానే వరో విరాజోదో
 హోసితి యజ్జ్వరపేత్ ॥ విరాజోదోహోసి విరాజోదోహమశీయ
 మమృషద్యాయ విరాజ॥ వరః, అపఃఅపాస్య॥ దాత్రాతచ్ఛేషం పుర
 స్సాన్నినీయమానం వర స్సముద్రంవ ఇత్యనుమన్త్ర్యి॥ సముద్రంవఃప్ర
 హీణోహి స్వాంయోని మపేగచ్ఛత । అచ్ఛిద్రఃప్రజయాభూయాస్తం
 మాపరాసేచ్ఛి మత్పయః॥ అత్ర, వాసోగవాదికం యథాకృతదర్శా,
 వరమ లజ్జృత్య॥ యువంవస్త్రాణిపి ప్రసావసాథే యువోరచ్ఛిద్రామస్త
 వో హస్తగః॥ అపాతిరత మన్మలాని విశ్వరేన మిత్రా వరుణాసచేథే॥
 ఇతి, వస్త్రద్వయం దద్యాత్॥ హిరణ్యరూప స్సహిరణ్య సందృగపాన్న
 ప్రాత్నేదు హిరణ్యఫర్ణః॥ హిరణ్య యాత్పరియోనే ర్నిషద్యా హిరణ్య
 దాద దత్త్యన్నమస్మై॥ ఇతి, సువర్ణాభరణై రలజ్జృత్య॥ 'దధిమధు

'అపజ్జపస్సృశేత్ ... ఇంద్రియ స్పర్శనానంతరం హస్తప్రక్షాళయేత్॥

'సూ॥ త్రివృతమేకేషుతంద । పాంక్తమేకే దానాస్సక్తాశ్చ॥

సగంస్సృష్టంకాగ్ంసేన వర్షీయసాపిధాయ ఉపర్యధస్థిలాభ్యాం కూర్వా
భ్యాం పరిగృహ్య, మధుపర్క-ఇతి దాతా ఉచ్చైస్త్రిరుక్త్వా, మధు
పర్కో మధుపర్కో మధుపర్కః॥ త్రయ్యై విద్యాయా ఆమాగన్నిత
ద్వాభ్యాం వరో మధుపర్క మభిమన్త్య॥ త్రయ్యైవిద్యాయై యశోసి
యశస్తో యశోసి బ్రహ్మణోదీప్తిరసి, తంమాప్రియం ప్రజానాం కుర్వ
ధిపతిం పశూనామ్॥ ఆమాగ్తా యశస్తావర్చస్తా సగంస్సృష్ట పయస్తా
తేజసాచ తంమాప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ అమృ
తోపన్తరణమసీ త్వహపీత్వా॥ అమృతోపన్తరణమసి॥ ద్విరాచమ్య,
యన్మధునఇతి మధుపర్కగ్ం సర్వాంగుళీభి సృష్ణమృద్ధత్య, సకృ
త్రాశ్య॥ యన్మధునో మధవ్యం పరమ మన్నాద్యంవీర్యమ్, తేనా
హం మధునో మధవ్యేన పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోన్నాదో
మధవ్యోసాని॥ ఇతి, సకృన్మన్త్రేణ, పునస్తూష్టిం ద్విఃప్రాశ్య॥ అమృ

థానాః, పుష్టయవాః, సక్తుద్రసిద్ధః, వంచానాం సముదాయః, పాఞ్చ
మితుచ్యతే॥

• అత్రోపన్తరణప్రభృత్య పిధానాంతస్య, ఏకకర్మత్వాన్నమధ్యేశాచాచ
మనం ॥ అపిధానానన్తర మాచమనముక్తమ్ ॥ అత్ర, ఉభయత్రాపౌ
శనానన్తర మాచామేత్ ఇతి బోధాయనః ॥ శ్లో॥ మధుపర్కచ సోమే

తాపి దానమసి త్యపఃపీత్వా । అమృతాపిదానమసి ॥ తతో ద్విరా
 చమ్య ॥ దాతా గౌరిత్యుక్త్యా వరాయ గాంధర్వర్య ॥ గోః ॥ వరో
 గౌరసీతి యజుషాగామాభిమన్త్య ॥ • గౌరస్యపహత ప్తాప్మాప ప్తాప్మా
 నంజహి నారాయణశర్మణోమమచ, సిన్ధు శర్మణో ముష్యచ, అగ్నిఃప్రా
 శ్నాతు పద్మమస్సహివేద యథాహవిః । అనష్టస్తుస్మాకం కృణ్వేత్ప్రా
 హ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః ॥ ఇతి, వరఃపతిత్వా ॥ వరో యజ్ఞోవర్ధతా మి
 త్యుపాగం శూక్త్యా ॥ యజ్ఞోవర్ధతాం యజ్ఞస్యవృద్ధి మనువర్ధాపతితి

దాప్యపు ప్రాణాహుతిషుచ । నోచ్ఛిష్టస్య భవేద్దోషస్త్వత్రేస్తు వచనం
 యథా ॥ అపు- అమృతోవస్తరణ మసీత్యాదిషు - ప్రాణాహుతిషు,
 మంత్రోచ్చారణే దోషోనాస్తి - ఉచ్ఛిష్టత్వాభావాత్ । తతోమధు
 పర్కాదిషు శుద్ధ్యర్థమాచమనం నకార్యమితిస్మృతి చంద్రికాయా
 ముక్తమ్ ॥ పరాశరః । శ్లో॥ లాంబూలభక్షణేచైవ భుత్తిస్నేహానులేపనే
 మధుపర్కేతిలేసోమే నోచ్ఛిష్టం మనురబ్రవీత్ ॥ ఇతి అతోవిధిప్రతిపే
 దాద్వికల్పః ॥ శ్లో॥ స్నాన్వా పీత్వాశు తేసుపై భుక్త్యారభ్యోపసర్పణే ।
 ఆదాన్తః పునరాదామేద్వాసో విపరిధాయచ ॥ శ్లో॥ శ్చుక్త్యాసుప్త్యావ
 భుక్త్యాచష్ఠీ విత్సోక్త్యావృతంవచః । పీత్వాపోధ్యేష్యమాణంచ ద్వ్యా
 దామేత్ప్రయతోవిహ ॥ ఇతి - శ్యావానపర్యన్తా వోష్ఠాభపస్సృశ్యా
 చామేత్-అత్రద్విరత్యనువర్తతే ॥ అస్సార్థః॥ అలోమక ప్రదేశశ్యావః
 తత్పర్యన్తావోష్ఠా భుపస్సృశ్యాచామేద్యది- తద్విరాచమ మిత్యథకః ॥
 • మమదా ముష్యదేతి వరదాత్మ నామ్నో షష్ఠ్యన్తయోర్ని ర్దేశః ॥

రస్యపచితిమా కుర్వపచితోహం మన్తుష్యేషు భూయానమ్. గాధేక
నుభవ్యా మూలారుద్రాణాం దుహితృభావసూత్రాగ్ న్యసాదిత్యానా మ
మృతస్యనాభిః. ప్రణువోచంచి క్రితుషే జనాయమాగా మనాగా మది
తివధిష్ట. పిబతూదకం తృణాన్యతు॥ ఓముఘృజతే త్యుచ్చైరుక్త్యా
గాం వరోవిస్సజేత్॥ ఓముఘృజత॥ నాలభేత॥ దాతా, సిద్ధమన్నం
పాత్రాన్తరేణాదాయ॥ స్వయంతిష్ఠా భూతమిత్తుక్త్యా, వరాయదర్శ
యేత్॥ భూతమ్॥ పరో సావిరాడిత్యేతైరుపాగ్ శ్వన్నమభిమన్త్యి॥

సావిరాహ్, తస్మిన్కాలే తస్యతేయ తన్మ హిర్జన్తాః॥ ఓ క్షయతే
త్యుచ్చై ర్వరః ప్రజూయాత్॥ ఓంకల్పయత॥ ప్రాజ్ఞాభాః ప్రయ
చ్చన్తి॥ ప్రత్యజ్ఞాభాః ప్రతిగృహ్ణతే॥ తతో వరందాత్ప సమీపం
నీత్వా॥ అవరణ వస్త్రమాచ్ఛాద్య॥... కన్యకా పితా పితామహో
భ్రాతా స్వకుల్యోవా జనని, వేణువేలాది పాత్రస్థిత తండులేషు ఉప
విష్ట కన్యకయాసహ ప్రాజ్ఞాభ ఉపవిశ్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ పూర్వో
క్తైవజ్ఞాణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ, అస్మాకం సహకుటుంబానాం
క్షేమఘైర్య విజయాయ రాలోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యథాం, ధర్మాథా
కామమోక్ష చతుర్విధ ఫలపురుషాథా సిద్ధ్యథాం, మమ సమన్తస్మి
త్పాణాం నిరతిశయానన్త బ్రహ్మలోకా వాప్త్యాది కన్యాదానకల్పోక్త
ఫలావాప్తిద్వారా, శ్రీలక్ష్మీనారాయణ ప్రీతయే, బ్రాహ్మ వివాహవిధి
నా, సాలక్ష్మిత కన్యాదానకాలే, మహాసంకల్ప పతసంకరిష్యే॥ అథా
నన్తవీర్యస్య శ్రీమదాది నారాయణస్యా చిన్త్యా పరిమిత శక్త్యాభియ

మాణన్యః.....దోడశ మహాదానాన్తర్వర్తి సాలజ్జుత కన్యాదా
నం సహిరణ్యోదక ధారాపూర్వక మహంకరిష్యే ॥ శ్లో॥ కన్యాం కనక
సంపన్నాం కనకా భరణైత్యుతామ్ । దాస్యామి విష్ణవేతుభ్యం బ్రహ్మ
లోక జిగీషయా ॥ కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యేమే దేహి పార్శ్వ
యాః । కన్యేమే వృష్టతో భూయా న్నవద్ధానాన్మోక్షమాప్నుయామ్ ॥
కన్యాం సాలజ్జులాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే । ప్రయతోహం
ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామాథానిధయే ॥ విశ్వంభరా సర్వభూతా స్సాక్షి
ణ్య స్సర్వదేవతాః । ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి వీర్యాణాం తారణా
యవై ॥ శ్రీరూపేషా మయా కన్యా తుభ్యం శ్రీధరరూపిణే । ఇత్యు
క్తోదక పూర్వస్తాం దద్యాత్తస్మై త్రివాచకమ్ ॥ (కుశకుసుమ సహి
రణ్యోదకాక్షలాః హస్తే కన్యాంగృహీత్వా । తుభ్యం ప్రవాసహత్వా,
కర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యా దక్షిణహస్తం హిరణ్యోదక ధారా
పూర్వకం వరస్య దక్షిణేహస్తే దద్యాత్) ॥ వక్షరత్నాయ - చతుస్సా
గర పర్యంతమ్.....కౌండిన్యస గోత్రోద్భవస్య కేశవ శర్మణో
నప్తే ॥ చతుస్సాగర పర్యంతమ్ కౌండిన్యస గోత్రోద్భవస్య
మాధవశర్మణః పౌత్రాయ । చతుస్సాగర పర్యంతమ్ కౌండి
న్యస గోత్రోద్భవస్య గోవింద శర్మణః పుత్రాయ । చతుస్సాగర పర్య
ంతమ్ కౌండిన్యస గోత్రోద్భవాయ నారాయణ శర్మణే

• శ్లో॥ వరగోత్రం సముదార్య ప్రవీరామహా పూర్వకం । కన్యాగో
త్రం తతశ్చైవ కన్యా భూమిశ్చ దీయత ఇతి ॥

శ్లో॥ గోదాసీ కన్యకాశ్చైవ తిష్ఠన్నేవ ప్రతిగ్రహే । వాలం కేశం
తథాహస్తం న్యస్యహస్తే జలంక్షిపేత్ ॥

వరాయ ॥ చతుస్సాగర పర్యంతమ్ భారద్వాజన గోత్రో
 ద్భవస్య రత్నాకర శర్మణోనప్రీమ్ ॥ చతుస్సాగర పర్యంతమ్
 భారద్వాజన గోత్రోద్భవస్య సాగర శర్మణః పౌత్రీమ్ ॥ చతుస్సాగర
 పర్యంతమ్ ... భారద్వాజన గోత్రోద్భవస్య సిన్ధుశర్మణః పుత్రీమ్ ॥
 చతుస్సాగర పర్యంతమ్ భారద్వాజన గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీ
 నామ్నీంకన్యాం, తుభ్యం ప్రజానహత్వ కర్మభ్యః ప్రతిపాదయామి ॥
 ప్రజాపతిః ప్రియతాం, భవాన్ కన్యాం ప్రతిగృహ్లాతు ॥ న్వస్తితి ప్రతి
 వచనమ్ ॥ ఓగ్ం న్వస్తి దేవస్యత్యేతి, కన్యాః వరఃప్రతి గృహ్ణీయాత్ ॥
 దేవస్యత్వా నతుఃప్రసవే ॥ అశ్వినో ర్భాహుమ్ ॥ పూర్ణో హస్తా
 భ్యాంప్రతిగృహ్లామి ॥ రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణేప్రజాపతయే
 కన్యామ్ ॥ తేనామృతత్వమశ్యామ్ ॥ వయాదాతే ॥ మయో మహ్య
 మస్తు ప్రతిగృహ్ణీతే ॥ కక్షదంకస్మా అదాత్ ॥ కామః కామాయ
 కామోదాతా ॥ కామః ప్రతి గృహ్ణీతా ॥ కామగ్ం సముద్ర
 మావిశ ॥ కామేనత్వా ప్రతిగృహ్లామి ॥ కామైతతే ॥ ఏషాతే కామదక్షి
 ణా ॥ ఉతానస్తాఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్లాతు ॥ ధర్మప్రజా సిద్ధ్యథం ప్రతి
 గృహ్లామి ॥ ఏవంతిః ॥ ఏతత్కన్యాదాన సాధుజ్ఞాథం సదక్షిణతా
 మ్బూలం తుభ్యమహం నమృదదేనమమ ॥ దాతా ॥ శ్లో ॥ కన్యేమమా
 గ్రతో భూయాః కన్యేమే దేహిపార్శ్వయోః ॥ కన్యేమే పృథతో భూ
 యా న్వద్దానా న్మోక్ష మాప్నుయామ్ ॥ యమవంశకులేజాతా పాలితా

వత్సరాష్టకమ్ । తుభ్యంవిప్రమయాదత్తా పుత్రపౌత్ర ప్రవధిః॥
 దర్మార్థ కామేషు త్వయైషా నాతి చరితవ్యా॥ నాతిచరామి॥ ఇతి, వరః
 ప్రత్యుక్త్యా, ఏవంత్రిః॥ తతో, వర స్థండిలే విధివదగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥
 ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్య
 నైమిత్తిక కామ్యకర్మా నుష్ఠానాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిద్వారా
 సమస్త మగ్గళావ్యాప్త్యథాం గృహ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపన జ్ఞురిష్టే॥ స్థండి
 తోల్లేఖనాది అలంకారణాంతం కల్పా । యథాస్థాన ముపవిశ్య॥ మగ్గళా
 వ్యక చూర్ణికానుక్త్యా॥ తతోగుడజీరకాః ధృవస్తఇతిమన్త్రేణ, వధూ
 వరౌ పరస్పరం శిరసినిక్షిపేత్॥ ధృవస్తేరాజ్ఞా వరుణో ధృవస్తేవో బృ
 హస్పతిః॥ ధృవస్త ఇష్టోచ్చగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ఛారయతాం ధృవమ్॥

ధృవంధృవేణ హవిషా, తస్మైదేవా అభిబ్రవత్, ఆయచ్ఛ బ్రహ్మణస్పతిః॥
 అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు । అస్మిన్ ముహూర్తకాలే సూ
 ర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు॥ తత
 స్సుముహూర్తే, ఆవరణ వస్త్రం కించిదపాస్య । వరఃకన్యాం దృష్ట్యా
 చక్షుషీ ఉపసగ్ం హృత్య, అభ్రాతృష్ణిమితి జపతి॥ అభ్రాతృష్ణిం
 వర్తనాపతిష్ణిం బృహస్పతే । ఇన్ద్రాపుత్రష్ణిం లక్ష్మీనా మస్యైసవిత
 స్సువ॥ అఘోర చక్షురితి పునస్సమీక్షేత॥ అఘోరచక్షురపతిష్ణ్యధి

శ్లో॥ కళ్యాణాష్టక చూర్ణికాది పఠనం తస్మిన్ ముహూర్తేతథా ।
 అన్యోన్యం గుడజీరకంచ శిరసోః ప్రక్షేపణం దంవతీ॥

శివావతిభ్యస్తుమనా స్తువర్చాః॥ జీవసూ దేవకామా స్తోనాశన్నో
భవద్విపదే శంచతుషుదే॥ ఆవరణవస్త్ర ముత్తరతో పాస్య॥ అత్ర
వరవధౌ సజ్కల్పయతః॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ,
ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని ప్రజాశ్చోత్పా దయితవ్యాః॥ అజ్ఞాపే
నోపమధ్యమయా చాజ్ఞాశ్చా దర్శగ్ం సంగృహ్యేద మహమితి, యజుషా
తస్యాభృవోర నరం దర్శేణనంమృజ్య॥ ఇదమహం యాతవ్యయివతిష్టు
లక్ష్మిస్తాన్నిదిశామి॥ దర్శం వ్రతీచీనం నిరస్య, అపశపస్పృశ్య॥
జీవాగ్ం రుదన్తితి నిమిత్తేజపేత్॥ జీవాగ్ం రుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే
దీర్ఘామను వ్రసీతిం దీధియుర్నరః॥ వ్రామం వ్రితృభ్యోయ ఇదగ్ం సమే
రిరే మయఃపతిభ్యో జనయః పరిష్యజే॥ యుగ్మాన్విప్రా౯ వ్యక్షత్కూ
రమితి స్నానీయాద్భ్యః ప్రేషయేత్॥ వ్యక్షత్కూర ముదవ్రన్వావ
ఆన్యైబ్రాహ్మణా స్సృపనగ్ం హరన్తు॥ ఆవీరమ్ని రుద చన్వావః॥
• అర్యష్టశతి యజుషా తస్యాశ్శిరసి దర్శేణ్యం నిధాయ॥ అర్యష్టాత్కగ్నిం
పరియన్తుక్షిప్రం వ్రతీక్షన్తాగ్ శ్వశ్రోదేవరాశ్చ॥ • ఘననశతి తస్మి

• శ్లో॥ వలయం పంచభిర్దభైర్ వింశత్యా వేష్టనంతథా॥ అంతర్ద
శాంగుశం ప్రోక్తం దర్శేణ్యమితిలక్షణం॥

• శ్లో॥ దర్శేణ్యం కన్యకాశీర్దే నిధాయ యుగదక్షిణే॥ పార్శ్వేద
క్షిణరంధ్రేతు అంతర్దధ్యాత్సువర్ణకమ్॥

వక్షిణం బహిర్యగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ఖేననః ఖేరతః ఖేయగస్య
 శచీపతే । అపాలామిన్ద్రాత్రిహూర్త్యకర త్సూర్యవర్చసమ్ ॥ శ నేహిణ్య
 మితి సువర్ణం చిదేంద్రదాకాయ ॥ శ నేహిరణ్యగ్ం శమునన్వాప్త శ్శనే
 మేధీభవతు శంయుగస్య తృద్య ॥ శ న్తఆప శ్శతపవిత్రా భవన్వథావత్యా
 తన్వగ్ం సగంస్సృజస్య ॥ హిరణ్యవణాకా ఇతి పంచభి స్సకృత్సాప్త
 యేత్ ॥ హిరణ్య వణాకా శ్శుచయః పావకాః ప్రవక్రముర్హిత్యా
 వద్యమాపః । శతం పవిత్రా వితతాహ్యసు లాభిష్ఠ్యా దేవస్సవితా
 పునాతు ॥ హిరణ్యవణాకా శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః కశ్యపోయా
 స్సగ్నిః । యాఅగ్నింగర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆప్తశ్శగ్ం స్తోనా
 భవన్తు ॥ యాస్తాగ్ం రాజా వరుణోయాత్రి మధ్యేసత్యా నృతే అవపశ్యం
 జనానామ్ । యాఅగ్నింగర్భం దధిరే సువర్ణాస్తా ఆప్తశ్శగ్ం స్తోనా
 భవన్తు ॥ యాసాన్తేవా దివిత్తృణ్యన్తి భక్షంయా అన్తరీక్షే బహుధా నివి
 ష్టాః । యాఅగ్నింగర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆప్తశ్శగ్ం స్తోనాభవన్తు ॥
 శివేనర్వా చక్షుషా పశ్యన్వాప శ్శివయా త్త్వోపస్సృశన్తు త్వచనే ।
 మృతశ్చత శ్శుచయోయాః పావకా స్తాస్త ఆప్తశ్శగ్ం స్తోనాభవన్తు ॥

పతిత్వేత్యహత వాసోభ్యాం వధూమాచ్ఛాద్య ॥ పరిత్వా గిర్వణోగిర
 ఇమాశ్వను విశ్వతః । వృద్ధాయమనువృద్ధయో జుష్టాభవన్తు జుష్ట
 యః ॥ ద్వీరాచమ్య ॥ పూర్వోక్త శుభతిథౌ, ఆవయో దఙ్
 పత్యః, ఆయుర్వర్షో యశోబలాభివృద్ధ్యథఙ్, సంపూర్ణవర్షశత పర్య
 న్తం సుఖేన జీవన సిద్ధ్యథఙ్, యోక్త్రమాగ్గల్య ధారణం కరిష్యే ॥
 తదగ్ల షోడశోపచార పూజాంకరిష్యే ॥ యోక్త్రమాగ్గల్య దేవతాభ్యో
 నమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ ఆశా
 సానేత్యాసీనాం త్రివృద్ధర్పమయేన యోక్త్రేణ పత్నిగ్ం సన్నహ్యతి ॥
 ఆశాసానాసౌ మనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్ । అగ్నేరస్తువరా
 భూత్యా సన్న హ్యేసుకృతాయకమ్ ॥ ఉత్తరేణ నాభిం నిష్కర్మ్యం
 భృన్ధింకృత్యా ప్రదక్షిణం పర్యూహ్య దక్షిణేన నాభి మవస్థాప్య ॥ ధృ
 వాద్యో రిర్యాదినా మగ్గళసూత్రం బ్రాహ్మణై స్సృర్భయేత్ ॥ ధృవా
 ద్యౌధృక్రివా బ్రహ్మణస్పతిః ॥ మాగ్గల్య తన్తనేతి మగ్గళసూ
 త్రం కన్యకా కంఠేబద్ధాతి ॥ శ్లో॥ మాగ్గల్య తన్తనానేన మమజీవన
 హేతునా । కంఠేబద్ధామి సుభగే త్వంజీవ శరదాంశతమ్ ॥ యోక్త్ర
 మాగ్గల్య ధారణ ముహూర్త స్సుముహూర్తౌస్తు ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

శ్లో॥ త్రివృద్ధర్ప మితిప్రోక్తం దీర్ఘం ద్వాత్రింశ దంగుళమ్ । చతు
 ర్వింశతి దర్భైశ్చ ఉచ్యతే యోక్త్ర లక్షణమ్ ॥

శ్లో॥ త్రింశద్దర్భైః కృతం యోక్త్రం ద్వాత్రింశ దంగుళాయతమ్ ।

అష్టావింశతి దర్భైర్యాజ్ఞేయం యోక్త్రస్య లక్షణమ్ ॥ ఇత్యేకే ॥

కపిలావాచనాది ముక్తికాచారప్రాప్తం కుర్యాత్తస్యాయం ప్రయోగః॥
 వరః పయసా వధ్వంజలా పువస్తీర్య, ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిషార
 యతి, తతోవరాంజలా వనఃకుర్యాదేవం, వధ్వంజలే రుపరిస్థాప్య, సో
 దకం కలశమాదాయ, బ్రాహ్మణైస్సహ కపిలాగ్ స్రావయతి, దక్షి
 ణాఃపాన్తు, బహుదేయం చాన్తు, పుణ్యం, వధౌతాగ్ శాన్తిరన్తు ।
 పుష్టిరన్తు, తుష్టిరన్తు, వృద్ధిరన్తు, అవిఘ్నమన్తు, ఆయుష్యమన్తు, ఆరోగ్య
 మన్తు, స్వస్తిశివం కర్మాన్తు, కర్మ సమృద్ధిరన్తు, దంపత్యోజకన్మనక్షత్రే
 సగ్రహే సదైవతే సహసోమేన క్రియేతాగ్ శాన్తిరన్తు ॥ ప్రజాపతి
 త్రియా ఘిర్యాది కామస్సమృద్యతా మిత్యన్తం బ్రువన్నంజలౌ సన్తత
 ముదకవారాగ్ స్రావయతి ॥ ప్రజాపతి త్రియాం యశః । ముష్కయో
 రదధా తస్వమ్ । కామస్యతృప్తి మాన్తస్థమ్ । తస్యోగ్నే ధాజయే
 హమా । మోదఃప్రమోద ఆనన్దః । ముష్కయో ర్నిహితస్సపః । స్స
 త్వేవ కామస్యతృప్యాణి । దక్షిణానాంప్రతిగ్రహే । మనసశ్చిత్తమాకూ
 తిమ్ । వాచస్పత్య మశీమహి । పక్షానాగ్ రూపమన్నస్య । యశశ్శ్రీ
 శ్శ్రయతాం మయి । యథాహమస్యా అతృపగ్ త్రియైపుమాక । య
 థాశ్రీ తృప్యతి పుగ్గంసి ప్రియేప్రియా । ఏవంభగస్య తృప్యాణి । య
 జ్ఞస్య కామ్యఃప్రియః । దధామీ త్యగ్నిర్వదతి । తథేతి వాయురా హ
 తత్ । హన్తేతి సత్యం చన్ద్రమాః । ఆదిత్య స్సత్యమో మితి । ఆవస్స

త్వత్ మాభరణం । యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్ । ప్రజామే కామస్స
మృద్ధ్యలామ్ ॥ • ఇతివరో వధ్వాశ్శిరసినిషిపేత్ ॥ తతోవధూర్వరస్య
శిరసి నిషిపేత్ ॥ ఏవం ద్వితీయ పర్యాయే, వధూవరయో రంజల్యో
రుపస్తీర్యేత్వాది, వశవోమే కామస్సమృద్ధ్యలా మిత్యన్తం బ్రువన్నంజలౌ
సన్తత ముదకధారాగ్ స్రావయతి ॥ ప్రజాపతి త్రియాం యశః ...

వశవోమే కామస్సమృద్ధ్యలామ్ ॥ ఇతి, వధూ ర్వస్యశిరసి నిషిపేత్ ॥
తతో వరోవధ్వా శ్శిరసి నిషిపేత్ ॥ ఏవం తృతీయ పర్యాయే ॥
వధూ వరయో రంజల్యో రుపస్తీర్యేత్వాది యజ్ఞోమే కామ స్సమృద్ధ్యలా
మిత్యన్తం బ్రువన్నంజలౌ సన్తత ముదక ధారాగ్ స్రావయతి ॥ ప్రజా
పతి త్రియాం యశః యజ్ఞోమే కామ స్సమృద్ధ్యలామ్ ॥
ఇతి, వరో వధ్వాశ్శిరసి నిషిపేత్ । తతోవధూర్వరస్య శిరసినిషిపేత్ ॥

చతుర్థపర్యాయేతూష్టిం । త్రియోమేకామస్సమృద్ధ్యలామ్ ॥ ఇతి, వధూ
ర్వరస్యశిరసి నిషిపేత్ । తతో వరో వధ్వాశ్శిరసి నిషిపేత్ ॥ తతో సం
స్పృష్ట తండులేన అన్యోన్యం యుగవ దక్షలా రోవణం కుర్యాత్ ॥
తతో వధూవరయో ర్వస్త్రాన్తేహిరణ్య మన్తధాన్యాగ్నోవిశేషిరితి

• శ్లో॥ వధ్వాశ్శుభ్రార్చ్యం ప్రథమేతృతీయే వరస్యశుభ్రార్చ్యం ద్వివతు
థ్థయోస్తు । అన్యోన్యమేవంహి వరోవధూశ్చ వినిషిపేతాం
సహస్రాక్షతాని ॥

సన్నహ్యతి ॥ అగ్నే విశ్వేభిస్సన్వసీక దేవైరూర్ధ్వావన్తం ప్రథమస్సేద
యోనిమ్ కులాయినం పుత్రవన్తగం సవిత్రే యజ్ఞన్నయ యజమా
నాయ సాధు॥ వరశిల్పాయ, అధైనాందశిజేహస్తే తూష్టింగృహీత్వా॥
పూషాత్వేతో నయత్విత్యగ్ని మభ్యాసీయ ॥ పూషాత్వేతో నయత్తు
హస్తగృహ్యశ్వినోత్వా ప్రవహ తాగ్ంరథేన, గృహగచ్ఛ గృహ
ప్రత్నీ యథాసో వశిసీత్విం విదథ మావదాసి॥ అపరేణాగ్ని ముదగగ్రం
కటమాస్తీర్య, తస్మిన్యగప దుపవిశత ఉత్తరోవరః॥

అథ, వివాహ ప్రధాన హోమః

ఆచమ్య, హుర్వోక్త శుభతిథౌ, అనయా
నవోధయా వ్యధాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యథకం, వివాహ ప్రధాన
హోమఃఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ అగ్నే రువనమాధానాది పాత్రప్రయోగ
కాలే శ్లో॥ వధ్వంజలిం హోమవిధాన దర్శిం ద్వితీయదర్శిం సహ
దాజ్య ధాన్యా, ప్రోక్షాథక పాత్రేణసహప్రణీతా మిధ్మంచశమ్యా
సహ లాజమశ్మా ॥ ఇతి, పాత్రా ణ్యాసాదయేత్ ॥ వధూహస్తయో
స్సాదన ప్రోక్షణ తపన సంమాజకానానిచ కుర్యాత్॥ పవిత్రకరణా
ద్యాజ్యభాగా నే॥ వరశిల్పాయ॥ సోమఃప్రథమ ఇతి, ద్వాభ్యాం ఆసీన

వదూహ్యదయ మభిమన్త్య || * సోమఃప్రభ్రమో వివిదే గన్తర్వో విభద
ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టేపతి స్తురీయసే మనుష్యభాః । సోమో
దదగ్ధన్తర్వాయ గన్తర్వోదద దగ్నయే । రయంచ పుత్రాగ్ శ్చదా
దగ్నిర్మహ్య మథోఇమామ్ ॥ ఆస్యా దక్షిణముత్రానపాణిగ్ం సాల్మష్ఠం
గృణ్ణమిత ఇత్యేతాభిశ్చతస్సభి ర్దక్షిణేనా వాక్పాణినా గృహీత్వోతా
పయేత్ ॥ (యదికామయేత స్త్రీ రేవ జనయేయ మిత్యుక్తాః రేవగృహ్ణీ
యా ద్యదికామయేత పుగ్ంసఏవజనయేయ మిత్యుక్తాః మేవ సోభీవాల్మష్ఠ
మభీవతోమాని గృహ్ణాతి ॥) గృణ్ణమితే సుప్రజ్ఞాస్త్వాయ హస్తంమయా
పత్యా జరదష్టి ర్యథాసః । భగోఅర్హమా నవితాపురన్ధి ర్మహ్యంతాన్
దుర్గార్హపత్యాయ దేవాః । తేహ పూర్వే జనాస్తో యత్రహర్ష
వహోహితాః । మూర్ధ్నాన్నాన్ యత్రసౌ భ్రవఃపూర్వో దేవేభ్య
ఆతవత్ । సరస్వతి పేదమవ సుభగే వాజినీవతి । తాన్తావిశ్వస్య భూ
తస్య ప్రగాయా మన్యగ్రతః । యఏతి ప్రదిశస్సర్వాదిశోస్తుపమానః ।

శ్లో॥ సోమఃప్రథమ మన్త్రాభ్యాం స్యయముత్థాయవై వరః ।

హృదయం సంస్పృశకవధావః కుర్యాదేవాభి మన్తణమ్ ॥

కించ । ఉత్థాయసోమ ఇత్యుక్త్యా మాసీనా మభిమన్తయేత్ ॥

హిరణ్యహస్తం రత్నమస్త్రాత్ మన్మనసజ్ఞాతోతు॥ ఇతి, పత్నీముత్యా
 ప్య॥ హస్తమముంచన్నుత్తరేణాగ్నిం ప్రాగపవర్గా ణ్విదగప వర్గాణివా
 తండురై స్సప్తవదాని కృత్వా క్రముకపద్దాదిభి రలజ్ఞాత్య॥ తేషు
 వధూం దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవా దిశ మేకమిషఇతి ప్రతిమస్త్ర
 గ్ం సప్తవదా న్యభిప్రకమయేత్ : ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాన్వేతు॥
 ద్వేషిరే విష్ణుస్త్వాన్వేతు॥ త్రిణివ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు॥ చత్వారి
 మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు॥ పంచప్రభుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు॥
 షడ్భుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు॥ సప్తసప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణు
 స్త్వాన్వేతు॥ సఖేత్యాది సూన్యత ఇత్యనగ్ం వరస్సప్తమేపదే నిహితేజ
 పేత్॥ సఖా సప్తపదాభవ సఖాయా సప్తపదాబభూవ సఖ్యనేగమే
 యగ్ం సఖ్యాతే మాయోషగ్ం సఖ్యాన్మే మాయోష్టా స్సమయావ
 సజ్కల్పావహై సంప్రియా రోచిష్టా సుమనస్యమానా॥ ఇషమూర్ణ

శ్లో॥ కేచిద్వధూ సప్తపదక్రమాథకం సురస్నిరాశి నిహతండు

లాద్యైః॥ సువర్ణ హగీఫలపుష్పవస్త్రై రలం కృ తా నా

క్రమయేద్వరోత॥

మభిన్నంవసానౌ సన్నామనాగ్ంసి సంప్రదానముచిత్రా న్యాకరమ్ ।
 సాత్వమన్య మూహమ మూహమస్మి సాత్వశ్చైరహం పృథివీత్వగ్ం
 రేతోహగ్ం రేతోభృతం మనోహమస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహ
 మస్మ్యుక్త్వగ్ం సామా మనువ్రతాభ వపుగ్ంసే పుత్రాయ వేతవై
 శ్రియైపుత్రాయ వేతవ ఏహీసూనృతే॥ బ్రహ్మణాసహ ప్రదక్షిణ
 మగ్నిం కృత్వా యథాస్థాన ముపవిశ్య హస్తం ముక్తాన్వారభాయా
 గ్ంసోమాయ జనివిదేస్వాహే త్యేతైఃప్రతిమన్త్రగ్ం షోడశాఙ్గాహుతీ
 ర్జుహుయాత్॥ (స్రువేణ చతుర్గృహీతేనాజ్యేన) ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి,
 చత్రావతి॥ సోమాయజనివిదేస్వాహే॥ సోమాయ జనివిద ఇదంనమమ॥
 గన్ధర్వాయ జనివిదేస్వాహే॥ గన్ధర్వాయ జనివిద ఇదంనమమ॥ అగ్నే
 జనివిదేస్వాహే॥ అగ్నే జనివిద ఇదంనమమ॥ కన్త్యలా పితృభ్యో
 యతీపతితోక మవదీషామదాస్థస్వాహే॥ వధ్వేనూర్యాయాఇదంనమమ॥
 ప్రేతోముఞ్చాతి నామతస్సుబ్రధా మమతస్కరత్॥ యథేయమిన్ద్రమీ
 థ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి స్వాహే॥ ఇన్ద్రాయ మీధుష ఇదంనమమ॥
 ఇమాన్వమిన్ద్ర మీధ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాఙ్గృణు॥ దశాస్యాం

శ్లో॥ సోమయాఙ్గాహుతేపూర్వం నబ్రహ్మగ్నేః ప్రదక్షిణమ్॥
 లాజనామాహుతేపూర్వా ద్భృహ్మిన్యోకో బహిర్భవేత్॥

పుత్రానాధేహీ పతిమేకా దశస్కృధి స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ మీథుష
 ఇదంనమమ ॥ అగ్నిరైతు ప్రథమోదేవతానాగ్ం సోస్యై ప్రజాంము
 ఇతు మృత్యుప్రాణాత్ । తద్దయగ్ంరాక్షా వరుణోనుమన్యతాం యథై
 యగ్ంశ్రీపౌత్ర ముసుంహోదా త్వాహా ॥ అగ్నివహణాభ్యా మిదంన
 మమ ॥ ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గార్హపత్యఃప్రజా మస్యైనయతు
 దీమమాయుః । అశ్వనోపస్తా జీవతామస్తు మూతాపౌత్రమానన్త
 మభిప్రమద్యతా మియగ్ంస్వాహా ॥ అగ్నేయే గార్హపత్యా యేదంన
 మమ ॥ మాతేగృహే నిశిమోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్య సుంవిశన్తు
 మాత్యంవి కేఘృత ఆవధిప్తా జీవపత్నీ పతితోకే విరాజవశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం
 సుమనన్య మూనాగ్ంస్వాహా ॥ అగ్నేయే గృహపతయ ఇదంనమమ ॥
 ద్యాస్తేప్రృథగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌత నన్తంధయన్తగ్ం
 నవితాభిరక్షతు । ఆవాససః పరిధానా ద్బృహస్పతి రివశ్వేదేవా అభిర
 క్షన్తు వశ్చాత్వాహా ॥ ద్యువాయ్వశ్వినవితృ బృహస్పతి విశ్వేభ్యో
 దేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం ప్రాప్మాన ముతవా
 మమ్ శీర్షణన్రజ మివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముజ్చామి పాశగ్ంస్వాహా ॥
 వధ్వై సూర్యాయ ఇదంనమమ ॥ ఇమమ్మేవరుణ శ్రుతీహవ ముద్యావ
 మృదయ । త్యామ ప్రస్మృతాచకై స్వాహా ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥ తత్త్వా

యామిబ్రహ్మణా వస్తమానస్తదాశాసే యజమానో హవిర్భిః । అహే
 డమానో వరుణేహతో ధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుఃప్రమోషీ స్వాహా॥
 వరుణా యేదంనమమ॥ త్వన్నోఅగ్నే వరుణస్యవిద్వా నేవస్య హేదోవ
 యాసి సిష్ఠాః । యజ్ఞిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుదానో విశ్వాద్యేషాగ్ంసి ప్ర
 ముముద్స్య స్మత్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యా మిదంనమమ॥ సత్వన్నో
 అగ్నే ప్రమోభవోతి నేదిష్ఠోఅస్యా ఉషసోఽప్యుష్టే । అవయక్ష్యనో వరుణ
 గ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ం సుహవోన ఏదిస్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యా
 మిదంనమమ॥ త్వమగ్నే ఆయాన్యయాన నమసాహితః । ఆయానకా
 హవ్యమూహిషే యానోధేహి భేషజ్గ్స్వాహా॥ ఆయసేగ్నయ ఇదం
 నమమ॥ పల్వాసహోల్థాయ । ఉత్రేణాగ్నిం వధూం దక్షిణేన
 పదాతిషే త్యశ్మాన మాస్థాపయేత్॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేప్రత్వ
 గ్గ్స్థిరాభవ । ఆభితిష్ఠ పృతన్యత సహస్వ పృతనాయతః॥ పూర్వవదు
 పవిశ్య । వరో వధ్వంజలా పుపస్తీర్య, అంజలినా శమీపల్లవ మిత్రాకా

శ్శో॥ స్వాద్వరో జమదగ్ని సముద్భవ న్నస్యపంచ గృహీతముపేష్యతే ।
 అభిన్న వద్వంజలినాతు హోమో యథాజుహోవ న్నముఖేన
 హోమః॥ సంమాజకాన ప్రోక్షణ సాదనాని యథాజుహోవన్న
 చలేపకార్యమ్॥ సోదరలాణా వాపనపక్షేతు, ఉపనరణా భిషా

ద్విదాజానోవ్య, అభిమర్య (తస్యాస్సోదర్యో లాజనావవతి త్యేకే) ॥
 వర్షంజలిం గృహీత్వో ధ్యాయ, ఇయంనా ద్యుప్రభాతఇతి, అభిన్నా
 జ్జాలినా, దైవతీథేన జుహయత్ ॥ ఇయంనా ద్యుప్రభాతే కుల్పా
 న్యవపన్తికా । దీప్తాయురస్తు వేపతిజీవాతు శరదశ్శతగ్ స్యాహ ॥
 వధ్వే సూర్యాయా ఇదంనమమ ॥ హస్తం గృహీత్వా ॥ తుభ్యమగ్ర
 ఇతి, తిస్సభిః ప్రదక్షిణ మగ్నింకర్యాత్ ॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహ
 స్సూర్యాం వహతునస్తహ । పునఃపతిభ్యో జాయన్దాఅగ్నే ప్రజయా

రణే వరవచకుర్యాత్ ॥ శిష్టానాం లాజానాం నప్రత్యభిఘరణమ్
 జామదగ్న్యనాం త్రిరావాపః ॥ శ్లో॥ వర్షంజలా వుపస్తీర్య లా
 జానో ప్యాభిఘరయేత్ । త్రిజామదగ్న్య స్యావాపో ద్విరన్యే
 షా మిత్స్థితిః ॥ చాక్యం॥ సోమాయజనివిదేది షోడశావ్యాహుతి
 రుపవిశ్యజుహోతి, లాజహోమా అప్యాసీనేనైవ హోతవ్యః ।
 కిన్తు, తిష్ఠజుహోతి ॥ తథా॥ శ్లో॥ కన్యాదానేచ గోదానేలా
 జహోమే కరగ్రహే । పూర్ణాహుతిశ్చ సమయే తిష్ఠన్నైవ ససం
 శయః ॥ శమీపల్లవమిత్రా లాజానంజలినా వవతితి కాల్యా
 యనః ॥ అతఏవ, ॥ హవిశ్శమీపల్లవ లాజగన్ధీ పుణ్యఃకృశానో
 రుదియాయ ధూమః ॥ ఇతి॥ కాశిదాసే నాభిహితమ్ । శ్లో॥ దేవా
 నాం తర్పణం హోమం బలికర్మచ భోజనమ్ । అర్చనం మాజ్ఞా
 నం కుర్యాద్దేవతీథేన సర్వదా ॥ ఇతి॥ శ్లో॥ ప్రదక్షిణేతు పా
 త్రాణి నర్వాణ్యభ్యన్తరాణిచ । కుర్యా దిక్ష్వాహు రత్రాపి
 బ్రహ్మపేక్ష్కో బహిర్భవేత్ ॥

సహా పునఃవత్సీ మగ్నిరద్రాదాయప్రా సహవర్చసా । దీర్ఘాయుర స్త్యా
 యఃపత్నిస్సవతు శరదశ్శతమ్ । విశ్వా ఉతత్వయావ్రయం ధారా ఉద్రన్యా
 ఇవ । అతిగామే మహిద్విషః ॥ ఉతరేణాగ్నిం వధూం దక్షిణేనపదా
 తిష్ఠే త్యక్మాన మాస్థాపయేత్ ॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మే.....పుత
 నాయతః ॥ యథాస్థాన ముపవిశ్య ॥ వరో వధ్వంజలా పుపస్తీర్య । అం
 జలినా శమీపల్లవమిశ్రా ద్విష్లాజానోప్య । అభిఘార్య । వధ్వంజలిం
 గృహీతోన్వితాయ । అర్యమణమితి అభిన్నాజ్జలినా దైవతీథేన జుహు
 యాత్ ॥ అర్యమణంనుదేవత తన్యా అగ్నిమయక్షత । సక్షమాం దేవో
 అధ్వరః ప్రేతో ముక్షౌత్తి నామతస్సుబ్లిధా మముతస్కరత్స్విహా ॥
 అర్యష్టేగ్నయ ఇదంనమమ ॥ హస్తం గృహీత్వా ॥ తుభ్యమగ్రఇతి, తిస్స
 భిః ప్రదక్షిణ మగ్నింకుర్యాత్ ॥ తుభ్యమగ్రే..... మహిద్విషః ॥
 ఉతరేణాగ్నిం వధూం దక్షిణేనపదాతిష్ఠే త్యక్మాన మాస్థాపయేత్ ॥
 ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మే..... పుతనాయతః ॥ యథాస్థాన ముప
 విశ్య ॥ వరోవధ్వంజలా పుపస్తీర్య । అంజలినా శమీపల్లవ మిశ్రా ద్వి
 ణ్లాజానోప్య । అభిఘార్య । వధ్వంజలిం గృహీతోన్వితాయ ॥ త్వమర్య
 మేతి అభిన్నాజ్జలినా దైవతీథేన జుహుయాత్ ॥ త్వమర్తమా భవస్తి
 యత్కనీనానామస్తాదా వత్స్వర్యం భిభర్షి । అజ్ఞాన్తి వ్రక్షగ్ం సు
 ధితన్న గోభిర్యధ్ధమ్పతీ నమనసా క్రౌణోన్విస్వాహా ॥ అర్యష్టేగ్నయఇదం

నమమ॥ హస్తం గృహీత్వా॥ తుభ్యమగ్ర ఇతితిస్సృణిః ప్రదక్షిణ మగ్నిం
 కుర్యాత్ ॥ తుభ్యమగ్రే మహిద్విషః ॥ యథాస్థాన ముపవిశ్య॥
 ఇధ్యసన్నహనా న్యద్విస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయతన్వి
 చరా యేదంనమమ॥ అపశవస్పృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమపహోతిష్ఠా
 సిద్ధ్యథాం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ జయాది బ్రహ్మ
 విసజ్జానానే దక్షిణే వరశవవిశ్య ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రల్లావముఞ్చా
 మీతి ద్వాభ్యాం యోక్తం విముఞ్చతి ॥ ప్రల్లావముఞ్చామి వరుణస్య
 పాశా ద్వేస్తత్వా జహ్నా చ్చైలా స్తురేతః । ధాతుశ్చయోనా సుక్తృత
 స్యలోకే స్తోత్రనే నహపత్యా కరోమి ॥ ఇమంచిష్ఠ్యామి వరుణస్య పా
 శంయమబద్ధీత సవైరా స్తుశేవః । ధాతుశ్చయోనా సుక్తృతస్య లోకే
 రిష్టాన్వాస్తి నహపత్యా కృణోమి ॥ యోక్తం పశ్చాన్నిరస్య । అపశవ
 స్పృశేత్ ॥ నిత్యో ధార్యోయమగ్ని రనుగతే శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమా
 హృత్య । ఆయతనే విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠావ్య । అన్యతరస్మి న్కాలశవ
 వసే త్వస్యం పత్నీవాపివాయాశ్చేతి వ్యాహృతిభిశ్చ ద్వే అజ్ఞాహుతి
 జుహుయా న్నోపవసేత్ ॥

సమాప్తమ్

అథ యదృతాది హోమః

(ప్రకృత మనుసరామః। అథ వివాహస్య ప్రథాన హోమాన
 నరం, గృహప్రవేశ హోమాథాం-వరో రథం హస్తినం అశ్వం శివి
 కాం ఆర్ద్రోశికాం మనుష్యం మాతులాదీన్వావధూ మధిరోప్య వివాహగ్ని
 మచేనసహ అన్యగ్రామస్థిత స్వగృహం ప్రావయేత్॥ నాత్ర వ్రతిశక్రాది
 దోషః॥ గమనవిధి మాహ॥) వరో వధూం రథేన ప్రావణే, సత్యేనో
 త్తభితేతి ఉత్తంభనం కుర్యాత్। సత్యేనోత్తభి త్వాభూమిస్సూర్యేణో
 త్తభి త్వాద్యైః। ఋతేనాదిభ్యాః స్తిష్ఠన్తి ద్వి-సోమో అహిశ్శిరః॥ యు
 జ్జన్తిబద్ధం యోగేయోగే ఇతిద్యాభ్యాం దక్షిణవామయోః క్రమేణ
 ఆశ్వా వనద్వాహావా యుగధురో బద్నాతి॥ యుజ్జన్తి బ్రిధ్నమరుషం
 చరన్తం పరితస్థుషః। రోచన్తే రోచనాదివి॥ యోగేయోగే త్రవస్తరం
 వాజేవాజే హవామహే। సఖాయఇస్త్రి మూతయే॥ సుకిగ్ంకుకమితి
 రథ మారోహన్తి వధూ మభిమన్త్యి॥ సుకిగ్ంకుకగ్ం శల్మలిం
 విశ్వరూపగ్ం హిరణ్యవర్ణగ్ం సువృతగ్ం సుచక్రమ్। ఆరోహ వధ్వ
 మృతస్మల్లోకగ్ంస్యోనంపత్యే వహతుం కృణుష్య॥ ఉదుత్తరమితి తిన్మభిః,
 అశ్వాదిక వాహన మారోహన్తి వధూ మభిమన్త్యి॥ ఉదుత్తర మా
 రోహన్తివ్యస్యన్తి పృతన్యతః। మూఢాకానం పత్యురారోహ ప్రజ

యావ విరాడృవ । సప్రమాణ్ణీ శ్వశురేభవ సప్రమాణ్ణీ శ్వశ్రువాంభవ ।
 ననాన్ధరి సప్రమాణ్ణీభవ సప్రమాణ్ణీ ఆథిదేవృషు । స్నుషాణాగ్ శ్వశురా
 ణాం ప్రజ్ఞాయాశ్చ ధన్యద । పతీనాంచ దేవ్యాణాంచ సజ్జాతానాం
 విరాడృవ ॥ రథవర్తనోర్భావినోర్దక్షిణవామయోః క్రమేణ నీలలో
 హితసూత్రే, నీలలోహితే భవత ఇత్యేతయా యుగవత్త్రిర్య క్తుచాతి॥
 నీలలోహితే దక్షతః క్తుర్యా సత్త్రిర్యజ్యతే । ఏదనేర్యా జ్ఞాతయః
 పత్తిర్బుధేషు బధ్యతే॥ తయోరుపరి, యేవధ్వశ్చస్త్రం పహతునితి, తిస్స
 భిర్గచ్ఛేత్ ॥ యేనధ్వశ్చస్త్రం పహతుం యజ్ఞాయన్తి జనాగ్ంఅను ।
 పునస్తాన్ యజ్ఞియా దేవానయన్తు యత్రఆగతాః । మావిదన్ పరివృన్తిన్
 యత్రసిద్ధన్తి దమ్పతీ । సుగేభిర్దుర్గ మతీతా మపద్రాన్త్ర్వరాతయః । సు ।
 గంవస్థాన్ మారుక్షమరిష్టగ్ స్యస్తివాహనమ్ ॥ యస్మిన్స్విరో నరిష్యత్త్య
 న్యేషాం విస్తతేవసు ॥ పల్నాః పశ్చాదవధానేన వివాహగ్నిం హర
 యేత్ ॥ మార్గమధ్యే పుణ్యనద్యాది తీర్థస్థాని చతుష్పథ వ్యతిక్రమే,
 వరస్తామస్తసానే త్యేతాంజపేత్ ॥ తామస్తస్తానా మనుషోదురోణ
 ఆధత్రగ్ంరయిందశవీరం వచస్యవే । క్తుతంతిర్థగ్ం సుప్రప్రాణగ్ం
 శుభస్పతీ స్థాణుంపథేష్టా మపదుర్మతిగ్ం హతమ్ ॥ తతో నయ్యత్తరణా

థం వో ఆయన్నోమహ్యః పారమిత్యేతయా నావ మభిమన్త్యి ॥
 ఆయన్నోమహ్యః పారగ్గన్తస్సినేష ద్వన్తస్పతిః । సిరానస్తుతరా భవదీ
 ద్వాయుత్వాయ వర్చసే ॥ తరణకారే నావికా వధూర్నపశ్యేత్ ॥
 దమ్పతీ, యుగవ న్నదీంతీర్వా । అన్యపారే ఇత్యేతాం వరవపజపేత్ ॥
 అన్యపారే నిర్ఋతన్య జీవాజ్యోతిరశీమహి । మహ్యఇన్ద్ర స్వస్త్వయే ॥
 మర్గమధ్యేశ్వకానాది వ్యతిక్రమే, హోమ భాండేభిన్నే, శకటభంగే,
 పత్నీ భూషణవస్త్రాది నాశేవా, నదీవృక్షఫల సస్యాద్యతిక్రమే, ఏవమాది
 నిమిత్రేష తత్ర తత్రైవ యదృలాది హోమంకుర్యాత్ ॥ ఉత్తరోవరః
 ఆవమ్య, పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, శ్వకానాది వ్యతిక్రమదోష శమనా
 థం, యదృలాది హోమంకరిష్యే ॥ అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనా ద్యాజ్య
 భాగానే । అన్వారథాయాం । యదృతేచిదభిశ్రీష ఇతి సప్తాజ్యా హుతి
 ర్గుహుయాత్ ॥ ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి, చర్వారి ॥ యదృతే చిదభిశ్రీషః
 పురాజర్తభ్య ఆత్మదః । సన్ధాతాస్థం మమవా పురోవస్తు ర్నిష్కర్తా
 విహృతం పునస్సాహ ॥ ఇన్ద్రాయ మమవత ఇదంనమమ ॥ ఇదామగ్నే
 పురుదగం నగంనని గోశ్వశ్వత్తమగం హవమానాయ సాధ । స్యాన్న
 స్తును సనయోచిజావాగ్నే సాతేసు ముతిహృత్వస్మి స్వాహా ॥ అగ్ని
 య ఇదంనమమ ॥ ఇమ్మమేవరుణ రాచక్రేస్వాహా ॥ వరుణా
 యేదంనమమ ॥ తర్వాయామి ప్రమోక్షిస్వాహా ॥ వరుణా

యేదంనమమ॥ తస్మాన్నో అగ్నే వరుణస్య ... ప్రముముర్ధ్వస్మత్సాహా॥

అగ్నివరుణాభ్యా మిదంనమమ॥ సత్వస్మాన్నో అగ్నే ... ఏదిస్సాహా॥

అగ్నివరుణాభ్యా మిదంనమమ॥ తస్మాన్నో అయాస్త్యయాస న్మనసా...

భేషజ్గ్నాహా॥ అయసేగ్నయ ఇదంనమమ॥ ఇథ్మసన్నహనా న్యద్భి

స్సగ్న స్పృశాన్యగ్నో ప్రహరతి॥ రుద్రాయ తన్తిచరా యేదంనమమ॥

అపశవస్పృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యథాం వృద్ధికామః

జయాదిహోమం కరిష్యే॥ దక్షిణే వరశిష్యశ్య॥ జయాది బ్రహ్మ విన

జానాంతం కుర్యాత్ ॥ అత్రశమ్యాః తతః, ప్లక్ష్యన్యగ్రోథాది,

శ్రీనివా మయ్యేషాంవా, తింత్రిణికా, సీమారదంబాది, వృక్షాణా మతి

క్రమే, యేగన్ధర్వా ఇత్యేతాం, వరో జపేత్॥ యేగన్ధర్వా అప్సరసశ్చ

దేవీరేషు ప్రృత్యేషు వానస్త్యేషాంసతే॥ శివాసే అస్యే పద్వైభవస్తు

మాహిగ్ంసిషు రవ్యహతు మూహ్యమానామ్ ॥ నదీ మరుకాన్తారయో

• వాక్యమ్॥ యద్యలాది హోమ ప్రవిశ్యహోమావపి, ఏక గ్రామే

పేకగృహేవా నిమిత్తాభావేపివా సత్యజేత్ ॥కిన్తు॥ హోమాది

మన్త్రజపం కుర్యాత్॥ వేదమన్త్ర జపస్య పురుషోథకత్వాత్॥)

అతఏవ-శ్లో॥ వివాహే యద్యలాదీని కుర్యా దుద్వాహ సిద్ధయే॥ ఏక

గ్రామేపివా పేక గృహేవా సత్యజేద్బుధః॥ వేదస్యపాఠ

మాత్రేణ మిగతం దుష్కృతంభవేత్ । తూలమగ్నో యథా

క్షిప్తం పాపరాశిర్విసశ్యతీతి॥

రత్రిక్రమే, వరో, యాటషధయ ఇత్యేతాం జపేత్ ॥ యాటషధయో
యానద్యో యానిధన్వాని యేవనా తేర్వావధు ప్రజావత్తిం ప్రత్యే
ముక్షు స్వగంహసః॥ రాత్రౌ స్వగ్రామం ప్రవిశ్య, వర సృజ్కశయా
మీతి, జ్ఞాతి ధనసంయుక్తాః స్వగృహాః వధూం ప్రదర్శయేత్ ॥
సజ్కశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహేరహారేణ చతుష్టామై
త్రేణా పూజ్యార్థం విశ్వరూపం యదస్యాగ్నోస్యోనం పతిభ్యస్సవిరా
కృణోతుతత్ ॥ ఆవామగన్నితి దాభ్యాం చాహా విముచ్చతి దక్షిణ
మగ్రే ॥ ఆవామగన్ధస్పతిర్వాజినీ వస్తూ న్యశ్వినా హృత్సుకామాగ్ం
అయగ్ంసత, అభూతంగోపా మిథునా శుభస్పతి ప్రియ అర్ఘ్యమై
దుర్యాగ్ం ఆశిమహి॥ అయన్నో దేవస్సవిరా బృహస్పతి రిన్ద్రాగ్ని
మిత్రావరుణాస్వనయే । త్వష్టా విష్ణుఃప్రజయా సగంరరాణఃకామ
ఆయాతం కామాయత్వా విముచ్చతు॥ తతో వరఃపూర్వం వివాహగ్ని
నాసహ స్వగృహాఃప్రవిశ్య, శర్మవర్మేతి గృహమధ్యదేశే లోహితం
చర్మానదుహం ప్రాచీనగ్రీవ ముత్రర లోమాస్తీర్య ॥ శర్మవర్మేద
మాహారాస్యే నార్యాఉప్తసిరే॥ సిసీవాల్లి ప్రజాయతా మియంభగస్య
సుమతాఅసత్ ॥ తతో దక్షిణపాద నిధానపూర్వకం, గృహాభద్రానితి
గృహాః ప్రపాదయత్ పత్నీం వాచయేత్ ॥ గృహాభద్రాన్ముమన,

సః ప్రపద్యే వీరమ్ని వీరవత స్సువీరాః । ఇరాంవహతో మృతముక్ష
 మాతా సేవ్యహగ్ం సుమునా స్సంవిశామి + (ఉభావపి దక్షిణేన
 పాదేన దేహశీం నస్స శేలామ్ ॥)

సమాప్తః.

అథ ప్రవేశ హోమః

అగర స్యేశానదేశే వధూవరాదక్షిణోత్తరా పువవిశతః ప్రాణా
 నాయమ్య ॥ పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, అనయా నవోఽయా వధ్వా
 సహ, మమాయప్యాభి వృద్ధ్యధః, విచాహ ప్రకేశ హోమాఖ్యం
 కర్మకరిష్యే ॥ తదగ్ని అగ్ని ప్రతిష్ఠాపన. కరిష్యే ॥ అగ్నే రుపసమా
 ధానా ద్యాజ్యభాగానై, అన్వారభాయా మాగన్తోఽమితి ప్రతిమన్తగ్ం
 త్రయోదశా జ్యోహుతిజుః హుయాత్ ॥ (సువేణ చతుర్గృహీత
 మాజ్యంగృహీత్వా ॥) ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి ॥ అగ్గోఽగ్ం
 మహిషీ గోభిరశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వంప్ర
 జాంజనయన్తి సురత్నేమ మగ్నిగ్ం శతహిమా స్సవర్వా త్వాహ ॥
 అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ అయమగ్ని ర్గృహపతి స్సన్తగ్ం సత్పుష్టివర్ధనః
 యతా భగస్యాభ్యాం దదద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్ంస్వాహ ॥ అగ్నయే

• ప్రపాదయః, ప్రవేశయః, దేహశీ, ద్వారస్య అథోదారు.

గృహపతయ ఇదం నమమ॥ ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజావత ఇన్ద్రాగ్ని
 శర్మయచ్చతమ్ । యథైసయో ర్మప్రమీయాభా ఉభయో జీవా
 తోః ప్రజాస్సాహా॥ ఇన్ద్రాగ్ని భ్యామిదం నమమ॥ తేనభూతేన హవి
 ప్తాయ మాప్యాయతాం పునః॥ జాయాయా మస్మా ఆవాతుస్తాగం
 రసే నాభివర్ధ తాగ్స్వాహా॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యా మిదం నమమ॥ అభివర్ధ
 తైరంపయస్తాభి రాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ ॥ రయ్యా సహస్రపౌషసేమా
 స్తామనపేక్షితా స్వాహా॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యా మిదం నమమ॥ ఇహైవప్తం
 మావియోష్టం విశ్వమాయు ర్వ్యక్తుతమ్ । మహ్యోఽన్ద్రో స్వస్థయే
 స్వాహా॥ ఇన్ద్రో యేదం నమమ॥ ద్రువేధిపోప్త్యా మయిమహ్యన్తా
 దాద్భుతాస్పతిః॥ మయా పర్యాప్రజావతీ నంజీవ శరదశ్శతగ్స్వాహా॥
 బృహస్పతయ ఇదం నమమ॥ త్వష్టాజాయా మజనయత్వష్టా స్త్యైలాం
 పతిమ్॥ త్వష్టా నహస్ర మాయాగంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్
 స్వాహా॥ త్వష్ట ఇదం నమమ॥ ఇమమ్మేవతుణ వస్య రాచకే
 స్వాహా॥ పరుణా యేదం నమమ॥ తత్వాయామి ప్రమోషీ
 స్వాహా॥ పరుణా యేదం నమమ॥ త్వన్నో అగ్నే ... ప్రముముగ్యస్మ
 త్వాహా॥ అగ్నిపరుణాభ్యా మిదం నమమ॥ సత్వన్నో అగ్నే ప్రమోభ

వోతి.....విధిస్వాహా ॥ అగ్నివక్షణాభ్యా మిదంనమమ ॥ త్వమగ్నే...

భేషజగ్ స్యాహా ॥ అయసేగ్నయ ఇదంనమమ ॥ ఇధ్యసన్నహనా
 న్యద్విసగ్ సృశాన్యగ్నౌ ప్రహరతి, రుద్రాయత నిచరా యేదంనమమ
 అపశవస్సుశ్య ॥ అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధథం వృద్ధికామః
 జయదిహోమంకరిష్యే, దక్షిణేవరపుపవిశ్య, జయదిబ్రహ్మసంజ్ఞానా నే॥
 అవరేణాగ్నిమిహగావఇతి చర్మణియుగపదుపవిశతతి త్రోవర ॥ ఇహగావః

పశ్చిమాయధ్వ మిహాశ్వా ఇహపూరుషాః ॥ ఇహో సహ స్ర దక్షిణో
 రాయస్సోప్తో నిషీవతు ॥ యాపుం ప్రసూజీవ పుత్రా తస్యాఃపుత్రం

వహ్వాదక్షిణాక్షే సోమేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య ॥ సోమేనాదిత్యా ఇతి
 వస్సోమేన పృథివీదృధా ॥ ఆథోనక్షత్రాణా మేషాముపస్థే సోమఆధితః ॥

ప్రసన్యజతి యజుషా తస్మైపుత్రాయ కదళ్యాదీని ఫలాని వ్రవాయ ॥

ప్రసన్యస్తఃప్రేయంప్రణాయా భువనే శోచష్ట ॥ వరో, ఇహప్రియమితి ద్వేజ

పేత్ ॥ ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృద్ధ్యలా మస్మిన్ గృహే గార్హ

పర్యాయజాగృహ ॥ ఏనపత్యా తన్వగ్ం సగ్ంసృజస్వాతా జీప్రీ విదథ

మావదాసి ॥ సుమజ్గతీయం వధూతిమాగ్ం సమేతపశ్యత ॥ సౌభాగ్య

మస్త్యై దత్వాయాథాస్తు విపరేతన ॥ ఉభౌ వాచయచ్చత, ఆనక్షత్రే

భ్యః ॥ తిదితేషు, నక్షత్రేషు, ప్రాచీ ముదీచీవా దిశముపనిష్క్రమ్య ॥

నతోద్ధ్రువక్షితిదితి ధ్రువం, సప్తర్షయః వ్రథమామి త్యరున్ధతిచ్చ వధూం

ప్రదర్శయేత్॥ ధృవశీతిధృక్ పయోనిధృక్ పమసి ధృవతస్థితమ్ త్వం
 నక్షత్రాణాం మేధ్యసి సమాపాహి పృతస్త్వతః । సప్తర్షయః ప్రథమాం
 కృత్తికానా మరున్ధతీం యధ్యువతాగ్ం హనిన్యుః । షట్కృత్తికా ముఖ్య
 యోగం వహన్తీయ మ్మస్మాక మేధ త్వష్టమీ ॥ శ్లో॥ కశ్యపోత్తి ర్భర
 ద్వాజో విశ్వామిత్రోథ గౌతమః । వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతేతు
 మహర్షయః ॥ సప్తర్షి దేవతా భ్యోనమః, నమస్కారాద్భ్యాణి
 సమర్పయామి ॥

ప్రవేశహోమస్సమాప్తః

అథ, అగ్నేయ స్థాలిపాకః

పత్నీ ముత్తరత ఉపవేశ్య, స్వయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానా
 యమ్య ॥ పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, ఏనాం వదూ మాగ్నేయేన
 స్థాలిపాకేన యజయిష్యే॥ అగ్నయేజుష్టం నిర్వపామి, అగ్నయే సిన్విష్ట
 కృతే జుష్టం నిర్వపామి॥ అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి । అగ్నయే సిన్విష్ట
 కృతే జుష్టగ్ం సంవపామి ॥ అగ్నయే జుష్టం ప్రోషామి, అగ్నయే సిన్విష్ట
 కృతే జుష్టం ప్రోషామి॥ అగ్నయే జుష్ట మధివపామి । అగ్నయే సిన్విష్ట కృతే
 జుష్ట మధివపామి ॥ పత్న్యవహన్తి, పర స్తంధుతా నాదాయ । నప్ర

జాళయతి. సప్రసావయతి. నగాలయతి. క్షీరేభవతి త్యేకే॥ వరో
 జీవతండుల చరుగ్గ్ శ్రప యిత్యా. అభిఘార్యః ప్రాచీన ముదీచీనంవో
 ద్వాస్యః ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్యః॥ అగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్య
 భాగానే॥ స్రుత్యుపసీర్యః చరుమధ్యా ద్విరవదాయ (చరుమధ్యా
 దజుష్ఠ వర్వమాత్రంహవి ర్మధ్యమానామికాణ్ణపైస్తిరశ్చిన మవదాయ॥
 పూర్వాథాః ద్వితీయ మనూచీనం, పశ్చాథాః తృతీయ మనూచీనం
 వక్ష్యావత్తినః) అభిఘార్య హవిఃప్రత్యభి ఘారయతి॥ ఓం-అగ్నయే
 స్వాహా॥ ఇతి మధ్యేగ్నో జుహోతి॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ పున
 స్రుత్యుపసీర్యః అనూచీన ముత్తరాథాః తృకృ త్విస్వక్వతే
 వదాయ॥ ద్విరభిఘార్యః నహవిః ప్రత్యభి ఘారయతి॥ ఓం-అగ్నయే
 స్విష్టక్వతే స్వాహా॥ ఇత్యుత్తరాథాః పూర్వాథాః జుహోతి॥ అగ్నయే
 స్విష్టక్వత ఇదంనమమ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్ధే స్పృశాన్యగ్నో
 ప్రహరతి॥ రుద్రాయ తనిచరా యేదంనమమ॥ అప ఉప స్పృశ్య॥
 అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథం, వృద్ధికామః జయాదివజం

శ్లో॥ పక్వహోమేషు సర్వత్ర తంత్రాదౌ శ్రపయేద్దవిః॥ శ్రపయిత్యాభి
 ఘార్యోద గుద్వాస్యా ప్యభిఘారయేత్॥ సౌకర్యా యగ్నితః
 పశ్చాద్ధవిరాజ్యంచ సాదయేత్॥

నాత్ర ముఖాహుతిః ॥ తథా ॥ శ్లో॥ నాత్రశమ్యాః పరిధ్యథేఽ
 న చైవాగ్ని ముఖాహుతిః॥

శ్లో॥ కుక్కుటాండ ప్రమాణస్తు పిండ ఇత్యభిధీయతే॥ అంగుష్ఠ పర్వ
 మాత్రంస్యా దవదాన మ్మితిస్థితిః॥

ప్రాజాపత్యాది హోమంకరిష్యే ॥ సృవేణాజ్య మాదాయ ॥ ప్రజాపతే
 నత్వ ... రయితాగ్ స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥
 భూస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ భువస్వాహా ॥ వాయవ ఇదంన
 మమ ॥ సువస్వాహా ॥ సూర్యా యేదంనమమ ॥ యదస్యకర్తృణా...
 కరోతుస్వాహా ॥ అగ్నయే సిష్టకృత ఇదంనమమ ॥ (లేపయోః ప్రస్త
 రవ త్తూష్టిమ్ ॥) దర్వా పరిధీననక్తి ॥ పాత్రవయుక్త దర్పాగ్రాణి
 దర్వా మభ్యజ్య ॥ సృవే, మధ్యమూలే అనక్తి ॥ మూలాంజనే దక్షిణం
 పాణి మధ్యకుర్యాత్, ఏవంతిః ॥ కించిత్తృణ మపాదాయ ॥ ప్రజ్ఞాతం
 నిదాయ ॥ పాణిభ్యాం దర్పాన్ దర్వాం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ నవ్యంనిరస్య ॥
 తిర్యంనం హస్తం ధారయత్ ॥ అగ్రముద్ధృత్య ॥ హుతదేవతా ఉద్ధిక్వా
 గ్నౌ ప్రహృత్య ॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥ ఇన్ద్రా యేదంనమమ ॥
 పునతుద్ధృత్య ॥ మధ్యమం ప్రహృత్య ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ సోమా
 యేదంనమమ ॥ అవశిష్ట ముద్ధృత్య ॥ మూలం ప్రహృత్య ॥ అగ్నయ
 ఇదంనమమ ॥ అగ్నయే సిష్టకృత ఇదంనమమ ॥ ఇతి, త్రిరుద్ధృత్య ॥
 తృణం ప్రహరతి ॥ త్రిస్తంజన్యా గ్లాణ్యాగ్నిం నిడిశ్య ॥ ఏతత్, ఏతత్,
 ఏతత్ ॥ అగ్నిమభి మన్త్యి ॥ భూమి ముపస్సృశేత్ ॥ మిధ్యమ పరిధిం
 పరిహరతి ॥ హస్తాభ్యాం ఇతరౌ యుగప త్రప్రహరత్ ॥ ఉత్తరార్థ్యా
 స్వాగ్ర మక్లారేమా పోహతి ॥ పరధీ నభిమన్త్యి ॥ ఆఘార సమిధౌ
 పరిహృత్య ॥ తనుభ్య ఇదంనమమ ॥ దర్వా మితర దర్వ్యగ్ర మవదాయ ॥
 విశ్వాన్ దేవానుద్దిశ్య సగ్గ స్రావే తాభి జుహోతి, వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆది
 త్యేభ్య సగ్గ స్రావ భాగేభ్య ఇదంనమమ ॥ ॥ అస్మిన్నకృతే కర్మణీత్యాది

పరిణితా మోక్షణా న్సంకృత్యా । తేనసర్విష్మతా హవిశ్శేషేణ దక్షిణతో
దర్శేషు నిష్ణణ్ణాహ్మణం ఖోజయేత్ ॥ । వధూర్వరోఽవధిభాయ
భౌహ్మణాయ, ఋషభం దక్షిణాందధ్యాత్ ॥

స్థాలీపాక స్సూత్రః

శ్లో॥ దర్వామసక్త్య ప్రమథేతర న్యాంమధ్యం సమూలం త్రివిహి
వాద్విః । పక్షేద్వితియే సకృదేవమూలం ద్వితీయ దర్వామిత
రచ్చదర్వామ్ । అక్తోపనియాక్త తృణానిచాయ దర్వాం
ప్రతిష్ఠాప్య కరద్వయేన । నిర్దననవ్యః ప్రహరే త్రుహుత్య త్రి
రత్రచోద్ధృత్య తృణప్రహారః । నిదేశనం చాగ్న్యభి మస్త
ణంచ భూమోనివిష్టః పరిధి ప్రహారః । సంస్రావహోమాస్త
మమస్త్రీకంస్యా త్పాత్రప్రయుక్తం తృణమత్రబర్హిః ॥

బ్రాహ్మణం, బ్రహ్మణమిత్యథః ॥ అపచితః, పూజ్యః ॥

శ్లో॥ రాత్రౌ భాగత్రయం కుర్యా ద్వైభాగౌ పూర్వవాసరే । శేషః
పరదినే ప్రోక్తః స్థాలీపాక ఋతౌమృతౌ ॥ రాత్రింతేభా విభజ్య
పూర్వభాగే, స్థాలీపాక మౌపాసనంచకుర్యాత్ ॥ ద్వితీయభాగే
స్థాలీపాకఏవ కార్యః, నత్వౌపాసనమ్ ॥ తృతీయభాగే స్థాలీపాక
మపినకుర్యాత్ ॥ తథాచోక్తం ॥ శ్లో॥ త్రేభాకుర్యా ద్యావినీం
పూర్వభాగే స్థాలీపాకో నిత్యయుక్తోద్వితియే । స్థాలీపాకో
నైపనిత్య స్తుతీయే నైవస్థాలీపాక నిత్యాభవేతామ్ ॥ అత్రనిత్య
శబ్ద బాహుళ్యసంపరః ॥ తస్యాపి నిత్యత్వాత్ ॥ అత్రకారికా న్తరమపి ।

శ్లో॥ త్రిభాగాయా త్రియామాయాః పూర్వయోరపి భాగయోః ।
స్థాలీపాకం ప్రకురీతత్వతీయే విహితౌ నహితి ॥ తస్య పరదినత్వా
దిత్యభిప్రాయః ॥ తథా చోక్తం ॥ శ్లో॥ భాగద్వయే వ్యతీతేషు
పరేద్యు స్సాయమేవకు । స్థాలీపాకః ప్రదోషా ముఖ్యకాలస్స
ఉచ్యతే ॥ ఇతి ॥

అథ ఔపాసనమ్

ఆచమ్య, పూర్వోత్తరజ్ఞాన విశేషణ విశిష్టాయం శుభతిథౌ ।
 అనయా సవోధయా వద్వానహ మమాయష్మాభి వృద్ధ్యథాం,
 బైదానః పూరణ్యే । తేన యావశ్శీపం హోష్యామి ॥ ఇత్యు
 థయో స్పృశ్నుః । ఆచమ్య, పూర్వోత్తర..... శుభతిథౌ, అనయా
 సవోధయా పద్వానహ, మమాయష్మాభి వృద్ధ్యథాం, సాయమాపాసన
 హోమం తండులై హోఃష్యామి ॥ భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ అగ్నిమిధ్యా,
 చర్వాత్రి శృణ్వాత్రయా జాతవేనసేనమః॥ అదితేను
 మన్యస్వ...దేవనఃతః ప్రసువ , ఓం-అగ్నయేస్వాహా । అగ్నయ
 ఇదంనమమ ॥ ఇతి, దేవతీథే మధ్యేగ్నాజుహోతి ॥ ఓం అగ్నయే
 స్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ॥ ఇతి, దేవతీథేన,
 ఉత్తరాథే పూర్వాథే జుహోతి॥ ఇతిసాయమ్ ॥ ఓం సూర్యాయ
 స్వాహా । సూర్యాయేదంనమమ॥ ఓంఅగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ।
 అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ॥ ఇతిప్రాతః॥ ఆహుతి సంసర్గప్రాయ
 శ్చిత్రాథాం వనస్పతి హోమ జ్కరిష్యే ॥ యత్రవేత్థ వనస్పతే దేవానాం
 గుహ్యానామాని । తత్ర హోష్యానిగామయ ॥ వనస్పతయ ఇదంనమమ ॥

, హస్తేనైతే ఆహుతి తండులైర్యవైర్యా జుహుయాత్ ॥

ఇతిహస్తాభ్యాం మధ్యేగ్నో సవిధం నిధాయ ॥ అదితేన్వమగ్న్ స్థాః ...
 దేవసవితః ప్రాసావీః ॥ అగ్నేత్యన్నో అస్తమః । ఉతత్రాత్రా శివోభవ
 వర్షాభ్యః । తన్వాశోచివ్య దీదివః । సుమ్నాయ నూనమీమహే సభిభ్యః ।
 వసు రగ్నిర్వసుశ్రవాః । అచ్ఛాసషి ద్యుమత్రమో రయిష్టాః । ననో
 వోః శ్రుదీహవ మురప్యాణో అహయత స్సహస్మాత్ ॥ హోమసాధు
 ణ్యాభాం అనాఙ్గాతత్రయ మస్తజపం కరిష్యే ॥ అనాఙ్గాతం యదా
 ఙ్గాతం యజ్ఞస్య క్రియతేమిథు । అగ్నేత దస్య కల్పయత్వగ్ం హివేత్థ
 యథా తథమ్ ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞోఃపురుష సమ్మితః । అగ్నే
 తదస్య కల్పయత్వగ్ం హివేత్థయథాతథమ్ ॥ యశ్చాకత్రా మనసా దీన
 దత్తాన యజ్ఞస్య మర్వతేమత్రానః । అగ్నిష్టద్వౌతా క్రతుర్విద్యతానా
 యజిష్టోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి ॥ అనేన సాయమాహసన హోమేన
 భగవాన్సర్వాత్మకః సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు ॥ న్వస్తి శ్రద్ధాం
 మేవా మిత్యగ్నిం ప్రాశాన నమస్కారం పుర్యాత్ ॥ న్వస్తి, శ్రద్ధాం
 మేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధిం శ్రియంబలమ్ । ఆయుష్యం తేజ
 ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన ॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా
 తపోహోమ క్రియాదిమ । న్యూనం సంపూర్ణ తాయాతి సద్యోవస్థే
 హుభాశనమ్ ॥ మన్తహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుభాశన ।
 యద్భుతస్తు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥ చతుర్స్సాగర పర్యంతం
 గోబ్రాహ్మణేభ్యః శుభభవతు ॥ ఆషేయప్రవరాన్విత,

గోత్రః, ఆపస్తమ్బ సూత్రః, కృష్ణయశ్కాభాద్యాయా శర్మాహమ్నో
అభివాదయే ॥ బృహత్సామేతి మన్తేణ తిలకం ధారయేత్ ॥ బృహ
త్సామ ఉత్తరభృద్వృద్ధ వృష్టియం త్రిష్టుభాః శుభిత ముగ్రవీరమ్
ఇన్ద్రస్సోమేన పంచద శేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్షః ॥ తతః, అగ్ని
ప్రదక్షిణం కుర్యాత్ ॥ (దినేదినే సాయంప్రాతఃకాలయో ర్బ్రహ్మదివం
పాలక దేవతాభ్యోనమః ధ్యానాది షోడశోపచార వూహాంకుర్యాత్)
యదహర్పార్యామావహతే, త్రిరాత్ర ముభయో రదశ్శయ్యాబ్రహ్మ
చర్యంశారలక్షణమధుదంరధావనాంజనా భ్యంజన గంధపుష్ప తాంబూల
ఖటావ్దిశయనస్మరణకీర్తనకేప్రేక్షణగుహ్యవాషణసంకల్పాద్య వసాయ
క్రియానిర్వృతి రూపాష్టాంగమైథునవక్షామః ॥

బౌద్ధసాసనం సమాప్తమ్.

సర్వత్ర స్వయం ప్రజ్వలితేగ్నో ఉద్దిప్యస్వ, మానోహిగంసీదతి,
మంత్రాభ్యాం సమిధా వాదధ్యాత్ ॥

శ్లో॥ పూర్వభాగేతుమేదావీ తక్షిణా ౨౨ యుక్షయో భవేత్ ।
పశ్చిమేబుధసంతాప ముత్తరం మరణం భువివమ్ । గృహ్ణాయాన్మ
ధ్యతోభస్మ ఆయురన్విర్ధిదిన్నేదినే ॥ జలసంయుక్త తిలకధార
ణం నిష్ఫలంభవేత్ । ఆజ్య సంయుక్తం తిలకం పుత్ర దారాభి
వృద్ధయే ॥ భస్మ సన్ధారణం చైవ సమారోపణ పూర్వతః ।
సమారోపణతఃపశ్చాద్ధారణం నిష్ఫలం భవేత్ ॥

శ్లో॥ స్మరణం కీర్తనం కేళిః ప్రేక్షణం గుహ్యభాషణం ।
సజ్కుల్పోధ్యవసాయశ్చ క్రియానిర్వృతి రేవచ ।
ఏతన్నైథునమష్టాంగం వ్రావదన్తి మనీషిణః ।

అథ, గస్తర్వ ప్రతిష్ఠాపనమ్

తయోశ్శయ్యా మస్తరేణ నైయగ్రో థౌదుఃఖరాశ్వత్థ స్తాశ్చే
ష్యన్యతమః। పురుషమాత్ దండోగస్తలిప్తో వాససా సూత్రేణవాపరివీత
స్తివృత్తి॥ తస్మిన్ విశ్వావసు గస్తర్వం ఛావయేత్॥

ఆచమ్య, పూర్వోక్తైశ్శాఖావిశేషణ శుభతిథౌ, అనయా
నవోధయా వధానహ మమాయుష్యాభి పృథ్వీధణం, దమ్పతి దీక్షా
సంరక్షణాథం విశ్వావసు గస్తర్వ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ గస్తర్వో
విశ్వావసుః పర్యముష్టాత్స త్రిసోరాత్రిః పరిముషితోవస్త తస్మాత్త్రిసో
రాత్రిః క్రితస్సోమోవసతి తేదేవా అబ్రువన్ ద్రికామావై గస్తర్వా
త్త్రియానిష్క్రిణామేతి తేవాచగ్న్త్రీయ మేకహాయసిం కృత్వాతయా
నిరక్రీణ్తానారోహి ద్యౌపం కృత్వా గస్తర్వేభ్యః ॥ శ్లో॥ విశ్వావసోత
గస్తర్వ దండే రాత్రిత్రయంవస। ఆవయోః పీతి ముత్పాద్య రక్షమాం
శుభలక్షణమ్॥ విశ్వావసు గస్తర్వ వ్రతిష్ఠాపన ముహూర్త స్సుముహూ
ర్తేస్తు। విశ్వాసు గస్తప్రతిష్ఠాపన ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవా
నాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలసిద్ధిరస్తు॥ విశ్వావసు గస్తర్వ రాజా
యనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ తతః,
ఆశీర్వచనం ప్రాప్య, బ్రాహ్మణా తోషయేత్॥

సమాప్తమ్.

సరస్వతీ పూజా

వివాహోది తృతీయదివసే, ప్రాతరౌపాసనానస్తరం బహిశ్శాలాయాం,
వధూముత్రరతస్త్వయం దక్షిణతఃప్రాణ్ముఖాదిపవిశ్య తతః, నూతనవస్త్రేణ
మంటవమాసాద్య, తదుపరి పంచప్రస్థ పరిమిత తండులాన్నిధాయ ॥

ఆచమ్య - పూర్వోక్త...శుభతిథౌ ఆనయాసవోధయా వధ్వా
సహమమాయుష్యాభి వృద్ధ్యథాం వివాహ తృతీయదివసే మహదాశీర్వ
చన సమయే సరస్వతీసహిత ఇన్ద్రాద్వ్యష్టదిక్పాలకపూజాఖ్యం కర్మ
కరిష్య మాణస్తదాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథాం శ్రీ మహాగణాధి
పతి పూజాంకరిష్యే ॥ గణాధిపతి పూజాంకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య
పూర్వోక్త...శుభతిథౌ దమ్యత్యోః ఆయుర్వర్షోయ శోబలాభి వృద్ధ్య
థాం వివాహతృతీయ దివసే మహదాశీర్వచన సమయేసరస్వతీ సహిత
ఇన్ద్రాద్వ్యష్ట దిక్పాలకా వాహనంకరిష్యే ॥ పల పుష్పాక్షత హిరణ్యా
నిగృహీత్వా ॥ ప్రణోదేవీ సరస్వతీవాజే భిర్వాజినీవతీ । దీనామప్రత్య
వతు ॥ సరస్వతీ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ తతః,
ఇన్ద్రాద్వ్యష్ట దిక్పాలకా వాహనంకర్యా, తదగ్లప్రాణప్రతిష్ఠాది షోడశోప
చారపూజాంకుర్యాత్ ॥ తతః, గన్ధపుష్పాక్షత సదక్షిణరాంబూల వస్త్రా
దికం శంకరాచార్యాయ, బృహస్పతయేదద్యాత్ ॥

శంకరాచార్య పూజా

ఆచార్య నిదిక్ష్వంజాహ్మణం, గంధపుష్పాక్షతై రలబ్ధౌత్మ్య ॥
ఓమ్, నకర్మణా నప్రజయా ధనేనైత్యాగేనై కే అమృతత్వ మాననః ।

వరేణాక్షం నిహితం గుహాయాం విద్రాక్షదేత ద్యతయో విశన్తి॥ వేదా
 సప్తిజ్ఞాన సునిశ్చితాథాన్ సన్యాసయోగా ద్యతయశ్చుద్ధ సత్వాః తేబ్ర
 హ్మలోకేతు వరాస్తకాలే పరామృతా తృతిముద్యన్తి సర్వే దహ్రాంవి
 ప్రాపం ప్రరమేశ్మభూతం యత్పుణ్ణరీకం పురమధ్యస్థగ్న్యమ్ తత్తాప్రిద
 హం గగనంవిశౌక్త స్తస్మిన్యదన్త సదుపాసే తవ్యమ్ యో వేదాదా
 స్యరఃప్రాక్తి వేదాన్తే ప్రతిష్ఠితః తస్యప్రకృతిరీనస్యయః పరస్య
 ముహేశ్వరః॥...వరపిత్రా, వెంకటకృష్ణయశ్యేన, అనయో ర్వదూవర
 యో ర్వివాహ మహోత్సవే, శ్రీజగద్గురు శంకరాచార్య స్వామినం
 నమస్కృత్య, సమర్పితం, సదక్షిణ లాంబూలమ్॥

బృహస్పతి పూజా

బృహస్పతిం, గందపుష్పాక్షతై రలంకృత్య॥ ఓమ్, బృహస్పతే

సవితర్భద్రయైన్తగ్ం సగంశితం చిథన్తరాగ్ం సగంశితాది వర్తయేనం

మహతే సౌభగాయ విశ్వేన మనుమదస్తుదేవాః॥... కన్యాపిత్రా,
 లక్ష్మీనారాయణాశ్యేన, అనయో ర్వదూవరయో ర్వివాహ మహో
 త్సవే, బృహస్పతిం నమస్కృత్య, సమర్పితం సదక్షిణ లాంబూలమ్॥

సభాపూజా, మతత్రయ తాంబూలాని

సర్వేషాం మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం
 నర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని । సుభాసనాని । సర్వైర్దైవేక్షణః క్రియతామ్ ।
 ఓం తథా । ప్రాప్ను వస్తుభవంతః । ప్రాప్ను వామః । ఓం అర్చితప్రార్చిత...
 దృష్టార్చిత ॥ గ్రస్తద్వారాం హ్యయే శ్రియమ్ ॥ ఆయనేతే ...
 గృహక్షమే ॥ సభాయైనమః గన్తాక్షలాః సమర్పయామి ॥ పిరణ్య
 రూప్తస్సపిరణ్య..... దదత్తస్మిన్నమస్మై ॥ అత్రవేదికాస్థితానేక విద్వ
 న్మహాజనేభ్యః, అనేక సువర్ణపుష్పాణి । సుపుష్పాణి । సకలారాధనైస్స
 ర్చితమస్తు ॥ అగ్నిరగ్రేపత్రమో దేవతానామ్ । సంయతా నాముత్తమో
 విష్ణురాసిత్ । యజమానాయ పరిగృహ్యదేవాః । దీక్షయేదగం హవి
 రాగచ్ఛతన్నః । అగ్నిశ్చ నిష్కృతప ఉత్తమం మహాః । దీక్షాపాలేభ్యోవన
 తగ్గంహి శక్తా । విశ్వేదేవైర్వైర్జ్ఞి యేస్సంవిదానా । దీక్షామస్మై యజ
 మానాయధత్తమ్ ॥ త్రిణిత్రీణి వైదేవానామృద్ధాని । త్రిణిభన్గాగ్నింసి ।
 త్రిణిసవనాని । త్రయక్షమేలోకాః । ఋధ్యామేవ తద్విర్యోవమ లోకేషు
 ప్రతితిష్ఠతి ॥ కన్యాపిత్రా, లక్ష్మీనారాయణాభ్యేన, వరపిత్రా, వెంకట

కృష్ణయాభ్యేనచ, అనయోర్వ ధూవరయో ర్వివాహ మహోత్సవే,
అస్మిన్మదసి, మతత్రయ విశిష్టాః బ్రాహ్మణాన్నమస్కృత్య, సమర్పితాని
సదక్షిణ తాంబూలాని॥ తతః, మహ దాశీర్వాచనం ప్రాప్య, బ్రాహ్మణాః
తోషయేత్॥ పునఃపూజా మంటపో ద్వాసనంచ కుర్యాత్ ॥

సమాప్తమ్

గర్భరోక్తి ద్వాసనమ్

వివాహాది, చతుర్థాఽయ మపరరాత్రే, వధూముతరత స్వయం
దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, అనయా
నవోధయా వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యథాఽం, విశ్వావసు గర్భ
ర్వదేవతా ముద్దిశ్య విశ్వావసు గర్భర్వదేవతా ప్రీత్యథాఽం, విశ్వావసు
గర్భర్వ పూజాంకరిష్యే॥ విశ్వావసు గర్భర్వ దేవతాభ్యోనమః ధ్యానా
వాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ (తంచతుర్థాఽయ మపర
రాత్ర) ఉద్దిర్వాత్యథగతిద్వాభ్యాం దండముత్థాప్య॥ ఉద్దిర్వాతోవిశ్వావస్తో
నమసేదా మహేత్వా, అన్యామిచ్చ ప్రప్తర్యగ్ం సంజాయాం పత్యా
స్య॥ ఉద్దిర్వాతః పతివత్తిహ్యేషా విశ్వావసుం నమసా గ్రిర్భిర్భిదే,
అన్యామిచ్చ విత్తృషదం వ్యక్తాగ్ం సతేభాగో జనుస్తాతన్యవిద్ధి॥ దండం
ప్రత్యేశ్య, శయనాదన్యత్ర నిదధాతి॥

అథ, శేషహోమః

వధూవరౌ దణోక్షిత్రౌ వృషవిశతః ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త
 శుభతిథౌ, అనయా నవోడయా, వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృధ్య
 థం, విశాహ శేషహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ అగ్నే రుపసమా
 ధానా ద్యాజ్యభాగానే॥ అన్వారభాయా మగ్నేప్రాయశ్చిత్రఇతి ప్రతి
 మన్త్రగ్ం నప్రాజ్యాహుతి జూహుయాత్॥ ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి, చర్వాది॥
 అగ్నే ప్రాయశ్చిత్రేత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్రసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథ
 కామః ప్రపద్యే యస్యాంపతిమ్ని తనూః ప్రజామ్ని పశుమ్ని ఆక్షితమ్ని
 పౌరమ్ని మన్యైతాం కృణోమిస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ వాయో
 ప్రాయశ్చిత్రేత్వం... కృణోమి స్వాహా॥ వాయవ ఇదంనమమ॥ ఆదిత్య
 ప్రాయశ్చిత్రేత్వం... కృణోమి స్వాహా॥ ఆదిత్యా యేదంనమమ॥
 ప్రజాపతేప్రాయశ్చిత్రేత్వం... కృణోమి స్వాహా॥ ప్రజాపతయ
 ఇదంనమమ॥ ప్రసవశోప యా మశ్చకాట
 శ్చాక్షవశ్చ ధర్మశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాన్తరిక్షంచ నిన్ధశ్చ సముద్రశ్చ
 సరస్వాగ్శ్చ విశ్వవ్యధాశ్చ తేయంద్విష్టో యశ్చనోద్వేష్టి తమేష్టాం
 జమ్బే దధ్మస్వాహా॥ ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ॥

మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ సభస్యశ్చైవశ్చోజశ్చ
 సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తప్తస్యశ్చ తేయంద్విహ్మో యశ్చనోద్యేష్టి
 తమేషాం జమ్మే దర్మస్వాహా॥ మద్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ॥
 చిత్రంచ చిత్రిశ్చాకూతం చాకూతి శ్చాదీతం చాదీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞా
 నంచ నామచక్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విహ్మో యశ్చ
 నోద్యేష్టి తమేషాంజమ్మే దర్మస్వాహా ॥ చిత్రాదిభ్యో దేవతాభ్య
 ఇదంనమమ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్ధ్ సృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥
 రుద్రాయ తన్విచరా యేదంనమమ॥ ఆవశపస్సృశ్య॥ అస్యకర్మణః
 హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథాం వృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే॥
 జయాది బ్రహ్మ విసర్జరానే॥ ఆపరేణాగ్నిం ప్రాచీం వధూ ముపవేశ్య॥
 తస్యాభ్యురస్యాజ్య శేషాద్యాహృతిభి రోంకార చతుర్థాభిస్సవ్యయంతిష్ఠ
 న్నినయేత్॥ భూస్సావిహో భువస్సావిహో సువస్సావిహోగ్ స్యాహో॥
 అపశ్యన్వేతి వధూర్వర మీషేత॥ అపశ్యన్వా మనసా చేకితానం తప
 సోజ్ఞాతం తపసోవిభూతమ్॥ ఇహప్రజా మిహరయిగ్ం రరాణః ప్రజా
 యస్వప్రజయా పుత్రకామ॥ దీప్తియా పశ్యన్వేతి వరోవధూమీషేత॥
 అపశ్యన్వా మనసా దీప్త్యాసాగ్ం స్యాయాం తనూగ్ం ఋత్వియే నాథ
 మానామ్॥ ఉత్తమా ముచ్చాయవతిర్భూయాః వ్రజాయస్వ ప్రజయా

పుత్రకామే ॥ దక్షిణత ఆసీనస్వవామకరేణ వధూం స్వహృదయ
సమీప మాకృష్య, సమంజంత్య తిసంపాతాజ్యశేషం, దక్షిణ కరాల్లా
ష్ఠేన, న్యస్య హృదయ దేశే, అనామికయా వధ్వా హృదయ దేశంచ,
యుగపత్సంమృజ్య ॥ సమజ్జన్తు విశ్వేదేవా స్సమాప్తో హృదయానినౌ ।
సంమాత రిక్తా సన్తాతా సముదేష్టి దిదేష్టునౌ ॥ ప్రజాపతే తన్వంఘ
ఇతి, తిస్రోజపేత్ ॥ ప్రజాపతే తన్వంమేజుషన్వ త్వష్టదేవేభి స్సహస్రామ
ఇన్ద్ర । విశ్వేదేవై రాతిభిస్సగ్ం రరాణఃపుగ్ంసాం జహూనాం మా
తరస్యామ । ఆనఃప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ నమనక్త్వి
ర్యమా । అదుర్మగ్గః పతితౌక మావిశ శన్వోధవ ద్వివదేశం చతు
ష్పదే । తామ్నాషజ్చైతమా మేరయన్వ యస్యాంబీజం మనుష్యా
వపన్తి । యానఃకూరూ ఉశతి వ్రసయాతై యస్యా ముశన్తఃప్రహరా
మశేషమ్ ॥ ఆచమ్య । పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, ఆనయా నవోధయా
వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యథకం, శ్రవాహ శేషహోమాల్ల అను
రాగ సమావేశన మంత్రజపంకరిష్యే ॥ ఉత్తరోవరః ॥ నారికేళ ఫలపుష్ప
తాంబూలహిరణ్యాక్షతాకగృహీత్వా ॥ ఆరోహోరుమిత్యనువాకశేషగ్ం
సమావేశనే జపేత్ ॥ అన్యోవైనా మభిమన్త్ర యేత ॥ ఆరోహోరు
ముపజిత్వా స్వతాహుం పతిష్వజస్వ జ్ఞాయాగ్ం సుమన్తస్య మానః ।
తస్యాంపుష్యతం మిథునానయోనీ బ్రహ్మాంప్రజాంజ నయన్తౌ సరే

తసా ఆర్చయారణ్యా యత్రామస్తత్పురుషం పురుషేణ శక్రః । తదేతా
మిథునానయోనీ ప్రజయ్యామృతే నేహగచ్ఛతమ్ అహంగర్భ మదదా
మోషధీప్రహం విశ్వేషు భువనేష్వనః । అహంప్రజా అజనయం
పితృణా మహంజనిభ్యో అప్రీషు పుత్రాః । పుత్రిణే మాకుమారిణా
విశ్వమాయు ర్వ్యశ్శుతమ్ ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతి హోత్రా కృత
ద్వసూ దశస్యంత్యా మృతా యకగం శమూధోరో మృశగంహథో
దేవేషు కృణుతేదువః॥యథాస్థాన ముపవిశ్య ॥ అనురాగ సమావేశన
మంత్ర జపముహూర్తస్సముహూరోస్తు అనురాగ సమావేశన
మంత్రజప ముహూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా
మానుకూల్య ఫలనిధిరస్తు ॥ అనురాగ సమావేశన మంత్రజపాగ్నేన,
న తస్మా న సౌ భా గ్యా భి వృ ధ్య థ ౦ బ హు సు పు త్రా
వాప్యథ ౦, ఫలప్రదానాని కరిష్యే । మాసిమాసి ప్రృష్టాన్య
పయన్తి మాసిమాస్యతి గ్రాహ్యగృహ్యనే మాసిమాస్యేవ వీర్యంద
ధతి మాసాంప్రతిష్ఠిత్యా ఉపరిష్ఠాన్మాసాం ప్రృష్టాన్య పయన్తి తస్మా
దుపరిష్ఠా దోషధయః ఫలంగృహ్ణన్తి ॥ యాఃపరినిర్యాఅప్తలా...త్వగ్ం
హసః ॥శ్లో॥ ఫలం మనోరథఫలం ప్రదదాతి సదాన్యజాం । పుత్ర పౌ
త్రాభి వృద్ధిం చ శ్రియం పుష్టిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదంఫలం సలాంబూలం
సదక్షిణా కంతుభ్య మహం సంప్రదదే నమః ॥ తతః, మంతతస్థితదేవతా

పూజాంకరిష్యే, మంటపస్థిత దేవతాభ్యో నమః ధ్యానాది శోడశోప
చార పూజా మగ్నిప్రదక్షిణోద్వాననాని కుర్యాత్॥ తతః, కంకణ
విమోచనంకరిష్యే॥ కంకణత్తోన కంకణతోతో సతీనకంకణతః । ద్వావిత్తి
ప్లుషీ ఇతిన్యో దృష్టాఅలిపుత ॥శ్లో॥ కంకణం మోచయామ్యద్య
రక్షాస్మిన్నకదాచన, మయిరక్షం స్థిరాంబధ్యా దేవత్వం గచ్ఛకంకణ ॥
కంకణ విమోచనముహూర్త స్సుముహూరోస్తు । కంకణ విమోచన ము
హూర్తకాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకుల్య ఫలసిద్ధి
రస్తు ॥ తతః, ఆశీర్వాదనంప్రావ్య ॥

శేష హోమస్సమాప్తః

అథ, నాకబలిః

అథాతో నాకబలివిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః । వివాహ చతుర్థాఙ్గ
శ్చోభూతే బంధుభిస్సహ దంపతీ అభ్యర్థిస్తానం కుర్యాత్॥ వరః
ప్రాతరా పాసనం కృత్వా, గృహమధ్యే హస్తద్వయ మాత్రం చతురశ్ర
భూమిం గౌరవర్ణం మృణ్మయే నానులిప్య । పంచవర్ణ తండులదూర్జై
శ్చతురశ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా, దక్షిణోత్తరయో ర్ధవణఖలైస్
ర్గజాలిఖిత్వా । పుష్కరమధ్యే ఇన్ద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీంచ ప్రతి
ష్ఠాప్య । ప్రాగ్భాగే పూర్ణకలశద్వయ మాయుధంచ నిధాయ, చతుర్దిక్షు
త్రయత్రింశ న్నాకబలి మృణ్మయ పాత్రాణి నిధాయ । సర్వతస్తస్తు
నావేష్ట్య, త్రయత్రింశ ద్దీపసహిత కాంస్య పాత్రద్వయం సువాసిన్యో
గృహీత్వా । తత్పురతో వృద్ధసువాసినీ హరిద్రోద కుంభం గృహీత్వా ।

యాజ్ఞిక ఆయుధేనసహ దంపతి పురస్సరం మమాగ్నే నాకసద్వి రిన్ద్రా
 య రాజ్ఞేతి ప్రదక్షిణత్రయం కుర్యాత్॥ మ మాగ్నే వరోచ విహవే
 ష్వస్తు ప్రయంత్యేన్ద్రా నాస్తనువం పుషేమ । మహ్యంనమనాం ప్రదిశ
 శ్చతస్ర స్తయాధ్యక్షే పృతనాజయేమ । మమదేవా విహవేసస్తు సర్వ
 ంన్ద్రావనో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమానరిక్ష మురు గోపమస్తు
 మహ్యం వాతఃపవతాం కామేతస్మిన్ । మయిదేవా ద్రవిణ మాయజ
 న్తాం మయ్యశీరస్తు మయి దేవహుతిః । దేవ్యా హుతా రావనిషన్త
 పూర్వే రిష్టాస్స్యామ తనువా స్తువీరాః । మహ్యంయజన్త మమయాని
 హవాకూతి స్సృత్యా మనసోమే అస్తు । ఏనోమానిగాం కతమచ్చనా
 హం విశ్వేదేవానో అధివోచతామే । దేవీషడుర్వి రురుణఃకృణోత
 విశ్వేదేవాన ఇహవీర యధ్వమ్ । మహాస్మహి ప్రజయా మాతనూభి
 ర్మారదామ ద్విషతే సోమరాజః । అగ్నిర్మన్యం ప్రతినుద నుర్యస్తా
 దదధ్ధోగోపాః పరిపాహి నస్త్యమ్ । ప్రత్యక్షోయన్త నిగుతః పునస్తేమై
 షాంచితం ప్రబుధా వినేశత్ । ధాతాధాతృ ణాంభువన స్యస్పతిదేవగం
 సవితార మభిమాతి షాహమ్ । ఇమంయజ్ఞ మశ్వినోభా బృహస్పతి
 దేవాఃపాస్తు యజమానన్య థాత్ । ఉర్ధ్వవ్యాచానో మహిషశ్శర్మ

యగంస దస్మిన్ హవే పురుషూతః పురుషుః । ననః ప్రజాయై హర్యశ్వ
 మృతయేన్ద్రమా నోరీరిష్టో మావరాదాః । యేనస్సపల్నా అపతేభవ
 నిన్విన్దోగ్నిత్యా మవబాధా మహేలాః । వసవోర్బదా ఆదిత్యా ఉవ
 రిస్సృశం మోగ్రంచేత్తర చుధిరాజ మక్రః । అర్వాశ్చమిన్ద్రో ఘముతో
 హవామహే యోగో జిద్ధ నజిదశ్వ జిద్యః । ఇమనోయజ్ఞం విహవే
 షవస్వాస్య కుర్మోహరివో మేదినంత్వా ॥ అగ్నిదేవతా వాతోదేవతా
 సూర్యోదేవతా చన్ద్రమాదేవతా వసవోదేవతా రుద్రాదేవతా దిత్యాదే
 వతా విశ్వేదేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి దేవతేన్ద్రో
 దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసిరా ధృవాసిధరుణా యన్యస్మిన్ యమి
 త్రిషే త్వోజేత్యా కృవ్యైత్యా శేమాయత్వా యన్త్రీరా ధృవాసి
 ధరణీ ధర్త్ర్యస్మి ధర్త్రాత్యాయషేత్వా వర్చస్మిన్ త్యాజసేత్వా బలాయత్వా॥
 నాకసద్విరై దేవాసు వర్గం లోకమాయ న్నన్నా కనదా న్నాకసత్వం
 యన్నాకనద ఉపదధాతి నాకసద్వి రేవతద్యజమాన స్సువర్గం లోకమేతి
 సువర్గోవై లోకోనాకో యస్యైతా ఉపధీయన్తే నాస్మా ఆకంభవతి
 యజమానాయ తనంవై నాకసదో యన్నాకనద ఉపదధా త్యాయతన
 మేవ తద్యజమానః కురుతే పృథ్వానాంవా వితతేజస్సమృద్ధం యన్నా

కనదో యన్నాకనదః ॥ ఇన్ద్రాయరాజ్ఞే సూక్తరో వరుణాయరాజ్ఞే కృష్ణో
 యమాయరాజ్ఞే ఋశ్యఋషభాయ రాజ్ఞే గవయశ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే
 గౌరఃపురుష రాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలజ్ఞాః కిమి
 స్సోమస్య రాజ్ఞః కుబ్జస్సినో శ్శింగంశు మారో హిమవతో హస్తీ ॥
 తరః, దక్షిణ గజస్యో పరివధూ ర్వరతితర గజస్యో పరివ తిష్ఠేలామ్,
 పరస్పరం గజవిషయక సంభాషణం త్రివారం కుర్యాత్ ॥ ప్రాక్ష్యిష్ఠత్యా
 దధతి త్యనువాకేన సర్వతో చతుర్దిక్షు నాక దేవతాభ్యో బలిం హరి
 ద్రోదక పురసరం విస్సజేత్ ॥ ప్రాక్ష్యిష్ఠత్యా దధతి పూర్వదిగ్భాగే ఇన్ద్రో
 దేవతా । ఇన్ద్రప్ర సాదా ద్రాక్ష్యాభి వర్ధన మశ్నుతే । తేన ప్రాచీం దిశం
 జయతి ॥ తందక్షిణా పరివహన్తి దక్షిణదిగ్భాగే యమోదేవతా । యమ
 ప్రసాదా దాయుష్యాభి వర్ధన మశ్నుతే । తేన దక్షిణం దిశంజయతి ॥
 తంప్రత్యంబ మావర్తయన్తి ప్రతీచీ దిగ్భాగే వరుణో దేవతా । వరుణ
 ప్రసాదా త్పుత్ర పౌత్రాభి వర్ధన మశ్నుతే । తేన ప్రతీచీం దిశంజయతి
 తముదీచీ తిష్ఠత్యు సావహరం త్యుదీచీదిగ్భాగే కుబేరో దేవతా । కుబేర
 ప్రసాదా ధనధాన్యభి వర్ధన మశ్నుతే । తేనోదీచీం దిశంజయతి ॥ సర్వ
 దిగ్భాగే బ్రహ్మ దేవతా । బ్రాహ్మణ ప్రసాదా చ్చతుక్షయం మృత్యో
 ర్జయ మశ్నుతే । తేనోర్ధ్వాం దిశంజయతి ॥ సోమేనరాక్షా సర్వా దిశో
 జయతి యవీవం జేద ॥ ప్రాగ్దక్షిణయోస్సర్వతో దీపాన్నిధాయ, త్రయ
 త్రింశదన్యు కళాణాశ్చర్లతో నిధాయ, ఫల్గమదిక్కు మాముఖేన చిత్వా,

ఉదావపి దక్షిణపాద నివాన పూర్వకం పుష్కరమధ్యే ప్రాజ్ఞుభ ఉప
 విశ్య. ఆచమ్య పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, దమృత్యోః ఆయుర్వర్షో
 యశో బలాభి వృద్ధ్యథాం, గౌరీ ఇన్ద్రాణి సహిత నీలలోహిత పూజా
 భ్యం కర్మ కరిష్యమాణ సదగ్గత్యేన.....మహా జనైస్సహ కర్మణః
 పుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌ, నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యథాం,
 శ్రీమహా గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతి పూజాం కర్మణః
 పుణ్యాహ వాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ,
 దమృత్యోః, ఆయుర్వర్షో యశో బలాభి వృద్ధ్యథాం, గౌరీ ఇన్ద్రాణి
 పూజాం కరిష్యే॥ పూజాం కుర్యాత్॥ అత్రకృసలాన్నం నివేదయేత్॥
 దమృత్యో ర్నూతన వస్త్రాణి దద్యాత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....
 శుభతిథౌ, దమృత్యోః, ఆయుర్వర్షోయశో బలాభి వృద్ధ్యథాం, సమస్త
 ముఖ్యావాప్తదావరా, దీమకసౌమఖిల్యాభివృద్ధ్యథాం, నిలలోహితపూజాం
 కరిష్యే॥ నీలలోహిత పూజాం కుర్యాత్॥ నీల లోహితేతి మన్తేణ,
 కాచ, సువర్ణ, ముక్తా, ప్రవాళ, గ్రాఫిత సూత్రంవధూగళేబద్ధీయాత్॥
 నీలలోహితే భవరక్షకృత్యానక్తిరవ్యజ్యతే॥ ఏద నేఽస్యా జ్ఞాతయః పతి
 ర్భువేషు బధ్యతే॥ శ్లో॥ హేమకమ్మణి సంయుక్తం హరిద్రా లేపనం
 శుభమ్॥ ఇదంసూత్రం మయాధార్యం తస్మింజీవ శరదాం శతమ్॥ నీలలో
 హిత ధారణ ముహూర్త స్సుముహూర్తైస్తు, నీలలోహిత ధారణ ము
 హూర్తకాలే, సూర్యాదీనాం, నవానాం, గ్రహాణా మానుకూల్య ఫల
 సిద్ధిరస్తు॥ (అత్ర, గర్భాధానం, యజ్ఞిక ప్రయోజనాథాం, సంగృహీ

తమ్॥ నాత్రవిధిః॥) ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, దంపత్యోః, ఆయుర్వర్షోయశో బలాభి వృద్ధిద్వారాసంభవతాన సౌఖ్యాభి వృద్ధ్యథాం, బహుసుపుత్రా వాప్రత్యథాం ఫలప్రదానాని కరిష్యే॥ ఫలప్రదానాని దద్యాత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, దంపత్యోః ఆయుర్వర్షోయశోబలాభి వృద్ధిద్వారా వంశాభి వృద్ధ్యథాం శూర్పవాయనం కరిష్యే॥ శ్లో॥ వంశపాత్ర మిదందానం దాతృణాం వంశ వర్ధనమ్॥ వంశస్య దీతాతేదాన మతశ్చానిం ప్రయచ్ఛమే॥ శూర్పవాయనం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ ఇతి వధూస్వస్వజనన్యై శూర్పవాయనం దద్యాత్॥ తతః, ఇన్ద్రాయ రాక్షేతి మన్తేణ ఇన్ద్రాణిం ప్రాథకయే

త్రిఃప్రదక్షిణం కుర్యాత్॥ ఇన్ద్రాయరాక్షే హిమవతో హస్తీ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, దంపత్యోః, ఆయుర్వర్షోయశో బలాభి వృద్ధిద్వారా, సమస్త ముక్తావాప్రత్యథాం వసన్తమాధవ పూజాం కరిష్యే॥ వసన్త మాధవ దేవతాభ్యోనమః, ద్యానాది పోదశోపచార

పూజాంకుర్యాత్॥ అథ మాజకనమ్॥ వసన్తేనర్తునా దేవాః॥ వసవ

శ్రీవృలా స్తుతమ్, రథన్తరేణ తేజసా, హవిరిష్టే వయోదధుః॥ గ్రీ

ష్మేణ దేవాఋతునా, రుద్రాఃపంచదశే స్తుతమ్, బృహతా యశసా

బలమ్, హవిరిష్టే వయోదధుః॥ వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యాః, సోమే

నప్రదదశే స్తుతమ్, వైశ్వాపేణ విశాజసా, విధిహస్తే వయోదధుః॥

శార్దదేనర్తునాదేవాః॥ ఛక్రవిగ్గంశ ఋభవస్తుతమ్, వెరాజేన త్రియా

శ్రీయమ్. హవిరిన్ద్రే వయోదదుః । హేమనేనరునాదేవాః । మరుత
 త్రిజవేస్తుతమ్ । బలేన శక్వరీస్సహః । హవిరిన్ద్రేవయోదదుః । శైత్రే
 జరునా దేవాః । త్రయస్త్రిగ్ంశే మృతగ్ంస్తుతమ్ । సత్యేన రేవతిః శ్చ
 త్రమ్ । హవిరిన్ద్రే-వయోదదుః । దేవసృత్యా సవితుఃప్రసవేశ్వినో ర్వా
 హుభ్యాం పూజ్ఞోహస్తాత్క్యాగ్ంసరస్వత్యై చాచో యస్తుర్వినో జాగ్నే
 స్త్వా సామాజ్యే నాభిషింఛామిన్ద్ర సృత్యా సామాజ్యే నాభిషింఛామి
 బృహస్పతేస్త్వా సామాజ్యే నాభిషింఛామి॥ తతః, పూర్ణ కలశద్వయే
 సువర్ణ రజతేనిధాయ । తదాతే, దమ్పతీ అన్యోన్యం, యుగప ద్గుప్తీ
 యాలామ్॥ శ్లో॥ దేవీన్ద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేన్ద్ర ప్రేయభామిని వివా
 హం భాగ్య మారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహిమే॥ ఇతి, తాభ్యాం
 వధూవరయోశ్శిరసి, సమ్మార్జనం కుర్యాత్॥ ఎవంత్రిః॥ తతః, ఆశీర్వా
 చనం కుర్యాదిత్యాహ భగవా న్సోధాయనః॥

నాకబలి స్సమాప్తః.

మిథున విడియ మస్త్రీః

తల్పేపరి వరఃప్రాజ్ఞుభో వధూఃప్రతజ్ఞుభీ ఉపవిశ్య । బద్ధుభ్యో
 మిథునవీటికా దద్యాతామ్॥ తల్పేనుదేలాం ద్వంద్వమిన్ద్రేణ దేవతాశ్చ

302: అపస్తమ్బీయ పచ్చదశ కర్మానుక్రమణికాయామ్

న్యనే ద్వంద్వం వై మిథునం తస్మాద్వంద్వాన్నిధునం ప్రజాయతే ప్రజా
త్యై ప్రజాయతే ప్రజయపశుభి ర్యవీవంవేద॥ తతః, వరస్సాస్యలక
హస్తాద్గుహీత్వా వీటికాం స్వయం ఖాచేత్॥

కన్యాయా స్తద్బంధవధీన మస్త్రీః

శ్లో॥ అష్టవర్షా భవేత్కన్యా పుత్రవ త్పాలితా మయా॥ ఇదా
నీం తవ దాస్యామి దత్తాంస్నేహేన పాలయ॥...౧॥ అష్టవర్షా...
ఇదానీం తవపుత్రస్య దత్తాంస్నేహేన పాలయ ॥౨॥ అష్టవర్షా...
ఇదానీం తవ పౌత్రస్య దత్తాంస్నేహేన పాలయ ॥౩॥ అష్టవర్షా...
ఇదానీం తవబ్రాతుశ్చ దత్తాంస్నేహేన పాలయ ॥౪॥ ఇత్యాది తత్త
త్ప్రతిగుహీతృ నమయే పాత వినిమయఃకార్యః॥

మహా సంకల్పః

అథానన్త వీర్యస్య శ్రీమదాది, నారాయణస్యా చిన్త్యాభియ
మాణస్య, మహా జలౌఘస్యమధ్యే పరిభ్రమ మాణానా మనేకకౌటి
బ్రహ్మాండానా మేక తమేవ్యక్తావ్యక్త, మహదహంకార వృథివ్యప్తేజో
వాయ్వాకాశా ద్యావర జైరావృ తేస్మిన్మహతి బ్రహ్మాండఖండయోర్మధ్యే,
ఆధారశక్తి శ్రీకూర్మ వరాహ వైష్ణవానన్త నాగశేష తక్షకాష్ట దిగ్గ
జోపరి ప్రతిష్ఠితే, అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల

పాతాళాఖ్య సప్తలోకానా ముపరితతే। భువ ర్మహ జ్జన న్నవస్సత్య
మిత్యూధ్వా వద్ధోకానా మథోభాగే। చక్రవాళ శైలమధ్యగత మహా
సుమేరో స్సహస్ర శిఖరానువర్తిని మహా నాళాయమాన ఫణిరాజ
రాజస్య శేషస్య సహస్ర ఫణామణి మండల మండితే। ఐరావత పుండరీక
వామన కుముదాంజన పుష్పదన్త సారవభౌమ సుప్రతీకా ఖ్యాప్త దిగ్ధన్తి
శుండా దండో త్తంభితే। అమరావ త్యశోకవ త్యంభోజవతీ రైవతీ సిద్ధవతీ
సాధ్యవతీ గాఢర్వవ త్యలకావత్యాది పుణ్యపురీ విరాజితే। ఇన్ద్రాగ్ని
యమ నిర్ఋతి వరుణ వాయు కుబే రైశానాష్ట దిక్పాలక పాలితే।
మహేంద్ర మలయ, సహ్యా శుక్తి, మధ్యజవ ద్వింధ్య, పారియాత్ర నప్త
కులాచల॥ మత్స్య, హిరణ్యశృంగ, మాల్య, వత్సి-ష్కిన్ధ ఋష్యశృంగోఖ్య
పంచ మహానగాధిష్ఠితే। రామ, శిబి, రన్తి, పృథు, మరు, దృగీరథా
నన్ది, శశిబిందు గయాంబరీష, దిలీప, నృగ, భరత, యయాతి, మాం
ధాతృ, సుహోద్రాఖ్యబోధశ మహారాజైః పరిపాలితే। కార్తవీర్య సగర
పురూరవ పురుమత్స నల హరిశ్చంద్రాఖ్య షట్పక్రవర్తిని రధిష్ఠితే।
అగ్నివల్లకశిగ్ధి కాశ్మీరకాంభోజసౌవీర సౌరాష్ట్రమహారాష్ట్ర మగధ మాళవ
నేపాళకేరళచోళచాండాళ గౌళమళయాళ సింహళద్రవిళ ద్రావిళకర్నాట
గాట కర్నాట మరాట పానాట పాట పాండ్య పుళిందాండ్ర హూణ
దశార్ణ భోజ కుక్కురు కురు గాఢార్ విదర్బ విదేహ బాహ్లిక బర్బర
కేకయ కోసల కున్తలకిరాత శూరసేన సేవన దెంకణ కొంకణ మధ్య
మద్ర పార్శ్వ మూర్ధర యావన జాలాండ్ర సాల్వచేది సింధ్యవన్త్యా
ద్యనేక విశేష దేశభాషాభూమిపాల చిత్రితే। భాగీరథీ గౌతమీ నర్మదా
యమునా సరస్వతీ కృష్ణవేణీ బాహువా భీమరథీ తుగ్ధభద్రా రేణుకా

మలావహరీ కావేరీ కృతమాలా తామ్రపర్ణి విశోకా కౌశికీ గండకీ విచిత్రకా వసిష్ఠపవరా కాశ్యపీ సరయూ సర్వపాపహా కుశావతీ ఫల్గునీ కరతోయా పుణ్యలా ప్రణీలా ద్యనేక పుణ్యనదీ వవిత్రితే॥ అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ అవంతికా పురీద్వారా వత్సాది పుణ్య పురీ విరాజితే సగర గుల్మల స్వామి పుష్కరత్రయ సహిత శేషాచల శ్రీశైలాది పుణ్యావలా ధిష్ఠితే జంబూవృక్ష శాల్మల కుశకౌంచశాక పుష్కరాఖ్య సప్తదీప దీపితే భారత, కింపురు, షేలావృత, కురు, భద్రాశ్వక, హరి, హిరణ్మయ, కేతుమాలాఖ్య, నవవర్షాత్మికే ప్రత్యేకం నవసహస్ర యోజన విస్తృతే ఇన్ద్రాకశేరు, తామ్ర, గభస్త్రినాగ, సౌమ్య, గాన్ధర్వ, వారుణ, భరలేతి, నవఖండ మండితే॥ దండక వింధ్యక చంపక బదరిక నైమిశ నహుష గుహ, దేవదారుక, శ్వేత, ద్వైతాఖ్య దశా రణ్యాయతే॥ లోకాలోకాచల వలయితే । లవణేషు సుగాసర్పి ర్దధిక్షీర శుద్ధోద కార్ణవైస్సప్తభి రుదధిభి ర్మండితే॥ పంచాశక్రౌటి విస్తీర్ణ భూమండలే॥ లక్షయోజన విస్తీర్ణజంబూద్వీపే॥ భారతవర్షే భరత ఖండే॥ మహామాన సరోరుహ అమరావతి శ్వేతముఖేత్వాది చిత్రకూట త్రికూట చన్ద్రోద్రోణకూట చక్రవాకాది శ్రీశైల కైలాసాదీనా ముపరి భూ మధ్య రేఖాయాః పూర్వ దిగ్భాగే । వింధ్యనగ్నదక్షిణదిగ్భాగే॥ శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే కృష్ణా కావేర్యోర్మధ్యదేశే । కాంచీమండలే॥ నీన్దోః పశ్చి మతః । సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణ హరిహర సన్నిధౌ॥ వివిధసురతరుక్రిడా విరాజమాన దశదిశాబహుళ పరిమళ పటల భ్రమర ఝుంకార నికర కదం బితకలకంఠకూజితననాధకేకీకులముఖరీ కృత విజిత సారస్వతస్సనతరు షండే॥ ఆతులవిమల సత్కలధౌత కల్పతరుచ్ఛాయా విన్యస్తరేదీవ్యమాన

రత్నసింహ సనస్యోపరి స్థితయన్త్ర రాశేశ్వరుడేశ వర్ణవర్ణిత సహస్ర
యోజనోన్నత విస్తారస్య పూర్వత శ్శేఖరీకృత ధ్వజ పతాకాయుతయో
జనోన్నత కదంబ వృక్షదీపితస్య మందారస్య ప్రాంతే॥ అన్యత్ర లజ్జ
మధ్య మధ్యాసీనస్య శ్రీమతిక్షీర జలధిమధ్యే ద్యాసిత భుజగభోగ
పర్యంక వనజ నాభనాభీ సరోరుహ మధివనతో దేవతిర్యజ్మనుష్యాది
నకల జగత్సృష్టి స్వామిన్ పరాధౌద్వయ జీవినః॥ అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీ
యవరాథౌ పంచాశదాది వషే ప్రథమమాసే ప్రథమవక్షే ప్రథమే
హని ద్వితీయయామే తృతీయముహూర్తే త్రయోదశఘటికా ద్విప
త్వారింశ ద్విఘటికాగత ఏష్య ద్విఘటికాయాం॥ ప్రథమ ప్రాణాయామ
కాలే పాథివకల్పానన్తకల్పకూర్మకల్ప బ్రహ్మకల్ప వరాహకల్ప శ్వేత
వరాహకల్ప ప్రళయకల్ప పాద్మకల్ప సావిత్రిత్ర్యంబ్య నవకల్పానాం మధ్యే
శ్వేతవరాహ కల్పే॥ స్వాయంభువ స్వారోచి షోత్రమ తామస రైవత
చాక్షుష వైవస్వత సూర్యసావర్ణి అగ్నిసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణి రుద్రసావర్ణి
దక్షసావర్ణి రావ్య భాచ్యేతి చతుడేశ మన్వన్తరాణాం మధ్యే సప్తమే
వైవస్వత మన్వన్తరే॥ శ్రీమదాది విష్ణోర్మత్స్య కూర్మవరాహ నారసింహ
వామన భార్గవ రాఘవ కృష్ణబౌద్ధ కల్మషావతారాణాం మధ్యేనవమే
బౌద్ధావతారే॥ యుద్ధిష్ఠిర విక్రమార్కు శాలివాహన విజయాభినందన
నాగాజున కలిషట్పుకానాం మధ్యే తృతీయే శాలివాహనశకే॥ ఇదానీ
మష్టావింశ నృహాయగే॥ అష్టావింశ తృహస్రాన్విత సప్తదశ లక్షాన్వితే
కృతయుగే యాతే॥ షణ్ణవతి సహస్రాన్విత ద్వాదశ లక్షాణ్ణే త్రేతాయుగే
యాతే॥ చతుష్షష్ఠి సహస్రాన్విత అష్టలక్షాణ్ణే ద్వాపర యుగే యాతే॥
ద్వాత్రింశ తృహస్రాన్విత చతుర్లక్షాణ్ణే కలియుగే॥ ప్రథమపాదే॥ చాన్య
సౌరమానేన ప్రభవాది షష్ఠి సంవత్సరాణాం మధ్యే వర్తమాన సంవ

త్వరే అయనే ఋతౌ మాసే పక్షే తిథౌ వాసర యుక్తాయాం శుభన
 క్షత్రే శుభయోగే శుభకరణే సుముహూర్తే సులగ్నే ఏవంగుణ విశేషణ
 విశిష్టాయాం శుభతిథౌ మమకుమార్యాః సమ్పూర్ణ వర్షశతపర్యంతం
 దీర్ఘ సౌమిణ్యలాభి వృద్ధ్యథాం గంగా వాలుకాభి స్సప్తర్షి మండల పర్య
 న్త కృతరాశే ర్వర్ష సహస్రావసానే ఏతైక వాలుకా పకర్షక్రమేణ సర్వ
 రాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యథాం తిలై స్సూర్య
 మండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏతైక తిలాపకర్ష క్రమేణ
 సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యథాం యవై
 ర్గృహమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏతైక యవాప
 కర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యథాం
 సర్వపై ర్యవమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏతైక
 సర్వ పాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస
 సిద్ధ్యథాం పంచాశద్గవ్యూతి గణనా సమ్మిత దేశే వృషలోమభి ర్మక్షత్ర
 మండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏతైక లోమాపకర్షక్ర
 మేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యథాం త్రిగు
 ణ్ణీకృతా గ్నిష్టోమూతి రాత్రా పౌర్వామ సాన్తవన వాజపేయ ఘోషరీ
 కాశ్యమేధాది శతక్రతు సంపూర్ణ సకల ఫలావాప్త్యథాం మయాసహ
 దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం మాతృవంశ్యానాం సర్వే
 షాం పితృణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యథాం
 అనాద్య విద్యా వాసనయాస్మిక్ సంసారే విచిత్రాభిర్విచిత్రాసు నానా
 యోనిషు పునః పునరనేకథా జనిత్వా కేనవా కర్మవిశేషేణ ఇదానీం
 మనుష్యజన్మ విశేషం ప్రాప్తవతోఽస్మిన్వంశే జాతస్య గోత్రస్య నామ
 ధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాది జన్మవ్రథృ త్యేతత్తణ పర్యంతం మధ్యే

వర్తిని కాలే సంభావితానాం పాపానాం । వాక్పాణి పాద పాయూ
పస్థానాం కర్మేంద్రియాణాం । త్వక్చక్షుశ్రోత్రజిహ్వప్రూణానాం
పంచానాం జ్ఞానేంద్రియాణాం । ఏతేషాం ప్రేరకస్యాన్తఃకరజై స్సగోచరై
స్సంబంధేసతి సంభావితానాం సకలపాపానాంచ నివృత్తిద్వారా శ్రీ పర
మేశ్వర ప్రీత్యర్థం, స్యగృహ్యోక్త ప్రకారేణ మత్స్యపురాణోక్తబోధశ
మహదానా నర్వర్తి సాలంకృత కన్యాదానం సహిరణ్యోదక ధారా
పూర్వక మహంకరిష్యే॥

అత్రోక్తాః

శ్లో॥ మహదానేషు యజ్ఞాదా ప్రాయశ్చిత్రేషు కర్మసుః కన్యాదానే
నదీస్నానే మహాసంకల్ప మాచరేత్॥ కించ॥ కన్యాదానే నదీస్నానే
తులాదానాదిషు ద్విజః । ప్రాయశ్చిత్రేషు యజ్ఞాదా వ్రతాదిషు విశేషతః॥
ఏతదాదిషు నర్వర్త మహాసంకల్ప మాదరాత్ । కృత్వా యత్కరుతే
కర్మ తదానం త్యాయకల్పతే॥

నవగ్రహ ముఖళాశాసనమ్

శ్లో॥ భాస్వాః కాశ్యప గోత్రజో రుణరుచి ర్యస్సింహపో ర్కస్స
మిత్ । షట్త్రస్థో దశగ శ్శుభ శ్శశిగురూ భౌమ స్సఖాయ స్సదా
శత్రూ మందసితో కశ్లిజనప శ్చాగ్నీశ్వరో దేవతే మధ్యేవర్తల పూర్వ
ద్ద్వినకరః కుర్యాత్పదా ముఖళమ్ ॥౧॥ చంద్రః కర్కటక ప్రభు స్సితనిభ
శ్చాత్రేయ గోత్రోద్భవ శ్చాగ్నేయశ్చ తురత్ర వారుణముఖ శ్చాపో
హ్యూమా ధీశ్వరః । షట్పృష్ఠాద్ధైత్యైకగ శ్శుభకరో నారీశ్చదారౌ

ప్రవియా! స్వామీ యామునః పలాశ సమిధః కుర్యాత్సదామగ్గళమ్ ॥౨॥
 భౌమోదక్షిణ దిక్రికోణ నిలయో వింధ్యేశ్వరః ఖాదిర స్వామీవృ
 శ్చిక మేషయో స్సురగురు శ్చార్క-శ్శశీ సౌహృదః । జ్ఞోరిష్టట్రి ఫల
 ప్రదశ్చ వసుధా పుత్రోర్యమా దేవతాభారద్వాజ కులోద్భవో రుణ
 రుచిః కుర్యాత్సదా మగ్గళమ్ ॥౩॥ సౌమ్యః పిత ఉదబ్జుఖ స్సమిద
 పామార్గో త్రిగోత్రోద్భవో బాణేశానదిశ స్సుహృద్రవిసితో వైరిస్తు
 రన్యేసమాః । కన్యాయుగ్మపతిర్దశాష్టక చతుష్షణ్ణేతగ శ్శోభనో విష్ణురై
 భగదైవతో మగధపః కుర్యాత్సదా మగ్గళమ్ ॥౪॥ జీవశ్చాంగిర గోత్ర
 జోత్తరముఖో దీర్ఘోత్తరాశా స్థితః । పితోశ్చిత్త సమిచ్చ సిన్ధుజనితః
 కోదండ మీనాధిపః । సూర్యేన్దు ష్టిజప్రియో బుధసితా శత్రూసమ
 స్సూర్యజ స్సప్తాజ్క- ద్వికపంచగస్తు శుభదః కుర్యాత్సదా మగ్గళమ్ ॥౫॥
 శుక్రోభాగ్గవ గోత్రజ స్సితనిభః పూర్వా ముఖః పూర్వది క్పంచాశ్రో
 వృషభ స్తులాధిప మహా రాష్ట్రాధిపౌ దుంబరః । ఇన్ద్రాణి మఘవాచ
 సౌమ్యరవిజౌ మిత్రేర్క- చంద్రావరీ! షట్పూ భృద్దశవర్జితో భృగుసుతః
 కుర్యాత్సదా మగ్గళమ్ ॥౬॥ మందఃకృష్ణ నిభస్తు వశ్చిమముఖ సౌరా
 ష్ట్రపః కాశ్యపో! నక్తేశో ఘటప స్సుహృద్బుధ భృగురైవరీం ద్విస
 ఙ్గాసుతః । స్థానం వశ్చిమ దిక్పజాపతి యమా దేవౌ ధనుస్త్వాసనం ।
 షట్రిస్థ శ్శుభకృచ్చమీ రవిసుతః కుర్యాత్సదా మగ్గళమ్ ॥౭॥ రాహు
 స్సింహశ దేశపోనిర్ముతిఃకృష్ణాజ్ఞ శూర్వాసనో । యఃపైతీసన గోత్రజో
 న్యతుసమి ధూర్వాముఖం దక్షిణం । యన్నర్సో వ్యధిదైవతం నిర్ము తిః
 ప్రత్యాఖ్య దేవస్సదా షట్రిస్థ శ్శుభకృచ్చ సింహికసుతః కుర్యాత్సదా
 మగ్గళమ్ ॥౮॥ కేతు జైమిని గోత్రజో కుశసమి ద్వాయవ్య కోణేస్థిత
 శ్చిత్రాబ్జ- ధ్వజలాంఛనోహి భగవాన్యోదక్షిణాశాముఖః । బ్రహ్మచైవతు

చిత్రగుప్త అధిపః వ్రత్యాధి దేవస్సదా । షట్త్రిన్ధ శుభకృచ్ఛ బర్చర
పతిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్ ॥

సమ్పూర్ణమ్

వటో రాశిర్వాద సవకమ్

శ్లో॥ ఆదాగణేశ స్తదనుస్వయంభూ నతోగిరీశ స్తదన నరంహరిః । ఏతే
సదా దేవగణా దిశన్తు వటోశ్చిరాయు శుభకీర్తి విద్యాః ॥ ౧ ॥ సుమేరు
సౌరత్న గిరీన్ద్రో నీల కైలాస వింధ్యాచల హేమకూటాః । నర్వేగిరీన్ద్రా
స్సతతం దిశన్తు వటోశ్చిరాయు శుభకీర్తి విద్యాః ॥ ౨ ॥ గోదావరీ సిన్ధు
మలాపహరిణీవేగావతీనాదవప్రి ప్రశస్తాః । నద్యస్సమస్తాస్సతతందిశన్తువటో
శ్చిరాయు శుభకీర్తి విద్యాః ॥ ౩ ॥ కృష్ణాజినం దర్శమయీచ మౌంజీ
పాలాశదండః పరిధాన శాటీ । యజ్ఞోపవీతంచ దిశన్తు నిత్యం వటోశ్చి
రాయు శుభకీర్తి విద్యాః ॥ ౪ ॥ తాంబూల గంధాక్షత పత్రపుష్ప
దీపాఙ్కురా శీర్షచనాని యాని । పుణ్యాహవాక్యాని దిశన్తుతాని వటో
శ్చిరాయు శుభకీర్తి విద్యాః ॥ ౫ ॥ మన్దార ధాత్రీ రుహపారిజాత సంతాన
కల్పద్రుమ చన్దనాని । కల్పద్రుమాభ్యాని దిశన్తుతాని వటోశ్చిరాయు
శుభకీర్తి విద్యాః ॥ ౬ ॥ జంభారి వైశ్వానర కాలపుణ్యా సరిత్పతిర్వాయు
కుబేరశర్వాః । ఏతేనదా దిక్పతయో దిశన్తు వటోశ్చిరాయు శుభకీర్తి
విద్యాః ॥ ౭ ॥ ఓఙ్కార సచ్యాహృతి మన్త్రముద్రా స్సావిత్రి గాయత్రి
సరస్వతీస్వరాః । ఛన్దాసి వేదాశ్చ దిశన్తునర్వే వటోశ్చిరాయు శుభ
కీర్తి విద్యాః ॥ ౮ ॥ వసిష్ఠ జాబాని పరాశరాత్రి వాధూల బోధాయన
జామదగ్నాః । భృగ్వజ్జిరో గౌతమ కాశ్యపాశ్చ వటోశ్చిరాయు శుభ
కీర్తి విద్యాః ॥ ౯ ॥

మను దత్తా శన సాత్రేయ శానక మరీచి పౌలస్త్య ఖ్యాష్టాదశ స్మృతీ
నాం॥ బ్రహ్మాండ బ్రహ్మ విష్ణు మార్తాండ నారదీయ మార్కెండే
యాగ్నేయ కూర్మ వామన గారుడలైంగ స్కాందమాత్స్య నారసింహ
వాయు కవీల వరాహ పాద్మా ఖ్యాష్టాదశ పురాణానాం । ఉదగ్దక్షిణా
యన సహిత వ్రథవాది షష్టి సంవత్సరాణాం । వసంతాది షడ్వత్సరానాం ।
వక్షద్యయసహిత చైత్రాది ద్వాదశ మాసానాం॥ ప్రతి పదాది పంచదశ
తీథీనాం । ఆదిత్యాది సప్తగ్రహవారాణాం । అశ్విన్యాదిసప్తవింశతితారా
ణాం । విష్కంభాది సప్తవింశతి యోగానాం । బవాదియైకాదశ కరణా
నాం । మేషాదితో ద్వాదశలగ్నానాం । లగ్నహోరా ద్రేక్కణనవాంశ
ద్వాదశాంశ త్రింశాంశకానాం । నిరంతర మనుకూలా అసన్యవివాహస్య
సర్వేగ్రహ శుభైకాదశస్థాన ఫలదావరదా స్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా
స్సుప్రసన్నా వరదాభవన్తు ॥

చూర్ణికా సమాప్తా

బ్రాహ్మీది వివాహ భేదాః

తత్రమనుః ॥శ్లో॥ చతుర్ణామపి వర్ణానాం ప్రత్యేహచ హితా
హితాః॥అష్టావిమాణా సమాసేన స్త్రీవివాహాన్నిబోధత॥ బ్రాహ్మీ
దైవ స్తథైవార్షః ప్రాజాపత్య స్తథాసురః । గాంధర్వో రాక్షసశ్రైవ
పైశాచశ్చాష్టమోఽధమః ॥ బ్రాహ్మదీనాం లక్షణ మష్టభిశ్లోకై రాహ,
సఏవ ॥శ్లో॥ ఆచ్ఛాద్య చాహా యిత్వాచ శ్రుతశీల వతేస్వయం ।
ఆహూయదానం కన్యాయా బ్రాహ్మీ ధర్మఃప్రకీర్తితః ॥౧॥ యజ్ఞేతు
వితతేనమ్యగృత్విజేకర్మ కుర్వతే । అలంకృత్య సుబాదానం దైవంధర్మం
ప్రపక్షతే ॥౨॥ ఏకంగో మిథునంద్వేవా షర ధాదాయ ధర్మతః ।

కన్యాప్రదానం విధివ దాషోఽధర్మస్య ఉచ్యతే ॥ ౩ ॥ సహోభా చర
తందర్మ మితివాచాను బాష్యచ । కన్యాప్రదాన మభ్యర్చ్య ప్రాజాపత్యో
విధిస్మృతః ॥ ౪ ॥ జ్ఞాతిభ్యో ద్రవిణందత్వా కన్యాయై చైవశక్తితః ।
కన్యాప్రదానం స్యాచ్ఛంద్యా దాసురో ధర్మఉచ్యతే ॥ ౫ ॥ ఇచ్చయా
న్యోన్య సంయోగః కన్యాయాశ్చ వరస్యచ । గాంధర్వస్యతు విజ్ఞేయో
మైథున్యః కామసంభవః ॥ ౬ ॥ హర్వాచిత్వాచ భిత్వాచ క్రోశంతిం రుద
తీం గృహత్ । ప్రసహ్య కన్యాహరణం రాక్షసో విధిరుచ్యతే ॥ ౭ ॥
సుప్తాం మత్తాం ప్రమత్తాంచారహో యత్రోపగచ్ఛతి । నపాపిథ్యో వివా
హానాం వైశాచః ప్రథితోష్ఠమ ఇతి ॥ ౮ ॥ శ్లో॥ ప్రాజాపత్య స్తథా
బ్రాహ్మ్య దైవఆర్ష నైవచ । ఉక్తకాలేషు కర్తవ్యా వివాహః ఫల
దాయకః ॥ చతురో బ్రాహ్మణస్యాద్యాః ప్రశస్తాః కవయోవిదుః ।
రాక్షసం షట్రియస్యైక మాసురం వైశ్య శూద్రయోః ॥ అష్టవర్షా భవే
త్కన్యా సవవర్షాతు రోహణీ । దశవర్షా భవేద్ధౌరీ అతఃకీర్ష్యం రజనస్యిలా ॥
శుక్లేనయే ప్రయచ్ఛన్తి స్వసుతాం లోభ మోహితాః । ఆత్మ విక్ర
యణః పాపా మహాకిల్బిష కారిణః । పతన్తి న ర కే ఘోరే ఘ్నన్తి
చానప్రమం కులమ్ ॥

వర లక్షణమ్

శ్లో॥ కులంచ శీలంచ వయశ్చ రూపం విద్వాంచ విత్తంచ సనాధ
తాంచ । ఏతాః గుణాః సప్తనమీష్య దేయా కన్యా బుధై శ్శేష
మచిన్తనీయమ్ ॥

యోగ్యకన్యా లక్షణమ్

శ్లో॥ అవ్యంగంగీం సౌమ్యనామ్నీం హంసవారణ గామినీం । మృదు
లోమ తేన దంతాం మృద్వంగీ ముద్యహే త్త్రియమ్ ॥

అయోగ్య కన్యాలక్షణమ్

శ్లో॥ నోద్వహే త్కపిలాంకన్యాం నాధికాంగీం సరోగిణీం | నాలో
మికాం నాతిలోమాం నవాచాలాం నపింగళామ్॥

కన్యా దాతారః

శ్లో॥ పితా పితామహోబ్రాతా విత్సవ్యో గోత్రిణో గురుః | మాలా
ఘహో మాతులోవా కన్యా దాతాన్తవాః క్రమాత్ ॥ పిత్రాది దాత్ర
భావేతు కన్యాకుర్యా త్స్వయంవరమ్॥ ఇత్యేవం కేచిదాచార్యా ఆహు
ర్మహతి సజ్కరే॥

పరకీయ కన్యাদానం

శ్లో॥ ఆత్మీకృత్య సువర్ణేన పరకీయాన్తు కన్యకాం | ధర్మేణ విధినా
దాన మసగోత్రేపి యుజ్యతే॥

అన్య శాఖినేదానం

శ్లో॥ స్వశాఖీచే ద్వారోనస్యా త్కస్మై దేయాతు కన్యకా | స్వగృ
హ్యోక్త విధానేన దద్యాత్తాం పరశాఖినే॥ పూజయే న్మధుపర్కేణస్వ
శాఖా విధినావరమ్ | ఆకన్యా దానపర్యంతం పితాకుర్యా త్స్వశాఖయా |
మధుపర్కంతథావర్ణంకన్యাদానం విశేషతః ॥ కన్యాపితా సమాకుర్యా
త్స్వశాఖోక్త విధానతః | పరస్తా ద్వార శాఖోక్తం శాఖాభేదే
యథాక్రమమ్॥ ఇతి శిష్టాచారః॥ శ్లో॥ వరస్యయాభవేచ్ఛాభాతచ్ఛాభా
గృహ్య చోదితా | మధుపర్కః ప్రదాతవ్యోహ్యన్యశాఖేపీదాతరి | ఇత్యేకే॥

పితౄనంపత్నరాశౌచమధ్యేకస్నాదానవిషయః

శ్లో॥ పితౄరబ్జ మశౌచంస్యా త్షణ్ణానం మాతురేవచ । త్రైమాసి కంతు భార్యాయా న్నదథకం బ్రాతృపుత్రయోః ॥ సవత్సీమాతు రబ్జా థకమాహుః ॥ స్నానంచైవ మహాదానం స్వాధ్యాయం చాగ్ని తర్పణం । పృథమేభ్యే నకురీవ త మహాగురు నిపాతనే ॥ తథా ॥ ప్రమితౌ పితరౌ యస్య దేహాస్తస్యాకుచి ర్పవేత్ । నదైవం నాపివాపిత్ర్యం యావత్పూ ర్ణోన వత్సరః ॥ వాక్యమ్ ॥ పితౄణాం కర్మకాలే షోడశమహాదాన మత్యోగైక కన్యాదానస్య ముఖ్యపక్షత్వా న్మనస్సంకల్పతః కర్తవ్యమితి, వాద్దానాదికం కార్యమ్ ॥ నతు పాణిగ్రహణాదికమ్ ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ పిండ పృదాన కాలేతు కన్యాదానం సమాచరేత్ । పాణిగ్రహో నకర్తవ్యం మనస్సంకల్పక స్తథా ॥ ఇత్యాదినా పత్నరాశౌచే సమన్త్రిక కన్యా దాననిషేధః ॥ అపత్కాలే తదపవాదమాహ ॥ శ్లో॥ అష్టవర్షా భవేత్కన్యా నవ వర్షాతు రోహిణీ । దశవర్షా భవేద్ధారీ అతఃపర్థ్వం రజస్వలా ॥ వాక్యమ్ ॥ అతఃపర్థ్వం రజస్వలేత్యేత త్కదాచి దభిప్రాయమ్ । తదారజ సోనియమే నాసంభవాత్ । యతస్సపివాహ ॥ శ్లో॥ ప్రాప్తేతు ద్వాదశే వర్షే యఃకన్యాం నప్రయచ్ఛతి । మాసి మాసి రజిస్తస్య పితా పితృశోణితమ్ ॥ కించ ॥ శ్లో॥ మాతాచైవ పితాచైవ జ్యేష్ఠభ్రాతా తథైవచ । త్రియస్తే నరకం యాన్తి దృష్ట్వాకన్యాం రజస్వలామ్ ॥ వాక్యమ్ ॥ తస్మా దేకాదశ వయస్కాంకన్యాం, దితృతః, పితృతృత్సరాశౌచ సంభవే శ్లో॥ ప్రేతశ్రాద్ధాని శిష్టాని సపిండికరణం తథా । అపకృష్టాపి కురీవత కర్తా నాంధీముఖేద్విజః ॥ ఇత్యాద్యేన, అగామి మాసికన్యవకృష్య, కన్యాదానం కుర్యాత్ । నోచేత్ । రజనిసంభూతేకులనాశః ఫలమితి ॥

ఏవంచ, దశవర్షాత్పూర్వం కన్యాదానం, పితుర్వత్సరాశాచే నిషిద్ధమ్ ||
దశవర్షాదూథకాంతం, రజస్సంభవశంకయా వీత్రాదిభి రవశ్యం కన్యాదే
యేతి॥ కించ ॥వాత్యమ్॥ వయోధికత్వే కాలాంతరే దోష శంకా
యాంవా కన్యాకుమారయో ర్వివాహోపనయనె పితుర్వత్సరాశాచ
సంభవేపి కర్తవ్యే ||

పరివేత్తాది లక్షణమ్

శ్లో॥ దారాగ్ని హోత్ర సంయోగం కురుతే యోగజ్జస్థితే ।
కనిష్ఠః పరివేత్తాచ జ్యేష్ఠస్തു పరివిత్రకః ॥

వివాహ వేదికా లక్షణమ్

శ్లో॥ హస్తోచ్చితాం చతుర్ హస్తాం చతురశ్రాం సమంతతఃస్తంభై
శ్చతుర్భి స్సంయుక్తాం వివాహే వేదికాం శుభామ్॥ విస్తారితాం హస్త
చతుష్టయేన హస్తోచ్చితాం మందిర వామభాగే । స్తంభై శ్చతుర్భిశ్చ
సునిర్మితాంగీంవేదిం వివాహే ప్రవదన్తి నన్తః ॥ఇతి॥ కన్యాహస్తైః పంచ
భిస్సప్తభిర్వా వేదింకుర్యాత్కూర్మపృష్ఠోచ్చితాంగీమ్, రమ్యేహర్యే
నిర్గమా ద్వామభాగేజ్ఞాయాపత్యో రాశిషో వాచయిత్వా ॥ఇత్యేకే॥

వివాహ పీఠ లక్షణమ్

శ్లో॥ అష్టా త్రింశాంశం పీఠ మాన్నత్యేస్యా చ్చదంశమ్ । అష్టా
ంశంచ విస్తారే కుర్యా దౌదుంబరాదినా ॥

దేవోత్సవమధ్యే మనుష్యోత్సవాది నిషేధః

వా॥ దేవోత్సవమధ్యే మనుష్యోత్సవం నకుర్యాత్ ॥తథా॥

శ్లో॥ దేవోత్సవే ప్రవృత్తేతు నమనుభ్యోత్సవో మతః॥ తస్మిన్ గ్రామే
 సక ర్తవ్యః కుర్యాచ్చే త్సవినశ్యతి॥ ఇతి॥ వాక్యం॥ దేవోత్సవే ప్రవృ
 త్తేతు తత్రాన్యదాభ్యుదయికం సకరణీయమితి॥ శ్లో॥ కృష్ణోత్సవే ప్రవృ
 త్తేతు నాన్యదేవోత్సవో మతః॥ ఉభావ నిష్పలాస్యాతా మశుభాని భవ
 న్నిచ॥ క్రూర దేవోత్సవానైతు కారయే త్యేషవోత్సవం॥ తందృష్ట్యా
 వర్ధతేసంపన్నోదేత్సా తత్రహీయతే॥ దేవతాస్తర కళ్యాణే వర్తమా
 నేతు వైష్ణవం॥ కుర్యా దేవోత్సవం నైవ వైష్ణవోన్యోత్సవం కన్యచిత్॥
 ఉత్సవే దేవదేవస్య ధ్వజారోహణ పూర్వకే॥ ప్రవృత్తే నైవయాగాది
 శ్చాలాదిర్నైవ సంస్కరియా॥ గ్రామాధి దేవాయతనే ప్రవృత్తే పృథు
 వేపునః॥ కుర్యాదేవాస్తరే యాగం చాలాదిం చైవ సంస్కరియామ్॥
 ఆరోపితే ధ్వజేవిష్ణో రుత్సవాథకం విశేషతః॥ గ్రామాస్తరం నైవగచ్ఛే
 ద్యదిగచ్ఛే ద్విసశ్యతి॥

తుల్యోత్సవాది నిషేధః

జ్యోతిశ్శాస్త్రే శ్లో॥ ఏకమాత్ర ప్రసూతానా మేకస్మిన్నేవ
 వత్సరే॥ వివాహం మౌంజీబంధ చూడాకర్మ సకారయేత్॥ ఏకమాత్ర
 గ్రహణా ద్విన్నమాత్రకే నదోషః॥ తథా॥ శ్లో॥ ఏకోదరాణాం పుం
 సాంస్యాద్వివాహో నైకవత్సరే॥ భిన్నోదరాణాం కురీత స్త్రీణాం చైవ
 నసంశయశ్చితి॥ వత్సర గ్రహణాన్మద్యేతూత్సవ నిషేధః॥ ఆయమథకః॥
 సోదరాణా మేకస్మిన్వర్షే వివాహాదికం తుల్యోత్సవం నకుర్యాదితి॥ తథా
 మిహిరః॥ శ్లో॥ ఏకోదర ప్రసూతానా మేకస్మిన్నేవవత్సరే॥ వివాహో
 నైవక ర్తవ్యో గాగ్ధ్యస్య వచనరయథా॥ వివాహగ్రహణం తుల్యోత్స
 వోపలక్షణం॥ వధ్వా వివాహాకృత్యా మౌంజీబంధం నకుర్యాత్,

మౌంటిబంధం కృత్వాచ చూడాకర్మ నకారయేత్ || తథా || శ్లో || ముం
డనా న్మండనంకార్యం మండనా న్మతుముండనం || ఇతి || మండనం వివా
హః || ముండన ముపనయనమ్ || చౌళమ్ || మిహిరశ్చ || శ్లో || నపుం
వివా హోధ్వో మృతుత్రయేణ వివాహకార్యంధుహితుః ప్రకల్పయేత్ |
నమండ నాచ్ఛాపిహి మండనంచ స్యాన్ముండనా న్మండనమన్వగేవ ||
పుంవివాహ గ్రహణాత్ స్త్రీవివాహానంతరం పుంవివాహః కార్యవివ ||
తథా || శాతాతపః || శ్లో || మండనం ముండనంచైన నకుర్యా దేకవత్సరే |
ముండనం ప్రథమంకుర్యా న్మండనంతు తతఃపరమితి || శ్రీధరేయే ||
శ్లో || పుత్రస్య పాణిగ్రహణా త్పరస్తాన్నమానషట్కా తనయావివాహః |
తద్వద్వివాహాదపి నోపసీతి నైవోపసీతేః పరతశ్చచౌలం || ఇతి || గగణః ||
శ్లో || ఏకమాతృప్రసూతానాం కన్యకా పుత్రయో ద్వయోః | సహో
ద్వాహో నకర్తవ్య నైవోప నాయనమితి || అతుల్యోత్సవత్వే
నానియమేప్రాప్తే పూర్వాపరభావో నియమ్యతే || తద్వదితి | మాస
షట్కా దిత్యుత్తరః || అస్యావవాద మాహ | మిహిరః || శ్లో || ఏకమాతృ
ప్రసూతానాం శుభద్వయ మృతుత్రయే | నకుర్యాద్వర్ష భేదేత్పుత్రమా
సాదూధ్వమిష్యతే || పాల్గునే చైత్రమాసేచ పుత్రో ద్వాహోప
నాయనే | భేదా దబ్బస్య కురీతిత నతుత్రయ విలంబనమ్ || ఇతి || పుత్రీ
విషయే విశేషమహ || సఏవ || శ్లో || ఉద్వాహ్య పుత్రీతు పితావిదధ్యా
త్పుత్రస్తరస్యోద్వహానంనజాతు యావచ్ఛతుభీః దినమంగళస్యసమా
పనం తావదకో విదవ్యాత్ || ఇతి || శేషహోమాంతమేవ పుత్రస్తర
వివాహనిషేధకత్యుత్తరః || తథా || గగణః || శ్లో || పుత్రీపరిణయాదూర్ధ్వం
యావద్దిన చతుష్టయంపుత్రస్తరస్యకురీతి నోద్వాహ మితిసూరయః ||

ఏకస్మిన్ గృహే ఏకైవ శుభక్రియా॥ తత్రగర్వాః॥ శ్లో॥ ఏకస్మిన్స్తు
 గృహేకుర్యా దేకామేవ శుభక్రియామ్॥ అనేకాయస్తు కుర్వీత సనాశ
 మధిగచ్ఛతి॥ ద్విశోభనం త్వేకగృహేతు నేష్టం శుభంతుకుర్యా న్నవ
 తేవరస్తాత్॥ ఆవశ్యకే శోభన ఉత్సవేచ ద్వాభేద ఆచార్య విభేద
 నేవా॥ నారదః॥ శుభకృ త్పుత్రికోద్వాహాత్పశ్చాత్పుత్ర కరగ్రహః॥
 ఏకతిథ్యా మపిప్రాహ భార్గవో భిన్నవేళయా॥ అయం నిషేదో యమశ
 యోర్నాస్తి॥ శ్లో॥ భ్రాతృద్వయే స్వస్వయుగే స్వస్వభ్రాతృయుగేతథా॥
 సమానాపి క్రియాకార్యా మాతృభేదే తదైవచ॥ ఇతి సమానోత్సవ
 ప్యాపి సమానకాల కర్తవ్యత్వ స్మృతేః, తత్ర ప్రథమజవవ జ్యేష్ఠః॥
 తథామనుః॥ శ్లో॥ సమాత్మతో జ్యేష్ఠమస్తి జన్మతో జ్యేష్ఠ్యముచ్యతే॥
 జన్మజ్యేష్ఠేన చాహ్వానం సుబ్రహ్మణ్య స్వపిన్మృతమ్॥ యమయో రేక
 గర్భేచ జన్మతో జ్యేష్ఠతామరా॥ జ్యోతిశ్శాస్త్రేచ॥ శ్లో॥ యమయో
 జననాజ్యేష్ఠ్య మాధానా న్నేష్యతే బుధైః॥ గర్భస్యకస్య చిట్లోకే
 చిరాజ్జనన దర్మనాత్॥ అతో మహావ్రబల మనుస్మృతి విరోధా త్పశ్చా
 జ్ఞాతస్య జ్యేష్ఠత్వ పరవచన మనాదరణీయమ్॥ శ్లో॥ జన్మభే జన్మదివసే
 జన్మమాసే శుభంత్యజేత్॥ జ్యేష్ఠమాస్యాద్య గర్భస్య శుభంవజ్ఞం
 త్రియాఅపి॥ మౌంజ్యుద్వాహ ప్రతిష్ఠాదీ న్కేచిత్తత్రాపి కుర్వతే॥ ఇతి॥
 అతఃపుంసవన సంస్కృత గర్భస్యైవ జన్మమాస జ్యేష్ఠమాసయో రుత్స
 వనిషేధః॥ తథా జ్యోతిశ్శాస్త్రే॥ శ్లో॥ మౌంజీనిబన్ధ వ్రతకర్మణీచ
 చూడాకృతిశ్చ ప్రథమో వివాహః॥ స్నానంచ పుంసః ప్రథమస్య
 నేష్టం జ్యేష్ఠాఖ్య మాసేవచ జన్మమాసే॥ ఇతి॥ ప్రథమో వివాహ
 ఇత్యుక్తేః॥ శ్లో॥ ద్విజ్యేష్ఠం మధ్యమంప్రోక్త మేకజ్యేష్ఠం శుభావహం॥

జ్యేష్ఠత్రయంన కుర్వీత వివాహే సర్వసమ్మతమ్ । ఇత్యుక్త నిషేధో ద్వి
తీయవివాహే నాస్తిత్యథాః ॥ తథా ॥ శ్లో॥ జన్మమాసి నచజన్మభేతథా
నైవజన్మ దివసేషు కారయేత్ । ఆద్యగర్భ దుహితు స్సుతస్యవా జ్యేష్ఠ
మాసి నహిపాణి పీడనమ్ ॥ ఇతి ॥ శ్రీధరీయే ॥ శ్లో॥ జన్మమాసే నకు
ర్వీత ఆద్యగర్భస్య శోభనమ్ । కనిష్ఠపుత్రపుత్రోస్తు శోభనం నారదోబ్ర
వీత్ ॥ దేశకాలేచ పాత్రేచ సంభవేతు మునీశ్వరాః । కన్యాదానం వయో
దికేష జన్మమాసే కుభంవిదుః ॥

పునర్వివాహ నిమిత్తాని

వాక్యమ్ ॥ వరస్య కన్యాయావా మాతరి రజస్వలాయాంచా గర్భి
ణ్యా మాశౌచే సూతకేవా అకుభనక్షత్రేవా వివాహేకృతే, వివాహాన
న్తరం ప్రవేశహోమా త్సూర్యం స్వగ్రామప్రయాణేనవా కేనదిద్విష్ణు
నవా ద్వాదశాహేతిక్రాంతే । వివాహాపాసనారమ్భయో ర్మధ్యేగ్నినా
శేచ । పునర్వివాహం కుర్యాత్ ॥ తత్రాఙ్కర ప్రతిసర వర ప్రేషణాది
వజ్రామ్ ॥ అభ్రాతృష్ణు మిత్యాపాసనాంతం సర్వ మేకస్మిన్దినే సుము
హూరై కృత్వా, తస్మిన్నేవాఽపరరాత్రే శేషహోమం కుర్యాత్ ॥
తథాచ ॥ శ్లో॥ గృహప్రవేశనా దర్వాక్ ద్వాదశాహా ద్యతిక్రమే ।
వివాహో నైవసిద్ధ్యేత పునర్వృణీత కన్యకామ్ ॥ ఉద్వాహాపాసనా
త్సూర్య మసలే శానిమాగతే । అభ్రాది నిత్యహోమాంతం కృత్వా
శేషంసమాపయేత్ ॥ తథా ॥ పూర్వ మాపాసనారమ్భా దగ్నినాశో
యధాభవేత్ । పునర్వివాహః కర్తవ్యః పరతస్తు నవిద్యఇతి ॥ అత్ర
విశేషః ॥ వాక్యమ్ ॥ ఋగ్వేదినాం ప్రవేశహోమా త్సూర్యం । య

జుర్యేదినా మౌపాసనారంభాత్ । సామవేదినాం లేఖాహోమాత్పూర్వం చాగ్నినాశే పునర్వివాహఇతి ॥

వివాహమధ్యే వరవధ్వోర్మృతివిషయః

వాక్యమ్ ॥ యద్యోపాస నోపక్రమాత్పూర్వం వరవధ్వో మృతిస్సాన్యత్రదాకిం కుర్యాదిత్యాహ ॥ స్థాలీపాక మౌపాసనంచ కృత్వా పరేహనిప్రేతకర్మ కుర్యాత్ ॥ తథా ॥ శ్లో॥ ఉద్యాహౌపాసనా త్పూర్వం మృతాశ్రీ యదివా పుమాన్ ॥ స్థాలీపాకం తతఃకృత్వా ప్రేతకార్యం పరేహని ॥

వివాహమధ్యే మాతాపితౄర్మృతివిషయః

వాక్యమ్ ॥ యదివివాహమధ్యే మాతాపితౄర్మృతిస్సాన్యత్రదాకిం కుర్యా దిత్వత్రాహ ॥ వరః ప్రథానహోమాది సర్వకర్మ తదానిమేవ సమాప్య, శేషహోమమపి సమాప్య । కజ్జ-ణంవిసృజ్య పైత్వమేధిక కర్మాచరేత్ ॥ తథా ॥ శ్లో॥ చౌతోవనయనో ద్వాహే మాతాపితౄర్మృతిర్మది । తన్త్రశేషం ప్రకుర్వీత పశ్చాత్తైత్తక మాచరేత్ ॥ ఇతి ॥

వివాహమధ్యే జ్ఞాత్యాశౌచ సంభవే

దక్షః ॥ శ్లో॥ యజ్ఞకాలే వివాహేషు దేవయాగేచ నిష్క్రూతౌ హుయమానే తత్తైవాగ్నౌ నాశౌచం నచసూతకమ్ ॥ ఇతి, వివాహే ష్వితి బహువచనం ప్రథాన హోమాది శేషహోమాంత కర్మాభిప్రాయమ్ ॥ తథా, బ్రాహ్మపురాణే ॥ శ్లో॥ వివాహయిష్యోః కన్యాయాలాజ

హోమాది కర్మణి। ప్రాయశ్చిత్త పరస్యాపి స్వాధ్యాయ నిరతస్యచ॥ ఇతి॥
సద్యశ్శౌచమితి ప్రకృతమ్॥ ఆదిశబ్దేన యదృతాది హోమ ప్రవేశహోమ
స్థాలీపాక శేషహోమా ఉచ్యంతే॥ శ్లో॥ ఆరంభో వరణంయజ్ఞే సంకల్పో
ప్రతసత్రయోః॥ నాందీముఖం వివాహోదౌ శ్రాద్ధే పాకపరిక్రియా॥ ఇతి,
శ్లో॥ తత్పూర్వేద్యు రకృత్వాచేత్కుర్యాచ్చోచ్చి ఘృదయంతతః॥ కుర్యా
త్కర్తా తదాతత్ర సద్యఃకర్మేతి కీర్త్యతే॥ ఇతి, వచనా త్పూర్వేద్యు
రఘృదయే, తదా ద్యాశౌచాభావః॥ ఉత్సవదినే ప్రాతరఘృదయే, తత్ర
భృతి తదభావః॥ అత్రహ్యాధికార శ్శాస్త్రైర్భవతి॥ పూర్వం సంకల్పితం
ద్రవ్యం దీయమానం నదుష్యతి॥ ఇతిస్మరణాత్, క న్యా ద్ర వ్య యో
రాశౌచాభావా ద్గృహోన్మరే తైరేవ ద్రవ్యై ర్వి వా హ క వ ర ణం
నిర్వాప్యకులమ్॥

ప్రథాన హోమా త్పూర్వం కన్యాయా రజోదర్శనే కర్తవ్యవిధిః

అత్రిః శ్లో॥ వివాహే వితతేతంత్రే హోమకాల ఉపస్థితే, కన్యా
మృతుమతీం దృష్ట్వా కథం కుర్వంతి యజ్ఞికాః॥ శ్లో॥ యజుఃపవిత్రై
రబ్లింగై స్సావిత్రి పూతవారిభిః॥ అనేన చానువాకేన పవమాన స్సువ
జ్ఞానః॥ హవిష్మతీతి మంత్రేణ స్నాపయిత్వాతు కన్యకాం॥ వాసోన్య
త్పరిధాయైవ అర్చయిత్వా హుతాశనం॥ యుంజాది హోమాన్ కృత్వాభ
ముఖ్యహోమం సమాపయేత్ । త్రి రా త్రం దంపతీస్యాతాం పృథ
క్కయ్యాసనాశనౌ, చతుర్థే హని సంస్నాయా దుపవాసో ద్వయోర్భ

వేత్. రాత్రాతస్యాం ప్రవేశాది నిత్యహోమాన్త మాచరేత్. భుక్త్యా
థాపర రాత్రేతు శేషహోమం సమాపయేత్ || అత్ర ముఖ్యశబ్దః ప్రథా
నహోమ పరః || ప్రవేశశబ్దః ప్రవేశ హోమపరః || నిత్యశబ్ద ఔసా
సన హోమపరః || కిన్తు || శ్లో || దద్యాద్గుణవతే కన్యాం నగ్నికాంబ్రహ్మ
చారిణే | అవివా గుణహీనాయ నోపరున్ధ్యా ద్రజస్వలామ్ || పాణిగ్ర
హణ మనైస్సు నియతం దారలక్షణమ్. తేషాం నిష్ఠాతు విజ్ఞేయా
విద్యద్భి సప్తమేపదే || నిష్ఠాపరమావధిః || వాక్యమ్ || కన్యావరయో
దోషదర్శనేపి సప్తమపదాదూర్ధ్వం నపరిత్యాగ ఇత్యథః || అత్ర
యమః || శ్లో || నోదకేన నవాచావా కన్యాయాః పతిరుచ్యతే. పాణి
గ్రహణ సంస్కారా త్పతిత్వం సప్తమేపదే || తతశ్చ || విధివ త్రప్తిగృ
హ్యపి త్యజేత్కన్యాం విగర్ హితామ్. వ్యాధితాం ప్రమచ్చాం చా చ్యవ
నాచోపపాదితామ్ || ఇత్యాదికమపి , సప్తమపదా దర్వాగేవేతి వ్యవ
స్థాపనియమ్ || అత్యవసిష్ఠో వ్యక్తమాహ || శ్రీపుంసయోస్తు సమృద్ధా
ద్వరణంప్రాగ్విధీయతే. వరణాద్గ్రహణంపాతే స్సంస్కారోపి విలక్షణః ||
తయో రనియతం ప్రాహుర్వరణం దోషదర్శనాత్ || వాక్యమ్ || పాణి
గ్రహణా త్రాప్తోషదర్శనా ధేతోరవరణ మనియతమిత్యథః ||
శ్లో || దత్తాయాః పునరుద్వాహం జ్యేష్ఠాంశం గోవధంతథా. కలౌపంచ
నకుర్వీతప్రభాత్యజాయా కమండలుమ్ || దత్తానూథాచ యాకన్యాపతిత్వం
సప్తమేపదే. తథైవ దత్తపుత్రస్య పుత్రత్వం జాతకాదిభిః ||

ప్రథాన హోమాత్పరం కన్యాయా

రణోదర్శనే కర్తవ్యవిధిః

శ్లో || ప్రథానహోమే నిర్వృతే కుమారి యదిసార్తవా. త్రిరాత్రే

ప్రధాన హోమాత్పరం కన్యా యారజోదర్శనే కర్తవ్యవిధిః 323

పగతే పశ్చాచ్ఛేషంకార్యం సమాపయేత్ || తథాచ || వివాహహోమే
ప్రక్రాంతే యదికన్యారజన్వలా | తిరాత్రం దంపతీస్యాతాం పృథక్కయ్యా
సనాశనా | చతుర్థేహని సంస్నాన ముపవాసో ద్వయోర్భవేత్ | ప్రదో
షాంతేప్రవేశాది ప్రథమాపాసనం చరేత్ | భుక్త్వాథాపరరాత్రేతు శేష
హోమం సమాచరేత్ || కిన్తు || శేషహోమ ముఖ్యకాలస్యాంతికాంత
త్వాదితి మంత్రవ్యమ్ ||

వివాహాది, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థాదివసేషు,
కన్యా యారజోదర్శనే కర్తవ్యవిధిః

రజోదర్శనాది ప్రత్యహం, వరస్సాయం ప్రాతరూపాసన హో
మాకృత్వా పంచమేహని, స్నానస్వస్తివాచన పంచగవ్యప్రాశన ప్రాత
స్నాయ మాపాసన హోమంకృత్వాపరరాత్రే తస్మిన్నగ్నా శేష
హోమం కుర్యాత్ || కిన్తు, శేషహోమ ముఖ్యకాలస్యాంతికాంతత్వాత్ ||
పంచమేహని శుద్ధిస్సృద్ధైవ పితృభి కర్మణీతిన్యాయేన | రజోదర్శనాది
పంచమాపరరాత్రే శేషహోమం కుర్యాదితి వక్తవ్యమ్ ||

తత్రతాయం ప్రయోగః

ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, మమవివాహముద్యే వధ్వా
రజోదర్శనే యోదోష స్సమజని తద్దోష పరిహరద్వారా ప్రధాన హో
మాధికార సిద్ధ్యర్థం, మంత్రస్నానాంజలాభి మంత్రణంకరిష్యే ||

తిరఃపవిత్రమతిసీతా ఆపోధారయమాతిగుః । దేవేన సవిత్రోత్పలా
 వస్తోన్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఆపోహిష్ఠా మయోభువః... ఆపో జనయథా
 చనః॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః కశ్యపోయా స్వి
 స్తోః... బలమోజో నిధత్ర॥ ఓంభూర్భువస్సువః తథస్వితుర్వరే
 జ్యమ్ భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి
 జలమభిమన్త్య॥ అభిమన్త్రిత జలేన, ఆపోహిష్ఠా మయోభువ ఇతి,
 తిస్సలిర్ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా ఇతి చతస్రభిః పవమానస్సువ
 జాన త్యేతేనానువాకేన, హవిష్మతీరితి మన్తేణ వహుంస్నాపయేత్॥
 ఓంభూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్ ॥ ఆపోహిష్ఠా మయోభువః...
 ఆపో జనయథాచనః॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః...
 బలమోజో నిధత్ర॥ పవమాన స్సువజానః... జాతవేదా మౌజా
 యన్త్యా పునాతు॥ హవిష్మతీరిమా ఆపోహవిష్మా నైవోఅధ్వరో హవి
 ష్మాగ్ం ఆవివాసతి హవిష్మాగ్ం అస్తుసూర్యః॥ అన్యవస్త్రం పరిధావ్య
 వహుం పృథగాసనఉపవేశ్య । ఆచమ్య । పూర్వోక్తవల్లభ విశేషణ
 విశిష్టాయాం శుభతిథౌ వివాహమధ్యే వధ్వాః రజోదర్శనే యోదోష
 స్సమజని తద్దోష పరిహారద్వారా వివాహ హోమాధికార సిద్ధ్యథాం
 యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తహోమం కరిష్యే॥ గృహ్యగ్నిం ధ్యాత్వా లం
 కృత్య, పరిస్థిర్య, చతుష్పాత్ర పయోగాద్యాజ్య సంస్కారా నైగ్నిం పరి
 షేచ్య॥ యుంజానః । పథమమితిద్యే, నమసాభి ర్వాహుభిః సు వతే

అగ్నే యన్మృతమనోమిదా, పునరగ్నిరిత్యేతై ర్భూరగ్నయే, భూరగ్న
మగ్నయే, భూరగ్న యేచేతి, అనువాకత్రయేణ, ప్రతిస్వాహాకారమ్,
తస్తుంతన్వన్నిత్యేతయా, వ్యస్తాభిర్యాహృతిభి రనాజ్ఞాతత్రయ మిత్యాది
ప్రతిమంత్రగ్ం పశ్యవింశ త్యాజ్యాహుతీ ర్జుహయాత్॥ గ్రువేణ
చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా ॥ యుంజానః ప్రథమం మనస్తత్వాయ
సవితాధియః॥ అగ్నిం జ్యోతిర్ని చాయ్య పృథివ్యా అధ్యాభరత్వాహా ॥
పృథివ్యా ఇదంనమమ ॥ యుక్తాయ మనసా దేవా థువర్త్యతో దియా
దివమ్॥ బృహజ్యోతిః కరిష్యతస్సవితా ప్రసువాతి తాన్వాహా ॥ బృహ
జ్యోతిష ఇదంనమమ ॥ ఓంభూర్భు వస్సువత్సాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం
నమమ ॥ సప్తతేఅగ్నే..... ఘృతేనసాహా ॥ అగ్నయే సప్తహోత్ర
ఇదంనమమ ॥ యన్మృతమనో మిదాభూ దగ్ని సత్పున రాహోర్జాతవేదా
విచర్షణీస్సాహా ॥ మిదాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥ పునరగ్నిశ్చ
క్షుః..... చక్షురాధత మజ్యోస్సాహా ॥ అగ్నిన్ద్ర బృహస్పత్యశ్విభ్య
ఇదంనమమ ॥ భూరగ్నయే పృథివ్యేస్సాహా ॥ అగ్నయే పృథివ్యా ఇదంన
మమ ॥ భువోవాయ వేనరితాయస్సాహా ॥ వాయవే అనరితాయేదంన
మమ॥ సువరాదిత్యాయ దివేస్సాహా ॥ ఆదిత్యాయ దివ ఇదంనమమ ॥
భూర్భువస్సువత్సన్ద్రమ సేదిగృహీస్సాహా॥ చన్ద్రమ సేదిగృహీ ఇదంనమమ॥
భూరగ్నమగ్నయే పృథివ్యేస్సాహా ॥ అన్నాయాగ్నయే పృథివ్యాఇదం

నమమ ॥ భువోన్నం వాయవేన్తరితాయస్వాహా ॥ అన్నాయ వాయవే
 న్తరితా యేదంనమమ ॥ సువరన్న మాదిత్యాయ దివేస్వాహా ॥ అన్నా
 యాదిత్యాయ దిన ఇదంనమమ ॥ భూర్భువస్సువరన్నం చన్ద్రమసే దిగ్భ్య
 స్వాహా ॥ అన్నాయ చన్ద్రమసే దిగ్భ్యఇదంనమమ ॥ భూరగ్నయేచ
 పృథివ్యైచమహతేచస్వాహా ॥ అగ్నయేచపృథివ్యైచమహత ఇదంనమమ ॥
 భువోవాయవే చాన్తరితాయచ మహతేచస్వాహా ॥ వాయవే చాన్తరి
 తాయచ మహత ఇదంనమమ ॥ సువరాదిత్యాయచ దివేచ మహతేచ
 స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయచ దివేచ మహతఇదంనమమ ॥ భూర్భువస్సువ
 ర్చన్ద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతేచస్వాహా ॥ చన్ద్రమసే
 నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదంనమమ ॥ తన్తుంతన్వనజసో భాను
 మన్విహి జ్యోతిష్మతః ప్రథోరక్షదియాక్పలాః ॥ అనుల్బణంవయత
 జోగుహామప్తో మనుర్భవజనయా దైవ్యంజన్తగ్స్వాహా ॥ అగ్నయేతన్తుమత
 ఇదంనమమ ॥ భూస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ భువస్వాహా ॥
 వాయవ ఇదంనమమ ॥ సువస్వాహా ॥ సూర్యాయేదంనమమ ॥ అనా
 జ్ఞాతం యథా తథగ్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ పురుష
 సమ్మితో యజ్ఞోయజ్ఞ . . . యథా తథగ్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥
 యత్సాక్షాత్తా ఋతుశో యజాత్తిస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥

పునఃపరిషిచ్య॥ అదితేన్వమగ్న్ స్థాః.....ప్రాసాపీః॥ అనేన రజోదర్శన
దోష ప్రాయశ్చిత్తహోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః, సర్వం శ్రీ మహా
విష్ణుస్సుప్రీణాతు ॥ తతో బ్రాహ్మణా ననుజ్ఞాప్య । ప్రథానహోమం
కృత్వా॥ త్రిరాత్రముభయోఃకలే పృథక్కయ్యా షారలవణ వజ్రానంచ॥
చతుర్థేహనిస్సాన, పంచగవ్యప్రాశన, పునస్సాన్నినముపవాసంచకృత్వా,
తస్యాంరాత్రౌ ప్రదోషానే, ప్రవేశహోమం స్థాలీపాక మౌపాసనం
కృత్వా, బద్ధభిస్సహభుంజీయారాం । అవరరాత్రే శేషహోమంకర్యాత్॥

వివాహద్యగ్ని నష్టప్రాయశ్చిత్తః

బాపాసనారమ్య శేష హోమయో ర్మధ్యేగ్నినాశేవా, త్రిరాత్ర
మధ్యే ఉపనయనాగ్ని నాశేవా, దశరాత్రమధ్యే జాతకర్మాగ్ని నాశేవా,
అస్థినంచయనాత్పర్యం దహనాగ్ని నాశేవా, క్రమేణ వివాహద్యగ్ని
సద్ధానంకృత్వా, తత్కర్మాణి నమాపయేత్ ॥ అత్రాయం ప్రయో
గః॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, దప్పత్యోః ఉత్తరోత్తర కర్మా
ధికార సిద్ధ్యర్థం, వివాహాగ్నినష్ట ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ అపహతా
అసురా శ్శన్నోదేవీరితి ద్వాభ్యాం తద్భస్మాద్భిరవోక్ష్య ॥ అపహతా
అసురా రక్షాగ్నేని...యత్రైషాం గతంచనః॥ శన్నోదేవీ రభిష్టయ...
శంయో రభిస్సవన్తునః॥ అయనే యోనిర్ముత్వియఇతి యజ్ఞీయసమి
ధం తద్భస్మనిసమారోప్య ॥ అయనేయోనిర్ముత్వియో యతోజాతో
అరోచథాః । తంజానన్నన్నర్న ఆరోహాథానో వధేయ రయమ్ । శ్రోత్రి

యాగారా దగ్నిమాహృత్యః స్థండితే భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతి
 ఘ్నావ్యః భూర్భువస్సువరోమ్॥ ఆజుహ్వన ఉద్బుధ్యసేవతి
 దావభ్యాం తస్మిన్న గ్నౌ తాం సమిధం నిషివ్య॥ ఆజు
 హ్వన స్సుప్రతీకః పురస్తాగ్నేస్సావయోని మాసీదస్తాధ్యా అస్మిన్ద
 ధస్తే అధ్యుత్తరస్మి నివశేదేవా యజమానశ్చసీదత॥ ఉద్బుధ్యసావగ్నే
 ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టా పూరేనగం సృజేథామయచ్ఛు పునఃకృణ్వన్
 స్వావితరంయువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయితనుమేతమ్॥ అత వరంద
 ద్యాత్॥ వరశజ్ఞేన ధేనురుచ్యతే॥ ఏతక్కర్మసమృద్ధ్యథాం ధేనుదానం
 శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానస్తు భ్యమహం సంప్రదదేనమమ్॥ తత
 శ్చల్వావరిశృణ్వేత్థ్యాది అలంకరణా న్తంకృత్వా, తరిస్తీర్య, చతుష్పాత్ర
 ప్రయోగాద్యాజ్య సంస్కారానైగ్నిం పరిషిచ్య॥ స్రువేణ చతుర్గుహీత
 మాజ్యం గృహీత్వాన్వారథ్థాయాం॥ అయాశ్చేత్థ్యాది ద్వాత్రింశ దా
 జ్యాహుతీ జుహుయాత్॥ అయోశ్చాగ్నేస్య.....భేషజగ్నేస్సాహా॥
 అయసేగ్నయ ఇదంనమమ్॥ అగ్నిర్హోతా, అశ్వినాధ్వర్యా,
 త్వష్టాగ్నిత్, మిత్రఉపవక్తా, సోమసోమస్య పురోగాః, శుక్రశ్శుక్రస్య
 పురోగాః, శ్రాతాస్త ఇన్ద్రసోమాః, వాతాపేర్ హవస్తశ్రుత స్సాహా॥
 అగ్నయే పంచహోత ఇదంనమమ్, బ్రాహ్మణవక్ హోతా, నయజ్ఞః,
 సమేధధాతు ప్రజాంప్రభాః పుష్టియశః, యజ్ఞశ్చమే భూయాత్సాన్వ

హా ॥ బ్రహ్మణ ఏకహోత్ర ఇదం నమమ ॥ అగ్నిర్ద్విహోతా ।
 సభ్రతా । సమేదదాతు.....భ్రతాచమే భూయాత్స్వాహా ॥ అగ్నే
 ద్విహోత్ర ఇదం నమమ ॥ ప్రథివీ త్రిహోతా । సప్రతిష్ఠా । సమేద
 దదాతు.....ప్రతిష్ఠాచమే భూయాత్స్వాహా ॥ పృథివ్యై త్రిహోత్ర
 ఇదం నమమ ॥ అనరిక్షం చతుర్హోతా । సప్తిష్ఠాః । సమేదదాతు...
 ప్తిష్ఠాశ్చమే భూయాత్స్వాహా । అనరిక్షాయ చతుర్హోత్ర ఇదం
 నమమ ॥ వాయుః పంచహోతా । సప్రాణః । సమేదదాతు
 ప్రాణశ్చమే భూయాత్స్వాహా ॥ వాయవే పంచహోత్ర ఇదం నమమ ॥
 చన్ద్రమాక్షణ్డోతా । సముతూక కల్పయాతి । సమేదదాతు.....ముత
 వశ్చమే కల్పన్తాస్వాహా ॥ చన్ద్రమసే షణ్డోత్ర ఇదం నమమ ॥ అన్నగ్ం
 సప్తహోతా । సప్రాణస్య ప్రాణః । సమేదదాతు...ప్రాణస్యచమే
 ప్రాణోభూయాత్స్వాహా ॥ అన్నాయ సప్తహోత్ర ఇదం నమమ ॥
 ద్యౌరప్తహోతా । సోనార్ధష్యః । సమేదదాతు.....అనార్ధష్యశ్చ
 భూయా సగ్ంస్వాహా ॥ దివే అష్టహోత్ర ఇదం నమమ ॥ ఆదిత్యో నవ
 హోతా । సతేజస్వి । సమేదదాతుతేజస్విచ భూయాసగ్ం
 స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయ నవహోత్ర ఇదం నమమ ॥ ప్రజావతి దేశ
 హోతా । సజ్జదగ్ం సర్వమ్ । సమేదదాతు.....సర్వంచమే భూయా

త్వాహో॥ ప్రజాపతయే దశహోత్ర ఇదంనమమ ॥ మనో జ్యోతిర్భు
 షతా మాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమందదాతు । యాజ్ఞా ఉష
 సో నిమ్రుచశ్చ తాస్సన్దామి హవిషా మృతేనస్వాహా॥ మనసే జ్యోతి
 ష ఇదంనమమ॥ యన్మత్రాత్మనో మిన్దాభూదగ్ని సత్పునరాహా ర్థాతవేదా
 విచక్ షజిస్వాహా॥ మిన్దాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ॥ పున రగ్ని
 శ్చక్షురదా త్పునరిన్ద్రో బృహస్పతిః । పునరేఅశ్వినా యువం చక్షురా
 దతమజ్యోస్వాహా ॥ అగ్నిన్ద్రబృహస్పత్యశ్వభ్య ఇదంనమమ॥ భూర
 గ్నయేచ పృథివ్యేచ మహతేచస్వాహా॥ అగ్నయే పృథివ్యే మహత
 ఇదంనమమ ॥ భువోవాయవే చాన్తరిక్షాయచ మహతేచ స్వాహా॥
 వాయవే అన్తరిక్షాయ మహత ఇదంనమమమ ॥ సువరాదిత్యాయచ
 దివేచ మహతేచ స్వాహా ॥ అదిత్యాయదివే మహతఇదంనమమ ॥
 భూర్బువస్సువ శ్చన్ద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చమహతేచ స్వాహా॥
 చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదంనమమ॥ అనాన్తాతంయదా
 జ్ఞాతంయజ్ఞస్యక్రియతేమిదు॥ అగ్నేతదస్య కల్పయత్వగ్ం హివేత్థయథా
 తథగ్గస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞాయజ్ఞః
 పురుష సమ్మితః । అగ్నేతదస్య కల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాగ్గస్వాహా ।
 అగ్నయ ఇదంనమమ॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్యమన్య

తేమరాసః॥ అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజ్ఞిష్టోదేవాగ్ం ఋతుశో
యజాత్రి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ ఓం... భూస్వాహా॥ అగ్నయ
ఇదంనమమ॥ ఓం... భువస్వాహా॥ వాయవ ఇదంనమమ॥ ఓం... సుప్త
స్వాహా॥ సూర్యా యేదంనమమ॥ ఓం భూర్భువస్సుప్తస్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ ఇమంమేవరుణ శ్రుధీపవ మద్యాచమృడయ॥
తావమప్తస్య రాచకేస్వాహా॥ వరుణా యేదంనమమ॥ తత్త్వాయామి
బ్రహ్మణావన్తమాన సదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః॥ అహేదమానో
వరుణేహాబో ధ్యురశగ్ం సమాన ఆయుఃప్రమోషీ స్వాహా॥ వరుణా
యేదంనమమ॥ ఉదుత్తమం వరుణపాశ మస్మదవాధమం విమధ్య మగ్
శ్రథాయ॥ అథా వయమాదిత్య ప్రతేతవానాగసో అదితయేస్వామ
స్వాహా॥ వరుణా యేదంనమమ॥ త్రయస్త్రింశతస్తవో యేవితత్త్విరే
యఇమం యజ్ఞగ్ం స్వధయాదదన్తే తేషాంఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామిస్వాహా
ఘర్షోదేవాగ్ం అప్యేతు స్వాహా॥ అగ్నయే తన్తమత ఇదంనమమ॥
తన్తంతన్య స్రజసో జానుమన్విహి జ్యోతిష్మతఃపథో రక్షధియాక్రృతాః॥
అనుల్బణం వయతజోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జన్తగ్
స్వాహా॥ అగ్నయే తన్తమత ఇదంనమమ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజా
గృహ్యేనమిష్టా పూరే నగ్ంస్మబేథామయచ్ఛ॥ పునఃకృణ్వగ్న్స్తావి

చీతరంయువాన మున్వాలాగ్ంస్తీ త్వయితస్తు మేతగ్గస్వాహా ॥ ఆగ్నేయే
తస్తుమత ఇదంనమమ ॥ అదితేన్వమగ్గస్థాః..... దేవసవిత్తఃప్రాసావీః॥
అనేన అగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్ర హోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీమహా
విష్ణుస్సుప్రీణాతు ॥ తతః కర్మశేషం నమాపయేత్ ॥

అస్మిన్నథేన్ శ్లోకః

శ్లో॥ ఉపాయనాగ్నోచ వివావావహ్నా శావానరే సూతకపావకేచ ।
శాస్తేహృతేచోప హతేచ నష్టేశ్చన్నో దేవీత్యధ్విర వోఽఽభస్మ ॥ తస్మిన్ప్రమా
రోప్య నమిధ్యయన్తే ఆజుహ్వనోద్భుధ్య వదద్వయేన ॥ తాక్యానరే తాం
సమిధంప్రహృత్య దద్వాద్వరం కాంచన మేవమౌల్యమ్ ॥ అయాశ్చ
షణ్చహోరా బ్రాహ్మజ ఏకహోలాదశ । మనస్వతీచ మిన్దాచ మహా
వ్యాహృత యస్తథా ॥ అనాఙ్ణాతత్రయంచాథ వ్యాహృతిఃప్రణవాదికాః ।
వారుణ్యస్తస్తుమత్యశ్చ తథాతన్తం ప్రయోజయేత్ ॥

హరిఃఓమ్ తత్సత్

శేష హోమాత్పరం, వధూ గృహప్రవేశః

వివాహో ద్యాపోదశ వాసరా త్సమేదినే రాత్రౌ, గృహోఽభద్రానితి
గృహోఽప్రపాదయన్ పత్నించాచయేత్ । గృహోఽభద్రాన్.....
స్తుమన్తా స్సంవిశామి ॥ ప్రవేశకాలే ఉభావవి దక్షిణేనపాదేన దేహశీం
నస్పృశేతామ్ ॥ ఆగారస్యేశానదేశే, వధూముత్తరతః ఉపవేశ్య స్వయం,

దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య॥ పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, అనయా
నవోధయా వధ్వానహ మమాయుష్యాభి వృద్ధిద్వారా, సమస్త మక్లి
శావాప్యథం, నూతన వధూ గృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ
స్తదక్లిత్యేన.....కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యథం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతి
పూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....
శుభతిథౌ, అనయా నవోధయా వధ్వానహ మమాయుష్యాభి వృద్ధి
ద్వారా సమస్త మక్లిశావాప్యథం, నూతన వధూ గృహప్రవేశాఖ్యం
కర్మకరిష్యే॥ తదక్లి గౌరీపూజాం కరిష్యే॥ గౌరీ దేవతాయైనమః ధ్యా
నాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....
శుభతిథౌ, అనయా నవోధయా వధ్వానహ మమాయుష్యాభి వృద్ధిద్వారా
సమస్త మక్లిశావాప్యథం, నూతన, వధూ గృహప్రవేశాత్మ్యేన, సత్స
నైన సౌభాగ్యాభి వృద్ధ్యథం, బహు సుపుత్రతావప్యథం, ఫలప్రదా
నాని కరిష్యే॥ ఫలప్రదానాని దద్యాత్॥ తతః, అశీర్వాచనంప్రాప్య,
బ్రాహ్మణా తోషయేత్॥

అతశ్లోకాః

శ్లో॥ పక్షేష్టమేవా దశమే దినేవా వివాహమారభ్య వధూప్ర
వేశః॥ పంచాంగశుద్ధించ దినంవినాపి తిథౌ న స ద్గోచర కార్యమేవ॥
శ్లో॥ వివాహమారభ్య వధూప్రవేశో యుగ్మేదినే షోడశ వాసరాన్తే॥
నచారముషం నతిథిర్న యోగో నలగ్న విస్తుశ్చ నశోధనీయః॥ శ్లో॥ వధూ
ప్రవేశం ప్రథమేనవషే ద్వితియవషే పితుభంవదన్తి॥ వషేద్వితియే
పృథవచతుర్థే వధూప్రవేశ స్వథ భర్తృనాశః॥ తథా॥ శ్లో॥ షష్ఠా

దాసమవాసరే నవవధూ సద్మప్రవేశ శుభ స్వాదాహోదశ వాసరా త్పరిణయా త్పంచాంగ శుద్ధివినా । ఉద్వాహో ద్యసమాఖ్య ఏవనియమ స్వాపంచ మాజ్ఞాతులా కన్యాకకట చాప గోరుష న్యయుక్కుమ్మా నిషే కేశుభాః ॥శ్లో॥ వధూప్రవేశో నదివా ప్రశస్తో నృపప్రవేశో ననిశి ప్రశస్తః । దివాచరాత్రాచ గృహప్రవేశః కరోతి కర్తుభక్కుభాకార్య సిద్ధిమ్॥

ప్రతిశుక్రదోష విచారః

శ్లో॥ ప్రతిశుక్రంప్రతిబుధం ప్రత్యంగారక మేవచ । అవిశక్ర సమో రాజా హతసైన్యో నివర్తతే॥ పితృవేళ్య గణానారీ సూయతే తత్రసా యది । నైవగచ్ఛే గృహంభర్తు స్సార్పకా సముఖే భృగో॥ తథాచ॥ నవ బాలవతీనారీ నవోధా చైవగర్భిణీ । నగచ్ఛే త్పదమేకస్తు సముఖే భార్గవేసతి ॥ వామేశుక్తే నవోధాయా స్సుఖం హానిచ్చదక్షిణే ధన ధాన్యంచ పృష్ఠస్థే సర్వనాశ పురస్థితే॥ తదుక్తమ్॥ పూర్వతో భ్యుదితే శుక్రే ప్రయాయా దక్షిణాపరే । పశ్చాదభ్యుదితే చైవ యాయాత్సా ర్వాత్తరే దిశా ॥ అత్రవిశేషః ॥శ్లో॥ రేవతీ మేషగేచన్ద్రే శుక్రాన్ధ్యా త్సముఖం ప్రజేత్ ॥ ఇత్యనన్య గతిక విషయః ॥

ప్రతిశుక్ర దోషాభావ విచారః

శ్లో॥ నవోధా యాస్తు వైధవ్యం యదుక్తం సముఖే భృగో । తదేవ విబుధైశ్చైవ కేవలంతు ద్విరాగమే ॥తథా॥ స్వభవన ప్రవే శేదేశానాం విప్లవే తథోద్వాహే । నవ వధ్వాగమనే ప్రతిశుక్ర విచారణానాస్తి ॥కించ॥ శ్లో॥ ఏకగ్రామే పురేవాపి దుర్భిక్ష రాష్ట్రవిశ్వరే । ఉద్వాహే తీర్థయాత్రాయాం ప్రతిశుక్రో నవిద్యతే ॥శ్లో॥ కాశ్యపేషు

వసిష్ఠేషు భృగవః త్ర్యాంజీరసేషుచ । భారద్వాజేషు వాత్సేషు ప్రతి
శుక్రో నవిద్యతే ॥

మౌఢ్యే వజ్రస్త్రినియ కార్యాణి

శ్లో॥ వాపీకూప తటాక యాగకరణం ఔరం ప్రతిష్ఠావ్రతం ।
విద్యామన్దిర కర్ణ వేధన మహా దానం నవం సేవనమ్ । తిథాస్నాన జపా
భిషేక నియమం మన్తాది దైవేషణమ్ । దూరేణైవ జిజీవిషుః పరిహరే
చ్ఛుక్రేజ్య మూఢేషుచ ॥ కించ ॥ లట్లోపి॥ శ్లో॥ నీవస్థే వక్రసంస్థే పృథివర
ణగతే బాలవృద్ధాస్తగేవా । సన్యాసో దేవయాత్రా వ్రతనియమవిధిః కర్ణ
వేధస్తు దీక్షా । మంజీబద్ధోఽగ్నినానాం పరిణయనవిధి ర్వాస్తు దేవప్రతిష్ఠా ।
వర్ణ్యాస్సస్థిః ప్రయత్నా త్రిదశపతిగురౌ సింహరాశిస్థితే చేత్ ॥
దీక్షయాగదీక్షా, ఆగమదీక్షా ॥

మౌఢ్యే కర్తవ్య కార్యాణి

శ్లో॥ నిత్యయానే గృహేజ్జీరే ప్రాశనానేషు సప్తసు । వధూప్ర
వేశ మౌఢ్యే నమాధ్యం గురుశుక్రయోః ॥ కించ ॥ శ్లో॥ గోదావర్యాం
గయాయాం చ శ్రీశైలే గ్రహణద్వయే । అయనే విషువేచైవ చాతు
ర్మాస్య వ్రతేషుచ । ఉత్సవేషుచ సర్వేషు సీమన్త ఋతుకర్మసు । సురా
సురేజ్యయో శ్చైవ మౌ ఢ్య దోషో నవిద్యతే ॥ మానప్రయుక్త
కార్యాణి మూఢత్వం గురుశుక్రయోః । అధిమాసాది దోషాశ్చ
నస్యఃకాల విధేర్బలాత్ ॥ పౌషేదిమాసే శయనే మురారే శ్శుక్రేజ్య
యోరస్తగ బాలవృద్ధయోః । ఉత్పాదయోగ గ్రహగండశాన్తి స్సమా
చరే ద్దగ్ధ గృహస్యకర్మ ॥

వివాహాబ్ధే కన్యా నివాస విచారః

శ్లో॥ ఉద్వాహో త్రుఫమే శుచాయదివసేద్భర్తృగృహే కన్యకా।
హన్యాత్తజ్జననీం ఉయే నిజతనుం జ్యేష్ఠే పతిజ్యేష్ఠకమ్। పౌషేచ శ్వశు-
రం వతించమలినే చైతేన్య పిత్రాలయే తిష్ఠన్తీ పితరం నిహన్తి నభయం
తేషా మభావే భవేత్॥ కించ॥ శ్లో॥ వివాహో త్రుఫమే పౌషే ఆపాధే
చాథిమాసకే। నసాభర్తృ గృహేతిష్ఠే చైత్రే పితృగృహేతథా।
అజ్ఞానా తుక్కుతే మూఢో దంపత్యోః ఉయ మాయుషః॥

చాలోపనయన వివాహో నస్తరే వజ్రచంద్రిక కర్మాణి

శ్లో॥ స్నానం చేలంతిలమశ్రకర్మ ప్రేలాను యానం కలశప్రదా-
చమ్। అపూర్వతీర్థా మరదర్శనంచ వివజ్జయేన్మృగల తోబ్ధమేకమ్॥
కించ॥ శ్లో॥ వివాహవ్రత చూడాసువక్షామథణం తదథాకమ్। పిండదా-
నం మృదాస్నానం నకుర్యాత్తిల తర్పణమ్॥ ఘౌఙీ బంధ్యాద్వివాహోచ్చ-
షణ్మాసంవర్షమేవవా। నకుర్యాత్పిండ నిర్వాపం నకుర్యాత్తుతిలోదకమ్॥
ఊర్ధ్వం వివాహోత్పత్రస్యతథాచ వ్రతబన్ధనాత్॥ ఆత్మనోముండనం చైవ
వక్షణం వక్షాథకమేవచ। మాసమన్యత్ర సంస్కారే త్రిమాసం చౌల
కర్మణి। పిండదానం మృదాస్నానం నకుర్యా త్తిలతర్పణమ్॥ శ్లో॥ మాస
షట్కం వివాహోదౌ వ్రతప్రారమ్భణేపిచ। జీర్ణభాండాదిన త్యాజ్యం గృహ
సంమాజ్జనం తథా॥ తదవవాదః॥ శ్లో॥ గంగాయాం భాస్కరక్షేత్రే
మాతాపిత్రో ర్మృతేహని। ఆథానే సోమయాగేచ దర్శాదా ష్టరమి-
ష్యతే॥ కించ॥ మహాలయే గయాత్రాధ్యే పిత్రోః ప్రత్యాబ్ధితే తథా।
సాపిండ్యాన్తే ప్రేతకర్మశాద్ధ షోడశకేష్యపి కృతో ద్వాహాదికః పుర్యా

త్విందదానచ తర్పణమ్ ॥ కేచిద్భాత్య పితృవ్యాదే రాబ్ధికే ప్యేవమూ
చిరే ॥ అత్రవిశేషః ॥ శ్లో ॥ పుత్రీపుత్ర వివాహయోశ్చ పరత స్షణ్ణా
సతోభ్యంతరే పిత్రో రాబ్ధిక పైతృ కేషు విధివ ద్ధ్వర్వాక్షతైరర్చ
యేత్ ॥ దధ్యన్నం బదరీ పలైశ్చ సహితం పిండాన్ వికిర్యాదికమ్
సవ్యాన్య త్రిలతర్పణంచహి తథా దర్భాం స్త్రీలాన్ వజ్రయేత్ ॥

లఘు పునస్సన్ధానమ్

శేషహోమాత్పరం ధారాగ్ని రనుగతోయది, లఘు పునస్సన్
ధానం కుర్యాత్ ॥ తద్యథా ॥ వాక్యమ్ ॥ నిత్యోధార్యోయమగ్ని రను
గతే, శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహుత్యాయతనే విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠా
ప్యాన్యతరస్మిన్ కాల ఉపవసే త్వయం, పత్నీవాపివాయాశ్చేతి, వ్యా
హృతిభిశ్చద్యే, అజ్యాహుతీ జుహుయాన్నోవ వసేత్ ॥ అత్రాయంప్ర
యోగః ॥ పత్నీముత్తరత ఉపవేశ్య, స్వయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానా
యమ్యు ॥ పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయః
ధర్మపత్నీసమేతః, శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమే
తస్య, మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అను
గతమగ్నిం పునస్సన్ధాసే ॥ శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహుత్యాయతనే
విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాలంకృత్య పరిస్తీర్య, చతుష్పాత్ర ప్రయోగా
ద్యాజ్యసంస్కారా నేగ్నిం పరిషిచ్య అదితేను మన్యస్య ॥ అనుమతేను
మన్యస్య ॥ సరస్వతేను మన్యస్య ॥ దేవసవితః ప్రసువ ॥ పూర్వోక్తేవ

జ్ఞాణ...శుభతిథౌ, మమ ఉపవాసాకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం, అయాశ్చ
 భూర్భువస్సువరి త్యేతైర్మయై రాజ్యాహుతిహోష్యామి॥ సకృద్ధృపీతేన
 స్రుదాజ్యమాదాయ॥ అయాశ్చాగ్నేస్య నభిశస్తిశ్చస్తత్యమిత్యమయాఅసి॥
 అయస్తామనసా ధృతోయసా హ్రవ్యమూహితే యానో ధేహి భేష్టజగ్
 స్సావహ॥॥ అయసేగ్నయ ఇదమ్॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ స్రువేజా
 జ్యమాదాయ॥ ఓంభూర్భు వస్సువస్సావహ॥ ప్రజావతయ ఇదమ్॥
 అదితేన్వ మగ్గస్థాః॥ అనుమతేన్వ మగ్గస్థాః॥ సరన్వతేన్వ మగ్గస్థాః॥
 దేవసవిత్రః ప్రాసావీ॥ అనేన, అమగతాగ్ని ప్రాయశ్చిత్త హోమేన, భగ
 వాసర్వాత్మకః, శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదోభవతు॥తతః, బాపా
 సనంకుర్యాత్॥

అత్ర శ్లోకాః

శ్లో॥ నిశ్యహ్నివావినష్టేఽగ్నౌ సద్యస్సన్ధాన మిష్యతే॥ తతోహి
 పణ మేవస్యాన్నష్టే చాపహృతేఽనరే॥ ఉపోషణం వానుగలా వయా
 శ్చాహుతి రేవవా॥ భుక్తేప్రాగగ్ని నాశశ్చ త్సద్యస్సన్ధాయ పావకమ్॥
 అహోమ కాలాన్నాశ్నీయా ద్ద్వికాలం తత్సరంయది॥ నిత్యో ధార్యో
 యమగ్ని ర్యదిసమనుగతో మంథ్యఇత్యాదినోక్తా॥ వహ్నుత్వత్పత్తిస్తదేనో
 నిరశన ముపవాసశ్చపత్యుశ్చ పత్న్యాః॥ నాశే చైవావహారే జ్వలన
 ముపసమాధాయ సంస్కృత్యసర్పి॥ శ్చాయాశ్చ వ్యాహృ తీద్యే హుత
 భుజిజుహుయా॥ త్సుక్రున్ నాభ్యాం క్రమేణ॥కించ॥ శ్లో॥ అభీతవేదస్య

గృహ ధృహీత్వా నిధాయవహ్నిం విధినా సమిన్ధేత్. ఆజ్యం సు
స్కృత్య సకృద్ధృహీత్వా పరిస్తృతేగ్నో జుహుయా దయాశ్చ॥ అత
విశేషః॥ శ్లో॥ అర్వాక్తిర్రాత్రాదయసేగ్నయశ్చ ఆసప్తరాత్రం మహా
హవిశ్చ । ఏకాదశాహే యదితస్తు మత్యా దాద్వాదశాహే భవదగ్ని
నాశః॥ శ్లో॥ విచ్చిన్నవహ్ని మాథాయ కర్మాజ్ఞం విధివద్విజః॥ సాయ
మారభ్య జుహుయా దాహుతీనాం చతుష్టయమ్॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తేషు
సర్వేషు చతుష్పాత ప్రయోగతః॥ నాఘరౌ చతుషీచైవ ప్రణీతీధృం
వినాకృతమ్॥ కించ॥ నాఘరౌ నాజ్యభాగౌచ నచేధృం నజయాద
యః॥ చతుష్పాత ప్రయోగేతు నిశ్చిత్యోక్తం కపడినా॥

అథ, పునస్సన్ధాన ప్రాయశ్చిత్తమ్

దర్భేష్వాసీనో దర్భాః ధారయమాణః పత్నీముతరత ఉపవేశ్య
స్వయందక్షిణతఃసీనః ప్రాణానాయమ్య పూర్వోక్త... శుభతిథౌ శ్రీమా
గోతః... నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్ర దురితక్షయ
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథం, మమవిచ్చి
న్నాపాసనాగ్నేః పునస్సన్ధానాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణస్తదగ్నేత్వేన తదాదౌ
శుద్ధ్యథం వృద్ధ్యథంగం శాన్త్యథం మమ్యుదయార్థంచమహాజనైస్సహ
స్యస్తిపుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విష్ణేన పరిసమాప్త్యథం
శ్రీమహా గణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతి పూజాం పుణ్యాహ
వాచనంచ కుర్యాత్॥ పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, మమ ఔపాసనా
ంతరిత దినాదారభ్య ఏతత్కాల పర్యంతం ఔపాసనాత్రికమణా ద్యోదోష

స్సమజని తద్దోషపరిహారాథంయథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ।
 కాన్యోపాత్రే తండుల తామ్బూల హిరణ్యాదికం గృహీత్వా । పరిషదం
 త్రిఃప్రదక్షిణీ కృత్య ॥ శ్లో॥ సమస్తసమ్మ త్సమవాప్తి హేతవస్సమ్మద్ధి
 తావత్కుల ధూమకేతవః...జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిన్దాయ నమో
 నమః ॥ ప్రాజ్ఞుభ స్తిష్ఠన్నను వదేత్ ॥ అశేషేహేపరిషత్ । మదీయాం
 విజ్ఞాపనా మవధారయ । మమ బైపాసనాన్తరిత దినాదారభ్య ఏతత్క్షణ
 పర్యంతం బైపాసనాతిక్రమణాద్యోదోషస్సమజని తద్దోష పరిహారద్వారా
 పున రౌపాసనాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథం, వైశ్వదేవేన్తరితే, పున
 రైశ్వర్యదేవాధికార సిద్ధ్యథం, ప్రతిపద్ధోమేన్తరితే, పునః ప్రతిపద్ధోమా
 ధికార సిద్ధ్యథం, శ్రీలక్ష్మీనారాయణ ప్రీత్యథంచ, సౌవర్ణీ శాస్త్రీ
 యాం, మయానమర్చితా మిమాం పరిషద్దక్షిణాం, యథాశక్తి దక్షిణాం,
 యథోక్త దక్షిణా మివసీకృత్య । యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్త ।
 మమబైపాసనాధికార యోగ్యతా సిద్ధి మను గృహ్హస్తు భవంతః ॥ ఇతి
 విజ్ఞాపయామి ॥ హేయజమాన, తవ బైపాసనాన్తరిత దినాదారభ్య ఏత
 త్క్షణ పర్యంతం బైపాసనా తిక్రమణా ద్యోదోషస్సమజని తద్దోష పరి
 హారార్థం, సముద్రగానదీస్నానపూర్వకం, వ్రతమమాసస్యకృత్ప్రం,
 ద్వితీయ మాసస్య కృత్రచద్యయ మతఃకర్తవ్య మానస్యేకైక కృత్రప్రకారేణ,
 స్వర్ణ ధాన్యాజ్య కృత్రాచరణేసతి, భవాన్ముక్తో భూయా ద్విముక్తో భూ
 యాత్ ॥ తవ బైపాసనాధికార యోగ్యతా సిద్ధిర స్తిత్యను గృహ్హీమః ॥
 ఆరమ్య, పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, మమ బైపాసనాతిక్రమణా
 ద్యోదోషస్సమజని తద్దోష పరిహారద్వారా పున రౌపాసనాధికార యో
 గ్యతా ఫలసిద్ధ్యథం, శరీర శుద్ధ్యథంచ, పరిష దుపదిష్ట ప్రకారేణ

స్వర్ణధాన్యాఙ్య కృచ్ఛాఙ్గాచరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణం ప వి త్ర మ మ లం
 స్వర్ణం పాపవ్రణాశనమ్ । స్వర్ణంహి శంకరం యస్మా దతశ్శాన్తిం ప్రయ
 చ్చమే ॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాయ శ్రీమహావిష్ణు
 ప్రిత్యథం, మమ ఔపాసనాతిక్రమణా ద్యోదోషస్సమజని తద్దోష పరి
 హరద్వారా పున రౌపాసనాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యథం, శరీర
 శుద్ధ్యథం, స్వర్ణకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్య
 మహం సంప్రదదేనమమ ॥ శ్లో॥ ధన్యంకరోషి దాతాత మహితోకే పర
 త్రిచ । యస్మా త్త్రముచ్యతేధాన్య మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మై
 బ్రాహ్మణాయ.....శరీరశుద్ధ్యథం, ధాన్యకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయం
 యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్ర దదేనమమ ॥ శ్లో॥ కామధేనో
 స్సముద్భూతం సర్వక్రతుష సంస్థితమ్ దేవానా మాఙ్య మాహర మత
 శ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ.....శరీర శుద్ధ్యథం, ఆ
 ఙ్యకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సం
 ప్ర దదేనమమ ॥ ద్వాదశసంఖ్యాక బ్రాహ్మణ భోజనాథం, పర్యావ
 మన్న కృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణు
 ప్రితిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఏభి స్స్వర్ణధా
 న్యాఙ్య కృచ్చైశ్చ, భగవాన్ సర్వాత్మకః, శ్రీమహావిష్ణు స్సప్రీతో
 వరదోభవతు ॥ మమ ఔపాసనాతిక్రమాణా ద్యోదోషస్సమజని
 తద్దోష పరిహరద్వారా, పున రౌపాసనాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధి
 రస్తితి భవన్తోబ్రువన్తు ॥ తవ ఔపాసనాతిక్రమణా ద్యోదోషస్సమజని
 తద్దోష పరిహరద్వారా పున రౌపాసనాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధి
 రస్తు ॥ తవ శరీరశుద్ధిరస్తు ॥

ప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్

పునస్సన్ధాన ప్రాయశ్చిత్తహోమాః

ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్త శుభతిథౌ, శ్రీమాణ, గోత్రః, ... నామధేయస్య ధర్మపత్ని సమేతస్య, మమోపాత్ర దురితక్షయ ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం, మమ విచ్చిన్నోపాసనాగ్నిం పున స్సన్ధాస్యే ॥ తదగ్నిలాకికాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ యత్రాగ్నిస్థాప్యతే తత్ర..... అగ్న్యాయన పాత్రయో రక్షతోదకం నిసీయ । అగ్ని మిధ్యా ॥ • ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్యం దేవేభ్యో కూవ్యం వహ నఃప్రజానః । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయి మస్తాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే ॥ తదగ్నా సమిదం నిక్షిప్య ॥ చత్వారి శృక్లాత్రయో..... జాతవేదసేనమః ॥ పరిస్తీర్య । చతుష్పాత్ర వ్రయోగాద్యాజ్య సంస్కారా నేగ్నిం పరిషిచ్య । అదితేను మన్యస్య । అనుమతేను మన్యస్య । సర స్వతేను మన్యస్య । దేవనవిత్రః వ్రసువ ॥ పూర్వోక్త..... శుభతిథౌ, మమ ఉపవాసాకరణ ప్రాయశ్చిత్తాథాం, అయాశ్చ భూర్భువస్సువ రిత్యేతై ర్మనై రాజ్యాహుతి హోష్యామి ॥ సకృద్ధృహితేన స్రుదాజ్య మా దాయ । • ఓం-అయశ్చా గ్నేస్య నభిశ్చ స్తీశ్చ సత్యమిత్య మయాఅసి ।

• అత్ర, ఆత్మారోపణే, ఉపావరోహణం కుర్యాత్ । అనాత్మారోపణే, నోపావరోహణమ్ ॥

శ్లో॥ అర్వాక్తి రాత్రా దయసేగ్నయశ్చ ఆసప్తరాత్రన్త మహా హవిశ్చ । ఏకాదశహే యదితన్త మత్యా దాద్యాద కా ఘ్నే భవదగ్నినాశః ॥

అయస్సా మనసా ధృతోయనా హవ్యమూహిషే యానోధేహి భేషజగ్న్
 స్వాహా॥ అయసేగ్నయ ఇదమ్॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ సృవేణా
 జ్యమాదాయ । ఓంభూర్భు ప్రసుప్తస్సాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥
 పూర్వోక్త...శుభతిథౌ, మమ అనేకాపాసనానరిత ప్రాయశ్చిత్తాథకం,
 సప్తహోతారం హోష్యామి ॥ ఏకమ్-దేవ-త్రీణి-చత్వారి ॥ మహా
 హవిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వయః । అచ్యుతపాజా అగ్నిత్,
 అచ్యుతమనా ఉపవక్తా, అనాధృష్యశ్చ ప్రతి ధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాధి
 గ్రౌ । ఆయాస్య ఉద్ధాతా । వాచస్పతేహృద్విధే నామః । విధేమతే
 నామ । విధేన్య మస్మాకం నామ । వాచస్పతి స్సోమమపాత్ । మా
 దైవ్యస్తనుశ్చేదీమా మనుష్యః । నమోదివే । నమఃపృథివ్యై స్వా
 హా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదంనమమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥
 స్రువేణాజ్యమాదాయ । ఓంభూర్భు ప్రసుప్తస్సాహా॥ ప్రజాపతయ
 ఇదమ్॥ తదగ్ని తనుమతి హోమంకరిష్యే॥ ఏకం-దేవ-త్రీణి-చత్వారి॥
 మనోజ్యోతి ర్జ్వలతా మాజ్యంవిచ్ఛిన్నం యజ్ఞగం సమిమం దధాతు ।
 యాఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషా మృతేనస్వాహా॥
 ఉషసో నిమ్రుగ్భ్య ఇదంనమమ॥ యదస్మిన్ యజ్ఞేనరగామ మన్రతః
 కర్తృతోవా । అనయాహుత్యా తచ్ఛమయామినర్త్యం తృప్యన్తుదేవా

అవృధస్తాం ఘృతేనస్వాహా॥ దేవేభ్య ఇదంనమమ॥ త్రయస్త్రిగ్శత
 స్తవో యేవితత్తిరే యత్తమం యజ్ఞగ్నస్విధయా దదన్తేషాంఽన్నం
 ప్రత్యే తద్దధామిస్వాహా ఘృతో దేవాగ్ం అప్యేతుస్వాహా॥ దేవేభ్య
 ఇదంనమమ॥ తస్తుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః ప్రభోరష
 ధియాక్తృలా॥ అనుల్బణంవయత జోగువామహో మనుర్భవ జనయా
 దైవ్యం జన్తగ్స్వాహా॥ అగ్నయే తస్తుమత ఇదంనమమ॥ ఉద్బుధ్య
 స్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టా పూరేసగ్ం సృజేథా మయంచ॥ పునః
 కృణ్వగ్న్స్తాపితరంయువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయితస్తుమే తగ్న్ స్వాహా॥
 అగ్నయే తస్తుమత ఇదంనమమ॥ ఉద్భుతమం వరుణపాశ మస్మదవాధ
 మం విమధ్య మగ్న్శ్రథాయ॥ అథా వయమాదిత్య ప్రతేతవానాగస్తో
 అదితయేస్వామ స్వాహా॥ వరుణా యాదిత్యా యేదంనమమ॥ ఉద్వయం
 తమనస్పరి వశ్యన్తో జ్యోతిరుత్తరమ్॥ దేవందేవత్రా సూర్యమగన్మజ్యో
 తిరుత్త మగ్న్స్వాహా॥ సూర్యా యేదంనమమ॥ ఉద్భుత్యం జాతవేదసం
 దేవంవహన్తి కేతవః॥ దృశేవిశ్వాయ సూర్యగ్న్స్వాహా॥ సూర్యా
 యేదంనమమ॥ చిత్రందేవానా ముదగాదనీక్తం చక్షుర్మితన్య వరుణ
 స్థాగ్నేః॥ ఆప్రాద్యావా పృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్యత్ర్యా జగత

సస్థు షశ్చస్వాహా॥ సూర్యా యేదంనమమ॥ అగ్నేభ్యా వర్తిన్నభిన
 అవర్తస్వాయుషా వర్చసా నన్యామేధయా ప్రజయాధనేన స్వాహా॥
 అగ్నయేభ్యా వర్తినఇదంనమమ॥ అగ్నేఅజ్గరశ్శతనే సన్వావృత స్సహ
 స్రస్త ఉపావృతః । తాసాంపోషన్య పోషేణ పునర్నోనష్టమాకృద్ధి
 పునర్నోరయమాకృద్ధి స్వాహా॥ అగ్నయేజ్గరస ఇదంనమమ॥ పునర్నూ
 ర్ణా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయషా । పునర్నూపాహి విశ్వత స్సాహా॥
 అగ్నయఇదంనమమ॥ సహరయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వన్వదారయా ।
 విశ్వస్నియా విశ్వతస్సరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ సర్వప్రాయ
 శ్చిత్తం కరిష్యే । సృవేణాజ్యమాదాయ । ఓంభూర్భు వ్రస్సువ్రస్వాహా ।
 ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ ద్వాదశ గృహీతేనాజ్యేన స్రుచం పూర
 యిత్వా॥ ఏకమ్-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి-పంచ-షట్-సప్త-అష్టే-నవ-దశ-
 ఏకాదశ-ద్వాదశ॥నవతేఅగ్నేనమిథస్సవ్రజిహ్వస్సవ్రజుషయస్సవ్రదామ
 ప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సవ్రదాత్వాయజు నిసప్తయోనీ రాప్యణస్వా
 ఘృతేనస్వాహా॥ అగ్నయే సప్తహోత్ర ఇదంనమమ॥ అదితేన్వ మగ్న్
 స్థాః । అనుమతేన్వ మగ్న్స్థాః । సరస్వతేన్వ మగ్న్స్థాః । దేవసవితః ప్రా
 సావీః॥ అనేన తనుమతి ప్రాయశ్చిత్తహోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః
 సర్వం శ్రీపరమేశ్వర స్సుప్రీణాతు॥

అథ, తన్తుమతీ స్థాలీపాకః

ఆచమ్య - పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, శ్రీమాన్ గోత్రః.....
 ప్రీత్యథాం, అగ్నిదాహ్యాథాం తన్తుమతీ స్థాలీ పాకం కరిష్యే || అగ్నయే
 జుష్టం నిర్వపామి । అగ్నయే సిన్ధుకృతే జుష్టం నిర్వపామి || అగ్నయే
 జుష్టగ్ం సంవపామి । అగ్నయే సిన్ధుకృతే జుష్టగ్ం సంవపామి || అగ్న
 యేజుష్టం ప్రోషామి । అగ్నయే సిన్ధుకృతే జుష్టం ప్రోషామి || అగ్నయే
 జుష్ట మధివపామి । అగ్నయే సిన్ధుకృతే జుష్ట మధివపామి || పత్యవ
 హన్తి || వర న్నండఃలానాదాయ । నప్రతాపయతి । నప్రసావయతి ।
 నగాలయతి । క్షీరేభవతీత్యేకే । వరో జీవితండుల చరుగ్ శ్రవయత్వా ।
 అభిఘోర్య । ప్రాచీన ముదీచీనంవో ద్వాస్య । ప్రతిష్ఠిత మభిఘోర్య || అగ్నే
 రుపనమాధానా ద్వాజుఃకాగానే || సుచ్యుపస్తీర్య । చరుమధ్యా ద్విర
 వదాయ || చరుమధ్యా దక్షిణ వర్షమాత్రం హవి ర్మధ్యమానామికా
 జ్ఞాస్తై స్తిరశ్చిన మవదాయ । పూర్వాథా ద్వితీయ మనూచీనమ్ ||
 పశ్చాథా తృతీయ మనూచీనంపంచాన తినః || అభిఘోర్య । ఓం-అగ్నయే
 స్వాహా || అగ్నయ ఇదంనమమ || తతస్సుచ్యుపస్తీర్య || చరుమధ్యా
 త్పూర్వవ ద్విరవదాయ । అభిఘోర్య । హవిః ప్రత్యభిఘోరయతి || ఓం-
 అగ్నయే తన్తుమతే స్వాహా || అగ్నయే తన్తుమత ఇదంనమమ || పున

స్నుచ్యువస్తీర్యః । అనూచీనం ఉత్తరాథాత్సకృత్విష్టకృతేవదాయ ।

ద్విరభిఘార్యః । నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ ఓం-అగ్నే స్యిష్టకృతే

స్వాహా । అగ్నేస్యిష్టకృత ఇదంనమమ ॥ ఇథసన్నహనా న్యద్భిస్స
గ్గేస్పశాఙ్గాగ్నో ప్రహరతి । తుద్రాయ తన్విచరా యేదంనమమ । అప
ఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథాం వృద్ధి కామః
జయాది హోమం కరిష్యే ॥ జయాది బ్రహ్మవిసజ్జానాంతం కుర్యాత్ ॥
అత్ర బర్హిస్సమంజసం కృత్వా । శమ్యా అపోహ్య ॥

హోమద్రవ్య దానమ్

ఆచమ్య-పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, శ్రీమాఁగోత్రః.....

ప్రీత్యథాం, యజ్ఞేశ్వర పితయే, హోమద్రవ్య తండుల సహిలాజ్య
దానజ్కరిష్యే ॥ బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య ॥ ప్రాజ్ఞుభాః ప్రయచ్ఛన్తి । ప్రత్య
జ్ఞుభాః ప్రతిగృహ్ణతే ॥ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభా
భ్యా మిదంవాం పాద్యమ్ । సుపాద్యమ్ ॥ పూర్వం దక్షిణపాదం ప్రక్షా
ళ్య । తతో వామపాదం ప్రక్షాళయేత్ ॥ ప్రక్షాళయితారం దక్షిణ
బాహు ముపస్పృశ్య ॥ నమోబ్రహ్మణ్య దేవాయ గోబ్రాహ్మణ హితా
యచ । జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః ॥ నమోన్య
నన్తాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరు బాహవే । సహస్ర
నామ్నే పురుషాయ శ్వాశతే సహస్రకోటి యోగధారి జేనమః ॥ ఇతి
ఫాదాప్రక్షాళ్యాచమ్య । ప్రతిగ్రహీత్పు బ్రాహ్మణో మయిమహా ఇతి

యజుషాత్మానం ప్రత్యభి మృశేత్ ॥ మయి మహామయియశో
మయీన్ద్రియం వీర్యమ్ ॥ అప ఉపస్సృశ్య ॥ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపా
బ్రాహ్మణాయదాభాగశామీవో నన్తాః । సుగన్తాః । అలంకరణాథాః
ఇమే అక్షరాః । సన్వక్షరాః । సకలారాధనై శ్శోభనమస్తు ॥ అస్మై
బ్రాహ్మణాయ, యజుశ్శాఖాధ్యాయినే, గోత్రోద్భవాయ, నామబ్రాహ్మ
ణాయ ప్రతిహిగ్రతే శ్రీమాన్ గోత్రః నారాయణవారా ధర్మపత్ని
సమేతోహం, మమ బేపాసనాన్తరిత, హోమద్రవ్య తండులసహిలాజ్య
దానం శ్రీయజ్ఞేశ్వర పీఠి జ్ఞామయ మానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే
నమమ ॥ దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవే । ఆశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ ॥ పూర్ణో
హస్తాబ్ధ్యం ప్రతిగృహ్ణామి ॥ శ్రీయసే ప్రతిగృహ్ణాతు ॥ ఏత ద్దానసా
ధున్యాథకం సదక్షిణ తామ్బూలం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥

బేపాసనమ్

ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, శ్రీమాన్ గోత్రః, నామ
ధేయః, ధర్మపత్ని సమేతః, శ్రీమతః గోత్రస్య, నామధేయస్య, ధర్మ
పత్ని సమేతస్య, మమోపాత్త దురితక్షయ ద్వారా, శ్రీ పరమేశ్వర
ప్రీత్యథకం, పూర్వేద్యస్సాయమా పాసనేనసహ, ఆద్య ప్రాతరౌపాసన
హోమంతండులై హోకష్యామి ॥ చత్వారి శృక్లేభ్యాది బేపాసనం
కుర్యాత్ ॥

అత్మారోపణమ్

యాతే¹అగ్నే యజ్ఞయా తనూ నయేహ్యరో హ త్మా త్మా న
మద్రావనూని కృణ్వన్నస్మి నర్యాపురూణి యజ్ఞోభూత్వా యజ్ఞమా
సీద స్వాంయోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమాన సృక్షయ ఏహి॥ ఇతి
జపిత్వా హస్తా అగ్నో యుగప తృతితవ్య ముఖే ఓపేత్॥ త్రివార
మితి కేచిత్ ॥ పున రోపాసన వేళాయాం ఉపావరోపేతి మస్త్రేణ
ఉపావరోహణం కుర్యాత్ ॥

సమిధారోపణం

అయ నే యోనిర్ ఋత్వియో యతోజాతో అరోచథాః తంజాన
న్నగ్న ఆరోహ తానోవర్తయాత్తయిమ్॥ ఇతి సమిధాగ్రం కించిద్ధగ్నాః
ప్రక్షాతం నిధాయ॥ ఔపాసనకాలే సమిధాధానం కుర్యాత్॥ తద్యథా॥
సమిధాధానం

అజుహ్వన స్సువతికః పురస్తా దగ్నేస్వాంయోని మాసీదస్తాధ్యా
అస్మిన్స్తవధస్తే అధ్యుత్తరస్మి విశ్వేదేవా యజమానశ్చ సీదత॥ ఉద్భు
ద్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టా మూరే సగంసృజేథా మయంచ॥
పునః కృణ్వగ్నేస్వాచితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయితస్తు మేతమ్॥
ఇతి మస్త్రద్యయేన హస్తాభ్యాం, తాంసమిధం లోకికాగ్నోనిషిష్య॥ తథా
తన్త్రం ప్రయోజయేత్॥

సమూర్తమ్

అత్ర, పునస్సన్ధానాది సమ్మన్విశ్లోకాః

శ్లో॥ ఆత్మ న్యారోపణా త్పురస్థ మనలే శాన్తిమాగతే। పున
స్సన్ధాన వేళాయా మాదా నోపావ రోహణం॥ తథాచ। అగ్న్య
చార విహీనోయశ్చరకాలగతోభవేత్ । పునస్సన్ధాన వేళాయా మాదా
నోపావ రోహణమ్॥ అత్రకాలశబ్ద ఋతుపర్యాయః। నాశంగతేగ్నో
యదికుక్షిమధ్యే కూర్యాత్తదగ్నో వమనం పురస్తాత్। బహిర్గతే నాశ
ముపైతి వహ్నా నన్ధానమగ్నే ర్యది తాకికాగ్నో॥ అత్ర వమనం, ఉపా
వరోహణః తి జ్ఞాతవ్యం॥ విచ్చిన్నవహ్నే సన్ధానే పరిధీ స్రవహరే
న్నతు। చరు జయాదికం కూర్యా న్నసన్దేహః కపడికానా॥ తథాచ॥
పునస్సన్ధాన వహ్నాతు పరిధి ప్రహృతిన్కపి। బర్హిస్సమంజనం
కూర్యా చ్చమ్యావవ నసంశయః॥ శ్లో॥ మాసత్రయేతు కృత్రచంస్యా
త్తజ్ఞాసే ద్విగుణం భవేత్। త్రిగుణం నవమాసేతు పంచక్రచ్చాణీ
వత్సరే॥ గ్రన్తానరే॥ శ్లో॥ ఆలస్యా దగ్నివిచ్ఛేదే ద్వాదశాహారక
కృత్రచం॥ మాసాన్తే కృత్రచయుగ్మస్తు పంచ కృచ్చాణీ వత్సరే।
అష్టై ద్వితీయ వర్షాన్తే ఏకాదశ తృతీయకే। తత శ్చతుర్థక వర్షాన్తే
త్రింశ కృచ్చా ఉదాహృతాః। తతః పరేషా మజ్ఞానాం ప్రత్యేకం
దశకాదయః। కూర్యాదేవం ప్రయత్నేన ప్రాయశ్చిత్తం విధానతః॥
శ్లో॥ షట్పృథ్థ ప్రమితం ధాన్యంత్రిప్రథ ప్రమితం పృథమమ్। ఔపాస
నాథక మాఖ్యాతం వత్సరస్య మసిషిభిః॥ ఇతి హోమద్రవ్య దానం
కూర్యాత్॥ ముష్ట్యాది ప్రమాణ నిర్ణయః శ్లో॥ ధాన్యమానంతు కుడవో
ముష్టీనాంస్యా చ్చతుష్టయం। చత్వారః కుడవాఃప్రథ శ్చతుఃప్రథ

నదాధకమ్ । అష్టాధకో భవేద్రోణో ద్విద్రోణ శూర్ప ఉచ్యతే । సాథా
 శూర్పే భవేత్థారీ సర్వశాస్త్ర విదాంమతమ్ ॥ షోడశ ముష్టిర్యా ప్రస్థః ॥
 హోమవిధిః ॥ శ్లో॥ యదా సన్ధీయతే వహ్నిః ప్రాతర్మధ్యం దినేపివా ।
 తదా సాయం విజానీయా త్రాయ మాహుతి పూర్వకమ్ ॥ కించ ॥ యదా
 సన్ధీయతే వహ్నిః ప్రాయశ్చిత్త పురస్సరమ్ । తదా సాయం విజానీయా
 త్రాతర్ హోమం తతఃవరమ్ ॥ తథాచ ॥ విచ్చిన్న వహ్ని మదాయ
 కర్మాంగం విధివద్విజః । సాయమారభ్య జుహుయా దా ము తి నాం
 చతుష్టయమ్ ॥ ప్రతిప త్పర్వ సన్ధానం కర్తృకర్మ వినాశనమ్ । సన్ధాయ
 త్రిదినం హుత్వా స్థాలీపాకం సమాచరేత్ ॥ శ్లో॥ నిత్యాపాసన సంకల్పే
 ప్రణీలా మాజనేతథా । విప్రాశీర్వచనేతిషే ద్వర స్వోత్తరతో
 వహూః ॥ ఉపస్థితాయాం భార్యాయా మగ్నిం త్యజతి మూఢదీః । అన
 గ్నిక ఇతిబ్రూత స్పర్వకర్మ బహిష్కృతః ॥ ద్వారశాహ మనగ్నిశ్చ
 సన్ధ్యాహీనో దినత్రయమ్ । చతుర్వేద ధరోవిప్ర శూద్రఏవ ననంశయః ॥
 సన్ధ్యామిష్టిం చరుం హోమం యావజ్జీవం సమాచరేత్ । నత్యజే
 త్సుతకేదాపి త్యజగచ్ఛ త్యభో ద్విజ్య ॥ ప్రాతర్ హోమ స్సక్లి
 వాస్త సాయస్త నవనాడికాః । హోమకాలస్య విజ్ఞేయో హ్యన్యథా
 లంఘనం స్మృతమ్ ॥ శ్లో॥ కర్తాచ దూర భార్యాచే దాత్రికే సముపస్థితే ।
 అయాశ్చే త్యగ్ని సన్ధానం హోమా నైచవి నజయేత్ ॥

ఆత్మారోపణ విషయః

శ్లో॥ స్ఫుటమస్త్రం జపేద్వాయు మాసమాప్తే ర్నిగృహ్యచ ।
 ఏవం త్రివార ముక్త్వాగ్నై తప్తహస్తం ముఖేక్షిపేత్ ॥ నిత్య మౌపాసనే
 కాలే వమనం యః ప్రయత్న తః । సర్వమౌపాసనం కృత్వా చాత్మన్యా
 రోపయే త్పునః ॥ శ్లో॥ ఉపావరోహణా త్పూర్వ మనలే శా నిమాగతే ।

పునరగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పునస్త్యేతి సమిన్ధనమ్॥ ఉపావరోహణా దూధం
 శ్రూయతే సూతక ద్వయం । కృత్వా చౌపాసనం సాక్షి మగ్ని మాతృని
 నిక్షిపేత్ ॥ తిలక విషయః ॥ శ్లో॥ పూర్వభాగేతు మేధావీ దక్షిణాఽఽ
 యః శ్చయోభవేత్ । పశ్చిమే బుధసంతాప ముత్తరం మరణం ద్రువమ్ ।
 గృహ్ణీయా నృద్యతో భస్మ ఆయుర్వృద్ధిదిశేదినే ॥ శ్లో॥ జలసంయుక్త
 తిలక ధారణం నిష్ఫలం భవేత్ । ఆజ్యసంయుక్తం తిలకం పుత్ర ధారాభి
 వృద్ధయే ॥ భస్మ సంతారణం చైవ సమారోపణ పూర్వతః । సమారో
 పణతః పశ్చాద్ధారణం నిష్ఫలం భవేత్ ॥

విధురత్వ నిర్ణయః

శ్లో॥ అనగ్నికస్య వేదోగ్నిః వేదహీనో వ్యనగ్నికః । పుత్రహీన
 స్తథా నగ్నిః పుత్రీవా నగ్నిమా భవేత్॥ భార్యాపుత్ర విహీనస్తు
 విధురస్స ఇతి స్మృతః । పతిపుత్ర విహీనాయా విధవా పరికిరీతా ॥
 యజ్ఞేదానే జుపేహోమే స్వాధ్యాయే పితృకర్మణి । అన్యోవ్యనగ్ని
 మాంశైవనదూష్యః పుత్రవాగృహీ॥ తథాచ॥ అనాశ్రమో
 ప్యాశమిస్యా దపత్నీకోపి పుత్రవా వేదయుక్తో ద్విజస్తస్మా ధృహన్త
 సద్యశో భవేత్ ॥

విధు రౌపాసన విధిః

శ్లో॥ ఉద్ధృత్య వహ్నిం ప్రణవేన చాదా వన్యగ్నిరిత్యా నిహితా
 పురస్తాత్ । నిధాయ పృష్ఠో దివిమన్త్రీ కేన తతస్తు హోమ శ్శక్త తైశ్చతు
 ర్భిః॥ రేఖాదయో నైవదతత్సలాం సవిశ్వానినో ద్యాన ఇమేతి మన్త్రీః ।
 నారోహణం నాప్యవరోపహణంవా ప్యుత్పత్తిరేవం విధురానలస్య ।
 నిత్యాని నైమిత్తిక కామ్యకర్మతత్రైవ కుర్యా ద్విధురస్స దైవ॥ వివాహ
 సన్యాస మృతాంతమేతం గృహీవకుర్యా ద్విధురోప యాచా ॥

అన్వారమ్భణీయ స్థాలీపాకః

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరిధ్మా బర్హిషీ ఆసాద్య । ప్రాతరాపాసనం
 కృత్వా । వధూ ముత్తరత ఉవవేశ్య స్వయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానా
 యమ్య ॥ పూర్వోక్త.....ప్రీత్యథాం, దర్శపూర్ణ మాసోపక్రమణా
 థాం, అన్వారమ్భణీయ స్థాలీపాకేన సద్యో యాజయిష్యే ॥ తత్రాగ్ని
 రగ్నా విష్ణు సరస్వతీ సరస్వా నగ్నిర్భగీచ ఏతాః ప్రధానదేవతాః । స్వి
 ష్టకృదగ్గదేవతా వ్రీహిమయం చరుద్రవ్య మన్యస్మిన్నాకాలే పుపవత్స్వి
 మీతినంకల్ప్య । పత్న్యవహన్తి ॥ వరస్రండులూనాదాయ । కౌపాసనాగ్నౌ
 జీవతండుల చరుగ్గేశ్వరపయితాభిఘార్య ॥ ప్రార్థన ముదీచీనంకోద్వాస్య ।
 ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య ॥ అగ్నింధనాద్యాజ్యభాగానే ॥ సుచాజ్యమా దాయ ॥
 ఓం అగ్నయేస్సాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ ఇతిముఖాహుతింజుహుయాత్ ॥
 • తతః, పూర్ణాపశ్చా ద్యత్రేదేవా అదధురితిద్వే ఆజ్యాహుతి
 జుహుయాత్ ॥ ఏకమ్-దేవ-త్రీణి-చత్వారి ॥ పూర్ణాపశ్చా దుతపూర్ణా

• శ్లో ॥ కర్మసోష్ఠిషధి మత్స్వేషు వ్రతేషుహిచతృష్యవి । ముఖాహుతి
 రవశ్యంహి సర్వాచార్యైస్సు నిశ్చితేతి ॥ గృహ్యస్సు ॥ పార్వణీనాతో
 న్యానికర్మాణి వ్యాఖ్యాతానీతి । ఆగ్నేయ స్థాలీనాకానన్తరఖండే, లాజ
 హోమ వజ్రమోషధి హవిష్కర్మాణి, దధ్యంజలి హోమంచ,
 పార్వణవత్కర్మా ద్యతోపదేశం ప్రధానాహుత యోగ్నిముఖ సివిష్ట
 కృతోర్మద్యేన్ద్ర ప్రధానే, చతురవత్త మభిఘార్యహవిః, ప్రత్యభి
 ఘారయేదితి ॥

పురస్తా దున్మద్యతః పౌర్ణ మాసీజిగాయ । తస్యాందేవా అధిస్తంవసన్
ఉత్తమేనాక ఇహమాదయ న్నాగ్స్వాహా ॥ పౌర్ణమాస్యాఇదమ్ ॥ ఏకమ్-
ద్యే- త్రీణీ-చత్వారి ॥ యతేదేవా అదధుర్భాగధేయ మమావాస్యే
స్తంవసన్తో మహిత్యా । సానోయజ్ఞం విప్రహి విశ్వవారే రయింనోధేహి
సుభగే సువీర్తగ్స్వాహా ॥ అమావాస్యాయా ఇదమ్ ॥ దర్వాముపస్తీర్య
చరుమధ్యా ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । అగ్నయేస్వాహా । అగ్నయ
ఇదమ్ ॥ పునస్సుచ్యుపస్తీర్య । చరుమధ్యా ద్విరవదాయ ॥ అభిఘార్య ॥
అగ్నా విష్ణుభ్యాగ్స్వాహా ॥ అగ్నా విష్ణుభ్యామిదమ్ । పునస్సుచ్యుప
స్తీర్య । చరుమధ్యా ద్విరవదాయ । అభిఘార్య ॥ సరస్వత్యై స్వాహా ॥
సరస్వత్యా ఇదమ్ ॥ పునస్సుచ్యుపస్తీర్య । చరుమధ్యా ద్విరవదాయ
అభిఘార్య । సరస్వతే స్వాహా ॥ సరస్వత ఇదమ్ ॥ పునస్సుచ్యుపస్తీర్య ।
చరుమధ్యా ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ।
అగ్నయే భగినైస్వాహా ॥ అగ్నయేభగినఇదమ్ ॥ పునస్సుచ్యుపస్తీర్య ।
ఉత్తరాథా తృకృత్సిష్టకృతేవదాయ । ద్విరభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభి
ఘారయతి ॥ అగ్నయే సిష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే సిష్టకృతఇదమ్ ॥

బహుషు ప్రథానహోమేషు అన్తేప్రత్యభిఘారణమితి । సాం
ప్రతికాస్తు । ప్రత్యాహుతి ప్రత్యభిఘారణం కింకుర్వన్తి । తదమూలత్వా
ద్ధరణీయమ్ ॥

ఇ ద్మ స న్న హ నా న్య ద్వి సన్గ్గ్సృశాన్యగ్నో ప్రహరతి । రుద్రాయ
తన్నిచరాయేదమ్ ॥ అపశపస్సృశ్య । అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా
సిద్ధ్యథఽం, వృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే ॥ జయాది బ్రహ్మవిస
జానానం కుర్యాత్ ॥ అత్ర బ ర్ హి స్స మం జ నం కృత్వా । శమ్యా
అపోహ్య ॥ వృషభదక్షిణానాన్తి ॥ పూర్ణపాత్రం దక్షిణేత్యేకే ॥

అత్ర శ్లోకాః

శ్లో॥ పూర్ణిమా క్షణదాయాన్తు విధినౌ పాసనస్యచేత్ । ప్రతి
పద్యేవ కురీత యాగద్వయ ముదాహృతమ్ ॥ ప్రాతఃకాలే ముహూర్తాదా
యదిప్రథమపర్వణి । రాత్రౌ సంకల్ప్యనిత్యాన్తే హ్యనారంభః పరేహని॥
చతుర్థహోమ మధ్యేతు ప్రాప్యతే యదిపూర్ణిమా । తస్మాద్రూపభ్య
విధివ దన్వాదాన పురస్సరమ్ ॥ తథా ॥ శ్లో॥ వివాహ శేషమధ్యేతు
పర్వణ్యుత్పత్తితేనతి । తస్మిన్నపిచ క ర్తవ్యం స్థాలీపాకం యథావిది॥ తత్ర
యద్యప్యమావాస్య వివాహ శ్చాన్యదనంతరమ్ । యదివా పౌర్ణమాసీ
స్యాత్ స్థాలీపాక క్రియామతా ॥ ఇతి ॥ అత్రామావాస్యాయామపి స్థాలీ
పాకస్మరణ మాగామి పౌర్ణమాస్యా మౌఢ్యాధిమానదోష దుష్టత్వేద
ప్తవ్యమ్ ॥ తథా ॥ దర్శేపి, తత్పూర్వమేవ పౌర్ణమాసస్థాలీపాకం కృత్వా
దర్శంకుర్యాదితి సిద్ధమ్ । వివాహానంతర పర్వణిగ్రహణాది దోషసంభవే ॥
శ్లో॥ ఉపరాగోధి మాసోవా యదిప్రథమపర్వణి । నాహరే త్రృతమ
మిష్టిం మౌఢ్యేచ గురుశుక్రయోః ॥ ఇతి నిషేధాత్త్రృతమ స్థాలీపాకో
నకార్యః ॥ ఏవం వివాహానంతర మాషాఢాది విత్తమాససంభవేచ నకా
ర్యః ॥ తథా ॥ శ్లో॥ స్థాలీపాక క్రియాంకుర్యా ద్వివాహో దుర్తరాయతే ।

విత్సమాస చతుష్కేతు యదికుర్యా ద్విసశ్యతి ॥ కించ ॥ శ్లో॥ ఉపాకర్మచ
హవ్యంచ కవ్యం పరోత్సవంతథా ॥ ఉత్తరే నియతంకుర్యా స్మలమాసే
వివజ్ఞయేత్ ॥ పర్వప్రాథమికేష్టిః ప్రథమస్థాలీపాకశ్చ, నతుద్వితీయః,
తస్య దోషాభావాత్ ॥ ప్రారబ్ధేతు ద్వితీయాదా ప్రోక్తదోషో నవిద్యతే ॥
ఇతిస్మరణాత్ ॥ స్మృతినంగహేచ ॥ శ్లో॥ అరంభం దర్శపూర్ణేష్ట్యో రగ్ని
హోత్రస్యదా దిమమ్ ॥ ప్రతిష్ఠోత్సవ కర్మాద్యా మలమాసే వివజ్ఞ
యేత్ ॥ నను ॥ శ్లో॥ అధిమాసేతు శుక్రస్య గురో రస్తమయేపిచ ॥
నిత్యంనైమిత్తికం కుర్యా త్కామ్యం కర్మ వివజ్ఞయేత్ ॥ ఇతి నిత్యస్య
కర్తవ్యత్వ వచనాత్, నిత్యానిహవయన్నేనస్యి జాయతఇతి విజ్ఞాయతే ॥
విశేషో దశనిర్ణయేద్రష్టవ్యః ॥ శ్లో॥ వ్రతేషు శాన్తిహోమేషు విభ్ర
ష్టేష్టి వృషోత్సృజే ॥ చరోః వ్రథానకేచైవ శమ్యావప నసంశయః ॥
ఇతి ॥ వ్రథానచదురితి స్మారాన్వారంభణీయా ॥ అత్ర పరిధ్యథే,
శమ్యాః కార్యాఇతిచ వదన్తి ॥ అత్రమూలకారికాః ॥ శ్లో॥ అగ్నిస్తథాగ్నౌ
నహితశ్చ విష్ణుస్సరస్వతీచైవ తథాసరస్వా ॥ అగ్నిర్భగీ సిష్టకృదగ్ని
రేణాః క్రమేణహుత్వాథ తతోజయాది ॥ అత్ర విశేషకారికా ॥
శ్లో॥ అనాహితాగ్నేః ప్రథమేచరౌచ యాదేవతాస్తాః ప్రవదన్తితద్భాః ॥
తస్యాపి కాలఃకిల పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతర్వదం తేషవ కపర్దిశిష్యాః ॥ ఇతి,
ప్రాతరిత్యనేన, దివైవకుర్యాత్ ॥ నతురాత్రావితి సూచితమ్ ॥

సమాప్తః

అన్వారంభణీయానస్తర మన్వాధానమ్

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసనం హుత్వా, పత్నీసహ ప్రాణా
నాయమ్య ॥ పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, శ్రీవరమేశ్వర ప్రీత్యథం

మమౌపాసనసిద్ధ్యథం, పౌర్ణమాసే నాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వేయాజ
యిష్యే ॥ తత్రాగ్ని స్విష్టకృచ్చ దేవతే । ప్రహిమయం చరుద్రవ్య
మన్యస్మిన్కాల ఉపవత్యామి బ్రహ్మచర్యం చరిష్యామీతి సంకల్ప్య ॥
ఇథా బర్హిషీ సన్నహ్యతి ॥ అమావాస్యాయా మప్యేవ మేవాన్వా,
ధానమ్ ॥ తత్ర అమావాస్యాయాం దార్కికే నాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన
శ్వేయాజయిష్యే ॥ ఇత్యన్వాధానం కుర్యాత్ ॥

సమాప్తమ్

అథ, ప్రతిపత్నాలీపాకః

ప్రతిపదిప్రాతరౌపాసనం హుత్వా, ఔపాసనాగ్నౌ చరుగ్గ శ్రవ
యిత్వా, అభిఘార్య, ప్రాచీన ముదీచీనంవో ద్వాస్య, ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య"
అగ్నింధనా ద్యాజ్యభాగానే ॥ శేషం, అగ్నేయస్థాలీపాక వత్సర్వం
కుర్యాత్ ॥ అత్ర వృషదక్షిణా నాస్తి । కిన్తు, పూర్ణపాత్రం దక్షిణా ॥
పూర్ణపాత్ర లక్షణమ్ ॥ శ్లో॥ అష్టముష్టి భవేత్కించి త్కించిచ్చత్వారి
పుష్కలః । పుష్కలాశ్చైవ చత్వారి ఆధకః పరికిర్తితః । ఆధకాశ్చైవ
చత్వారిః పూర్ణపాత్రం ప్రచక్షతే ॥

ఇతి ప్రతిపత్తోమ స్సమాప్తమ్

అథ, విభృష్టేష్టిః

మౌఢ్యాది నిమిత్తాభావేనతి, యది ప్రథమ పర్వాతి పాతయతి,
తదా, విభృష్టేష్టింకుర్యాత్, పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరపాసనం హుత్వా,
వర్షాసహ ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త.....ప్రీత్యథాం, మమ
ప్రథమవర్వణి, ప్రతిపద్ధోమాతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్తాథాం, అన్వారంభ
ణ్యధికార సిద్ధ్యథాంచ, విభృష్టేష్టిం కరిష్యే॥ తత్రాగ్ని రిన్ద్రస్సోమశ్చ
ప్రథానదేవతాః ॥ సిద్ధ్యకృదగ్ని దేవతా । ప్రీహిమయం చరుద్రవ్యం
స్థాలీపాకేన సద్యో యాజయిష్యే॥ పత్న్యవహన్తి, వరస్తండులానా
దాయ, ఔపాసనాగ్నౌ చరుగ్గ్ శ్రవయిత్వా, అభిఘార్య, ప్రాచీన ముదీ
చీనఃపాద్యాస్య, ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య, అగ్నే రుపనమాధానా ద్యగ్ని
ముఖాన్తే, దర్వాముపస్తీర్య, చరుమధ్యా ద్విరవదాయ, అభిఘార్య ।
అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ పునస్సుచ్యవస్తీర్య చరుమధ్యా
ద్విరవదాయ, అభిఘార్య, ఇన్ద్రాయస్వాహా॥ ఇన్ద్రాయేదమ్॥ సుచ్య
వస్తీర్య, చరుమధ్యా ద్విరవదాయ, అభిఘార్య । హవిఃప్రత్యభిఘా
రయతి॥ సోమాయ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ పునస్సుచ్య వస్తీర్య,
ఉత్తరాథాత్సకృత్సిద్ధ్యకృతేవదాయ, ద్విరభిఘార్య, నహవిః ప్రత్యభి
ఘారయతి ॥ అగ్నయే సిద్ధ్యకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే సిద్ధ్యకృతఇదమ్ ॥
ఇథ్మనన్నహనా న్యద్భిస్సగ్గ్ స్పర్శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి, రుద్రాయతన్తి
చరాధేదంనఘఘ, అపశపస్సృశ్య, అన్యకర్మణః, హోమప్రతిష్ఠా

సిద్ధ్యథాం వృద్ధికామః, జయాదిహోమం కరిష్యే, జయాది బ్రహ్మవిస
జానానం కుర్యాత్॥ అతః బర్హిస్సమంజసం కృత్వా, శమ్య
అపోహ్య॥ తతోన్వారంభణీయం కృత్వా, ప్రతిపది స్థాలీపాకంకుర్యాత్॥

అత్రోక్తాః

శ్లో॥ అగ్నేయ మైన్ద్రం సౌమ్యంచ కారయేచ్ఛరుమీ దృశమ్॥
కించ॥ శ్లో॥ అగ్నేయేచ తథేన్ద్రాయ సోమాయ స్విష్టకృతునః॥ జుహు
యాదిధృ తన్త్రేణ విశ్రాంతిం జయాదికమ్॥ అత్రశ్రుతిశ్చ॥ యోయజ్ఞ
విశ్రాంతస్సౌమ్యతస్మా విశ్రాంతిం నిర్వపేదాగ్నేయ మప్యకపాల మైన్ద్రమే
కాదశకపాలగ్ం సౌమ్యంచరుమ్॥ ఇతి॥ విశ్రాంతిం కర్తుమశక్తశ్చే
త్పూర్ణాహుతింవా కుర్యాత్॥ తథా॥ శ్లో॥ విశ్రాంతిష్టే యదావిశ్రా
యద్యశక్తాః కథంభవేత్॥ పూర్ణాహుతిర్వా తత్త్వానే కవర్ణాదిభి రీరి
తేతి॥ పూర్ణాహుతి మస్త్రు, మహాహవిహోతేతి॥ తథాచ॥ గృహ్య
పరిశిష్టే॥ సప్తహోత్ర యజ్ఞవిశ్రాంతం యాజయేదితి॥

ఆగ్రయణ స్థాలీపాకః

వర్షాసు శ్యామాకాగ్రయణం శరదిప్రీహీణాం శ్యామాకానాం
సమాస ఉపలభ్యతే॥ వసంతే యవానాం పౌర్ణమాస్యా మమావాస్యా
యాంవా ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా, పత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య,
హర్వోక్త.....ప్రీత్యథాం, ఆగ్రయణ స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే॥
పత్న్యవహన్తి, యజమానః, నభీన తంధులానాదాయ, దైపాసనాగ్న్య

చరుగ్ శ్రవణైశ్చాభిమార్యః॥ ప్రాచీన ముదీచీనంవోద్యాస్యః॥ ప్రతిష్ఠిత
మభిమార్యః॥ అగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగానే ముఖామృతం
హుత్వా॥ దర్వాముపస్తీర్య॥ చరుమధ్యాద్విరవదాయ॥ అభిమార్యః
ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్గ్సాహా॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యా మిదమ్॥ పునస్సుచ్యుపస్తీర్యః॥

చరుమధ్యా ద్విరవదాయ॥ అభిమార్యః॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్సాహా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ఇదమ్॥ తత స్సుచ్యుపస్తీర్యః॥ చరుమధ్యా ద్విర

వదాయ॥ అభిమార్యః॥ హవిః ప్రత్యభిమారయతి॥ ద్యావా పృథివీ
భ్యాగ్గ్సాహా॥ ద్యావా పృథివీభ్యా మిదమ్॥ పున స్సుచ్యుపస్తీర్యః॥
ఉత్తరాధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయ॥ ద్విరభిమార్యః॥ నహవిః ప్రత్యభి

మారయతి॥ అగ్నేయే స్విష్టకృతే సాహా॥ అగ్నేయే స్విష్టకృతే ఇదమ్॥

ఇద్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్గ్ నృర్యాగ్నో ప్రహరతి॥ రుద్రాయ తన్విచరా
యేదంనమమ॥ అపఃపస్పృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథం
వృద్ధికామః జయాదివజ్జం ప్రాజాపత్యాది హోమంకరిష్యే॥ ప్రా
పత్యాది బ్రహ్మవిసజ్జనాంతం కుర్యాత్॥ అత బర్హిస్సమంజనం,
పరిధి ప్రహరణం కుర్యాత్॥ నవానాంతండులనా మపక్వానాం ముఖం
పూరయిత్వా, గీర్వా భక్షయిత్వా, సకృదపః ప్రాశ్య॥ ముఖశుద్ధ్యథం
ద్విరాచమ్య॥ హుతశేషేణ దృఢమేకపిండకృత్వా, పరమేష్వరీతి యజు

షా, గృహపృష్ఠవంశే తంపిండ మూర్ధ్వం నిక్షిప్య॥ పరమేష్వరీతి పర
మాంమూగ్ శ్రీయజ్ఞమయ॥ శ్యామాకాగ్రయణే సోమవివ ప్రథాన
దేవతా॥

అగ్గయణం సమాప్తమ్

అతశ్లోకాః

శ్లో॥ సద్రీహిభిః పర్వణి నూత నైశ్శరీ ద్యాగ్రాయణం కార్య మనా
హితాగ్నిభిః । బౌపాసనాగ్నౌతు హవిఃప్రతిష్ఠితా భిషు రణానైగ్ని
ముఖాదిచక్షుషి॥ హుత్యా స్థాలీపాకతోగ్రే గ్నయేత దిష్టాగ్నిభ్యాం
విశ్వదేవేభ్య ఏభ్యః॥ ద్యావా పృథివీభ్యామథ సిష్టకృత్వాసి చ్చేషా
న్నాద్వా ప్రాశనం తండులానామ్॥

భార్యద్వయాగ్ని సంసర్గః

భార్యాయాం విద్యమానాయాం, దర్మాథం ప్రజాథంవా,
పునర్వివాహే కర్తవ్యే, పూర్వాగ్నౌ లోకికాగ్నౌవా ద్వితీయ వివాహ
హోమంకుర్యాత్ ॥ లోకికాగ్నౌద్వితీయ వివాహశ్చేత్ । తయోరగ్నో
స్సంసర్గంకుర్యాత్॥ తత్ప్రకార ఉచ్యతే॥ అధైకాదశ్యాం ద్వాదశ్యాం
వాతిథౌ జ్యేష్ఠాకనిష్ఠాగ్ని దక్షిణవామ పాశ్వయోః పృథక్పృథక్ కృతి
ష్టాప్య॥ అచమ్య, పూర్వోక్త...ప్రీత్యథం, జ్యేష్ఠా కనిష్ఠా వత్సీభ్యాం,
సహితస్సౌ, గృహ్యాగ్ని సాధ్యానాం కర్మణాం, తంత్రానుష్ఠాస ఫలసిద్ధ్య
థం, బౌపాసనాగ్నిద్వయ సంసర్గంకరిష్యే॥ కనిష్ఠాగ్నౌ చతుష్పాత్ర
ప్రయోగాద్యాజ్య సంసారా నైగ్నిం పరిషిచ్య, అదితేను మన్యస్య...
దేవసవితః పసుష॥ స్రువేణ చతుర్గృహీత మాజ్యం గృహీత్వా, కనిష్ఠ
పత్న్యా మన్వారథాయామ్ ॥ నమస్త్రయైషేగద । అవ్యధాయైత్వాన్వదా

యైతాన్ మానఃకన్త్రాభితస్య దృష్టావరిష్టాసః ఏవాబ్రహ్మణ తవేదస్సు
 స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ పునఃపరిషిచ్య॥ తతః, అయన్తేయో
 నిరిత్యేతమగ్నిం సమిధ్యారోప్య॥ అయన్తే యోనిర్బుత్వియో యతో
 జాతో అరోచథాః తంజానన్గన్ ఆరోహథానో వధకాయార్తయమ్॥
 ఆజుహ్వన ఉద్బుధ్యసేతి ద్వాభ్యాం జ్యేష్ఠాయా అగ్నౌ లాంసమిధ
 మాథాయ॥ కన్యిష్ఠపల్న్యాఽనావరబ్ధః ఆజుహ్వన స్సుప్రతీకః పురస్తా
 దగ్నేస్వాంయోని మసీదస్తాభ్యాః ఆస్మింధ్విదధ్యే ఆధ్యుతరస్మిన్
 విశ్వేదేవా యజమానశ్చసీదత॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజా గృహ్యేన
 మిష్టాహూరేసగం సృజేథా మయంచ॥ పునఃకృణ్వగ్నేస్వాపితరంయువాన
 మన్వాలాగంస్తీ త్వయితస్సు మేతమ్॥ ఇతి సమిధంనిధాయ॥ తస్మిన్నగ్నౌ
 చతుష్పాత్ర ప్రయోదాద్యాజ్య సంస్కారా నేగ్నిం పరిషిచ్య॥ పత్నిభ్యా
 మన్వారబ్ధః స్రువేణ చతుగ్కౌహిత మాజ్యం గృహీత్వా॥ యోబ్రహ్మ
 బ్రహ్మణ ఇతి పుతసూక్తే వాష్టాజ్యాహుతీ జుహుయాత్, ఏకమ్, ద్వే,
 త్రిణి, చత్వారి॥ యోబ్రహ్మ బ్రహ్మణ ఉజ్జహౌర ప్రాత్యైశ్విరః కృతి
 వాసోవిన్తాకి॥ ఈశానోదేవస్సన ఆయుదకథాతు తస్మైజుహోమి హవి
 షామృతేన స్వాహా॥ ఈశానా యేదమ్॥౧॥ విభ్రాజమాన స్సరిరస్య
 మధ్యా ద్రోచమానో ఘర్మరుచిర్య ఆగాత్, సమృత్యుపాశా దపనుద్య
 ఘోర్తాదిహాయుషేణో మృతమత్తుదేవస్వాహా॥ ఘర్మరుచయఇదమ్॥౨॥

బ్రహ్మజ్యోతి ర్బ్రహ్మపత్నీమ గర్భం యమాదధా త్పురురూపం జయ
 నమ్ సువర్ణరమ్య గ్రహమకమరచం తమాయషే వధయామో
 ఘృతేనస్వాహా॥ బ్రహ్మజే జ్యోతిషఇదమ్॥౩॥ శ్రియఃప్రీతి మౌవలా
 మంబికాంతాంవప్తీంచయా మిన్ద్రసేనే త్యుధాహుః తాంబిద్యాం బ్రహ్మ
 యోనిగ్ం సురూపా మీహాయషే తర్పయామో ఘృతేనస్వాహా॥
 బ్రహ్మయోనయ ఇదమ్ ॥౪॥ దాక్షాయణ్య స్సర్వయోన్యస్సు యోన్య
 స్సహస్రశ్చ విశ్వరూపా విరూపాః ససూనవ స్సవతయ స్సయూధ్య
 ఇహాయషేణో ఘృతమిదం జుష్టనాగ్స్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్య
 ఇదమ్ ॥౫॥ దివ్యాగణా బహురూపాః పురాణా ఆయుశ్చిదోనః ప్రమ
 థస్తవీరాః తేభ్యో జుహోమి బహుధాఘృతేన మానఃప్రజాగ్ం
 రీరిషోమోత వీరాన్వాహా॥ దివ్యేభ్యో గణేభ్యో బహురూపేభ్య
 ఇదమ్ ॥౬॥ ఏకఃపురస్తా ద్యఇదం బభూవ యతో బభూవు భువనస్య
 గోపాః యమప్యేతి భువనగ్ం సాంవరాతే సనోహవిఘ్నాత మిహ
 యుషేత్తు దేవస్వాహా॥ ఈశానాయ దేవానా యేదమ్ ॥౭॥ వసూ
 స్రుద్రా నాదిత్యా న్మరుతోఽథ సాధ్యాన్యభూన్యతా న్నన్ద రావగ్ శచ
 విత్త్యాగ్ శచిత్వాః భృగుంతర్హర్షాగ్ శ్చాక్షిరసోఽథ సర్వాఃఘృతగ్ం
 హుత్వా స్వా యుష్యా మిహయామ శ్శశ్వాహా॥ వస్వాదిభ్య

ఇదమ్॥౮॥ విష్ణోత్యంనో అస్తమశ్శర్మయచ్చ సహస్ర్యః ప్రతేధారా
 మధుశ్చుత్రశిథం దుహతే అక్షితగ్గ్స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదమ్ ॥౯॥
 అన్యే ఇత్యేకాహుతించ జుహయత్ ॥ పునఃపరిషిచ్య ॥ తస్మిన్నగ్నౌ
 చరుగ్గశ్శిపయిత్వా । అభిఘ ర్యః ప్రాచీన ముదీచీనంనో ద్వాస్య ।
 ప్రత్వితిత మభిఘ ర్యః॥ అగ్నింథనా ద్యగ్నిముఖానే । తత స్సుచ్యుప
 స్తీర్యః । చరుమధ్యా ద్విరవదాయః । అభిఘ ర్యః॥ హవిః పత్యభిఘర
 యతి । సమితగ్ం సంకల్పేథామితి వాక్యద్యయిం ప్రణవాస్తముక్త్యా ॥
 సమితగ్ంసంకల్పే థాగ్ంసంప్రియా రోచిష్టా సుమనస్యమానా । ఇష్ట
 మూజ్ఞం మభిస్తంవసానౌ సంవాం మనాగ్ంసి సప్రతా సముచితాన్యా
 కరమోమ్॥ ఇతి మస్తముద్భార్య ॥ తతః, అగ్నే పురీష్యేతి వాక్యద్య
 యేన, చరుం జుహయత్ ॥ అగ్నేపురీష్యాధిపా ధవాత్వంనః । ఇష్ట
 మూజ్ఞం యజమానాయ ధేహిస్వాహా॥ అగ్నయే పురీష్యా యేదమ్॥
 తతస్సుచ్యుపస్తీర్యః । ఉత్తరాథాత్సకన్తిన్విష్ట కృతేవదాయః । ద్విరభిఘ ర్య
 నహవిఃపత్యభిఘ రయతి । అగ్నేఃపశ్చాద్భర్హిషి నిదాయః । తతః, పురీ
 ష్యస్తమగ్న ఇత్యాద్యనువాకాస్తం, ప్రతిమస్తం, ద్వాభ్యాం ద్వాభ్యాం
 వాక్యాభ్యా మష్టాదశాజ్ఞాహుతి స్సువేణజుహయత్॥ సువేణాజ్య
 మాదాయ ॥ పురీష్య స్తమగ్నే రయిమాః పుష్టిమాగ్ంఅసి, శివాః
 కృత్వా దిశస్సర్వాస్సాన్వియోసి మిహాసదస్సాహా॥ అగ్నయే పురీష్యా
 యేదమ్ ॥౧॥ భవతంస్తస్సమస్తా సమోకసా వర్ధేషసా మాయజ్ఞగ్ం

హిగ్ం సిష్ఠం మాయజ్ఞపతిం జాతవేదసౌ శివాభవత మద్యనస్సాహా ॥
 అగ్నిభ్యాం జాతవేదోభ్యా మిదమ్ ॥౨॥ మాతేవపుత్రం వృద్ధివీపురీష్య
 మగ్నిగ్ం సేయోనావ భార్తవా తాంవిశ్వేదేవైర్ ఋతుభి స్సంవిదానః
 ప్రజాపతి ర్విశ్వకర్మ విముచ్చతు స్సాహా ॥ ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణ
 ఇదమ్ ॥౩॥ యదన్యపారే రజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత తన్నఃపర్ష
 దతి ద్విషోగ్ం వైశ్వానరస్సాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ॥౪॥
 నమస్సుతే నిర్ఋతే విశ్వరూపే యస్మయం విచృతా బన్ధమేతమ్
 యమేనత్వం యమ్యానంవి దానోత్తమం నాక మధిరోహయేమగ్ం సాహా ॥
 నిర్ఋత్యై విశ్వరూపాయాఇదమ్ ॥౫॥ యత్రేదేవీ నిర్ఋతిరా బబన్ధ
 దామగ్రివా స్వవిచర్తమ్ ఇవ నేతద్విష్ణౌ మాయప్రోనమధ్యా దభా
 జీవఃవితుమద్ధి ప్రముక్తస్సాహా ॥ దేవ్యేనిర్ ఋత్యా ఇదమ్ ॥౬॥
 యస్యాసే అస్యోక్తూరతసః జుహోమ్యేషాం బన్ధానా మననజః
 నాయ భూమిరితిత్వా జనావిదుర్నిఃకముతి రితిత్వాహం పరివేద విశ్వత
 స్సాహా ॥ దేవ్యేనిర్ ఋత్యాఇదమ్ ॥౭॥ అసున్వనమయజమానమిచ్ఛసేన
 స్తేత్యాం తస్కరస్యానేషి ॥ అన్యమస్మదిచ్ఛ సాతక్ష్యా నమోదేవి
 నిర్ఋతే తుభ్యమస్తుస్సాహా ॥ దేవ్యేనిర్ఋత్యా ఇదమ్ ॥౮॥ దేవీ

మహానిర్ఘృతిం వస్తమానఃపితేవపుత్రం దనయేవచోభిః । విశ్వస్యయా
 జాయమానస్య వేదశిరశ్శిరఃప్రతి సూరీవిచక్షే స్వాహా ॥ దేవ్యై నిర్
 ఘృత్యా ఇదమ్ ॥ ౯ ॥ నివేశనస్సంక్లమనో వసూనాం విశ్వరూపాభివక్షే
 శచీభిః । దేవశ్చ నవితానత్యధర్మేన్ద్రో నతస్థానమరే పతీనాగ్ స్వాహా ॥
 దేవాయ సవిత్ర ఇన్ద్రాయేదమ్ ॥ ౧౦ ॥ సంవర్తతాదధాతస్ నిరాహావా
 కృణోతన । సిన్ధౌచమహా అవటముద్రిణం వ్రయం విశ్వాహదస్త్వ ముక్షితగ్న్
 స్వాహా ॥ అవటాయా శ్చితాయేదమ్ ॥ ౧౧ ॥ నిష్క్రూతాహవమవటగ్ం
 సువర్త్రగంసు షేచనమ్ । ఉద్రిణగంసించైఅక్షితగ్న్ స్వాహా ॥ అవటాయా
 శ్చితాయేదమ్ ॥ ౧౨ ॥ సీరాయుజ్జన్తి కవయోయుగా వితన్వతేవృథక్ ।
 ధీరాదేవేషు సుష్టుయా స్వాహా ॥ సీరేభ్యః కవిభ్య ఇదమ్ ॥ ౧౩ ॥
 యునక్తసీరా వియుగాతనోతక్యతే యోనో వపతేహబీజమ్ । గిరాచశ్రుప్తి
 స్సభరా అసన్నో నేదీయ ఇత్సృణ్యావక్యమాయత్వాహా ॥ సీ రే భ్యః
 కవిభ్య ఇదమ్ ॥ ౧౪ ॥ లాఙ్గలంపవీరవగ్ం సుశేవగ్ం సుమతిత్సరు ।
 ఉదిత్కృషతి గామవింప్రప్రర్యంచ పివరీంప్రస్థావద్రథ వాహన్తగ్న్ స్వాహా ॥
 లాఙ్గలా యేదమ్ ॥ ౧౫ ॥ శునంనఃపాలా వితుదన్తుభూమిగ్ంశునంక్తీ నాశా

అభియన్తువాహాః॥ శునంప్రజన్తో మధునాపయోభి శ్శునాసిరా శున
 మస్మాను ధత్తగ్నస్వాహా॥ ఫాలేభ్యః కీనాశేభ్యః వజ్రన్యాయ శునా
 సిరాభ్యా మిదమ్ ॥౧౬॥ కామ్యకామదుఘే ధుక్ష్యమిత్రాయ వరుణా
 యచ ఇన్ద్రాయాగ్నే యే వూష్టఃషధీభ్యః ప్రజాభ్య స్వాహా॥మిత్రా
 య వరుణా యేన్ద్రాయాగ్నే యే వూష్టఃషధీభ్యః ప్రజాభ్య ఇదమ్॥౧౭॥
 పుతేనసిలామధునాసమక్తా విశ్వేదేవై రనుమతామరుద్భిః॥ ఊజ
 స్వతీపయస్తా నిన్వమానాస్మాప్థీతే వయస్తావ్యావ వృతన్వస్వాహా॥
 ఊజస్వత్వై భూమ్యా ఇదమ్ ॥౧౮॥ తేనచరుణా, అగ్నేయే నిన్వ
 కృతేన్వాహా॥ అగ్నేయే నిన్వకృత ఇదమ్॥ ఇధ్మనన్నహనాది బ్రహ్మ
 వినజ్జనాన్తం కుర్యాత్॥ అత్రశమ్యాః, అగ్నేః పురస్తాద్ధర్మన్తబేషు,
 బ్రహ్మజ్ఞానం, వీరావిరాజామితి ద్వాభ్యాం, హత శేషమన్నంనివ
 ధ్యాత్॥ బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమం.....మనతశ్చవివః॥ వీరావిరాజా
 మృషభౌరయీణామనరిక్షం విశ్వరూప ఆవివేశ॥ తమరైరభ్యర్చని
 వత్సంబ్రహ్మసన్తంబ్రహ్మణా వర్ధయన్తః॥ ఇతి నిధాయ॥ తతః, ఆత్మా
 రోపణం కుర్యాత్॥ ఏవం, సంసృష్టేఽగ్నా వుభయోః పత్న్యోః
 పుంసవనాదికర్మ కుర్యాత్ ॥

అతశ్లోకాః

శ్లో॥ రాగాధ్యహస్థస్య వివాహభూతే వత్సోభవేతాం యదితత్ర
వహ్నా । వజ్రామిసంసర్గ మనుక్రమేణ గార్హస్థ్యతంత్రస్య సకృత్త్ర
సిద్ధ్యై ॥ ద్వితీయవహ్నిం విధినాసమిన్ధే ద్వితీయపత్న్యా మవంబితా
యామ్ । సమస్తఆరభ్య తతఃపరస్తా దృహ్మకరవేద స్త్రితిమస్త్రీ కేన ॥
చతుర్గృహీతం జుహూయాత్తదగ్నా వయస్తమస్త్రీణ సమిధ్యథాగ్నిమ్ ।
ఆరోవ్యపూర్వం విధినాసమిన్ధే హ్యగ్నాతతస్తాం సమిధంనిదధ్యాత్ ।
ఆజుహ్వసిద్ధుర్ద్య వదద్యయేన దారైరుపస్పృశ్యత ఏవభర్తా । యోబ్ర
హ్మసూక్తేన చతుర్గృహీత్వా పరిస్తృతేగ్నా జుహూయా తస్మిన్దైవ ।
సమాదిమస్త్రీణ పురోనువాక్యా మనూచ్యమస్త్రీణ పరేణహోమః ।
పురీష్య ఆరభ్య తతోనువాక శేషాభిఋగ్ని జుహూయా ద్ధృతేన ॥
శ్లో॥ పూర్వవత్తేనచరుణా హోమస్సిష్ట కృతఃపునః । జయోదీంశ్చ తతో
హుత్వా బ్రహ్మణే దక్షిణాంతతః ॥

సంస్కృష్టాగ్ని విభాగః

సంశృష్టాగ్ని విభాగం కరిష్యతి సంకల్ప్య ॥ తమగ్నింప్రతిష్ఠాప్య
ఆలంకృత్య । పరిస్తీర్య । చతుష్పాత ప్రయోగాద్యాజ్య సంస్కారాన్తే
గ్నిం పరిషిచ్య । సప్తతేఅగ్న ఇతి, పూర్ణాహుతిం హుత్వా, ఆయనే
యోనిరితి, తమగ్నిం ద్వయోన్సమిధో ర్యుగపదారోవ్య । అచ్చాగిరో

మతయ ఇత్యుచా తమగ్నిం ద్వేదావిభజ్య, ఆజుహ్వనః, ఉద్బుధ్యస్వేతి, ద్వాభ్యాం తయోరగ్న్యోద్వేసమిదా వాదాయ । ఆయాశ్చాగ్నేసీత్యే తయా వ్యాహృతిభిః, అ నాజ్ఞాత మిత్యాదిభిశ్చ, తయోరగ్న్యోః ప్రత్యేకం హుత్వా, దక్షిణపార్శ్వస్థేగ్నా జ్యేష్ఠాయాః, వామభాగస్థేగ్నా కనిష్ఠాయాశ్చ పుంసవనాది కుర్యాత్॥ పూర్వస్మిన్నగ్నా ద్వితీయ వివాహ హోమే ప్యేవమేవ విభాగంకుర్యాత్॥ బహువత్నీకే ప్యేవమేవాగ్నినాం సంసర్గం విభాగంచ కుర్యాత్॥

సమాప్తః

ఔపాసనాగ్ని ద్వయ సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తః

ఔపాసనాగ్నిద్వయ సంసర్గే, తమగ్నిం ద్వావపి, యుగపత్, అయన్తేయోనిరితి, ద్వయోస్సమిథో స్సమారోప్య, తమగ్నిం ద్వేదావిభజ్య, మమాయమంశో మమాయమంశః ఇతిద్వావపి, ప్రత్యేకమభిమన్త్య, స్వస్మిన్ స్వస్మిన్నగ్నా స్వాంసాం సమిధం, ఆజుహ్వనః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యామాదాయ, చతుష్పాత్ర ప్రయోగంకృత్వా, పూర్వహోతా స్వాంశే, అగ్నయే వివిచయేస్వాహేతి హుత్వా ప్రాయశ్చిత్తాహుతీః హుయాత్పునః పరిషించేత్॥ పశ్చాద్దోతాస్వాంశే, అగ్నయే వివిచయే స్వాహాగ్నయే పథిక్రతేస్వాహేతి హుత్వా ప్రాయశ్చిత్తాహుతీః హుయాత్పునః పరిషించేత్॥ వశ్చాద్దోతాస్వాంశే, అగ్నయే వివిచయేస్వాహాగ్నయే పథిక్రతేస్వాహేతి హుత్వాప్రాయశ్చిత్తాహుతీః హుయాత్పునః పరిషించేత్! తతస్తాపుభా సహైవసమారోపయేతామ్॥

సమాప్తః

ఔపాసనాగ్నేర్లాకికాగ్ని సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తః

ఔపాసనాగ్నేర్లాకికాగ్ని సంసర్గేదతుష్పాత్ర వ్రయోగంకృత్వా,
అగ్నయే వివివయేస్వాహేతి మాత్వా, పాహిపంచకం ప్రాయశ్చిత్తాహు
తీశ్చ జుహూయాత్ ॥

సమూహః

ద్వితీయ వివాహకాలః

శ్లో॥ ప్రమదా మృతి వానరాదితః పునరుద్వాహ విధిర్వరన్యచ ।
విషమే పునతన్వ రేఖభ స్సమవషేతు మృతిప్రదో భవేతే ॥ పత్ని
వియోగే ప్రథమేదవషే నోచేద్వివషే పునరుద్వ హోత్సవః ।
అయుగ్మ మాసేతు శుభప్రదస్సాగ్న ద్వసిష్ఠ గాగ్నాత్రి పరాశరాద్యాః॥
కింతు॥ అపుత్రిణీ మృతాభార్యా భర్తస్తస్యా విధిస్సృతః । యుగ్మ
భేదయుగ్మ మాసేవా వివాహ శుభదోమతః । మృతేజనన్యాం జన
కేంగనాయాం ద్వితీయవర్షే ప్రకరోతి శోభనం । కరోతిమోహ తృప్త
మేతు హనిం వదన్తి గర్గాత్రి పరాశరాద్యాః ॥ ఇత్యేకే ॥

అర్క-వివాహః ప్రయోగః

అథాత్మోర్క-వివాహ విధింవ్యాఖ్యా స్యామః ॥ మంగళ మోష
వాద్యపూర్వకం బ్రాహ్మణైస్సహ గ్రామద్బహిః ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశ
మువసక్రమ్య, తత్ర అర్క-షృంగన్యమూలేవేదికానిర్మాయ, అద్భిర
ఘృత్య, గోపుష్పాక్షతే స్పృహకీర్య, నూతనవస్త్ర మాచ్ఛాద్య ।

తదుపరి యథాశక్తి తండులాన్నిదాయ ॥ ప్రాజ్ఞుఁ డవవిశ్య, ఆచమ్య,
పూర్వోక్తైవజ్ఞాన విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ, మమ తృతీయ మా
సుషీ వివాహ జన్యదోష పరిహారాథం, తృతీయ మర్క వివాహాఖ్యం
కర్మకరిష్యమాణ న్దంగతేన తదాదౌ శుద్ధ్యథం వృద్ధ్యథంగం
శాస్త్ర్యథం మఖ్యదయాథం చమహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం
కరిష్యే! ఆదానిర్విష్ణున పరిసమాప్త్యథం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం
కరిష్యే! గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్॥ మమ
అర్కవివాహే, కన్యాదాత్రథం, ఆచార్యాథంచ త్వామహంవృణే ॥
వృతోస్మి కరిష్యామి, ఇతి ప్రతివచనం॥ ఇతి వరణంకుర్యాత్ ఆచమ్య,
పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, మమార్కవివాహేనమస్త మంగళా
వాప్త్యథం అర్కపూజాంకరిష్యే! ఆక్రష్టేనరజస్సా.....నిపశ్యన్న ।
ఇతి మంటపపధ్యే అర్కమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
తతః, ఆష్టదిక్పాలకా నావాహ్య॥ అర్కాయనమః ధ్యానాది షోడశోప
చార పూజాంకుర్యాత్॥ అత్ర గుడోదనం నివేదయేత్ ॥ శ్లో॥ త్రిలోక
వాసిక్ సప్తాశ్విచ్ఛాయయా సహితోరవే! తృతీయోద్వాహజం దోషం
నివారయ సుఖంకురు॥ ఇతిప్రాథకానాం సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ మమప్రీతి
కర యేయం మయాస్పృష్టా పురాతనీ! అర్కజా బ్రహ్మణా స్పృష్టా
ద్యాస్మాన్ధం ప్రతిరక్షతు॥ నమస్తే మంగళేదేవి నమస్సవితు రాత్మజే!
త్రాహిమాం కృపయాదేవి పత్నీత్వంమ ఇహాగతా॥ అర్కత్వం బ్రహ్మణా
స్పృష్ట స్సర్వప్రాణి హితాయచ! వృక్షాణా మధిభూతస్త్వం దేహనాం
ప్రతివధకాని! తృతీయోద్వాహజం పాపం మృత్యుంచాశు వినాశయ ।
ఇతి ప్రదక్షిణ నమస్కారాక్ సమర్పయామి॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త...

శుభతిథౌ, మమ తృతీయ మానుషీ వివాహజన్య దోషపరిహారాథం
 తృతీయ మర్కవివాహాఖ్యం కర్మకరిష్యే || అనుహవమితి మంత్రాః
 పఠిత్వా || పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య || రక్షాబంధనంబద్వా యజ్ఞోపవీతం
 ధారయేత్, కన్యావరణంవినా గౌరీపూజాంచకుర్యాత్, బృహత్సామేతి,
 అర్కవృక్షే కంకణంబద్వా || పాదప్రక్షాళన మదువర్కాది పూజనం
 కృత్వా | మహానంకల్ప ముచ్చార్య | నప్తేపౌత్రాయ పుత్రాయ
 గోత్రాయ శర్మణేవరాయ, కాశ్యప, వత్సార, నైద్రువ, త్రయార్షేయ ప్రవ
 రాన్విత కాశ్యపన గోత్రోద్భవస్య ఆదిత్యస్యనప్త్రీం, సవితుఃపౌత్రీం
 అర్కస్యపుత్రీం, కాశ్యపనగోత్రామర్కకన్యాం తుభ్యమహంసంప్రదదే||
 శ్లో|| అర్కకన్యా మిన్మాంవిప్ర యథాశక్తి విభూషితాం | గోత్రాయ
 శర్మణేతుభ్యం దత్తాంవిప్ర సమాశ్రయ|| తతః కన్యాదాన దక్షిణతాం
 బూలాని దద్యాత్ || మంగళాష్టక చూర్ణికాపఠిత్వా, బ్రహ్మగ్రంథి
 పర్యంతం కుర్యాత్|| అర్కవృక్షస్య చతుర్దిశ్శు కలశానావాహ్య,తేషు
 విష్ణుపూజాం కుర్యాత్|| ఆదమ్య, పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ,అస్యా
 సృష్ట్యగ్నార్యాత్వనీధ్యథం, వివాహ ప్రధానహోమం కరిష్యే|| లాజ
 హోమంవినా ప్రధాన హోమమాత్రంకుర్యాత్ || శ్లో|| మయాకృత
 మిదంకర్మ స్థావరేషు జరాయుణాఅర్కపత్యానినో దేహి తత్సర్వం
 త్నతుమర్హసి || ఇతి ప్రాశ్నానాం సమర్పయామి|| తతః, పృథివీశా
 న్మేతి జపిత్వా, గోమిధున మాచార్యాయ దద్యాత్ || పునఃపూజాం
 కుర్యాత్|| అశీర్వచనంప్రపాద్య, బ్రాహ్మణాతోషయేత్|| అత్రతండుల
 పశ్చద్వయ సహిత వధూ మలంకారసహితా మాచార్యాయ దద్యాత్||
 శ్లో|| ఆయుదేహి యశోదేహి ప్రణాందేహి పశూనపి దేహి మేర్క
 శ్రియంపుష్టింస్వస్థానే త్వంస్థిరోభవ|| ఇత్యుద్వాసనం కుర్యాత్|| నచే

దం త్యజేత్, స్నాత్వాచమ్య, గోదానాది మహాదానాని శూర్ప వాయన
దానంచ కుర్వాత్॥ యథాశక్తిప్రాహ్మణాః భోజయేత్॥ ఇత్యాహ
భగవాః బోధాయనః ॥

అత్ర శ్లోకాః

శ్లో॥ తృతీయా మానుషీకన్యా నోద్వాహ్య మియతేహిసా విధవాసా
భవేత్తస్మాత్తృతీయేర్కం సముద్వహేత్ ॥తథాచ॥ అకృత్వార్క-
వివాహస్త తృతీయాం యదిచోద్వహేత్ , విధవాసా భవేత్కన్యాతస్మా
త్కుర్యాద్విచక్షణః ॥ చతుథోద్వాహ సిద్ధ్యథా మర్కవృక్షం సము
ద్వహేత్ ॥ఇతి॥ బోధాయనః ॥ చతుథోద్వాహి సిద్ధ్యథాం తృతీయే
కాంసముద్వహేత్॥ కదలీంవార్కవృక్షంవా హ్యాంగులీయక మేనవా ।
ఉద్వహేత్కారయే తృత్యాద్వివాహం చతురీయకమ్॥ వివాహోక్త
సులగ్నేచ సుముహూరే శుభేదినే । చంద్రతారా బలయుతే తృతీయే
ర్కంసముద్వహేత్ ॥వాక్యమ్॥ అయంచ, ద్వితీయాది వివాహః,

ప్రజా సంపత్త్యభావే, మృతాయాంవా ద్రష్టవ్యః ॥ జాయమానోవై
ప్రాహ్మణ త్రిభిర్ ఋణవా జాయతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన
దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్యః ॥ తస్మాదేకో ద్వైజాయేన్వితే, తస్మాదేకో
ఋషీజాయా విన్దత ఇత్యాదిశ్రుతితః ॥ దర్మచక్షాథా మనేకపత్న్య
పరిగ్రహావగమూత్ ॥

గృహారమ్భః

పత్నీము తరత ఉపవేశ్య, స్వయందక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ॥
 పూర్వోక్త... ప్రీత్యథాం, మమనమ న్రమిక్లకావాప్రీద్వారా, ఐహికాము
 ష్మికఫలసిద్ధ్యథాం, గృహనిర్మాణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ న్రదగ్గత్యేన...
 గణాధిపతిపూజాంపుణ్యాహవాచనంబకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త...
 శుభతిథౌ, సమస్త మక్లకావాప్రీద్వారా, ఐహికాముష్మిక ఫలసిద్ధ్యథాం,
 గృహనిర్మాణాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ గృహస్య, ఈశాన్యదేశే స్థలశుద్ధిం
 కృత్వా, తత్ర, హస్తపరిమితమాత్రం చతురశ్రగర్తంఖాత్వా, తేమకుంభో
 దకం నీసియ ॥ తత్ర, వాస్తుపురుషాది నవగ్రహ పూజాంకృత్వా, తతస్సు
 ముహూర్తే గర్తే, తిలమాషాది చతుర్దశాషధీ ర్వాదశవా. నవరత్నా
 నిచ నిక్షిప్య । ద్రువన్రతితి మన్తేణ శంకుస్థాపనం కుర్యాత్ ॥ ద్రువనే
 రాజా.....రాష్ట్రం ధారయతాం ద్రువమ్ ॥ శంకుస్థాపన ముహూర్త
 స్సుముహూర్తేస్తు.....ఫలసిద్ధిరస్తు ॥ తతః, ఆశీర్వాచనం ప్రాప్య ।
 బ్రాహ్మణా తోషయేత్ ॥

అత్రశ్లోకాః

శ్లో॥ చైత్రవైశాఖ శ్రావణ్యాం కార్తికే మాఖపాల్గుణే । గృహారంభ
 శుభకర స్సర్వకాస్తేషు సమ్మతమ్ ॥ కార్తిక్యాంశ్రావణేమామే వైశా
 ఖేచ శుభంభవేత్ । గృహస్యారంభణం కుర్యాచ్చేషా మాసా
 పరిత్యజేత్ ॥ ఇత్యేకే ॥

నూతన గృహప్రవేశః

ముగ్ధశః మోషవాద్య పూర్వకం, ద్వజముగ్ధశః ద్రవ్యాణి, పుణ్యాజ్ఞనాభి
 శ్చతస్సృభి సోదకుంభాభి ర్వేదశాస్త్ర సంపన్నై బ్రాహ్మణైశ్చ సహ
 శుభదినే గృహం సంవిశేత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....ప్రీత్యర్థం,
 మమ సమస్త మజ్జకావాప్తీద్వారా, ఐహికాముష్మిక ఫలసిద్ధ్యర్థం,
 నూతన గృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదజ్ఞతేన.....గణాభి
 పతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త...
 శుభతిథౌ, మమ సమస్త మజ్జకావాప్తీద్వారా ఐహికాముష్మిక ఫలసిద్ధ్య
 థం, నూతన గృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్ని స్థానం
 గచ్ఛతి॥ ఔపాసనే పాలాశం, శమీమయం వేద్యమాదీవ్యః ఉద్ధ్రియ
 మాణఇతి అగ్నిముద్ధృత్య॥ ఉద్ధ్రియమాణ ఉద్ధరప్రాప్త్యనోయా యద
 విద్వాన్ యచ్ఛవిద్వాగ్ శ్చకార॥ అహ్నయదేనః కృతమస్తి ప్రాపగ్ం
 రాత్రాయదేనః కృతమస్తిప్రాపగ్ం నర్వస్మాన్మోద్ధృతో ముంచతస్మాత్॥
 ఇంద్రస్య గృహేతి, యజుషాగారం ప్రపాద్య॥ ఇంద్రస్య గృహవసు
 మన్తో వరూధిస్తానహగ్ం సుమనస్తః ప్రపద్యే॥ ఉత్తర పూర్వదేశే
 గారస్య అమృతాహుతిమితి, ఔపాసనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ అమృతా
 హుతి మమృతాయాం జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యా మమృతస్యజిత్యై
 తయాననం కామమహం జయానిప్రజావతిర్యం ప్రమోక్షిగా యాగ్ని

మగ్నోస్వాహా ॥ తస్మా దగ్నేర్దక్షిణ ముదధానాయతనం భవతి ॥ తస్మి
 నిష్కూచీ నాగ్రాణ్ దర్భాన్ఫగ్నీస్తీర్య । తేషు, అన్నపతేతి, ప్రీహి
 యవాంశ్చ సంయుక్తాన్న్యవ్య ॥ అన్నపతేన్నస్యనో దేహ్యన మ్రివస్య
 శుష్మిణః । ప్రప్రదాతారం తారిష్ట ఊజ్జానోధేహి ద్వివదేచతుష్పదే ॥
 తేషు అరిష్టా అస్మాకమితి యజుషా చతుర ఉదకుంభా నానయతి ॥ అరి
 ష్టాఅస్మాకం వీరాస్సన్తు మాపరాసేచి మేధనమ్ ॥ ప్రతికుంభం మన్తా
 వృత్తిః ॥ బ్రాహ్మణభోజన పరిసమాప్తేః ప్రాగ్గీర్ణంచేతం భూమిర్భూమి
 మిత్యనుమన్త్య ॥ భూమిర్భూమిమగా న్మా తా మా త ర మప్యగాత్ ।
 భూయాస్మ పుత్రైఃప్రశుభిర్యోతో ద్వేష్టిసభిద్యతామ్ ॥ ప్రాగ్దేశే నూతన
 వస్త్రేణ మంటపమాసాద్య । తదుపరి పంచప్రస్థపరిమిత, తండులాన్ని
 షిప్య ॥ ఆచమ్య పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, నూతన గృహప్రవేశా
 ఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదగ్గత్వేన, తదాదౌ, వాస్తుపురుషాది నవగ్రహా
 రాధనం కరిష్యే ॥ ఫలపుష్పాక్షత హిరణ్యాని గృహీత్వా ॥ వాస్తోష్పత్రే
 ప్రతిజ్ఞానీ.....చతుష్పదే ॥ ఇతి మంటపమధ్యే, వాస్తుపురుష మావా
 హయామి స్థాపయామి పూజయామి । తతః, నవగ్రహాష్ట దిక్పాలకా
 వాహనం కల్పా, ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య,
 పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, మమ సమస్త మజ్గళావాపిద్వారా ఐహికా
 ముష్మిక ఫలనిర్ద్యథం, నూతన గృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ

స్తదగ్నిత్యేన, దేవతాహ్వయేనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ అత్ర దేవతాహ్వయం
కుర్యాత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథి, సమస్తమగ్నశావాప్తి
ద్వారా బహిరముష్మిక ఫలసిద్ధ్యథాం వాస్తోష్పతి హోమంకరిష్యే॥
బాహుసాగ్నే రువనమాధానా ద్యాజ్యభాగానే॥ ముఖాహుతింకృత్వా,
ఘ్రువేణ చతుర్గుహితమాజ్యం గృహీత్వా॥ ఏకమ్ దేవ, త్రిణీ, చతూర్వి॥
వాస్తోష్పతే ప్రతిహాసీ శంచతుష్పదే స్వాహా॥ వాస్తోష్పతయ
ఇదమ్ ॥౧॥ వాస్తోష్పతేశగ్మయా స్వస్తిస్థిస్సదానస్సాహా॥
వాస్తోష్పతయ ఇదమ్ ॥౨॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణోనవద్ధి గోభిరశ్వేభి
రివో॥ అజరాససే సభ్యేస్యామ ప్రితేవపుత్రాన్పుతీనో జుషస్వస్యాహా॥
వాస్తోష్పతయ ఇదమ్ ॥౩॥ అమృతహా వాస్తోష్పతే . . . ఏదిన్స్యాహా॥
వాస్తోష్పతయ ఇదమ్॥ ఇధృసన్నహనాది బ్రహ్మవిసజ్జానా న్తంకుర్యాత్॥
అత్ర, సమంజనంవిని పరిధిప్రహరణం కుర్యాత్॥ శివగ్ంశివమితి, యజు
షోదమంభేన, త్రిపదక్షిణ మస్తరతోగారం, నివేశనంవా పరివిచ్య॥
శివగ్ంశివమ్॥ తతః, ఆశీర్వాచనం ప్రాప్య॥ బ్రాహ్మణా తోజయే దమ
పైస్సక్తుభి రోదనేనేతి॥

అత్ర శ్లోకాః

శ్లో॥ కృత్వా వాస్తు మహాత్మనాంచ విధితః పూజాం సహోమాం
సుతా నభ్యర్చస్య పితృగ్రహాణ గణపతిం దత్వాబలిం తోజనమ్ తగ్నే
హం సుకవాట గోవనయుతం భిత్త్యన్వితం సంవిశే ద్వాదిత్రధ్వజమగ్నై

శుభదినే పుణ్యాక్షనాభి దిక్షాజైః ॥ శ్లో॥ అకవాటమనాచ్చన్న మదత్ర
బలిభోజనమ్ । గృహన్న ప్రవిశేదేయు రివిపదా మా క రం హి త త్ ॥
శ్లో॥ వాస్తుశాన్తి దిక్షవైవోక్తా ప్రవేశస్తు నిశిక్వచిత్ । గృహఃప్రవేశ
ప్రారంభ దినమాసాదికై శుభః ॥ శ్లో॥ ప్రవేశో మధ్యమోజ్ఞేయ సౌమ్య
కార్తిక మాసయోః । మాఖపాక్షణ వై శాఖ జ్యేష్ఠమాసేషు శోభనమ్ ॥
కర్మస్మార్తం వివాహగ్నో హవిష్యాస్త ముఖాహుతిః । వివాహాదిషు
సప్తస్వ పరిగణనాన్న శమ్యాః ॥ క్రితు, పరిధయః ॥

పుత్రస్వీకార ప్రయోగః

ప్రతిగ్రహీతా పల్నాసహ, శుభేహని మజ్జశస్నానం కర్తవ్య
నూతనవస్త్రాణి, సువర్ణ మజ్జశీయకం. కుండలే దాదాయ, వేదపారగేణా
చార్యేణ సహ, దాతృ సమక్షంగత్వా । పుత్రంమే దేహీతి, యాచ
యేత్ ॥ దాతా, తుభ్యం దాస్యామి తి బ్రూయాత్ ॥ తతః, బంధూ
నాం, రాజ్ఞాంచ నివేద్య ॥ దాతా సజ్కుల్య, పూర్వోక్త...శుభతిథౌ,
శ్రీమాన్ గోత్రః...శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం, మమ ఐహికాముష్మిక
ఫలసిద్ధిద్వారా, పితృణాం శాశ్వత స్యర్గలోకావాప్త్యథాం, పుత్రదానా
ఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదజ్ఞతేన...స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ।
ఆదౌ నిర్విషేన...శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే । గణాధిపతి
పూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....
శుభతిథౌ, శ్రీమాన్ గోత్రః ... మమ ఐహికాముష్మిక ఫలసిద్ధిద్వారా
పితృణాం శాశ్వత స్యర్గలోకావాప్త్యథాం మత్పుత్రదాన సమయే, దం

పతిపూజాం కరిష్యే॥ శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య
ఉభాభ్యా మిదంవాం పాద్యం.....
సకలారాధనై శ్శోభనమస్తు॥ అత్ర నూ త న వ స్త్రా ది కం అన్యోన్యం
దద్యాత్॥ దాతారం, సువర్ణేన తోషయిత్వా, కుమారం, వస్త్రాభ్యాం,
కుండలాభ్యా మఙ్గళీయకేన చాలంకృత్య, ప్రాజ్ఞుభాః ప్రయచ్ఛన్తి
ప్రత్యజ్ఞుభాః ప్రతిగృహ్ణతే॥

— • ప్రతిగ్రహీతృ సంకల్పః • —

అచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, శ్రీమాన్మోక్షః.....
శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం, మమ ఐహికాముష్మిక ఫలసిద్ధ్యథాంపైతృక
ఋణాపాకరణ పున్నామ నరకత్రాణ నిధిద్వారా, అపుత్రస్యమే పుత్రిత్య
సిద్ధ్యథాం, పుత్రస్వీకరణం కరిష్యే॥ శ్లో॥ తవబీజ సముత్పన్నం సర్వా
లంకార సంయుతం, ఐహికాముష్మికాథాన్య పుత్రందేహి వరంమమ॥
ఇతి యాచయేత్ ॥ తుభ్యందాస్యామి, ఇతి దాతాబ్రూయాత్ ॥ దాతా
సజ్జల్ప్య, పూర్వోక్త.....శుభతిథౌ, మమ ఐహికాముష్మిక ఫలసిద్ధి
ద్వారా విత్తాణాం శాశ్వత స్వర్గలోకా వాప్త్యథాం, మత్పుత్రదాన
సమయే మహాసంకల్ప పఠనంకరిష్యే॥ అథానన్తపీఠస్య.....సంభా
విత సకలపాపనివృత్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం సాలంకృత
పుత్రదానం సహిరణ్యోదక ధారాపూర్వకమహం కరిష్యే॥ కుశకుసుమ
సహిరణ్యోదకాక్షతాన్ హస్తే పుత్రంగృహీత్వా॥ శ్లో॥ మమబీజ సము
త్పన్నః సర్వాలంకార సంయుతః, ఐహికాముష్మికాథాన్య తుభ్యం
దత్తో మయాసుతః॥ మమవంశ కులేజాతః ప్రాచింతః పంచ వత్సరాన్
తుభ్యం విప్రమయాదత్తః పుత్రపౌత్ర ప్రవర్ధకః॥ ఇన్ధాగ్ని యమ

నైర్వతి వరుణానిల యక్షపాః । ఈశానో బ్రహ్మవిష్ణుచ సాక్షిణో
 భాస్కరాదయః ॥ విశ్వంభరా నర్వభూరా సౌఖ్యిణ్య నర్వదేవతాః ।
 ఇమం పుత్రం ప్రదాస్యోమి వీత్వాణాం లారణాయవై ॥ తవ వైతృక
 ఋణాపాకరణ పున్నామ నరకత్రాణ సిద్ధిద్యారా, అపుత్రస్యతే, పుత్రిత్య
 సిద్ధ్యథాం, మత్పుత్రం కుమారం శ్రీ మహావిష్ణుప్రీతిం కామయ మాన
 సుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ధర్మాయత్వా గృహ్లామి । సంత్యైత్వా
 గృహ్లామి ॥ ఇతి ప్రతివచనం ॥ దేవస్యత్వా... ప్రతిగృహ్లామి । రాక్షాత్వా
 వరుణోనయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే పుత్రమ్ । తేనామృతత్య
 మశ్యామ్ ఇతానస్త్యాజ్జీర్ణసః ప్రతిగృహ్లాతు ॥ ఏతత్పుత్రదాన
 సాధుణ్యాథాం, సదక్షిణ లాంబూలం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ ॥
 శ్లో॥ సాక్షిణస్సోమ రుద్రాద్యా భాస్కరశ్చ స చన్ద్రమాః । ఇమం కుమార
 మదదాం పరలోక సుభేచ్ఛయా ॥ ఇతి దాలావదేత్ ॥ తత స్సభాశీర్వ
 చనం ప్రాప్య-బ్రాహ్మణా తోషయేత్ ॥

అథ దత్తహోమః

మణ్మథతూర్య మోషాభ్యాం కుమారసహితః ప్రతిగ్రహీతా
 స్వగృహం ప్రవిశ్య ॥ ఆచమ్య ॥ పూర్వోక్తః శుభతిథౌ, శ్రీమాతా
 గోత్రః, నామధేయః, ధర్మపత్నిసమేతః, శ్రీమతః గోత్రస్య నామధే
 యస్య, ధర్మపత్ని సమేతస్య మమోపాత్త దురితవయద్వారా, శ్రీ పర
 మేశ్వర ముద్దిశ్య శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యథాం, మమ హి కామమీక

ఫలసిద్ధ్యథాం, పైతృక ఋణాపాకరణ పూన్నామనరకత్రాణ సిద్ధిద్వారా
 అపుత్రస్యమే స్వీకృతేన పుత్రేణ పుత్రిత్య సిద్ధ్యథాం, దత్తహోమా
 ఖ్యం కర్మకరిష్యే మాణస్తదజ్ఞత్వేన, తదాదౌ.....గణాది
 పతిపూజాం పుణ్యాహవాచసంచ కుర్యాత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....
 శుభతిథౌ, మమ, ఐహికాముష్మిక ... దత్తహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥
 మాతేకుమారమితి కుమారం మాతుర్జ్జు ఆధాయ । మాతేకుమార
 రగ్ం.....స్వేగృహే॥ అయంకుమారఇతి, మాతుర్దక్షిణగ్ననం ప్రతి
 దాప్య, అయంకుమారో యశోబలమ్॥ తతః, ప్రాగ్దేశే మంటప
 మాసాద్య॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, శ్రీ పరమేశ్వర
 ముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం, దత్తహోమాః, అదిత్యాది నవగ్ర
 హాష్ట దిక్పాలకావాహనం కరిష్యే॥ ఆవాహనాది పోదశోపచార పూ
 జాం కుర్యాత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... ప్రీత్యథాం, దత్తహోమాంగ
 లొకకాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ ఫరిస్తథానం కృత్వా, తస్మి
 న్నగ్నౌ చరుగ్గత్రపయిత్వా, అభిఘర్య, ప్రాచీన ముదీచీనంవో దాస్య,
 ప్రతిష్ఠిత మభిఘర్య, అగ్నింధనా ద్యాజ్యభాగా నే, తతస్సుచ్యుపస్తీర్య,
 చరుమధ్యా ద్విరవదాయ, (చరుమధ్యా ద్జ్ఞాప్యపర్వమాత్రం, హవి
 ర్మద్యమానామిజ్ఞాప్తై సీరశ్చీనమవదాయ । పూర్వాథా ద్వితీయ
 మానూచీనం, పూర్వాథాత్ప్రతీయ మనూచీనం పంచావతీనః) అభి
 ఘర్య, ఓంఅగ్నయేస్వాహా, అగ్నయ ఇదంనమమ॥ ఇతి ముఖాహుతిం
 హుత్వా॥ అన్వారభ్యే కుమారే, యస్తాహృదాయస్మైత్యగ్ం సుకృతేతి,
 ద్వాభ్యాం చ రుహోమం కుర్యాత్॥ తతస్సుచ్యుపస్తీర్య ।

చరుమధ్యా త్పూర్వవ ద్ద్విరవదాయ, అభిఘ ర్య । యస్తాస్మాదా.....
 శ్వాగ్స్వాహా॥ అగ్నే యే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥ తత స్సుద్యుప సీర్య
 చరుమధ్యా త్పూర్వవ ద్ద్విరవదాయ ॥ అభిఘ ర్య । హవిః ప్రత్యభిఘ ర్య
 యస్మైత్వగ్ం.....స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నే యే జాతవేదస ఇదంనమమ॥
 తతస్సువేణ చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వాన్వారభే తుమారే ప్రాత
 రగ్నిమితి సప్తాజ్యాహుతీ జాహుయాత్ ॥ ఏకమ్, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి॥
 ప్రార్థగ్నిం ప్రార్థరిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రార్థరిత్రావరుణా ప్రార్థరశ్వినా,
 ప్రార్థరృగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రార్థసోమ ముతరుద్రగ్ం హవేమ
 స్వాహా॥ అగ్నిన్ద్ర మిత్రావరుణాశ్వి భగపూష బ్రహ్మణస్పతి సోమ
 రుద్రేభ్యఇదంనమమ ॥ ప్రార్థర్షితం భగముగ్రగ్ంహవేమ వయంపుత్ర మది
 తేర్యోవిధతా । ఆదర్శిద్యం మర్యమానస్తు రశ్మిద్రావా చిద్యంభగం
 భక్షిత్యాహ స్వాహా॥ భగాయేదంనమమ ॥ భగప్రణేతరృగ సత్యరాధో
 భగేమాన్యై ముద వదదన్నః । భగప్రణో జనయగోభిరత్వై రృగప్ర
 సృభి ర్నృవస్తస్యామ స్వాహా॥ భగాయేదంనమమ ॥ ఉతేదాన్తిం భగ
 వస్తస్యామౌ తవపితృఉతమద్యై అహ్నమ్ । ఉతోదితా మమవన్త్యా
 ర్యస్య వయందేవానాగ్ం సుమతాస్యామ స్వాహా॥ భగాయేదం నమమ ॥
 భగవీవభగవాగ్ం అస్తుదేవాస్తేన వయం భగవస్తస్యామ । తన్వాభగ

సర్వజ్ఞోహవీమి సనోభగపుర ఏతాభవేహ స్వాహా॥ భగాయేదం న
మమ॥ సమర్థ్వరా యోషసోనమస్త దధిక్రావేవ శుచయేప్రదాయ॥
అర్వాచీనం వసువిదం భగన్నోరథ మివాశావాజినఅవహస్తు స్వాహా॥
భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదంనమమ॥ అశ్వావతీ ర్గోమతీర్న ఉషాసో వీరివతీ
స్సదముచ్చస్తు భద్రాః॥ పుతందుహానా విశ్వతఃప్రపీనా యూయంపాత
స్వస్తిస్తిస్సదాస్త స్వాహా॥ వాజిభ్య ఇదంనమమ॥ ఇ ధ్మసన్న హనా
న్యద్భిస్సగ్గ్స్సౌఖ్యగ్నౌ ప్రహరతి॥ రుద్రాయ తన్విచరాయేదంనమమ॥
అపశవస్సృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యధాం, వృద్ధికామః
జయాదిహోమం॥ కరిష్యే॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతం కుర్యాత్॥
అత్ర లేపకార్యంవినా పరిధిప్రహరణం కుర్యాత్॥ అపరేణాగ్నిం అగ్నా
దగ్ధాదితి ద్వాభ్యాం కుమార మభిమన్త్ర్య॥ అగ్నాదగ్నా తస్సంభవస్తి హృ
దయా ... రోహిణి॥ తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవప్రూణం॥ అగ్నాదగ్నా...
రోహిణి॥ తతః నామకరణం, అభ్యుదయికం, కర్మణఃపుణ్యాహవాచ
నంచ కుర్యాత్॥ తతః ఆశీర్వాచనం ప్రాప్య, బ్రాహ్మణా తోషయిత్వా॥
బన్ధుభిస్సహ భుంజీత, ఇత్యాహ భగవా న్సోధాయనః॥

దత్తహోమస్సమాప్తః

అత్రశ్లోకాః

వ॥ పున్నా మ్నో నరకాత్త్రాయతీతి పుత్రః ॥ (పునాతి స్వవంశానితి
 పుత్రః, యద్వా. పిత్రాదీః పాలయతీతి పుత్రః) తదుక్తం ॥ శ్లో॥ పున్నా
 మ్నో నరకాద్యస్మా త్పితరం త్రాయతేసుతః । తస్మాత్పుత్ర ఇతిప్రోక్త
 స్స్వయమేవ స్వయంభువా ॥ ఇతి ॥ పుత్రశబ్దో దోహితానైవాచి ॥
 తద్యథా॥ శ్లో॥ పుత్రః పౌత్రః ప్రపౌత్రశ్చ పుత్రికా పుత్రవీవచ । ఏషామ
 భావే పూర్వస్యో ధ్తాయతే ఉత్తరోత్తరః ॥ ఏషామభావే, పుత్రికరణం
 కర్తవ్యం ॥ కిన్తు ॥ శ్లో॥ పుత్రస్వీకారమాత్రేణ పితరం త్రాయతేసుతః । దత్త
 పుత్రత్వ మాప్నోతి గృహీతా ముద్యతేఋణాత్ ॥ తత్కథంచేత్ ।
 వ॥ బ్రాతృపుత్రస్య పుత్రికరణసంభవే అన్యేషాం పుత్రికరణం నిషిధ్యతే॥
 కింతు ॥ శ్లో॥ బ్రాతృణా మేకజాతానా మేకశ్చే త్పుత్రవాన్భవేత్ ।
 సర్వేతే తేనపుత్రేణ పుత్రిణో మనురబ్రవీదితి న్యాయేన ॥ తదభావే ॥
 శ్లో॥ బ్రాహ్మణానాం సపిండేషు కర్తవ్యఃపుత్ర సంగ్రహః । తదభావే
 సపిండోవా అన్యత్రతు న కారయేత్ ॥ సపిండేష్వితి, సామాన్య
 శ్రవణాత్, సమానానసమానాగోత్రేష్విత్యథాః ॥ తథాచ॥ వ॥ సపిండా
 భావేసపిండ సదభావే భిన్నగోత్రోపి గ్రాహ్యః ॥ ఇత్యాహ ॥ శాకలః ।
 శ్లో॥ సపిండావత్యకంచైవ సగోత్రజ మథాపివా । అపుత్రకో ద్విజోయస్మా
 త్పుత్రత్వే వరికల్పయేత్ ॥ సమాన గోత్రజాభావే పాలయే దన్యగోత్ర
 జం । దోహితం భాగినేయంచ మాతృష్వసు సుతంవివా ॥ ఇతి ॥ ...
 నత్వేకంపుత్రం దద్యాన్న వ్రతిగృహీయాత్ ॥ ... నత్వేష్టం పుత్రం

దహ్యాన్న ప్రతి గృహ్ణీయాత్ ॥ ... నశ్రీ పుత్రందద్యాన్నప్రతి గృ
హ్ణీయాత్ ॥ తథాచ ॥ శ్లో ॥ దాహితం త్వసపుండ మగ్రజమథో త్సృ
ష్టం పురాసంస్కృతం పుత్రైకం పరశాఖినంచ భగసీసూనుం నియుక్తం
పురా యేగృహ్ణాని దిశన్తి శాస్త్రవిముఖా ఆజ్ఞాప్రదా యేనరా సేనర్వే
నిరయం ప్రజన్తిచ తతఃకార్యం విచార్యాభిలైః ॥ ఇతి ॥ శ్లో ॥ ఆషష్ఠ్యబ్ది
మపుత్రకో యదితదా తజ్జన్మవత్రాదిభిశ్చే ద్లాప్యయిరితి స్వజన్మభవరై
ర్జ్ఞాతే తదిచ్ఛాబ్ధికే । ఆయుష్మంతమపీహ కీర్తితనయ ప్రజ్ఞాది వృధ్య
న్వితం । జ్ఞాత్వాసరస్య విధై స్సుతం శుభదినే ప్రాప్తేచ సౌమ్యాయనే ॥
శ్లో ॥ నాడీకూట ముఖార్వణాది సహితం తంస్వీయ గోత్రోద్భవం ,
స్వీకుర్యా దనిలా దితిజ్య విధి మిత్రారాగంత్య భేష్వాదిభే దైత్యా
రిత్రయ భోత్రాసుచ ఖరై ర్లగ్నే సుతే వర్జితే । తారా చంద్ర బలా
న్వితే శుభఖగైర్యుక్తేక్షితే చోదయేత్ ॥ ఇతి ॥

అక్షరాభ్యాసః

మౌంజీబన్ధనతః పూర్వం కుమారస్య జన్మదివసా త్పంచమే, సప్త
మేవాబ్దే, ఉదగయనే, పూర్వపక్షే, శుభదినే, అక్షరాభ్యాసంసూర్యాత్ ॥
ఆచమ్య, పూర్వోక్త శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యథాం; మమకుమారస్య,
గురు దేవతానుగ్రహేణ, శ్రద్ధా మేధా జనన సిద్ధిద్వారా, సకల విద్యా
నైపుణ్య ఫలసిద్ధ్యథాం, అక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదజ్ఞ
త్వేన స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ గణాధిపతి పూజాం

పుణ్యాహ వాచనంచకుర్యాత్ । ప్రాగ్దేశే, మంటపమాసాద్య॥ ఆచమ్య,
 పూర్వోక్త.....ప్రీత్యథఁ, మమకుమారస్య గురు దేవతా నుగ్ర
 హేణ, శ్రద్ధామేధా జనన సిద్ధిద్వారా, సకలవిద్యా నైపుణ్య ఫలసిద్ధ్య
 థఁ, అక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ అక్షరాభ్యాసాజ్ఞత్యేన, అజ్ఞ
 దేవతాసహిత శ్రీమహా సరస్వతీ పూజాంకరిష్యే ॥ ఫలపుష్పాక్షత
 హిరణ్యాని గృహీత్వా॥ ప్రణోదేపీ సరస్వతీ.....మవిత్త్యవతు॥ ఇతి,
 మంటపమధ్యే సరస్వతీ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥
 ఇదంవిష్ణుర్వి చక్రమేపాగ్ంస్తురే॥ ఇతి, మంటపోపరి, దక్షిణదిగ్భాగే,
 శ్రీమహావిష్ణు మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ సక్తుమివ
 తితక్షనా ర్నిహితాది వాచి ॥ ఇతి, విష్ణో రావమభాగే, శ్రీమహా
 లక్ష్మీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ గౌరీమిమాయ...
 పరమేన్యోమఁ ॥ ఇతి, మంటపోపరి, ఉత్తరదిగ్భాగే, గౌరీ మావాహ
 యామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ తతః, ప్రాణప్రతిష్ఠాది షోడశోపచార
 పూజాంకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త.....ప్రీత్యథఁ, మమ కుమా
 రస్య గురు దేవతానుగ్రహేణ, శ్రద్ధామేధా జనన సిద్ధిద్వారా, సకల
 విద్యా నైపుణ్య ఫలసిద్ధ్యథఁ, అక్షరాభ్యాసాజ్ఞత్యేన, సరస్వత్యాదిదేవ
 తా హోమంకరిష్యే॥ తత్ర లోకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠా ప్యాలం కృత్య ।
 పరిశీర్య, చతుష్పాతప్రయోగాద్యాజ్య సంస్కారానైగ్నిం పరిషిచ్య ॥
 అదితేను మన్యన్వ దేవసవిత్ప్రసువ ॥ సృవేణ చతుర్గ్రహీత

మాజ్యం గృహీత్వా నావరథాయామ్ ఏకమ్-దేవ-త్రిణ-చత్వారి॥
 ప్రణోదేవీ సరస్వతీ.....శీనా మవిత్రవతు ॥ సరస్వత్యైస్సాహా॥
 సరస్వత్యా ఇదమ్॥ ఇదంవిష్ణు రివక్రమే.....పాగంస్తురే సాహా॥
 విష్ణవ ఇదమ్॥ సక్తమిత్రత ఉనా.....వ్రాచిస్సాహా॥ లక్ష్మ్యా
 ఇదమ్॥ గౌరీమిమాయ..... వరమేవ్యోమన్థాన్విహా॥ గార్యా
 ఇదమ్॥ పునఃపరిషిచ్య అదితేన్వమగ్న్స్థాః.....దేవసవిత్ప్రసాహి॥
 స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధా మిత్యగ్నిప్రాశన సమస్కారంకుర్యాత్॥ స్వస్తి
 శ్రద్ధాం మేధాం.....పరిపూర్ణం తదస్తుతే॥ చతుస్సాగర పర్యంతం...
 అహమ్భో అభివాదయే॥ గురుం వస్త్రాదిభి రలంకృత్య॥ తత్త్రిగురుః
 ప్రాజ్ఞుభోభూత్వా, తండుల పూర్ణపాత్రే, సువజ్ఞేన, ఓనమశ్శివాయ
 సిద్ధంనమఃకరి, విలిఖ్య, శ్శివాయనమః, ఇతి, అక్షరాణిచ సంపూజ్య,
 స్వాభిముఖాయ శిష్యాయ, ఓనమశ్శివాయేతి మన్తముపదిశ్య, లేఖ
 యేత్॥ పునస్త్రీర్వాచయేత్॥ అస్య కుమారస్య, అక్షరాభ్యాస
 ముహూర్త స్సుముహూర్తోస్తు॥ అక్షరాభ్యాస ముహూర్తకాలే, సూర్యా
 దీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలనిధిరస్తు॥ పునఃపూజా
 మంటపోద్వాసనంచ కుర్యాత్॥ తతః, ఆశీర్వాచనం ప్రాప్య, బ్రాహ్మణాం
 స్తోత్రయేత్॥

అత్రశ్లోకాః

శ్లో॥ అక్షరస్వీకృతిం కుర్యా త్రాప్తే పంచమ హాయనేః ఉత్త
 రాయణగే సూర్యే కుంభమాసం వివజ్జయేత్॥ ద్వితీయ జన్మతః
 పూర్వ మక్షరా భ్యాసమాచరేత్॥ మౌంజీ బద్ధనతః పశ్చాద్వేదా
 రంభో విధీయతే॥ అత్ర, ద్వితీయ జన్మశబ్ద, ఉపనయన పరః ॥ కించ॥
 పంచమే సస్తమేవాద్యే పూర్వంస్యా న్మౌంజీబద్ధనాత్॥ తత్ర చైవాక్ష
 రాభ్యాసః కర్తవ్య స్తూత్రరాయణే॥ సంపూజయే ద్గణాధీశం తథా చైన
 సరస్వతీమ్॥ హరిం లక్ష్మీంచ దేవీంచ తత్తన్మన్త్రేణ పూజయేత్॥
 ఏతేషా మేవ దేవానాం నామ్నాతు జుహుయాద్ధృతమ్॥ ఏకైకాం
 చాహుతిం హుత్వాహోమశేషం సమాపయేత్॥ గురుం సంపూజయే
 త్పశ్చాద్వస్త్రాంలంకార భూషణైః॥ ప్రాబ్ధాభో గురురాసీనః పశ్చిమాభి
 ముఖశ్శిశుః॥ తండు లైఃపూరితేపాత్రేసువణేన తతోలిఖేత్॥ ఓనమ
 శ్శివా యేత్యాదౌ సిద్ధంనమ ఇతిక్రమాత్॥ అక్షరాణీచ సంపూజ్య
 స్వీయ ముక్తావళి వాచయేత్॥ స్వస్యాభి ముఖమాసీనం కుమారం తాని
 లేఖయేత్॥ లేఖయిత్వాగురుః పశ్చాద్బాలం త్రిర్వాచయే త్పునః॥
 బ్రాహ్మణాః పూజయే ద్భక్త్యాగర్హపృష్ఠాక్ష తాదిభిః॥ తోషయే ద్దక్షి
 ణాభిస్తు యథా విశ్రానుసారతః॥

సమార్థః

న క్ష త్ర మ స్త్ర :

కృత్రిక

౧

అగ్నిర్ముపాతు కృత్రికాః । నక్షత్రం దేవ
 విన్ద్రియమ్ ఇదమాసాం విచక్షణమ్ । హవి
 రాసం జహోతన । యన్యథాని రశ్మయో
 యన్యకేతవః । యస్యేమావిత్వా భువనాని
 సర్వాః । సకృత్రికాభి రభి సంవసానః । అగ్ని
 ర్నో దేవస్సవితే దధాతు ॥ కృత్రికానక్షత్ర
 దేవతా మగ్ని మావాహయమి స్థాపయామి
 పూజయామి ॥

రోహిణి

౨

ప్రజాపతే రోహిణీశేతు పత్నీ । విశ్వరూ
 పా బృహతి చిత్రభానుః । సానోయజ్ఞస్య సువి
 తేదధాతు । యథాజీవేషు శరదన్సవీరాః ।

ఉప హోమాః.

౧

అగ్నయే స్వాహా ।
 కృత్రికాభ్య స్వాహా ॥
 అంబాయై స్వాహా ।
 దులాయై స్వాహా । నిత
 త్నై స్వాహా । ఆత్ర
 యన్యై స్వాహా । భు
 భు యన్యై స్వాహా ।
 పుష్కరయన్యై స్వాహా ।
 చుప్రణికాయై స్వాహా ।
 కృత్రికా నక్షత్ర దేవ
 తాయై అగ్నయఇదః ॥

రోహిణిదేవ్య దగాత్పురస్తాత్ । విశ్వా రూ
చౌణి ప్రతిమోదమానా । ప్రజాపతిగం హవి
షా వర్తయన్తీ । ప్రియం దేవాన్తా ముపయాతు
యజ్ఞమ్ ॥ రోహిణి నక్షత్ర దేవతాం ప్రజాపతి
మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

మృగశిర్ష —

3

సోమోరాజా మృగ శిర్షేణ ఆగత్సా ।
శివనక్షత్రం ప్రియమస్య ధామ । ఆప్యాయ
మానో బహుధా జనేషు । రేతప్రజాం యజ
మానేదధాతు । యత్రేనక్షత్రం మృగ శిర్ష
మస్తి । ప్రియగంరాజా ప్రియతమంప్రియా
ణామ్ । తస్మైతేసోమ హవిషా విధేమ । శన్న
ఏధి ద్విపదే శంచతుష్పదే ॥ మృగశిర్షా
నక్షత్ర దేవతాం సోమ మావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి ॥

ఉప హోమాః ।

౨

ప్రజాపతయే స్వా
హా । రోహిణ్యే స్వా
హా । రోచమానాయై
స్వాహా । ప్రజాభ్య
స్వాహా ॥ రోహిణి
నక్షత్ర దేవతాయై ప్ర
జాపతయ ఇదం॥

3

సోమాయ స్వా
హా । మృగశిర్షాయ
స్వాహా । ఇన్ద్రకాభ్య
స్వాహా । ఓషధీభ్య
స్వాహా । రాజ్ఞాయ
స్వాహా । ఆభిజిత్త్యై
స్వాహా ॥ మృగశిర్షా
నక్షత్ర దేవతాయై
సోమాయేదం॥

ఆర్ద్ర

౪

ఆర్ద్రాయా రుద్రః ప్రథమాన వతి । శ్రేష్ఠో
దేవానాం పతిరష్ట్రీయానామ్ । నక్షత్రమస్య
హవిషో విధేమ । మానఃప్రజాగ్ం రీరిత
మోతపిరాక । హేతీరుద్రస్య పరిణో వృణ
క్తు । ఆర్ద్రానక్షత్రం జుషరాగ్ం హవిర్భుః ।
ప్రముంచమానౌ దురితానివిశ్వా । అప్రామ
శగ్ంసన్నుద తామరాతిమ్ ॥ ఆర్ద్రానక్షత్ర
దేవతాంరుద్ర మావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి॥

పునర్వసు

౫

పునర్వో దేవ్యదితి స్పృణోతు । పునర్వ
సూనః పునరేతాం యజ్ఞమ్ । పునర్వోదేవా
అభియన్తు సర్వే । పునఃపునర్వో హవిషాయ

ఉప హోమాః

౪

రుద్రాయ స్వాహా ।
ఆర్ద్రాయై స్వాహా ।
వినస్య మా నాయై స్వా
హా । ప్రశుభ్య స్వాస్వి
హా ॥ ఆర్ద్రానక్షత్ర దేవ
తాయై రుద్రాయే ద ॥

౫

అదిత్యై స్వాహా ।
పునర్వ సుభ్యై స్వా
హా । ఆ భూత్యై స్వాహా ।

జామః॥ ఏదాన దేవ్యదితిత న్నరాః॥ విశ్వస్య
భ్రష్టజగతః ప్రతిపా॥ పునర్వసూ త్తావిషా
వర్థయన్తీ॥ ప్రియన్తేవానా మప్యేతప్రపాథః॥
పునర్వసు నక్షత్ర దేవతా మదితి మావాహ
యామి స్థావయమి పూజయమి॥

పుష్యమి

౬

బృహస్పతిః ప్రతమం జాయమానః॥
తిష్యంనక్షత్రమభినంబభూవ॥ శ్రేష్ఠోదేవానాం
పృతనాసుజిష్ఠః॥ దిశోనుసర్వా అభయన్నో
అస్తు॥ తిష్యఃపురస్తా దుతమధ్య తోనః॥ బృ
హస్పతిర్నః పరిపాతు ప్రచ్ఛాత్॥ జాదేతాం
దేవ్యో ఆభయం కృణుతామ్॥ సువీర్యస్య పత
యస్సాన్యమ॥ తిష్యమి నక్షత్ర దేవతాం బృహ
స్పతి మా వాహయామి స్థావయామి
పూజయామి॥

ఉప హోమాః॥

ప్రజాత్వై స్వాహా॥
పునర్వసు నక్షత్ర దేవ
తాయై అదిత్యాభదం॥

౬

బృహస్పతయే స్వా
హా॥ తిష్యాయ స్వా
హా॥ బ్రహ్మవర్చసాయ
స్వాహా॥ తిష్యనక్షత్ర
దేవతాయై బృహస్ప
తయ ఇదం॥

౧-

అశ్రేష్ఠా

౬

కదగ్ం సర్వేభ్యో ^{హంవి} ~~జ్ఞా~~ రస్సు జ్ఞాహమ్
అశ్రేష్ఠామేషా వస్తుయన్ని చేతః । యేఅన
రిక్షంవృత్తిపిం త్రియన్ని । తేనస్సర్వాస్తో హవ
మాగమిష్ఠాః । యేరోచనే సూర్యస్యాపి
సర్వాః । యేదివందేపి మను సంచరన్ని । యే
షామాశ్రేష్ఠా అనుయన్నికామమ్ । తేభ్యస్స
ర్వేభ్యో మధుమ జ్ఞాహామి ॥ అశ్రేష్ఠానక్షత్ర
దేవతాం సర్పమావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥

మఘా

౭

ఉపహారాఃపితరో యేమఘాసు ^మ ~~జ్ఞా~~
జవన స్సుకృతస్సుకృతాః । తేనోనక్షత్రే
హవమాగ మిష్ఠాః । స్వధాభిర్వజ్ఞం వ్రయ
తం జుషన్తామ్ । యేఅగ్నిదగ్ధాయేనగ్నిదగ్ధాః ।

ఉప హామాః

౮

సర్వేభ్య స్సాస్విహా
అశ్రేష్ఠాభ్య స్సాస్విహా
ద్రుక్షాతేభ్య స్సాస్వి
హా ॥ అశ్రేష్ఠా నక్షత్ర
దే వ తా యై స ర్వా
యేదం ।

౯

పితృభ్య స్సాస్విహా
మఘాభ్య స్సాస్విహా । అ
న ఘా భ్య స్సాస్విహా ।

యేముంత్రికం ప్రితరః క్రియన్తి యాగేశ్వ
విద్యయాగం ఉత్తన ప్రవిద్య మహసుయ
జ్ఞగం సుకృతం జుషన్తామ్ ॥ మహనక్షత్ర
దేవతాః విత్త్యా నావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥

పూర్వఫల్గునీ

☞

గవాంవత్తిఃఫల్గునీనా మనీత్యం తదర్థ
మన్వరుణ మిత్రచారు తన్వాప్తయగం సన్తి
తారగం నన్తినామ్ జీవాజీవన్త ముప్తసం
విశేమ యేనేమావిశ్వా భువనాన్తి సంజితా
యస్యదేవా అనున్తయన్తి చేతః అర్థమా
రాక్షాజ రస్తువిష్మాకా ఫల్గునీనా మృత్తభో
రోరపీతి ॥ పూర్వఫల్గునీ నక్షత్ర దేవతాం
సూర్య మావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥

ఉప హామాః.

అ గ దా భ్య స్సాహా॥
అ ర్ద న్త తీ భ్య స్సాహా॥
మహనక్షత్ర దేవతా
భ్యః విత్తభ్య ఇదం॥

☞

అ ర్థ మ్మే స్సాహా॥
ఫల్గునీత్యాగ్ స్సాహా॥
ప్త శు భ్య స్సాహా॥
పూర్వ ఫల్గునీ నక్షత్ర
దేవతా యై సూర్యా
యేదం ॥

ఉత్తర ఫల్గునీ

౧౦

శ్రేష్ఠోజ్జవానాం భగవోభగాని । తద్వై
విదుః ఫల్గునీ నస్యచిత్తాత్ । అన్మభ్యంక్షత్ర
మజరగం సువీర్యమ్ । గోమదశ్య వదుప్తసన్ను
దేహ । భగోహదాతా భగజత్పదాతా । భగో
దేహిః ఫల్గునీ రావితేజ । భగస్యేతత్ ప్రసవజ్ఞ
మేమ । యత్రదేవై స్సృధమా దం మదేమ ।
ఉత్తరఫల్గునీ నక్షత్రదేవతాం భగ మావాహ
యామి స్థాపయామి వూజయామి ॥

హస్తా

౧౧

ఆయాతు దేవస్సవితోవయాతు । హిరణ్య
యేన సువృత్తా రథేన । వహతా హస్తగం
*
సుభగంవిద్మ నాపసమ్ । ప్రయచ్ఛంతం పప
రిం పుణ్యమచ్ఛ । హస్తఃప్రయచ్ఛ త్వమృతం

ఉప హోమా.

౧౦

భగాయ స్వాహా ।
వహసిత్వాగ్ స్వాహా ।
త్రైప్త్యాయ స్వాహా॥
ఉత్తరఫల్గునీ నక్షత్ర
దేవతాయైభగాయేదం॥

౧౧

నవిత్తే స్వాహా ।
హస్తాయ స్వాహా ।
దైతే స్వాహా । ప్ర
ణితే స్వాహా । ప్రయ

వసీయః॥ దక్షిణేన ప్రతి గృణ్ణీమ ఏనత్॥
 ద్వారామధ్య సవిదా విదేయ॥ యోనో
 హస్తాయ ప్రస్తువాతి యజ్ఞమ్॥ హస్తానక్షత్ర
 దేవతాం అర్య మణ మావాహయామి స్థాప
 యామి పూజయామి॥

చిత్రా
 ౧౨

త్వష్టానక్షత్ర ముభ్యేతి చిత్రామ్॥ సుభగం
 సనంయు ప్రతిగం రోచమానామ్॥ నివేళయ
 న్నమృతా న్మర్త్యాగోశ్చ॥ రూపాణి పిగంశ
 న్భవనాని విశ్వా॥ తన్నస్త్వష్టాతడుచిత్రావిచ
 ష్టామ్॥ తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తుమహ్యమ్॥
 తన్నప్రజాం వీరవతిగం సహృత్॥ గోభిర్హ్వా
 అశ్వైస్సమనక్తు యజ్ఞమ్॥ చిత్రానక్షత్ర దేవ
 తాం త్వష్టార మావాహయామి స్థాపయామి
 పూజయామి॥

ఉప హోమాః॥

చృతే స్వాహా॥ ప్రతి
 గృణ్ణతే స్వాహా॥ హ
 స్తానక్షత్ర దేవతాయై
 అర్యమృతదం ॥

౧౨

త్వష్టే స్వాహా॥
 చిత్రాయై స్వాహా॥ చై
 త్రాయ స్వాహా॥ ప్రజా
 యై స్వాహా॥ చిత్రా
 నక్షత్ర దేవతాయై త్వ
 ష్ట ఇదం॥

స్వాతి

౧౩

వాయుర్నక్షత్ర మభ్యేతినిష్ఠామ్॥ తిగ్మ
శృంగో వృషభో రోరువాణః॥ సమీరయ
సృవనా మాతరిశ్వా॥ అప్రద్యేషాగ్ంసి నుద
తామ రాతిః॥ తన్నోవాయు సదనిష్ఠా శృ
ణోతు॥ తన్నక్షత్రతంభూరిదా అస్తు మహ్యమ్॥
తన్నో దేవాసోఅనువానస్తు కామమ్॥ యథా
తరేమ దురితానిశ్వా॥ స్వాతీనక్షత్ర దేవతాం
వాయు మావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥

విశాఖా

౧౪

ధూర మస్మవృత వోయస్తు భీతాః॥
తదిన్ద్రాగ్ని కృణుతాం తద్విశాఖే॥ తన్నో
దేవా అనుమదస్తు యజ్ఞమ్॥ ప్రశాన్తురస్తా
దభయన్నో అస్తు॥ నక్షత్రాణా మధిపత్నీ
విశాఖే॥ శ్రేష్ఠావిన్ద్రాగ్ని భువనస్య గోపా॥

ఉప హోమాః.

౧౩

వాయవే స్వాహా॥
నిష్ఠాయై స్వాహా॥
కౌముదా రాయ స్వా
హా॥ అభిజిత్త్యైస్వాహా॥
స్వాతీనక్షత్ర దేవతా
యై వాయవ ఇదం ॥

౧౪

ఇన్ద్రాగ్ని ఖ్యాగ్
స్వాహా॥ విశాఖా భ్యా
గ్ స్వాహా॥ శ్రేష్ఠా
య స్వాహా॥ అభిజిత్త్యై
స్వాహా॥ విశాఖానక్షత్ర

విషాచశ్శత్రూ నవబాధ మానా । అప్రతు
ధన్నుద తామరాతిమ్ ॥ విశాఖానక్షత్ర దేవతే
ఇన్ద్రాగ్ని ఆవాహయామి స్థావయామి
పూజయామి ॥

పూర్ణిమా

౧౫

పూర్ణావశ్చా దుత పూర్ణా పురస్తాత్ ।
ఉన్నద్వ్యతఃపౌర్ణ మాసీజిగాయ । తస్యాందేవా
అధి సంవసంతః । ఉత్తమేనాక ఇహమాద
యన్తామ్ । పృథ్వీసువర్చా యువతి స్సజ్ఞో
షాః । పౌర్ణ మాస్యదగ్ధా చౌభమానా ।
ఆప్తాయయన్తీ దుర్జితాని విశ్వా । ఉరుందు
హం యజమానయన్తమ్ ॥ పూర్ణిమాతిథి
దేవతాం చంద్రమన మావాహయామి స్థావ
యామి పూజయామి (చిత్రభానురక్షమానే
దధాతు హవిర్నః పాథశ్చ తోజషన్తాచేతో
మదేషు రోచమానామరాతి ర్గోపాయన్తమ్ ॥)

ఉప హోమాః

దేవతాభ్యా మిన్ద్రాగ్ని
భ్యామిదం ॥

౧౫

పౌర్ణమాస్యై స్వా
హా ॥ కామాయ స్వా
హా । అగ్నే త్యై స్వాహా ॥
పూర్ణిమాతిథి దేవతా
యై చన్ద్రమన ఇదం ।

అనూరాధా

౧౬

ఋధ్యాన్మ హవ్యై ర్మ మ సో ప నద్యః ।
మిత్రం దేవం మిత్ర ధే యన్మో అస్తు ॥ అనూ
రాధా హవిషా వ్యయన్తః । శతం జీవేమ
శరద ససవీరాః । మిత్రం నక్షత్ర ముదగాత్పుర
స్తాత్ । అనూరాధాన ఇతి యద్వదన్తి । తస్మి
త్రవతి వృథిదేవ యానైః । హిరణ్యయై ర్వి
తత్రైరన్తరిషే ॥ అనూరాధా నక్షత్రదేవతాం
మిత్ర మా వా హయామి స్థావయామి
పూజయామి ॥

జ్యేష్ఠా

౧౭

ఇన్ద్రోజ్యేష్ఠా మనునక్షత్ర మేతి । యస్మి
న్స్పృతం పృత్రతూర్యే తతార । తస్మిన్వయ
మమృతం దుహానాః । కుదన్తరేమ దురితిం
దురిష్టిం । పురన్తరాయ వృషభాయధృష్టవే ।

ఉప హామాః

౧౬

మిత్రాయ స్వాహా ।
అనూరాధే శ్చ స్వాహా ।
మిత్రధేయాయ
స్వాహా । అభి జిత్రైః
స్వాహా ॥ అనూరాధా
నక్షత్ర దేవతాయై
మిత్రాయేదం ॥

౧౭

ఇన్ద్రాయ స్వాహా ।
జ్యేష్ఠాయై స్వాహా ।
జ్యేష్ఠాయై స్వాహా ।
అభిజిత్రై స్వాహా ॥

అషాఢాయ సహమానాయ మిధుషే ।
 ఇన్ధ్రాయజ్యేష్ఠా మధుమధుహానా । క్షిరుంకృ
 తోతు యజమానాయ లోకమ్ ॥ జ్యేష్ఠానక్షత్ర
 దేవతా మిన్ద్ర మావాహయామి స్థాపయామి
 పూజయామి ॥

మూలా

౧౮

మూలంప్రజాంవీరవతీంవిదేయ । పరాచ్యే
 తు నిర్ముతిః పరాదా । గోభిర్నక్షత్రం వశభి
 స్సమక్రమ్ । అహర్భూయా ద్యజమానాయ
 మహ్యమ్ । అహర్నో అద్యో సువితే దధాతు ।
 మూలం నక్షత్రమితి యద్వదన్తి । పరాచీం
 వాచా నిర్ముతిం నుదామి । శివంప్రజాయై
 శివమస్తు మహ్యమ్ ॥ మూలానక్షత్ర దేవతా
 మసుర మావాహయామి స్థాపయామి
 పూజయామి ॥

ఉప హానూః

జ్యేష్ఠానక్షత్ర దేవతా
 యై ఇన్ధ్రాయేదం ॥

౧౮

ప్రజాపతయై స్వా
 హా । మూలాయై స్వా
 హా । ప్రజాయై స్వా
 హా ॥ మూలానక్షత్ర
 దేవతాయై ఆసురా
 యేదం ॥

పూర్వాషాఢా

౧౯

యాదివ్యా ఆప్తః పయసా సంబభూవుః ।
 యాత్రనరిక్ష ఉతపాథిః వీర్యాః । యాసామ
 షాఢా అనుయన్తి కామమ్ తానతప్త శృగ్గ్
 స్తోనాభవన్తు । యా శ్చ కూప్త్యా యాశ్చ
 నాద్యాః సముద్రియాః ॥ యాశ్చవైశనీరుత
 ప్తా నవీర్యాః । యాసామషాఢా మధు భక్ష
 యన్తి । తానతప్త శృగ్గ్ స్తోనాభవన్తు ॥
 పూర్వాషాఢా నక్షత్ర దేవతా అప ఆవాహ
 యామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

ఉత్తరాషాఢా

౨౦

తన్నో విశ్వే ఉవశ్యంతు దేవాః । తదప్తా
 డా అభిసంయన్తు యజ్ఞమ్ । తన్నక్షత్రం వ్రథ
 తాం ప్రశుభ్యః । కృషీరప్రిష్ఠిర్యజమానాయ

ఉపహామాః

౧౯

అద్యస్సాస్విహా ।

అప్తాఢాభ్య స్సాస్వి హా ॥
 సముద్రాయ స్సాహా ।
 కా మాయ స్సాహా ।
 అభిజిత్వై స్సాహా ॥
 పూర్వాషాఢా నక్షత్ర
 దేవతాభ్యః అద్యస్స
 ఇదం ॥

౨౦

విశ్వేభ్యో దేవేభ్య
 స్సాస్విహా । అప్తాఢాభ్య
 స్సాస్విహా । అననజ

కల్పతామ్ । క్షుత్రాః కన్యాయువత యస్తు
 పేశసః । కర్తృకృతస్తు కృతోవీర్యావతీః ।
 విశ్వాక్ దేవాక్ హవిషావధాయ నీః ।
 అప్రాధాః కామముపయాన్తు యజ్ఞమ్ ॥ ఉత్ర
 రాషాధా నక్షత్ర దేవతా విశ్వాక్ దేవానా
 వాహాయమి స్థాపయామి పూజయామి ॥

అభిజిత్

౨౦

యస్మిన్ బ్రహ్మ ధ్యాయత్సర్వ మేతత్ ।
 అముచ లోక మిదమూత్ర సర్వమ్ । తన్నో
 నక్షత్ర మభిజి ద్విజిత్య । శ్రీయందధా త్వహృ
 ణీయ మానమ్ । ఉభాలోకౌ బ్రహ్మతా సంజి
 తేమా । తన్నోనక్షత్ర మభిజి ద్విచక్షామ్ ।
 తస్మిన్వయం పృతస్తా స్సంజయేమ । తన్నో
 దేవాస్తో అనుజానన్తు కామమ్ ॥ అభిజిన్నక్షత్ర
 దేవతాం బ్రహ్మణి మావాహయామి స్థాపయామి
 పూజయామి ॥

ఉపహామాః.

యాయ స్వాహా ।
 జిత్రై స్వాహా॥ ఉత్ర
 రాషాధా నక్షత్ర దేవ
 తాభ్యో విశ్వేభ్యో
 దేవేభ్య ఇదం.

౨౧

బ్రహ్మజే స్వాహా ।
 అభిజితే స్వాహా ।
 బ్రహ్మ లోకాయ
 స్వాహా । అభిజితే
 స్వాహా అభిజిన్నక్షత్ర॥
 దేవతాయై బ్రహ్మణి
 ఇదం ॥

శ్రవణమ్

౨౨

శ్రుణ్వన్ శ్రోణా మమృతస్య గోపామ్ ।
 పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచమ్ । మహిం
 దేవీం విష్ణుపత్నీ మజ్జార్యామ్ । ప్రతీచీమే
 నాగ్ం హవిషా యజామః । త్రేధా విష్ణురు
 రుగా యోవిచక్రమే । మహిందివం పృథివీ
 మనరిక్షమ్ । తచ్ఛ్రోతై త్రిశవ ఇచ్ఛమానా ।
 పుణ్యగ్న్యోక్తం యజమానాయ కృణ్వతి ॥
 శ్రవణ నక్షత్ర దేవతాం విష్ణు మావాహ
 యామి స్థాపయామి పూజయామి॥

ధనిష్ఠ

౨౩

అష్టాదేవా వనవ స్సోమ్యాసః । చతస్రో
 దేవీ రజరాశ్రువిష్టాః । తేయజ్ఞంపాన్తు రజసః

ఉపహామాః

౨౨

విష్ణుర్తే స్వాహా ।
 శ్రోణాయై స్వాహా ।
 శ్లోకాయ స్వాహా ।
 శ్రుతాయ స్వాహా ।
 శ్రవణ నక్షత్ర దేవ
 తాయై విష్ణవ ఇదం ॥

౨౩

వసుభ్య స్వాహా ।
 శ్రవిష్టాభ్య స్వాహా ।

పరస్తాత్, సంవత్సరీణ మమృతగ్న్ స్వస్తి ।
 యజ్ఞస్సఃపాస్తు వసవఃపురస్తాత్ । దక్షిణతోభి
 యస్తు శ్రవిష్ఠాః । పుణ్యం నక్షత్ర మభినం
 విశామ । మాన్తో అరాతే రమశగ్న్ సాగన్నే ॥
 ధనిష్ఠానక్షత్ర దేవతా వసూనాహవాహయామి
 స్థాపయామి పూజయామి ॥

శతభిషక్

౨౪

క్షత్రస్యరాజా వరుణోధి రాజః । నక్ష
 త్రాణాగ్న్ శతభి షగ్వస్థిః । తాదేవేభ్యః
 కృణుతో దీఘా మాయుః । శతగ్న్ సహస్రా
 భేష్టజాని దత్తః । యజ్ఞస్సోరాజా వరుణ ఉప
 యాతు । తన్నో విశ్వే అభినంయస్తు దేవాః ।
 తన్నోనక్షత్రగ్న్ శతభి షగుప్తాణమ్ ।
 దీఘామాయుః ప్రతిరదృష్టజాని ॥ శతభిషజ్ఞ
 క్షత్ర దేవతాం వరుణ మావాహయామి
 స్థాపయామి పూజయామి ॥

ఉప హోమాః

అ గ్రాయ స్వాహా ।
 పరీత్యై స్వాహా ॥ ధని
 ష్ఠానక్షత్ర దేవతాభ్యో
 వసుభ్యుదం ॥

౨౫

వరుణాయ స్వాహా ।
 శతభిషజ్ఞ స్వాహా ।
 భేష్టజేభ్య స్వాహా ॥
 శతభిషా నక్షత్ర దేవ
 తాయై వరుణాయేదం ॥

పూర్వాభాద్రా

౨౫

అజమికప్రాదుదగా త్పురస్తార్ విశ్వా
భూతాని ప్రతిమోద మానః తస్యదేవాః
ప్రసవంయన్తి సర్వే ॥ ప్రోష్ఠప్రదాసో అమృ
తస్య గోపాః విభాజమాన స్సమిథాన
ఉగ్రః ఆనర్ష మరుహద గన్ధ్యామ్ ।
తగంసూర్యం దేవ మజమేకపాదమ్ । ప్రోష్ఠప్ర
దాసో అనుయన్తి సర్వే ॥ పూర్వాభాద్రా
నక్షత్ర దేవతా మజమేకపాద మావాహ
యామి స్థావయామి పూజయామి ॥

ఉత్తరాభాద్రా

౨౬

అహి ర్భుద్ధియః ప్రథమాన ఏతి । శ్రేష్ఠో
దేవానా ముత మానుషాణామ్ । తంత్రాహ్మ
ణాస్సో ముపా స్సోమ్యానః । ప్రోష్ఠప్రదాసో

ఉపమామాః

౨౫

అజాయే త పక్ష
స్వాహా । ప్రోష్ఠప్రదేభ్య
స్వాహా । తేజసే స్వా
హా । బృహ్మ బ్రహ్మ
సాయ స్వాహా ॥ పూ
ర్వాభాద్రా నక్షత్ర
దేవతాయై అజాయే త
పదాయేదం ॥

౨౬

అహాయే ఋద్ధి
యా య స్వాహా ।
ప్రోష్ఠప్రదేభ్య స్వాహా ।

అభిరక్షన్తి సర్వే । చత్వార్థవక్ ముఖికర్మ
 దేవాః । ప్రోష్ఠపదాన్ ఇతియాక వదన్తి ।
 తేఽన్నియం పరిషద్యగ్ స్తువన్తః । అహిగ్ం
 రక్షన్తి నమసోపసద్యః । ఉత్తరాభాద్రా నక్షత్ర
 దేవతా మహిర్బుధ్నియ మావాహయామి
 స్థాపయామి పూజయామి ॥

రేవతీ

౨౭

పూషా రేవత్యన్వేతి పన్థామ్ । పుష్టిపతీ
 పశుపావాజబస్త్రియై । ఇమానిహవ్యా ప్రయతాః
 జుషాణా । సుగైర్నైయానై రువయాతాం
 యజ్ఞమ్ । శ్రుద్రాక వశూక రక్షతు రేవతీనః ।
 గావోన్తో అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా ।
 అన్నగ్ం రక్షన్తౌ బహుధా విరూపమ్ ।
 వాజగ్ం సనుతాం యజమానాయ యజ్ఞమ్ ॥
 రేవతీనక్షత్ర దేవతాం పూషణ మావాహ
 యామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

ఉప హోమాః.

ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా ॥

ఉత్తరాభాద్రా నక్షత్ర
 దేవతాయై అహిర్బు
 థ్నియా యేదం ॥

౨౮

పూషే స్వాహా । రేవ
 త్యై స్వాహా । పశుభ్య
 స్వాహా ॥ రేవతీన
 క్షత్ర దేవతాయై
 పూష్ట ఇదం ॥

అశ్వినీ

౨౮

తదశ్వినా వక్ష్య యుజోవ యాతామ్ ।
 శుభ్రమిష్టా సుయమేభి రశ్వైః । స్వంనక్ష
 త్రగ్ం హవిష్టా యజన్తా । మధ్వా సంపృక్తా
 యజుష్టా నమక్తా । యోదేవానాం భిషజ్ఞా
 హవ్యవాహా । విశ్వస్యదూతా వ్రమృతస్య
 గ్రోహా । తానక్షత్రం జుజుప్సాణోవయాతామ్ ।
 నమోశ్వినభ్యాం కృణుమోశ్వ యుగ్భ్యమ్ ॥
 అశ్వినీ నక్షత్ర దేవతే అశ్వినా వా వాహ
 యామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

భరణి

౨౯

అపపాప్మానం భరణి ర్భరన్తు । తద్భ్యమో
 రాజా భగవాన్ విచక్షామ్ । లోకస్య రాజా
 మహతో మహాకాహి । సుగన్ధాపహ్నా మభయ

ఉప హామాః.

౩౦

అశ్విత్వాగ్ స్వాహా ।
 అశ్వయు గ్భ్యగ్
 స్వాహా ॥ శ్రోత్రాయ
 స్వాహా ॥ శ్రుత్యై
 స్వాహా । అశ్వినీనక్షత్ర
 దేవతాభ్యా మశ్వినభ్యా
 మిదం ॥

౩౧

యమాయస్వాహా ।
 అప్త భరణిభ్య స్వాహా
 హా । రాజాయ స్వా

ఙ్మణోతు । యస్మిన్నక్షత్రే యమవతి రాజా ॥
 యస్మిన్నేన ఘట్టవిఙ్మన దేవాః । తదస్య
 చిత్రగ్ం హవిషా యజామ । అపహృష్మాంతం
 భరణీర్భరన్తు ॥ భరణీనక్షత్ర దేవతాం యమ
 మావాహయమి స్థాపయామి పూజయామి ॥

(నివేశనీ యత్రేదేవా అదధుః । తతార
 మహ్యం ప్రాసచీర్యా యాన్తు యజ్ఞం వాచగ్ం
 స్తస్మిదేవా అనుయన్తి సర్వే వాజ్బస్యై
 సమక్త్రేదేవా త్రీణిచ ।)

కృష్ణచతుర్దశీ

౩౦

నివేశనీ స్తక్ష్మనీ వసూనాంవిశ్వా రూపాణి
 వసూన్యా వేశయన్తి । నహస్య ప్రోషగ్ం
 స్తుభగ్నా రరాణాసాన ఆగ్గ్ వర్చసా సంవి
 ద్దానా ॥ కృష్ణ చతుర్దశీ తిథి దేవతా కలి
 మావాహయమి స్థాపయామి పూజయామి ॥

ఉప హామాః.

హా । అభిజిత్త్యే స్వా
 హా । భరణీనక్షత్ర దేవ
 తాయై యమాయేదం ॥

౩౦

కలయే స్వాహా
 భూతేభ్య స్వాహా ।
 ఆగ్త్యే స్వాహా ।
 కృష్ణ చతుర్దశీ తిథి
 దేవతాయైకలయేదం ॥

అమావాస్య

౧౧

యతేదే॑వా అద॑ధు ర్భాగ॑దేయ మమా॑
వాస్యే॑ నవ॑ననో మహి॑లాస్వా । సా నో॑యజ్జం
పీప॑హి విశ్వ॑వారే ర॒యిన్నో॑ ధేహి సుభగే॑
సువీ॑రమ్ । అమా॑వాస్యా తిథి॑ దేవ॑లాః, పిత॑ర్వా
నావా॑హయామి స్థాప॑యామి పూజ॑యామి ॥

ఉప హోమాః.

౧౧

అ॒మా వా॒స్యా యై॒
స్వాహా॑ । కా॒మాయ॑
స్వాహా॑ । ఆగ॑త్యై స్వా
హా॑ ॥ అమా॑వాస్యా తిథి॑
దేవ॑లాభ్యః పిత॑ర్భ్య
ఇదం ॥

విషఘటికా జపమన్తాః

జ్జయ॑త్రికాశ మ॒నికా న॒కాజ॑మా నతే॒విషమ్ । సోచి॑న్ను నమ॑రా
త్రి॒నో వ॒యం మ॑రామూ॒రే అ॒న్యయో॑జనం హ॒రిప్థా॑మధు॒త్వా మధు॑లాచ
కార॑ । త్రి॒స్సప్త॑ విష్ణు॒లిక్త॑కా విష॑న్య పుష్ప॑మక్ష॑ । తచ్ఛి॑న్ను నమ॑
ర॒న్తినో॑వయం మ॑రామూ॒రే అ॒న్యయో॑జనం హ॒రిప్థా॑మధు॒త్వా మధు॑లాచ
కార॑ । న॒వానా॑నవ॒తినా॑ విష॑న్య రోపు॒షీణా॑మ్ । నర్వా॑సా మ॒గ్రభ॑న్నా
మూ॒రే అ॒న్యయో॑జనం హ॒రిప్థా॑మధు॒త్వా మధు॑లాచకార॑ । త్రి॒స్సప్త॑
మ॒యూర్య॑ స్స॒వస్వ॑సారో అ॒గ్రువః॑ । తాసే॑విషంవిజ॒భిర ఉద॑కం కుమ్మి॑

నీరివ । ఇయత్రకః కుమమ్మక స్తకమ్మిన ద్యౌశ్మనా । తతోవిషం ప్రవా
 వృతే వరాచీ రనునంవతః । కుమ్మమ్మక స్తదబ్రవీధిరేః ప్రవర్త మాస్తకః ।
 వృశ్చికస్యారసం విషమరసం వృశ్చికతే విషమ్ ॥

నవగ్రహ మన్తాః

సూర్యః ౧

౧ ఆక్రృష్టేన రజస్తావర్తమానో నివేశయన్ నమ్యంతం మర్త్యంచ ।
 హిరణ్యయేన సవితారథేనా దేవోయతి భువనా నివశ్యన్ ॥

౨ అగ్నిందూతం వృణీమహే హోతారం విశ్వేదనమ్ । అన్య
 యజ్ఞన్య సుక్రతుమ్ ॥

౩ కదురిద్రాయ ప్రచేతసే షిధుష్టమాయ తప్యసే । బోధేషు
 శస్తమగ్ం హృదే ॥

చంద్రః ౨

౧ ఆప్యాయ స్వసజేతుతే విశ్వతస్సోమ వృష్టియమ్ । భవా
 వాఙ్మన్య నక్తథే ॥

౨ అపుమే సోమోబ్రవీ దస్తరిశ్వాని భేషణా । అగ్నించ
 విశ్వశమ్మున మాపశ్చ విశ్వభేషణీః ॥

౩ గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకవదీ ద్వివదీసా చతుష్పదీ ।
అష్టాపదీ నవపదీ బభ్రావుషీ సహస్రాక్షరా చరమేవ్యోమక ॥

అజ్ఞారకః ౩

౧ అగ్నిర్మూర్తా దివఃకకుత్సతిః పృథివ్యా ఆయమ్ । ఆపాగ్ం
రేతాగ్ంసి జిన్వతి ॥

౨ స్యోనాపృథివి భవాన్మక్షరానివేశసి । యచ్ఛాన్తశ్శర్మన్తవథాః ।

౩ క్షేత్రస్య పతినావ్రయగ్ం హితేనేవ జయామసి । గామశ్వం-
పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే ॥

బుధః ౪

౧ ఉద్బుధ్యస్యాగ్నే ప్రతిజా గృహేనమిష్టా పూరే సగ్ంసృజేతా
మయిశ్చ । పునఃకృణ్వగ్న్స్తా వితరంయువాన మన్వాతాగ్ంసి త్వయి
తస్మ మేతమ్ ॥

౨ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే వ్రదమ్ । సమూఢమస్య
పాగ్ంస్తురే ॥

౩ సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్ । సభూమిం
విశ్వతో మృత్యాత్య తిష్ఠద్దశాణ్ము ॥

బృహస్పతిః ౫

౧. బృహస్పతే అతియద్యో అర్హో ధ్యమద్విభాతి క్రతుమజ్జ
నేషు । యద్దీదయ చృవసర్తవజా తతదస్మాసు ద్రవిణంధేహి చిత్రమ్ ॥

౨ బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమమ్మరస్తా దివసీమృత స్సురుచో జేనఆవః ।
సబుద్ధియా ఉప్రమాతన్య విష్టాస్సతశ్చయోని మసతశ్చ వివః ॥

౩ ఇన్ద్రోవో విశ్వతస్సరి హవమహే జనేభ్యః । అస్మాకమస్తు
కేవలయే ॥

శుక్రః ౬

౧. శుక్ర నే అన్యద్య జతనే అన్యద్విమరూపే అహని ద్యారివాసి ।
విశ్వాహిమాయా అవసిన్యధావో భద్రాతేహుష నిహరాతిరస్తు ॥

౨ ఇన్ద్రాణి మాసునారిమ సుపత్న్య మహమశ్రవమ్ । నహ్యస్యా
అవరంభన జరస్తా మరతేపతిః ॥

౩ ఇన్ద్రోమరుత్వ ఇహధేహి శోమం యథాశాస్త్యతే అపిబ
స్సుతస్య । తవప్రణీతి తవశూర్త శర్మన్నావిచానని క్షవయస్సుయజ్ఞాః ॥

శనిః ౭

౧. శమగ్ని రగ్నిభిస్కర చ్చన్నస్త పతుసూర్యః। శంవాతో వాత్స
రపా అప్రస్రిధః॥

౨. యమాయ సోమగ్ంసు నుత యమాయ జుహురాహవిః।
యమగ్ంహ యజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరజ్కృతః॥

౩. ప్రజాపతేనత్య దేతాన్యనోఽవిశ్వా జ్ఞాతాని పరిలాబభూవ।
యర్కా మాసే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్స్యామ పతయో
రయూణామ్॥

రాహుః ౮

౧. కయానచ్చిత్ర ఆభువ దూతిస్తదా వృధస్సఖా। కయా శచి
ష్టయా ప్రృతా॥

౨. ఆయజ్ఞాః పృశ్చిరక్రమీ దనన న్మాతర మ్మునః। చితరంచ
ప్రయన్థువః॥

౩. నమోఅస్తు నరృభ్యో యేకేచ పృథివిమను। యే అన్తరిక్షే
యేదివితేభ్యస్త్రరృభ్యో నమః॥

కేతుః ॥

౧. కేతుం క్షృణ్వన్న కేతవే పేశోమర్యా అపేశసే। సప్తమద్భి
రజాయథా॥

౨. సచిత్రచిత్రం చితయ నమస్మే చిత్రక్షత్ర చిత్రతమం వయో
ధామ్। చన్ద్రంరయి మృధువీరం బ్రహ్మం చన్ద్రచన్ద్రాభి ధ్మణితే
యువన్య ॥

౩. బ్రహ్మదేవానాం పదవీకవీనా మృషిర్విప్రాణాం మహిషో
మృగాణామ్। శ్రేణో గృధ్రాణాన్ సర్పతిర్వనా నాన్ సోమఃప్రవిత్త్ర
మత్యేతి రేభన్ ॥

ఉపదేవతా మన్తాః

జ్ఞాతవేదసే సునవామ సోమమరాతి యతోనిదహః త్రివేదః। సనః
పర్వదతి దుర్గాణివిశ్వా నావేవసిన్ధుం దురితా త్యగ్నిః ॥౧॥ గ్రణానాం
త్వా గ్రణవతిగ్ం హవామహే కవింకవీనా ముప్రమశ్ర వనమమ్। జ్యే
ష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత్ర ఆనశ్శృణ్వన్ న్నాతిభి స్సిద్ధ సాద
నమ్ ॥౨॥ శ్చేతస్య పతినావయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్యం

పోషయిత్వా సనోమృదాతీ దృశే ॥౩॥ స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్తహా
 విమృధోవశీ । వృషేన్ద్రః పురవతున స్వస్తిదా అభయక్కురః ॥౪॥
 ఇన్ద్రోవో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః । అస్మాకమస్తుకేవలః ॥౫॥
 అగ్నిందూతం వృణీమహేహారం విశ్వవేదసమ్ । అస్యయజ్ఞస్య
 సుక్రతుమ్ ॥౬॥ యమాయ సోమగ్ంసునుత యమాయ జుహుతాహ
 విః । యమగ్ంహ యజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరజ్యుతః ॥౭॥ మోష
 ణ్ణఃపరా వరానిర్ ఋతిర్ దుర్హవావధీత్ । వచ్చీష్ట తృష్టయా నహ ॥౮॥
 క్షమంమేవరణ శ్రుధీహవ మవ్యాచ మృదయ । రావమప్రస్య రావకేక్ష
 తవవాయ పృతస్పతే తస్యష్టర్ణమాతరద్భుతః । అవాన్స్యావృణీమహే ॥౯॥
 సోమోధేనుగం సోమోఅర్వన్త మాశుగం సోమోవీరం కర్మణ్యం దదా
 తు । సాదస్యంవిదధ్యగ్ం నభేయంపితుశ్శ్రవణంయోదదాశ దస్మై ॥౧౦॥
 తమీశాన్తం జగతస్థు ప్తస్పతిం ధియంజిన్య మవసే హవామహేవయమ్ ।
 పుష్యానోయథావేదస్తా మసద్వృధే రక్షితా ప్రాయురదబ్ధస్తస్యై ॥
 ౧౧॥ ఊర్ధ్వఊషణ ఊతయే తిష్ఠాదేవోన సవితా । ఊర్ధ్వోవాజస్య సని
 తాయ దంజిభి ర్వాసుద్భి ర్విహ్వాయామహే ॥౧౨॥ సోమోవాపృథివి భవా
 నృక్షరా నివేశనీ । యదాన్తశ్శర్మ నప్రథాః ॥౧౩॥ బ్రహ్మదేవానాం

పదపీఠకీనా మృత్తిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్ । శ్రేయోగృధ్రా
 ణాగ్ స్వధిత్తిర్వానానాగ్ సోమఃపవిత్ర మత్యేతి రేభన్ ॥౧౫॥ ప్రణో
 దేపీ సరస్వతీ వాజేభి ర్వాజినీవతి । ధీనా ముత్తత్యవతు ॥౧౬॥ ఇదంవి
 ష్టర్విక్రమే త్రైధా నిదధేపదమ్ । సమూఢమస్యపాగ్ సురే ॥౧౭॥
 సక్తమివతిత ఉనా పునస్తోయత్ర ధీరా మనసావాచ మక్రత । అత్రా
 సఖాయ స్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాంలక్ష్మీ ర్నిహితాధి వాచి ॥౧౮॥
 కద్దురిద్రాయ ప్రచేతసే మీధుష్టమాయ తవ్యసే । వోచేమ శస్తమగ్ం
 హృదే ॥౧౯॥ గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపది ద్విపదీసా చతు
 ష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ సహస్రాక్షరావరమేవోమ ॥౨౦॥
 వాసోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ధాన్వివేశో అనమివోభవానః । య
 త్వేమహే ప్రతితన్నోజుషస్య శంసవిధి ద్విపదేశం చతుష్పదే ॥౨౧॥
 పరంమృత్యో అనుపరేహి పన్థాం యసేస్య ఇతరోదేప యానాత్ ।
 చక్షుష్మతే శృణ్వతేతేబ్రవీమి మానఃప్రక్షాగ్ం రీరిషో మోతపీరా ॥
 ౨౨॥ అపమృత్యు మప్రమృధ మపేతశ్చ పథంజహి । అధానో అగ్నౌఆప
 హరాయస్పృషగ్ం సహస్రిణమ్ । యేతేసహస్ర మయుతంపాశా మృత్యో
 మర్యాదా హస్తవే । తాన్యజ్ఞస్య మాయయాసర్వా నవయజా
 మహే ॥౨౩॥ త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగ్రన్ధి పుష్టివధానమ్ ।

ఉర్వాదుక మివబన్ధనా స్మృత్యోర్ముక్షీ యమామృతాత్ ॥౨౪॥ అది
 త్ప్రేతస్య రేతసో జ్యోతిష్యశ్యని వానరమ్ ప్రరోయ దిద్యతేదివా॥
 ౨౫॥ క్రాణాశిశు ర్మహీనాం హిన్వన్నృతస్య దీధితిమ్ విత్వా పరి
 ప్రియా భువదధద్విలా ॥౨౬॥ ఏషోఽపా అపూర్వాస్య వ్యవృతిప్రియా
 దివః సుషేవా మశ్వినా బృహత్ ॥౨౭॥ ముంచామిత్వా హవిషా
 జీవనాయకమజ్ఞాత యజ్ఞాదుతరాజ యజ్ఞాత్ గ్రాహిర్జగ్రహ యది
 వైతదేనం తస్యోఽగ్నిర్దీప్తి ప్రముముక్ష మేనమ్ ॥౨౮॥ యదిక్షితాయు
 ర్యదిచావరేతో యదిమృత్యోరని కన్నీతపవ తమాహరామి నిర్ముతే
 రువస్తా దస్సార్షమేనం శతశారదాయ ॥౨౯॥ సువర్ణోసి గరుత్మా
 త్రివృతే శిరోగాయత్రం చక్షుసోమ ఆత్మా సామతే తనూర్వామదైవ్యం
 బృహద్రథస్తరే ప్రక్షయజ్ఞాయజ్ఞియం పుత్రం ఛన్దాగ్న్యజ్ఞాని ధిష్టియా
 శ్శుభా య జాగ్ంషి నామ సువర్ణోసి గరుత్మా దివంగచ్ఛ సువః
 పత ॥౩౦॥ సంస్పృష్టం ధనముఖయం సమాకృత మస్మభ్యం దత్తాం వరు
 ణశ్చమన్యుః భియందధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాస్తో అప్ర
 నిలయంతామ్ ॥౩౧॥ ధన్వనాగా ధన్వనాజింజయేమధన్వనాతీ వ్రాస్తమ
 దోజయేమ ధన్వశ్శుతో రపకామంకృణోతి ధన్వనా సర్వాః ప్రదిశోజ
 యేమ ॥౩౨॥

✓ ముఖావలోకనమ్

యజమానః ప్రాతస్సాన్నిన సన్ధ్యావస్తనాదికం కృత్వా, అస్తరే పటం కల్పయేత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్తైవక్షణ.....శుభతిథౌ, శ్రీవరమేశ్వరముద్దిశ్య, శ్రీవరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం, శ్రీమతః అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్య, మమ, ధర్మపత్న్యాః, పూర్వాషాఢా నక్షత్రే, ప్రథమచరణే, యుక్తగండే, ప్రథమ రజోదర్శనేన, యోదోష స్సమజని, తద్దోష పరిహారద్వారా, ఆవయోస్సకలగండ దుర్దోష పరిహారార్థం, మమ ధర్మపత్ని ముఖావలోకన పూర్వకం, పూర్వాషాఢా నక్షత్ర సహితాదిత్యాని నవగ్రహ శాన్తిమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదగ్నేన.....స్వస్తి పుణ్యాహవాచం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం, శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతి పూజాం కుర్యాత్॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, శ్రీమతః, అముక గోత్రస్య, అముక నామధేయస్య, మమ ధర్మపత్న్యాః, పూర్వా షాఢానక్షత్రే, ప్రథమ చరణే, యుక్తగండే, ప్రథమ రజోదర్శనేన' యోదోష స్సమజని, తద్దోష పరిహారద్వారా, ఆవయోస్సకలగండ దుర్దోష పరిహారార్థం, మమ ధర్మపత్ని ముఖావలోకన సమయే, మృత్యుంజయ సదాశివ ముద్దిశ్య, మృత్యుంజయ సదాశివ ప్రీత్యర్థం, మృత్యుంజయ సదాశివ పూజాంకరిష్యే॥ మృత్యుంజయ సదాశివ దేవతా భ్యోనమఃధ్యానాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య, పూర్వోక్త శుభతిథౌ, శ్రీమతః అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్య, మమ ధర్మపత్న్యాః, పూర్వాషాఢా నక్షత్రే, ప్రథమచరణే,

యుక్తగండే, ప్రథమ రజోదర్శనేన, యోదోషస్సమజని తద్దోష పరిహార
 ద్వారా, ఆవయో స్సకలగండ దుద్దోష పరిహారాథకం, మమ ధర్మపత్ని
 ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తతః, తామ్రఖండ సంయుక్త తిలతైల
 పూరిత కాంస్యపాత్రే, రూపంరూపమితి ధర్మపత్ని ముఖావలోకనం
 కుర్యాత్॥ రూపంరూపం ప్రతిరూపో బభూవ తదస్య రూపం ప్రతి
 చక్షణాయ । ఇన్ద్రో మాయాభిః పురురూప ఈయతే యుక్తాహ్యస్య
 హరయ శ్చలాదశ॥ శ్లో॥ కళ్యాణ జనకం పుణ్యం తథా కల్మష
 నాశనమ్॥ ఆయుర్వృద్ధికరం యస్మా త్కుర్యా దాజ్ఞావలోకనమ్॥
 యజమానస్య ధర్మపత్ని ముఖావలోకన ముహూర్త స్సుముహూర్తైస్తు,
 యజమానస్య ధర్మపత్ని ముఖావలోకన ముహూర్తకాలే, సూర్యాదీ
 నాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్య ఫలనిధిరస్తు॥ పట ముత్తరతోఽ
 పాన్య॥ నిరీక్షితాజ్యేన శివాలయే దీపారాధనం కుర్యాత్॥

✓ ప్రసూతి విషయే సంకల్ప విశేషః

పూర్వోక్త ... శుభ తిథౌ, శ్రీమతః అముక గోత్రస్య అముక
 నామధేయస్య, మమ ధర్మపత్న్యైః పూర్వాషాఢా నక్షత్రే ప్రథమ
 చరుణే యుక్తగండే పుత్రజననేన (పుత్రికాజననేన) యోదోష స్సమ
 జని, తద్దోష పరిహారద్వారా, ఆవయో స్సకలగండ దుద్దోష పరిహా
 రాథకం, జాయాపత్యశ్శిశోశ్చ, త్రయాణామాయుష్యాభి వృద్ధ్యథకం,
 మమ కుమారస్య ముఖావలోకన పూర్వకం, పూర్వాషాఢా నక్షత్ర

సహితాదిత్యాది నవగ్రహ శాన్తిమఘాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ సదగ్గతేన,
తదాదౌ శుద్ధథం గణాధిపతిపూజాం కుర్యాత్ ।
శేషం పూర్వవత్॥ శ్లో॥ తండులాడక మిశ్రంస్యాత్కృనరం తన్నిగద్యతే ।
తైలంతామసమాయుక్త మాజ్యమిత్యభిధీయతే ॥

✓ శాన్తి పీఠికా

గణాధిపతి పూజాం ముఖావలోకనం పుణ్యాహవాచనంచకృత్వా ।
అచమ్య, పూర్వోక్తైవగ్లాణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ, శ్రీమాన్
అముక గోత్రః అముక నామధేయః, ధర్మపత్నిసమేతః, శ్రీమతః,
అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్య ధర్మపత్నిస్యః, నక్షత్రే, ప్రభు
చరణే, యుక్తగండే, ప్రథమ రజోదర్శనేన, (పుత్రజననేన) (పుత్రికాజన
నేన) యోదోషస్సమజని, తద్దోష పరిహారద్వాదా, అవయోస్సకలగండ
దుర్దోష పరిహారాథం, నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా
ఉద్దిశ్య, నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా ప్రీత్యథం, మమ
జన్మనక్షత్ర జన్మరాశివశా న్నామనక్షత్ర నామరాశివశా జ్ఞానానుజన్మ
త్రిజన్మ సాంఘాతిక సాముదాయిక, వధవైనాశిక మాసస లత్రోపగ్రహ
వేధవశా తిథివార నక్షత్ర యోగ కరణ ముహూర్త లగ్నవశా తస్యైవ
భద్ర చక్ర, రాశి గ్రహోపగ్రహ వేధ, కాలచక్ర, సింహావలోకన,
మండూకగమన, మర్కట గమనాదివశాద్గోచరాష్టక వగ్గాది జీవరూపాది
బలై ర్యామశప్రోక్త వశాచ్ఛ, లగ్నహారా ద్రేక్కాణి, నవాంశ ద్వా
దశాంశ, త్రింశాంశానులోమ, విలోమదశా, మహాదశాస్తర్దశాస్తరాస్త
ర్దశా, సూక్ష్మదశా, ప్రాణదశా, వక్ర స్తంభాది సర్వగతివశా త్తదృశలవేధ

వశా ద్వామవేద వశా త్రివిధ శాస్త్రోక్త వేదవశా త్థానాది కాలదే
 ష్టా నై సర్గిక దిగ్బలవశా ద్భావగ్రహవశా ద్దక్షిగ్రహవశా న్మారకగ్రహ
 వశా ద్భూతగ్రహ వశా న్మాసజల వశా త్పక్షజల వశా ద్దినజల వశా
 న్మాత్రాది బోధశస్వర బలవశా చ్చత్ర చామరాది తోరణ సింహాసన
 గజతురగ ఖడ్గకుంతల చురికాదిగ్బల ప్రవర్తక దశాజ్ఞా రాహుచక్రాది
 నరపతి చతుష్పతి చక్రవశా దాధ్యాత్మికాధిభౌతికాదిదైవిక తాప
 త్రయ భూమ్యున్నరిక్ష దివ్య మహోత్పాత దుస్స్వప్న దుశ్శకున సూచిత
 సూచ్యమాన భూత భవిష్య ద్వారమాన కాలత్రయ పరకీయ మన్త్ర
 యన్త్ర తన్త్ర విషశల్య మూలికా చూర్ణ ప్రయోగా ద్యాభిచార క్రి
 యాది జనిత దుష్టారిష్ట పరిహార ద్వారా మమ స్వేష్టదేవతా ప్రసాదా
 త్సంవత్సరాయనర్తు మాన పక్ష తిథ్యహారాద్యాదిషు కళ్యాణ ప
 రంపరాభి వృద్ధిద్వారా మమ క్షేమస్థైర్య విజయాభయాఽయురారోగ్యై
 శ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం । యేయేగ్రహాః శుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా
 మత్యంత శుభ ఫలావాప్త్యర్థం । యేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తై
 సైక్రియమాణ కరిష్యమాణ సూచిత భావిత ఆగమి వర్తమాన వర్తి
 ష్యమాణ దుష్టారిష్ట పరిహారద్వారా సతతం శుభ ఫలావాప్త్యర్థం । అ
 స్థాం గోమయేనాను లిప్తాయాం, భూమౌ రంగవల్లి విరచిత, శ్వేతతండు
 లోపరి, విరచితాష్టదశపద్మ కర్ణికోపరి, నవకోష్ఠాది మధ్యమకోష్ఠే, స్వర్ణ
 ప్రతిమా స్వరూపేణ నక్షత్ర మావాహ్య । తతః, ఏకైకగ్రహ మధిదే
 వతా ప్రత్యధిదేవతా సహితం తత్తద్విషు తత్తన్మంత్రై రావాహ్య । తదు
 పరి, దుర్గాగణపతి క్షేత్రపాలకాభయజ్ఞాన ఇంద్రా ద్యస్థిదేవతా సత

న్మంత్రే) సత్తస్థానేష్వావాహ్యః మార్జనాథః చతుర్దిక్షు కృలశా నా
వాహ్యః తేషాం, షోడశోపచార పూజాంచ॥ తతః, అధిదేవతా ప్రత్య
ధిదేవతా సహిత నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ మస్త్రజప మశ్వత్థ
ప్రదక్షిణ, సూర్యనమస్కారా భయజ్కర, మహాశాన్తి మహాసౌర, మృ
త్యుంజయ నామత్రయ జపంచ । ఏతేషాం, తత్తత్సమిదాభ్య చరుప్రీహి
భిః ప్రత్యేకం ప్రతిద్రవ్యం నక్షత్రపూర్వకేతక గ్రహ స్యాష్టోత్తర శత
సంఖ్యయా । దుర్గాగణపతి షేత్రపాలకా భయజ్కర ఇంద్రాదీనా మే
తైకన్య దశసంఖ్యయా హోమ కర్మచ । తతః, వ్యాహృతిభిస్తిలహో
మంచ, తదగ్గ నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దానానిచ, సర్వాప
మృత్యు పరిహారాథః అయఃఖండ కార్పాస దానంచ, మృత్యుంజయ
సదాశివ ప్రీత్యథః, మహాన్యాస పూర్వక రుద్రాభిషేకాఖ్యం కర్మచ ।
తదగ్గ బ్రహ్మర్విగ్భో దక్షిణా తంబూల దానానిచ । సర్వేభ్యోబ్రా
హ్మణేభ్యో మృష్టాన్న భూరి తాంబూల దానానిచ । ఏవం సాంగోపాగ్లం
బోధాయనోక్త ప్రకారేణ నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ శాన్తి
మఘాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥

ఋత్విగ్వరణాని

తదగ్గతేన ఆచార్య బ్రహ్మ ఋత్విగ్వరణంకరిష్యే ॥ ॥మయా
సంకల్పితే నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ శాన్తికర్మణి; ఆచార్య
స్తావ మహంవృణే॥ వృతోస్మి కరిష్యామి॥ ఇతి ప్రతివచనమ్...

౨ మయా సంకల్పితే నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహశాన్తి
కర్మణి బ్రహ్మణంత్వా మహం వృణే॥ వృతోస్మి కరిష్యామి...

౩ మయాసంకల్పితే నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ శాన్తికర్మణి ।
 అధిదేవతా వ్రత్యధిదేవతా సహిత నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ-
 ప్రకాశక మంత్రజపంచ హోమంచ । అస్మదథం భవంతఃకుర్వన్తు॥
 వృతోస్మి కరిష్యామి॥ ౫ మయా సంకల్పితే నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యా-
 ది నవగ్రహ శాన్తికర్మణి, చతుర్దిక్షు కలశోదక మార్జన మస్మదథం
 భవంతఃకుర్వన్తు॥ వృతోస్మి కరిష్యామి ॥౬ మయా సంకల్పితే నక్ష-
 త్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ శాన్తికర్మణి, మహాన్యాసపూర్వక
 దుద్రాభిషేకం, అసదథం భవంతః కుర్వన్తు॥ వృతోస్మి కరిష్యామి ॥
 ౭ మయా సంకల్పితే నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ శాన్తికర్మణి,
 సూర్యనమస్కారాః, అస్మదథం భవంతఃకుర్వన్తు॥వృతోస్మికరిష్యామి॥
 ౮ మయా సంకల్పితే నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ శాన్తికర్మణి,
 ఆశ్వత్థప్రదక్షిణాని, అస్మదథంభవంతః కుర్వన్తు॥ వృతోస్మికరిష్యామి,
 ౯ మయా సంకల్పితే నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ శాన్తికర్మణి,
 దుర్గా గణపతి క్షేత్రపాలకా భయంకర మహాశాన్తి మహాసౌరి మృ-
 త్యుంజయ నామత్రయ జప మస్మదథం భవంతఃకుర్వన్తు॥ వృతోస్మి
 కరిష్యామి॥ పర్యాప్త్యాజతి సభాశీర్వచనం కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య-పూ-
 ర్వోక్త...శుభతిథౌ మమ ధర్మపత్నీః నక్షత్రే వ్రథమ చరణేయుక్త
 గండే వ్రథమ రజోదర్శనేన(పుత్రజననేన...పుత్రికాజననేన) యోదోష
 స్సమజని తద్దోష పరిహారద్వారా ఆవయో స్సకలగండ దుర్దోష పరిహా-
 రాథం నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహరాధనాంగత్సేన వ్రతిమా-
 శోధనం కరిష్యే ॥

ప్రతిమాశోధనమ్

౧. ఆప్యాయ స్వసమేతుతే విశ్వత సోమ వృష్టియమ్ భవా
 వాజస్య సక్తిథే॥ క్షీరేణ స్నవయామి॥ ౨. దధికావణ్ణో అకారిషం
 జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః సురభిన్తో ముఖాకర తృణ ఆయాగ్ంషి తారి
 షత్॥ దధ్నా స్నవయామి॥ ౩. శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోసి దేవోవ
 సృవితోత్పనా తవచ్ఛిద్రేణ వవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఆజ్యేన
 స్నవయామి॥ ౪. స్వాదుఃపవస్వ దివ్యాయ జన్మనే స్వాదురింద్రాయ
 సుహవీతు నామ్మే॥ స్వాదుర్మిత్రాయ వరుణాయ వాయవే బృహస్పత
 యే మధు మాంఅదాభ్యః॥ మధునా స్నవయామి॥ ౫. లాశ్కర్క
 రా అభవత్ తచ్చర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రోవై శర్కరాః ప్రశు
 రగ్నిర్యచ్చర్కరాభి రగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవాస్మై ప్రశూ పరి
 గృహ్ణతి తస్మా ద్వజేణ ప్రశవః పరిగృహీతా సస్మాత్ఫేయానస్థేయసా
 నోపహరతే త్రిసప్తాభిః ప్రశుకామనః॥ శర్కరయా స్నవయామి॥...

౬. యావరి నీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః॥ బృహస్పతి
 ప్రసూతాసానో ముక్చన్వగ్ంహసః॥ ఫతోదకేన స్నవయామి॥...

౭. ఆప్తో హిష్ఠామ యోభువస్తానః... జనయ థాచనః శుద్ధోదకేనస్న
 వయామి॥ తదగ్గ ప్రాణ వ్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

ప్రాణ ప్రతిష్ఠా

అస్యశ్రీ నక్షత్ర పూర్వకాదిశ్యాది నవగ్రహ ప్రాణప్రతిష్ఠా మహా మంత్రస్య। బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరా ఋషయః। ఋగ్యజుస్సా మాధర్వాణి చందాని। శుద్ధచైతన్య కరీ ప్రాణశక్తిః। పరాదేవతా హోంబీజః। హేంశక్తిః। క్రోంతీలకం । నక్షత్ర పూర్వకాదిశ్యాది నవ గ్రహ ప్రాణ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథేఽ జపే వినియోగః॥...పృథివ్యపైజోవా' య్యాకాశాత్మనే హోం-అజ్ఞాప్తాభ్యాంనమః॥ శబ్దస్పర్శ రూప రసగం ధాత్మనే-హ్రీం తల్లనీభ్యాంనమః॥ త్వక్చక్షుశ్రోత్ర జిహ్వప్రూణాత్మ నే-హ్రూం మహ్య మాభ్యాంనమః॥ వాక్పాణి పాద పాయూప స్థాత్మ నే-హ్రైం అనామి కాభ్యాంనమః॥...మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారాత్మనే హ్రాం, కనిష్ఠి కాభ్యాంనమః॥ వచనాదాన విహరణోత్సర్గా నందా త్మనే హ్రః, కరతల కరపృష్ఠా భ్యాంనమః॥ -ఏవం హృదయాదిన్యాసః॥

౧ పృథివ్యపైజో వాయ్వా కాశాత్మనే-హ్రాం హృద యాయన మః॥ ౨ శబ్దస్పర్శ రూప రసగంధాత్మనే హ్రీం శిరసే స్వాహా ॥ - ౩ త్వక్చక్షు శ్రోత్ర జిహ్వ ప్రూణాత్మనే హ్రూంశిఖాయై వషట్ ॥ - ౪ వాక్పాణి పాదపాయూప స్థాత్మనే హ్రైం కవచాయ హుం ॥ ... ౫ మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారాత్మనే-హ్రాం-నేత్రత్రయాయ వౌషట్ ॥ ౬ వచనాదాన విహరణోత్సర్గా నందాత్మనే-హ్రః అస్మాయై ఫట్ ॥ ... భూర్భు వస్సువరో మితి దిగ్బంధః । భూర్భు వస్సు వరోమ్ ॥..... ధ్యానం ॥శ్లో॥ రక్తాంబోధి స్థపోతోల్ల నదరుణ సరోజాధి రూఢా। కరా బ్రైహ్మశం కోదండ మిక్షూద్భవ మశిగుణ మప్యంకుశం పంచ బాణాః॥

బిభ్రాణా సృక్కపాలం త్రినయన విలన తీనవక్షో రుహాధ్యాః దేవీ
బాలార్కవర్ణా భవతు సుఖకరీ ప్రాణ శక్తిః వరానః॥...ఓంహ్రం-
ప్రీంక్రోం-యంరంలంవంశంషంసంహంశంక్షం సోహం హంసః॥ నక్షత్ర
పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా ప్రాణా, ఇహప్రాణాః నక్షత్ర పూ
ర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా జీవ, ఇహస్థితః-నక్షత్ర పూర్వకాత్యాది
నవగ్రహ దేవతా స్పర్శేంద్రియాణి వాఙ్మన శ్రోత్రతత్వకృత్తు జీవాహ్వ
ప్రూణ ప్రాణాః ఇహైవాగత్య అస్మిన్ బింబే సుఖం చిరంతిష్ఠంతస్వాహా॥

ఓం-అసునీతే- మృశయాన న్వసి॥ వాఙ్మ ఆనన్న సోప్రాణః
అహ్యోశ్చతుః॥ కర్ణయోశ్రోత్రమ్॥ జాహువో ర్బలమ్॥ ఊర్ధ్వో రో
జః॥ అరిష్టా విశ్వా న్యజ్ఞాని తనూః॥ తనువామే సహనమస్తే అస్తుమా
మాహిగంసీః॥ అమృతం వైప్రాణా అమృత మాపః ప్రాణానేవయథా
స్థాన ముపహ్వయతే॥ శ్లో॥ స్యామిన్ సర్వ జగన్నాథ యావత్పూజా
వసానకం॥ రావత్వం ప్రీతిభావేన బింబేస్మిన్ సన్నిధింకురు॥ నక్షత్ర
పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతాః-ఆవాహితా భవన్తు॥ స్థాపితా భ
వన్తు॥ సన్నిహితా భవన్తు॥ సన్నికుంతితా భవన్తు॥ సుస్థిరా భవన్తు॥ సు
ప్రసన్నా భవన్తు॥ వరదా భవన్తు॥ అభిముఖా భవన్తు॥ స్థిరాసన జ్ఞు
రుత॥...తతః-గృహస్యేశాన దిగ్భాగే నూతన వస్త్రేణ మంటప మాసా
ద్య॥ తస్యోపరి-పంచప్రస్థ పరిమిత గోధూమాది నవదాన్యాని తత్తద్గ్ర
హస్థానేషు నిధాయ॥ తదుపరి-

౧. మధ్యే వర్తుల మండల మాదిత్యాయ॥ ... ౨. అగ్నేయ్యాం
చతుశ్రగం సోమాయ॥ ... ౩. దక్షిణే త్రింకోణ మక్షాంతాయ॥...

౪. ఈశాన్యాం బాణాకారం బుధాయ॥...౫. ఉత్తరే దీర్ఘ చతురశ్రం
బృహస్పతయే॥...౬. ప్రాకృంచ కోణగ్ం శుక్రాయ॥ ...౭. పశ్చిమే
ఢనురాకారగ్ం శనైశ్చరాయ॥ ౮. నైర్ఋత్యాం శూర్పాకారం రా
హవే॥...౯. వాయవ్యాం ధ్వజాకారం కేతవేతి మండలాని లిఖిత్వా॥
ఆచమ్య-పూర్వోత్త ... శుభతిథౌ వమ ధర్మక్షత్నిః-నక్షత్రే ప్రథమ
చరణే యుక్తగండే ప్రథమ రజోదర్శనేన(పుత్రజననేన-పుత్రికాజననేన)
యోదోష స్సమజని తద్దోష పరిహారద్వారా-ఆవయో స్సకలగండ దు
ర్దోష పరిహారార్థం-నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా ప్రీత్య
ర్థం-నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహారాధనం కరిష్యే॥...ఆదౌ అధి
దేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత నక్షత్రావాహనం కుర్యాత్॥

సూర్యగ్రహారాధనమ్

ఆకృష్టేన హిరణ్యస్తూప స్సవితా త్రిష్టుప్. ఆకృష్టే నేత్యస్య
మంత్రస్య, హిరణ్యస్తూప ఋషిః, సవితాదేవతా, త్రిష్టుప్ ఛందః, అధిదేవ
తా ప్రత్యధిదేవతా సహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాద నిధ్యుథే సూర్యగ్రహ
రాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ వేదిమధ్యే లలితకమలే కర్ణికాయాం రథస్థ
స్సప్తాశ్విర్గో రుణరుచివపు స్సప్తరజ్ఞు ర్ద్విబాహుః॥ గోత్రేరమ్యే బ
హువిధగుణే కాశ్యపాభ్యే ప్రసూతః కాశిజ్ఞాభ్యే విషయజనితః ప్రాజ్ఞా
ఖః పద్మహస్తః॥...త్రైలోక్య దీపకందేవం త్రిగుణాత్మ త్రయీమయః॥

స్థాపయామి సదాభక్త్యా భాస్కరం గ్రహనాయకం॥...ఆకృష్టేనరజస్సా

...భువనా నివశ్యన్ ॥...ఓంభూర్భు వస్తువః॥ సూర్యగ్రహ హాగ
చృ॥ సూర్యగ్రహం॥ కపిలాగ్నిరక్తవర్ణం-రక్తగంధం-రక్తపుష్పం-రక్త
మాల్యాంబరధరం-రక్తచుత్ర ధ్వజరథ పలాకాదిశోభితం-దివ్య రథన
మారూఢం-మేరుం ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం-ప్రాజ్ఞాభం-పద్మాసనస్థం-ద్వి
భుజం-సప్తాశ్వం-సప్తరజ్ఞం-కశ్లదేశాధిపతిం-కాశ్యవస గోత్రం-ప్రభవ
సంవత్సర మాఖకృష్ణ సప్తమ్యాం॥ భానువాసరే విభానక్షత్రజాతం-
సింహ రాశ్యధిపతిం-కిరీటినం సుఖాసీనం-పత్నీపుత్రప్రపంచారసహితం-గ్ర
హమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే మంటపమధ్యే గోమమహాన్యస్యోపరి
వర్తలాకారమండలేస్థాపిత తామ్రప్రతిమా రూపేణ సూర్యగ్రహమావా
హయామిస్థాపయామి పూజయామి॥స్థావనాంతర మిదమర్ఘ్య మిదంపాద్య

మిదమాచమనీయం॥-అగ్నిం దూతం...స్తుక్రతుమ్॥ సూర్యగ్రహాధిదేవ
తాం-అగ్నిం సాగం సాయుధం సవాహనం శక్తివత్సీ పుత్ర పరివార
సహితం, సూర్యగ్రహస్య దక్షిణభాగే-అగ్నిమా వాహయామి స్థాపయా

మి పూజయామి॥...కద్రుద్రాయ...శన్తమగ్ం హృదే॥ సూర్యగ్రహ
ప్రత్యధిదేవతాం-రుద్రం, సాగం-సాయుధం-సవాహనం-శక్తి వత్సీ పుత్ర
పరివారసహితం-సూర్యగ్రహస్య వామభాగే-రుద్ర మావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి॥

చంద్రగ్రహరాధనమ్

ఆప్యాయస్య గౌతమ స్సోమో గాయత్రీ । ఆప్యాయస్యేత్యస్య
మన్తస్య-గౌతమఋషిః- సోమోదేవతా - గాయత్రీఛందః అధిదేవతా
ప్రత్యధిదేవతా సహిత-చంద్రగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యథే-చంద్రగ్రహరాధనే

వినియోగః ॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయభాగే నరథో దశశ్వ శాన్త్రేయజ్ఞో యా
మున దేశజశ్చ ప్రత్యజ్ఞుభిస్త శ్చతురశశపితే గదాధరాక్షా హిమవ త్స్వ
భావః ॥ శాన్తం నక్షత్ర రాజంచ రోహిణీ వల్లభంవభుం । కుందపు

ష్ఠో జ్వలాకారం స్థాపయామి నిశాకరం॥—ఆప్యాయ స్వసమేతుతే...

సజ్జతే ॥ ఓంభూర్భు వస్తువః ॥ చన్ద్రగ్రహేహగచ్ఛ-చన్ద్రగ్రహం-శ్వేత
వర్ణం - శ్వేతగంధాను లేపనం- శ్వేతపుష్పం - శ్వేతమాల్యాంబరధరం-
శ్వేతచ్ఛత్ర ధ్వజ రథపతాకాది శోభితం - దివ్యరథ సమారూఢం -
మేరుం ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం - దశశ్వ రథవాహనం - ప్రత్యజ్ఞుభిం -
ద్విభుజం - దండధరం - యామున దేశాదిపతిం - ఆత్రేయస గోత్రం -
నందనసంవత్సర కార్తీకశుక్ల పూర్ణిమాయాం - ఇన్ద్రవాసరే - కృత్తికా
నక్షత్ర జాతం - కకటక రాశ్యధిపతిం - కిరీటినం సుఖాసీనం - పత్ని
పుత్ర పరివార సహితం - గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే సూర్య
గ్రహస్యాగ్నేయ దిగ్భాగే తండులధాన్యస్యోపరి సమచతురశ్ర మండలే-
స్థాపిత స్పటికప్రతిమా రూపేణ చంద్రగ్రహ మావాహయామి స్థాప
యామి పూజయామి ॥ స్థాపనానన్తర మిదమర్ఘ్య మిదంపాద్య మిదమాచ
మసీయం॥అప్పుమేసోమో...భేషణిః॥ చన్ద్రగ్రహాధిదేవతాః, అపః-సాక్షాః-
సాయుధాః - సవాహనాః - శక్తిపుత్ర పరివార సహితాః - చంద్రగ్ర
హస్య దక్షిణభాగే అపః ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

గౌరీమిమాయ...వ్యోమః ॥ చంద్రగ్రహ ప్రత్యధి దేవతాం - గౌరిం
సాంగం-సాయుధాం-సవాహనాం-శక్తిపుత్రపరివార సహితాం, చంద్ర
గ్రహస్య వామభాగేగౌరీ మావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి ॥

అజ్ఞారక గ్రహారాధనమ్

అగ్నిర్మూర్తా విరూపింగారిక గ్రహోగాయత్రీ ॥ అగ్నిర్మూర్తే
 త్యన్య మంత్రన్య - విరూప ఋషిః - అంగారకగ్రహోదేవతా - గాయత్రీ
 ఛన్దః - అధిదేవతా ప్రత్యధితేవతా సహిత అంగారకగ్రహ ప్రసాద
 సిద్ధ్యథే ॥ అంగారక గ్రహారాధనే వినియోగః ॥ శ్లో॥ యామ్యేగదా
 శక్తిధరశ్చూలీ వరప్రదోయామ్య ముఖోతిరిక్తః । కుజస్తవస్తీ విషయ
 త్రీకోణ స్తస్మిన్ భరద్వాజ కులే ప్రసూతః ॥ తప్తకాంచన సంకాశం
 రత్తకింజల్క సన్నిభం । స్థాపయామి కుజరౌద్రం రుద్రమూర్తిం మహా
 బలం ॥ అగ్నిర్మూర్తా...జినన్వతి ॥ ఓంభూర్భ ప్రస్తువః ॥ అజ్ఞారకగ్రహే
 హగచ్ఛ. అజ్ఞారకగ్రహం - రక్తవర్ణం - రక్తగంధానులేపనం - రక్తపుష్పం -
 రక్తమాల్యాంబరధరం - రక్తచ్ఛత్ర ద్వజరథ పతాకాది శోభితం - దివ్య
 రథ సమారూఢం - మేరుం ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం - మేషవాహనం - దక్షి
 ణాభిముఖం - చతుర్భుజం - గదాశూల శక్తిధరం - అవన్తి దేశాధిపతిం -
 భారద్వాజస గోత్రం - అక్షయసంవత్సర శ్రావణశుక్ల త్రయోదశ్యాం,
 భామవాసరే - పూర్వాషాఢా నక్షత్ర జాతం - మేషవృశ్చిక రాశ్యధిపతిం
 కిరీటినం సుఖాసీనం - పత్నీపుత్ర పరివార సహితం - గ్రహమండలే ప్రవిష్ట
 మస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహన్య దక్షిణభాగే ఆధక ధాన్యస్యోపరి త్రికో
 ణాకార మండలే స్థాపిత రక్తచందన ప్రతిమారూపేణ అంగారకగ్రహ
 మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి - స్థాపనానంతర మిదమర్ఘ్య
 మిదంపాద్య మిదమాచమనీయం ॥ స్తోత్రాపృథివి...ప్రథాః ॥ అంగారక

గ్రహాధిదేవతాం - పృథివీం సాంగాం సాయుధాం - నవాహనాం - శక్తి
పుత్రపరివార సహితాం- అంగారక గ్రహస్య దక్షిణభాగే- పృథివీ మా
వాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ క్షేత్రస్య...దృశే ॥ అం
రక గ్రహ ప్రత్యధి దేవతాం- క్షేత్రపాలకం- సాంగం- సాయుధం- నవా
హనం- శక్తి పత్నిపుత్ర పరివారసహితం- అంగారకగ్రహస్య వామ
భాగే- క్షేత్రపాలక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

బుధగ్రహ రాధనమ్

ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే నారాయణబుధ త్రిష్టవ్ ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే
త్యస్య మంత్రస్య - నారాయణ ఋషిః - బుధగ్రహో దేవతా-
త్రిష్టవ్ ధన్వః । అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత బుధగ్రహ ప్రసాద
సిద్ధ్యథేఽబుధగ్రహరాధనే వినియోగః ॥ శ్లో॥ ఉదజ్జుభో మౌగధజో
హరిస్థ శ్చాత్రేయ గోత్ర శ్శరమండలస్థః । సఖిగ్ధ చర్మారు గదాధరోజ్జ
స్త్విశాన భాగే వరద స్సుపీతః ॥ చాంపేయపుష్ప సంకాశం విశుద్ధ కన్య
ప్రభం । స్థాపయామి సదాభక్త్యా బుధం సౌమసుతం ప్రభుం ॥ ఉద్బుధ్య
స్వాగ్నే...తస్తుమేతమ్॥ ఓంభూర్భు వస్తువః । బుధగ్రహం- పితవర్ణం -
పితగంధానులేపనం - పితపుష్పం - పితమాల్యాంబర ధరం - పితచ్చత్ర
ధ్వజరథ పతాకాది శోభితం - దివ్యరథ సమారూఢం - మేరుం ప్రదక్షిణీ
కుర్వాణం- సింహవాహనం- ఉదజ్జుభం- చతుర్భుజం- ఖడ్గ చర్మాంబర
ధరం- మౌగధ దేశాధిపతిం- ఆత్రేయస గోత్రం- సౌమ్యసంవత్సర జ్యేష్ఠ

కృష్ణైకాదశ్యాం సౌమ్యవాసరే - భరణీనక్షత్ర జాతం - కన్యామిధున రాశ్యధిపతిం- కిరీటినం సుఖాసీనం - పత్నీపుత్ర పరివార సహితం, గ్రహ మండలే వ్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే - సూర్యగ్రహ స్యేశాన దిగ్భాగే-ముద్గ ధాన్యస్యోపరి బాణాకార మండలే స్థావిత స్వర్ణవతిమా రూపేణ బుధ గ్రహ మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి ॥ స్థావనాననర మిద

మర్ష్య మిదంపాద్య మిదమాచమనీయం ॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే...స్తురే ॥

బుధగ్రహాధి దేవతాం- విష్ణుం. సాక్షం. సాయుధం- సవాహనం- శక్తి పత్నీపుత్ర పరివారసహితం- బుధగ్రహస్య దక్షిణభాగే విష్ణు మావాహ యామి- స్థావయామి పూజయామి- సహస్రశీర్షా...ద్దశాక్షాలమ్ ॥ బుధ గ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం- నారాయణ- సాంగం-సాయుధం- సవాహనం- శక్తి పత్నీపుత్ర పరివార సహిత- బుధగ్రహస్య వామభాగే నారాయణ మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి ॥

బృహస్పతి గ్రహారాధనమ్

బృహస్పతే గృత్స్నమదోబృహస్పతి ర్జగతీ ॥ బృహస్పతే అతి యదర్యేత్యస్య మంత్రస్య । గృత్స్నమద ఋషిః- బృహస్పతిగ్రహో దేవతా । జగతీచ్ఛన్తః । అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత బృహస్పతి గ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యథే ॥ బృహస్పతి గ్రహారాధనే వినియోగః ॥ శ్లో॥ సౌమ్యేసుదీర్ఘే చతురశ్రపితే రథేజ్జిరాః పూర్వ ముఖస్త్వభావః । దండాక్షమాలా జలపాత్రధారీ సింధ్వాఖ్యదేశే వరదస్సురేశః ॥ కాశ పుష్ప సమానాభం ముక్తాఫల సమప్రభం । స్థావయామి సదాభక్త్యా పృనన్న వదనంగురుం ॥ బృహస్పతే...చిత్రం॥ ఓంభూర్భు వస్సువః॥

బృహస్పతిగ్రహ హాగచ్ఛ, బృహస్పతిగ్రహం, కనకవర్ణం-కనక
గంధానులేపనం-కనకపుష్పం-కనక మాల్యాంబర ధరం । కనకచ్చత్ర
ధ్వజ రథపలాకాది శోభితం-దివ్యరథ సమారూఢం, మేరుం ప్రదక్షిణీ
కుర్వాణం, కనకాశ్వ వాహనం, ఉదజ్జుఖం, వద్యాసనస్థం చతుర్భుజం,
దందాక్షమాలా జలపాత్ర ధారిణం, సింధు దేశాధిపతిం, ఆజ్ఞీరసగోత్రం,
ఆంగీరస సంవత్సర వైశాఖ శుక్లైకాదశ్యాం గురువాసరే, ఉత్తరాఫల్గునీ
నక్షత్ర జాతం, ధనుర్మీన రాశ్యాధిపతిం, కిరీటీనం సుఖాసీనం, పత్నిపుత్ర
పరివారసహితం, గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యో
త్తర దిగ్భాగే, చణక దాన్యస్యోపరి దీర్ఘ చతురశ్రమండలే స్థావితస్వర్ణ
ప్రతిమా రూపేణ బృహస్పతిగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి, స్థాపనాన నరమిదమర్ఘ్య మిదంపాద్యమిద మాచమనీయః॥...

బ్రహ్మజ్ఞానం ... మనతశ్చవివేకః॥ బృహస్పతిగ్రహాధిదేవతాం, బ్రహ్మణం,
సాంగం, సాయుధం, సవాహనం, శక్తివత్త్వి పుత్రపరివార సహితం॥ బృహ
స్పతిగ్రహస్య దక్షిణభాగే బ్రహ్మణ మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
యామి॥ ఇన్ద్రంనో... కేవలంః॥ బృహస్పతిగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం,
ఇన్ద్రం, సాగ్నిం, సాయుధం, సవాహనం శక్తి, పత్నిపుత్ర పరివారసహి
తం, బృహస్పతి గ్రహస్య వామభాగే, ఇన్ద్ర మావాహయామి స్థాప
యామి పూజయామి॥

శుక్ర గ్రహారాధనం

శుక్రంతే అన్య భరద్వాజశుక్రత్రీప్తుః, శుక్ర వై అన్య దిత్యస్య
మన్తస్య, భరద్వాజ ఋషిః-శుక్రగ్రహో దేవతా, త్రీప్తుప్పప్తః, అది

దేవతా వ్రత్యధినేతా సహిత శుక్రగ్రహ వ్రసాదసిద్ధ్యథే, శుక్రగ్రహ
రాధనే వినియోగః ॥శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగు ర్భోజకటి ప్రదేశపృథార్గవః
పూర్వముఖ స్వభావః। నపంచకోణే శరభాధిరూఢో దండాక్షమాలా
వరదోంబు పాత్రః॥ కుందపుష్ప నమానాభం ముక్తాఫల సమప్రభం ।

స్థాపయామి సదాభక్త్యా భృగుం దైత్యగురుం ప్రభుం॥ శుక్రనే.....

న్నిహరాతిరస్తు॥ ఓంభూర్భు వస్తువః॥ శుక్రగ్రహే హగచ్ఛ, శుక్రగ్ర
హం, శ్వేతవర్ణం, శ్వేత గంధాను లేపనం, శ్వేతపుష్పం, శ్వేతమాల్యాం
బర ధరం, శ్వేతచ్ఛత్ర ధ్వజరథ, పతాకాది శోభితం, దివ్యరథ సమారూ
ఢం, మేరుం ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం, శ్వేరాశ్వ వాహనం, ప్రాజ్ఞాఖం,
పద్మాసనస్థం, చతుర్భుజం, దండాక్షమాలా జటావల్కుల ధారిణం, కాం
భోజ దేశాధిపతిం, భార్గవన గోత్రం, మన్మథ సంవత్సర చైత్రశుక్లేకా
దశ్యాం, భృగువాసరే, మఖానక్షత్ర జాతం, తులావృషభ రాశ్యధిపతిం,
కిరీటినం, సుఖాసీనం, వత్సీపుత్రపరివారసహితం, గ్రహమండలే ప్రవిష్ట
మస్మిన్నధికరణే, సూర్యగ్రహస్యప్రాగ్భాగే రాజమాష ధాన్యసోమపరి,
పంచ కోణాకార మండలే స్థాపిత రజతవ్రతిమా రూపేణ, శుక్రగ్రహ
మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ స్థాపనానంతర మిదమర్చ్య

మిదంపాద్య మిద మాచమనీయం॥...ఇన్ద్రాణీ ... మరతేపతిః॥ శుక్ర
గ్రహాధి దేవతాం। ఇంద్రాణీం । సాంగాం। సాయుధాం। సవాహనాం
శక్తిపుత్ర పరివార సహితాం, శుక్రగ్రహస్య దక్షిణభాగే, ఇన్ద్రాణీమా
వాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇన్ద్రమరుత్వ ... క్రవయస్సు
యజ్ఞాః॥ శుక్రగ్రహ వ్రత్యధి దేవతాం-ఇన్ద్రమరుత్వంతం, సాంగం సా

యుధం, సవాహనం, శక్తిపత్నీ పుత్ర పరివార సహితం, శుక్రగ్రహస్య
వామభాగే ఇన్ద్రమరుత్వన్త మావాహయామి స్థాతయామి పూజయామి॥

శనైశ్చరగ్రహరాధనం

శమగ్ని రగ్నిభి రిళింమిళి శనైశ్చర ఉష్ణిక్-శమగ్ని రగ్నిభి రిత్యస్య
మన్తస్య, ఇళింమిళి ఋషిః, శనైశ్చరగ్రహో దేవతా, ఉష్ణిక్పంచః-
అధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతా సహిత శనైశ్చరగ్రహప్రసాద సిద్ధ్యథే-శ
నైశ్చర గ్రహరాధనే వినియోగః...శ్లో॥ చాపాసనో గృధరభస్సునీలః
ప్రత్యజ్ఞాభః కాశ్యపః ప్రతిచ్యాంసశూలచాపేషు వరప్రదశ్చ సౌరా
ష్ట్రదేశే ప్రభవశ్చ సౌరిః॥ ఇంద్రనీల సమానాభం నీలమేఖసమప్రభం,
స్థాపయామి సదాభక్త్యా సూర్యపుత్రం శనైశ్చరం ॥ శమగ్ని... అప్రసి
ధః॥ ఓంభూర్భు వ్రస్సువః॥ శనైశ్చరగ్రహే హగచ్ఛ, శనైశ్చరగ్రహం,
మహాతేజో నీలవర్ణం, నీలగంధానులేపనం, నీలపుష్పం, నీలమాల్యాం
బరధరం, నీలచ్చత్ర ధ్వజరథ వలాకాదిశోభితం, దివ్యరథసమారూఢం,
మేరుంవదక్షిణీ కుర్వాణం, గృధ్రరథం, చాపాసనస్థం, ప్రత్యజ్ఞాభం,
చతుర్భుజం, శూలాయుధ ధరం, సౌరాష్ట్ర దేశాధిపతిం, కాశ్యపనగోత్రం
విభవ సంవత్సర మాఖకృష్ణ చతుర్దశ్యాం మందవాసరే, ధనిష్ఠా నక్షత్ర
జాతం, మకరకుంభరాశ్యధిపతిం, కిరీటినం సుఖానీనం, పత్నీపుత్రపరివార
సహితం, గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే, సూర్యగ్రహస్య పశ్చిమ
దిగ్భాగే, తిలదాన్యస్యోపరి ధనురాకారమండలే స్థాపితాయః ప్రతిమా
రూపేణ శనైశ్చరగ్రహ మావాహయామి స్థాపియామి పూజయామి॥
స్థాపనానంతర మిదమర్హ్య మిదంపాద్య మిదమాచమనీయం॥ యమాయ

సోమగ్ం...అరంకృతః॥ శనైశ్చర గ్రహాధి దేవతాం, యమం, సాంగం
సాయుధం సవాహనం, శక్తిపత్నీపుత్ర పరివార సహితం, శనైశ్చరగ్ర
హస్య దక్షిణభాగే, యమ మావాహయామి స్థావయామి పూజయామి॥
ప్రజాపతేనత్య...రయ్యాణామ్ ॥ శనైశ్చరగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం, ప్ర
జాపతిం, సాంగం, సాయుధం, సవాహనం, శక్తిపత్నీ పుత్ర పరివారసహ
ితం, శనైశ్చర గ్రహస్య వామభాగే, ప్రజాపతి మావాహయామి స్థాప
యామి పూజయామి ॥

రాహుగ్రహారాధనం

కయానశ్చిత్ర వామదేవో రాహు గాయత్రిః। కయాన శ్చిత్రేత్య
స్య మంత్రస్య, వామదేవ ఋషిః, రాహుగ్రహో దేవతా, గాయత్రి
ఛందః, అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత రాహుగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యర్థే
రాహు గ్రహారాధనే వినియోగః, శ్లో॥ పైతీనసో బర్హరదేశ జాతశ్శూ
ర్పాసన సింహగత స్స్వభావః। యామ్యానసో నైర్మత దిక్కరాశోవర
ప్రదశ్శూల నచర్మఖడ్గః॥ కాలనీల సమానాభం నీలమేఘ సమన్వితం,
స్థావయామి సదాభక్త్యారాహుం చంద్రార్క మర్ధనం ॥ కయానశ్చిత్ర
ఆభువ... శచిష్ఠయా వృతా ॥ ఓంభూర్భు వస్తువః, రాహుగ్రహో
గచ్ఛ, రాహుగ్రహం, నీలవర్ణం, నీలగంధాను లేపనం । నీలపుష్పం నీల
మాల్యాంబర ధరం, నీలచ్ఛత్ర ధ్వజరథ పతాకాది శోభితం । దివ్యరథ
సమారూఢం, మేరు మప్రదక్షిణీ కుర్వాణం, సింహాసనం, దక్షిణాభి ము
ఖం, కూర్మానననం, చతుర్భుజం, కరాళవక్త్రం, ఖడ్గ చర్మవరకరం,

బర్హర దేశాధిపతిం, పైతీనస గోత్రం, పార్థివ సంవత్సర భాద్రపద
పూర్ణిమాయాం, మందవానరే, పూర్వాభాద్రనక్షత్ర జాతం - కన్యాల
గ్న వ్రయుక్తం । కీరీటీనం సుఖాసీనం, వత్సీపుత్ర పరివార సహితం ।
గృహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే, సూర్యగ్రహస్య నిర్ఋతిదిగ్భా
గే, మాష ధాన్యస్యోపరి శూర్పాకారి మండలే స్థావిత సీసప్రతిమారూ
పేణ, రాహుగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ స్థాప
నానస్తర మిదమర్హ్య మిదంపాద్య మిదమాచ మసీయం ॥ ఆయశ్శ్లోః...
ప్రియం త్నువః ॥ రాహుగ్రహాధిదేవతాం, గాం, సాంగాం, సాయుధాం
సవాహనాం, శక్తిపుత్ర పరివార సహితాం, రాహుగ్రహస్య దక్షిణభా
గే, గామావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ నమోఅస్తు నరే
భ్యో...నరేభ్యో నమః॥ రాహుగ్రహ ప్రత్యధి దేవతాః, సర్పాః
సాంగాః, సాయుధాః, సవాహనాః, శక్తిపత్నీ పుత్ర పరివార సహి
తాః రాహుగ్రహస్య వామభాగే సర్పానావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి ॥

కేతుగణారాధనం

కేతుంకృణ్వ న్మధుచ్ఛన్త కేతుర్గాయత్రీ ॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్య
స్య మన్తస్య, మధుచ్ఛన్త ఋషిః, కేతుగణో దేవతా, గాయత్రీ ఛందః,
అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత, కేతుగణ ప్రసాదసిద్ధ్యథే కేతుగణా
రాధనే వినియోగః ॥ శ్లో॥ ధ్వజాననో జైమిని గోత్రజోస్త ర్వేదేషు దే
శేషు విచిత్రవర్ణః । యామ్యాననో వాయుదిశి వ్రభధ శ్చర్మాసి భిశ్చ

ప్రసూతశ్చ కేతుః॥ చిన్నజిహ్వ నమానాభం నీతోత్సల సమప్రభం ।

స్థాపయామి నదాభక్త్యా కేతుం రాహు సమప్రభం॥ కేతుంక్షుణ్వన్న

...రజాయథాః॥ ఓంభూర్భు వ్రస్సువః॥ కేతుగణే హగచ్ఛ, కేతుగణం

చిత్రవర్ణం, చిత్రగంధాను లేపనం, చిత్రపుష్పం, చిత్రమాల్యాంబరధరం,

చిత్రచ్చత్ర ధ్వజరథ పరాకాదిశోభితం, దివ్యరథ సమారూఢం, మేరు

మప్రదక్షిణీ కుర్వాణం, ధ్వజాసనస్థం, దక్షిణాభిముఖం, ద్విజాహుం,

గదాధరం-అనర్వేది దేశాధిపతిం-జైమినిగోత్రం, కీలకసంవత్సర ఘర్గ

శిర అమాయాం భామవాసరే - మూలానక్షత్ర జాతం, మీనలగ్న

ప్రయుక్తం-సింహాసనాసీనం - గ్రహమండలే ప్రవిష్ట మస్మిన్నధికరణే-

సూర్యగ్రహస్య వాయవ్య దిగ్భాగే కుక్కుత దాన్యస్యోపరి ధ్వజాకార

మండలే-స్థాపిత కాన్యప్రతిమా రూపేణ కేతుగణ మావాహయామి

స్థాపయామి పూజయామి॥ స్థాపనానంతర మిదమర్ఘ్య మిదంపాద్య మిద

మాచమనీయం ॥ సచిత్రచిత్రం ... గృణతేయవన్య ॥ కేతుగణాధి దే

వతాం-చిత్రగుప్తం-సాంగం సాయుధం-నవాహనం-శక్తిపత్నిపుత్ర పరి

వార సహితం - కేతుగణస్య దక్షిణభాగే - చిత్రగుప్త మావాహయామి

స్థాపయామి పూజయామి ॥ బ్రహ్మదేవానాం ... రేభన్ ॥ కుతుగణ

ప్రత్యధిదేవతాం - బ్రహ్మణం-సాంగం - సాయుధం - నవాహనం-శక్తిప

త్ని పుత్ర పరివార సహితం-కేతుగణస్య వామభాగే, బ్రహ్మణమావా

హయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ స్థాపనానంతర మిదమర్ఘ్య మిదం

పాద్య మిదమాధమనీయం॥ ఇతఃపరం బృహస్పతికేతవ్యంతరాశే నర్వే

పాం దేవానా మావాహనం కుర్యాత్ జాతవేదసే ... దురితాత్త్యగ్నిః॥
 బృహస్పతి కేత్యన్తరాశే, దుర్గా మావాహయామి స్థాపయామి పూజ
 యామి॥ గ్రణానాంత్వా ... స్పృదసాదనమ్ ॥ గణవతి మావాహ... ..
 యామి॥ షేత్రస్య పతినాప్రయగ్ం ... దృశే॥ షేత్రపాలక మా...
 పూజయామి॥ స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్తహా ... అభయజ్జరః॥ అభ
 యజ్జర మావాహ...పూజయామి॥ ఇన్ద్రంవో విశ్వత్సృరి ... కేవలః॥
 ఇన్ద్రం లోకపాలక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అగ్నిం
 దూతం ... సుక్రతుమ్॥ అగ్నిం లోకపాలక మా ... పూజయామి॥ య
 మాయ ... అర్కజ్యోతః॥ యమం లోకపాలక మా ... పూజయామి॥
 మోషణః ... తృప్తయానహ॥ నిర్ముతిం లోకపాలక మా ... యామి॥
 ఇమంమే ... రాచకే॥ వరుణం లోకపాలక మా ... యామి॥ తవవా
 య ... వృణీమహే॥ వాయుం లోకపాలక మా ... యామి॥ సోమో
 ధేనుగ్ం ... దదాశదస్మై॥ కుబేరం లోకపాలక మా ... యామి॥ త
 మిశాన్తం ... స్పృన్తయే॥ ఈశానం లోకపాలక మా ... యామి॥ ఊ
 ర్ధ్వఊషణ ... ర్విహ్వయామహే॥ ఊర్ధ్వపురుష మా ... యామి॥
 సోమనాపృథివి ... నప్రథాః॥ పృథివీ మా ... యామి॥ బ్రిహ్మదేవా
 నాం ... రేభన్న్॥ బ్రహ్మణ మా ... యామి॥ ప్రణోదేవీసరస్వతి ...
 మవిత్తవతు॥ సరస్వతి మా ... యామి॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే...
 స్తురే॥ విష్ణుమా ... యామి॥ సక్తుమివతిత ఉనా ... విహితాధివాచి॥

లక్ష్మీ మా...యామి ॥ కర్తురద్రావ్య...శస్త్రమగంహృదే ॥ రుద్ర
 మా...యామి ॥ గౌరీమిమాయ...పరమేష్వోమక ॥ గౌరీ మా...
 యామి ॥ వాస్తోష్యతే...చతుష్యదే ॥ వాస్తుపురుష మా...యామి ।
 పరంమృత్యో...మోతవీరాక ॥ మృత్యు మా...యామి ॥ అపమృ
 త్యు... యజామహే ॥ అపమృత్యు మా...యామి ॥ త్ర్యమ్బకం యజా
 మహే...యమామృతాత్ ॥ త్ర్యమ్బక మా...యామి ॥ ఆదిత్య
 త్సన్త్య...దిధ్యతేదివా ॥ ఆకాశ మా...యామి ॥ క్రాణాశిశుర్మహీ
 నాం...భువదధర్మిశా ॥ వాయు మా...యామి ॥ ఏషోఽక్షిషా...మ
 శ్వినా బ్రుహత్ ॥ అశ్వినీ మా...యామి ॥ ముంచామిత్వా...ప్రము
 ముక్త మేనమ్ ॥ ఇన్ద్రాగ్ని ఆవాహ...యామి ॥ యదిక్షితాయుర్యది...
 శతశారదాయ ॥ నిర్ఋతి మావాహ...యామి ॥ సువర్హోసీ...సువః
 పత ॥ గరుడ మా...యామి ॥ సంసృష్టం ధనముఖయం...అప్త నిలయ
 నామ్ ॥ శత్రుఫల మా...యామి ధన్వనాగా...ప్రదిశోజయేమ ॥
 ధన్వన్తరి మా...యామి ॥ శ్లో॥ అచ్యుతః కల్పవృక్షశ్చ అనన్తః కామ
 ధేనవః । చిన్తామణిస్తు గోవిందో నామత్రయ ముదాహృతమ్ ॥ అచ్యుత
 మానాహ...యామి ॥ అనన్త మావాహ...యామి॥ గోవిన్దమావాహ
 ...యామి॥ మంటపస్య చతుదిక్కు కలశానావాహ్య । అగ్నేయ కలశ
 ఘాఘాఘాయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ నైర్ఋతి కలశ మావా

హయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ వాయుకలశ మావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి॥ ఈశానకలశ మావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి॥ నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతాభ్యోనమః, మం
టపస్థిత ఆవాహితేభ్యస్సర్వేభ్యో దేవేభ్యోనమః ధ్యానాదిబోధశోపచార
పూజాం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ నమఃస్సూర్యాయ సోమాయ మంగళాయ బు
ధాయచ॥ గురుశ్శుక్ర శనిభ్యశ్చ రాహువే కేతవే నమః॥ ఇతి ప్రాశ్నానాం
నమర్పయామి॥ అనయా పూజయా మంటపస్థ దేవతా స్సప్తపీఠాస్సప్తప్ర
సన్నావరదా భవంతు ।

నవగ్రహ జపం

ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, శ్రీమాన్ అముకగోత్రః ఆ
ముక నామధేయః, ధర్మపత్ని నమేతః, శ్రీమతః, అముక గోత్రస్యాముక
నామధేయస్య ధర్మపత్నీః నక్షత్రే ప్రథమచరణే, యుక్తగండే ప్రథ
మ రజోదర్శనేన (పుత్రజననేన, పుత్రికాజననేన) యోదోష స్సమజని
తద్దోష పరిహారద్వారా, ఆవయో స్సకలగండ దుర్దోష పరిహారాథం,
(దంపత్యోః, శరీరే వర్తమాన వర్తిష్యమాణ వాతవీత్తశ్లేష్మ కఫోద్భవ
కుష్ఠజ్వర పాండుక్షయ శూలాతిసార ధాతుక్షయ వ్రణమేఘ భగంధరా
ది నానారోగ నిదానభూత దురిత క్షయద్వారా, క్షిప్రమేవాయురారో
గైశ్శ్వర్యాభి వృద్ధ్యథం, భూతప్రేత విశాచాది బాధా నిర్ హరణాథం
సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాం మధ్యే యేయేగ్రహాః, అరిష్టస్థానే
షష్ఠీతాః, తేషాం గ్రహాణా మనుకూలత్వ నిర్ద్యథం, యేయేగ్రహాః,
శుభస్థానేషు ష్ఠీతాః, తేషాం గ్రహాణా మత్యంత శుభ ఫలావాప్త్యథం

నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతాప్రిత్యథాం, అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత, నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది, నవగ్రహ దేవతా ప్రకాశక మస్త్రజపం కరిష్యే ॥ జపాద్యవసానయోః, అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత, నక్షత్రజపం, నవగ్రహజపంచ కుర్యాత్ ॥ ఆదౌ నక్షత్రజపం కుర్యాత్ ॥

సూర్యగ్రహ జపం

ఆకృష్టేనేత్యస్య మస్త్రస్య, హిరణ్యస్రావణుషిః, సవితాదేవతా, త్రిష్టుప్చస్త్రః, యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యథే, సూర్యగ్రహ ప్రకాశక మస్త్రజపం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః పద్మద్యుతి స్సప్త తురగ్ల వాహః॥ దివాకరో లోకవపుః కిరీటీ మయిప్రసాదం విదధాతు దేవః ॥ ఆకృష్టేనైవ రజస్తా వర్తమానో...భువనా నివశ్యన్ ॥ అగ్నిఽదూతం వృణీమహే... సుక్రతుమ్ ॥ కద్దురిద్రాయ ప్రచేతసే...శంతమగం హృదే ॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥

చంద్రగ్రహ జపం

ఆప్యాయసేవిత్యస్య మస్త్రస్య.....చంద్రగ్రహ ప్రకాశక మంత్రజపం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ శ్వేతామ్బర శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్గండధరో ద్విబాహుః । చంద్రోఽమృతాత్మా వరదఃకిరీటీ శ్రేయాంసిమహ్యం విదధాతు దేవః ॥ ఆప్యాయ స్వసమేతుతే...వాజస్య సజ్గథే ॥ అప్పుమే సోమోఅబ్రవీ...విశ్వ భేషణీః । గౌరీమిమాయ సల్లిలాని...ప

రమే వ్యోమకా ॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహిత చం
ద్రగ్రహ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥

అఙ్గారకగ్రహ జపం

అగ్నిరూఢైత్యస్య మంత్రస్య... అంగారకగ్రహ ప్రకాశక మం
త్రజపం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ రక్తామ్బురో రక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగ
మో గదాభృత్ । భరాసుత శ్చక్రిధరశ్చ శూలీ సదామ మస్యా ద్వరదః
ప్రశాంతః ॥ అగ్నిర్మూర్తా దివః కకుత్స్థః...రేతాగ్నిం నీ జిన్వతి ॥ ప్రోవా
పృథివి భవాన్మత్తరా... స్తప్రథాః ॥ క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం...మృ
దాత్రిదృశే ॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత అంగారక
గ్రహ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥

బుధగ్రహ జపం

ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే త్యస్య మంత్రస్య...బుధగ్రహ ప్రకాశక మం
త్రజపం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ పితామ్బరః పితవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దండధ
రశ్చ సౌమ్యః । చర్మాసి ధృత్సమ సుతస్సుమేరు సింహాధిరూఢో వరదో
బుధశ్చ ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజ్ఞా...త్యయితన్తు మేతమ్ ॥ ఇదంవిష్టు
ర్విచక్రమే...పాగ్ంస్తురే ॥ సహస్రశీర్షా పురుషస్సహ...తిష్ఠద్దశాన్లు
లమ్ ॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత బుధగ్రహ ప్రసా
ద సిద్ధిరస్తు ॥

బృహస్పతిగ్రహ జపం

బృహస్పతే అతి యదర్యేత్యస్య మస్తస్య ... బృహస్పతిగ్రహ ప్రకాశక మంత్రజపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ సర్వరాంబర స్స్వర్ణవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దేవ గురుః ప్రశాంతః తథాఽసి దండౌచ కమండలుంచ తథాక్ష సూత్రం వర దోఽస్తు మహ్యం॥ బృహస్పతే అతి యదర్యే... ద్రవిణంధేహి చి త్రమ్॥ బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రథమం... యోని మనతశ్చ వివః॥ ఇన్ద్రంవో విశంతస్పరి... అస్మాకమస్తు కేవలం॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదే వతా సహిత బృహస్పతిగ్రహ ప్రసాదసిద్ధిరస్తు॥

శుక్రగ్రహ జపం

శుక్రనే అన్యదిత్యస్య మంత్రస్య ... శుక్రగ్రహ ప్రకాశక మస్త జపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ శ్వేతాంబర శ్వేతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దైత్య గురుః ప్రశాంతః తథాఽసి దండౌచ కమండలుంచ తథాక్ష సూత్రం వరదోఽస్తు మహ్యం॥ శుక్రనే... నిహరాతిరస్తు॥ ఇన్ద్రాణి... మర తేవతిః॥ ఇన్ద్రమరుత్వ ... యాజ్ఞాః॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహిత శుక్రగ్రహ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥

శనైశ్చరగ్రహ జపం

శమగ్నిరగ్ని రి త్యన్య మస్తస్య... శనైశ్చరగ్రహ ప్రకాశక మస్త జపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ నీలద్యుతి ర్నీలవపుః కిరీటీ గృధ్రధృతశ్చాపకరో

ధనుష్కౌఁ చతుర్భుజ స్ఫూర్యసుతః ప్రశాన్త స్సదాస్తు మహ్యం వర
మన్దగామీ॥ శమగ్నిరగ్నిభిస్క-రచస్పన్త ... అప్రసిధః॥ యమాయ
సోమగ్ం సునుత...అరజ్జుగ్రతః॥ ప్రజావతేనత్వ దేలాన్యన్యోవిశ్వా
... పతయో రయ్యాణామ్॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా
సహిత శనైశ్చరగ్రహ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥

రాహుగ్రహ జపం

కయానశ్చిత్రేత్యస్య మంత్రస్య...రాహుగ్రహ ప్రకాశక మం
త్రజపం కరిష్యే ॥శ్లో॥ నీలామ్బరో నీలవపుఃకిరీటీకరాశవక్త్రఃకరచాల
హలీ । చతుర్భుజ శ్చరమధరశ్చ రాహుస్సినహాధియాథో వరదోస్తుమ
హ్యం ॥ కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీ...శచిష్ఠయా వృతా॥ ఆయజ్ఞః
వృశ్చిరక్రమీ...ప్రయంతువః॥ నమోఅస్తునర్వేభ్యో యేకేవ.....
నర్వేభ్యోనమః॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితరాహు
గ్రహ ప్రసాదసిద్ధిరస్తు॥

కేతుగణ మన్తజపం

కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్య మన్తస్య ... కేతుగణ ప్రకాశక మన్త
జపం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ధూమ్రోద్విబాహు ర్వరదో గదాభృ గృధ్రాస
నస్థో వికృతాననశ్చ । కీరీటకేయూర విభూషి తాగ్గ స్సదాస్తుమే కేతుగణః
ప్రశాన్తః ॥ కేతుంకృణ్వన్న కేతవే... సముషద్భి రజాయథాః ॥ నచిత్ర

చిత్రం చిత్రయన్తమస్మే...ర్గుణతే యవస్య ॥ బ్రహ్మదేవానాం పద
 వీకవీనా...ప్రవిత్ర మత్కేతి రేఖన్ ॥ యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధి
 దేవతాసహిత కేతుగణ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ జాతవేదసే సునవామ...
 దురితాత్యగ్నిః ॥ దుర్గాప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ గణానాంత్యా...సాదనమ్ ॥
 గణపతి ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ క్షేత్రస్యవతినా...మృదాత్తిదృశే ॥ క్షేత్ర
 పాలక ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ స్వస్తిదా విశస్పతిర్... అభయజ్ఞరః ॥ అభ
 యజ్ఞర ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ ఇన్ద్రం నో విశ్వతస్పరి...కేవలః ॥ ఇన్ద్ర
 లోకపాలక ప్రసాదసిద్ధిరస్తు ॥ అగ్నించూతం...స్మక్రతుమ్ ॥ అగ్నిలోక
 పాలక ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ యమాయ...అరజ్ఞతః ॥ యమలోకపాల
 క ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ మోషణఃవరా...తృష్ణయానహః ॥ నిర్ముతి లో
 కపాలక ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ క్షమంమేవరుణ...రాచకే ॥ వరుణలోకపా
 లక ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ తవవాయ వృతస్పతే...వృణీమహే ॥ వాయు
 లోకపాలక ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ సోమోదేనుగ్ం...దదాశదస్మై ॥ కు
 బేరలోకపాలక పాలకప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ తమిశాన్తం...స్త్వస్త్వయే ॥
 ఈశానలోకపాలక ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ ఊర్ధ్వక్షిపణ...ర్విహ్వయామ
 హే ॥ ఊర్ధ్వపురుష ప్రసాద సిద్ధిరస్తు ॥ సోమనావృథి...నప్రథాః ॥
 వృథివీ ప్రసాదసిద్ధిరస్తు ॥ బ్రహ్మదేవానాం...రేఖన్ ॥ బ్రహ్మణీప్ర

సాద సిద్ధిరస్తు॥ ప్రణోదేవీ...ధీనా మవి త్యవతు॥ సరస్వతీప్రసాదసిద్ధి
రస్తు॥ ఇదం విష్ణుర్విదక్రమే...స్తురే॥ విష్ణుప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥ సక్తుమి
వతిత ఉనా...టాచి॥ లక్ష్మీప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥ కదుగ్రిదాయ ప్రచేతసే
...హృదే॥ రుద్రప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥ గౌరీమిమాయ...వరమేవ్యోమ॥
గౌరీప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥ వాస్తోష్యతే...శంచతుష్పదే॥ వాస్తుపురుషప్ర
సాద సిద్ధిరస్తు॥ వరంమృత్యో...మోతవీరా॥ మృత్యుప్రసాద సిద్ధిర
స్తు॥ అపమృత్యు...యజామహే॥ అపమృత్యు ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥
త్ర్యమ్బకం యజామహే...మృరాత్॥ త్ర్యమ్బక ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥
ఆదిత్పత్నన్త...దివా॥ అకాశ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥ క్రాణాశిఖర్...
దద్దివా॥ వాయు ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥ ఏషోక్తిషా...మశ్వినాబృహత్॥
అశ్వినీ ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥ ముంచామిత్వా...ముక్తమేనమ్॥ ఇన్ద్రాగ్నీ
ప్రసాద సిద్ధిరస్తు॥ యదిక్షితా యుర్యది...శారదాయ॥ నిర్ముతి పృ
సాద సిద్ధిరస్తు॥ సుప్రహ్లాసి గరుత్మా॥..... సువపత॥ గరుడప్రసాద
సిద్ధిరస్తు॥ సంస్కృతం ధనముభయం....నిలయనామ్॥ శత్రుఫల ప్రసాద
సిద్ధిరస్తు॥ ధన్వనాగా ధన్వనా , జింజయేషు...యేషు॥ ధన్వన్తరి ప్రసాద
సిద్ధిరస్తు॥ శ్లో॥ అమృతః కల్పవక్షశ్చ అనన్తః కామదేనవః । చింతామ
ణిస్తుగోవిహౌ నామత్రయ ముదాహృతం॥ అమృతానన్త గోవింద ప్రసాద

సిద్ధిరస్తు. " శ్లో॥ త్రియమ్బక మహాదేవ త్రాహిమాం శరణాగతం । జన్మ
మృత్యు జరారోగైః పీడితం కర్మబంధనైః । తావత స్వర్గతప్రాణ స్వచ్ఛి
త్త్రోహం సదామృతం । ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం జపేన్మంత్రం త్రియమ్బకం॥

క్షీరతర్పణ విధి:

గోమయేన చతురశ్రం స్థండిల ముపలివ్య । తత్రరంగవల్యాదిభి
రలంకృత్య తదుపరి తండులాన్నిక్షిప్య । తేషు, గుడమిశ్ర క్షీరకుంభం
నిధాయ । తస్మిన్, పంచపల్లవాని, నవరత్నానిచ నిక్షిప్య । తత్కుంభే,
ఆదిత్యాది నవగ్రహ పూజాం కుర్యాత్ । తేవక్షీ రేణ, నక్షత్ర పూర్వ
కాదిత్యాది నవగ్రహ తర్పణాని కుర్యాత్ ॥

అథక్షీర తర్పణమ్

ఆచమ్య ... పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, శ్రీమాన్ గోత్రః నామ
ధేయః ధర్మపత్నీసమేతః, శ్రీమతః గోత్రస్య సామధేయస్య ధర్మ
పత్న్యాః... నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ జపదశాంశ క్షీరతర్ప
ణాని కరిష్యే ॥ తర్పణా ద్యవసానయోః అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా
సహిత, నక్షత్రతర్పణం, నవగ్రహ తర్పణానిచ కుర్యాత్॥ ఆదా నక్షత్ర
తర్పణం కుర్యాత్ ॥ తతః, ఆకృష్టేనేతస్య మంత్రస్య హిరణ్యసూర
బుషిః । సవితా దేవతా త్రిష్టుప్సవః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధి
దేవతాసహిత, సూర్యగ్రహ ప్రసాద సిద్ధ్యర్థం, సూర్యగ్రహ క్షీర
తర్పణం కరిష్యే ॥ ఆకృష్టేనరజస్తా ... భువనా నిపత్యన్తి ॥ క్షీరేణ,

సూర్యగ్రహం తర్పయామి॥ అగ్నింధూతం ... సుక్రతుమ్॥ షీరేణ,
సూర్యగ్రహాధిదేవతాం, అగ్నిం తర్పయామి॥ కదుద్రిదాయ.....శస్త్ర
మగ్ంప్రృతే॥ షీరేణ, సూర్యగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం తద్రం తర్ప
యామి॥ ఏవం ప్రకారేణ నవగ్రహ తర్పణాని కుర్యాత్॥

సర్వాసుదిక్షు, హస్తమాత్ర సమంకుండంభాత్వా॥ అష్టదిక్షు, ఆశ్వ
త్థ దళాకార వక్త్రసహితమేఖలాత్రయం నిర్మాయ॥ తస్మిన్జహుయాత్॥

అథ నవగ్రహ హోమః

ఆచమ్య - పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, శ్రీమాన్గోత్రః నామ
ధేయః, ధర్మపత్ని సమేతః, శ్రీమతః, గోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్ని
సమేతస్య మమోపాత్ర దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీ
పరమేశ్వరప్రీత్యథం. మమధర్మపత్నాః, నక్షత్రే ప్రథమచరణే యుక్త
గండే వ్రథమ రజోదర్శనేన (పుత్రజననేన-పుత్రికాజననేన) యోదో
షస్సమజని తద్దోష పరిహారద్వారా ఆవయోస్సకలగండ దుద్దోష పరి
హారాథం, నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతాప్రీత్యథం,
సమిదాజ్య చరుప్రీహిభిశ్చతుర్విధ హోమంకరిష్యే॥ తదగ్ని అగ్నిప్రతి
ష్ఠాపనం కరిష్యే॥ అగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగా నై॥ తతస్సు
చ్యుప్తస్తీర్య, చరుమధ్యా ద్విరవదాయ॥ అభిఘాత్య హవిః ప్రత్యభి
ఘాత్య ఓంఅగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ ఇతి ముఖాహుతిం
హుత్వా॥ విధిప్రకారేణ ఆదౌ నక్షత్రహోమంకుర్యాత్॥ హో
మా ద్యవసానయోః అధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహిత నక్షత్ర హో
మం నవగ్రహహోమంచ కుర్యాత్॥

(జిల్లెడు) అర్క-సమిధ మాదిత్యాయ (గోధుమలు)

ఆక్రష్టేన రజస్తా వర్తమానో ... నివశ్యన్త్యాహా॥ సూర్య
గ్రహా యేదంనమమ॥ అగ్నిందూతం ... సుక్రతుగ్న్త్యాహా॥ సూర్య
గ్రహాధి దేవతాయై అగ్నయ ఇదంనమమ॥ కద్రుద్రాయ... హృదేస్యాహా॥
సూర్యగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాయై రుద్రా యేదంనమమ॥

(మోండుకు) పాలాశీగ్ం సోమాయ (అంయస్ం)

అప్యాయస్సస ... నక్షత్రేస్యాహా॥ చంద్రగ్రహా యేదంనమమ॥
అప్సుమే సోమో... భేషజీస్యాహా॥ చంద్రగ్రహాధిదేవతాభ్యః అద్యు ఇదం
నమమ॥ గౌరీమిమాయ ... పర్వమేవోమన్త్యాహా॥ చంద్రగ్రహ
ప్రత్యధిదేవతాయై గౌర్యా ఇదంనమమ॥

(చంద్రు) ఖాదిర మజ్గారకాయ (శండులు)

అగ్నిర్ముదా... జినవతిస్యాహా॥ అంగారక గ్రహాయేదంనమమ॥
స్యోనాపృథివి ... సప్రథాస్యాహా॥ అంగారక గ్రహాధిదేవతాయై
ప్రృథివ్యా ఇదంనమమ॥ శ్చేత్రస్య పతినా ... దృశేస్యాహా॥ అంగారక
గ్రహప్రత్యధిదేవతాయై శ్చేత్రపాలికా యేదంనమమ॥

(ఉత్తరేణి) అపామార్గం బుధాయ (పెసలు)

ఉద్బుధస్యాగ్నే ... మేతగ్న్త్యాహా॥ బుధగ్రహా యేదంనమమ॥

ఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమే ... సురేస్వాహా॥ బుధగ్రహాది దేవతాయై విష్ణవ
ఇదంనమమ॥ సహస్రశీర్షా ... ధృత్యా లగ్నస్వాహా॥ బుధగ్రహ ప్రత్యధి
దేవతాయై నారాయణాయేదంనమమ॥

(రావి) అశ్వత్థం బృహస్పతయే (శనెగలు)

బృహస్పతే అతి యద్రోః... చిత్రగ్న స్వాహా॥ బృహస్పతిగ్రహ
యేదంనమమ॥ బ్రహ్మజ్ఞానం ... విప్రస్వాహా॥ బృహస్పతి గ్రహాది
దేవతాయై బ్రహ్మణ ఇదంనమమ॥ ఇన్ద్రమ్ వో విశ్వతస్సరి... కేవలస్వాహా॥
బృహస్పతిగ్రహ ప్రత్యధి దేవతాయై ఇన్ద్రాయేదంనమమ॥

(మేడి) ఔదుమ్బరగ్ం శుక్రాయ (తెల్లుర్లు)

శుక్ర నేత్రన్యద్య ... రాతిరస్తుస్వాహా॥ శుక్రగ్రహయేదంనమమ॥
ఇన్ద్రాణీ మాసు ... పతిస్వాహా॥ శుక్రగ్రహాది దేవతాయై ఇన్ద్రాణ్యా
ఇదంనమమ॥ ఇన్ద్రమరుత్వ ... యజ్ఞస్వాహా॥ శుక్రగ్రహ ప్రత్యధి
దేవతాయై ఇంద్రమరుత్వత ఇదంనమమ॥

(జంబి) శమీగ్ం శనైశ్చరాయ (నువ్వులు)

శమగ్ని రగ్నిభి స్కరచ్చన్న స... అప్రసిద్ధస్వాహా॥ శనైశ్చర
గ్రహ యేదంనమమ॥ యమాయ ... కృతస్వాహా॥ శనైశ్చరగ్రహాది
దేవతాయై యమా యేదంనమమ॥ ప్రజాపతేనత్వ ... రయిణాగ్స్వా
హా॥ శనైశ్చరగ్రహ ప్రత్యధి దేవతాయై ప్రజాపతయే ఇదంనమమ॥

(గర్భ) రాషావే దూర్వాః (మినుములు)

కయానస్పత్ర ఆభువ ... వృతాస్వాహా॥ రాహుగ్రహ యేదం
నమమ ॥ ఆయణ్ణః పృథ్విరక్రమీ... ప్రయంతువ స్వాహా ॥ రాహు
గ్రహాధి దేవతాయైగవ ఇదంనమమ ॥ నమోఅస్తు నరేభ్యో... నమ
స్వాహా॥ రాహుగ్రహ ప్రత్యధి దేవతాభ్య స్సరేభ్య ఇదంనమమ ॥

(దర్భ) కేతవే కుశాః (పులవలు)

కేతుంక్తుణ్వన్న కేతవే ... రిజాయథా స్వాహా॥ కేతుగణాయే
దంనమమ॥ సచిత్రచిత్రం ... గృణతే యువస్వ స్వాహా॥ కేతుగణాధి
దేవతాయై చిత్రగుప్తా యేదంనమమ ॥ బ్రహ్మదేవానాం ... రేభ్యస్త్వా
హా॥ కేతుగణ ప్రత్యధి దేవతాయై బ్రహ్మణ ఇదంనమమ॥

ఇతఃపరం కేళిలాఙ్గహోమః కర్తవ్యః । సుచాఙ్గమాదాయ ।

జాతవేదసే ... త్యగ్నిస్వాహా॥ దుర్గాయా ఇదంనమమ॥ ౧
గణానాంతా... సాదనగ్న్ స్వాహా॥ గణపతయ ఇదంనమమ ॥ ౨॥ శ్చేతస్త్వ
వతినా ... దృశేస్వాహా॥ శ్చేతపాలకా యేదంనమమ ॥ ౩॥ స్వస్తిదా
విశస్పతి ... అభయఙ్గస్వాహా॥ అభయంకరా యేదంనమమ॥ ౪॥
ఇన్ద్రోవో ... కేవలస్వాహా॥ ఇన్ద్రాయలోకపాలకాయేదంనమమ ॥ ౫॥
అగ్నిందూతం... తుగ్న్ స్వాహా॥ అగ్నయేలోకపాలకాయేదంనమమ॥ ౬॥

యమాయ...కృతస్వాహా ॥ యమాయలోకపాలకా యేదంనమమ ॥౭॥
 మోచుణ్ణ...స్తహస్వాహా ॥ నిర్ఋతయే లోకపాలకా యేదంనమమ ॥
 అపఞ్చస్పృశ్య ॥ ఇమంమే...రాచకేస్వాహా ॥ వరుణాయ లోకపాలకా
 యేదంనమమ ॥ తవవాయ...మహేస్వాహా ॥ వాయవేలోకపాలకా యేదం
 నమమ ॥ సోమోధేనుగ్ం...దన్తైస్వాహా ॥ కుబేరాయ లోకపాలకా
 యేదంనమమ ॥ తపీశాన్తం...న్వస్తయేస్వాహా ॥ ఈశానాయ లోక
 పాలకా యేదంనమమ ॥ ఊర్ధ్వఊషణ్ణ...మహేస్వాహా ॥ ఊర్ధ్వ పురు
 షో యేదంనమమ ॥ స్రోతాపృథివి...స్తప్రథాస్వాహా ॥ పృథివ్యాఇదం
 నమమ ॥ బ్రహ్మదేవానాం...రేభస్వాహా ॥ బ్రహ్మణఇదంనమమ ॥
 పృణోదేవీ—నతుస్వాహా ॥ సరస్వత్యా ఇదంనమమ ॥ ఇదంవిష్ణు...
 స్తురేస్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదంనమమ ॥ సక్తుమితిత...వాచిస్వాహా ॥
 లఙ్కాయ ఇదంనమమ ॥ కదుగ్రిద్రాయ...హృదేస్వాహా ॥ రుద్రా యేదం
 నమమ ॥ గౌరీమీమాయ...వ్యోమస్వాహా ॥ గౌర్యా ఇదంనమమ ॥
 వాస్తోష్యతే...చతుష్యదేస్వాహా ॥ వాస్తుపురుషో యేదంనమమ ॥ పరం
 మృత్యో...వీరాస్వాహా ॥ మృత్యవ ఇదంనమమ ॥ అపమృత్యు...
 యజామహే స్వాహా ॥ అపమృత్యవ ఇదంనమమ ॥ త్ర్యంబకం...మృతౌ
 ల్నాహా ॥ త్యమ్భకా యేదంనమమ ॥ ఆదిత్యైత్నస్త్య...దివాస్వాహా ॥

ఆకాశా యేదంనమమ ॥ క్రాంతాశిశుర్ ... ద్వితాసాహ్వాహ్ ॥ వాయవఇదం
 నమమ ॥ ఖిబ్ధిషా ... బృహత్సాహ్వాహ్ ॥ అశ్వినో ఇదంనమమ ॥ ముం
 దామిత్యా ... మేనగ్నస్సాహ్వాహ్ ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా మిదంనమమ ॥ యదిక్షి
 తాయుర్యది ... దాయస్సాహ్వాహ్ ॥ నిర్ముతయ ఇదంనమమ ॥ అపశప
 స్పృశ్య ॥ సుప్తస్థాసి ... సువశతస్సాహ్వాహ్ ॥ గరుడా యేదంనమమ ॥ సం
 స్పృష్టం ... నిలయన్తాస్సాహ్వాహ్ ॥ శత్రవ ఇదంనమమ ॥ ధన్వనాగా...
 ప్రదిశోజయేమస్సాహ్వాహ్ ॥ ధన్వనరయ ఇదంనమమ ॥ అచ్యుతాయస్వా
 హ్వాహ్ ॥ అచ్యుతా యేదంనమమ ॥ అనన్తాయస్వాహ్వాహ్ ॥ అనన్తా యేదం
 నమమ ॥ గోవిన్దాయస్వాహ్వాహ్ ॥ గోవిన్దా యేదంనమమ ॥ తత స్సుయ్య
 వస్తీర్య-ఉత్తరాధా తనకృ త్విష్టకృతేవదాయ, ద్విరభిఘర్య, నహవిః
 ప్రత్యభిఘర్య ॥ హవ్యవాహ మభిమాత్తి షాహమ్, రక్షోహణం పృత
 నాసుజిష్టుమ్, జ్యోతిష్మంతం దీద్యతం పురన్ధిమ్, అగ్నిగ్న్ స్విష్టకృతమా
 హవేమ్, స్విష్టమగ్నే అభితత్పదాహి, విశ్వాదేవ పృతనా అభివ్య
 ఉరుంవశస్థా మృదిశ నిభాహి, జ్యోతిష్మద్దేహ్యజరన్న ఆయుస్సాహ్వాహ్
 (ఇత్యుత్తరార్థ పూర్వార్థే) అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ ఇదృశన్న
 హనా న్యద్విస్సగ్న్ స్పృశ్యాగ్నో వ్రహరతి, రుద్రాయ తనివరాయేదం
 నమమ ॥ అపశపస్పృశ్య, అస్యకర్మణః, హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యథం, వృద్ధి
 కామః జయాదిహోమ జ్ఞురిష్యే ॥ జయాది బ్రహ్మవిసంజానాంతం కుర్యాత్ ॥
 అత్రబర్హిస్సమంజసం కృత్వా, శమ్యా ఆపోహ్య, ఉత్తరపరిషేచనా
 త్సూర్యం పూర్ణాహుతిం కుర్యాత్ ॥

✓ జపాది ధారాదత్తం

హేయజమాన, త్వన్నిమిత్రేన, మయాకృతేన, నక్షత్ర పూర్వకా
దిత్యాది నవగ్రహ జపేన, తద్దశాంశ క్షీరతర్పణేన, తద్దశాంశ హోమేన
చానేన పుణ్యేన, తస్యం, పుణ్యవాక్ భవ । ఇత్యుదకం యజమానస్య
హస్తే దద్యాత్ ॥ శతమానం భవతి...ప్రతిష్ఠతి ॥

నవగ్రహదానాని

ఆచమ్య పూర్వోక్త శుభతిథౌ, శ్రీమాన్ గోత్రః నామధే
యః ధర్మవత్సీ సమేతః శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య, మమ ధర్మ
వత్సాః పూర్వాషాఢా నక్షత్రే ప్రథమచరణే యుక్తగండే ప్రథమ
రజోదర్శనేన (పుత్రజననేన-పుత్రికాజననేన) యోదోష స్సమజని త
ద్దోష పరిహారద్వారా, ఆచార్యో నృకలగండ దుర్దోష పరిహారాథం,
అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ
దేవతా ప్రీత్యథం, తత్తద్ధాన్యదానాని కరిష్యే ॥ ప్రాజ్ఞుభాః ప్రయ
చ్ఛన్తి, ప్రత్యజ్ఞుభాః ప్రతిగృహ్లాతే ॥ ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణ
మభ్యర్చ్య ॥ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం ।
సుఖాననం । ఉభాభ్యా మిదంవాం పాద్యం । సుపాద్యం, పూర్వం దక్షిణ
పాదం ప్రత్యాశ్య । తతో వామపాదం ప్రత్యాశ్యేత్ । ప్రత్యాశ్య
తారం దక్షిణబాహు ముపస్పృశ్య ॥—నమోబ్రహ్మణ్య దేవాయ గో
బ్రాహ్మణ హితాయచ । జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమో
నమః ॥ నమోస్త్యనన్తాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరు
బాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే । సహస్రకోటి యుగధారి
ణేనమః ॥ ఇతి పాదో ప్రత్యాశ్యాచమ్య ॥ ప్రతిగ్రహీతా బ్రాహ్మణో
మయిమహాఇతి యజుషాత్మానం ప్రత్యభి మృశేత్ । మయిమహో

మయ్యయశో మయ్యాన్ధ్రియం పీర్థ్యమ్ ॥ అపడిపస్పృశ్య ॥ శ్రీ మహా
విష్ణు స్వరూపా బ్రాహ్మణాః, యథాభాగశామివో గన్ధాః, సుగన్ధాః,
అలంకారణార్థాణామే అక్షలాః, సన్తక్షలాః । సకలారాధనై శ్శోభనమ
స్తు ॥ ఓంభూర్భు వ్రస్సువః । తథ్యవైతుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ।
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇత్యధిః ప్రోక్ష్య ॥ అధిదేవతా ప్ర
త్యధిదేవతా సహితా నక్షత్రమన్త్రాః పఠిత్వా ॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ
శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాయ, యజుశ్శాఖాధ్యాయినే, గోత్రోద్భవాయ'
నామబ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహితే ॥ శ్రీమాః, గోత్రఃనామధేయః
దాతా ధర్మవర్తిని సమేతోహం, ఆవయోస్సకలగండ దుర్దోష పరిహరా
థం, అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత నక్షత్ర ప్రీతయే శ్వేతతండు
లాః తుభ్యమహం సమృద్ధిదే నమమ ॥ దేవస్యత్వా సవైతుఃప్రసవే ।
అశ్వినో ర్భాహుభ్యామ్ ॥ పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి ॥ శ్రేయ
సే ప్రతిగృహ్ణాతు ॥ ఏతద్దాన సాగ్ధుజ్ఞాఞ్ధం సదక్షిణ రామ్బులం తు
భ్యమహం సమృద్ధిదే నమమ ॥ శతమానమ్భవతి శతాయుః పురుష
శ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥

ఏవం ప్రకారేణ—సూర్యగ్రహ ప్రీతయేగోధూమాదద్యాత్ ॥
చంద్రగ్రహ ప్రీతయే శ్వేతతండులాః దద్యాత్ ॥ అంగారకగ్రహ ప్రీ
తయే ఆధకాః దద్యాత్ ॥ బుధగ్రహప్రీతయే ముద్గాః దద్యాత్ ॥
బృహస్పతిగ్రహ ప్రీతయే చణకాః దద్యాత్ ॥ శుక్రగ్రహ ప్రీతయే
రాజమాషాః దద్యాత్ ॥ శన్వేశ్చరగ్రహ ప్రీతయే తిలతండులాః

దద్యాత్|| రామగ్రహ ప్రీతయే మాషాః దద్యాత్|| కేతుగణ ప్రీతయే కుకుఢాః దద్యాత్|| దుర్గా గణపతి క్షేత్రపాలకాభయజ్కర ప్రీతయే శ్వేత తలఁడులాః దద్యాత్|| అపమృత్యు ప్రీతయే, అయఃఖండ కార్పాస లవణాః దద్యాత్|| బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వర ప్రీతయే, ప్రీహిః దద్యాత్||

పాదౌ ప్రత్యాశ్వాచమ్య|| పూర్వోక్త...శుభలిధౌ, శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యథాం, మంటపస్థిత దేవతానాం పునఃపూజాంకరిష్యే|| మంటపస్థిత దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్|| అనయా ధ్యానా వాహనాది షోడశోపచార పూజాయా భగవాం త్సర్వాత్మకః నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా స్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవన్తు|| యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త...దేవాః|| మంటపస్థదేవతాః యథాస్థానం ప్రవేశయామి|| ఆచమ్య, పూర్వోక్త...థాం మంటవదానం కరిష్యే|| పూర్వోక్తమేవ బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య|| మంటపం దద్యాత్|| తత శ్చతుర్దిక్షు కలశోదకం ఆపోహిష్ఠామయోశ్చివ ఇతి, తిస్సభిః, హిరణ్యవర్షా శ్శుచయఃపావకా ఇతిచతస్సభిః, పవమాన స్సువర్ణన ఇత్యేతేనానువాకేన, నమకేన, చమకేన పురుషసూక్తేన, దశ శాన్తిభిః, ఋత్విజో దంపత్యో శ్శిరసిమార్జయేయుః, తతో యజమానః నూతనవస్త్రాణి ధృత్వాశీర్వాచనం ప్రాప్య, బ్రాహ్మణేభ్యో ఋత్విగ్భ్యో దక్షిణా తాంబూలాని దద్యాద్బ్రాహ్మణా న్భోజయే దిత్వాహభగవాన్భోధాయనః||

....అతశ్లోకాః....

గ్రహమండలాని

శ్లో॥ భానుస్తు మండలాకారం సోమస్తు చతురశ్రకమ్ అంగార
కం త్రికోణస్తు బుధం బాదాకృతిం తథా చతురశ్రం గురుంవింద్యా
త్పంచాశ్రం భర్గవం తథా దనుస్తుల్యం శనింవింద్యా ద్రాహుం శూ
ర్పాకృతిం తథా కేతవస్తు చ్వజాకారా గణేశం తత్స్వరూపిణమ్॥

గ్రహమంత్రాః

వాక్యమ్॥ ఆ కృష్ణే నాగ్నిందూతం కద్రుద్రాయే త్యాదిత్యా
య॥ ఆప్యాయస్వాపుమే గౌరీమిమాయేతి సోమాయ॥ ఆగ్నిర్యూర్ధ్వా
సోమనాపృథివీ షేత్రస్య పతినావయ విత్తంగారకాయ॥ ఉద్బుధ్యస్వా
గ్నేదం విష్ణు సహస్రశిర్షాపురుష ఇతి బుధాయ॥ బృహస్పతే బ్రహ్మ
జ్ఞాన విస్మయోవోవిశ్వతస్సరీరితి బృహస్పతయే॥ శుక్రనేత్రాన్య దిన్ద్రాణీ
స్సోమరుత్వ శ్శుక్రాయ॥ శమగ్ని ర్యమాయ ప్రజాపతేనేతి శనైశ్చరా
య॥ కయానశ్చిత్ర ఆయంగౌ ర్నమోఅస్తు సర్వేభ్యఃకతి రాహవే॥
కేతుంకృణ్యన్ సోత్రచిత్రం బ్రహ్మదేవానా మితీకేతవే॥

గ్రహదేశాః

శ్లో॥ కళింగో యామునశ్చైవ అవంతీ మగధ స్తథా సింధుకాం
భోజ సౌరాష్ట్రాః బర్బరోన్తర వేదిచ॥ గ్రహాణాం దేశనామాని మునిభిః
కీర్తితానితు॥...కించ॥ శ్లో॥ ఉత్పన్నోరగ్నః కళింగేషు యమునాయాంచ
చంద్రమూః! అంగారక స్త్వవంత్యాంచ మగధాయాం హిమాంశుజః ।
సింధుదేశే గురుర్ణాత శ్శుక్రకో భోజకపేతథా॥ శనైశ్చరస్తు సౌరాష్ట్రే
రాహు రైవరాటినాంపురే॥ అన్తర్వేద్యాం తథాకేతు రిత్యేతా గ్రహ
భూమయః॥

గ్రహగోత్రాణి

శ్లో॥ ఆదిత్యః కాశ్యపే గోత్రే అత్రేయ శృంగేయ భవేత్
భారద్వాజో భవేద్భృగుస్తథా త్రేయస్తసోమజః । గురుశ్చైవాంగిరో
గోత్రే శుక్రోవై భర్గవస్తథా శనిఃకాశ్యప ఏవాథ రాహుఃపైతీనస
స్తథా కేరవో జైమినీయాశ్చ గ్రహగోత్రాణి కీర్తయేత్॥

గ్రహవత్సరాః

శ్లో॥ ప్రభవోనంద నాక్షయ్య సౌమ్య అంగీర మన్మథాః విభవః
పాథివశ్చైవ కీలకో గ్రహవత్సరాః॥

నవగ్రహాణాం జన్మాబ్జ మాస వక్ష తిథివార నక్షత్ర నిర్ణయః

శ్లో॥ ప్రథవాబ్జే మాఖకృష్ణ సప్తమ్యాం రవివాసరే విశాఖభే
రవిర్జాత సుర్యగ్రహ పతిఃపురా॥...శ్లో॥ పూర్ణిమాయాం కార్తికీ
కృత్తికా సిన్ధిస్తువాసరే అజనిష్ట నిశానాథః పురానందన వత్సరే॥...
శ్లో॥ కుజశుక్ల త్రయోదశ్యాం శ్రావణే క్షయవత్సరే పూర్వాషాఢా
ఖ్య తారాయాం జాతో భూతుజ్జవాసరే॥... శ్లో॥ సౌమ్యసౌమ్యే
సౌమ్యవారే బహుళై కాదశీ తిథౌ భరణ్యాం జ్యేష్ఠమాసేచ తారా
యా ముదభూ ద్విధోః॥...శ్లో॥ అంగీరిసాబ్జే వైశాఖే శుక్లపక్షే న్వవా
సరే ఏకాదశ్యా ముత్తరాయా ముద్భూతో వాక్పతిఃపురా॥.....
శ్లో॥ మన్మథాబ్జే చైత్రమాసే శుక్లపక్షే భృగోదికనే ఏకాదశ్యాం దై
త్యగురు ర్మఖిషేజని కేవలమ్॥...శ్లో॥ మాఖమాసే సూర్యసుతః
కృష్ణపక్షే న్వవాసరే చతుర్దశ్యాం ధనిష్ఠాయాం జాతో విభవవత్సరే॥
శ్లో॥ పాథివాబ్జే భాద్రపదే పూర్వాభాద్ర పదాఖ్యభే పౌర్ణమాస్యాం
మందవారే న్వర్బాన్మ రజనిగ్రహాః॥...శ్లో॥ మార్గశీర్షా హ్యయే మాసే
మూలక్షే భానువాసరే దర్శే చాయగ్రహోజాతః కేతుః కీలక
వత్సరే॥

గ్రహముఖాని

శ్లో॥ శుక్రార్కః ప్రాజ్ఞాభా జ్ఞేయా గురుసౌమ్యా వదజ్ఞాభా ।
ప్రత్యజ్ఞాభా శ్శనిస్సోమ శ్శేషా దక్షిణతో ముఖాః॥

గ్రహప్రతిమాః

శ్లో॥ తామ్రీకా తస్పటికా ద్రక్షచందనా త్వన్వర్ణకా దుభా, రజ
తాగ్రయన స్సిసా లాగ్నస్యా లాగ్నద్యా గ్రహాః మాతే॥

గ్రహాణాం స్థానాని

శ్లో॥ మధ్యేతు భాస్కరం వింద్యా చృశినం పూర్వదక్షిణే ద
క్షిణే లోహితం వింద్యా ద్భద్రం పూర్వాత్తరేణతు, ఉత్తరేణతు గురుం
వింద్యా త్పూర్వేణైవతు భాగ్గవం, పశ్చిమేతు శనిం వింద్యా ద్రాహుం
దక్షిణపశ్చిమే, పశ్చిమాత్తరతః కేతుంస్థాపయే చుక్లతండులే॥

గ్రహాణాం జాతినిర్ణయః

శ్లో॥ బ్రాహ్మణౌ భాగ్గవాచార్యౌ క్షత్రియా వర్కలోహితౌ ।
వైశ్యా సోమ జుఘా జ్ఞేయా శేషాః శూద్రాః పిన్దీశేతే॥

గ్రహాణాం వర్ణాః

శ్లో॥ భాస్కరాంగారకౌ రక్తశుక్లౌ శుక్ర నిశాకరౌ, పీతవర్ణ
స్సోమపుత్రౌ గురుః కనకవర్ణకః, కృష్ణం శనైశ్చరం వింద్యా ద్రాహుం
చిత్రాశ్చ కేతవః॥

అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా స్థానాని

శ్లో॥ అధిదేవా దక్షిణేతు వామే ప్రత్యధి దేవతాః, స్థాపనీయాః
ప్రయత్నేన వ్యాహృతీభిః పృథక్పృథక్...తథాచ॥ గ్రహస్య దక్షిణే

పార్శ్వే స్థాపయే దధిదేవతాః । గ్రహస్యోత్తర పార్శ్వేతు న్యసే త్సృ
త్యధి దేవతాః ॥

శ్లో॥ క్షేత్రస్యపతినాక్షేత్ర పాలం భూజ్ఞోత్తరే న్యసేత్ ॥ భూజ్ఞో
భౌమః ॥—వినాయకం తథాదుర్గాం వాయుమాతాశ మేవచ । ఆవాహ
యే ద్వావ్యహృతీభి న్నైవవాశ్వి కుమారకౌ ॥— ఉత్తరే శనిసూర్యా
భ్యాం గురౌఃకేతోశ్చ దక్షిణే । గణాధిపం ప్రతిష్ఠాప్య సర్వదేవ నమ
స్కృతమ్ ॥— రాహుమంద దినేశానాం ఉత్తరస్యాం యథాక్రమం ।
గణేశ దుర్గావాయూంశ్చ రాహుకేతోశ్చ దక్షిణే । ఆతాశ మశ్వినౌ
చేతి పంచైతాః స్థాపయేద్బుధః ॥

క్షీర తర్పణవిధిః

శ్లో॥ పరిష్కృతే భూమితలే గుఢాదివిమిశ్రితం క్షీరఘటం నిధా
య । సంపూజ్య సూర్యాది నవగ్రహదీం స్తేనైవకుర్యా ద్ధృహతర్పణాని॥
తథాచ॥ శ్లో॥ చతురశ్రే గోమయోపలిప్తే సుస్థండలే ద్విజః । ధాన్యస్యో
పరి నిక్షిప్య కుంభంక్షీర గుడాన్వితమ్ ॥ అలంకృత్య ఘటంరత్న పల్లవా
ద్యై ర్విశేషతః । క్షీరేణ తర్పణంకుర్యా త్పూజయిత్వా నవగ్రహాన్॥

హోమకుండ ప్రమాణమ్

శ్లో॥ నవగ్రహమథే కుండం హస్తమాత్ర సమంభవేత్ । చతు
రశ్ర మథోహస్తం యోనివక్త్రం సమేఖలం । చతురంగుళ విస్తారో మే
ఖలా తద్వదుచ్చిత్రా । మానహీనాధికం కుండ మనేక భయదంస్కృతమ్॥
వితస్తిమాత్రా యోనిస్సాన్య త్తటప్రాంగుళి విస్తృతా । కూర్మపృష్ఠోన్న
తామధ్యే పార్శ్వయో శ్చాంగుళో చ్చిత్రా । మేఖలోపరి సర్వత్ర అ
శ్వత్థ దళసన్నిధా ॥ కుండాభావే స్థండిలంవా ॥—తథా॥ నిత్యంనైమిత్తి
కం హోమం స్థండిలేవా సమాచరేదితి శారదాతిలకాత్ ॥

గ్రహసమిధః

శ్లో॥ అర్కఃపలాశః ఖదిరశ్చాపామగ్నోథ విప్రులః ! ఔదుంబర
శృమీదుర్వా కుశాశ్చ సమిధఃక్రమాత్॥

గృహధాన్యాని

శ్లో॥ గోధుమా స్తండులాః ఖల్వాముద్గాశ్చణక బర్బరాః తిల
మాష కుశుత్థాశ్చ గ్రహధాన్యానిచ క్రమాత్॥

ఏకనక్షత్ర జననశాస్త్రైః

శ్లో॥ ఏకస్మిన్నేవ నక్షత్రే బ్రాత్రోర్వా పితృపుత్రయోః । ప్ర
సూతిశ్చేత్రయోర్భృత్యు ర్భవే దేకస్యనిశ్చితః ॥ తద్దోషపరిహారాథం
శాంతింతుర్యాద్యభావిధి॥

గృహాణజనన శాస్త్రైః

శ్లో॥ ప్రసూతిర్యది జాయేతగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । వ్యాధి
పీడా తదాశ్రీణా మాదౌతు ఋతుదర్శనాత్॥... ఇత్థం సంజాయతే
యస్య తస్యమృత్యు ర్నసంశయః॥ వ్యాధిపీడాచ దారిద్ర్యం శోకశ్చకల
హోభవేత్ । శాంతితేషాం ప్రవక్ష్యామి నరాణాం హితకామ్యయా॥

యమశజనన శాస్త్రైః

శ్లో॥ త్రియా గోర్భదబాయాశ్చ యామశం చైవజాయతే । జానీ
యాద్యమతోభాతి మారుతీం శాన్తిమాచరేత్ ॥... తథాచ ॥ యమ
శాయత్రజాయతే నారీణాం గజవాజినాం । బ్రహ్మశాన్తిం తతఃకుర్యా
ద్యస్మాద్భృహ్మ ప్రశాన్తిదః॥ ఇత్యేకే॥

త్రికపృసవ శాస్త్రైః

శ్లో॥ త్రిసుతావా సుతాస్తినగ్రః జాతా యదిన్యథాంతదా । మూతా

వీత్రోః కులస్యాపి తదనిష్ఠం మహద్భవేత్ ॥—తథాచ॥ సుతత్రయే సు
రాచేత్యస్య త్రత్రయేవా సుతోయది । మాతాపిత్రోః కులస్యాపి తదా
నిష్ఠం మహద్భవేత్ ॥ జ్యేష్ఠనాశో విత్రహాని దుఃఖంవామమహద్భవేత్ ॥

సదస్త్ర జననాది శాన్తిః

శ్లో॥ సదస్త్రజన్మ బాలానం లక్షణం తనివోధమే । ఉపరి ప్రథ
మంయస్య జాయన్తేచ శిశోద్విజః । తంత్రైర్వాసహ యస్యస్యా జ్ఞన్మ
భార్గవ నత్రమ । ద్వితీయేచ తృతీయేచ చతుర్థే వంచమేతథా । యదా
దస్త్రాశ్చ జాయన్తే మాసేచైవ మహద్భయం । తత్రశాన్తిం ప్రవక్ష్యామి
తామే నిగదతక్కుఱు ॥

ప్రసవ వైకృత శాన్తిః

శ్లో॥ అకాలప్రసవోనార్యాః కాలాతీత ప్రజాస్తథా । వికృత
ప్రసవాశ్చైవ యుగ్మప్రసవనంతథా । అమానుషా అముండాశ్చ అజాత
వ్యంజనాస్తథా । సీనాంగా అధికాంగాశ్చ జాయన్తే యదివాత్రియః ॥
పశవఃపక్షిణశ్చైవ తథైవచ సరీసృపాః । వినాశం తస్యదేశస్య కులస్యచ
విన్దిశేత్ ॥ — శ్లో॥ నిర్వాసయేత్తాన్యపతి స్విరాష్ట్రాత్ప్రియశ్చ
పూజ్యాశ్చ తతోద్విజేన్ద్రాః । చికిత్సనై బాక్రహ్మణతర్పణైశ్చ తతోస్య
శాంతిం సముపైతిపావం ॥— మానుషీజనయేద్యత్ర ద్వితిశీర్షం తథా
పశూం । షష్ఠ్యాసోర్ధ్వం భయంతీవ్రవం జాయతే నాత్రసంశయః ॥—
బహుశీర్షా అశీర్షావా బహుకర్ణా అకర్ణకాః ॥ ఏకశృంగా ద్విత్రిశృం
గాస్తథైవ త్రిచతుర్భుజాః । దీర్ఘకర్ణా మహాకర్ణా గజకణాశ్చ మాన
వాః ॥ మానవాశ్శాపదా వ్యాఘ్ర మాజకరాస్తనుధారిణిః । జా
యన్తే పరుషాయత్ర తత్రసంగ్రామ మాదిశేత్ । రాజశ్రియాస్తతో
నాశో ధనస్యచ కులస్యచ ॥

సింహదౌ గవాది ప్రసూతి శాస్త్రః

శ్లో॥ భానౌసింహగతేచైవ యన్యగౌ స్సంప్రసూయతే మరణం
తస్యనిర్దిష్టం షడ్భిర్మాసైకసంశయః ప్రసూతాం తత్క్షణాదేవతాం
గాం విప్రాయదాపయేత్॥.....తథాచ సింహరాశౌ గతేసూర్యే గో
ప్రసూతి ర్యదా భవేత్ పౌషేచ మాహిషీభూతే దినేవాశ్వతరీ తథా
తదానష్టం భవేత్కించి త్రచ్చాన్తౌ శాన్తికంచరేత్॥...కించ మాఘే
బుధేచ మహిషీ శ్రావణే బడణాదివా సింహేగావః ప్రసూయన్తే స్యా
మినో మృత్యుదాయకాః॥ అత్ర తదుక్తౌ మృతాభ్యా శాన్తికార్యా
విశేషో నిర్ణయసిన్ధౌ జ్ఞేయః॥

నాశవేష్ట జనన శాస్త్రః

శ్లో॥ నాశవేష్టనజాతస్య పిత్రాభారాచ మాతులః ఉపవీతాకృ
తిర్నాశ స్సవ్యాపనవ్య మాలికాః పిత్రాదయో ద్వేషయుతా మాతు
లస్తువిశేషతః తద్దోష శమనాభావాయ శాన్తింకుర్యా ద్యథావిధి॥

జననే దుష్టనక్షత్రాణి

శ్లో॥ అశ్విన్యాది చతుష్కంచ పుష్యప్రభృతి వంచకం రాధేంద్ర
భాతి త్రితయం పూర్వభాద్రాచ రేవతీ చిత్రార్ధ్రా బహుదోషాస్సుః
వీతృమాతృ వినాశకాః సూతౌనప్తదశైతానిశాన్త్యజ్ఞాణినినిర్దిశేత్॥
అత్రపాదభేదమాహ॥ ... అశ్వీయామ్య హుతాశనా దితిహర బ్రహ్మ
ఖ్య భేషాన్యద్యవ త్పుష్కేద్యంమి భుజంగ మేఖలభగ త్వాష్ట్రద్విదైవ
త్యభే వ్యింద్రేచాంత్య వదం ప్రసూతినమయే నింద్యానివై సర్వదా
పూర్వాభాద్ర జలాసురాంత్యజననే కార్యాసుశాంతిజ్ఞానైః॥

ప్రథమర్థే దుష్టనక్షత్రాణి

శ్లో॥ త్రిపూర్వాహి యమాగ్నేయ మఘాజ్యేష్ఠాఽదిమార్తవే॥
పునర్వసూ తథార్ధ్రాచ శాస్త్యక్షాణి వినిదిశేత్॥ అత్రవిశేషమాహ॥
శ్లో॥ భరణ్యాం దశమాసాస్తు త్రిపూర్వా స్వప్తమాసకాః॥ మఘాయాం
ద్వాదశ ప్రోక్షాక్షణ్యాసా రోద్రభేతథా॥ ఆశ్రేషా కృత్తికేష్టేషు చతు
ర్మాసాఃప్రకీర్తితాః॥ పునర్వసౌపంచమాసా స్త్రాజ్యాసున్యర్భర్తృదర్శనే॥
భర్తృదర్శనంనామ, ఋతు సమావేశ ఇతి, కేషాం చిన్మతం॥

ప్రథమర్థే శుభనక్షత్రాణి

శ్లో॥ కరాది పంచోత్తర మూలపౌష్ట విష్ణుత్రయాశ్విజ్య విధీందు
భేషు॥ ఆద్యం రజస్సౌఖ్య సుతాయురభం సౌభాగ్యవృద్ధిం కురుతేంగ
నానాం॥ విశేషో నిర్ణయసిన్ధో జ్ఞేయః॥

విషఫుటికా దేవతాః

శ్లో॥ విషనాడ్యాస్తు సంజాతః పితృమాతృ ధనాత్మహా॥ రుద్రో
యమోఽగ్ని మృత్యుశ్చ విషనాడ్యధి దేవతాః

జపవిషయః

శ్లో॥ పూర్వజన్మకృతంపాపం వ్యాధిరూపేణ బాధతే॥ తచ్చాన్తి
రౌషధైర్దానైర్జాపహోమసురార్చనైః॥..... అరిష్టకాలేచారిష్టగ్ర
హమంత్రం జపేత్సుధీః॥ మహాసౌరవిధానేన మండలం బ్రాహ్మణేనచ ।
అరుణోక్తప్రకారేణచార్క- మారాధయేత్సుధీః॥...అయుతంచ సహ
నంచ షట్పతం ద్విసహస్రకం॥ చతుఃపంచసహస్రాణి త్రిశతం దివసే

జపేత్॥ ... గ్రహాణాం నవధాన్యాని సద్విప్రేభ్యో నివేదయేత్, గ్రహ
దోషా వినశ్యన్తిగాగేయవచనం తథా॥

పూర్వోక్తా మన్యేషాంచ, దోషాణాం పరిహారాథకం, శాన్తి
విధానాని, శాన్తికమలాకరే దృష్ట్వా కర్తవ్యాని.

శాన్తిప్రకరణం సమాప్తమ్.

యజుర్వేదాశీర్వచన మన్తాః

యో వె॥ం బ్ర॑హ్మ॒ణోవే॑దః, ఆ॒మృతే॑నా వృ॒తామ్పురీ॑మ్, తస్మై
బ్ర॑హ్మ॒చ బ్ర॑హ్మ॒చ, ఆ॒యుఃకీ॑ర్తిం ప్ర॒జాంద॑దుః, జా॒గదే॑యే నై॒వైనం
ప్ర॑ణ॒యతి, జా॒గ్రహ్మ॑ణ ఆ॒ర్షేయ ఉ॑ద్ధరేత్, జా॒గ్రహ్మ॑ణోవై స॒ర్వా
దే॒వతాః, స॒ర్వాభి రే॒వైనం దే॒వతా॑భి రుద్ధరతి॥ యావ॑త్తీ॒ర్వై దే॒వతా
సాస్స॑ర్వా వేదవిది బ్రా॒హ్మణే॑వసన్తి తస్మాద్బ్రా॒హ్మణే॑భ్యోవేదవిద్యో
ది॒వేది॑తే నమస్కు॒ర్యాన్నా స్తీ॒లంకీ॑ర్తయే దే॒వతా॑వదే॒వతాః ప్రి॑ణాతి॥ వ
ర్యోప్త్యా-అనన్త॑రాయాయ సర్వస్సో॒మోతి రా॒త్రఉ॑త్తమ మహర్భ॑వతి స
ర్వస్యా॒ప్త్యైసర్వ॑సజ్జిత్యై సర్వమే॒వతేనా॑ప్నోతి సర్వం॒జయతి॥ ... శతం
జీ॒వ శ॑రదోవర్ధమాన ఇత్యపినిగమో భ॒వతిశత॑మితి శతం॑దీర్ఘమాయుర్మృ॒త
త ఏనా॑వర్ధయన్తి శతమే॒నమే॑వ శతా॒త్మానంభ॑వతి శతమనన్తం భ॒వతిశత॑

మైశ్వర్యంభవతిశతమితిశతం దీర్ఘమాయః॥ అగ్నేయశస్విక్ యశసేమ
 మర్పయేన్ద్రావతీమపచితి మిహావహా ఆయంమూర్ధా పరమేష్ఠీసువర్చా
 సమనానా ముతమశ్లాకోఅస్తు॥ ... అగ్నిరాయుష్మాక్ ఆయుష్మా
 ఘ్నః సవనస్సతిభిః వనస్సతిభి రాయుష్మాక్ వనస్సతిభిరితివనస్సతి
 భిః॥ ఆయుష్మానేన తేనతాన్ త్వాయుషా ఆయుషాయుష్మనమ్
 ఆయుష్మనంకరోమి కరోమిసోమః సోమఆయుష్మాక్ ఆయుష్మా
 ఘ్నః సఓషధీభిః ఓషధీభిర్యజ్ఞః ఓషధీభిరిత్యోషధిభిః॥ యజ్ఞ
 ఆయుష్మాక్ ఆయుష్మాఘ్నః సదక్షిణాభిః సదక్షిణాభిర్భూహ్మ
 బ్రహ్మాయుష్మత్ ఆయుష్మత్తత్ తద్భూహ్మజైః బ్రాహ్మజైరా
 యుష్మత్ ॥ ఆయుష్మజ్జేవాః దేవాఆయుష్మనః ఆయుష్మనస్సే
 తేమృతేన అమృతేన పితరః పితర ఆయుష్మనః ఆయుష్మనస్సే
 తేన్వధయా న్వధయాయుష్మనః న్వధయేన్వ-ధయా ఆయుష్మ
 నస్సేన తేనతాన్ త్వాయుషా ఆయుషాయుష్మనమ్ ఆయుష్మనం
 కరోమి కరోమితికరోమి॥ ... ఆశాసేయం యజయానోసౌ ఆయు
 రాశాసే సుప్రజాస్వ మాశాసే సజాతవనస్యామాశాసే ఉతరా
 న్దేవ యజ్యామాశాసే భూయోహవిష్కరణ మాశాసే దివ్యంధా
 మాశాసే విశ్వంప్రియమాశాసే యదనేనహవిషాశాసే తదక్యా

తదృద్ధ్యాత్ తదస్మై దేవారాననామ్ తదగ్నిర్దేవో దేవేభ్యోవనతే ।
 వయమగ్నే ర్మానుషాః ఇష్టంచపీతంచ ఉభేచన్ ద్యావావృథివీఅగ్ం
 హసస్సాతామ్ ఇహగతిర్వామ స్యేదంచ నమోదేవేభ్యః॥

నయేదైభ్యోవృ శ్వేతయద్యైశ్వకర్మణానిజహాతిసదస్యానేవ త
 త్ప్రీణా త్యస్మేదేవాసోవపుషే చికిథతయమాశిరా దమృతీవా మమృత్తు
 తః పుమాన్పుత్రాణాయతే విస్తతేవస్యథవిశ్వే అరపావధతే గృహః ।
 ఆశీర్దాయా దమృతీవామమృత్తుతా మరీష్టోరాయస్సచతాగ్ం నమోకసా
 యఅసిచతస్సంధుగ్ం కుమ్భానపేష్టేన యామన్నమతిం జహాతునః ।
 నత్సిర్గీపీ పీవర్యస్యజాయా పీవానఃపుత్రా అకృశాసోఅస్య నహజా ని
 ర్యస్సుమఖస్యమాన ఇన్ద్రాయాశిరగ్ం సహకుమ్భాదాత్ । ఆశీర్మ
 ఊర్జ ముతసుప్రజాన్వ మిషందదాతు ద్రవిణగ్ం నవర్చసమ్ । సంజయన్
 తేత్రాణి సహసాహ మిన్ద్రకృణ్యానో అశ్యాగ్ం అధరాన్తపత్నాన్॥
 ఆశిష మేవైతామాశాసే పూర్ణపాత్రే । అనతో నుష్టుభా చతుష్పద్యా
 ఏతచ్ఛస్తః ప్రతిష్ఠితం పత్నియై పూర్ణపాత్రేభవతి అస్మిన్లోకే ప్రతితిష్ఠా
 నీతి । అస్మిన్నేవలోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ అథోవాగ్వా అనుష్టుక్ వాజ్మీధు
 నమ్ । అహోరేతః ప్రజననమ్ । ఏతస్మాద్వై మిథునా ద్విద్యోతమాన

స్తనయన్వర్తతి । రేతస్సిచ్ఛాన్ । ప్రజాఃప్రజనయన్ । యదైన్దియజ్ఞస్య
 బ్రహ్మణాయుజ్యతే । బ్రహ్మణావై తస్యవిమోక్షః । అద్భిశ్శాన్తిః । వి
 ముక్తంవా ఏతహిన్యోక్త్రం బ్రహ్మణా । త్రిదాయేనత్పత్నీ సహప ఉవ
 గృహ్ణితేశాన్త్యై । అంతులా పూర్ణపాత్ర మానయతి । రేతఏవాస్యాం ప్ర
 జాందధాతి । ప్రజయాహి మనుష్యఃపూర్ణః । ముఖంవిమృష్టే । అవభృథ
 సైవ రూపంక్రత్వోత్తిష్ఠతి ॥

నేష్టఃపత్నీ ముదానయేత్యాహగ్ని దేవనేష్ఠరి రేతోదధాతి నేష్టా
 పత్నీయా ముద్గాత్రాసంఖ్యావయతి ప్రజాపతిర్వా ఏషయదుద్గాతా ప్ర
 జానాం ప్రజననాయాపశప్రపవరయతి రేతఏవతథ్నించ త్వారుణోప
 పవరయ త్వారుణాహిరేతస్సిచ్ఛతే నగ్నంకృత్యోరుముప్రపవరయ
 తి యదాహినగ్న త్వారుణమిథునీ భవతోదరేతస్సిచ్ఛతేథ ప్రజాః
 ప్రజాయనే ॥ — సోమోరాజామృతగ్ం సుతః । ఋజీషేణా జహన్మృ
 త్యుమ్ । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । విపానగ్ం శుక్రమన్తసః । ఇన్ద్రోస్యేన్ద్రి
 యమ్ । ఇదంపయోమృతం మధు । సోమ మద్యోవ్యవీబత్ । ఛన్దసాహగ్ం
 సశ్శుచిషత్ । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । అద్యుః క్షీరంవ్యవీబత్ ॥
 సృజాన్గిరసోద్ధియా । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । అన్నా త్పర్విస్రుతోరన్మమ్ ।

బ్రహ్మజ్ఞావ్య విబత్తత్రమ్. ఋతేన నత్యమిన్ద్రియమ్. రేతోమూత్త్రంవిజ
హతి. యోనిం ప్రవిశదిన్ద్రియమ్. గర్భోజరాఝుణావృతః. ఉల్బంజహ
తి జన్మనా. ఋతేన నత్యమిన్ద్రియమ్॥ వేదేనరూపేవ్యకరోత్. సతా
నతి ప్రజాపతిః. ఋతేన నత్యమిన్ద్రియమ్. సోమేన సోహవ్యవిబత్.
సుతాసుతౌ ప్రజాపతిః. ఋతేన నత్యమిన్ద్రియమ్. దృష్ట్యా రూపేవ్యాక
రోత్. సత్యాన్తతే ప్రజాపతిః. అశ్రద్ధామన్తతే దధాత్. శ్రద్ధాగం
నత్యేప్రజాపతిః. ఋతేన నత్యమిన్ద్రియమ్. దృష్ట్యా వర్తిన్సుతోరసమ్.
శుక్రేణ శుక్రంవ్యవిబత్. పయస్సోమం ప్రజాపతిః. ఋతేననత్యమిన్ద్రి
యమ్. విపానగం శుక్రమన్తనః. ఇన్ద్రోస్యేన్ద్రియమ్. ఇదం పయోమృ
తం మధు॥

అయమ్మరో భువనస్యప్రాణో భావాయనో వసనః ప్రాణాయ
నో గాయత్రీవాసనీ గాయత్రియై గాయత్రం గాయత్రా దుపాగ్ంశురు
ప్రాగ్ంశో త్రివృత్తివృతో రథన్తరగ్ం రథన్తరా ద్వసిన్తః ఋషిః ప్రజా
పతిగృహితయా త్వయాప్రాణం గృహ్లామి ప్రజాభ్యోయం దక్షిణావిశ్వ
కర్మా తస్యమనో వైశ్వకర్మణం గ్రీష్మోమానస త్రిష్టుగ్గ్రీష్మీ త్రిష్టుభ

ఐదమైదా ద'నర్యామో నర్యామా తృణచదశఃపణ్చదశా ద్భూహద్భూ
హతో భరదాస్విజబుషిః ప్రజాపతిగృహీతయా త్వయామనః॥-

తేజసిస్వి యశసిస్వి బ్రహ్మవర్చసిస్యామితి । ప్రాజాహోతుర్ధి
ష్ఠ్యాదుత్సర్పేత్ । యేయంప్రాగాద్యశస్వతి । సామప్రోర్హోతు । తేజసా
యశసాబ్రహ్మవర్చసేనేతి । తేజస్స్వేవయశసిస్వి బ్రహ్మవర్చసిభవతి॥

ప్రాజైర్దాధాసీనః ప్రతిముఖ్యతేతస్మాదాసీనాః ప్రజాఃప్రజా
యనే కృష్ణాజినముత్తరం తేజోవైహిరణ్యం బ్రహ్మకృష్ణాజినం తేజసా
చైవైనం బ్రహ్మణాచోభయతః పరిగృహ్లాతి షడుద్వామగ్ం శిక్యంభవతి
షడ్వాఙ్ముతవ ఙ్ముతుభి రేవైనముద్యచ్ఛతే యద్వాదశోద్వామగ్ం సంవ
త్సరేజైవ మౌంజంభవత్యూర్ధ్వముంజా ఊర్ధ్వైవైనగ్ం సమర్థయతి సుప్త
ర్హోసి గరుత్మానిత్యవేక్షతే రూపమేవాస్యై తన్మహిమానంవాచష్టే దివం
గచ్ఛసువః పతేత్యాహ సుప్తగ్మేవైనం లోకం గమయతి॥...సాగ్గ్రిహ
ణ్యేష్టాయజతే ఇమాంజనతాగ్ం సంగృహ్లాసితి । ద్వాదశారత్పిరశనా
భవతి । ద్వాదశమాసా స్సంవత్సరః । సంవత్సరమైవావరుణే । మౌంజి
భవతి । ఊర్ధ్వముంజాః । ఊర్ధ్వమైవావరుణే । చిత్రానక్షత్రంభవతి । చిత్రం
వాచితక్రూర్మ । యదశ్వమేదస్సమృద్ధ్యై॥

ఉదేసము త్రరాన్న యగ్నేఘృతేనాహుత । రాయస్సోషేణనగ్ం
 సృజ ప్రజయాచదనేనచ । ఇన్ద్రేమంప్రతరాక్రూధే సజ్జాతానా మసద్వ
 శి । సమేనంవర్చసాసృజ దేవేభ్యో భాగదాఅనత్ । యస్యకుర్మో హవి
 గ్గృహేతమగ్నే పర్థయాత్వమ్ । తస్మైదేవా అధిబవన్నయశ్చ బ్రహ్మ
 ణస్సతిః ॥ — పర్వతఇవావిదాచలిః ఇన్ద్రోఇవేహధ్యువస్తిష్ఠ । ఇహరాష్ట్ర
 ముధారయ । అభితిష్ఠపృతస్యతః । అధరేసన్తశత్రవః । ఇన్ద్రోఇవవృత్త
 హతిష్ఠ । అపఃక్షేత్రాణి సంజయన్తు । ఇన్ద్రోఏణమదీధరత్ । ద్యువంద్యు
 వేణహవిషా । తస్మైదేవా అధిబవన్ । అయశ్చబ్రహ్మణస్సతిః ॥

ఏవైనం దేవతేజ్యమానా భూత్యాఇన్ద్రే వసీయాభవతి సంవత్స
 రస్యప్రసాదగ్నయేప్రతపతయే పురోడాశ మష్టాకపాలం నిర్వపే త్వంవ
 త్సరమేవైనం ప్రతంజమ్నివాగ్ంస మగ్నిర్ప్రతపతిర్ ప్రతమాలమ్బ
 యతి తతోధికామంయజేత ॥ — ఏతైరాయుష్కామః । ప్రజాప్రభుకామో
 వా । పురస్తార్థశహోతారముదశ్చ ముపదధాతియావత్పదమ్ । హృద
 యంయజుషీపత్స్వద । దక్షిణతఃప్రాశ్చంచతుర్ హోతారమ్ । ప్రశ్నా
 దుదశ్చం పశ్చహోతారమ్ । ఉత్తరతః ప్రాశ్చగ్ం షడ్ధోతారమ్ । ఉ
 పరిష్టాత్ప్రాశ్చగ్ం సప్తహోతారమ్ । హృదయంయజుగ్ంష్టిపత్స్య

శ్చ యథావక్తాశంగ్రహాత్ యథావక్తాశం ప్రతిగ్రహాలోకం పుణా
శ్చ సర్వాహస్యైతాదేవతాః ప్రితాఅభిష్టాభవన్ ||

బృహస్పతే నవితర్భోధయేన్ద్రగంసగంశితచిత్సన్దరాగంసగంశితా
ధి వర్తయేనం సుహతేసౌభగాయ విశ్వసన్ మనుమదన్తు దేవాః || ...
బృహస్పతిర్వా తామయత బ్రహ్మవర్చసిస్యామితి సవితంబృహస్పత
యేతిష్యాయ నైవారంచరుం పయసినిరవపత్ తతోవైసబ్రహ్మవర్చస్య
భవత్ బ్రహ్మవర్చసిహవైభవతి ||

వాచామేష్టియేణావిశ వస్సన్మృతూనాం ప్రీణామి సమాప్రితః
ప్రీణాతు గ్రిష్మమృతూనాం ప్రీణామి సమాప్రితః ప్రీణాతు వషాః
తూనాం ప్రీణామి తామప్రితాః ప్రీణన్తు శరదమృతూనాం ప్రీణామి సా
మాప్రితా ప్రీణాతు హేమన్తశిరావృతూనాం ప్రీణామి తామప్రితా ప్రీ
ణితా మగ్నిపోమయోరహందేవ యజ్ఞయాచక్షుష్మాభూయాస మ
గ్నేరహందేవ యజ్ఞయాన్నాదో భూయాన్దధిః || ... శతాయ స్వాహే
త్యాహ శతాయుర్వై పురుషశ్చతవీర్యః ఆయు రేవవీర్య మవరుణే
నహస్రాయ స్వాహేత్యాహ ఆయుర్వై నహస్రమ్ ఆయు రేవావరు
ణే సర్వస్మై స్వాహేత్యాహ అపరిమితమేవావరుణే ||

యేదేవాదివిభాగాజిత కృష్ణాజిన మవధూనోత్తిమ ఏవాస్మైత్తాకాః
ప్రితా అభిష్టాభవన్ || ... పూష్ణపోషేణ మహ్యమ్ దీర్ఘాయుత్యాయ

శతశారదాయ । శతగంశరద్యు ఆయుషే వర్చసే । జీవాత్వైపుణ్యాయ ।-

శతమానంభవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥... ఆమృతవ సువర్గేలోకే ప్రతితిష్ఠతి శతమానంభవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । పృథ్వీవా ఏతద్భూపమ్ । యదజా తిస్సంవత్సరాన్యా నృకూన్సరి ప్రజాయతే । బస్తాజిన మధ్యవరోహతి । పుష్ట్యామేవ ప్రజననే ప్రతితిష్ఠతి ॥

ఓషధయ స్సంపదనే సోమేన సహరాజ్ఞా । యస్మైకరోతి బ్రాహ్మణ సగ్ంరాజ న్నారయామసి ॥ ... బహుగ్వై బహుశ్శాయై బహుజా వితాయై । బహుప్రీహి యవాయై బహుమాష తిలాయై । బహుహిరణ్యాయై బహు హుసికాయై । బహుదానపూర్షాయై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై । బహురాయస్సోషాయై రాజాఽస్తు ॥

ప్రశుమకుర్వతదార్భ్యం యజ్ఞమాగ్నేయం ప్రశుమకుర్వత వైశ్వదేవం ప్రాతన్నప్రసమకుర్వత వరుణప్రమాసాన్మాద్యం దినగ్ం సవనగ్ంసాకమేదాన్పితృయజ్ఞం త్ర్యమ్బకాగ్ స్తుతీయ సప్రసమకుర్వత తమేషామసురాయజ్ఞమన్వవాజిగాగ్ం నన్దనాన్వవాయనే బ్రువన్నభిర్వరవాణా ఇమేదేవా అభూవన్నితి తదధ్వరస్యాధ్వరత్వం తతోదేవా ఆభవన్సరాసురాయ ఏవం విద్వాన్సోమేన యజతే భవత్యాత్మనా వరాన్య భాగిత్యవ్యభ

వతి ॥ — దేవానాంవా ఇతరేయజ్ఞాః । తేనవావీతత్పితృ లోకేచరతి ।
 యత్పితృభ్యః కరోతి । సతశశ్వరః ప్రమేతోః । ప్రాజాపత్య యర్చాపు
 నరైతి । యజ్ఞోవై ప్రజావతిః । యజ్ఞేనైవనహ పునరైతి । నప్రమాయుకో
 భవతి । పితృలోకేవా వీతద్యజమానశ్చరతి । యత్పితృభ్యః కరోతి ।
 సతశశ్వరః ఆర్తి మార్తోః । ప్రాజాపతిస్తావై నం తతః కన్నేతు మర్హతిత్యా
 హుః । యప్రాజాపత్య యర్చాపునరైతి । ప్రాజాపతీరేవై నం తతః కన్న
 యతి । నార్తిమార్చతి యజమానః ॥

ఋగ్వేదాశీర్వాదః

ఇన్ద్రోష్ఠాని ద్రవిణానిధేహి చిత్తిందక్షస్య సుభగత్వ మస్మే ।
 పోషంరయ్యాణా మరిష్టింతనూనాం స్వాద్మానం వాచస్సుదిన్తవమహ్నమ్ ॥
 ఇన్ద్రోష్ఠాని । శ్రేష్ఠాని ద్రవిణాని । ద్రవిణానిధేహి । ధేహిచిత్తిమ్ ।
 చిత్తిందక్షస్య । దక్షస్యసుణగత్వమ్ । సుభగత్వ మస్మే । సుభగత్వ
 మితి-సుభగ-త్వమ్ । అస్మే ఇత్త్యస్మే । పోషంరయ్యాణామ్ । రయ్యాణా
 మరిష్టిమ్ । అరిష్టింతనూనామ్ । తనూనాం స్వాద్మానమ్ । స్వాద్మానం
 వాచః । వాచస్సుదిన్తవమ్ । సుదిన్తవమహ్నమ్ । సుదిన్త త్వమితి-
 సుదిన్త-త్వమ్ । అహ్నమిత్యహ్నమ్ ॥ తత్తోస్తు దేతాం ద్వంద్వమిన్ద్రోణ

దేవతాశ్చన్యనే ద్వంద్వంవైమిథునం తస్మాద్వంద్వాన్నిథునం ప్రజ్ఞాయతే
ప్రజ్ఞాత్వైప్రజ్ఞాయతే ప్రజ్ఞయాప శుభిర్యవీవం వేద॥

సహస్రాశ్చేణ శతశారదేన శతాయుషా హవిషాహోరషమేనమ్ ।
శతం యథేమం శరదోన యాతీన్ద్రో విశ్వస్య దురితస్యపారమ్ ।
శతంజీవ శరదోవధమాన శ్శతంహేమంతా చ్చరమువసనన్తాః । శత
మిన్ద్రాగ్ని సవితా బృహస్పతి శ్శతాయుషా హవిషేమం పునదుః ।
ఆహోరషన్త్యా విదన్త్యా పునరాగాః పునర్నవః సర్వాఙ్గి సర్వనేచక్షు
స్సర్వమాయుశ్చవిదమ్॥ తేతంజీవ శరదో వర్ధమాన ఇత్యపినిగమేశ
భవతిశతమితీతం దీఘమామృత్యుర్మత ఏనావర్ధయన్తి శతమేరమేవ
శతాత్మానం భవతిశతమనంతం భవతిశతమైశ్వర్యం భవతిశతవితితం
దీఘమామృత్యుః॥ శతమనూచ్య మామృష్కామస్య శతాయురైవపురుష
శ్శతవీర్యశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యైవైనంతదీవర్య ఇన్ద్రియేదధాతి॥

సామవేదాశీర్వాదః

ఇమంస్తోమాం । అర్హతేజః । తావేధసేహోయి । రాధామీవ ।
సంమాహేమ । మాసీషయాహోయి । భద్రాహీనాహ । ప్రామా
తీర । స్యాసంసతేహోయి । అగ్నాయీసాఞ్ఞాయి । చూరామూషామ ।
వాయన్తవాహోయీద । ఆయుర్విశ్వాయుర్విశ్వం విశ్వమాయురశీమహి
ప్రజ్ఞాంత్యస్తరధినిధేహ్య స్మేతంజీవేమశరదో వయన్తే॥ అన్యయజమా
నస్య సర్వాన్గమానశీమహి॥

ఆశీర్వాద వచన గద్యమ్

మహద్వ్యోమము:

స్వస్తి, మన్తాధాన్యత్యాన్న ఫలాస్పన్వీతి, భవన్తోమహాన్తోను
గృహ్లాన్తు... తథాన్తు...

(తథాస్వీతి, తత్రభవద్భిః, సభాస్థైరైః వ్రతిప్రాథ
నా నుపదం వ్రతివచనం, అనుగ్రహితవ్యమ్)

అన్యవచోః) అనయోదామృత్యోవేదోక్త, శతశరద్వర్థమాన
శ్చ మఖిల సౌభాగ్యారోగ్యభరిత మాయతమాయుష్యం, భూయాదితి, భవ
న్తోమహాన్తోనుగృహ్లాన్తు

అయంపటుః, కృతోపనయన మగ్గలశ్శౌచాదమనస్సానపుండ్రధా
రణ, సన్ధ్యావస్తన, సావిత్రి జపాగ్నికార్య, మాతృపితృభ్రాతృమాతులా
చార్య గురుదేవ, భూదేవ, పూజానిరతః, ధృతమేఖలాజిన, దణ్డామత్ర,
భిక్షాటన నియమః, సతతమన్వాదిస్మృత్యుక్త, సకలబ్రహ్మచర్యానుష్ఠాన
గతిష్ఠశ్చ, భూయాదితి, భవన్తోమహాన్తోనుగృహ్లాన్తు॥

అయంమాణవకః, వీణాక్వణిత, ఘనఘణ్టా ఘణఘణారవ, మధుర
కణ్ఠస్వరాధీత, ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ సంహితాపదక్రమభేద వేదవేదా
గ్గః, పాణినీయ, గౌతమీయ, జైమినీయ, భాట్టప్రాభాకర నిగమాన్త
మహాభాష్య, శ్రౌతస్మృతీతిహాసాగమ, పురాణ కావ్యనాటకాలంకార
నరససాహిత్యాది, సకలవిద్యావినయసమ్పన్నః, పటుకృతిః, కటుమతిశ్చట
గతిర్వటుపతిర్భూయాదితి, భవన్తోమహాన్తోను గృహ్లాన్తు॥

అసౌబాలకః, వాచస్పతిరివ వ్రతివాదిసమ్మత, స్వమతసముద్ధరా, ,

పాణినిరివవ్యాకరణ సూత్రకర్తా. పతంజలిరివ మహాభాష్యార్థకవ్యవహారా, వరరుచిరివ సకలకలాభావానుభావ వాక్యసమాహారా, మనురివ సమస్తధర్మశాస్త్రార్థ సారవచన స్మారా, తపస్వి, తేజస్వి, యశస్వి తరస్వి, మనస్వి, గురుభక్తః, శుభయుక్తః, స్థిరచిత్తః, పురుషిత్తః, భూయాదితి, భవన్తో మహాన్తోఽనుగృహ్యన్తు ॥

అన్యవతోః ప్రణవశ్రద్ధామేధా ప్రజ్ఞాధారణాసిద్ధిర్భూయాదితి భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్యన్తు ॥

అన్యవతోరనవద్య గద్యపద్యహృద్యవరవిద్యా వైశద్యబుద్ధిభూయాదితి భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్యన్తు ॥

అన్య వతో శృమదమ తపశ్శౌచశాన్తి జ్ఞాచాజ్ఞావాసిక్యాది నా నిత్యాత్మ గుణనమృద్ధిభూయాదితి భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్యన్తు ॥

మహానిల నీలోత్పలనికాశ ప్రకాశో హనుమత్ప్రీతాలక్ష్యణభరత శత్రుఘ్న పరివారసమేత శ్రీరామచంద్రః, ఏనయోదకమృత్యోరతిశ్రేయసాం నిధయే, భూయాదితి భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్యన్తు ॥ (గృహ్యన్తు)

మన్దాకినీ, చందన, లలాట, కాయమాన, మకుటోపనీయమాన, సుధాకరః పరమేశ్వరః ఏనయోదకమృత్యోరతిశ్రేయసాం నిధయే, భూయాదితి భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్యన్తు ॥

ఏనయోదకమృత్యో జ్ఞాన్మనక్షత్ర జన్మరాశ్యపేక్షయా, నామ నక్షత్ర నామరాశ్యపేక్షయా, యేయేగ్రహాః, అరిష్టస్థానేషు స్థిలాః, తై నైః క్రియమాణ కరిష్యమాణ సూచితభావితాగామి వర్తమాన వర్తిష్యమాణ దుష్టారిష్ట పరిహారద్వారా, సతతం శుభఫలావాప్తి ర్భూయాదితి, భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్యన్తు ॥

ఏనయోదకమృత్యో గృహే, మాసిమాసి శుభత్రయం భూయాదితి భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్యన్తు ॥

ఏనయోదమృత్యో దేవత్రాహ్మణ పాదారవిష్టయో రచంచ
లా భక్తిర్భూయాదితి, భవన్తోమహాన్తోఽనుగృహ్ణాను॥

ఏనయోదమృత్యోర్మహస్థాశ్రమ ధర్మకర్మ నిష్ఠాగరిష్ఠత్వం
భూయాదితి, భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్ణాను॥

ఇమోదమృతీ, అమృత్యోన్య పీతియుక్తౌ సాలజ్కారౌ సనాన స
మృతృమృద్ధౌ, కీర్తిమన్తౌ, సుఖభాగినౌ భూయాస్తామితి, భవన్తో మహా
న్తోఽను గృహ్ణాను॥

ఇమోదమృతీ, గురుదేవతా ప్రసాదేన, నిశ్చిన్తౌ, నిరుపద్రవౌ, నీ
రోగా, నిర్వ్యాసనౌ, నిదుఃఖౌ, భగవద్భక్తి భాజాస్తామితి, భవన్తోమహా
న్తోను గృహ్ణాను॥

ఇమోదమృతీ, చక్షుశ్రవోఽద్యక్షతక్షక విపక్షవాత విక్షోభిత
నికుసుమృలాక్ష్యౌ పక్షపాత కమలాక్ష శుభలక్షణోపలక్షిత వక్షస్థిత
లక్ష్మీకటాక్షాయ నిధినిక్షేపాలక్షితకక్ష్యౌ భూయాస్తామితి భవన్తో
మహాన్తోఽను గృహ్ణాను॥

ఇమోజాయావతీ. వాణీహిరణ్యగర్భా వివపూజ్యౌ, లక్ష్మీనారా
యణౌ వివపూర్ణానౌ, గౌరీశంకరావివ నిత్యానపాయౌ, ఆరున్ధతీవసిష్ఠా
వివతవస్సమృద్ధౌ, సీతారామవివ సకలభోగభాగ్యోపేతౌ, రాధాకృష్ణా
వివ సఫలమనోరథౌ, అనసూయాత్రీ ఇవ పాతీవ్రత్య సత్యశాచపరాయ
ణౌ, చిరాయుష్యునౌ, ధనకనక వస్తువాహన పుత్రపౌత్రాద్యభివృద్ధిమన్తౌ
చ స్యాతామితి భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్ణాను॥

యదవ్యస్మిన్మహాత్మవే, యత్కించదపశద్భితం యాజకానాం,
యచ్ఛాత్రావి వరుషంజనైః, యచ్ఛత్రుతమశ్శీలంవా, తత్సర్వమపి, వేద
మోషేణ, ద్రాహ్మణాశీర్వచన బలేనచ, శాస్త్రకలుషం, సుమగ్గలం, సు
శ్శీలం శ్రావ్యం, సస్విక్రృచ్ఛభూయాదితి, భవన్తోమహాన్తోఽనుగృహ్ణాను॥

సర్వేజనాస్సుఖినస్సన్వితి. భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్లాస్తు ॥
 సమస్తసన్మజ్జకాని భవన్వితి, భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్లాస్తు ॥
 సత్యావతా ఆశిషస్సన్వితిచ, భవన్తోమహాన్తోఽను గృహ్లాస్తు ॥
 శతమానంభవతి...వతితిష్ఠతి ॥

శ్లో॥ మజ్జశం భగవన్విష్టో మజ్జశం మథుసూదన । మజ్జశం పుష్కడరీకాక్ష
 మజ్జశం గరుడధ్వజః॥ నీలాచల నివాసాయ నిత్యాయ పరమాత్మనే ।
 సుఖద్రా ప్రాణనాథాయ జగన్నాథాయ మజ్జశమ్ ॥

శ్లో॥ గుణదోషౌ బుద్ధోగృహ్లాన్నిందుక్ష్యేకా వివేశ్వరః ।
 శిరస్సాఘ్రాఘతేపూర్వం పరంకంఠేనియచ్ఛతి ॥

శమాప్తోఽయ

మావస్తమీయ వజ్రదశకర్మాను క్రమణికానామకగ్రంథః.

శ్లో॥ శ్రీభారతీవంశవయోధిచన్ద్రమో రామావధాన్యత్మభవోవిమ్బ
 శ్యచ । శేషావధానీశ్వర వత్సరేయజః కర్మక్రమగ్రన్థముద్రయ
 త్పుథక్ ॥౧॥ వస్వగ్నిశూన్యేషుషు హయనేషు కలౌగతేష్వీశ్వర
 వత్సరాస్తే । అముద్రయత్పశ్చదశాపిసుఖ స్మారాని కర్మాణి
 సధర్మశాస్త్రమ్ ॥

శ్రీ గురుచరణారవిష్టార్పణమస్తు

హరిఃఓంతత్సత్